Bundel - Besluitvorming (raad) van 1 december 2021

Agenda bijlagen

Besluitenlijst_Besluitvorming_(raad)_1_december_2021.docx

1 Opening en vaststelling agenda

2 Vaststellen verslag 8 november 2021

Besluitenlijst_Besluitvorming_(raad)_8_november_2021

3 Hamerstukken

3.1 Vaststelling bestemmingsplan 'Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5'

Bij de gemeente Leeuwarden is een verzoek ingediend om op het perceel De Zwemmer 3 een reguliere woning in plaats van een bedrijfswoning te bouwen. Het verzoek voorziet verder in het wijzigen van de bestemming 'recreatie – jachthaven' naar een reguliere woonbestemming, met de aanduiding dat een jachthaven, camperplaats alsmede de handel in boten en campers als bedrijfsmatige activiteit is toegestaan. Het vigerende (huidige) bestemmingsplan staat reeds een jachthaven en camperplaats als bedrijfsmatige activiteit toe.
De recreatieve activiteiten op het perceel De Zwemmer 5 zijn gestaakt. Op dit perceel is reeds een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van een reguliere woning. Bij het verlenen van deze omgevingsvergunning is het huidige bouwvlak voor de bedrijfswoning niet geschrapt. Om de bouw van een tweede woning op dit perceel te voorkomen wordt dit bouwvlak verwijderd en verplaatst naar de locatie waar een omgevingsvergunning is verleend voor de bouw van een reguliere woning. De 'Recreatie-Verblijfsrecreatie' bestemming wordt, conform de feitelijke situatie, gewijzigd naar een woonbestemming. Ten behoeve van deze ontwikkeling zal een nieuw bestemmingsplan ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.
Het ontwerpbestemmingsplan heeft in het kader van de planologische procedure voor een periode van zes weken ter inzage gelegen. Binnen de terinzagetermijn zijn er drie zienswijzen ingediend. De zienswijzen hebben het college geen aanleiding gegeven om af te wijken van het voornemen om medewerking te verlenen aan de ontwikkeling. Het college stelt om die reden aan de raad voor een het bestemmingsplan ongewijzigd vast te stellen.

Dossier 1496 voorblad

Raadsvoorstel bestemmingsplan Leeuwarden De Zwemmer 3 en 5

Ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5

Reactie- en antwoordnota zienswijzen Bestemmingsplan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5

Vaststellingsovereenkomst

3.2 Warmtevisie Leeuwarden

Het college heeft besloten de gemeenteraad de Warmtevisie Leeuwarden ter vaststelling aan te bieden. De Warmtevisie geeft inzicht in de stappen die nodig zijn in de gebouwde omgeving naar een aardgasvrij Leeuwarden. De visie geeft, zoals het Rijk via het Klimaatakkoord heeft opgedragen, per buurt de alternatieven van aardgas voor ruimteverwarming. Ook worden de kansrijke buurten benoemd, die tot 2030 ook echt van alternatieve duurzame warmte kunnen worden voorzien. Hiermee is de Warmtevisie Leeuwarden ook een routekaart tot 2030. De warmtevisie Leeuwarden is na een uitgebreide consultatie- en inspraakproces, gedurende de Coronaperiode, vorm gegeven. Er is een enquête bij de inwoners in Leeuwarden uitgezet, er zijn ca 80 interviews met stakeholders gehouden en het proces en inhoud is gedeeld met een klankbordgroep.
Voor de toekomstige warmteopties speelt een warmtenet met warmte uit geothermie een belangrijke rol. Echter het warmteconsortium Leeuwarden heeft op 14 okt jl. laten weten dat die verwachting moet worden getemperd. De eerste resultaten zijn minder positief dan waar ze vanuit zijn gegaan. Desalniettemin is een warmtenet voor vele wijken een oplossing met de laagste maatschappelijke kosten.

Dossier 1553 voorblad

Raadsvoorstel Warmtevisie Leeuwarden

Warmtevisie Leeuwarden 'Stap voor stap naar aardgasvrij'

Warmtevisie Leeuwarden Raad - presentatie aan de raadswerkgroep duurzaamheid sept 2021

Bijlagen Warmtevisie Leeuwarden

2021-18-11 - GLL - Technische vragen warmtevisie

3.3 Goedkeuring wijziging centrumgemeenteregeling SDF 2022

Het college van B&W vraagt de gemeenteraad om hun goedkeuring te verlenen om de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân te wijzigen. Zonder deze goedkeuring kan het college de gewijzigde regeling niet treffen. In de centrumregeling regelt is de gemeente Leeuwarden als centrumgemeente aangewezen, door alle Friese gemeenten, voor de inkoop en subsidiëring op terreinen van de Jeugdzorg en binnen de WMO (Beschermd Wonen, Opvang etc.). Daarnaast regelt het hoe de Friese gemeenten hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor deze regionale taken invullen. Ten opzichte van de vorige regeling is de reikwijdte van de regeling geactualiseerd en zijn er nieuwe afspraken gemaakt over hoe binnen het samenwerkingsverband tot besluitvorming wordt overgegaan en over het vergroten van de financiële zekerheid over de uitvoering van de regeling.

Dossier 1538 voorblad

Raadsvoorstel goedkeuring wijziging centrumregeling SDF 2022

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022 DEF

Toelichting op de centrumgemeenteregeling SDF 2022

Was-Wordt-Lijst CGR-SDF-2018 & CGR-SDF-2022

3.3.1 Wensen en bedenkingen fracties + reactie B&W

2021-11-24 Wensen en bedenkingen SDF 2022

2021-11-26 Memo raad herziene centrumregeling SDF 2022.pdf

3.3.2 Bijlagen

Rapportage RijnConsult en onderliggende adviezen van de werkgroepen

d-1. Eindrapportage SDF_definitief261020

d-2. Visual Managementsamenvatting SDF

e. SCOPE - Eindadvies conceptversie 20210614

f. Definitief advies werkgroep 2 - Governance SDF

3.4 Voorbereidingsbesluit Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o. aanpassing geluidszoneringsplichtige inrichtingen

Het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o., dat in 2013 is vastgesteld. In de toelichting van het bestemmingsplan is aangegeven dat er geen geluidszoneringsplichtige bedrijven zijn toegestaan in het bestemmingsplan, maar dat is niet opgenomen in de regels van de bedrijfsbestemmingen.
Met een partiële herziening van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o. zal in de bedrijfsbestemmingen een regel wordt toegevoegd: “geluidszoneringsplichtige inrichtingen zijn niet toegestaan”. Het uitvoeren van onderzoek naar de bestaande bedrijven in het plangebied en het opstellen van de partiële herziening zal nog enige tijd in beslag nemen. Er bestaat de behoefte om op korte termijn ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Daarom stelt het college de gemeenteraad voor om een voorbereidingsbesluit te nemen. De dag na publicatie van het voorbereidingsbesluit treedt het in werking. Een planning voor de partiële herziening is opgenomen in het raadsvoorstel. De vaststelling van dit bestemmingsplan door de gemeenteraad wordt voorzien in het 4e kwartaal van 2022.

Dossier 1549 voorblad

Raadsvoorstel Voorbereidingsbesluit ex artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.

Raadsbesluit vaststelling VBB Newtonpark

3.5 Geheimhouding

Raadsvoorstel werkgroep geheimhouding raadsvoorstel

200827 Onderzoeksrapport en protocol Geheimhouding Leeuwarden

3.6 WOB-verzoek

Raadsbesluit

Brief aan burger Besluit

FW e-formulier_email

LWD_Indienen_Wob_verzoek

2021-11-04 Ontvangstbevestiging burger

200827 Onderzoeksrapport en protocol Geheimhouding Leeuwarden

5. M E M O opleggen geheimhouding v0.2

Gevoerde gesprekken

Facturen Pro-facto

4 Bespreekstukken

4.1 Bestemmingsplan Leeuwarden Arken en woonschepen

Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen om het bestemmingsplan Leeuwarden – Arken en woonschepen gewijzigd vast te stellen. De rechtbank had een eerder verleende omgevingsvergunning vernietigd omdat een geldige verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad ontbrak. Als gevolg hiervan zijn de arken die verplaatst worden van de Minne Finne naar de Burd te Grou op detail niveau inbestemd door een aanpassing van het bestemmingsplan. Deze inbestemming is nu ook voorzien van een nadere ruimtelijke onderbouwing. Verder is er nog sprake wijziging doorgevoerd die bestaat uit het toevoegen van een aanduiding voor het aantal ligplaatsen ter hoogte van het Beursgebouw.

Dossier 1385 voorblad

Raadsvoorstel Bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen

Raadsvoorstel reactienota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen.pdf

Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerp BP Arken en woonschepen.0.1.doc

Reactie- en antwoordnota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen (1).pdf

Ambtshalve aanpassingen Bp Leeuwarden Arken en woonschepen

Bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen.0.1.pdf

Welstandscriteria arken.0.1.pdf

Zienswijzen bp Arken en woonschepen deel 1.0.1.pdf

Zienswijzen bp Arken en woonschepen deel 2 zw 10.0.1.pdf

211124 VvE bestuur Vijverparkgebouw -Arken en Scharken

4.1.1 Motie GLL

4.1 2021-12-01 - GLL - Motie arken en woonschepen

4.1.2 Amendement FNP

4.1 CONCEPT Amendement BP arken en woonschepen - FNP

4.1.3 Amendement GLL

4.1 2021-12-01 - GLL - Amendement arken en woonschepen

4.2 6e wijziging van de APV Leeuwarden

Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen over te gaan tot een wijziging van de APV. Het betreft de 6e wijziging van de APV in Leeuwarden. In deze wijziging worden de zomerwijzigingen van de Model-APV van de VNG doorgevoerd. Tevens vinden aanpassingen plaats vanwege de nieuwe benaming van de Drank- en Horecawet, die voortaan Alcoholwet heet. De overige aanpassingen zoals die voorgesteld worden in de artikelen betreffende honden en carbidschieten zijn het gevolg van de actualiteit. Het artikel over woonoverlast is aangepast aan het model en gewijzigd vanwege wijziging van landelijke wetgeving.

Dossier 1535 voorblad

Raadsvoorstel 6e wijziging APV.docx

Geamendeerd Raadsbesluit 6e Wijziging APV.pdf

4.2.1 Amendemint FNP - Karbydsjitten

2021 Amendemint FNP-Ljouwert oangeande karbydsjitten oanpast

4.2.2 Amendement GLL - Carbidschieten

4.2 2021-12-01 - GLL - Amendement APV 6e wijziging [Concept] - GroenLinks.docx

4.3 Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)

Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen om de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging) vast te stellen. De wijzigingen betreffen als eerste de mogelijkheid om een verstrekt mobiliteitshulpmiddel of roerende woonvoorziening bij verhuizing van of uit de gemeente Leeuwarden mee te nemen. Hiermee sluiten we aan bij het landelijk vastgesteld convenant 'meeverhuizen van individuele mobiliteitshulpmiddelen en roerende woonvoorzieningen bij een verhuizing'. Daarnaast wordt er een wijziging van de reisbijdrage van het Wmo-taxivervoer doorgevoerd, met een eerste stap in 2022 en een tweede stap in 2023. Hiermee worden de kosten van het collectief vervoer voor mensen met een beperking (Wmo-taxivervoer) gelijk gesteld aan de kosten voor het collectief vervoer voor mensen zonder een beperking (openbaar busvervoer) en dragen we zorg voor de betaalbaarheid van Wmo voorzieningen.

Dossier 1527 voorblad

Raadsvoorstel vaststellen Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)

Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)

20211001 Advies ASD mbt Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021

4.3.1 Motie GLL - Onderzoek alternatieven Wmo-vervoer

4.3 2021-12-01 - GLL - Motie onderzoek alternatieven Wmo-vervoer Laatste versie.docx

4.3.2 Motie PvdA - Verbetering informatie aan gebruikers van Wmo-vervoer

4.3 Motie verbetering informatie aan gebruikers van WMO vervoer

4.4 Visiedocument Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad

Het college heeft besloten om het visiedocument "Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad" ter bespreking voor te leggen aan de gemeenteraad.

Dossier 1504 voorblad

Informerende brief aan de raad visiedocument Fiets op 1

GemLwd Visie Fietsop1.pdf

Ambtelijke presentatie

Behandelvoorstel - Fiets op 1 (2)

Presentatie Fietsersbond

Oslo en Helsinki naar 0 verongelukte fietsers en voetangers in het verkeer

Toezegging kosten fietsenstalling voor circa 800 fietsen in de openbare buitenruimte

4.4.1 Motie GLL - 30 km in de bebouwde kom

4.4 Motie 30 kilometer in de bebouwde kom

5 Motie buiten de orde - Bestrijden van menstruatiearmoede D66

2021-12-01 Motie buiten de orde - 'Bestrijden van menstruatiearmoede' (30-11).pdf

6 Motie buiten de orde - Intake prostitutie

Motie buiten de orde - intake prostitutie incl mede indieners.docx

7 Sluiting

Gemeente Leeuwarden

Besluitenlijst Besluitvorming (raad)

Datum	01-12-2021
Tijd	19:00 - 22:30
Locatie	Teams
Voorzitter	Sybrand Buma
Aanwezigen	Bauke Aalbers, Anneke Adema, Mirka Antolovic, Pim Astro, Jannie Atsma, Mohammed Benmhammed, Ans van den Berg van den, Andries Bergsma, Sietze Bouma, Irene van Breemen van-Schneider, Sytse Brouwer, Julie Bruijnincx, Eline de de Koning, Sander Douma, Otto van der Galiën van der, Caroline de Groot de, David Hoekstra, Lutz Jacobi, Gijs Jacobse, Tonko Jansen, Cem Kaya, Sikko Klaver, Johan Magré, Aaltsje Meinderts, Fokelien Meulen van der-Diever, Femke Molenaar, Carlijn Niesink, Anne Nugteren, Frederik Roelof Rijpma, Lydia van Santen van, Petra van der Sloot van der, Evert Stellingwerf, Jan-Willem Tuininga, Lyda Veldstra, Marcel Visser, Dirk Visser, Petra Vlutters en Ursula de Voogd de
Afwezigen	Harry Bevers

1 Opening en vaststelling agenda

Besluit:

Agenda wordt conform voorstel vastgesteld

2 Vaststellen verslag 8 november 2021

Besluit:

De besluitenlijst van 8 november 2021 wordt conform vastgesteld.

3 Hamerstukken

3.1 Vaststelling bestemmingsplan 'Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5'

Besluit:

De gemeenteraad besluit:

a. De reactie- en antwoordnota zienswijzen vast te stellen;

b. Het bestemmingsplan “Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’’ ongewijzigd vast te stellen;

c. Geen exploitatieplan vast te stellen;

3.2 Warmtevisie Leeuwarden

Besluit:

De gemeenteraad besluit om de Warmtevisie Leeuwarden "Stap voor stap naar aardgasvrij" vast te stellen;

Toelichting:

Stemverklaringen

VVD: De Warmtevisie biedt veel kansen voor o.a. duurzaamheid maar moet ook betaalbaar blijven met haalbare alternatieven.

Lijst058: Wil geacht worden tegen gestemd te hebben omdat de fractie van mening is dat de visie een té optimistisch karakter heeft gezien de vele onzekerheden waaronder de ervaring met proefboring geothermie.

3.3 Goedkeuring wijziging centrumgemeenteregeling SDF 2022

Besluit:

1. De gemeenteraad besluit goedkeuring te verlenen voor het wijzigen van de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân per 1 januari 2022.

Toelichting:

Stemverklaringen
GLL: Stemt voor met de aantekening dat de gekozen vorm van samenwerking in een Centrumregeling nooit een excuus kan zijn voor het niet realiseren van de doelen.
CDA: Stemt voor onder voorbehoud van het huishoudelijk reglement dat binnenkort komt met de uitwerking van de informatievoorziening aan de raden.
VVD: Wil geacht worden tegen gestemd te hebben om reden dat de invloed op deze centrumregeling van de gemeenteraad te zeer beperkt wordt.
CU: Wil geacht worden tegen gestemd te hebben omdat er minder ruimte is voor de controlerende rol van de gemeenteraad voor de te maken beleidskeuzes.
D66: Stemt voor en deelt de zorg met betrekking tot de governance en informatievoorziening.

3.4 Voorbereidingsbesluit Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o. aanpassing geluidszoneringsplichtige inrichtingen

Besluit:

1. De gemeenteraad besluit om:
a. Een herziening van het bestemmingsplan voor te bereiden voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.;
b. Dit voorbereidingsbesluit vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.00000VB03-VG01;
c. Te bepalen dat geluidszoneringsplichtige inrichtingen niet zijn toegestaan binnen dit plangebied;
d. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt met ingang van de dag volgend op die van bekendmaking;

3.5 Geheimhouding

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen

- Het protocol dat onderdeel uitmaakt van de eindrapportage van de hoogleraren Munneke en Winter behoudens de punten 7 en 8 vast te stellen;
- Het college opdracht te geven dit protocol in samenwerking met de gemeenteraad uit werken tot een operationeel voorstel en dit voorstel ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen

3.6 WOB-verzoek

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen
Het WOB verzoek te af te handelen conform de reactie zoals gesteld in bijgaande brief.

4 Bespreekstukken

4.1 Bestemmingsplan Leeuwarden Arken en woonschepen

Besluit:

De gemeenteraad besluit na aanneming van het amendement:
1. de “Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden – Arken en woonschepen”, waarin tevens wordt ingegaan op de inspraakreacties op de welstandscriteria en een ambtshalve wijziging vast te stellen;
2. de Ambtshalve aanpassing Bestemmingplan Leeuwarden - Arken en woonschepen met Zaaknummer: Z226422-2020 vast te stellen;
3. de 'Reactienota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden

Arken en Woonschepen' vast te stellen;
4. het bestemmingsplan “Leeuwarden – Arken en woonschepen” gewijzigd vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-VG01;
5. *In de regels artikel 3.2 sub a aan te vullen met lid 6*: *'In afwijking van het bepaalde onder 5 mag de bouwhoogte van de woonarken ter plaatse van de aanduiding ‘maximum bouwhoogte’ niet meer bedragen dan is aangegeven.'*
6. *Op de verbeelding de aanduiding ‘maximum bouwhoogte’ met daarin ‘3,50 m’ aan te brengen ter plaatse van de woonarkenligplaats aan de Oostersingel waar eveneens een maximum aantal van 20 woonarken is aangegeven*.
7. geen exploitatieplan vast te stellen;
8. de Welstandscriteria Arken vast te stellen en een dag na bekendmaking in werking te laten treden;

Stemverhouding: 26 stemmen voor (PvdA, GLL, CDA muv lid van de Meulen, D66, CU en 12 stemmen tegen(raadslid van de Meulen, VVD, GBL,FNP, Lijst058, PvdD)

4.1.1 Motie GLL

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen:
verzoekt het college

- om met een gemeente-brede watervisie te komen, welke aansluit bij de andere visies zoals de visie op klimaatadaptie en de omgevingsvisie;
- in deze watervisie de Oostersingel met name dezelfde status krijgt als de andere singels in het centrum;
- te onderzoeken wat er qua regelgeving voor nodig is om de status voor woonarken in de Oostersingel te vervangen voor die van woonschepen;
- de raad hierover uiterlijk eind 2022 te informeren

4.1.2 Amendement FNP

Afwezigen:

Mirka Antolovic en Mohammed Benmhammed

Besluit:

De gemeenteraad besluit het amendement te verwerpen

Stemverhouding: 24 stemmen tegen(PvdA, GLL, CDA muv raadslid van de Meulen, D66, CU) en 12 stemmen voor(Raadslid van de Meulen, VVD, GBL, FNP, Lijst058, PvdD)

Toelichting:

Op verzoek van de fractie CDA wordt er hoofdelijk gestemd.

4.1.3 Amendement GLL

Besluit:

De gemeenteraad besluit
Het ontwerpraadsbesluit aan te vullen met de volgende besluitpunten (nummering nader te bepalen):
o In de regels artikel 3.2 sub a aan te vullen met lid 6:
6. In afwijking van het bepaalde onder 5 mag de bouwhoogte van de woonarken ter plaatse van de aanduiding ‘maximum bouwhoogte’ niet meer bedragen dan is aangegeven.
o Op de verbeelding de aanduiding ‘maximum bouwhoogte’ met daarin ‘3,50 m’ aan te brengen ter plaatse van de woonarkenligplaats aan de Oostersingel waar eveneens een maximum aantal van 20 woonarken is aangegeven.

Stemverhouding: 33 stemmen voor (PvdA, GLL, CDA, D66, GBL, FNP, CU PvdD) en 5 stemmen tegen(VVD en Lijst058)

4.2 6e wijziging van de APV Leeuwarden

Besluit:

De gemeenteraad besluit de geamendeerde wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden vast te stellen.
Tegen stemden 5 raadsleden van de fracties van GBL en FNP
Voor stemden 33 raadsleden van de fracties van PvdA, GLL, CDA, VVD, D66, Cu, L058 en PvdD.

4.2.1 Amendemint FNP - Karbydsjitten

Besluit:

De gemeenteraad besluit het amendement te verwerpen met 3 stemmen voor (FNP) en 35 stemmen tegen.

4.2.2 Amendement GLL - Carbidschieten

Besluit:

De gemeenteraad besluit
Besluit het concept raadsbesluit als volgt te wijzigen:

1. De 6e wijziging van de APV Leeuwarden met een gewijzigd art. 2:73a, lid 3, sub d. vast te stellen;
2. Art. 2:73a, lid 3, sub d. als volgt vast te stellen:
   er worden geen handelingen verricht of nagelaten waarvan degene die het carbidschieten verricht weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat daardoor gevaren kunnen optreden voor mens, dier en milieu.

Voor stemden 26 raadsleden van de fracties van GLL, PvdA, VVD, D66, CU en PvdD
Tegen stemden 12 raadsleden van de fracties van CDA, GBL, FNP en Lijst058

4.3 Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)

Afwezigen:

Jan-Willem Tuininga

Besluit:

1. De gemeenteraad besluit de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging) vast te stellen.

Voor stemden 35 raadsleden en 2 stemden tegen(FNP)

Toelichting:

Raadslid Tuininga onthoudt zich van stemming in verband met belangenverstrengeling

4.3.1 Motie GLL - Onderzoek alternatieven Wmo-vervoer

Afwezigen:

Jan-Willem Tuininga

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen
verzoekt het college

- de mogelijkheden en initiatieven die kunnen worden ingezet naast het reguliere Wmo-taxivervoer te inventariseren en onderzoeken;
- hierbij te kijken naar reeds bestaande initiatieven voor laagdrempelig, algemeen deelvervoer, zowel binnen als buiten onze gemeentegrenzen;
- in gesprek te gaan met de sociale basis en bestaande initiatieven op welke wijze – niet zijnde geld – de gemeente deze initiatieven kan ondersteunen, zodat deze breder kunnen worden ingezet;
- te komen tot een voorstel waarin de gemeente zich kan verhouden tot deze initiatieven en deze kan faciliteren en/of versterken zodat deze breder kunnen worden ingezet;
- de uitkomsten van deze inventarisatie en gesprekken uiterlijk eind februari april 2022 aan de raad terug te koppelen

Toelichting:
Raadslid Tuininga onthoudt zich van stemming in verband met belangenverstrengeling

4.3.2 Motie GLL - Verbetering informatie aan gebruikers van Wmo-vervoer

Afwezigen:
Jan-Willem Tuininga

Besluit:
De gemeenteraad besluit met algemene stemmen
Verzoekt het College:

- De informatie aan gebruikers van WMO vervoer kritisch te evalueren op inhoud en de wijze van communiceren (passend bij de doelgroep)
- Deze informatie waar nodig aan te vullen met instructies over alternatief vervoer, het gebruik van de hardheidsclausule en de mogelijkheden andere bronnen van tegemoetkoming in de kosten, zoals in de overwegingen vermeld, aan te vragen,

Toelichting:
Raadslid Tuininga onthoudt zich van stemming in verband met belangenverstrengeling

4.4 Visiedocument Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad

4.4.1 Motie GLL - 30 km in de bebouwde kom

Besluit:
De gemeenteraad besluit de motie aan te nemen met 28 stemmen voor en 10 stemmen tegen
Verzoekt het college
• Een maximumsnelheid van 30 km/h als streven te hanteren voor alle wegen binnen de bebouwde kom van de stad Leeuwarden en de dorpen;
• De stadsring, invalswegen met gescheiden fietspaden en bedrijventerreinen met gescheiden fietspaden in ieder geval uit te zonderen;
• Andere uitzonderingen te motiveren;
• In beeld te brengen welke aanpassingen/ investeringen hiermee gemoeid zijn, welke prioritering voor de hand ligt en welke fasering daarbij mogelijk is;
• De resultaten van dit onderzoek bij de gemeenteraad aan te bieden in het tweede kwartaal.

Voor stemden 28 raadsleden van de fracties van PvdA, GLL, CDA, D66, CU en PvdD tegen stemden 10 raadsleden van de fracties van VVD, GBL, FNP en Lijst058

5 **Motie buiten de orde - Bestrijden van menstruatiearmoede D66**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen
Verzoekt het college:
• Om met de besturen van de VO-en PO-scholen in onze gemeente in overleg te gaan om te
bespreken:
➢ of er op elke school in onze gemeente tenminste één automaat geplaatst kan worden waar menstruatiemateriaal gratis beschikbaar wordt gesteld voor de leerlingen.
➢ welke andere mogelijkheden zij zien om menstruatiearmoede te bestrijden.
• Voor het einde van deze raadsperiode de uitkomst van deze gesprekken naar de raad te
sturen met een overzicht van de kosten en de verdeling hiervan.
• Een aanjaagbudget van 10.000 euro uit het ISI beschikbaar te stellen voor het plaatsen van
deze automaten.

6 **Motie buiten de orde - Intake prostitutie**

Afwezigen:

Otto van der Galiën van der en Dirk Visser

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen
Roept het college op
• te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de invoering van een intakegesprek, vergelijkbaar met dat van Groningen, inclusief bijbehorende pas voor prostituees,
• de uitkomsten van dit onderzoek te presenteren aan de raad voor het verkiezingsreces zo snel als mogelijk en in ieder geval voor de zomer van 2022

7 **Sluiting**

Gemeente Leeuwarden

Besluitenlijst Besluitvorming (raad)

Datum	08-11-2021
Tijd	19:00 – 23:00
Locatie	Teams
Voorzitter	Sybrand Buma
Aanwezigen	Bauke Aalbers, Anneke Adema, Mirka Antolovic, Pim Astro, Jannie Atsma, Mohammed Benmhammed, Ans van den Berg van den, Andries Bergsma, Harry Bevers, Sietze Bouma, Irene van Breemen van-Schneider, Sytse Brouwer, Julie Bruijnincx, Eline de de Koning, Sander Douma, Caroline de Groot de, David Hoekstra, Lutz Jacobi, Gijs Jacobse, Tonko Jansen, Cem Kaya, Sikko Klaver, Johan Magré, Aaltsje Meinderts, Fokelien Meulen van der-Diever, Femke Molenaar, Carlijn Niesink, Anne Nugteren, Frederik Roelof Rijpma, Lydia van Santen van, Petra van der Sloot van der, Evert Stellingwerf, Jan-Willem Tuininga, Lyda Veldstra, Marcel Visser, Dirk Visser, Petra Vlutters en Ursula de Voogd de
Afwezigen	Otto van der Galiën van der

1 Opening en vaststelling agenda

Agenda wordt conform vastgesteld.

2 Vaststellen verslag 4 oktober 2021

Besluit:

Besluitenlijst wordt conform vastgesteld. Er zijn geen bemerkingen naar aanleiding ervan.

3 Hamerstukken

3.1 Hercalculaties grondexploitaties 2021

Besluit:

1. De gemeenteraad besluit
   a. De hercalculaties 2021 van De Zuidlanden (totaal), Wirdum Hekkemieden, Wytgaard uitbreiding, Steenslân, Grut Palma, Frisia, De Zwette IV en De Zwette V vast te stellen en de kredieten overeenkomstig te wijzigen;
   b. De jaarlijkste rentelasten op Ontwikkellocaties en Strategische verwervingen ad. € 61.000,- en het Ontwikkelbudget ad. € 57.000,- te onttrekken aan de reserve grondexploitaties;
   c. Tussentijds winst te nemen uit de grondexploitatie Steenslân ad. € 338.000,- en toe te voegen aan de reserve grondexploitatie;
   d. De Voorziening Negatieve Complexen met een bedrag van € 731.000,- te verlagen en dit bedrag toe te voegen aan de reserve grondexploitatie;
   e. De resterende looptijd van De Zuidlanden te bepalen op 17 jaar;
   f. De begroting 2021 overeenkomstig te wijzigen;
   g. De door het college opgelegde geheimhouding ten aanzien van de bijlagen "Grondexploitatie De Zuidlanden 2021" en bijlage "Bijlage calculaties grondexploitaties 2021" te bekrachtigen;
   h. Een voorbereidingskrediet ad. € 365.000,- beschikbaar te stellen ten behoeve van de voorbereiding "Nieuw Oud Oost" en dit krediet te dekken uit de toekomstige grondverkopen;

4 Bespreekstukken

4.1 Programmabegroting gemeente Leeuwarden 2022

Moties

4.1.1. **Motie Onderzoek naar duurzame en/of meerjarige vormen van financiering van de sociale basis -GLL**

Besluit:

De raad besluit met algemene stemmen:
draagt het college op

• te onderzoeken op welke wijzen en met welke partijen de financiering van de sociale basis verbeterd kan worden en daarbij meer continuïteit krijgt, zodat meer toekomstperspectief en zodoende ook beter beleid door de vrijwilligersorganisaties ontstaat;
• in dit onderzoek uitkomsten van ontwikkelingen elders in het land mee te nemen;
• de partijen die de sociale basis vormen mee te nemen in dit onderzoek en hun behoeftes centraal te stellen;
• de gemeenteraad voor het einde van deze raadsperiode een keuzepalet te presenteren wat betreft de financiering van de sociale basis met onderbouwde consequenties van de keuzemogelijkheden

4.1.2. **Motie: Schadelijke effecten van houtstook verlagen- GLL**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met 28 stemmen (GLL, PvdA, PvdD, GBL, D66, CU, fNP) voor en 10 stemmen (CDA VVD, L058) tegen
verzoekt het college

• een overzicht te maken van de mogelijkheden die de gemeente heeft om de schadelijke gevolgen van houtstook zoveel mogelijk te beperken;
• hierbij initiatieven te betrekken die in andere gemeenten worden genomen;
• tevens adviezen mee te nemen die zijn aangedragen door het Longfonds en 'Friezen voor Frisse lucht';
• het overzicht (per item) van een kostenraming of voorstel te voorzien
• dit voor maart 2022 voor te leggen aan de gemeenteraad

4.1.3 **Motie: Motie snellere bouwprocedures- VVD**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen:
Verzoekt het college:

• Te onderzoeken of er, nu en/of na invoering van de omgevingswet, mogelijkheden zijn om de (gemiddelde) doorlooptijd van woningbouwprojecten te verkorten en hiervoor concrete voorstellen te doen.
• Deze voorstellen uiterlijk 1 februari 2022 toe te sturen aan de gemeenteraad van Leeuwarden

4.1.4 **Motie: Prestatie gehaald factuur betaald-VVD - motie is overgenomen door college met kanttekening**

Motie is overgenomen door het college en wordt niet in stemming gebracht. De wethouder plaatst hierbij de kanttekening dat de derde bullit van het dictum, namelijk de norm dat 95% van de facturen binnen 14 dagen betaald wordt, hangende het onderzoek zoals bedoeld onder het eerste bullit niet onderschreven wordt door het college.

4.1.5 **Motie: Fietsoversteek Stationsplein - geef veiligheid de voorrang- VVD**

Besluit:

Motie is verworpen met 4 stemmen (VVD) voor en 34 stemmen tegen.

4.1.6 **Motie: Containerwoningen statushouders-VVD**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met 36 stemmen voor en 2 stemmen (GBL) tegen:
Verzoekt het college:

• Een onderzoek te doen naar de mogelijkheid om ook containerwoningen toe te passen voor alleenstaande statushouders.

• In verband met de urgentie van dit probleem de uitkomst van dit onderzoek zo snel mogelijk en uiterlijk eind januari 2022 aan de gemeenteraad te verstrekken.

4.1.7 **Motie: moasje Frysk en Meartaligens-FNP**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen:
Fersiket it kolleezje:

• Foar de begrutting 2022 it útfieringsbudzjet fan € 25.000,- te dekken út de post ISI

• Dat it Frysk en Meartaligens in plak krijt yn de begrutting en dit as oerwaging mei te nimmen wannear der finansjele romte komt foar nije beliedswinsken by de begrutting fan 2023 yn de nije kolleezje perioade.

4.1.8 **Motie: Moasje Húsfestingsferoardering FNP**

Besluit:

Motie wordt verworpen met 12 stemmen (FNP, L058, CDA, GBL, PvdD) voor en 26 stemmen (PvdA, CU, D66, GLL, VVD) tegen

4.1.9 **Motie CU: Financiering werkgroep fairtrade SDG**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met 32 stemmen (CU, GLL, CDA, D66, PvdD, PvdA, L058, FNP) voor en 6 stemmen(VVD en GBL) tegen
Verzoekt het college

• Het bedrag €12.000 beschikbaar te stellen voor de financiering werkgroep Fairtrade/SDG en deze kosten te dekken uit het ISI

4.1.10 **Motie CU: Continuering Noodhulp vluchtelingen 2022 - ingetrokken**

Motie wordt ter vergadering ingetrokken nadat de portefeuillehouder meldt dat deze taak financieel structureel in de begroting 2022 e.v. is geregeld.

4.1.11 **Motie CU: Bewustwording mensenhandel**

Besluit:

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen:
Verzoekt het college:

• Rondom de Europese dag tegen mensenhandel in 2022, een Leeuwarder week tegen mensenhandel te organiseren,

• Activiteiten in diverse vormen te organiseren gericht op bewustwording onder burgers in Leeuwarden,

• Activiteiten, bijvoorbeeld workshops te organiseren gericht op risicobranches met als doel om te trainen signalen van mensenhandel te herkennen;

• Dit op te pakken in de keten met andere partijen waar de gemeente reeds mee samenwerkt in de strijd tegen mensenhandel;
• De kosten met een maximum van 5000,- te dekken uit de lopende begroting voor de aanpak mensenhandel;
• De raad voor het zomerreces van 2022 te informeren over de voortgang van de organisatie van de week tegen mensenhandel.

Motie CDA: Aanstellen verbinder laaggeletterdheid

4.1.12 *Besluit:*

De gemeenteraad besluit met algemene stemmen:
Verzoekt het college:
• Een 'Verbinder Laaggeletterdheid' voor 24 uur per week aan te stellen met de volgende opdracht
o Een groter aantal inwoners die laaggeletterd zijn te vinden via werkgevers, het onderwijs en bijvoorbeeld Amaryllis.
o Betere verbinding tot stand brengt tussen inwoners en aanbieders en deze inwoners concreet voorzien van een passend aanbod.
• De kosten voor het aanstellen van een Verbinder bedragen €45.000,- voor de periode van één jaar te financieren uit de speciale Coronagelden.
• Na een half jaar de resultaten te evalueren en deze evaluatie aan te bieden aan de raad
Spreken uit dat:
• We het streven hebben deze verbinder en de extra benodigde financiering structureel te willen borgen in de begroting van 2023.

4.1 ***Besluit Programmabegroting 2022 e.v. :***

1. De gemeenteraad besluit
a. De begroting 2022 en meerjarenraming t/m 2025 van de gemeente Leeuwarden vast te stellen.
b. Tot het doen van uitgaven en het verwerven van inkomsten in overeenstemming met de overzichten van baten en lasten in de programma's en het totaaloverzicht in paragraaf 3.2.1.
c. De in bijlage A van de begroting 2022 genoemde structurele en incidentele mee- en tegenvallers vast te stellen, en voor de jaarschijf 2021 de begroting dienovereenkomstig te wijzigen, voor zover nog niet meegenomen in de 3e begrotingswijziging boekjaar 2021.
d. De investeringskredieten vast te stellen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.8 en in bijlage B van de begroting 2022.

Toelichting:

Stemverklaring van de FNP
De FNP stemt voor de Programmabegroting met de aantekening dat men geacht wil worden tegen het onderdeel hondenbelasting te zijn omdat het hebben van een hond een positief effect heeft.

4.2 Belastingverordeningen 2022

Jaarlijks worden voor de heffing van de meeste gemeentelijke belastingen nieuwe verordeningen vastgesteld met daarin opgenomen de tarieven voor het nieuwe jaar. Daarnaast worden in deze verordeningen nieuwe ontwikkelingen op fiscaal-juridisch gebied verwerkt en de gevolgen van

beleidswijzigingen. Het college heeft besloten om de belastingverordeningen 2022 ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad. De politieke discussie over het tarievenbeleid is al bij de behandeling van de programmabegroting is gevoerd. In de nu voorliggend verordeningen richt het besluit zich vooral op de fiscaal-juridische aspecten en het wettelijk kader ter vastlegging van het fundament voor de heffing in 2022.
De Verordening afvalstoffenheffing wordt in een nader voorstel uitgewerkt en afzonderlijk voorgelegd aan de raad.

Besluit:

1. De gemeenteraad besluit:
   a. de Verordening begraafrechten Leeuwarden 2022 en de bij deze verordening behorende tarieventabel;
   b. de Verordening havengelden Leeuwarden 2022 en de bij deze verordening behorende tarieventabellen;
   c. de Verordening hondenbelasting Leeuwarden 2022 en de bij deze verordening horende bijlage;
   d. de Legesverordening Leeuwarden 2022 en de bij deze verordening behorende tarieventabel;
   e. de Verordening onroerende-zaakbelastingen Leeuwarden 2022;
   f. de Verordening parkeerbelastingen Leeuwarden 2022 en de bijbehorende tarieventabel en het besluit;
   g. de Verordening precariobelasting Leeuwarden 2022 en de bij deze verordening behorende tarieventabel en bijlage;
   h. de Verordening rioolheffingen Leeuwarden 2022 en de Verordening veergelden 2022;
   i. de Verordening veergelden 2022
   i. de Verordening toeristenbelasting 2022;
   j. de Verordening watertoeristenbelasting 2022.
2. Het raadsvoorstel vast te stellen.

Toelichting:

FNP heeft dezelfde stemverklaring als men bij de begroting heeft gedaan.

5 Motie vreemd aan de orde: Behoud Welcome to the village voor Leeuwarden

Besluit:

De gemeenteraad besluit met 2 stemmen tegen (GBL) en 36 voor
spreekt uit dat
- Dat de gemeenteraad van de gemeente Leeuwarden het festival ‘Welcome to the village’ wil behouden voor onze gemeente.

6 Motie vreemd aan de orde: ‘Verzoek hervatten en opschalen capaciteit GGD Bron&Contact onderzoek’ - ingetrokken

Besluit:

De motie wordt ingetrokken.
Toezegging van de wethouder om de zorgen rondom het contact- en brononderzoek over te brengen bij de GGD.

7 Sluiting

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1496
Extern Zaak ID	2021-052072
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	3.1
Titel	Vaststelling bestemmingsplan 'Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5'
Eigenaar	Thoma, Korian
Portefeuillehouder	Hein de Haan

Bijlagen
Raadsvoorstel bestemmingsplan Leeuwarden De Zwemmer 3 en 5
Ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5
Reactie- en antwoordnota zienswijzen Bestemmingsplan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5
Vaststellingsovereenkomst

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	5 oktober 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Bij de gemeente Leeuwarden is een verzoek ingediend om op het perceel De Zwemmer 3 een reguliere woning in plaats van een bedrijfswoning te bouwen. Het verzoek voorziet verder in het wijzigen van de bestemming ‘recreatie – jachthaven’ naar een reguliere woonbestemming, met de aanduiding dat een jachthaven, camperplaats alsmede de handel in boten en campers als bedrijfsmatige activiteit is toegestaan. Het vigerende (huidige) bestemmingsplan staat reeds een jachthaven en camperplaats als bedrijfsmatige activiteit toe.

De recreatieve activiteiten op het perceel De Zwemmer 5 zijn gestaakt. Op dit perceel is reeds een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van een reguliere woning. Bij het verlenen van deze omgevingsvergunning is het huidige bouwvlak voor de bedrijfswoning niet geschrapt. Om de bouw van een tweede woning op dit perceel te voorkomen wordt dit bouwvlak verwijderd en verplaatst naar de locatie waar een omgevingsvergunning is verleend voor de bouw van een reguliere woning. De ‘Recreatie-Verblijfsrecreatie’ bestemming wordt, conform de feitelijke situatie, gewijzigd naar een woonbestemming.

Gemeente Leeuwarden

Het college heeft besloten aan de gemeenteraad een nieuw bestemmingsplan ter vaststelling aan te bieden waarin de wijzigingen zijn opgenomen.

Het ontwerpbestemmingsplan heeft in het kader van de planologische procedure voor een periode van zes weken ter inzage gelegen. Binnen de terinzagetermijn zijn er drie zienswijzen ingediend. De zienswijzen hebben het college geen aanleiding gegeven om af te wijken van het voornemen om medewerking te verlenen aan de ontwikkeling. Het college stelt om die reden aan de raad voor een het bestemmingsplan ongewijzigd vast te stellen.

Voorgesteld besluit

1. Aan de gemeenteraad voor te stellen om:
   a. De reactie- en antwoordnota zienswijzen vast te stellen;
   b. Het bestemmingsplan “Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’’ ongewijzigd vast te stellen;
   c. Geen exploitatieplan vast te stellen;

Besluit

1. De gemeenteraad besluit:
   a. De reactie- en antwoordnota zienswijzen vast te stellen;
   b. Het bestemmingsplan “Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’’ ongewijzigd vast te stellen;
   c. Geen exploitatieplan vast te stellen;

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel
Vaststelling bestemmingsplan ‘Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’
Zaaknummer: 2021-052072

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
Het bestemmingsplan ‘Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’ voorziet in de bouw van een reguliere woning in plaats van een bedrijfswoning op het perceel De Zwemmer 3. Dit perceel wordt gesplitst in een deel dat uitsluitend gebruikt gaat worden voor woondoeleinden en in een deel waar tevens bedrijfsmatige/recreatieve activiteiten zijn toegestaan. De huidige bedrijfsmatige/recreatieve activiteiten (jachthaven en camperplaats) worden verruimd, in die zin dat de handel in campers en boten (in beperkte mate) wordt toegestaan. De handel in campers en boten mag uitsluitend worden uitgeoefend door de bewoner van het perceel. Het aantal campers dat gestald mag worden ten behoeve van recreatie én verkoop is beperkt tot 24. Reparatie- en onderhoudswerkzaamheden zijn niet toegestaan.

De recreatieve activiteiten op het perceel De Zwemmer 5 zijn gestaakt. Op het perceel De Zwemmer 5 is reeds een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van een reguliere woning. Deze woning is buiten het bouwvlak voor de bedrijfswoning gebouwd. Het bestemmingsplan ‘Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’ voorziet in het verwijderen van het huidige bouwvlak voor de bedrijfswoning. Hiermee wordt voorkomen dat op het perceel de bouw van tweede woning mogelijk is. De ‘Recreatie-Verblijfsrecreatie’ bestemming wordt, conform de feitelijke situatie, gewijzigd naar een woonbestemming.

Planologische situatie
In het vigerende (huidige) bestemmingsplan ‘Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg’ heeft het perceel De Zwemmer 3 de bestemming ‘Recreatie – Jachthaven’ met de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – jachthaven – camperplekken’. Het perceel is in de huidige situatie bestemd voor jachthavens annex botenstalling en -verhuurbedrijven. Ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van recreatie – jachthaven – camperplekken’ zijn maximaal 24 camperplaatsen toegestaan. In het bouwvlak is een bedrijfswoning van maximaal 150 m2 toegestaan. Het plan past niet binnen het geldende bestemmingplan; de bouw van een reguliere woning in plaats van een bedrijfswoning en de handel in campers en boten is niet toegestaan op het perceel De Zwemmer 3.

In het vigerende (huidige) bestemmingsplan ‘Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg’ heeft het perceel De Zwemmer 5 een bestemming ‘Recreatie – Verblijfsrecreatie’. Ter plaatse van het bouwvlak is een bedrijfswoning toegestaan. Dit bouwvlak wordt verwijderd.

Achtergrond / context
Dit bestemmingsplan is opgesteld nadat de perceeleigenaren van De Zwemmer 3 en 5 een vaststellingsovereenkomst hebben opgesteld. In deze vaststellingsovereenkomst staat o.a. dat:
- de eigenaar van De Zwemmer 3 zijn perceel gebruikt als jachthaven, camperplaats alsmede voor de handel in boten en campers; en

- de eigenaar van De Zwemmer 3 vreest in zijn bedrijfsvoering te worden beperkt door de komst van een woning op het perceel De Zwemmer 5 en om die reden een zienswijze tegen dit plan heeft ingediend; en
- de eigenaar van De Zwemmer 3 afziet van zienswijzen op de bouw van een reguliere woning op het vm. recreatieperceel De Zwemmer 5; en
- de gemeente, bij monde van voornoemde wethouder, heeft aangegeven zich er maximaal voor te zullen inspannen dat het bestemmingsplan ter plaatse van het perceel De Zwemmer 3 wordt gewijzigd naar een reguliere woonbestemming, de huidige en bestemde bedrijfsvoering van de perceeleigenaar daaronder wordt toegestaan;
- de gemeente, bij monde van voornoemde wethouder, heeft aangegeven zich er maximaal voor te zullen inspannen dat het bestemmingsplan ter plaatse van het perceel De Zwemmer 5 wordt gewijzigd, gericht op verwijdering van het huidige bouwvlak [voor de bedrijfswoning].

De inspanningen van de gemeente, zoals omschreven in de vaststellingsovereenkomst, zijn onder voorbehoud van de vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad, alsmede mogelijke juridische procedures van derden. De gemeenteraad is bij het besluit over de vaststelling van het bestemmingsplan niet gebonden aan deze inspanningsverplichtingen.

Ter inzage / overwegingen
Het ontwerpbestemmingsplan heeft in het kader van de planologische procedure voor een periode van zes weken ter visie gelegen. Binnen de ter visie termijn zijn er drie zienswijzen ingediend. Eén zienswijze is namens vier omwonenden ingediend.

De zienswijze is in de zienswijzennota samengevat weergegeven en voorzien van onze reactie. De zienswijzen zijn voor ons geen aanleiding om tot een aanpassing van het plan te komen. De zienswijzen en zienswijzennota met bijlagen treft u als bijlage aan.

De zienswijzen richten zich voornamelijk op de verruiming van de bedrijfsmatige gebruiksmogelijkheden (handel in campers en boten) op het perceel De Zwemmer 3.

De verruiming van de bedrijfsmatige gebruiksmogelijkheden op het perceel De Zwemmer 3 stelt een lokale ondernemer in staat zijn verdienmodel te verbreden en te diversifiëren. Deze verruiming is ruimtelijk aanvaardbaar en planologisch (geluid, milieu-zonering, parkeren, etc.) goed inpasbaar. De Zwemmer is een gemengd gebied met watersport gebonden bedrijfsactiviteiten, recreatie en wonen. Handel in campers en boten sluit functioneel goed aan op de bestaande bedrijfsmatige/recreatieve activiteiten (jachthaven en camperplaats) op het perceel De Zwemmer 3.

Deze verruiming doet geen onevenredige afbreuk aan het woongenot van omwonenden. Voor het ruimtelijk beeld maakt het niet- of nauwelijks uit dat op het terrein campers of boten worden gestald of aangemeerd t.b.v. verkoop of recreatie. In de huidige situatie zijn maximaal 24 campers toegestaan op de camperplaats. Het aantal campers t.b.v. verkoop en recreatie blijft beperkt tot maximaal 24. Reclame-uitingen zijn slechts in beperkte mate toegestaan.

De handelsactiviteiten doen geen onevenredige afbreuk aan een veilig en gezond woonklimaat (geluid, gevaar, stof en geur) van derden. Reparatie- en onderhoudswerkzaamheden zijn niet toegestaan. De handelsactiviteit wordt, conform de VNG Handreiking Bedrijven- en milieuzonering, op minimaal 10 meter van woningen in gemengd gebied en 30 meter van woningen in een rustig woongebied gesitueerd. De dichtstbijzijnde woningen zijn op minimaal 34 meter van het perceel De Zwemmer 3 gesitueerd. Het ondergeschikte karakter van de handel wordt mede geborgd doordat de activiteit uitsluitend mag worden uitgeoefend door de bewoner van het perceel. Door het ondergeschikte karakter gaat er een beperkt publiekstrekkende werking uit van de handelsactiviteit. Het perceel heeft bovendien een goede verkeersontsluiting. Het bedrijfs- en woondeel worden separaat van elkaar ontsloten met een brede inrit (5 m).
De bouw van een reguliere woning in plaats van een bedrijfswoning op het perceel De Zwemmer 3 vormt geen belemmering voor de bedrijfsvoering van omliggende bedrijven.

Het schrappen van het bouwvlak op het perceel De Zwemmer 5 voorkomt dat een tweede bedrijfswoning op dit perceel kan worden gebouwd. Stedenbouwkundig is het niet wenselijk als op dit perceel een tweede woning wordt gebouwd. Om dit bouwvlak te schrappen is een bestemmingsplanwijziging vereist. Bij het verlenen van de omgevingsvergunning voor de bouw van een woning op het perceel De Zwemmer 5 is hier per abuis geen rekening gehouden.

Exploitatie-overeenkomst
Door middel van de grondexploitatieregeling in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) beschikken gemeenten over mogelijkheden voor het verhalen van kosten. Hierbij valt te denken aan kosten voor het bouw- en woonrijp maken en kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan. Daarnaast hebben gemeenten sturingsmogelijkheden, omdat in het geval van grondexploitatie door derden diverse eisen en regels gesteld kunnen worden. Voor de gemeente zijn er geen juridische en/of financiële risico’s verbonden aan het vaststellen van het bestemmingsplan. Alle kosten en risico’s liggen bij de initiatiefnemer. De kosten voor de procedure van het bestemmingsplan worden gedekt door de leges en het risico voor planschade ligt bij de initiatiefnemer. Hiermee zijn de kosten anderszins verzekerd en hoeft er geen exploitatieplan vastgesteld te worden.

Vervolgacties
Gelet op hetgeen hiervoor is vermeld, stellen wij u de zienswijzennota en het bestemmingsplan vast te stellen en geen exploitatieovereenkomst vast te stellen.

Leeuwarden, 5 oktober 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

bestemmingsplan

Leeuwarden - De Zwemmer 3 En 5

Leeuwarden

RHO ADVISEURS

RHO ADVISEURS

DATUM 22-06-2021
IMRO IDN NL.IMRO.0080.06018BP01-OW01

PROJECT
PROJECTLEIDER Jan-Jacob Posthumus

OPDRACHTGEVER
PROJECTNUMMER 20200763

Inhoudsopgave

Toelichting

Hoofdstuk 1	**Inleiding**	**7**
1.1	Aanleiding	7
1.2	Begrenzing	7
1.3	Geldende bestemmingsplan	9
1.4	Leeswijzer	13
Hoofdstuk 2	**Planbeschrijving**	**15**
2.1	Huidige situatie	15
2.2	Toekomstige situatie	17
2.3	Verkeer en parkeren	19
Hoofdstuk 3	**Beleidskader**	**21**
3.1	Rijksbeleid	21
3.2	Provinciaal beleid	21
3.3	Gemeentelijk beleid	22
Hoofdstuk 4	**Omgevingsaspecten**	**25**
4.1	Algemeen	25
4.2	Geluid	25
4.3	Luchtkwaliteit	26
4.4	Bodem	26
4.5	Externe veiligheid	26
4.6	Water	27
4.7	Ecologie	29
4.8	Archeologie	30
4.9	Cultuurhistorie	31
4.10	Bedrijven- en milieuzonering	31
4.11	Kabels en leidingen	33
4.12	MER (Milieu effect rapportage) verantwoording	33
Hoofdstuk 5	**Toelichting op de planregels**	**35**
5.1	Algemeen	35
5.2	Beschrijving juridische regeling	35
Hoofdstuk 6	**Uitvoerbaarheid**	**36**
6.1	Algemeen	36
6.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	36
6.3	Grondexploitatie	36

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1	**Ruimtelijke onderbouwing De Zwemmer 5 te Leeuwarden**	
Bijlage 2	**Watertoets**	

Regels

Hoofdstuk 1	**INLEIDENDE REGELS**	**47**
Artikel 1	Begrippen	47
Artikel 2	Wijze van meten	55
Hoofdstuk 2	**BESTEMMINGSREGELS**	**57**
Artikel 3	Wonen	57
Artikel 4	Waarde - Archeologie 3	60
Artikel 5	Waarde - Archeologie 5	62
Hoofdstuk 3	**ALGEMENE REGELS**	**64**
Artikel 6	Anti-dubbeltelregel	64
Artikel 7	Algemene gebruiksregels	65
Artikel 8	Algemene afwijkingsregels	66
Artikel 9	Overige regels	67
Hoofdstuk 4	**OVERGANGS- EN SLOTREGELS**	**68**
Artikel 10	Overgangsrecht	68
Artikel 11	Slotregel	69

TOELICHTING

RHO ADVISEURS

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de zuidoostkant van Leeuwarden ligt de wijk Teerns. In de wijk, aan De Zwemmer 3 en 5, bevinden zich een tweetal percelen die op basis van het geldende bestemmingsplan bestemd zijn ten behoeve van recreatieve functies.

Het plan is om het perceel Zwemmer 3 te wijzigen naar een reguliere woonbestemming, inclusief het toestaan van de nu toegelaten recreatieve activiteiten (camperstandplaats en recreatie-jachthaven) én in ondergeschikte mate de handel in boten campers. Op het perceel is de eigenaar voornemens een woonhuis te bouwen ter hoogte van het huidige bouwvlak. Het perceel wordt daarom gesplitst in een deel dat uitsluitend gebruikt gaat worden ten behoeve van wonen en in een deel waar de recreatie activiteiten worden voortgezet.

De recreatieve activiteiten op het perceel De Zwemmer 5 zijn gestaakt. Op het perceel de Zwemmer 5 is een omgevingsvergunning (uitgebreide wabo procedure) verleend voor de bouw van een reguliere woning. Met dit bestemmingsplan wordt het ter plaatse liggende bouwvlak voor een bedrijfswoning verwijderd en wordt de bestemming gewijzigd naar een woonbestemming. Het bouwvlak wordt verplaatst naar de locatie waar de nieuwe woning wordt gebouwd.

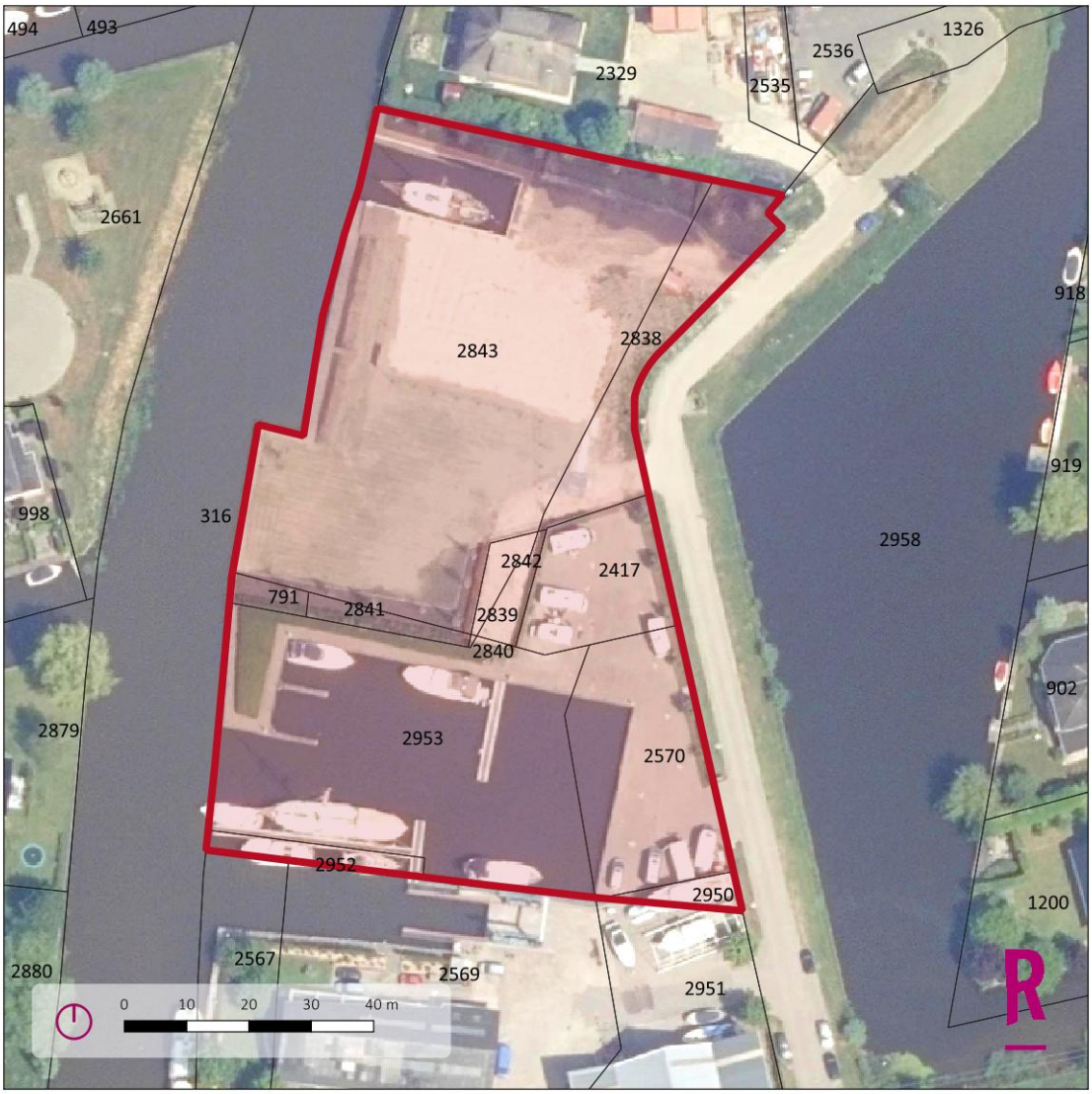
De beoogde situatie past niet binnen het geldende bestemmingsplan 'Leeuwarden - Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg'. Om de ontwikkeling juridisch-planologisch te kunnen regelen is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voor beide percelen noodzakelijk.

1.2 Begrenzing

Het plangebied wordt begrensd door de kadastrale percelen 2838, 2843, 791, 2841, 2842, 2839, 2840, 2417, 2953, 2570,2950 en 2952 (sectie K, kadastrale gemeente Huizum). De ligging van het plangebied is opgenomen in de figuren 1.1 en 1.2.

Figuur 1.1 Globale ligging plangebied

Figuur 1.2 Ligging plangebied met kadastrale nummering percelen

1.3 Geldende bestemmingsplan

Voor het plangebied geldt het bestemmingsplan 'Leeuwarden - Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg', dat is vastgesteld op 9 oktober 2018. Hierna wordt de huidige planologische situatie van beide percelen beschreven.

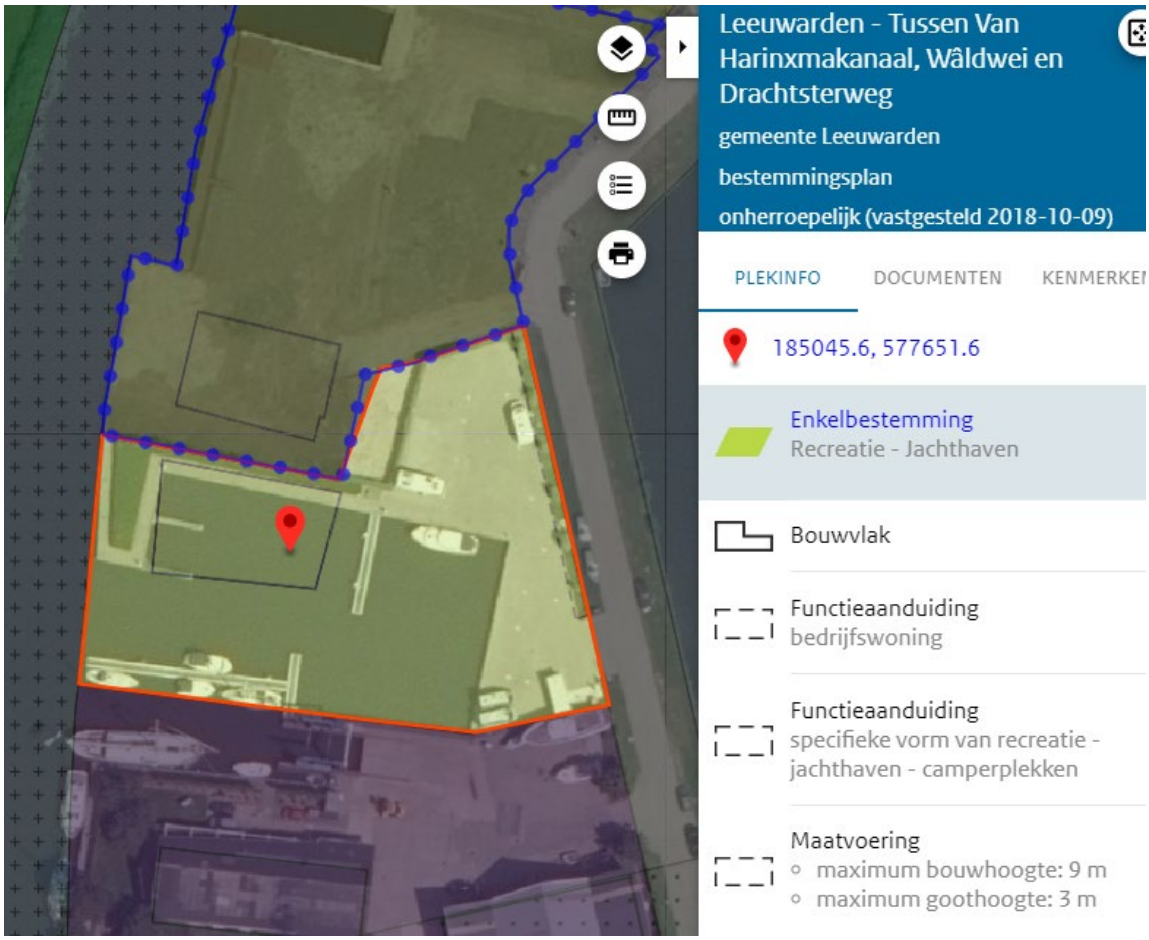
De Zwemmer 3
In het bestemmingsplan heeft het perceel De Zwemmer 3 de bestemming 'Recreatie - Jachthaven' met daarbij de aanduidingen:

- 'specifieke vorm van recreatie - jachthaven - camperplekken',
- 'specifieke vorm van recreatie - jachthaven - groenblijvende beplanting' en
- 'bedrijfswoning'.

Voor de gebouwen geldt dat deze binnen het aangegeven 'bouwvlak' gebouwd moeten worden met daarbij een maximale goot- en bouwhoogte van respectievelijk 3 en 9 meter. Dit is als zodanig met de maatvoering 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)' op de verbeelding aangegeven.

De eigenaar van het perceel is voornemens om het perceel te gaan opsplitsen in een deel ten behoeve van reguliere bewoning en een deel ten behoeve van de bestaande exploitatie van een jachthaven met daarbij camperplekken. De bouw van een reguliere woning is op basis van deze bestemming niet toegestaan.

In figuur 1.3 is een uitsnede van de verbeelding van het geldende bestemmingsplan weergegeven.

De Zwemmer 5

In het bestemmingsplan heeft het perceel De Zwemmer 5 de bestemming 'Recreatie - Verblijfsrecreatie' met daarbij de aanduiding 'bedrijfswoning'. Voor de gebouwen geldt dat deze binnen het aangegeven 'bouwvlak' gebouwd moeten worden met daarbij een maximale goot- en bouwhoogte van respectievelijk 5 en 12 meter. Dit is als zodanig met de maatvoering 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)' op de verbeelding aangegeven. De eigenaar van het perceel is voornemens om op het perceel een (reguliere) woning te realiseren. De vergunning hiervoor is inmiddels verleend (zie 'Omgevingsvergunning Leeuwarden – Realisatie van een woning met Schuur De Zwemmer 5' op ruimtelijkeplannen.nl). Deze woning wordt geplaatst buiten het bestaande bouwvlak, aan de noordzijde van het perceel. De bouw van een reguliere woning is op basis van deze bestemming niet toegestaan.

In figuur 1.4 is een uitsnede van de verbeelding van het geldende bestemmingsplan weergegeven.

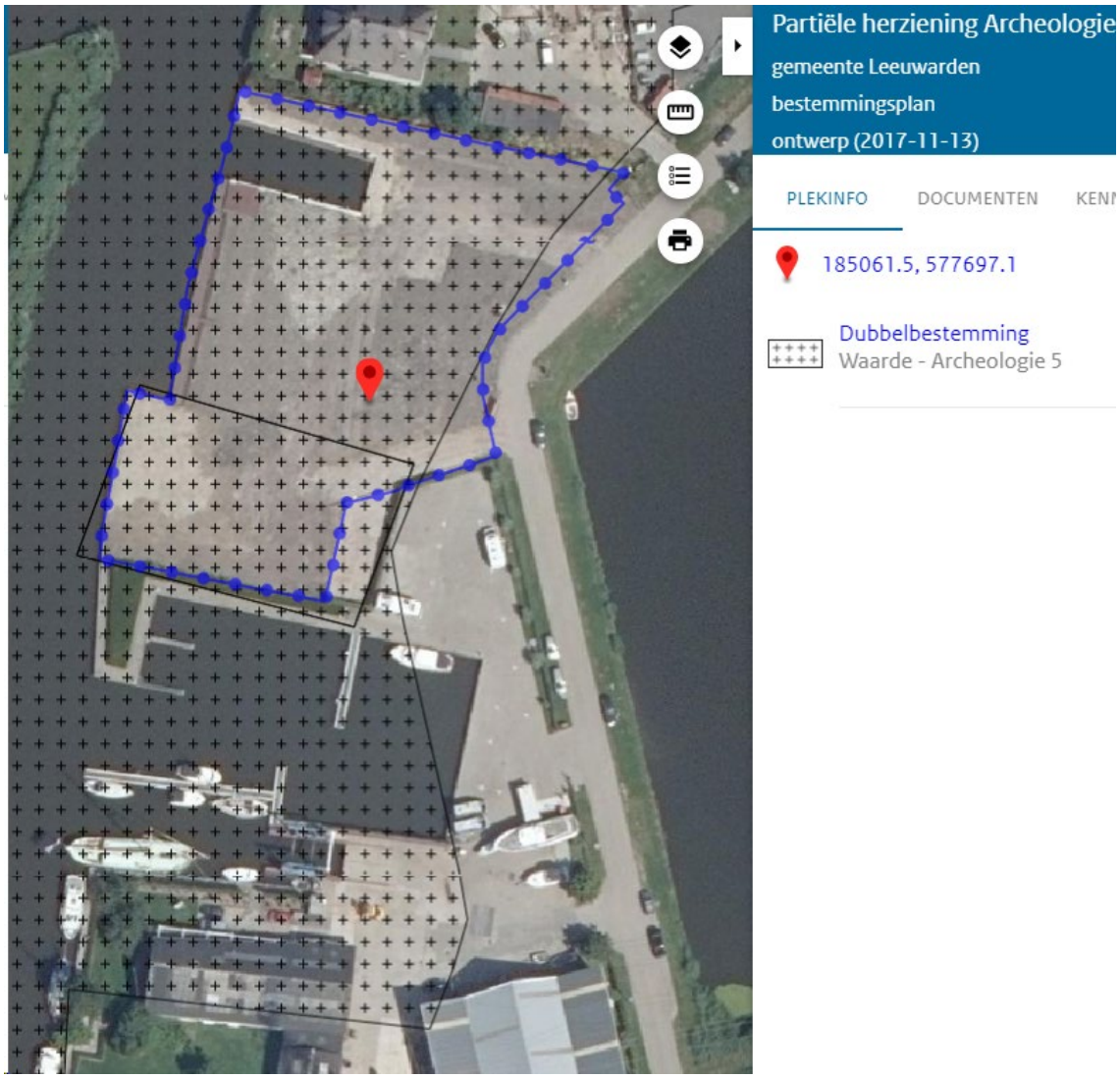

Figuur 1.4 Uitsnede geldende verbeelding

Partiële herziening Archeologie ontwerp 13-11-2017

De gemeente is bezig met de voorbereiding van een bestemmingsplan ten behoeve van de bescherming van archeologische waarden in de gemeente. Dit parapluplan is van toepassing op het grondgebied van de gemeente Leeuwarden voor zover er sprake is van archeologische (verwachtings-)waarden. Gronden waar geen onderzoek noodzakelijk is, of gronden die na onderzoek zijn vrijgegeven, zijn niet opgenomen in dit bestemmingsplan. Onderhavig plangebied is opgenomen in dit bestemmingsplan en heeft de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 5' en gedeeltelijk de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 3'. Archeologisch onderzoek is nodig bij ingrepen groter dan 2500 m^2 en die de bodem dieper dan 0,50 m beneden maaiveld verstoren. Voor 'Waarde - Archeologie 3' geldt een onderzoeksplicht bij ingrepen groter dan 100 m^2 en die de bodem dieper dan 0,30 m beneden maaiveld verstoren. Paragraaf 4.8 gaat hier nader op in.

In figuur 1.5 is een uitsnede van de verbeelding van dit bestemmingsplan weergegeven.

Figuur 1.5 Uitsnede verbeelding Partiële herziening Archeologie

Bestemmingsplan Leeuwarden - Partiële herziening Parkeren

Tot juli 2018 was het op grond van de gemeentelijke bouwverordening mogelijk om regels te stellen ten aanzien van parkeernormen. Vanaf die datum zijn alle stedenbouwkundige bepalingen van de bouwverordening vervallen en is het bestemmingsplan het enige instrument waarmee parkeernormen kunnen worden afgedwongen. Derhalve heeft de gemeente een partiële herziening vastgesteld.

Deze partiële herziening stelt normen voor het aantal parkeerplaatsen dat beschikbaar moet zijn bij verschillende functies. De regeling geldt voor het hele grondgebied van de gemeente Leeuwarden, inclusief het grondgebied van de voormalige gemeenten Leeuwarderadeel en het deel van Littenseradeel dat nu bij Leeuwarden hoort. Dit bestemmingsplan is primair gericht op het borgen van de bestaande parkeernormen zoals ze zijn opgenomen in de Nota Parkeernormen Leeuwarden 2014. De regeling hiervoor is in het bestemmingsplan verwerkt. De regels van dit bestemmingsplan zijn in onderhavig bestemmingsplan verwerkt.

Bestemmingsplan Leeuwarden - Kamerverhuur

Tot slot is het bestemmingsplan *Bestemmingsplan Leeuwarden - Kamerverhuur* van toepassing. Dit bestemmingsplan maakt het mogelijk om de verhuur en verkoop van kamers in de gemeente Leeuwarden te reguleren. De regels van dit bestemmingsplan zijn in onderhavig bestemmingsplan verwerkt.

1.4 Leeswijzer

De juridisch-planologische regeling van dit bestemmingsplan wordt in de volgende hoofdstukken nader toegelicht en gemotiveerd. Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 een toelichting gegeven op het plangebied en komt het plan aan de orde. Daarna volgt in hoofdstuk 3 een uiteenzetting van het relevante beleid. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de voor het plangebied relevante milieu- en omgevingsaspecten besproken. Hoofdstuk 5 beschrijft de juridische aspecten van het bestemmingsplan en in hoofdstuk 6 wordt tot slot een weergave gegeven van de uitvoerbaarheid.

Hoofdstuk 2 Planbeschrijving

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt aan de zuidoostkant van Leeuwarden in de woonwijk Zuiderburen. De wijk is gelegen tussen het Van Harinxmakanaal, de provinciale weg Wâldwei en de provinciale weg Drachtsterweg. De daarbinnen gelegen wijk Teerns betreft een waterrijke woonwijk waar naast de woonfunctie ook enige recreatieve functies voorkomen.

De woningen in de directe omgeving van het plangebied kennen een regelmatige, vrij strakke verkaveling en zijn steeds aan lange, rechte, oost-westgerichte woonstraten gesitueerd, soms enigszins gestaffeld maar ook vaak evenwijdig aan de straat. De aanwezige woningen, gelegen op ruime kavels, zijn voornamelijk vrijstaand, bestaande uit één of twee bouwlagen met kap. De vorm van de kap varieert enigszins. Alle woningen grenzen aan het vaarwater

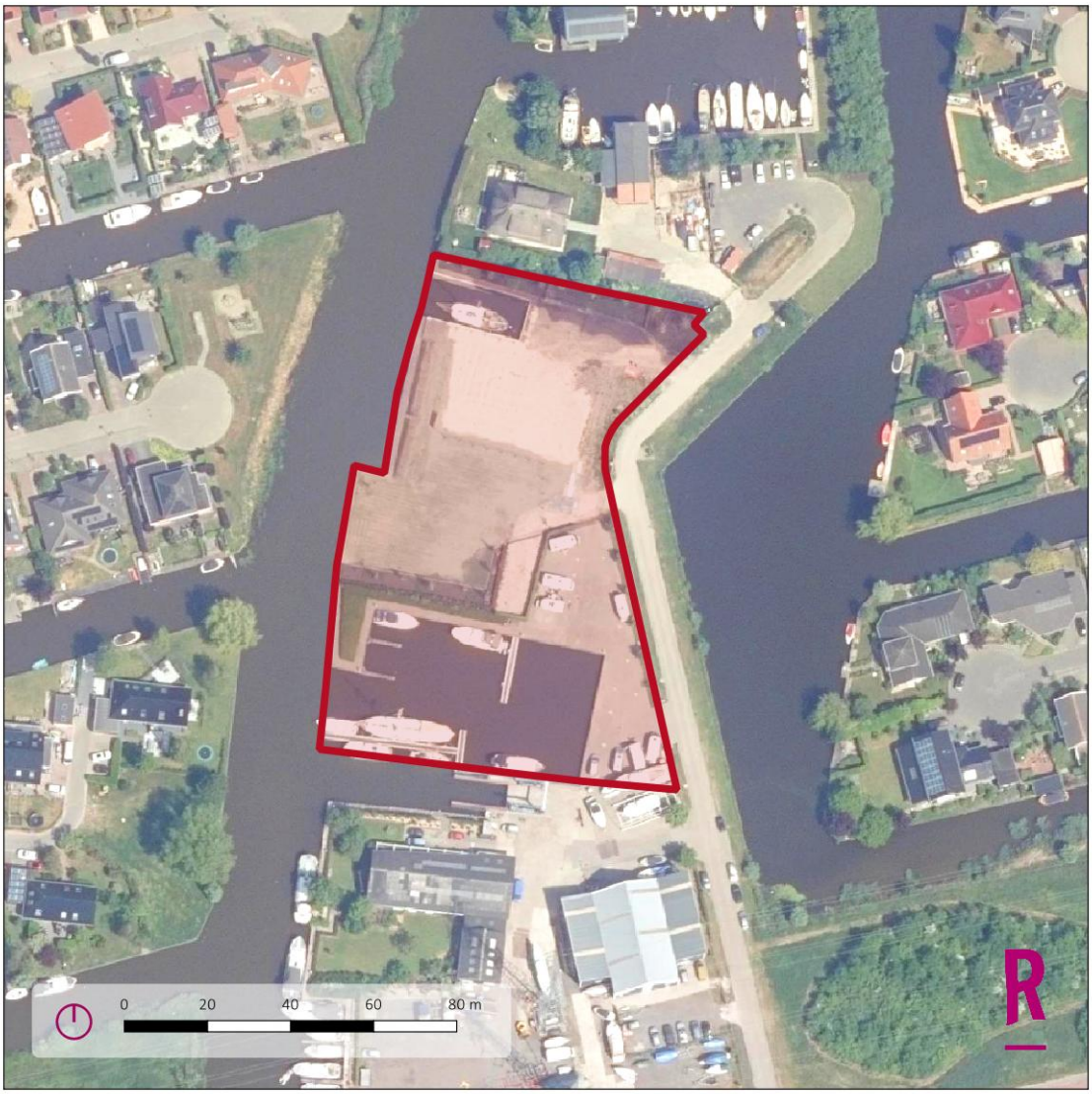
De percelen/gronden in het plangebied maken deel uit van een reeds bestaande verkaveling die bij de ontwikkeling van de woonwijk Zuiderburen is meegenomen. Deze wijken dan ook af van de oost-west gerichte verkaveling. De percelen grenzen aan de watergang Nauwe Greuns, die van noord naar zuid loopt, en worden ontsloten door de ontsluitingsweg De Zwemmer. Aan de De Zwemmer bevinden zich de percelen van het plangebied van dit bestemmingsplan.

De Zwemmer 3
Op het perceel De Zwemmer 3 is een jachthaven met daarbij een camperplaats gevestigd. De gronden bestaan uit verharding ten behoeve van de camperplaatsen en water ten behoeve van de jachthaven. Verder is in ondergeschikte mate sprake van kleinschalige handel in boten en caravans. Het zijn aantallen die duidelijk ondergeschikt zijn aan het aantal recreatief in te nemen ligplaatsen en camperplekken. Aan de oostkant van het perceel bevindt zich een groene strook met opgaande beplanting. Dit om het zicht vanaf de openbare weg op de camperplaatsen te onttrekken.

In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. Wel is het op basis van het geldende bestemmingsplan mogelijk om o.a. een bedrijfswoning te realiseren.

De Zwemmer 5
Op het perceel de Zwemmer 5 is recent een omgevingsvergunning verleend voor het realiseren van een woning. De woning wordt op dit moment gebouwd en het met 's begroeide gaashekwerk is, conform artikel 4 van de vaststellingsovereenkomst, reeds geplaatst. Op dit perceel stond voorheen een boerderij. Voor een impressie hiervan wordt verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing die voor de procedure ten behoeve van de nieuwe woning is geschreven. De ruimtelijke onderbouwing is voor de volledigheid als bijlage 1 opgenomen.

Een luchtfoto van het plangebied is weergeven in figuur 2.1. Enkele aanzichten op het plangebied zijn weergeven in figuur 2.2 en 2.3.

Figuur 2.1. *Overzicht huidige situatie met plangebied*

Figuur 2.2 *Aanzicht* op het perceel De Zwemmer 3 (zuidoostkant plangebied) *(bron: Google streetview)*

Figuur 2.3 *Aanzicht* op het perceel De Zwemmer 5 (noordkant plangebied) *(bron: Google streetview)*

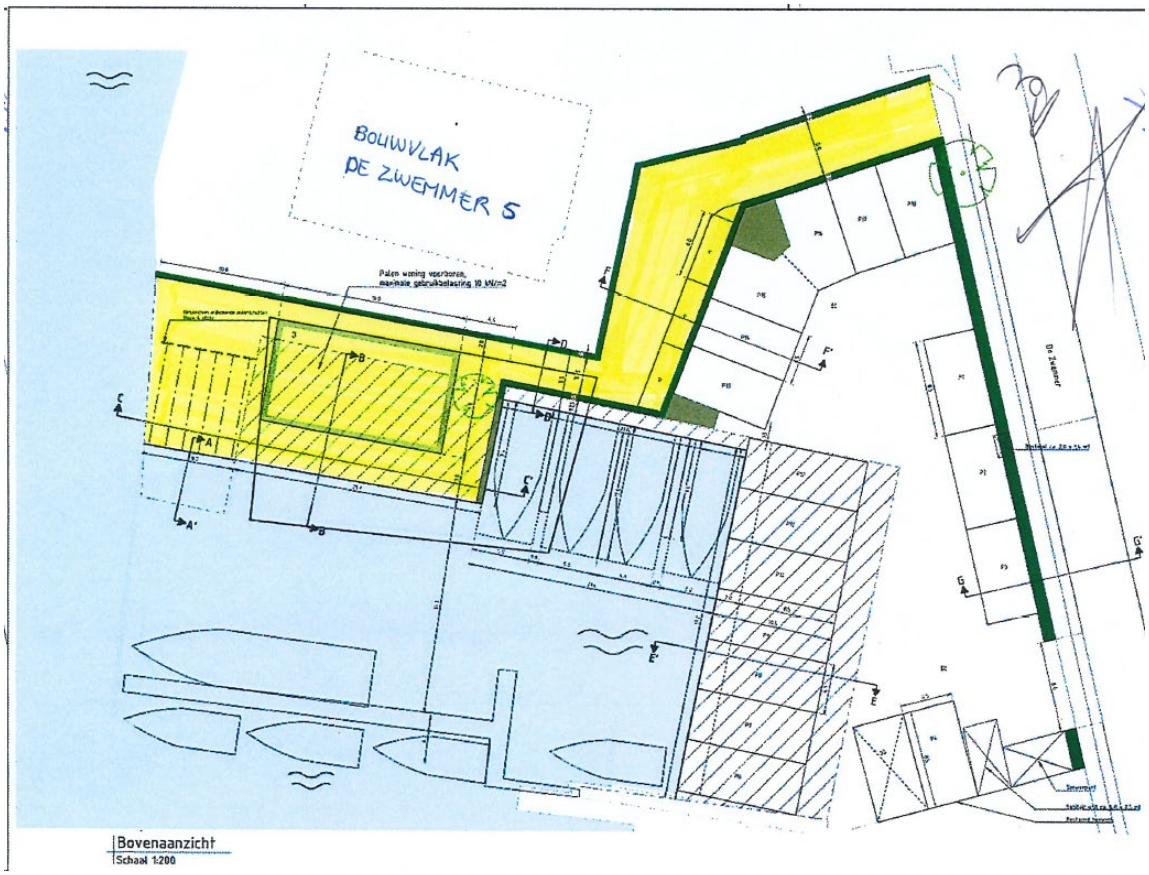
2.2 Toekomstige situatie

Het doel van het plan is om een herstructurering mogelijk te maken door de bestaande recreatieve functie deels te vervangen door een nieuwe woonfunctie met behoud van de huidige jachthaven en camperplaatsen op het perceel De Zwemmer 3. Kort gezegd bestaat het plan uit de bouw van 2 woningen, inclusief het behouden van de recreatieve functie op het perceel De Zwemmer 3. Ter plaatse langs de inrit en de noordzijde van de beoogde woning wordt op eigen perceel van De Zwemmer een met Hedera begroeid hekwerk geplaatst met een hoogte van minimaal 1,8 meter en maximaal 2 meter

De Zwemmer 3
Het plan is om het perceel Zwemmer 3 te wijzigen naar een reguliere woonbestemming inclusief het toestaan van de nu bestemde recreatie activiteiten (camperstandplaats en recreatie-jachthaven). Ondergeschikte horeca en detailhandel in boten en campers wordt binnen randvoorwaarden toegestaan. Op het perceel is de eigenaar voornemens een woning te bouwen ter hoogte van het huidige bouwvlak. Het perceel wordt daarom gesplitst in een deel dat uitsluitend gebruikt gaat worden ten behoeve van wonen en in een deel waar de recreatie activiteiten worden voortgezet.

De 'groenblijvende beplanting' ter plaatse van het perceel De Zwemmer 3 blijft behouden. Dit met uitzondering ter plaatse van de beoogde locatie voor de nieuwe inrit van de woning. Deze bevindt zich aan de noorzijde van het perceel. De inrit van de camperplaatsen bevindt zich aan de zuidzijde van het perceel.

In figuur 2.4 is een situatietekening van beoogde situatie weergeven. Hierin is te zien dat de woning in het noordelijk deel van het perceel staat gepositioneerd. Het geel gearceerde deel betreft de toekomstige gronden die gebruikt gaan worden als woongedeelte. De recreatieve activiteiten vinden plaats ten zuiden van de gronden die geel zijn gearceerd. Dit betreft het recreatieve gedeelte. Omdat het ontwerp van de woning nog niet gereed is, is een bouwvlak voorzien van 10 meter bij 20 meter, waarbinnen maximaal een woning is toegestaan met een grondoppervlak van 150 m^2, evenals in het geldende bestemmingsplan. Binnen bestemming Wonen is tevens kleinschalige handel in boten en campers toegestaan.

Figuur 2.4 Toekomstige situatie De Zwemmer 3

De Zwemmer 5

De recreatie activiteiten op het perceel De Zwemmer 5 zijn gestaakt. De eigenaar van dit perceel heeft het plan om hier een reguliere woning te bouwen. Voor dit perceel heeft de gemeente Leeuwarden een nieuw plan vergund (op een andere plaats op het perceel) met een uitgebreide procedure op grond van de Wabo. In figuur 2.5 is een situatietekening van beoogde situatie weergeven. Hierin is te zien dat de woning in het noordelijk deel van het perceel staat gepositioneerd. De woning komt op voldoende afstand van de jachthaven en de camperplaatsen te staan. Paragraaf 4.10 en de ruimtelijke onderbouwing uit bijlage 1 gaat nader in op het woon - en leefklimaat. Op het perceel De Zwemmer 5 wordt met dit bestemmingsplan het huidige bouwvlak verplaats naar de locatie waar de nieuwe woning komt te staan. Het perceel krijgt daarnaast een woonbestemming.

Figuur 2.5 Toekomstige situatie De Zwemmer 5

2.3 Verkeer en parkeren

Ontsluiting

De ontwikkeling is gelegen aan de De Zwemmer. Dit betreft een doodlopende weg en is uitsluitend bedoeld voor de ontsluiting van de aan De Zwemmer gelegen functies. Deze weg met een maximale snelheid van 30 km/u ontsluit dit gedeelte van de wijk in zuidelijke richting op de wijkontsluitingsweg de Foudering. De Foudering wordt in westelijke richting ontsloten op de provinciale Drachtsterweg, welke behoort tot de ring van Leeuwarden. De verkeersgeneratie van de beoogde ontwikkeling kan zich goed afwikkelen op De Zwemmer en vervolgens op de Foudering. Ten opzichte van de huidige situatie neemt deze ook niet toe. De verkeersgeneratie leidt niet negatieve gevolgen op de omliggende ontsluitingswegen en ook niet tot een verminderde doorstroming op de wegvakken en de relevante kruispunten.

Openbaar vervoer

Het plangebied is met het openbaar vervoer ontsloten door middel van enkele bushaltes langs de Foudering ten zuiden van het plangebied. Deze bushaltes worden aangedaan door het reguliere stads- en streekvervoer en voorzien in een verbinding met het Hoofdbusstation.

Parkeren

Bij nieuwbouwprojecten moeten de parkeernormen worden gehanteerd, zoals vastgelegd in het parapluplan Leeuwarden - Partiële herziening Parkeren. De parkeerbehoefte moet op eigen terrein worden opgelost. Met eigen terrein wordt bedoeld het gehele grondgebied of plangebied van het bouw initiatief. In sommige gevallen is 'eigen erf' en 'eigen terrein' hetzelfde. Meestal gaat het dan om een bouwinitiatief op een perceel. Maar bij bijvoorbeeld nieuwbouwwijken wordt het hele plangebied als het 'eigen terrein' beschouwd. Dat betekent dat er ook in de nieuwe openbare ruimte geparkeerd mag worden. Dit mag echter geen effect hebben op de bestaande openbare ruimte buiten het plangebied.

Het plangebied ligt in het gebiedstype 'rest bebouwde kom', waar de gemeente, volgens de beleidsregels parkeernormen 2014, voor woningen met een oppervlakte groter dan 120 m^2 een parkeernorm van 2 parkeerplaatsen per woning hanteert. Voor de woningen zijn derhalve vier parkeerplaatsen nodig. Aan deze norm kan worden voldaan. De aanleg van voldoende parkeerplaatsen is gewaarborgd door het opnemen van een parkeerbepaling in de regels. Het plan veroorzaakt zodoende geen parkeeroverlast in de omgeving omdat het plangebied voorziet in zijn eigen parkeerbehoefte.

Conclusie
Door de ontwikkeling op het plangebied neemt de verkeersintensiteit op de ontsluitingswegen niet toe. Er ontstaan dan ook geen problemen op het gebied van de verkeersafwikkeling. De toekomstige parkeerbehoefte worden opgevangen in het plangebied zelf. Het aspect verkeer en parkeren staat de ontwikkeling dan ook niet in de weg.

Hoofdstuk 3 Beleidskader

Het beleid van het rijk, de provincie én de gemeente geeft uitgangspunten voor het bestemmingsplan. In dit hoofdstuk zijn deze uitgangspunten weergegeven.

3.1 Rijksbeleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is op 13 maart 2012 door de minister vastgesteld. Met de Structuurvisie zet het kabinet het roer om in het nationale ruimtelijke beleid. Om de verantwoordelijkheden te leggen waar deze het beste passen brengt het Rijk de ruimtelijke ordening meer over aan gemeenten en provincies. Het Rijk kiest voor een selectievere inzet van rijksbeleid op slechts 14 nationale belangen. Voor deze belangen is het Rijk verantwoordelijk en wil het resultaten boeken. Buiten deze 14 belangen hebben decentrale overheden beleidsruimte voor het faciliteren van ontwikkelingen.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening
Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is op 30 december 2011 in werking getreden. Het Barro stelt regels over de 14 aangewezen nationale belangen zoals genoemd in de SVIR. Dit bestemmingsplan raakt geen rijksbelangen zoals deze genoemd zijn in het Barro.

Ladder voor duurzame verstedelijking
In het Bro (artikel 3.1.6) is geregeld dat een toelichting bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, moet voorzien in duurzame verstedelijking.

Dit bestemmingsplan stelt een herontwikkeling van een bestaand stedelijk gebied voor, zoals bedoeld in de begripsbepaling van het Bro en waarbij de recreatieve functie (gedeeltelijk) wordt vervangen door een woonfunctie. Hier is geen sprake van een stedelijke ontwikkeling. Een toetsing aan de ladder voor duurzame verstedelijking is niet nodig.

3.2 Provinciaal beleid

Streekplan Fryslân 2007 “Om de kwaliteit fan de romte”
Het ruimtelijk beleid van de provincie vormt een belangrijk kader voor het gemeentelijk (bestemmingsplan)beleid. Dit is onder meer neergelegd in het Streekplan Fryslân 2007 'Om de kwaliteit van de romte', vastgesteld op 13 december 2006.

Het Streekplan zet in op de versterking van stedelijke gebieden, onder andere door het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en een duurzaam ruimtegebruik. Woningbouw en voorzieningen worden geconcentreerd in de bundelingsgebieden van de stedelijke centra. Inzet van het beleid is te zorgen voor sterke steden met voldoende draagvlak voor stedelijke voorzieningen en werkgelegenheid.

Leeuwarden is één van de bundelingsgebieden die door de provincie onderscheiden is. Het herinvullen van een binnenstedelijke locatie met een nieuw woonprogramma sluit goed aan op het beleid van de provincie.

In de Verordening Romte Fryslân 2014 zijn de beleidsuitgangspunten vertaald naar regels voor ruimtelijke projecten.

Verordening Romte Fryslân
De verordening stelt regels die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. De verordening voorziet niet in nieuw beleid. Uitsluitend geldend provinciaal ruimtelijk beleid is omgezet in algemeen geldende regels. Het gaat met name om beleid in het Streekplan Fryslân 2007, het Derde provinciale Waterhuishoudingsplan 2010-2015 en het Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan. Het uitgangspunt is dat de verordening niet meer regelt dan noodzakelijk is. Wat elders al goed geregeld is (in het Barro of in andere wet- en regelgeving) hoeft niet over te worden gedaan. Verder is rekening gehouden met de verantwoordelijkheid van gemeenten. Binnen randvoorwaarden is ruimte voor lokaal maatwerk.

Zorgvuldig ruimtegebruik (artikel 1)
Binnen bestaand stedelijk gebied wordt ruimte geboden voor het ontwikkelen van stedelijke functies, voor zover deze naar aard en omvang passen bij de kern. De provincie is terughoudend met het toestaan van stedelijke functies in het landelijk gebied. Uitbreidingen aansluitend op bestaand bebouwd gebied zijn wel (onder voorwaarden) toegestaan. Het plangebied van dit bestemmingsplan is gelegen in bestaand stedelijk gebied.

Wonen (artikel 3)
Artikel 3.1.1. van de provinciale verordening stelt dat een ruimtelijk plan mogelijkheden voor woningbouw kan bevatten indien de aantallen en de kwaliteit van de woningbouw in overeenstemming zijn met een woonplan dat de schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten heeft.

Regionale woningbouwafspraken
Zowel de provincie als het Rijk gaan uit van een regionale afstemming van de woningbouw- programmering. De provincie bepaalt op basis van bevolkingsprognoses en in overleg met gemeenten en regio's hoeveel woningbouwruimte er is in een bepaalde periode. Afspraken hierover in de stadsregio Leeuwarden lopen tot 2020. In de Verordening Romte gaat de provincie in op regionale afstemming en heeft de provincie tevens aangegeven dat gemeenten een actueel woonplan moeten hebben.

De gemeente Leeuwarden heeft met de partners van de stadsregio Leeuwarden woningbouwafspraken gemaakt. Deze zijn vastgelegd in de regionale woonstrategie, met behulp van een zogenoemd beleidskader. In paragraaf 4.4 onder het kopje Afwegingskader Woningbouw Gemeente Leeuwarden wordt hier nader op ingegaan.

Geconcludeerd kan worden dat het provinciaal beleid de ontwikkeling van het plangebied niet in de weg staat. Bovendien maakt het geldende bestemmingsplan hier al twee woningen mogelijk, dus is er geen sprake van toename.

3.3 Gemeentelijk beleid

Afwegingskader Woningbouw Gemeente Leeuwarden
Het gemeentelijk woonbeleid is in 2015 geactualiseerd en is vervat in het document Afwegingskader Woningbouw Gemeente Leeuwarden. De gemeente ziet de komende decennia een bevolkingsgroei voor de gemeente. Deze groei is voornamelijk te verwachten in het stedelijk gebied. Gekozen wordt voor een flexibel sturingsinstrument dat ruimte biedt om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Dit biedt marktpartijen ruimte om nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

De gemeente wil de komende 5 jaar in het stedelijk gebied circa 2.750 woningen bouwen. Voor dorpen is een behoefte aan 250 woningen. De woningbouw wordt voor circa 70% geconcentreerd in een gebied dat op de kaart van de bijlage die bij het document 'Afwegingskader Woningbouw Gemeente Leeuwarden' is weergegeven. Het plangebied is niet op de kaart aangewezen. In gebieden buiten deze kaart wordt alleen meegewerkt als dit de leefbaarheid in het gebied vergroot, er sprake is van herstructureringsopgave of gewenste herbestemming van overige bebouwing. Tevens wordt niet meegewerkt aan woningen kleiner dan 65 m^2. In de dorpen wil de gemeente consolideren en de kwaliteit behouden. Uitbreidingslocaties zijn hier dan ook niet gewenst.

Dit bestemmingsplan voorziet in de bouw van twee grondgebonden koopwoningen op een herstructureringslocatie waar bedrijfswoning al mogelijk waren. De woningen worden aangeboden in het luxe segment passend bij de aard en schaal van de omgeving. De voorgestelde ontwikkeling is daarmee in overeenstemming met het gemeentelijk woonbeleid (afwegingskader woningbouw).

Duurzaam Leeuwarden, de sterke stad
De gemeente Leeuwarden bevordert op haar grondgebied actief het verduurzamen van de gemeente. Deze verduurzaming richt zich op een aantal aspecten, waaronder energieverbruik, verantwoordelijk watergebruik en waterkwaliteit, ecologie en het beperken van afval. De focus ligt op de thema's energie en water. Om dit beleid te verwezenlijken heeft de gemeenteraad op 29 november 2010 de visie Duurzaam Leeuwarden, de sterke stad vastgesteld. Deze visie geldt voor de periode van 2011 tot en met 2020.

De ambitie van de gemeente is dat zij voor 2020 in haar eigen energieverbruik kan voorzien, zonder gebruik van fossiele brandstoffen. Dit betekent dat in de bestaande woningbouw en bedrijfsgebouwen fors energie bespaard moet worden of dat er duurzaam opgewekte energie gebruikt wordt. Voor nieuwbouw betekent het dat de gemeente verdergaande doelen dan de eisen van het Bouwbesluit nastreeft en dat de gemeente de lijst Duurzaam Bouwen hanteert. Het uitgangspunt hierbij is een scherpere energienorm dan de nationale uitgangspunten.

Bi de uitwerking van het bouwplan wordt rekening gehouden met de door de gemeente gehanteerde energienorm.

Hoofdstuk 4 Omgevingsaspecten

4.1 Algemeen

Uit de bestaande omgevingssituatie kunnen (wettelijke) belemmeringen en/of voorwaarden voortkomen voor dit bestemmingsplan. Het uitgangspunt voor het bestemmingsplan is dat er een goede omgevingssituatie ontstaat. In de volgende paragrafen zijn de randvoorwaarden die voortvloeien uit de omgevingsaspecten beschreven.

4.2 Geluid

De Wet geluidhinder (Wgh) bepaalt dat de geluidbelasting op gevels van woningen en andere geluidsgevoelige gebouwen bij voorkeur niet hoger is dan de in de Wet bepaalde voorkeursgrenswaarde. Voor wegverkeerslawaai bedraagt de voorkeursgrenswaarde L_{den} = 48 dB. Bij overschrijding van de voorkeursgrenswaarde kan ontheffing worden verleend tot de maximale grenswaarde (hogere waarde).

In artikel 74 Wgh is aangegeven wanneer een weg zoneplichtig is. Elke weg heeft in principe een zone, behalve wegen die gelegen zijn binnen een als woonerf aangeduid gebied en wegen waarvoor een maximumsnelheid van 30 km/uur geldt. De breedte van een geluidszone is afhankelijk van het aantal rijstroken en de ligging van de weg binnen of buiten stedelijk gebied.

Het projectgebied ligt in binnenstedelijk gebied en binnen de wettelijke zone van de Foudering (zonebreedte is 200 m). De voorkeursgrenswaarde op basis van de Wet geluidhinder bedraagt L_{den} = 48 dB. De maximale ontheffingswaarde bedraagt L_{den} = 63 dB.

De afstand tot de meest zuidelijk gelegen nieuwe woning bedraagt ca. 143 meter. De zoneringsafstanden van de Wgh zijn erop gebaseerd dat buiten de zone de voorkeursgrenswaarde normaliter niet wordt overschreden. Bij een afstand van 143 meter is er een toename van ca. 1,5 dB (lijnbron, 3 dB per afstandsverdubbeling) te verwachten t.o.v. een afstand van 200 meter (zonebreedte). Omdat de er tussen de nieuwe woningen en de Foudering afschermende bebouwing aanwezig is, kan zonder nadere berekening worden gesteld dat aan de voorkeursgrenswaarde van L_{den} = 48 dB vanwege de Foudering wordt voldaan.

De nieuwe woningen dienen voor wat betreft geluidwering te voldoen aan de minimale eisen van het Bouwbesluit 2012, dat wil zeggen ten minste een karakteristieke geluidwering van 20 dB(A). De verwachting is ook dat de geluidbelasting vanwege de omliggende 30 km-wegen niet hoger is dan 53 dB, zodat daaruit geen hogere eisen t.a.v. de geluidwering uit voortkomen.

Daarnaast zal vanwege gasloos en energiezuinig bouwen (balansventilatie en WTW) de geluidwering zonder specifieke voorzieningen ten minste 25 dB(A) gaan bedragen.

Samenvattend: aan de voorkeursgrenswaarde van L_{den} = 48 dB vanwege de Foudering wordt voldaan. Het geluid vanwege 30 km-wegen zal niet leiden tot aanvullende eisen en niet leiden tot een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat.

4.3 Luchtkwaliteit

Een onderdeel van de Wet milieubeheer betreft luchtkwaliteit. De wet is bedoeld om de negatieve effecten op de volksgezondheid, als gevolg van te hoge niveaus van luchtverontreiniging, aan te pakken. Maatgevende stoffen in Nederland zijn hiervoor stikstofdioxide en fijn stof.

Overschrijdingen van de grenswaarden voor luchtkwaliteit in Nederland zijn veelal het gevolg van het aantal verkeersbewegingen in een gebied. Op grond van de algemene maatregel van bestuur 'niet in betekenende mate' (NIBM) vormen luchtkwaliteitseisen geen belemmeringen voor projecten die niet in betekenende mate bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Op grond van de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen) zijn (onder andere) woningbouwprojecten met minder dan 1.500 woningen vrijgesteld van toetsing.

Er worden 2 woningen voorgesteld. Het plan draagt dan ook niet in betekenende mate bij aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Aanvullend onderzoek naar het aspect luchtkwaliteit is niet noodzakelijk. Het aspect luchtkwaliteit vormt dan ook geen belemmering voor dit bestemmingsplan.

4.4 Bodem

Met het oog op een goede ruimtelijke ordening, moet in geval van ruimtelijke ontwikkelingen worden aangetoond dat de bodem geschikt is voor het beoogde functiegebruik. Uitgangspunt ten aanzien van de bodemkwaliteit is dat deze bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zodanig goed moet zijn dat er geen risico's voor de volksgezondheid bestaan bij het gebruik van het plangebied.

Voor een beschrijving van de bodemkwaliteit op het perceel De Zwemmer 5 wordt verwezen naar paragraaf 3.1.2 van bijlage 1. Geconcludeerd wordt dat het aspect bodem geen belemmering is voor het bouwplan op het perceel De Zwemmer 5.

De woning op het perceel De Zwemmer 3 vindt plaats op gronden die tot voor kort uit water bestonden, maar onlangs zijn gedempt op grond van een door het Wetterskip Fryslân op 15 januari 2019 verleende watervergunning met kenmerk WFN1900110. Een nader onderzoek voor de locatie wordt daarom niet noodzakelijk geacht. Het aspect bodem vormt, vanwege het huidige milieu gevoelige gebruik, geen belemmering voor de ontwikkeling die in dit bestemmingsplan centraal staat.

4.5 Externe veiligheid

Externe veiligheid gaat over het beheersen van de risico's die ontstaan voor de omgeving, bij het gebruik, de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen, zoals vuurwerk, LPG en munitie. Sinds een aantal jaren is er wetgeving over “externe veiligheid” om de burger niet onnodig aan te hoge risico's bloot te stellen. De normen voor externe veiligheid zijn vastgelegd in onder andere het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) en het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Voor dit plan is de risicokaart geraadpleegd. Hieruit volgt het volgende:

Inrichtingen waar risicovolle activiteiten plaatsvinden
Het plangebied vindt zich niet binnen het invloedsgebied van risicovolle inrichtingen.

Buisleidingen
Ten oosten van het plangebied loopt een hogedruk aardgasleiding van de Gasunie. De leiding heeft een
diameter van 12 inch en heeft een werkdruk van 40 bar en valt onder de werkingssfeer van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb). Uitgaande van deze specificaties stelt Brandweer Fryslân dat er rond deze leiding een invloedsgebied van 170 meter geldt. De buisleiding ligt op meter dan 500 meter en ligt dus niet in het invloedsgebied van 170 meter.

Vervoer van gevaarliike stoffen over de weg
Aan de zuidzijde van het plangebied is de N31 gelegen. De Waldwei (N31) is een basisnetroute in de zin van het Basisnet. De Drachtsterweg (N358) is geen basisnetroute in de zin van de Wet basisnet. Over de Waldwei (N31) worden gevaarlijke stoffen vervoerd. Hierdoor valt deze weg onder de werkingssfeer van het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt). Rond de weg geldt een invloedsgebied van 350 meter. Het plangebied ligt op 1.700 meter en ligt dus niet in het invloedsgebied van 350 meter.

Transport van gevaarlijke stoffen over het water
Aan de noordzijde van het plangebied bevindt zich het Van Harixmakanaal. Het Van Harinxmakanaal is in het Bevt aangewezen als een groene vaarweg. Groene vaarwegen zijn voor het transport van gevaarlijke stoffen minder belangrijke vaarwegen. Voor groene vaarwegen geldt dat geen sprake is van een PR 10-6 contour. Ook niet op het water zelf. Bij ruimtelijke ontwikkelingen rond groene routes is een verantwoording van het GR niet nodig. Voor groene vaarwegen geldt geen (toekomstig) PAG. Er gelden dan ook geen beperkingen voor bebouwing. Een verantwoording van het GR kan achterwege blijven.

Conclusie
Geconcludeerd kan worden dat het aspect externe veiligheid geen belemmering vormt voor het plan.

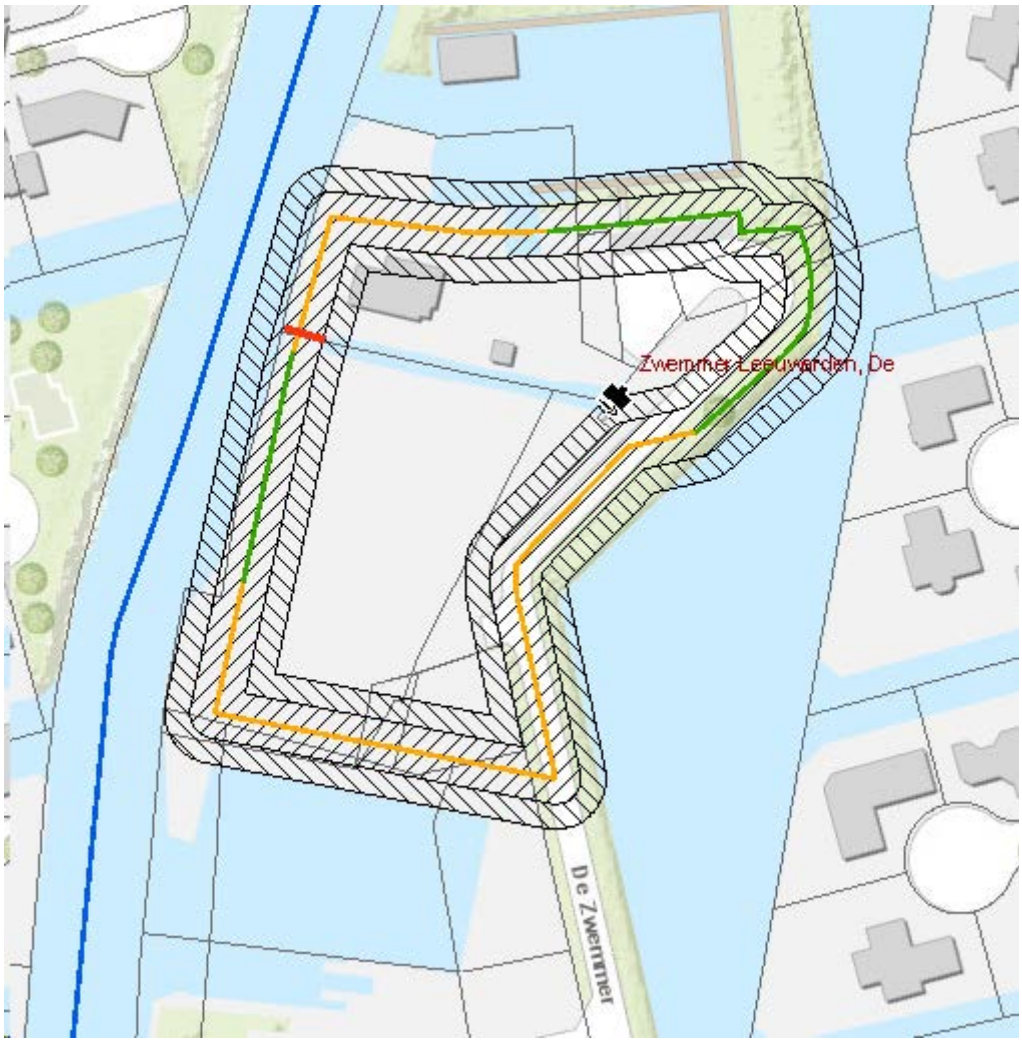
4.6 Water

Deze 'waterparagraaf' gaat in op de watertoets. Hierin wordt beoordeeld wat de effecten van het project op de waterhuishouding zijn en of er waterschapsbelangen spelen. De belangrijkste thema's zijn waterveiligheid, de afvoer van schoon hemelwater en afvalwater en de waterkwaliteit.

Het plangebied ligt in het beheersgebied van Wetterskip Fryslân. Het project is via de digitale watertoets kenbaar gemaakt bij het waterschap (kenmerk: 20200722-2-23894). Op dit plan is de normale watertoetsprocedure van toepassing.

Regionale waterkering
Een deel van plangebied ligt binnen de beschermingszone van de regionale waterkering. De regionale waterkering beschermt het achterliggende gebied tegen hoge waterstanden in de Friese boezem. De regionale kering heeft met een bepaalde hoogte een kerende werking. De kerende werking moet men ten alle tijde handhaven. Langs de regionale kering ligt een beschermingszone van 5 meter. Het is niet toegestaan om werken uit te voeren aan de kade of in de beschermingszone. Een uitsnede van de leggerkaart is weergeven in figuur 4.1.

Voor het gedeeltelijk dempen van een sloot, het aanleggen van een nieuwe oever met steiger/vlonder, en de aanleg van een insteekhaven op het perceel Zwemmer 5 is een watervergunning verleend. Ook voor het dempen van water en het aanbrengen van oeververdediging op het adres De Zwemmer 3 te Leeuwarden is een watervergunning verleend.

Figuur 4.1 Uitsnede leggerkaart

Hoofdwateren

Het water ten oosten van het plangebied betreft water dat in beheer is/en wordt onderhouden bij het waterschap. Aan weerszijden van een hoofdwatergang ligt een beschermingszone 5 meter. De beschermingszone is nodig voor de bereikbaarheid voor beheer en onderhoud aan de hoofdwatergang. Het is niet toegestaan om in de beschermingszone bebouwingen en dergelijke te realiseren of opgaande beplanting aan te brengen tenzij e.e.a. is geregeld in een Watervergunning. Bij ingrepen binnen deze zone is een watervergunning vereist. De initiatiefnemer zal hier ter zijner tijd een vergunning voor aanvragen en in overleg gaan met het Wetterskip.

Vrij voor de boezem

Omdat het gebied vrij voor de boezem ligt wordt het niet door een waterkering beschermd tegen hoge waterstanden in de Friese boezem. Er moet daarom rekening gehouden worden met het maatgevende boezempeil. Dit peil, behorend bij een situatie met een kans van voorkomen van 1/100 per jaar, mag tot 1 meter voor de gevel voorkomen. Bij de verdere ontwikkeling van de bouwplannen wordt bij het bepalen van de aanleghoogte rekening gehouden met de drooglegginsnorm. Indien noodzakelijk wordt het Wetterskip gevraagd voor aanvullend advies.

Toename verharding

Met het project is per saldo geen sprake van een toename aan verharding groter dan 200 m^2. Watercompensatie is dan ook niet nodig. In de nieuwe situatie wordt de afvoer van het hemelwater rechtstreeks afgevoerd op het oppervlaktewater.

Demping van oppervlaktewater
Voor het dempen van oppervlaktewater is het beleid van Wetterskip Fryslân dat dit voor 100% gecompenseerd moet worden in hetzelfde peilgebied. Voor de demping ten behoeve van de bouw van de woning is een watervergunning nodig. Het water dient één op één gecompenseerd te worden. Voor De Zwemmer 3 voorziet de verleende watervergunning met kenmerk WFN1900110 hierin. Inzake De Zwemmer 5 is één en ander ook reeds afgestemd met en vergund door het Wetterskip.

Ruimtelijke adaptatie
Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moeten steden en dorpen ingericht worden met het oog op de toekomst. Kansen moeten benut worden om het gebied klimaat robuust in te richten. Zo is het mogelijk om het bebouwd gebied beter bestand te maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming.

Bij de inrichting van het plangebied kan hierop geanticipeerd worden door bijvoorbeeld het percentage verhard oppervlak te verminderen en het plangebied groener in te richten. Door nú maatregelen te nemen, worden steden en dorpen mooier en wordt grote schade in de toekomst voorkomen. Voor veel maatregelen geldt bovendien dat ze kosteneffectief zijn, als ze maar in een vroeg stadium in het proces worden meegenomen. Met voorgenoemd advies wordt bij de uitvoering van de plannen rekening gehouden.

Waterkwaliteit
Om een goede waterkwaliteit te realiseren is het nodig dat wordt voorkomen dat milieubelastende stoffen in het oppervlaktewater terecht komen. De bouwwijze en onderhoudstechniek moeten emissievrij zijn. Ook is het nodig dat gebouwd wordt met milieuvriendelijk en duurzaam materiaal.

Afkoppelen en waterkwaliteit
Om het aantal overstortingen van rioolwater en de belasting van rioolwaterzuiveringen te beperken, is het uitgangspunt om regenwater en rioolwater zoveel mogelijk gescheiden af te voeren. In het geval van dit bouwplan kan het hemelwater afkomstig van verhard oppervlak worden geloosd op het oppervlaktewater.

4.7 Ecologie

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met de natuurwaarden van de omgeving en met beschermde plant- en diersoorten. Deze zijn geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Met de Wnb zijn alle bepalingen met betrekking tot de bescherming van natuurgebieden en dier- en plantensoorten samengebracht in één wet. De Wnb implementeert diverse Europese regelgeving, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn in de Nederlandse wetgeving.

Soortenbescherming
Voor de soortenbescherming gelden onder andere algemene verboden voor het verwijderen van groeiplaatsen van beschermde plantensoorten, het beschadigen, vernielen, wegnemen of verstoren van voortplantings- of vaste rustplaatsen of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten of het opzettelijk verontrusten van een beschermde diersoort.

De aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten vormt een te onderzoeken aspect, omdat met de plannen effecten kunnen ontstaan op soorten die beschermd zijn via de Wet natuurbescherming. Het plangebied zelf maakt geen deel uit van natuurlijk beschermde gebieden. De sloop van de boerderij heeft enkele jaren geleden reeds plaatsgevonden. De bouwlocatie beschikt niet over watergangen of begroeiing e.d. met waardevolle (beschermde) flora of fauna. Voor zover dat nodig is, zal bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening gehouden worden met het broedseizoen.

De bestaande bomen blijven gehandhaafd en er wordt gedeeltelijk een natuurvriendelijke oever gecreëerd. De kans is daarnaast klein dat de ontwikkeling problemen veroorzaakt ten aanzien van vleermuizen. Wel dient met de uitvoering van de plannen met het volgende rekening te houden:
- Er mag na zonsondergang geen licht op het water schijnen;
- Er moet buiten het broedseizoen gestart worden met de werkzaamheden. Het broedseizoen loopt globaal van 1 maart – 15 juli;

- De gemeente acht de kans op de aanwezigheid van de waterspitsmuis of grote modderkruiper nihil, gezien het intensieve gebruik als jachthaven, waardoor een ecologisch onderzoek naar deze soorten niet noodzakelijk wordt geacht.
- Men dient rekening te houden met de zorgplicht (art. 1.11 Wnb) ten aanzien van vissen en amfibieën. Dit houdt in dat men dieren de kans moet geven om te kunnen ontsnappen of te verplaatsen naar een geschikt biotoop.
- De zorgplicht van de Wet natuurbescherming zal in acht moeten worden genomen, vanwege o.a. werkzaamheden aan oevers en sloot. Daarnaast zal rekening moeten worden gehouden met broedende vogels, dat kan door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Gebiedsbescherming
De bescherming van Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten is geregeld in de Wnb. Indien ontwikkelingen (mogelijk) leiden tot aantasting van de natuurwaarden binnen deze gebieden, moet een vergunning worden aangevraagd. Daarnaast moet rekening worden gehouden met het beleid ten aanzien van Natuurnetwerk Nederland.

Met betrekking tot gebiedsbescherming is de ligging van de aangewezen Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) van belang. Het plangebied ligt in een binnenstedelijk gebied op ruime afstand van beschermde natuurgebieden.

De ontwikkeling heeft, mede gelet op de aard en omvang van de ontwikkeling, geen negatieve effecten op natuurwaarden die op grotere afstand liggen.

4.8 Archeologie

Toetsingskader
Per 1 juli 2016 is de Monumentenwet 1988 vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze in 2021 in werking treedt. Dit geldt ook voor de verordeningen, bestemmingsplannen, vergunningen en ontheffingen op het gebied van archeologie. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is.

De kern van de wet is dat wanneer de bodem wordt verstoord, archeologische resten intact moeten blijven. Als dit niet mogelijk is, is opgraving een optie. Om inzicht te krijgen in de kans op het aantreffen van archeologische resten in bepaalde gebieden zijn op basis van historisch onderzoek archeologische verwachtingskaarten opgesteld.

Partiële herziening Archeologie ontwerp 13-11-2017
De gemeente is bezig met de voorbereiding van een bestemmingsplan ten behoeve van de bescherming van archeologische waarden in de gemeente. Dit parapluplan is van toepassing op het grondgebied van de gemeente Leeuwarden voor zover er sprake is van archeologische (verwachtings-)waarden. Gronden waar geen onderzoek noodzakelijk is, of gronden die na onderzoek zijn vrijgegeven, zijn niet opgenomen in dit bestemmingsplan.

Toetsing
Onderhavig plangebied is in dit bestemmingsplan opgenomen en omvat de dubbelbestemmingen 'Waarde - Archeologie 3' ter hoogte van huidige bouwvlak op het perceel De Zwemmer 5. Hiervoor geldt een onderzoeksplicht bij ingrepen groter dan 100 m^2 en dieper dan 30 centimeter. Met de uitvoering van dit bestemmingsplan vinden geen ingrepen plaats ter hoogte van de gronden die zijn aangewezen als 'Waarde - Archeologie 3'. Voor de rest van het gebied geldt de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 5'. Onderzoek is nodig bij ingrepen groter dan 2.500 m^2. Daar is met dit bestemmingsplan geen sprake van. Archeologisch onderzoek is daarom niet nodig.

Indien bij toekomstig graafwerk toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, dient hiervan direct melding te worden gemaakt conform de Erfgoedwet.

4.9 Cultuurhistorie

De rol van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening is de laatste jaren sterk toegenomen. Bij het opstellen van plannen moeten cultuurhistorische waarden tijdig in beeld worden gebracht. Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) stelt in dat verband specifieke eisen aan het opstellen van ruimtelijke plannen. Waar mogelijk moeten cultuurhistorische waarden worden behouden of versterkt. Cultuurhistorie is daarmee veelal een sturend onderdeel geworden in de ruimtelijke ordening.

Binnen het plangebied is geen sprake van specifieke cultuurhistorische waarden. Het aspect cultuurhistorie heeft dan ook geen gevolgen voor het bestemmingsplan.

4.10 Bedrijven- en milieuzonering

Om een belangenafweging tussen een goed woon- en leefklimaat in de omgeving en bedrijvigheid te kunnen maken, wordt in het algemeen gebruik gemaakt van de VNG-publicatie “Bedrijven en milieuzonering” (editie 2009). In deze uitgave is een lijst opgenomen met allerhande activiteiten en bijbehorende richtafstanden en milieunormen die gehanteerd worden voor gevoelige functies.

De VNG-publicatie is bedoeld voor nieuwe situaties en niet voor de toetsing van bestaande situaties. In bestaande situaties kan de VNG-brochure evenwel een indicatie geven van de mate van hinder bij bestaande conflictsituaties. Verder moet ook bij de vaststelling van een bestemmingsplan waarin mogelijk een (deels) feitelijk bestaande situatie wordt bestemd, worden onderzocht of het laten voortbestaan van een dergelijke situatie in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening. Ook om die reden wordt aansluiting gezocht bij de VNG-publicatie.

De VNG-brochure hanteert twee soorten omgevingstypen. Een rustige woonwijk/rustig buitengebied en gemengd gebied, voor beide omgevingstypen gelden andere richtafstanden en/of normen.

De definitie van een rustige woonwijk/rustig buitengebied is:
“Een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies (zoals bedrijven kantoren) voor. Langs de randen (in de overgang naar mogelijke bedrijfsfuncties) is weinig verstoring door verkeer. Een vergelijkbaar omgevingstype qua aanvaardbare milieubelasting is een rustig buitengebied (eventueel inclusief verblijfsrecreatie), een stiltegebied of een natuurgebied.“

De definitie van een gemengd gebied is:
“Een gebied met een matige tot sterke functiemenging. Direct naast woningen komen andere functies voor zoals winkels, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd. Gebieden die direct langs de hoofdinfrastructuur liggen, behoren eveneens tot het omgevingstype gemengd gebied. Hier kan de verhoogde milieubelasting voor geluid de toepassing van kleinere richtafstanden en hogere milieunormen rechtvaardigen. Geluid is voor de te hanteren afstand van milieubelastende activiteiten meestal bepalend.“

In tabel 4.1 is een overzicht gegeven van de richtafstanden voor de verschillende milieucategoriën.

Milieucategorie	Richtafstand	
	Rustige woonwijk en rustig buitengebied	Gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m

5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

Tabel 4.1: richtafstanden per milieucategorie

De achterliggende geluidnormen die in de VNG-publicatie worden gehanteerd om de richtafstanden te bepalen, zijn weergegeven in tabel 4.2.

Periode	Langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus ($L_{Ar,LT}$)		Maximale geluidniveaus (L_{Amax})	
	rustige woonwijk/ rustig buitengebied	gemend gebied	rustige woonwijk/ rustig buitengebied	gemend gebied
dagperiode (07:00 - 19:00 uur)	45 dB(A)	50 dB(A)	65 dB(A)	70 dB(A)
avondperiode (19:00 - 23:00 uur)	40 dB(A)	45 dB(A)	60 dB(A)	65 dB(A)
nachtperiode (23:00 - 07:00 uur)	35 dB(A)	40 dB(A)	55 dB(A)	60 dB(A)

Tabel 4.2: geluidnormen (richtwaarden) voor een rustige woonwijk/rustige buitengebied en gemengd gebied

Deze richtwaarden hebben geen wettelijke status, maar zijn algemeen aanvaarde waarden. Het is mogelijk om op basis van een bestuurlijke afweging af te wijken van deze richtwaarden. De VNG-brochure biedt hiervoor een stappenplan, opgenomen in bijlage B5.3 van de VNG-publicatie. Het stappenplan omvat de volgende methodiek:

- **stap 1:** indien de richtafstand voor het aspect geluid niet wordt overschreden, kan verdere toetsing voor het aspect geluid in beginsel achterwege blijven: inpassing is dan mogelijk;
- **stap 2:** indien stap 1 niet toereikend is, dan is inpassing mogelijk bij een geluidbelasting op woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen van maximaal 45 dB(A) in een rustige woonwijk/rustig buitengebied en 50 dB(A) in gemengd gebied voor het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau (etmaalwaarde), 65/60/65 dB(A) voor maximale geluidniveaus en 50 dB(A) etmaalwaarde t.g.v. de verkeersaantrekkende werking (indirecte hinder);
- **stap 3:** indien stap 2 niet toereikend is, dan is inpassing mogelijk bij een geluidbelasting op woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen van maximaal 50 dB(A) in een rustige woonwijk/rustig buitengebied en 55 dB(A) in gemengd gebied voor het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau, 70/65/60 dB(A) voor maximale geluidniveaus en 65 dB(A) etmaalwaarde t.g.v. de verkeersaantrekkende werking (indirecte hinder). Met betrekking tot de maximale geluidsniveaus geldt dat de beoordeling plaatsvindt exclusief de maximale geluidniveaus vanwege aan- en afrijdend verkeer.

In het kader van stap 3 dient het bevoegd gezag te motiveren waarom het deze geluidbelasting in de concrete situatie acceptabel acht, waarbij tevens de cumulatie met eventueel reeds aanwezige geluidbelasting moet worden betrokken.

Beoordeling van de situatie

De directe omgeving van het plangebied kenmerkt zich als een gemengd gebied. Dit vanwege de aanwezigheid van de camperplaats en de jachtenhaven op het perceel De Zwemmer 3, de verdere aanwezigheid van jachthavenrecreatie op het perceel De Zwemmer 7/9 en nog een watersportbedrijf (jachtwerf en jachthaven annex botenstalling) op het perceel nummer 1 ten zuiden van het plangebied. Er mag derhalve gewerkt worden met de richtafstanden die gelden voor gemengd gebied. Gelet op de beperkte omvang van de jachthavens op de percelen De Zwemmer 3, 7 en 9 kan ter plaatse theoretisch gezien worden uitgegaan van een milieucategorie 2-bedrijf met een bijbehorende richtafstand van 10 meter in gemengd gebied.

Nieuwe woning De Zwemmer 3

De richtafstand voor jachthavens bedraagt 10 meter in gemengd gebied, uitgaande van een bedrijf uit milieucategorie 2. Met dit bestemmingsplan wordt ten aanzien van het bouwvlak rekening gehouden met een afstand van 10 meter tot de aanduiding 'sr-jc' en voldoet hiermee aan de richtafstand. Verder wordt met dit bestemmingsplan detailhandel in campers en boten

toegestaan ter plaatse van het perceel De Zwemmer 3. Dit betreft een milieucategorie 2 activiteit, waardoor rekening gehouden moet worden met minimaal 10 meter afstand tot de woning. Met een aanduidingsvlak wordt deze richtafstand geborgd.

De jachthaven op het perceel 1 wordt niet in zijn bedrijfsvoering belemmert omdat op basis van het geldende bestemmingsplan reeds een woning van derden is toegestaan op het perceel De Zwemmer 3 en 5. Een reguliere woning levert geen milieu-hygiënische beperking op voor de jachthaven omdat de nieuwe woning wordt gesitueerd binnen een bouwvlak waar planologisch gezien een bedrijfswoning is toegestaan.

Nieuwe woning De Zwemmer 5
De locatie van de nieuwe woning aan De Zwemmer 5 is zodanig gekozen dat wordt voldaan aan de richtafstand van 10 meter ten opzichte van de jachthaven/camperstandplaatsen aan De Zwemmer 3. Daarnaast is de ligging van de hoofdwoning (niet de schuur/garage) zodanig dat wordt voldaan aan de richtafstand van 10 meter ten opzichte van De Zwemmer 7 en 9. Voor de nadere beschrijving van de milieukundige inpassing van dit perceel wordt verwezen naar bijlage 1 van de toelichting.

Conclusie
Het realiseren van nieuwe woningen aan De Zwemmer 3 en 5 te Leeuwarden hoeft voor de omliggende bedrijven geen belemmeringen op te leveren onder de volgende voorwaarden:
- voor de de jachthaven aan De Zwemmer 3 wordt de benodigde geluidruimte vastgelegd in een maatwerkvoorschrift geluid Activiteitenbesluit (nader te bepalen) en/of een dove gevel aan de zuidzijde van de woning;
- de nieuwe woning aan De Zwemmer 5 dient op 10 m afstand van de omliggende jachthavens te worden gerealiseerd;

Een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ontstaat met name door niet akoestische factoren.

4.11 Kabels en leidingen

Bij de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van elektriciteit- en communicatiekabels en nutsleidingen in de grond. Hier gelden beperkingen voor ingrepen in de bodem. Daarnaast zijn zones, bijvoorbeeld rondom hoogspanningsverbindingen, straalpaden en radarsystemen van belang. Deze vragen vaak om het beperken van gevoelige functies of van de hoogte van bouwwerken. Voor ruimtelijke plannen zijn alleen de hoofdleidingen van belang. De kleinere, lokale leidingen worden bij de uitvoering door middel van een Klic-melding in kaart gebracht.

In of nabij het plangebied lopen geen hoofdleidingen of -kabels. Ook liggen er geen relevante zones over het gebied.

4.12 MER (Milieu effect rapportage) verantwoording

In het Besluit m.e.r. is aangegeven welke activiteiten in het kader van het bestemmingsplan planmer-plichtig, projectmer-plichtig of mer-beoordelingsplichtig zijn. Voor deze activiteiten zijn in het Besluit m.e.r. drempelwaarden opgenomen. Wanneer niet voldaan wordt aan de drempelwaarden moet het bevoegd gezag bij de betreffende activiteiten nagaan of mogelijk sprake is van belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Daarbij lettend op de omstandigheden als bedoeld in bijlage III van de EEG-richtlijn milieueffectbeoordeling. Deze omstandigheden betreffen:
- de kenmerken van de projecten;
- de plaats van de projecten;
- de kenmerken van de potentiële effecten.

In bijlage D van het Besluit m.e.r. (D11.2) is de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject opgenomen. Ten aanzien van woningen ligt de drempelwaarde op een aaneengesloten gebied met 2.000 of meer woningen. Dit bestemmingsplan maakt slechts twee woningen mogelijk en is dus niet rechtstreeks planmer-, projectmer of mer-beoordelingsplichtig.

Daarnaast wordt de ontwikkeling, gelet op de aard en de omvang, ook niet aangemerkt als een stedelijk ontwikkelingsproject. Weliswaar verandert het feitelijk gebruik van het perceel door de realisatie van twee vrijstaande woningen, maar dat betekent niet dat hetgeen waarin het plan voorziet moet worden aangemerkt als een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in kolom

1, categorie 11.2 van onderdeel D van de bijlage van het Besluit milieueffectrapportage. Met dit bestemmingsplan is sprake van een ruimte beslag dat vrijwel gelijk is als de huidige planologische mogelijkheden. Verder vinden geen wijzigingen aan de wijze van ontsluiting plaats en wordt de parkeerbehoefte, net als in de huidige situatie, binnen het plangebied opgelost. Daarnaast leidt de ontwikkeling niet tot een hogere verkeersaantrekkende werking dan in de huidige situatie mogelijk is. Op basis van voorgaande wordt de beoogde ontwikkeling niet gekwalificeerd als stedelijk ontwikkelingsproject. Er behoeft dan ook geen besluit te worden genomen of een MER nodig, dan wel niet nodig is.

Hoofdstuk 5 Toelichting op de planregels

5.1 Algemeen

Het bestemmingsplan voldoet aan alle vereisten die zijn opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening (Wro), het Bro en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Inherent hieraan is de toepassing van de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP) 2012. De SVBP maakt het mogelijk om bestemmingsplannen te maken die op vergelijkbare manier zijn opgebouwd en op een zelfde manier worden verbeeld. De SVBP 2012 is toegespitst op de regels die voorschrijven hoe bestemmingsplannen volgens de Wro en het Bro moeten worden gemaakt. De SVBP geeft bindende standaarden voor de opbouw en de verbeelding van het bestemmingsplan, zowel digitaal als analoog. De regels van dit bestemmingsplan zijn opgesteld volgens deze standaarden. Verder sluit de regeling in het voorliggende bestemmingsplan aan bij het bestaande bestemmingsplan.

Het bestemmingsplan regelt de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden van de gronden in het plangebied. De juridische regeling is vervat in een verbeelding en bijbehorende regels. Op de verbeelding zijn de verschillende bestemmingen vastgelegd, in de regels (per bestemming) de bouw- en gebruiksmogelijkheden.

5.2 Beschrijving juridische regeling

Wonen
De woningen in het plangebied krijgen de bestemming 'Wonen'. Voor de woningen is een bouwvlak opgenomen waarbinnen de woningen gerealiseerd mogen worden. De goothoogte en bouwhoogte mag niet meer bedragen dan de ter plaatse van de aanduiding 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)' aangegeven goothoogte en bouwhoogte.

De jachthaven en camperplaatsen op het perceel De Zwemmer 3 blijven met dit bestemmingsplan ook toegestaan. Daarnaast is de aanduiding 'groen' opgenomen ten behoeve van een realisering- en instandhoudingsverplichting van met Hedera begroeide gaas hekwerken met een hoogte tussen de 1,8 meter en 2 meter.

Waarde - Archeologie 3
Het gebied van archeologische waarde waar archeologische resten voorkomen die als behoudenswaardig gekarakteriseerd kunnen worden is bestemd als 'Waarde - Archeologie 3'. Het gaat hierbij om terreinen waarvan is vastgesteld dat hier essentiële informatie over het verleden van de gemeente in de bodem aanwezig is. Voor deze categorie geldt een oppervlakte criterium van 100 m² en een diepte criterium van 30 cm.

Waarde - Archeologie 5
Het gebied met een middelhoge archeologische verwachting is bestemd als 'Waarde - Archeologie 5'. In deze gebieden geldt op basis van de geologische en bodemkundige opbouw en aangetroffen archeologische vondsten en relicten een middelhoge archeologische verwachting. Deze zones en gebieden waren net als de gebieden met een hoge verwachting in principe geschikt voor bewoning, echter bood het landschap regelmatig minder gunstige woonomstandigheden. In deze gebieden is de dichtheid aan vindplaatsen beduidend lager dan in de gebieden met een hoge verwachting. Voor deze categorie geldt een oppervlakte criterium van 2500 m² en een diepte criterium van 50 cm.

Hoofdstuk 6 Uitvoerbaarheid

6.1 Algemeen

In het kader van een bestemmingsplan is het van belang om de uitvoerbaarheid na te gaan. In dat verband wordt een onderscheid gemaakt tussen de maatschappelijke en de economische uitvoerbaarheid.

6.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Inspraak en overleg
Over het voorontwerp van dit bestemmingsplan vindt overleg plaats met de overlegpartners. Het voorontwerp wordt niet voor inspraak ter inzage gelegd.

Zienswijze
Vervolgens wordt het ontwerpbestemmingsplan gedurende zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode wordt een ieder in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen (artikel 3.8 Wro). De uitkomsten hiervan kunnen nieuwe niet voorziene uitgangspunten voor het bestemmingsplan geven.

Vaststelling
Het bestemmingsplan wordt vervolgens, al dan niet gewijzigd, vastgesteld. Het besluit tot vaststelling wordt gepubliceerd en het bestemmingsplan ligt zes weken ter inzage. Tijdens die periode bestaat de mogelijkheid beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in te dienen tegen het besluit en het plan.

6.3 Grondexploitatie

Voor de uitvoerbaarheid van het project is het van belang te weten of het economisch uitvoerbaar is. De economische uitvoerbaarheid wordt enerzijds bepaald door de exploitatie van het plan (financiële haalbaarheid) en anderzijds door de manier van kostenverhaal van de gemeente (grondexploitatie).

Financiële uitvoerbaarheid
De ontwikkeling betreft een particulier initiatief, waarin de gemeente geen directe financiële rol of belangen heeft. De particulier kan het project volledig financieren. Er zijn voldoende financiële middelen beschikbaar. Daarmee is de financiële haalbaarheid voldoende gewaarborgd.

Grondexploitatie
Door middel van de grondexploitatieregeling beschikken gemeenten over mogelijkheden voor het verhalen van kosten, bijvoorbeeld voor het bouw- en woonrijp maken en kosten voor de ruimtelijke procedure. Indien er sprake is van bepaalde bouwplannen, dient de gemeente hiervoor in beginsel een exploitatieplan op te stellen. Van deze verplichting kan worden afgezien als het kostenverhaal anderszins verzekerd is. Dit kan middels een anterieure overeenkomst. Voor vaststelling van het planologisch besluit dient duidelijk te zijn op welke wijze de kosten zullen worden verhaald.

Door het sluiten van een overeenkomst ambtelijke kosten is voorzien in het kostenverhaal. De overige kosten worden gedekt uit de leges. De eventuele planschade wordt betaald door de initiatiefnemer. Voorts wordt het project volledig gefinancierd door de initiatiefnemer en er is geen aanleiding om te veronderstellen dat deze niet over voldoende financiële middelen beschikt om dit project te realiseren.

BIJLAGEN BIJ DE TOELICHTING

RHO ADVISEURS

Bijlage 1 Ruimtelijke onderbouwing De Zwemmer 5 te Leeuwarden

Ruimtelijke onderbouwing nieuwbouw schuurwoning perceel De Zwemmer 5 te Leeuwarden

Naam opdrachtgever: Fam. J.J. Buith

Status plan: definitief / versie 21 mei 2019

Naam adviseur: C. Zeldenrust / A.Spoelstra

21 mei 2019 versie III

INHOUD

I Algemeen
1.1 Inleiding……. Blz. 4
1.2 Ligging plangebied……. Blz. 4
1.3 Opbouw ruimtelijke onderbouwing…… Blz. 4

II Analyse
2.1 Planbeschrijving…….. Blz. 5
2.2 Rijksbeleid……. Blz. 6
2.3 Provinciaal beleid…… Blz. 7
2.4 Gemeentelijk beleid…… Blz. 7

III Omgevingsaspecten
3.1 Milieu-hygiënische aspecten……..…… Blz. 9
3.1.1 Bedrijven en milieuzonering
3.1.2 Bodemkwaliteit
3.1.3 Luchtkwaliteit
3.1.4 Externe veiligheid
3.2 Omgevingsaspect water……..…… Blz. 13

3.3 Omgevingsaspect ecologie…… Blz. 14

3.4 Omgevingsaspect archeologie en cultuurhistorie…… …….. Blz. 16

3.5 Welstand ……..…….. Blz. 19

3.6 Verkeer en parkeren…..…….…… Blz. 20

IV Uitvoerbaarheid van het plan
4.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid…… Blz. 21

4.2 Economische uitvoerbaarheid…….. Blz. 21

CONCLUSIE

BIJLAGEN:
Bijlage 1 Bronvermelding…… Blz. 22
Bijlage 2 Gemeente Leeuwarden besluit 16 mei 2017…..… Blz. 23
Bijlage 3 Reactie Wetterskip watertoets…….. Blz. 25

I ALGEMEEN

1.1 Inleiding

Initiatiefnemer fam. J.J. Buith is eigenaar van het perceel De Zwemmer 5 te Leeuwarden. De boerderij die vele decennia als zodanig heeft gefunctioneerd, is gesloopt. Op het perceel wenst initiatiefnemer een nieuwe woning inclusief schuur, een zgn. schuurwoning te realiseren.

De gemeente Leeuwarden heeft verzoekers meegedeeld, dat men medewerking kan verlenen aan het nieuwbouwplan door middel van het volgen van een uitgebreide procedure op grond van de wabo. Een procedure die nodig is, omdat het bouwplan niet past binnen de regels van het bestemmingsplan 'Leeuwarden - Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg'. Zo is de nieuwbouw gesitueerd buiten het bouwvlak.

Via een ruimtelijke onderbouwing dient aangetoond te worden, dat het plan uitvoerbaar en haalbaar is en dat in de nieuwe situatie sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Gemotiveerd moet worden waarom het nieuwe bouwplan geen strijd oplevert met de omgevingsfactoren. De gemeente zal vervolgens via de uitgebreide procedure de plannen ter visie leggen, met als uiteindelijk doel het verlenen van een omgevingsvergunning voor de voorziene ontwikkeling.

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied maakt deel uit van de bebouwde kom. De ligging van het plangebied wordt weergegeven via figuur 1.

Figuur 1. Situering plangebied De Zwemmer 5. Bron: Google Maps.

1.3 Opbouw ruimtelijke onderbouwing

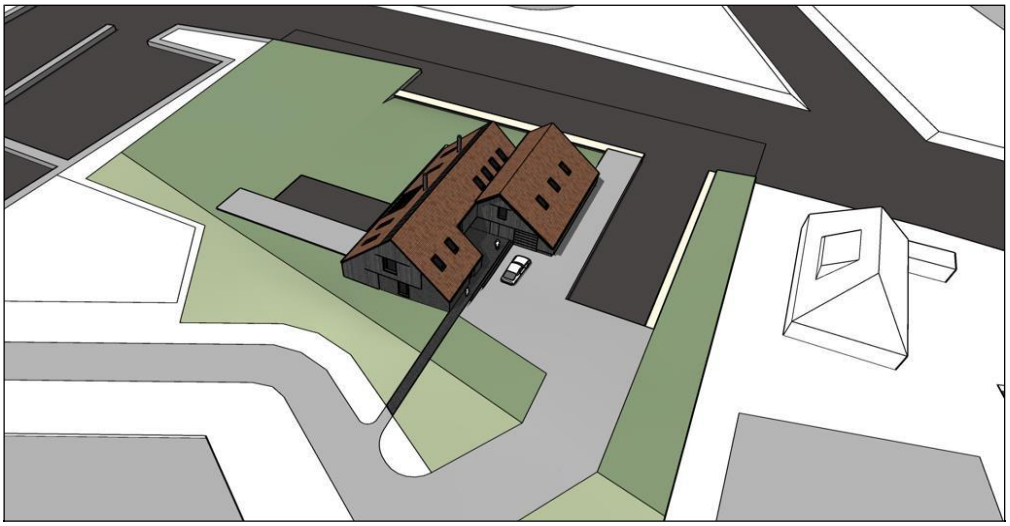
In deze ruimtelijke onderbouwing wordt in hoofdstuk 2 een analyse gegeven van de bestaande en nieuwe situatie en ingegaan op het relevante ruimtelijk beleid. In hoofdstuk 3 wordt aandacht geschonken aan verschillende omgevingsaspecten, die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van het plangebied. Hoofdstuk 4 tot slot richt zich op de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid van het plan.

II ANALYSE

2.1 Planbeschrijving

Figuur 2: Oude situatie. Bron: Google Maps.

Figuur 3: Illustratie toekomstige situatie. Bron: Studio SKA

Het initiatief is beoordeeld in relatie tot het relevante rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid.

2.2 Rijksbeleid Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012)

Op 13 maart 2012 is de “Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte” (SVIR) van kracht geworden. De SVIR heeft diverse nota’s vervangen, zoals de Nota Ruimte en Nota Mobiliteit. In de SVIR is de visie van de rijksoverheid op de ruimtelijke en mobiliteitsopgaven voor Nederland richting 2040 aangegeven. Dit betreft een nieuw, integraal kader dat de basis vormt voor bestaand en nieuw rijksbeleid met ruimtelijke consequenties. In de SVIR is gekozen voor een meer selectieve inzet van het rijksbeleid, waarbij 13 nationale belangen aan de orde zijn die in de SVIR verder gebiedsgericht zijn uitgewerkt in concrete opgaven voor de diverse onderscheiden regio’s.

Buiten deze nationale belangen hebben decentrale overheden meer beleidsvrijheid op het terrein van de ruimtelijke ordening gekregen. Het kabinet is van mening dat provincies en gemeenten beter op de hoogte zijn van de actuele situatie in de regio en de vraag van bewoners, bedrijven en organisaties dan het rijk. En beter kunnen afwegen welke (ruimtelijke) ingrepen in een gebied nodig zijn.

Conclusie
Het rijksbeleid richt zich niet specifiek op onderhavige ontwikkeling. Geconcludeerd kan worden dat er geen sprake is van strijd met het rijksbeleid.

Ladder voor duurzame verstedelijking

In het besluit ruimtelijke ordening (Bro) is de verplichting opgenomen om in het geval van een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de toelichting een onderbouwing op te nemen van nut en noodzaak van de nieuwe stedelijke ruimtevraag en de ruimtelijke inpassing. Hierbij wordt uitgegaan van de ‘ladder voor duurzame verstedelijking’.
In dit geval is geen sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. In beginsel is er sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling als er meer dan 11 woningen gerealiseerd worden. In dit geval betreft het initiatief de vervanging van een dienstwoning door een reguliere woning.

De conclusie is dan ook dat voor dit initiatief de ladder niet doorlopen hoeft te worden.

2.3 Provinciaal beleid

Streekplan Fryslân 2007
Op 13 december 2006 is het Streekplan Fryslân 'Om de kwaliteit fan de romte' vastgesteld door Provinciale Staten. Het ruimtelijk beleid van de provincie vormt een belangrijk kader voor het gemeentelijk beleid. Het Streekplan heeft met de invoering van de Wro de status van structuurvisie gekregen en is in die hoedanigheid richtinggevend voor het ruimtelijk beleid van de gemeenten.

Centraal in dit streekplan staat de doelstelling 'ruimtelijke kwaliteit'. De provincie wil hiermee benadrukken dat in ruimtelijke plannen, in ontwerpen en de uitvoering expliciet gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde aan de omgeving wordt toegevoegd.
In het Streekplan is Leeuwarden aangeduid als stedelijk bundelingsgebied. De provincie wenst concentratie van woningbouw in deze bundelingsgebieden, waarbij zowel sprake is van een kwantitatieve – als ook kwalitatieve opgave. Doel is om op die wijze woonkwaliteit voor alle doelgroepen te realiseren.

Verordening Romte Fryslân 2014
Op 25 juni 2014 is de Verordening Romte Fryslân 2014 vastgesteld. In de verordening zijn regels gesteld, die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. Met de verordening heeft de provincie willen bereiken niet meer te regelen, dan strikt noodzakelijk is.

Het plan betreft de vervangende nieuwbouw van een boerderij (reeds gesloopt) door een schuurwoning. Per saldo blijft de woningvoorraad gelijk. En past dit plan binnen de regels van de verordening.

Conclusie
Het initiatief past binnen de kaders van de Verordening Romte. Door middel van vervangende nieuwbouw wordt kwaliteit toegevoegd.

2.4 Gemeentelijk beleid

Bestemmingsplan Leeuwarden - Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg
Op de planlocatie zijn de regels van toepassing van het geldende bestemmingsplan "Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg". Dit bestemmingsplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 9 oktober 2018. De locatie is aangeduid met de bestemming 'Recreatie – Verblijfsrecreatie' waar een bedrijfswoning is toegestaan. Het bouwplan past niet binnen de regels van dit bestemmingsplan, omdat:

a) De nieuwbouw buiten het bouwvlak gerealiseerd zal worden;
b) Er particulier gewoond gaat worden, terwijl een bedrijfswoning toegestaan is.

Figuur 4: Fragment van de verbeelding. Plangebied De Zwemmer 5 met aanduiding R-VR en de directe omgeving. Bron: bestemmingsplan gemeente Leeuwarden.

De gemeente heeft aangegeven de woonfunctie een passende functie te vinden op deze locatie. Wel heeft de gemeente aangegeven dat rekening gehouden moet worden met enkele nabij gelegen bedrijfsfuncties. In paragraaf 3.1.1. komt dit punt nader aan de orde.

Woningbouwprogramma

De gemeente Leeuwarden staat de komende decennia voor een grote bouwopgave. Het aantal inwoners blijft nog lange tijd stijgen en het aantal huishoudens stijgt zelfs sneller. De gemeente moet de woningvoorraad flink uitbreiden. Het karakter van de groei is meer alleenstaanden, minder jongeren en meer ouderen[1]. Het Leeuwarder woonbeleid omvat verschillende thema's. De gemeente Leeuwarden heeft enkele jaren geleden met de partners van de stadsregio Leeuwarden woningbouwafspraken gemaakt. Ofschoon de stadsregio niet meer bestaat, zijn de woningbouwafspraken nog actueel.

Conclusie

Zowel qua wonen als ruimtelijk vormt het gemeentelijk beleid geen belemmering voor onderhavig plan.

[1] Bron: Afwegingskader woningbouw gemeente Leeuwarden 2016

III OMGEVINGSASPECTEN

3.1 Milieu-hygiënische aspecten.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening dient nagegaan te worden welke bronnen in of nabij het plangebied een belemmering voor dit initiatief kunnen vormen. Of dat het initiatief een beperking voor de omgeving op kan leveren.

In dit kader dient aandacht te worden besteed aan:

- Bedrijven en milieuzonering;
- Bodemkwaliteit;
- Luchtkwaliteit;
- Externe veiligheid.

3.1.1. Bedrijven en milieuzonering

Met milieuzonering wordt het scheiden van milieubelastende en gevoelige functies voorgestaan. Daarbij moet gedacht worden aan het scheiden van (zwaardere) bedrijvigheid en woningen. De zwaarte van de milieubelasting is onderverdeeld in milieu categorieën zoals opgenomen in de VNG-uitgave “bedrijven en milieuzonering” uit 2009.

Het nieuwbouwplan wordt gerealiseerd binnen een woonwijk. Feit is dat binnen deze woonwijk in de directe omgeving van het perceel De Zwemmer 5 nog enkele bedrijfsmatige functies aanwezig zijn. De parameter geluid is daarbij –gelet op de aard en schaal van de aanwezige bedrijven- de bepalende factor voor wat betreft de aan te houden afstanden tussen gevoelige bebouwing van derden en de bedrijfsmatige activiteiten.

De bedrijven welke zijn gevestigd aan De Zwemmer 3 (jachthaven), 7 (jachthaven-recreatie) en 9 (jachthaven) zijn alle drie bedrijven die vallen onder het Activiteitenbesluit Milieubeheer. Voor deze bedrijven gelden standaard maximale geluidvoorschriften van 50-45-40 dBA (worst-case). Dit betekent dat deze bedrijven in de dagperiode (07.00-19.00 uur) de gevel van de te bouwen woning tot een geluidniveau van 50 dBA mogen aanstralen. Voor de avondperiode (19.00-23.00 uur) is dit 45 dBA en voor de nachtperiode (23.00-07.00 uur) is dit 40 dBA. Uitgaande van deze maximale waarden (worst-case scenario) wordt de te bouwen woning (geluid)geïsoleerd waarmee het toegestane binnenwaardeniveau overeenkomstig het Bouwbesluit wordt gewaarborgd. Nu op deze wijze in het worst-case scenario een acceptabel woon- en leefmilieu is gegarandeerd en tegelijkertijd de omliggende bedrijven op geen enkele wijze worden benadeeld stuit de voorgestane planologische inpassing niet op een planologisch of milieu hygiënisch bezwaar.

Daarnaast –en ten overvloede- wordt voor de afzonderlijke omliggende percelen het navolgende opgemerkt:

1. Voor De Zwemmer 9 is de bedrijfswoning aan De Zwemmer 7 reeds maatgevend. Gelet daarop beperkt de woning op perceel De Zwemmer 5 de bedrijfsvoering op nr. 9 niet. Het watersportbedrijf (minder dan 25 ligplaatsen) aan De Zwemmer 9 is voorts

een milieucategorie 2-bedrijf met een richtafstand van 30 meter tot gevoelige bebouwing van derden. Gelet op het feit dat het plangebied gekenschetst kan worden als “gemengd gebied” kan deze afstand overeenkomstig genoemde VNG-brochure afgeschaald worden naar een richtafstand overeenkomende met die van milieucategorie 1; 10 meter. De werkelijke afstand tussen het perceel nr. 9 en de te bouwen woning op nr. 5 bedraagt ca. 19 meter. Ook aan de richtstand wordt derhalve voldaan.

2. Op het perceel De Zwemmer 7 kan planologisch gezien een jachthavenbedrijf/ recreatiebedrijf worden gevestigd. Gelet op het beperkte perceel voor wat betreft oppervlakte kan ter plaatse theoretisch gezien worden uitgegaan van een milieucategorie 2-bedrijf met een bijbehorende richtafstand van 30 meter. Wederom kan hier worden afgeschaald vanwege de karakterisering van het plangebied als “gemengd gebied” waardoor de richtafstand 10 meter bedraagt. Aan deze afstand wordt voldaan.
3. Op De Zwemmer 3 is een jachthaven (minder dan 25 ligplaatsen) aanwezig naast een aantal standplaatsen voor campers. Hier is het feit belangrijk dat de afstand van het thans toegekende bouwvlak op perceel De Zwemmer 3 (alwaar ook een (gevoelige) bedrijfswoning kan worden gebouwd) tot het perceel De Zwemmer 5 ca. 5 meter bedraagt. Aan de richtafstand kan in de huidige situatie zogezien nimmer worden voldaan. Mede gelet daarop heeft initiatiefnemer aan het bevoegd gezag verzocht de onderhavige te bouwen woning ca. 25 meter in noordelijke richting te verschuiven waardoor de te realiseren gevoelige bebouwing op ruime afstand van ten opzichte van perceel De Zwemmer 5 wordt gezet. Hierdoor verbetert de situatie aanmerkelijk en wordt perceel 3 de maximale ruimte gegund voor de uitoefening van bedrijfsmatige activiteiten. Dit in tegenstelling tot de vigerende planologische invulling.
4. Op perceel De Zwemmer 1 is een watersportbedrijf gevestigd. Dit bedrijf is een categorie 3.1.-bedrijf (o.a. meer dan 25 ligplaatsen) met bijbehorende richtafstand van 50 meter. Wederom vanwege de karakterisering als “gemengd gebied” kan genoemde richtafstand worden verkleind naar 30 meter. De werkelijk afstand tot de te bouwen bedraagt ca. 80 meter zodat ook in dit geval ruimschoots aan de voorgeschreven richtafstand wordt voldaan.

Conclusie
Uitgaande van de maximaal te vergunnen geluidwaarden overeenkomstig het Activiteitenbesluit en de daarop afgestemde geluidisolatie van de gevels van de te bouwen woning op perceel De Zwemmer 5 wordt enerzijds volledig recht gedaan aan de planologische bestemmingen van de omliggende percelen en wordt anderzijds een acceptabel woon- en leefklimaat geschapen voor de bewoners van de nieuw te bouwen woning. Ten overvloede wordt daarnaast voldaan aan de richtafstanden zoals genoemd in de VNG-brochure “bedrijven en Milieuzonering”. Tenslotte wordt met het verschuiven van het bouwvlak op perceel De Zwemmer 5 in noordelijke richting de planologische- en milieu hygiënische situatie voor De Zwemmer 3 aanmerkelijk verbeterd.

3.1.2. Bodemkwaliteit

Een ruimtelijke ontwikkeling waarbij sprake is van een functie waar langdurig of frequent mensen verblijven, dient gemotiveerd te worden waarom de bodem en het grondwater geschikt zijn voor het beoogde gebruik. De volksgezondheid mag niet in het geding zijn.

In juni 2016 is een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd[2]. Vanwege verhoogde gehalten en concentraties is een aanvullend onderzoek[3] uitgevoerd. Dat aanvullend onderzoek heeft aangetoond dat in twee boringen (nrs. 12 en 13) sterk verhoogde gehalten aan lood voorkomen. In de overige monsters zijn geen tot licht verhoogde gehalten aan lood gemeten.

Naar aanleiding van de resultaten van genoemde onderzoeken is een sanering op de locatie De Zwemmer 5 uitgevoerd. De gemeente Leeuwarden heeft in mei 2017 geconcludeerd dat de sanering overeenkomstig de saneringsdoelstelling is uitgevoerd, op grond waarvan de gemeente in haar besluit van 16 mei 2017 vastgesteld heeft dat “de uitgevoerde sanering geen aanleiding geeft om een beperking op te leggen op het betrokken perceel”. Een exemplaar van het gemeentelijk besluit is als **bijlage 2** toegevoegd.

Conclusie
Het bevoegd gezag heeft aangegeven dat de sanering goed is uitgevoerd. Het aspect bodem is derhalve geen belemmering voor onderhavig nieuwbouwplan.

---

2 Bron: WMR nr. 163131/JvA 29 juni 2016
3 Bron: WMR nr. 163131AO/JvA 20 juli 2016

3.1.3. Luchtkwaliteit

Algemeen
Nederland heeft de Europese regels ten aanzien van luchtkwaliteit geïmplementeerd in de Wet milieubeheer. Op 15 november 2007 is het onderdeel luchtkwaliteit van de Wet milieubeheer in werking getreden. Kern van de wet is het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Hierin staat wanneer en hoe overschrijdingen van de luchtkwaliteit aangepakt moeten worden. Het programma houdt rekening met nieuwe ontwikkelingen zoals bouwprojecten of de aanleg van infrastructuur.

Projecten die passen in dit programma, hoeven niet meer te worden getoetst aan de normen (grenswaarden) voor luchtkwaliteit. De ministerraad heeft op voorstel van de Minister van VROM ingestemd met het NSL. Het NSL is op 1 augustus 2009 in werking getreden. Ook projecten die 'niet in betekenende mate' (nibm) van invloed zijn op de luchtkwaliteit, hoeven niet meer te worden getoetst aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit.
Hierbij worden de volgende situaties onderscheiden:

- een project heeft een effect van minder dan 3% van de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie van fijn stof (PM10) of stikstofdioxide (NO2). Dit komt overeen met 1,2 Vg/m3 voor zowel PM10 als NO2;
- een project valt in een categorie die is vrijgesteld aan toetsing van de grenswaarden; projecten zoals woningbouw met niet meer dan 1.500 woningen of kantoorlocaties met een kantooroppervlak van niet meer dan 100.000 m².

Toetsing
In onderhavig geval is sprake van vervangende nieuwbouw. Bovendien wordt een voormalige bedrijfslocatie ingevuld met een woonbestemming. Normaliter trekt een bedrijfslocatie meer verkeer aan dan sec een woonbestemming. Van extra verkeersbewegingen en daarmee annex een negatieve bijdrage aan de luchtkwaliteit is in dit geval geen sprake.

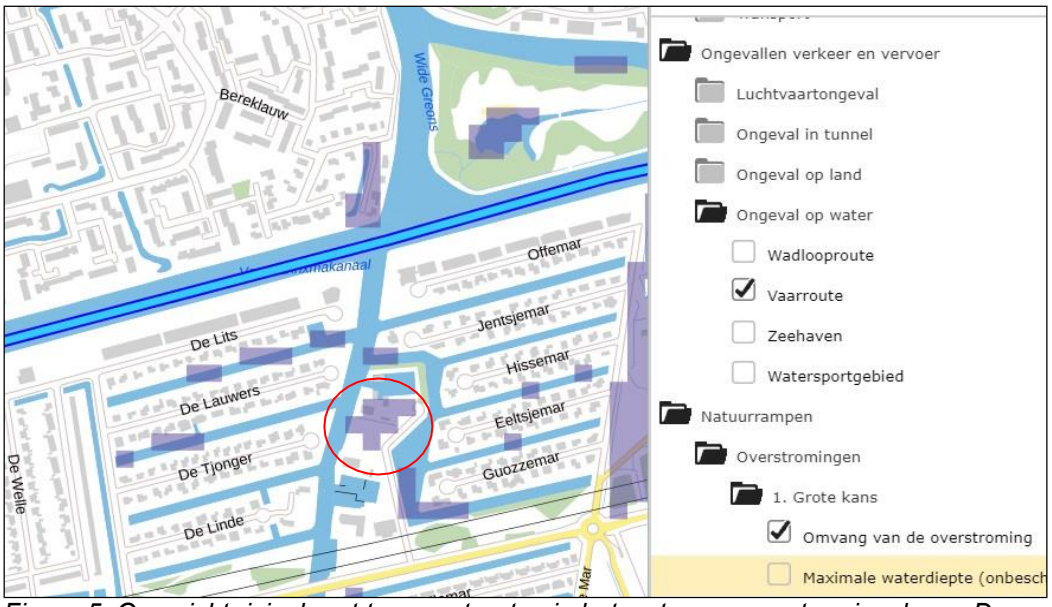
Conclusie
Het aspect 'Luchtkwaliteit' vormt geen belemmering voor het initiatief.

3.1.4 Externe veiligheid
Externe veiligheid gaat over het beheersen van de risico's die ontstaan voor de omgeving bij het gebruik, de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen zoals brandstof, LPG, vuurwerk en munitie. Het algemene rijksbeleid voor externe veiligheid is gericht op het beperken en beheersen van risico's voor de omgeving vanwege:

a. het gebruik, de opslag en de productie van gevaarlijke stoffen (inrichtingen);

b. het transport van gevaarlijke stoffen (openbare wegen, water- en spoorwegen, buisleidingen);
c. het gebruik van luchthavens.

Er wordt bij externe veiligheid onderscheid gemaakt in plaatsgebonden risico en groepsrisico. Het plaatsgebonden risico biedt burgers in hun woonomgeving een minimum beschermingsniveau tegen gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico heeft een oriënterende waarde.

Figuur 5: Overzicht risicokaart transportroute via het water en overstromingskans. De situering van het plangebied is met een rode cirkel aangeduid. Bron: risicokaart.

Het Van Harinxmakanaal en de kans op een overstroming staan op de risicokaart vermeld als risicobron.

Conclusie
De afstand tussen het Van Harinxmakanaal en het plangebied bedraagt circa 250 meter. Het aspect externe veiligheid levert derhalve geen beperkingen op voor dit initiatief. Het aspect overstromingen komt in de volgende paragraaf aan de orde.

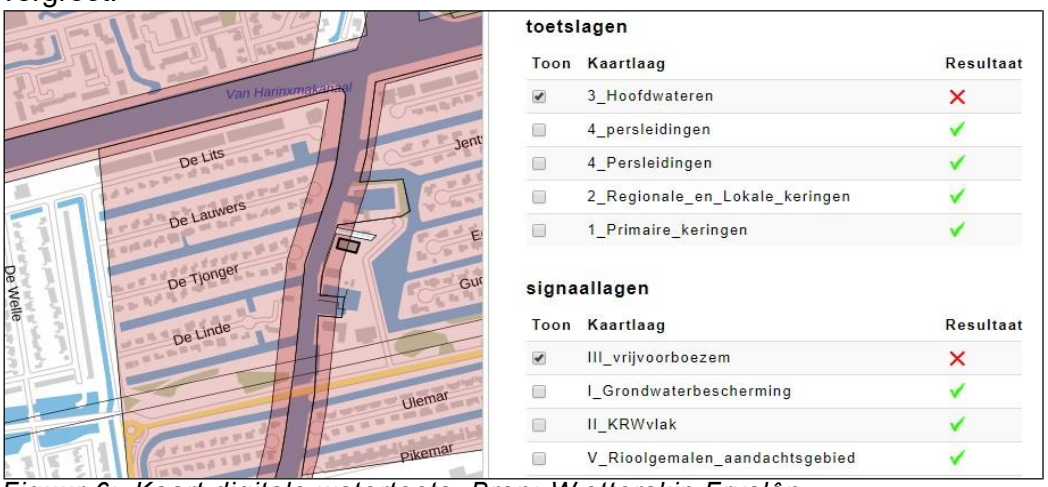
3.2 Omgevingsaspect water

De watertoets procedure is een vast onderdeel van een planologische procedure. De watertoets is het instrument dat zorgt dat de waterbelangen in de planvorming voldoende aandacht krijgen. Het is niet een toets achteraf, maar een proces dat de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan en de waterbeheerder in een zo vroeg mogelijk stadium met elkaar in gesprek brengt.

Uit de watertoets blijkt, figuur 6, dat er twee aandachtspunten zijn. Het plangebied ligt deels in de invloedssfeer van een hoofdwatergang. Bovendien ligt het plangebied vrij voor de boezem. Dit wil zeggen dat het gebied niet is beschermd tegen hoge waterstanden in de Friese boezem.

Wetterskip Fryslân adviseert in dit verband om hiermee rekening te houden bij het bepalen van de aanleghoogte. De volledige reactie van It Wetterskip is als **bijlage 3** toegevoegd.

Aangezien sprake is van vervangende nieuwbouw en sloop van een oude boerderij, wordt geen verharding toegevoegd. Compensatie derhalve niet nodig. Sterker, met de realisering van de insteekhaven wordt het wateroppervlak juist vergroot.

Figuur 6: Kaart digitale watertoets. Bron: W etterskip Fryslân.

Conclusie
Met de opmerkingen en aanbevelingen zal bij de uitvoering rekening gehouden worden. Het aspect water vormt geen belemmering voor onderhavig initiatief.

3.3 Omgevingsaspect ecologie

Algemeen
Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden van het plangebied. Bescherming in het kader van de natuurwet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming zijn de Wet natuurbescherming en provinciale verordeningen van toepassing. De provincies beschermen waardevolle natuurgebieden zoals het Natuurnetwerk Nederland en het weidevogelgebied.

Figuur 7: Plangebied De Zwemmer 5. Bron: Google Maps.

Ook kunnen natuurgebieden of andere gebieden die essentieel zijn voor het behoud van bepaalde flora en fauna, aangewezen worden als Europees vogelrichtlijn- en/of habitatrichtlijn gebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming. Ook de bescherming van individuele plant- en diersoorten is geregeld in deze wet.

Het plangebied zelf maakt geen deel uit van natuurlijk beschermde gebieden. De sloop van de boerderij heeft enkele jaren geleden reeds plaatsgevonden. De bouwlocatie beschikt niet over watergangen of begroeiing e.d. met waardevolle (beschermde) flora of fauna. Voor zover dat nodig is, zal bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening gehouden worden met het broedseizoen.

De bestaande bomen blijven gehandhaafd en er wordt gedeeltelijk een natuurvriendelijke oever gecreëerd. De zorgplicht van de Wet natuurbescherming zal in acht moeten worden genomen, vanwege o.a. werkzaamheden aan oevers en sloot. Daarnaast zal rekening moeten worden gehouden met broedende vogels, dat kan door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Conclusie
Gesteld kan worden dat natuurwet en -regelgeving de uitvoerbaarheid van het plan niet in de weg staat. Het aspect ecologie vormt geen belemmering voor onderhavig initiatief.

3.4 Omgevingsaspect archeologie en cultuurhistorie

Archeologie

Op Europese schaal heeft Nederland zich verbonden aan het zogenaamde 'Verdrag van Malta'. Dit is gericht op het behouden van archeologische waarden in de bodem. Uitgangspunt hierbij is het uitvoeren van een onderzoek naar archeologische waarden in het plangebied voor het vaststellen van een bestemmingsplan. Ook het zogenoemde veroorzakerprincipe is een uitgangspunt van het Verdrag van Malta. Dit betekent dat diegene die mogelijke archeologische waarden in de bodem verstoord, financieel verantwoordelijk is voor voldoende onderzoek naar en het behoud van die archeologische waarden.

Op Nederlandse schaal is de belangrijkste wettelijke basis voor het behoud van erfgoed per 1 juli 2016 de Erfgoedwet. De kern van deze wet is dat, wanneer de bodem wordt verstoord, archeologische resten intact moeten blijven (in situ). Wanneer dit niet mogelijk is, worden archeologische resten opgegraven en elders bewaard (ex-situ).

Op provinciale schaal heeft de provincie Fryslân het initiatief genomen om het bodemarchief in kaart te brengen op de zogenaamde Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE). De FAMKE bestaat uit twee advieskaarten, één voor de periode steentijd - bronstijd (300.000 - 800 v Chr.), en één voor de periode ijzertijd - middeleeuwen (800 v Chr. - 1500 n Chr.).

Met het verdrag van Malta en als gevolg daarvan het sinds 2017 in de wet vastgelegde archeologische bestel, is het rijksbeleid erop gericht om het archeologisch erfgoed te behouden in de bodem. In de bestemmingsplannen en ruimtelijke onderbouwingen moet een archeologieparagraaf worden opgenomen. De archeologische (verwachtings)waarde en vindplaatsen moeten in beeld worden gebracht. Voor gebieden met een archeologische verwachtingswaarde geldt een archeologische onderzoeksplicht.

Het perceel heeft een lage archeologische verwachtingswaarde; ter plekke zijn geen archeologische waarden te verwachten. Archeologie is geen beletsel voor dit initiatief.

Cultuurhistorie

Sinds januari 2012 hebben gemeenten op grond van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) de opdracht om bij het opstellen van ruimtelijke plannen rekening te houden met cultuurhistorische waarden. Rekening houden met cultuurhistorie impliceert dat bekend moet zijn wat voor waarden er aanwezig zijn. Dit betekent dat naast archeologie, ook een beschrijving moet worden gegeven van de historische (steden)bouwkunde en historische geografie.

Door cultuurhistorie een plek te geven in procedures op het gebied van ruimtelijke ordening wordt bereikt dat de aandacht niet uitsluitend uitgaat naar individuele objecten (de aangewezen monumenten), maar juist de samenhang tussen gebouwen en hun omgeving.

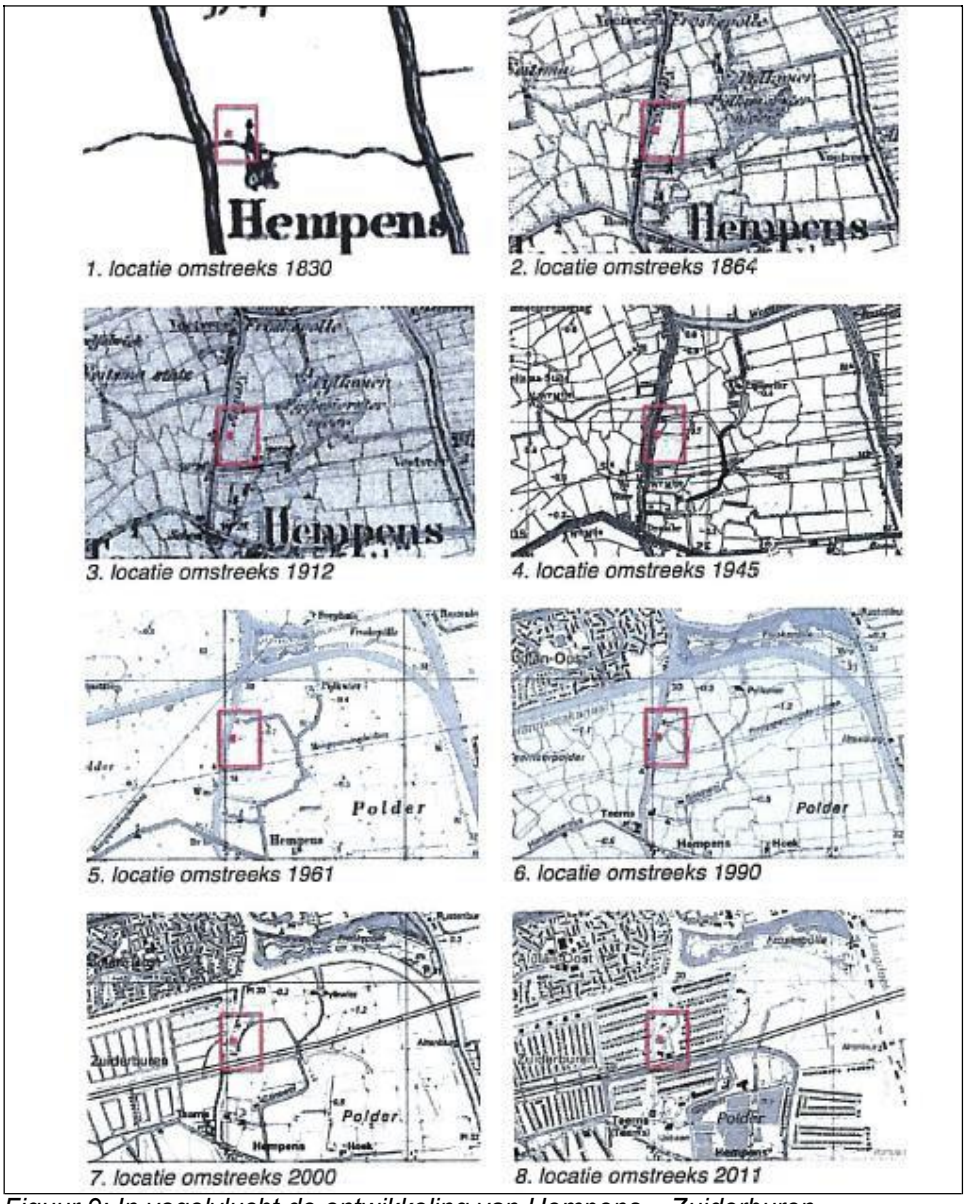
Toetsing
Op de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Fryslân staan de cultuurhistorische waarden aangegeven rond het plangebied. Het betreft de vaarweg de Nauwe Greuns en een oude looproute. Het plangebied - nu bekend als Zwemmer 5 - ligt aan de nauwe Greuns, een oude waterverbinding die Leeuwarden nog tot op de dag van vandaag verbind met het waterrijke achterland van Grou en omgeving.

Figuur 8: Bebouwing langs de Nauwe Greuns. Bron: fam. Buith.

Op de locatie stond tot voor kort nog een boerderij die zeer waarschijnlijk de eerste bebouwing vormde langs dit stukje van de Nauwe Greuns. Afgaande op oude kadastrale gegevens en kaarten werd deze boerderij omstreeks 1830 gebouwd. Weduwe Stienstra was de eerste eigenaar. Latere kaarten laten zien dat vrij kort daarna ten noorden nog een boerderij gebouwd is en aan de overzijde een woning met schuur. Het dichtst bij zijnde gehucht is Hempens met een eigen brug en een kerk. De rest van de gebouwde omgeving wordt gevormd door her en der verspreide boerderijnen in een kaal open landschap. Opmerkelijk genoeg verandert er tot het begin van deze eeuw niet of nauwelijks iets aan dit beeld. Er komen wat verharde wegen en westelijk van Hempens ontstaat ook het gehucht Teerns. Wellicht de grootste impact op dit gebied heeft de aanleg van het nieuwe Van Harinxma kanaal zo rond 1950. De Nauwe Greuns verliest op dat moment zijn rol als belangrijke waterverbinding.

In de luwte van het nieuwe, druk bevaren kanaal lijken ook de boerderijen langzaam hun agrarische functie te verliezen. Kort voor de eeuwwisseling zien we het gebied definitief transformeren naar meer watersport gerelateerde bedrijvigheid zoals een werf en klein jachthavens. Terwijl in het begin van deze eeuw de naaste omgeving in een hoog tempo verandert van grasland tot de nieuwe woonwijk Zuiderburen, blijven de beide eerder genoemde boerderijen langs de nauwe Greuns nog een lange tijd overeind staan (tot ± 2016).

Figuur 9: In vogelvlucht de ontwikkeling van Hempens – Zuiderburen.

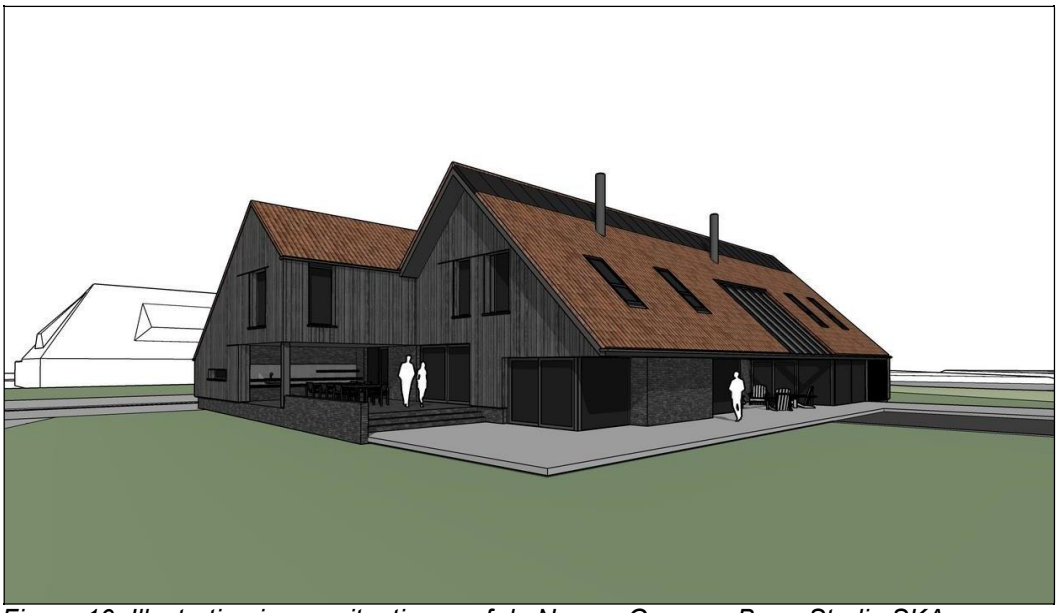
Maar dan - na bijna tweehonderd jaar - valt ook definitief het doek voor deze twee gebouwen waarmee het laatste stukje historie op deze locatie is verdwenen. Wat resteert is een kleine afwijkende enclave – schiereiland - omgeven door rechtlijnig verkavelde woonbuurten.

Conclusie
Op de Nauwe Greuns is de dubbelbestemming 'Waarde – Cultuurhistorie 1' van toepassing. Zoals omschreven is een groot deel van de cultuurhistorische waarden niet in stand gebleven. Wat resteert is het schiereiland met een kleine doorkijk naar het verleden. De verschijningsvorm van de schuurwoning in combinatie met de insteekhaven is zo'n aspect met een knipoog naar het verleden. Het verloop van de watergang Nauwe Greuns blijft verder ongewijzigd. De insteekhaven omvat en relatief klein deel van de totale oever en het verloop van de hoofdwatergang blijft intact en duidelijk zichtbaar. In die zin kan worden gesteld dat de omgevingsaspecten archeologie en cultuurhistorie niet in onevenredige mate worden aangetast en derhalve geen belemmering vormen voor dit initiatief.

3.5 Welstand
[Architectonisch en stedenbouwkundige inpassing]
Het schetsontwerp voor de schuurwoning is gemaakt door studio SKA. Initiatiefnemers en architect hechten waarde aan de historische achtergrond van dit gebied. Zijn lange geschiedenis als verbindend waterlint tussen stad en het zuidelijk gelegen waterrijke platteland van Grou en Eernewoude. Een route die veel bevaren werd door handelslieden, vissers en boeren. Bij het ontwerp is naar de relatie met de historie van de Nauwe Greuns gezocht.

Studio SKA heeft de opdracht voor de schuurwoning vanaf het begin beschouwd als een stedenbouwkundig en architectonisch geheel. De functies van het woon- en schuurgedeelte lopen in het ontwerp in elkaar door en zijn niet strikt gescheiden in een stereotype hoofd- en bijgebouw.

Kijkend vanaf het water –de westzijde- zal de bebouwing zich moeten openen om invulling te kunnen geven aan de woonfunctie. Maar de verwijzing naar een houtenwerfcomplex is duidelijk aanwezig.

Figuur 10: Illustratie nieuwe situatie vanaf de Nauwe Greuns.. Bron: Studio SKA.

Conclusie
Welstandsadvisering ‘Hus en Hiem’ heeft bij brief d.d. 8 januari 2019 een positief advies afgegeven en heeft geoordeeld dat het plan, getoetst aan de door de gemeenteraad vastgestelde criteria, voldoet aan redelijke eisen van welstand. Er wordt derhalve voldaan aan de redelijke eisen van welstand.

3.6 Verkeer en parkeren

Verkeer & parkeren
Het perceel De Zwemmer 5 is prima bereikbaar. Het parkeren op het eigen terrein is gelet op de omvang en de invulling van het perceel geen enkel probleem.

Conclusie
Verkeerstechnisch zijn geen belemmeringen te verwachten.

IV UITVOERBAARHEID VAN HET PLAN

Wettelijk bestaat er de verplichting om inzicht te geven in de uitvoerbaarheidsaspecten van een plan. In dat verband wordt er een onderscheid gemaakt tussen de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid.

4.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

De aanvraag omgevingsvergunning doorloopt de in de Wabo voorgeschreven procedure. Dit betekent dat de aanvraag gedurende zes weken ter inzage ligt voor zienswijzen, Tijdens deze periode bestaat voor een ieder de mogelijkheid voor het indienen van zienswijzen. Aan de hand van de ingekomen zienswijzen kan het plan eventueel worden aangepast. De indieners van de zienswijzen worden hiervan op de hoogte gehouden.

Tegen de omgevingvergunning is beroep mogelijk bij de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

4.2 Economische uitvoerbaarheid

De kosten worden gedekt uit de leges. De eventuele planschade wordt betaald door de initiatiefnemer. Voorts wordt het project volledig gefinancierd door de initiatiefnemer en er is geen aanleiding om te veronderstellen dat deze niet over voldoende financiële middelen beschikt om dit project te realiseren.

Conclusie

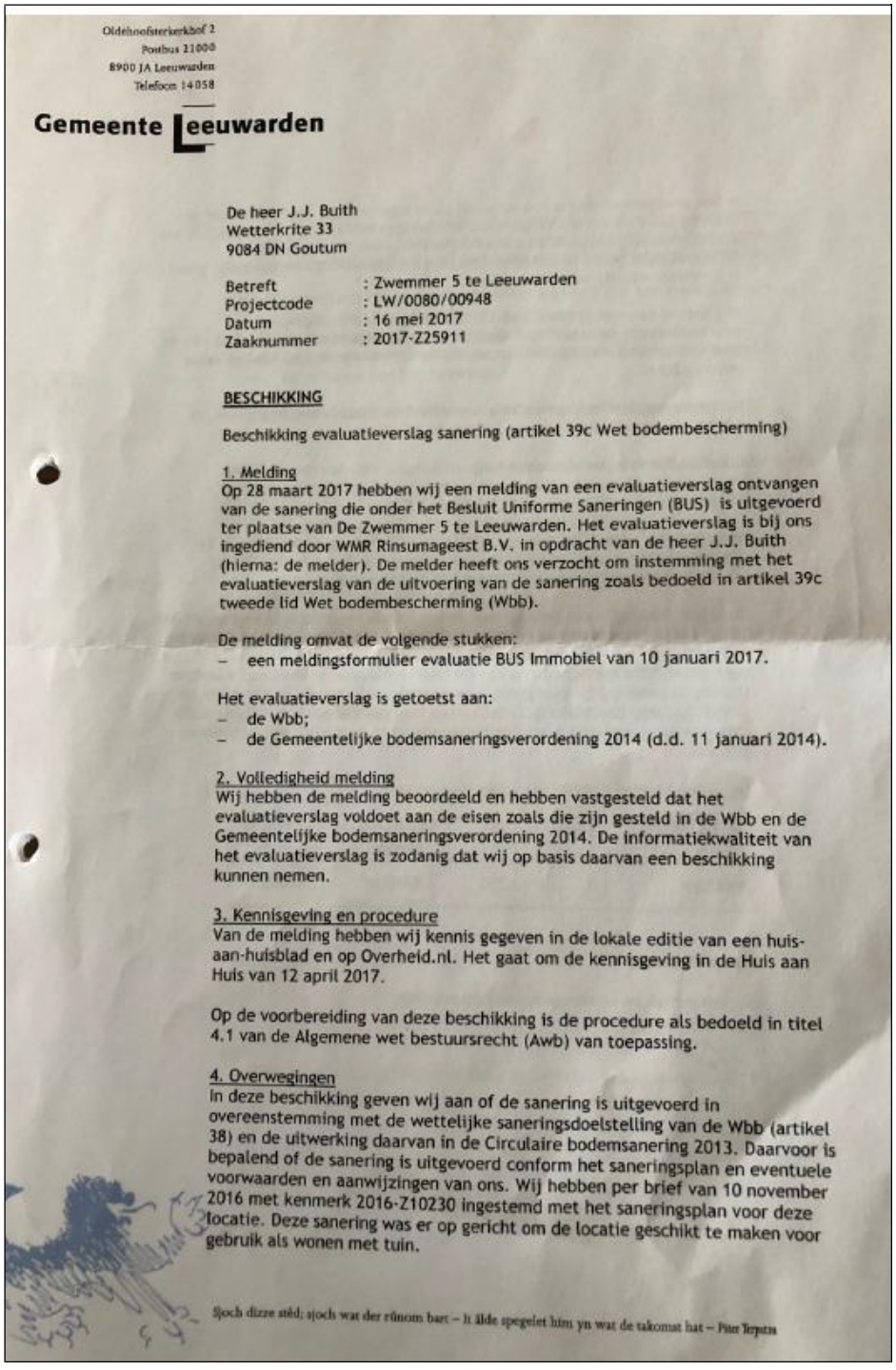
Het te realiseren project past goed in de ruimtelijke structuur van de omgeving en past in het beleid van de gemeente Leeuwarden. Nu er ook voor het overige geen redenen zijn waarom niet kan worden meegewerkt, is de afwijking van het bestemmingsplan aanvaardbaar. In de nieuwe situatie is sprake van een goede ruimtelijke ordening. Om deze redenen kan worden meegewerkt aan dit plan door middel van het volgen van de uitgebreide omgevingsvergunningprocedure.

BRONVERMELDING

BIJLAGE I

➢ Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte	Rijk
➢ ‘Om de kwaliteit fan de romte’ Streekplan 2007	Provinsje Fryslân
➢ Verordening Romte Fryslân 2014	Provinsje Fryslân
➢ Bestemmingsplan Leeuwarden 9 oktober 2018	Gemeente Leeuwarden
➢ Brief 16 mei 2017 inzake sanering	Gemeente Leeuwarden
➢ Afwegingskader woningbouw 2016	Gemeente Leeuwarden
➢ Brochure Bedrijven en Milieuzonering 2009	VNG
➢ Bouw- en situatietekeningen	Studio SKA Oldekerk
➢ Situatieschets	Google Maps
➢ Cultuurhistorische waardenkaart	Provinsje Fryslân
➢ Natuuroverzicht kaart	Provinsje Fryslân
➢ Watervergunning 13 juli 2018	Wetterskip Fryslân
➢ Reactie d.d. 15 december 2018 inzake watertoets	Wetterskip Fryslân
➢ Risicokaart	www.risicokaart.nl
➢ Verkennend bodemonderzoek 163131/JvA 29 juni 2016	WMR Rinsumageest
➢ Aanvullend bodemonderzoek 163131AO/JvA 20 juli 2016	WMR Rinsumageest
➢ NIBM tool	Infomil

Besluit 16 mei 2017 **Bijlage 2**

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

De heer J.J. Buith
Wetterkrite 33
9084 DN Goutum

Betreft : Zwemmer 5 te Leeuwarden
Projectcode : LW/0080/00948
Datum : 16 mei 2017
Zaaknummer : 2017-Z25911

BESCHIKKING

Beschikking evaluatieverslag sanering (artikel 39c Wet bodembescherming)

1. Melding
Op 28 maart 2017 hebben wij een melding van een evaluatieverslag ontvangen van de sanering die onder het Besluit Uniforme Saneringen (BUS) is uitgevoerd ter plaatse van De Zwemmer 5 te Leeuwarden. Het evaluatieverslag is bij ons ingediend door WMR Rinsumageest B.V. in opdracht van de heer J.J. Buith (hierna: de melder). De melder heeft ons verzocht om instemming met het evaluatieverslag van de uitvoering van de sanering zoals bedoeld in artikel 39c tweede lid Wet bodembescherming (Wbb).

De melding omvat de volgende stukken:
- een meldingsformulier evaluatie BUS Immobiel van 10 januari 2017.

Het evaluatieverslag is getoetst aan:
- de Wbb;
- de Gemeentelijke bodemsaneringsverordening 2014 (d.d. 11 januari 2014).

2. Volledigheid melding
Wij hebben de melding beoordeeld en hebben vastgesteld dat het evaluatieverslag voldoet aan de eisen zoals die zijn gesteld in de Wbb en de Gemeentelijke bodemsaneringsverordening 2014. De informatiekwaliteit van het evaluatieverslag is zodanig dat wij op basis daarvan een beschikking kunnen nemen.

3. Kennisgeving en procedure
Van de melding hebben wij kennis gegeven in de lokale editie van een huis-aan-huisblad en op Overheid.nl. Het gaat om de kennisgeving in de Huis aan Huis van 12 april 2017.

Op de voorbereiding van deze beschikking is de procedure als bedoeld in titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing.

4. Overwegingen
In deze beschikking geven wij aan of de sanering is uitgevoerd in overeenstemming met de wettelijke saneringsdoelstelling van de Wbb (artikel 38) en de uitwerking daarvan in de Circulaire bodemsanering 2013. Daarvoor is bepalend of de sanering is uitgevoerd conform het saneringsplan en eventuele voorwaarden en aanwijzingen van ons. Wij hebben per brief van 10 november 2016 met kenmerk 2016-Z10230 ingestemd met het saneringsplan voor deze locatie. Deze sanering was er op gericht om de locatie geschikt te maken voor gebruik als wonen met tuin.

Sjoch dizze stêd; sjoch wat der rûnom bart – It âlde spegelet him yn wat de takomst hat – Pitter Terpstra

Blad 2

In het evaluatieverslag is het bereikte saneringsresultaat vergeleken met het saneringsplan en eventuele gemelde afwijkingen (artikel 39 lid 4 Wbb). Uit het evaluatieverslag blijkt de daadwerkelijke hoeveelheid vrijgekomen verontreinigde grond en de (eind)bestemming daarvan. De vrijgekomen grond is op verantwoorde wijze verwijderd.

Wij komen dan ook tot de conclusie dat de sanering is uitgevoerd overeenkomstig de saneringsdoelstelling zoals aangegeven in artikel 38 van de Wet bodembescherming. Wij kunnen dan ook instemmen met het behaalde eindresultaat.

De bodemkwaliteit van de locatie is geschikt voor het beoogde gebruik, te weten wonen met tuin.

Gelet op het voorgaande hebben wij

BESLOTEN

op grond van artikel 39c tweede lid van de Wet bodembescherming in te stemmen met het evaluatieverslag van de sanering die onder het BUS is uitgevoerd ter plaatse van De Zwemmer 5 te Leeuwarden.

Deze beschikking is van belang voor de kadastrale registratie ingevolge artikel 55 lid 1 Wbb. Percelen waar een overschrijding van de interventiewaarde in het vaste deel van de bodem is geconstateerd worden geregistreerd. Indien en voor zover deze overschrijding van de interventiewaarde in de vaste bodem tijdens de sanering is verwijderd, kan de registratie komen te vervallen op grond van deze beschikking. Gelet op het voorgaande geeft de uitgevoerde sanering geen aanleiding om een beperking op te leggen op het betrokken perceel.

Deze beschikking betreft het volgende perceel:

Kadastrale gemeente	Sectie	Nr.	Oppervlakte terrein	WKPB-code
HUIZUM	K	256	3740 m^2	GEEN

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,
namens dezen,

Ir. B.E. van Staaveren,
teamleider Toezicht en Handhaving.

Reactie Wetterskip **Bijlage 3**

WETTERSKIP FRYSLÂN

datum 15-12-2018
dossiercode 20181215-2-19443

Project: De Zwemmer 5 nieuwbouw woning en schuur
Gemeente: Leeuwarden
Aanvrager: C Zeldenrust
Organisatie: Zeldenrust VROM-advies

Geachte heer/mevrouw C Zeldenrust,

Voor het plan De Zwemmer 5 nieuwbouw woning en schuur heeft u een watertoets aangevraagd waaruit blijkt dat de normale watertoetsprocedure van toepassing is. Dit houdt in dat de aanwezige wateraspecten van invloed zijn op het plan.

Werkwijze watertoetsprocedure 2018
Vanaf 2018 worden alle aanvragen uit de digitale watertoets digitaal afgehandeld. Dit betekent dat Wetterskip Fryslân voor de normale procedure standaard geen wateradvies meer op stelt maar verwijst naar de uitgangsnotitie.

Waterparagraaf
Deze uitgangsnotitie geeft u handvatten om de uitkomsten en aandachtspunten van de watertoetsaanvraag mee te nemen in het opstellen van het ruimtelijke plan of besluit. Het is de bedoeling dat u op basis van dit document het plan uitwerkt. Uit de waterparagraaf moet duidelijk blijken wat voor wateraspecten van toepassing zijn en hoe u hier in het plan rekening mee houdt. Indien nodig verzoeken wij u om de wateraspecten te borgen op de Verbeelding en in de Regels van het plan.

Ruimtelijke plannen hebben soms een lange doorlooptijd. Tegelijkertijd ontstaan er soms veranderende inzichten in het beleid ten aanzien van de waterketen, waterkeringen en het watersysteem. Om te garanderen dat de juiste uitgangspunten worden toegepast in de planvorming hanteert het waterschap een uiterste houdbaarheidsdatum van maximaal 1 jaar. Wanneer deze termijn verstreken is kunt u contact opnemen met het waterschap voor een eventuele verlenging van nogmaals 1 jaar.

Watertoets en wateradvies
De watertoets is een belangrijk instrument bij het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van de ruimte. De watertoets zorgt ervoor dat in alle ruimtelijke plannen aandacht wordt besteed aan veiligheid, kwaliteit én kwantiteit van water. Als richtlijn bij het beoordelen van ruimtelijke plannen werkt Wetterskip Fryslân met de Leidraad Watertoets. Hierin staat voor alle wateraspecten uitgangspunten omschreven waarmee u rekening moet houden en is informatie te vinden over de te nemen maatregelen. De leidraad is de te vinden via deze link:
www.wetterskipfryslan.nl/vergunningen-wetten-en-regels/online-watertoets-voor-nieuwe-plannen

Wateraspecten en aandachtspunten
Hieronder staan de eventuele wateraspecten die van invloed zijn op het plan en aandachtspunten om mee rekening te houden.

Hoofdwateren
Het plangebied ligt binnen de beschermingszone van een hoofdwater. De locaties van de hoofdwateren kunt u vinden op onze website:
www.wetterskipfryslan.nl/leggerkaart

Vrij voor de boezem
Het plangebied ligt vrij voor de boezem. Dit wil zeggen dat het gebied niet is beschermd tegen hoge waterstanden in de Friese boezem. Wij adviseren u om hiermee rekening te houden bij het bepalen van de aanleghoogte.

Toename verharding
Door ruimtelijke ontwikkelingen neemt de hoeveelheid verhard oppervlak toe met als gevolg een versnelde afvoer van hemelwater. Het is nodig om deze versnelde afvoer te compenseren om de waterberging in een gebied in stand te houden. De meest voorkomende manier van compenseren is het graven van extra oppervlaktewater. Uiteraard is het toepassen van alternatieve maatregelen in het plan ook mogelijk. In de waterparagraaf, regels en/of plankaart dient duidelijk aan te worden gegeven wat voor maatregelen er worden genomen om de versnelde afvoer als gevolg van de toename verharding te compenseren. Voor de compensatie van toename verhard oppervlak is onderstaande tabel van toepassing.

Gebied	Stedelijk (>200 m²)	Landelijk (>1.500 m²)
Boezem	5%	5%
Polder	10%	10%
Vrij afstromend	Maatwerk mogelijk	Maatwerk mogelijk

Toelichting tabel
5% heeft alleen betrekking op de Friese boezem;
de algemene regels keur zijn in de onderstaande tabel verwerkt;
maatwerk kan bestaan uit bijvoorbeeld infiltratie of berging van het overtollig hemelwater.

Demping van oppervlaktewater
Voor het dempen van oppervlaktewater is het beleid van Wetterskip Fryslân dat dit voor 100% gecompenseerd moet worden in hetzelfde peilgebied. Voor de demping heeft u een watervergunning nodig. Voor meer informatie verwijzen we u graag door naar het onderdeel Waterwet in deze uitgangsnotitie.

Relatie tussen Water en Ruimte
Het veiligheidsbeleid van het waterschap en de ruimtelijke ordening ontmoeten elkaar op verschillende momenten. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij het bestemmen van reserveringszones achter primaire waterkeringen en bij het bestemmen van regionale voormalige zeedijken tot waterkering in de bestemmingsplannen. Als in bestemmingsplannen nieuwbouw plaatsvindt op locaties boven 'maatgevend boezempeil, gemiddelde waterstand tijdens maatgevende omstandigheden' die eenmaal per 100 of 300 jaar kunnen optreden, wordt een toename van de gevolgschade bij een overstroming vanuit de Friese boezem voorkomen. Voor het bepalen van de hoogteligging van het plangebied verwijzen wij u graag door naar http://www.ahn.nl/index.html

Ruimtelijke adaptatie
Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moeten steden en dorpen ingericht worden met het oog op de toekomst. Het is belangrijk kansen te benutten om het gebied klimaat robuust in te richten. Zo is het mogelijk om het bebouwd gebied beter bestand te maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming. Voor veel maatregelen geldt bovendien dat ze kosteneffectief zijn, als ze maar in een vroeg stadium in het planvormingsproces worden meegenomen. Meer informatie hierover kunt u vinden op de website www.ruimtelijkeadaptatie.nl/

Convenant Erfafspoeling, agrarische bedrijven
Vanaf het erf mogen geen verontreinigende stoffen in het oppervlaktewater terecht komen. Door mest en perssappen uit de voeropslagen kan verontreiniging worden veroorzaakt als deze naar de bodem of het oppervlaktewater (af)stromen. Per 1 januari 2018 is de Maatlat Schoon Erf van kracht (www.maatlatschoonerf.nl). De maatlat is opgenomen in de MIA/Vamil regeling. Ook door afstromend regenwater dat in contact is geweest met een niet bezemschoon erf en een niet bezemschone voeropslag kan het oppervlaktewater verontreinigd worden. De initiatiefnemer dient deze erfafspoeling te allen tijde te voorkomen door bepaalde maatregelen te nemen. Voor informatie en advies over erfinrichting kunt u contact opnemen met cluster Handhaving van Wetterskip Fryslân.

Informatie waterobjecten
Voor meer informatie over bijvoorbeeld de ligging en de beheer- en onderhoudsstatus van waterobjecten in het plangebied verwijzen wij u door naar leggerkaart op onze website: www.wetterskipfryslan.nl/kaarten/leggerkaart

Beleid Wetterskip Fryslân
En wat doen we morgen met water? In het Waterbeheerplan 2016 2021 beschrijft Wetterskip Fryslân de doelen voor de komende jaren, voor meer informatie zie onze website www.wetterskipfryslan.nl/waterbeheerplan-2016-2021

Waterwet
Voor bepaalde werkzaamheden bij water of dijken heeft u een watervergunning nodig. Soms is het doen van een melding voldoende. Een watervergunning aanvragen is dan niet nodig. U kunt eerst checken wat u nodig heeft. Op onze website www.wetterskipfryslan.nl treft u meer informatie aan over de Waterwet en u kunt daar onder andere ook meldingsformulieren en het aanvraagformulier voor een watervergunning downloaden.

Afronding watertoetsprocedure
In de besluitvormingsfase, ten tijde van het toesturen van het voorontwerp bestemmingsplan of ontwerp omgevingsvergunning, controleert Wetterskip Fryslân of de waterbelangen voldoende zijn meegenomen en geborgd in het ruimtelijke plan of besluit.

Vragen
Mocht u nog vragen hebben over de uitgangspunten notitie of graag in gesprek gaan over de uitwerking van de waterbelangen in het plan dan gaan wij graag met u in gesprek. Wetterskip Fryslân denkt graag met u mee! U kunt contact met ons opnemen via de onderstaande contactgegevens.

Privacyverklaring
Wetterskip Fryslân verwerkt uw naam, adres, telefoonnummer, e-mailadres en kadastrale gegevens om uw aanvraag te behandelen. De grondslag van de verwerking van deze gegevens zijn taken in het algemeen belang die in het Besluit Ruimtelijke Ordening aan het waterschap zijn opgedragen. Wij hebben gegevens van u ontvangen en verdere gegevens zullen wij opvragen uit het kadaster en ons geografische informatie systeem. Uw gegevens worden 10 jaar na afronding van uw aanvraag gewist. U heeft recht op inzage, een kopie, rectificatie, wissing, beperking, bezwaar en het indienen van een klacht bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Een verzoek daartoe kunt u doen via privacy@wetterskipfryslan.nl. Nadere informatie over de verwerking van uw gegevens en uw rechten vindt u op https://www.wetterskipfryslan.nl/over-de-site/privacyverklaring

Met vriendelijke groet,

Wetterskip Fryslân
Postbus 36
8900 AA Leeuwarden
T 058 292 2222
E info@wetterskipfryslan.nl

www.dewatertoets.nl

Bijlage 2 Watertoets

datum 22-7-2020
dossiercode 20200722-2-23894

Wateradvies normale procedure
Project: Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5
Gemeente: Leeuwarden
Aanvrager: Jan - Jacob Posthumus
Organisatie: Rho Adviseurs

Geachte heer/mevrouw Jan - Jacob Posthumus,

Voor het plan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5 heeft u een watertoets aangevraagd waaruit blijkt dat de normale watertoetsprocedure van toepassing is. Dit houdt in dat de aanwezige wateraspecten van invloed zijn op het plan.

Werkwijze watertoetsprocedure
Vanaf 2018 worden alle aanvragen uit de digitale watertoets digitaal afgehandeld. Dit betekent dat Wetterskip Fryslân voor de normale procedure standaard een wateradvies verstrekt. Wanneer noodzakelijk geacht ontvangt u op dit standaard wateradvies nog een aanvulling per email.

Waterparagraaf
Dit wateradvies geeft u handvatten om de uitkomsten en aandachtspunten van de watertoetsaanvraag mee te nemen in het opstellen van het ruimtelijke plan of besluit. Het is de bedoeling dat u op basis van dit document het plan uitwerkt. Uit de waterparagraaf moet duidelijk blijken wat voor wateraspecten van toepassing zijn en hoe u hier in het plan rekening mee houdt. Indien nodig verzoeken wij u om de wateraspecten te borgen op de Verbeelding en in de Regels van het plan. Ruimtelijke plannen hebben soms een lange doorlooptijd. Tegelijkertijd ontstaan er soms veranderende inzichten in het beleid ten aanzien van de waterketen, waterkeringen en het watersysteem. Om te garanderen dat de juiste uitgangspunten worden toegepast in de planvorming hanteert het waterschap een uiterste houdbaarheidsdatum van maximaal 1 jaar. Wanneer deze termijn verstreken is kunt u contact opnemen met het waterschap voor een eventuele verlenging van nogmaals 1 jaar.

Leidraad Watertoets
De watertoets is een belangrijk instrument bij het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van de ruimte. De watertoets zorgt ervoor dat in alle ruimtelijke plannen aandacht wordt besteed aan veiligheid, kwaliteit én kwantiteit van water. Als richtlijn bij het beoordelen van ruimtelijke plannen werkt Wetterskip Fryslân met de Leidraad Watertoets. Hierin staat voor alle wateraspecten uitgangspunten omschreven waarmee u rekening moet houden en is informatie te vinden over de te nemen maatregelen. De leidraad is de te vinden via deze link: www.wetterskipfryslan.nl/vergunningen-wetten-en-regels/online-watertoets-voor-nieuwe-plannen

Wateraspecten en aandachtspunten
Hieronder staan de eventuele wateraspecten die van invloed zijn op het plan en aandachtspunten om mee rekening te houden.

Regionale en lokale kering
Het plangebied ligt binnen de zonering van de waterkering. De begrenzing van deze zones kunt u raadplegen op onze website: www.wetterskipfryslan.nl/leggerkaart.

Hoofdwateren
Hoofdwateren hebben een belangrijke aan-, af- en doorvoerfunctie. Aan weerszijden van een hoofdwatergang ligt een beschermingszone 5 meter. De beschermingszone is nodig voor de bereikbaarheid voor beheer en onderhoud aan de hoofdwatergang. Het is niet toegestaan om in de beschermingszone bebouwingen en dergelijke te realiseren of opgaande beplanting aan te brengen tenzij e.e.a. is geregeld in een Watervergunning, zie bij onderdeel Waterwet voor meer informatie over dit onderwerp. De locaties van de hoofdwateren kunt u vinden op onze website: www.wetterskipfryslan.nl/leggerkaart

Kaderichtlijn water, KRW
Wetterskip Fryslân heeft volgens de Kaderrichtlijn Water en de Waterwet de plicht om maatregelen te nemen om de ecologische doelen te bereiken die per waterlichaam zijn vastgelegd en ook om deze te beschermen. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de informatie die u kunt vinden via onderstaande link:
www.wetterskipfryslan.nl/documenten/bestuur/waterbeheerplan-2016-2021/KRWBeslisnota.pdf/view.

Vrij voor de boezem
Het plangebied ligt vrij voor de boezem. Dit wil zeggen dat het gebied niet is beschermd tegen hoge waterstanden in de Friese boezem. Wij adviseren u om hiermee rekening te houden bij het bepalen van de aanleghoogte.

Toename verharding
Wij willen u verzoeken om in de waterparagraaf de volgende passage op te nemen over het onderdeel toename verharding. Door ruimtelijke ontwikkelingen neemt de hoeveelheid verhard oppervlak toe met als gevolg een versnelde afvoer van hemelwater. Het is nodig om deze versnelde afvoer te compenseren om de waterberging in een gebied in stand te houden. Dit geldt ook voor toevoegen van oppervlakteverharding die wel past binnen het bestemmingsplan, maar waarvan de grond al meer dan vijf jaar braak ligt en waar in het verleden niet voor gecompenseerd is.

Het is verboden zonder watervergunning neerslag versneld tot afvoer te laten komen indien daarbij meer dan 200 m^2onverharde grond in stedelijk gebied en 1500 m^2in landelijk gebied wordt bebouwd of verhard. Er geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht wanneer wordt voldaan aan de compensatieregels genoemd in dit wateradvies. De meest voorkomende manier van compenseren is het graven van extra oppervlaktewater. Bij het graven van extra oppervlaktewater is onderstaande tabel van toepassing. Uiteraard is het toepassen van alternatieve maatregelen in het plan ook mogelijk. Afhankelijk van de maatregel kunnen andere normen gelden dan vermeld in het onderstaande tabel. Zie de Leidraad watertoets voor meer informatie over compenserende maatregelen of neem contact op met Cluster Plannen van Wetterskip Fryslân. Indien er niet wordt gecompenseerd door extra oppervlaktewater te graven waarbij onderstaande percentages worden gehanteerd of indien er geen overeenstemming plaatsvindt in de watertoetsprocedure over alternatieve maatregelen dan dient een watervergunning bij het waterschap te worden gevraagd.

Gebied	**Stedelijk (>200 m^2)**	**Landelijk (>1.500 m_2)**
Boezem	5%	5%
Polder	10%	10%
Vrij afstromend	Maatwerk mogelijk	Maatwerk mogelijk

Toelichting tabel

- 5% heeft alleen betrekking op de Friese boezem;
- de algemene regels keur zijn in de onderstaande tabel verwerkt;
- maatwerk kan bestaan uit bijvoorbeeld infiltratie of berging van het overtollig hemelwater.

Demping van oppervlaktewater
Voor het dempen van oppervlaktewater is het beleid van Wetterskip Fryslân dat dit voor 100% gecompenseerd moet worden in hetzelfde peilgebied. Voor de demping heeft u een watervergunning nodig. Voor meer informatie verwijzen we u graag door naar het onderdeel Waterwet in deze uitgangsnotitie.

Relatie tussen Water en Ruimte
Het veiligheidsbeleid van het waterschap en de ruimtelijke ordening ontmoeten elkaar op verschillende momenten. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij het bestemmen van reserveringszones achter primaire waterkeringen en bij het bestemmen van regionale voormalige zeedijken tot waterkering in de bestemmingsplannen. Als in bestemmingsplannen nieuwbouw plaatsvindt op locaties boven 'maatgevend boezempeil, gemiddelde waterstand tijdens maatgevende omstandigheden' die eenmaal per 100 of 300 jaar kunnen optreden, wordt een toename van de gevolgschade bij een overstroming vanuit de Friese boezem voorkomen. Voor het bepalen van de hoogteligging van het plangebied verwijzen wij u graag door naar **http://www.ahn.nl/index.html**

Ruimtelijke adaptatie
Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moeten steden en dorpen ingericht worden met het oog op de toekomst. Het is belangrijk kansen te benutten om het gebied klimaat robuust in te richten. Zo is het mogelijk om het bebouwd gebied beter bestand te maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming. Voor veel maatregelen geldt bovendien dat ze kosteneffectief zijn, als ze maar in een vroeg stadium in het planvormingsproces worden meegenomen. Meer informatie hierover is te vinden op De Friese klimaatatlas : www.frieseklimaatatlas.nl

Opslag agrarische bedrijfsstoffen
Vanaf het erf mogen geen verontreinigende stoffen in het oppervlaktewater terecht komen. Door mest en perssappen uit de voeropslagen kan verontreiniging worden veroorzaakt als deze naar de bodem of het oppervlaktewater (af)stromen. Per 1 januari 2018 is de Maatlat Schoon Erf van kracht, www.maatlatschoonerf.nlDe maatlat is opgenomen in de MIA/Vamil regeling. Ook door afstromend regenwater dat in contact is geweest met een niet bezemschoon erf en een niet bezemschone voeropslag kan het oppervlaktewater verontreinigd worden. De initiatiefnemer dient deze erfafspoeling te allen tijde te voorkomen door bepaalde maatregelen te nemen. Voor informatie en advies over erfinrichting kunt u contact opnemen met cluster Handhaving van Wetterskip Fryslân.

Informatie waterobjecten
Voor meer informatie over bijvoorbeeld de ligging en de beheer- en onderhoudsstatus van waterobjecten in het plangebied verwijzen wij u door naar leggerkaart op onze website: www.wetterskipfryslan.nl/kaarten/leggerkaart

Beleid Wetterskip Fryslân
En wat doen we morgen met water? In het Waterbeheerplan 2016 2021 beschrijft Wetterskip Fryslân de doelen voor de komende jaren, voor meer informatie zie onze website www.wetterskipfryslan.nl/waterbeheerplan-2016-2021

Waterwet
Voor bepaalde werkzaamheden bij water of dijken heeft u een watervergunning nodig. Soms is het doen van een melding voldoende. Een watervergunning aanvragen is dan niet nodig. U kunt eerst checken wat u nodig heeft. Op onze website www.wetterskipfryslan.nltreft u meer informatie aan over de Waterwet en u kunt daar onder andere ook meldingsformulieren en het aanvraagformulier voor een watervergunning downloaden.

Afronding watertoetsprocedure
In de besluitvormingsfase, ten tijde van het toesturen van het voorontwerp bestemmingsplan of ontwerp omgevingsvergunning, controleert Wetterskip Fryslân of de waterbelangen voldoende zijn meegenomen en geborgd in het ruimtelijke plan of besluit.

Vragen
Mocht u nog vragen hebben over de uitgangspunten notitie of graag in gesprek gaan over de uitwerking van de waterbelangen in het plan dan gaan wij graag met u in gesprek. Wetterskip Fryslân denkt graag met u mee! U kunt contact met ons opnemen via de onderstaande contactgegevens.

Privacyverklaring
Wetterskip Fryslân verwerkt uw naam, adres, telefoonnummer, e-mailadres en kadastrale gegevens om uw aanvraag te behandelen. De grondslag van de verwerking van deze gegevens zijn taken in het algemeen belang die in het Besluit Ruimtelijke Ordening aan het waterschap zijn opgedragen. Wij hebben gegevens van u ontvangen en verdere gegevens zullen wij opvragen uit het kadaster en ons geografische informatie systeem. Uw gegevens worden na afronding van uw aanvraag permanent bewaard. U heeft recht op inzage, een kopie, rectificatie, wissing, beperking, bezwaar en het indienen van een klacht bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Een verzoek daartoe kunt u doen via privacy@wetterskipfryslan.nl. Nadere informatie over de verwerking van uw gegevens en uw rechten vindt u op https://www.wetterskipfryslan.nl/over-de-site/privacyverklaring

Met vriendelijke groet,
Wetterskip Fryslân
Postbus 36 8900 AA Leeuwarden
T 058 292 2222
E info@wetterskipfryslan.nl

www.dewatertoets.nl

REGELS

RHO ADVISEURS

Hoofdstuk 1 INLEIDENDE REGELS

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 het plan
het bestemmingsplan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5 met identificatienummer NL.IMRO.0080.06018BP01-OW01 van de gemeente Leeuwarden;

1.2 bestemmingsplan
de geometrische bepaalde planobjecten met bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aan-huis-verbonden beroeps- of bedrijfsactiviteit
een beroeps*)- of bedrijfsactiviteit waarvan de activiteiten niet onevenredig publieksaantrekkend zijn en die op kleine schaal in een woning en/of de daarbij behorende bijgebouwen wordt uitgeoefend, waarbij de woning in overwegende mate haar woonfunctie behoudt en de desbetreffende activiteit een ruimtelijke uitstraling heeft die in overeenstemming is met de woonfunctie;

*) betreft de (voormalige) vrije beroepen;

1.4 aan- en uitbouw
een gebouw dat architectonisch ondergeschikt is aan het hoofdgebouw en dat een vergroting c.q. uitbreiding van het hoofdgebouw vormt die in directe verbinding staat met dat hoofdgebouw en ten dienste staat van dat hoofdgebouw;

1.5 aanduiding
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.6 aanduidingsgrens
de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.7 archeologisch onderzoek
een onderzoek (bureauonderzoek en/of boren en/of graven en/of begeleiden) verricht door een daartoe bevoegde instantie conform de kwaliteitsnorm Nederlandse archeologie;

1.8 archeologische waarde
de waarde die van belang is voor de archeologie en voor de kennis van de beschavingsgeschiedenis;

1.9 archeologisch waardevol gebied
een gebied waarin zich voorwerpen of bewoningssporen van vroegere samenlevingen bevinden;

1.10 bebouwing
één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.11 bebouwingsbeeld
de waarde van een gebied in stedenbouwkundige zin door de mate van samenhang in aanwezige bebouwing, daarbij in het bijzonder gelet op een goede verhouding tussen bouwmassa en open ruimte, een goede bouwhoogte- en breedteverhouding tussen de bebouwing onderling en de samenhang in bouwvorm en ligging tussen bebouwing die ruimtelijk op elkaar georiënteerd is;

1.12 bebouwingspercentage
de oppervlakte van bouwwerken uitgedrukt in procenten van de nader aangegeven gronden;

1.13 bed and breakfast
het tegen betaling aanbieden van tijdelijke logies en ontbijt in een woning;

1.14 bedrijf
een onderneming waarbij het accent ligt op het vervaardigen, bewerken, installeren, inzamelen en verhandelen van goederen, niet zijnde detailhandel;

1.15 bedrijfsgebouw
een gebouw, dat dient voor de uitoefening van een bedrijf;

1.16 bedrijfsvloeroppervlakte
de totale vloeroppervlakte van de ruimte binnen een functie die wordt gebruikt voor een aan-huis-verbonden beroeps c.q. een (dienstverlenend) bedrijf of een dienstverlenende instelling, inclusief opslag- en administratieruimten, en dergelijke;

1.17 bestaand
a. ten aanzien van de bij of krachtens de Woningwet en/of Wabo aanwezige bouwwerken en werkzaamheden: bestaand ten tijde van de terinzagelegging van het bestemmingsplan als ontwerp;
b. ten aanzien van het overige gebruik: bestaand ten tijde van het van kracht worden van het plan;

1.18 bestemmingsgrens
de grens van een bestemmingsvlak;

1.19 bestemmingsvlak
een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.20 bijgebouw
een opzichzelfstaand, al dan niet vrijstaand gebouw zonder directe verbinding met het hoofdgebouw, dat architectonisch ondergeschikt is aan het hoofdgebouw;

1.21 bodemarchief
de sporen van (vooral) menselijke bewoning en bewerking die in de bodem zijn achtergebleven;

1.22 bodemingrepen
werken en werkzaamheden waarvan mag worden aangenomen dat zij het bodemarchief kunnen aantasten;

1.23 bouwen
het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk;

1.24 bouwgrens
de grens van een bouwvlak;

1.25 bouwlaag
een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke bouwhoogte liggende vloeren of balklagen is begrensd, zulks met inbegrip van de begane grond en met uitsluiting van de zolder;

1.26 bouwperceel
een aaneengesloten stuk grond, waarop krachtens het plan een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.27 bouwperceelgrens
de grens van een bouwperceel;

1.28 bouwvlak
een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zijn toegelaten;

1.29 bouwwerk
een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.30 cultuurgrond
grasland, akkerbouw- en tuinbouwgronden;

1.31 cultuurhistorische waarden
waarden van een gebied en/of de daarin voorkomende bebouwing, elementen en structuren, die uitdrukking geven aan de beschavingsgeschiedenis en/of het gebruik door de mens in de loop van die geschiedenis;

1.32 dak
iedere bovenbeëindiging van een gebouw;

1.33 detailhandel
het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die, die goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit;

1.34 dienstverlenend bedrijf en/of dienstverlenende instelling
een onderneming waarbij het accent ligt op het verlenen van economische en maatschappelijke diensten aan derden;

1.35 eerste bouwlaag
de bouwlaag op de begane grond;

1.36 erf
de oppervlakte van het bouwperceel, voor zover gelegen achter de naar de weg gekeerde gevel van het hoofdgebouw en verminderd met de oppervlakte van het hoofdgebouw;

1.37 erotisch getinte vermaaksfunctie
een vermaaksfunctie, welke is gericht op het doen plaatsvinden van voorstellingen en/of vertoningen van porno-erotische aard, waaronder begrepen een seksbioscoop, een seksclub en een seksautomatenhal;

1.38 gebouw
elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.39 gevellijn
de in een bouwvlak als zodanig aangegeven bouwgrens;

1.40 hoofdgebouw
een gebouw dat, gelet op de bestemming, zowel ruimtelijk als functioneel als het belangrijkste bouwwerk op een bouwperceel kan worden aangemerkt;

1.41 horecabedrijf en/of -instelling
een bedrijf, waar bedrijfsmatig dranken en etenswaren voor gebruik ter plaatse worden verstrekt en/of waarin bedrijfsmatig logies wordt verstrekt, al dan niet in combinatie met een vermaaksfunctie, met uitzondering van een erotisch getinte vermaaksfunctie;

1.42 horecabedrijf categorie 1
een horecabedrijf dat is gericht op het verstrekken van dranken en etenswaren aan bezoekers van centrumvoorzieningen, zoals ijssalons, croissanterieën, lunch- en tearooms en naar de aard en openingstijden daarmee gelijk te stellen horecabedrijven;

1.43 horecabedrijf categorie 2
een horecabedrijf dat voornamelijk is gericht op het verstrekken van maaltijden, zoals restaurants;

1.44 horecabedrijf categorie 3
een horecabedrijf dat zowel is gericht op het verstrekken van etenswaren als dranken of een combinatie van beiden, zoals cafetaria's, snackbars, automatieken en shoarmazaken;

1.45 horecavloeroppervlakte
de totale vloeroppervlakte van de ruimte binnen een functie die wordt gebruikt voor horeca, inclusief keuken en dergelijke, exclusief opslag- en administratieruimten en dergelijke;

1.46 hospitaregeling
het verhuren van maximaal 2 wooneenheden aan maximaal 1 persoon per wooneenheid, waarbij de eigenaar de hoofdbewoner van de woning is en minimaal 50% van de woonoppervlakte van de woning zelf bewoont onder exclusief gebruiksrecht;

1.47 jachthaven
een haven waar men pleziervaartuigen tegen betaling aan steigers of kaden kan aanleggen;

1.48 kamerverhuur en kamerverkoop
de verhuur of verkoop van een wooneenheid ten behoeve van bewoning aan personen voor welke bewoning inschrijving in de Basis Registratie Personen noodzakelijk is;

1.49 kamerverhuurpand en kamerverkooppand
gebouw of een deel van een gebouw met drie of meer wooneenheden, niet vallende onder het begrip logiesgebouw en/of logiesverblijf als bedoeld in het Bouwbesluit en niet vallende onder de hospitaregeling, die als hoofdverblijf apart zijn of kunnen worden bewoond door niet in een gezinsverband levende personen;

1.50 kampeermiddel
een tent, een tentwagen, een kampeerauto, een caravan of een stacaravan, dan wel enig ander daarmee vergelijkbaar voertuig of onderkomen, dat geheel of ten dele is bestemd of opgericht dan wel wordt of kan worden gebruikt voor recreatief nachtverblijf;

1.51 kampeerterrein
een terrein dat naar de aard en inrichting bedoeld is voor de plaatsing van kampeermiddelen;

1.52 kantoor
een gebouw, dat dient voor de uitoefening van administratieve werkzaamheden of werkzaamheden die verband houden met het doen functioneren van (semi)overheidsinstellingen, het bankwezen, en naar de aard daarmee gelijk te stellen instellingen;

1.53 kap
een dak met een zekere helling;

1.54 kleine windturbine
een installatie c.q. bouwwerk voor het opwekken van elektrisch of thermisch vermogen uit wind:
- met een horizontale as en waarvan de rotor een oppervlakte beschrijft van maximaal 40 m2 (een maximale wiek van ongeveer 3,5 m);
- met een horizontale as in andere vormen dan twee of drie wieken, waaronder de zogenaamde niet-wiekturbines;
- met een verticale as;

1.55 kunstwerk
een bouwwerk, geen gebouw zijnde, voor civieltechnische en/of infrastructurele doeleinden, zoals een brug, een dam, een duiker, een tunnel, een via- of aquaduct of een sluis, dan wel een daarmee gelijk te stellen voorziening;

1.56 kwetsbaar object
een object waarvoor ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een grenswaarde voor het risico c.q. een risicoafstand tot een risicovolle inrichting is bepaald die in acht genomen moet worden;

1.57 landschappelijke waarden
de cultuurhistorische en visuele waarden van het landschap;

1.58 ligplaats
een ruimte voor het afmeren en doen laten liggen van een drijvend object of vaartuig;

1.59 maatschappelijke voorzieningen
educatieve, sociaal-medische, sociaal-culturele en levensbeschouwelijke voorzieningen en voorzieningen ten behoeve van openbare dienstverlening, alsook ondergeschikte detailhandel en ondergeschikte horeca ten dienste van deze voorzieningen;

1.60 maatvoeringsgrens
de grens van een maatvoeringsvlak;

1.61 maatvoeringsvlak
een aangegeven vlak, voorzien van een maatvoeringsaanduiding;

1.62 milieusituatie
de waarde van een gebied in milieuhygiënische zin die wordt bepaald door de mate van scheiding tussen milieugevoelige en milieubelastende functies, daarbij in het bijzonder gelet op het voorkomen dan wel beperken van hinder door geur, stof, geluid, gevaar, licht en/of trilling;

1.63 natuurlijke waarden
de abiotische en biotische waarden van een gebied;

1.64 normaal onderhoud en beheer
het onderhoud dat gelet op de bestemming regelmatig noodzakelijk is voor een goed beheer en gebruik van de gronden en bouwwerken, die tot de betreffende bestemming of aanduiding behoren;

1.65 ondergeschikte detailhandel
een niet zelfstandige detailhandelsfunctie, welke ondergeschikt is aan en ten dienste staat van de hoofdfunctie, welke binnen de bestemming is toegestaan;

1.66 ondergeschikte horeca
een niet zelfstandige horecafunctie, welke ondergeschikt is aan en ten dienste staat van de hoofdfunctie, welke binnen de bestemming is toegestaan;

1.67 overig bouwwerk
een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.68 peil
a. voor een bouwwerk op een perceel, waarvan de hoofdtoegang direct aan de weg grenst:
    1. de hoogte van de weg ter plaatse van die hoofdtoegang;
b. voor een bouwwerk op een perceel, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst:
    1. de hoogte van het terrein ter hoogte van die hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
c. voor het bouwen van een bouwwerk in, op of over het water:
    1. het NAP -0,52 m (het Fries Zomerpeil);

1.69 permanente bewoning
bewoning als hoofdverblijf binnen de vaste woonplaats;

1.70 productiegebonden detailhandel
detailhandel in goederen die ter plaatse worden gekweekt, vervaardigd, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie bedrijfsmatig en qua omvang ondergeschikt is aan de productiefunctie;

1.71 prostitutie
het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding;

1.72 recreatiebewoning
bewoning die plaats vindt in het kader van de weekend- en/of verblijfsrecreatie;

1.73 recreatiewoning
een gebouw dat naar de aard en inrichting bedoeld is voor recreatieve bewoning;

1.74 recreatief medegebruik
een recreatief gebruik van gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit recreatieve gebruik is toegestaan;

1.75 risicovolle inrichting

een inrichting, bij welke ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een grenswaarde, een richtwaarde voor het risico c.q. een risicoafstand moet worden aangehouden bij het in het bestemmingsplan toelaten van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten;

1.76 seksinrichting
een voor het publiek toegankelijke ruimte waarin bedrijfsmatig, of in de omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch/pornografische aard plaatsvinden. Onder een seksinrichting wordt in ieder geval verstaan: een prostitutiebedrijf, waaronder begrepen een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of een parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar;

1.77 trekkershut
een gebouw ten behoeve van kortdurend recreatief nachtverblijf, niet zijnde een recreatiewoning;

1.78 verkeersveiligheid
de waarde van een gebied voor de veiligheid van het verkeer die wordt bepaald door de mate van overzichtelijkheid en vrij uitzicht (met name bij kruisingen van wegen en uitritten) en de (mogelijke) effecten van bebouwing en overige inrichtingselementen op de gedragingen van verkeersdeelnemers;

1.79 verkoopvloeroppervlakte
een gebouw, dat een ruimte omvat, welke door zijn indeling kennelijk bedoeld is te worden gebruikt voor detailhandel;

1.80 voorkeursgrenswaarde
de bij een bestemmingsplan in acht te nemen maximale waarde voor de geluidsbelasting van geluidsgevoelige objecten, zoals deze rechtstreeks kan worden afgeleid uit de Wet geluidhinder en/of het Besluit geluidhinder;

1.81 watergang
een werk, al dan niet overdekt, dienend om in het openbaar belang water te ontvangen, te bergen, af te voeren en toe te voeren, de boven water gelegen taluds, bermen en onderhoudspaden daaronder mede verstaan;

1.82 waterwoning
een woning gefundeerd in de grond en al dan niet gedeeltelijk gebouwd in, op en/of boven water, niet zijnde een woonschip of woonschip recreatief;

1.83 windturbine
een installatie c.q. bouwwerk voor het opwekken van elektronisch of thermisch vermogen uit wind, niet zijnde een kleine windturbine;

1.84 woning
een complex van ruimten, uitsluitend bedoeld voor
a. de huisvesting van één afzonderlijk huishouden of
b. de verhuur van ten hoogste 2 wooneenheden of
c. bewoning conform de hospitaregeling;

1.85 wooneenheid
een tot bewoning bestemd gebouw of onderdeel van een gebouw dat, vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, blijvend is bestemd voor permanente bewoning, voldoet aan alle criteria die van toepassing zijn op woningen, behalve aan het hebben van een keuken en/of een toilet en/of een douche, waarbij de aan de wooneenheid ontbrekende voorzieningen wel als gemeenschappelijke voorzieningen ter compensatie moeten zijn gelegen in hetzelfde gebouw.

1.86 woonhuis
een gebouw, dat één woning omvat en dat qua uiterlijke verschijningsvorm als een eenheid beschouwd kan worden;

1.87 woonschip
een zich in het water bevindend, hoofdzakelijk niet voor varen maar voor wonen bedoeld object;

1.88 woonsituatie
de waarde van een gebied voor de woonfunctie die wordt bepaald door de situering van om die woonfunctie liggende functies en bebouwing, daarbij in het bijzonder gelet op de daglichttoetreding, het uitzicht, de mate van privacy en het voorkomen en beperken van hinder;

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 dakhelling
langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de bouwhoogte van een bouwwerk
vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.3 de bouwhoogte van een windturbine
vanaf het peil tot aan de (wieken)as van de windturbine;

2.4 de breedte van een woonschip
over de grootste breedte van het woonschip; stootranden, loopranden, gangboorden, dakranden, goten etc. worden mee gemeten;

2.5 de goothoogte van een bouwwerk
vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel;

2.6 de hoogte van een woonschip
vanaf de waterlijn tot aan het hoogste punt van de romp of opbouw; ondergeschikte boven de romp of de opbouw uitstekende delen en (redelijk) makkelijk verwijderbare onderdelen als antennes, masten en schoorstenen worden niet meegerekend; een gemetselde schoorsteen wordt wel mee gemeten;

2.7 de inhoud van een bouwwerk
tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.8 de lengte van een woonschip
in een rechte lijn over de langste lengte van het woonschip; stootranden, loopranden, dakranden, goten etc worden mee gemeten;

2.9 de oppervlakte van een bouwwerk
tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

2.10 de oppervlakte van een woonschip
als product van de lengte en de breedte van het woonschip.

2.11 de tiphoogte van een windturbine
vanaf het peil tot aan het hoogste punt van de wiek van de windturbine.

Hoofdstuk 2 BESTEMMINGSREGELS

Artikel 3 Wonen

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. woonhuizen, al dan niet in combinatie met:
   1. een aan-huis-verbonden beroep- of bedrijfsactiviteit, niet zijnde bed and breakfast;
   2. inpandige beheers- en sanitaire voorzieningen voor recreatie met ondergeschikte horeca, ter plaatse van de aanduiding 'recreatie';
b. jachthavens annex botenstalling en -verhuurbedrijven en camperplaatsten, ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - jachthaven en camperplekken';
c. groenblijvende beplanting, ter plaatse van de aanduiding 'groen';
d. aan- en uitbouwen en bijgebouwen;

met de daarbij behorende:

e. tuinen, erven en terreinen;
f. wegen, straten en paden;
g. groenvoorzieningen;
h. sloten, bermen en beplanting;
i. waterlopen, waterkering en waterpartijen;
j. parkeervoorzieningen;
k. speelvoorzieningen;
l. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

3.2 Bouwregels

3.2.1 Hoofdgebouwen

Voor het bouwen van hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. als hoofdgebouw mogen uitsluitend woonhuizen worden gebouwd;
b. een hoofdgebouw zal binnen een bouwvlak worden gebouwd;
c. het aantal woningen bedraagt ten hoogste één per bouwvlak;
d. de goot- en bouwhoogte mogen niet meer bedragen dan de ter plaatse van de aanduiding 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)' aangegeven goot- en bouwhoogte;
e. ter plaatse van de aanduiding 'maximum oppervlakte (m2)' zal de oppervlakte van het hoodfgebouw met inbegrip van aan- en uitbouwen ten hoogte 150 m² bedragen.

3.2.2 Aan- en uitbouwen en bijgebouwen

Voor het bouwen van aan- en uitbouwen en bijgebouwen gelden de volgende regels:

a. de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen en bijgebouwen per hoofdgebouw zal ten hoogste 50 m^2 bedragen, met dien verstande dat de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen en bijgebouwen ten hoogste 50% van het erf zal bedragen;
b. de goothoogte van een aan- of uitbouw of bijgebouw zal ten hoogste 3 m bedragen;
c. de dakhelling van een aan- of uitbouw of bijgebouw zal ten hoogste 60° bedragen.

3.2.3 Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels:

a. de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen zal ten hoogste 2 m bedragen, met dien verstande dat de bouwhoogte van erf- en terreinafscheidingen voor de naar de weg gekeerde gevel(s) van het (hoofd)gebouw en het verlengde daarvan, ten hoogste 1 m zal bedragen;
b. de bouwhoogte van de overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zal ten hoogste 5 m bedragen.

3.3 Afwijken van de bouwregels

3.3.1 Afwijking

Met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 3.2.2 sub a in die zin dat de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen en bijgebouwen per hoofdgebouw wordt vergroot tot ten hoogste 100 m^2, met dien verstande dat:

a. de gezamenlijke oppervlakte van de aan- en uitbouwen en bijgebouwen ten hoogste 50% van het erf zal bedragen;
b. het bepaalde in lid 3.2.1 sub e onverminderd van toepassing is.

3.3.2 Toetsingscriteria

Een afwijkingsmogelijkheid als bedoeld in lid 3.3.1 wordt uitsluitend toegepast, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan:

a. het bebouwingsbeeld;
b. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
c. de cultuurhistorische waarden;
d. de landschappelijke waarden;
e. de milieusituatie;
f. de natuurlijke waarden;
g. de sociale veiligheid;
h. de verkeersveiligheid;
i. de watersituatie;
j. de woonsituatie.

3.4 Specifieke gebruiksregels

3.4.1 Strijdig gebruik

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:

a. het gebruik van bijgebouwen voor bewoning;
b. het gebruiken van de woning ter plaatse van de aanduiding 'recreatie' voor beheers- en sanitaire voorzieningen voor recreatie voor zover dit gebruik onevenredige afbreuk doet aan het woon- en leefklimaat van de woning;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel, met uitzondering van detailhandel toegestaan op grond van lid 3.4.2;
d. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van horeca, met uitzondering van de gronden ter plaatse van de aanduiding 'recreatie', in welk geval ondergeschikte horeca is toegestaan met een oppervlakte van ten hoogste 15% van de oppervlakte van beheers- en sanitaire voorzieningen voor recreatie;
e. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van bedrijfsdoeleinden anders dan in de vorm van een aan-huis-verbonden beroep- of bedrijfsactiviteit;
f. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van bed and breakfast;
g. het gebruik van woningen als kamerverhuurpand of kamerverkooppand;
h. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een aan-huis-verbonden beroep- of bedrijfsactiviteit, zodanig dat:
    1. de bedrijfsvloeroppervlakte meer bedraagt dan 30% van de totale gezamenlijke begane vloeroppervlakte van de aanwezige bebouwing op het bouwperceel, met dien verstande dat de bedrijfsvloeroppervlakte per bouwperceel ten hoogste 50 m^2 mag bedragen;
    2. de activiteit niet (mede) wordt uitgeoefend door de eigenaar of één van de bewoners van de betreffende woning;

3. het totale aantal werkenden bij een beroepsuitoefening meer dan drie bedraagt en bij een bedrijfsuitoefening meer dan twee;
4. de activiteiten meldingsplichtig of vergunningplichtig zijn ingevolg de Wet milieubeheer respectievelijk de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
5. er detailhandel plaatsvindt, tenzij er sprake is van de verkoop van ter plaatse vervaardigde non-food goederen of de verkoop van direct aan de activiteit verwante artikelen, met dien verstande dat de verkoopvloeroppervlakte ten hoogste 10% van de bedrijfsvloeroppervlakte mag bedragen;
6. de activiteit leidt tot parkeer- en verkeersoverlast;
7. de activiteit leidt tot overlast door een publiekaantrekkende werking;
8. het uiterlijk aanzien van de woning wordt aangetast, waarbij uitsluitend reclame in de vorm van één naamsaanduiding of logo met een lengte van niet meer dan 1 m en een oppervlakte van niet meer dan 0.5 m^2 in de vorm van niet uitstekende, niet verlichte reclameuitingen is toegestaan;
9. de activiteit hinder voor het woonmilieu oplevert.

i. het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken ten behoeve van het wonen zonder de bouw en instandhouding van een met Hedera begroeide gaashekwerk met een bouwhoogte van minimaal 1,8 m en maximaal 2 m ter plaatse van de aanduiding 'groen'.

3.4.2 Detailhandel in boten en campers

Ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - jachthaven en camperplekken' gelden de volgende gebruiksregels:

a. detailhandel in boten en campers is, in afwijking van het bepaalde in lid 3.4.1 onder c toegestaan voor zover dit wordt uitgeoefend door de eigenaar of één van de bewoners van het betreffende perceel;
b. detailhandel in boten en campers leidt niet tot parkeer- en verkeersoverlast;
c. het uiterlijk aanzien van het perceel wordt door de detailhandel in boten en campers niet aangetast, waarbij uitsluitend reclame in de vorm van één naamsaanduiding of logo met een lengte van niet meer dan 1 m en een oppervlakte van niet meer dan 0.5 m^2 in de vorm van niet uitstekende, niet verlichte reclame-uitingen is toegestaan;
d. reparatie- en onderhoudswerkzaamheden zijn niet toegestaan;
e. het totaal aantal campers dat op het perceel staat geparkeerd en gestald ten behoeve van recreatie én verkoop bedraagt niet meer dan 24.

3.5 Afwijken van de gebruiksregels

3.5.1 Afwijking

Met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in:

a. lid 3.4.1 sub g ten behoeve van kamergewijs bewonen van woningen, mits aan de hand van op dat moment van toepassing zijn beleidsregels wordt vastgesteld dat er sprake is van behoud van een goed woon- en leefklimaat;
b. lid 3.4.1 sub f in die zin dat de gronden en bouwwerken, in combinatie met het wonen, worden gebruikt ten behoeve van bed and breakfast, mits:
    1. de bedrijfsvloeroppervlakte niet meer bedraagt dan 30% van de totale gezamenlijke begane vloeroppervlakte van de aanwezige bebouwing op het bouwperceel, met dien verstande dat de bedrijfsvloeroppervlakte per bouwvlak ten hoogste 50 m² mag bedragen;
    2. er ten hoogste vier slaapplaatsen in ten hoogste twee van elkaar gescheiden ruimten voor nachtverblijf aanwezig zijn;
    3. de exploitant hoofdbewoner is en er daadwerkelijk woont;
    4. de kamers deel uitmaken van het hoofdgebouw of van een daarvan onderdeel uitmakende aan- of uitbouw;
    5. het uiterlijk aanzien van de woning niet wordt aangetast, waarbij uitsluitend reclame in de vorm van één naamsaanduiding of logo met een lengte van niet meer dan 1 m en een oppervlakte van niet meer dan 0,5 m² in de vorm van niet uitstekende, niet verlichte reclameuitingen is toegestaan;
    6. de activiteit niet leidt tot parkeer- en verkeersoverlast;
    7. de activiteit geen hinder of overlast voor het woonmilieu oplevert, waarbij bij de beoordeling van de mate van overlast tevens het woningtype en het karakter van de omgeving betrokken dient te worden;
    8. het ruimtebeslag van de functie niet leidt tot te weinig bergruimte in of bij de woning.

Artikel 4 Waarde - Archeologie 3

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden.

4.2 Bouwregels

4.2.1 Omgevingsvergunning voor het bouwen

Voor bouwwerken waarvoor bodemingrepen nodig zijn met een oppervlakte groter dan 100 m2 en die de bodem dieper dan 0,30 m beneden maaiveld verstoren moet alvorens een omgevingsvergunning voor het bouwen wordt verleend, door de aanvrager een rapport worden overlegd waarin:

a. de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag kunnen worden verstoord in voldoende mate zijn vastgesteld, en:
b. in voldoende mate is aangegeven op welke wijze de archeologische waarden worden bewaard en/of gedocumenteerd.

4.2.2 Toetsingscriteria

Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 4.2.1 wordt uitsluitend verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische waarden van de gronden.

4.2.3 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen

Indien uit het in lid 4.2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning voor het bouwen zullen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen:

a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
b. de verplichting tot het doen van opgravingen;
c. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan bij de vergunning te stellen kwalificaties.

4.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

4.3.1 Vergunningplichtig

Voor de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden is een omgevingsvergunning vereist:

a. het ontgronden, afgraven (waaronder het graven van watergangen en waterpartijen), egaliseren en ophogen van gronden en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur, het diepploegen;
b. het verwijderen en/of aanbrengen van bomen en diepwortelende beplanting;
c. het aanleggen van ondergrondse energie-, transport,- en of communicatieleidingen.

4.3.2 Uitzonderingen

Het bepaalde in lid 4.3.1 is niet van toepassing op werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden welke:

a. het normale onderhoud betreffen;
b. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
c. in het kader van archeologisch onderzoek en het doen van opgravingen worden uitgevoerd, mits verricht door een daartoe bevoegde instantie;
d. niet dieper gaan dan 0,30 m beneden maaiveld en een kleinere oppervlakte dan 100 m2 beslaan.

4.3.3 Toetsingscriteria

Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 4.3.1 wordt uitsluitend verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische waarden van de gronden.

4.3.4 Onderzoeksplicht

Een omgevingsvergunning kan pas worden verleend nadat door de aanvrager een rapport is overlegd waarin:

a. de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag kunnen worden verstoord in voldoende mate zijn vastgesteld, en:
b. in voldoende mate is aangegeven op welke wijze de archeologische waarden worden bewaard en/of gedocumenteerd.

4.3.5 Voorwaarden omgevingsvergunning

Indien uit het in lid 4.3.4 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het uitvoeren van werken of werkzaamheden zullen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning:

a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
b. de verplichting tot het doen van opgravingen;
c. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan bij de vergunning te stellen kwalificaties.

Artikel 5 Waarde - Archeologie 5

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 5' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden.

5.2 Bouwregels

5.2.1 Omgevingsvergunning voor het bouwen

Voor bouwwerken waarvoor bodemingrepen nodig zijn met een oppervlakte groter dan 2500 m2 en die de bodem dieper dan 0,50 m beneden maaiveld verstoren moet alvorens een omgevingsvergunning voor het bouwen wordt verleend, door de aanvrager een rapport worden overlegd waarin:

a. de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag kunnen worden verstoord in voldoende mate zijn vastgesteld, en:
b. in voldoende mate is aangegeven op welke wijze de archeologische waarden worden bewaard en/of gedocumenteerd.

5.2.2 Toetsingscriteria

Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 5.2.1 wordt uitsluitend verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische waarden van de gronden.

5.2.3 Voorwaarden omgevingsvergunning voor het bouwen

Indien uit het in lid 5.2.1 genoemd rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning voor het bouwen zullen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen:

a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
b. de verplichting tot het doen van opgravingen;
c. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan bij de vergunning te stellen kwalificaties.

5.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

5.3.1 Vergunningplicht

Voor de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden is ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op de gronden van toepassing zijnde bestemmingen een omgevingsvergunning vereist:

a. het ontgronden, afgraven (waaronder het graven van watergangen en waterpartijen), egaliseren en ophogen van gronden en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur, het diepploegen;
b. het verwijderen en/of aanbrengen van bomen en diepwortelende beplanting;
c. het aanleggen van ondergrondse energie-, transport,- en of communicatieleidingen.

5.3.2 Uitzonderingen

Het bepaalde in lid 5.3.1 is niet van toepassing op werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden welke:

a. het normale onderhoud betreffen;
b. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
c. in het kader van archeologisch onderzoek en het doen van opgravingen worden uitgevoerd, mits verricht door een daartoe bevoegde instantie;
d. niet dieper gaan dan 0,50 m beneden maaiveld en een kleinere oppervlakte dan 2500 m2 beslaan.

5.3.3 Toetsingscriteria

Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 5.3.1 wordt uitsluitend verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische waarden van de gronden.

5.3.4 Onderzoeksplicht

Een omgevingsvergunning kan pas worden verleend nadat door de aanvrager een rapport is overlegd waarin:

a. de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag kunnen worden verstoord in voldoende mate zijn vastgesteld, en:
b. in voldoende mate is aangegeven op welke wijze de archeologische waarden worden bewaard en/of gedocumenteerd.

5.3.5 Voorwaarden omgevingsvergunning

Indien uit het in lid 5.3.4 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het uitvoeren van werken of werkzaamheden zullen worden verstoord, kunnen één of meerdere van de volgende voorwaarden worden verbonden aan de omgevingsvergunning:

a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
b. de verplichting tot het doen van opgravingen;
c. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot bodemverstoring; te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan bij de vergunning te stellen kwalificaties.

Hoofdstuk 3 ALGEMENE REGELS

Artikel 6 Anti-dubbeltelregel

Grond welke eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 7 Algemene gebruiksregels

7.1 Strijdig gebruik

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken met enige bestemming wordt in ieder geval gerekend:

a. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van een seksinrichting;
b. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van het huisvesten van arbeidsmigranten;
c. het gebruik van gronden voor de opslag van aan het oorspronkelijk verkeer onttrokken voer-, vaar- of vliegtuigen en andere onbruikbare of aan het oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen en materialen, anders dan in het kader van de ter plaatse toegestane bedrijfsvoering;
d. het gebruik van gronden voor de opslag van schroot, afbraak- en bouwmaterialen, grond, bodemspecie en puin en voor het storten van vuil, anders dan in het kader van de ter plaatse toegestane bedrijfsvoering.

Artikel 8 Algemene afwijkingsregels

Met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

- de bij recht in de regels gegeven maten, afmetingen en percentages, met uitzondering van de oppervlaktematen en ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - waardevolle hoofdvorm', tot ten hoogste 10% van die maten, afmetingen en percentages.

Artikel 9 Overige regels

9.1 Nadere eisen

Burgemeester en Wethouders kunnen ten behoeve van de milieusituatie, de landschappelijke waarden, de natuurlijke waarden, de geomorfologische waarden, de cultuurhistorische waarden, de archeologische waarden, het bebouwingsbeeld, de woonsituatie, de verkeersveiligheid, het voorkomen van lichthinder en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden nadere eisen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing, zodanig dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de genoemde criteria.

9.2 Overschrijding bouwgrenzen

De bouwgrenzen mogen in afwijking van de verbeelding en de bestemmingsregels uitsluitend worden overschreden door:

a. tot gebouwen behorende stoepen, stoeptreden, trappen(huizen), galerijen, hellingbanen, funderingen, balkons, erkers, serres, entreeportalen, veranda's en afdaken, mits de overschrijding niet meer bedraagt dan 1,50 m;
b. andere ondergeschikte onderdelen van gebouwen, mits de overschrijding niet meer bedraagt dan 1,00 m.

9.3 Overschrijding bouwhoogtes

De maximale bouwhoogte van gebouwen mag in afwijking van de verbeelding en de bestemmingsregels uitsluitend worden overschreden voor plaatselijke verhogingen, zoals schoorstenen, luchtkokers, liftkokers en lichtkappen wordt vergroot, mits:

a. de maximale oppervlakte van de plaatselijke verhoging ten hoogste 10% van het betreffende bouwvlak mag bedragen;
b. de vergroting ten hoogste 1,25 maal de maximale (bouw)bouwhoogte van het betreffende gebouw bedraagt.

9.4 Parkeren

a. Een bouwwerk, waarvan een behoefte aan parkeergelegenheid wordt verwacht, kan niet worden gebouwd of gebruikt wanneer op het bouwperceel of in de omgeving daarvan niet in voldoende parkeergelegenheid is voorzien en in stand wordt gehouden;
b. bij een omgevingsvergunning wordt aan de hand van op dat moment van toepassing zijnde beleidsregels bepaald of er sprake is van voldoende parkeergelegenheid;
c. bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in sub a en worden toegestaan dat in minder dan voldoende parkeergelegenheid wordt voorzien, mits dit geen onevenredige afbreuk doet aan:
    1. het bebouwingsbeeld;
    2. de gebruiksmogelijkheden;
    3. de cultuurhistorische waarden;
    4. de landschappelijke waarden;
    5. de milieusituatie;
    6. de natuurlijke waarden;
    7. de sociale veiligheid;
    8. de verkeersveiligheid;
    9. de watersituatie;
    10. de woonsituatie;
    11. de parkeersituatie.

Hoofdstuk 4 OVERGANGS- EN SLOTREGELS

Artikel 10 Overgangsrecht

10.1 Overgangsrecht bouwwerken

a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,
   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
   2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het bepaalde in lid a een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 10%.

c. Lid a is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

10.2 Overgangsrecht gebruik

a. Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet, behoudens voor zover uit de Richtlijn 79/409/EEG en 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand onderscheidenlijk van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna beperkingen voortvloeien ten aanzien van ten tijde van de inwerkingtreding van het bestemmingsplan bestaand gebruik.

b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid a, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

c. Indien het gebruik, bedoeld in lid a, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

d. Lid a is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

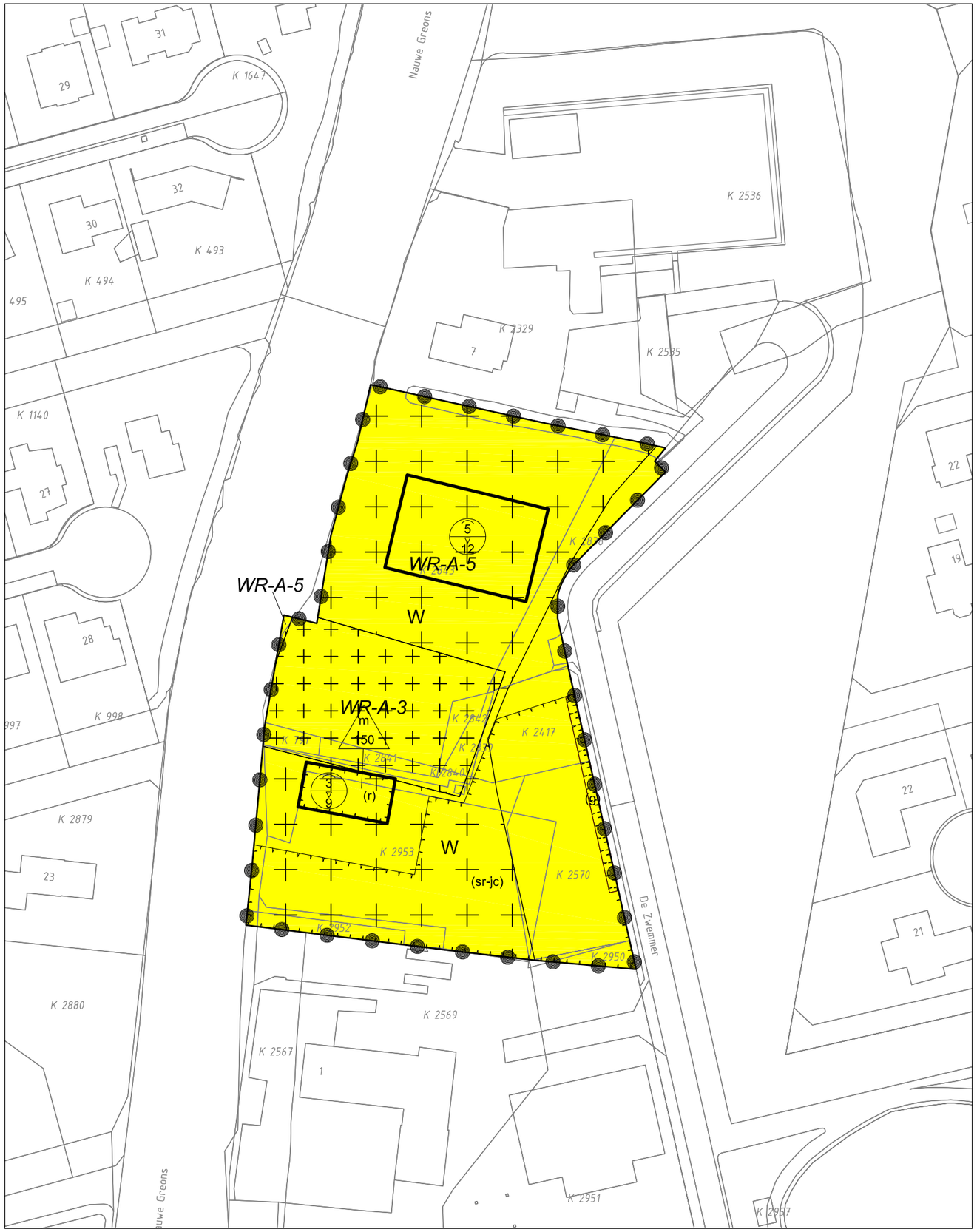
Artikel 11 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5 van de gemeente Leeuwarden.

VERBEELDING

RHO ADVISEURS

Plangebied

Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5

Enkelbestemmingen

W — Wonen

Dubbelbestemmingen

WR-A-3 — Waarde - Archeologie 3

WR-A-5 — Waarde - Archeologie 5

Functieaanduidingen

(g) — groen

(r) — recreatie

(sr-jc) — specifieke vorm van recreatie - jachthaven en camperplekken

Bouwvlakken

bouwvlak

Maatvoeringen

3 / 9 — maximum goothoogte (m) / maximum bouwhoogte (m)

m / 150 — maximum oppervlakte (m2)

GEMEENTE LEEUWARDEN

Leeuwarden - De Zwemmer 3 en 5

bestemmingsplan

PROJECT	20200763		
FORMAAT	A3		
SCHAAL	1:1000	Vastgesteld	
KAART	1/1	Ontwerp	22-06-2021
GETEKEND	-	Voorontwerp	----------
IDN	NL.IMRO.0080.06018BP01-OW01	Concept	31-07-2020

RHO ADVISEURS

info@rho.nl
www.rho.nl

RHO ADVISEURS

info@rho.nl
0102018555

WWW.RHO.NL

Bijlage 1

Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5'

Het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5' heeft in de periode vanaf 8 juli 2021 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn 3 zienswijzen ontvangen, waarvan één zienswijze door vier omwonenden is opgesteld.

Hieronder wordt de inhoud van de zienswijzen samengevat en volgt per punt het gemeentelijke commentaar.

Zienswijze 1
Bewoner van de Eeltsjemar, namens omwonenden van vier woonpercelen aan de Eeltsjemar en Guozzemar.

A. Wij maken hierbij bezwaar tegen de verkoopmogelijkheden van campers bij de Zwemmer 3. De eerste ontwikkelingen van de camperplaats begonnen in het voorjaar 2018. Als naaste buren zagen we van de één op de andere dag een camperplaats tegenover ons ontstaan. Navraag bij de gemeente bleek dat de gemeente voornemens was positief te besluiten over een camperplaats. Naar aanleiding van onze vragen hebben we 28 mei 2018 een gesprek gehad met de gemeente Leeuwarden. Daarbij aanwezig waren de eigenaar van de camperplaats op het perceel De Zwemmer 3, de eigenaar van de Zwemmer 5 en de bewoners van Eeltsjemar 19 en Guozzemar 22. De gemeente gaf aan dat zij medewerking wilden verlenen aan een camperplaats in verband met de verwachte toeristische toeloop door Culturele Hoofdstad.

Als directe buren hadden we tot dan toe slechte ervaringen met de door de gemeente beloofde "lommerrijke omgeving". Dit was tijdens de verkoop van de kavels gepresenteerd, sterker nog onze huizen werden ineens zichtlocaties met als gevolg dat er extra architectonische eisen gesteld werden aan onze woningen. Helaas werd onze "zichtlocatie" in rap tempo anders. Het kleinschalige watersportbedrijf werd in een paar jaar vele malen groter en er werd er een extra haven gegraven. Van lommerrijk naar een drukte van belang.

Het overviel ons dan ook behoorlijk dat we ineens ook nog een camperplaats tegenover ons kregen. Tijdens het overleg werd duidelijk dat de gemeente de camperplaats zag als een belangrijke voorziening voor de stad om de toeristische aspiraties te verwezenlijken. We benoemden tijdens het gesprek dat we zagen dat de eigenaar campers te koop aanbood op de camperplaats. De gemeente was daar zeer duidelijk over. Dat was verboden en had ook niets te maken met de toeristische belangen van de gemeente. Daar waren andere locaties in de stad voor. Op de vraag of we dit ook expliciet konden opnemen in de vergunning reageerde de gemeente dat dit niet nodig was. Daarop vertrouwende hebben we vervolgens gesproken over de inrichting van het terrein. Onder voorwaarde van een duidelijke groenstrook tussen weg en camperplaats hebben we als buren destijds ingestemd met een camperplaats.

Wij zijn dan ook verbaasd dat de gemeente nu voornemens is mee te werken met de verkoopmogelijkheden van campers. Drie jaar geleden stond het toeristisch belang voorop maar het lijkt nu dat dit al weer voorbij is. Sterker nog wat zal de volgende verruiming zijn. Een verkoopterrein voor auto's? Het is een glijdende schaal waarbij we het als burgers het gevoel hebben dat de argumentatie iedere keer kan veranderen.

Reactie:
Toen de woningen aan de Eeltsjemar en Guozzemar zijn gebouwd (2002 en 2003) had het perceel De Zwemmer 3 een bedrijfsmatige bestemming.Tot 2018 had het perceel grotendeels de bestemming 'Watersportbedrijf'. De bestemming 'Watersportbedrijf' staat onderhoud, reparatie en de opslag van vaartuigen t.b.v. watersport en jachthavens annex botenstalling en – verhuur toe.

Een deel van het perceel (noordoost hoek) was tot 2018 voor recreatieve doeleinden bestemd, aangezien dat perceelsgedeelte vroeger behoorde bij Camping De Waterman. Binnen het bestemmingsvlak voor recreatieve doeleinden waren maximaal 12 standplaatsen voor kampeermiddelen (tenten, caravans of campers), niet zijnde stacaravans, toegestaan. Tevens waren hier maximaal 6 stacaravans toegestaan. Op die plek zijn, in overeenstemming met het destijds geldende bestemmingsplan, in camperplaatsen op het perceel De Zwemmer 3 gerealiseerd.

Met de vaststelling van het vigerende (huidige) bestemmingsplan 'Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg' is de bestemming van het perceel De Zwemmer 3 in oktober 2018 gewijzigd naar 'Recreatie – Jachthaven' met de functieaanduiding 'specifieke vorm van recreatie – jachthavens – camperplekken'. Hiermee is het aantal camperplaatsen dat is toegestaan verdubbeld van 12 naar 24. Op het naastgelegen perceel, dat vroeger behoorde bij Camping De Waterman, zijn met de vaststelling van het bestemmingsplan 'Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg' echter geen kampeermiddelen meer toegestaan. Het aantal toegestane camperplaatsen is per saldo met 12 toegenomen. Een watersportbedrijf is met de vaststelling van dit bestemmingsplan niet langer toegestaan op het perceel De Zwemmer 3. Een jachthaven, camperplaatsen en ondergeschikte handel in boten en campers (milieucategorie 2) is een minder milieubelastende bedrijfsactiviteit dan een watersportbedrijf (milieucategorie 3.1).

In uw zienswijze geeft u niet aan dat u een concreet bezwaar heeft tegen handel in campers en boten. U geeft wel aan verbaasd te zijn dat dit wordt toegestaan omdat in het verleden door de gemeente toezeggingen zijn gedaan dat handel in campers en boten uitgesloten is. Tevens geeft u aan te vrezen voor verdere verruimingen van het bestemmingsplan, waarbij bijvoorbeeld de handel in auto's in de toekomst mogelijk wordt gemaakt.

Wij beschikken niet over documentatie dat vanuit de gemeente in verleden dergelijke toezeggingen zijn gedaan. Wel beschikken wij over documentatie uit 2018 waarin is vastgelegd dat u onder voorwaarden akkoord bent gegaan met de uitbreiding van een camperplaats op het perceel De Zwemmer 3 (zie bijlage bij toelichting van bestemmingsplan 'Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg', bijlage 8: ambsthalve ingebrachte wijzigingsvoorstellen en opmerking 1a).

Detailhandel in campers en boten achten wij ruimtelijk en planologisch goed inpasbaar. De Zwemmer is een gemengd gebied met watersport gebonden bedrijfsactiviteiten, recreatie en wonen. Handel in campers en boten sluit, in tegenstelling tot andere bedrijfsmatige activiteiten zoals de verkoop van auto's, functioneel goed aan op de bestaande recreatieve activiteiten (jachthaven en camperplaats) op het perceel De Zwemmer 3. De bestemmingsplanverruiming stelt een lokale ondernemer bovendien in staat zijn verdienmodel te verbreden/diversifiëren.

Deze verruiming doet geen onevenredige afbreuk aan het woongenot van omwonenden. Voor het ruimtelijk beeld maakt het niet- of nauwelijks uit of op het terrein campers of boten worden gestald of aangemeerd t.b.v. verkoop of recreatie. In de huidige situatie zijn maximaal 24 campers toegestaan op de camperplaats. Het aantal campers t.b.v. verkoop en recreatie blijft beperkt tot maximaal 24. Het bedrijfs- en recreatiedeel van het perceel wordt landschappelijk ingepast met de reeds aanwezige beplantingsstrook. Reclame-uitingen zijn slechts in beperkte mate toegestaan.

De handelsactiviteiten doen geen onevenredige afbreuk aan een veilig en gezond woonklimaat (geluid, gevaar, stof en geur) van derden. De handelsactiviteit wordt, conform de VNG Handreiking Bedrijven- en milieuzonering, op minimaal 10 meter van woningen in gemengd gebied en 30 meter van woningen in een rustig woongebied gesitueerd. De dichtstbijzijnde woningen aan de Eeltsjemar en Guozzemar bevinden zich op minimaal 50 meter. Reparatie- en onderhoudswerkzaamheden zijn niet toegestaan. Het ondergeschikte karakter van de handel wordt mede geborgd doordat de activiteit uitsluitend mag worden uitgeoefend door de bewoner van het perceel. Door het ondergeschikte karakter gaat er een beperkt publieksaantrekkende werking uit van de handelsactiviteit. Het perceel heeft bovendien een goede verkeersontsluiting. Het bedrijfs- en woondeel worden separaat van elkaar ontsloten met een brede inrit (5 m).

Zienswijze 2
Bewoners van De Zwemmer

A. Wij maken hierbij bezwaar tegen de (detail)handels- en horeca-activiteiten op het perceel De Zwemmer 3. In overleg met de gemeente hebben wij in februari 2020 een vaststellingsovereenkomst opgesteld waarin afspraken zijn gemaakt over het bestemmingsplan De Zwemmer 3 en 5. In april 2020 heeft de gemeente de bouw van een woning op ons perceel De Zwemmer 5 vergund. In deze vaststellingsovereenkomst hebben wij afgesproken om op het perceel De Zwemmer 3 geen handelsactiviteiten toe te staan. Wij zijn daarom verbaasd dat het ontwerpbestemmingsplan dergelijke handelsactiviteiten wel toestaat.

Reactie:
In december 2018 heeft u een aanvraag omgevingsvergunning (uitgebreide procedure) ingediend voor de bouw van een reguliere woning op het perceel De Zwemmer 5. Dit plan is in strijd met het vigerende (huidige) bestemmingsplan 'Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg', omdat het perceel De Zwemmer 5 niet voorziet in de bouw van een reguliere woning. De eigenaar van De Zwemmer 3 vreesde in zijn bedrijfsvoering te worden beperkt en was daarom voornemens een zienswijze in te dienen. Indien de eigenaar van De Zwemmer 3 had geprocedeerd tegen uw plan dan had de omgevingsvergunning voor de bouw van een woning op uw perceel geen stand gehouden, omdat met de omgevingsvergunning het bouwvlak van de bedrijfswoning niet is verwijderd. Dit betekent dat in de toekomst de bouw van een bedrijfswoning op uw perceel nog mogelijk was geweest. Ruimtelijk is het niet aanvaardbaar als op uw perceel zowel een reguliere woning als een bedrijfwoning wordt gebouwd.

In februari 2020 heeft u samen met de eigenaar van De Zwemmer 3 een vaststellingsovereenkomst opgesteld. In deze vaststellingsovereenkomst is o.a. vastgelegd dat de eigenaar van De Zwemmer 3 de zienswijze intrekt, indien het bouwvlak voor de bedrijfswoning op uw perceel met een bestemmingsplanwijziging wordt verwijderd. Tevens is vastgelegd dat u instemt met de bouw van een reguliere woning in plaats van een bedrijfswoning op het perceel De Zwemmer 3. Ook is vastgelegd dat de bestemming van het perceel De Zwemmer 3 'wordt gewijzigd naar een reguliere woonbestemming met de aanduiding dat huidige en nu bestemde bedrijfsvoering' op het perceel De Zwemmer 3 wordt toegestaan. In de vaststellingsovereenkomst staat dat de het perceel De Zwemmer 3 in de huidige situatie wordt gebruikt als jachthaven, camperplaats alsmede voor de handel in boten en campers. Ons inziens heeft u dus ingestemd met de legalisatie van de handel in boten en campers op het perceel De Zwemmer 3.

B. Op ons verzoek om een integraal [bestemmings]plan te maken voor de gehele De Zwemmer en een overleg te organiseren voor alle belanghebbenden is niet adequaat gereageerd.

Reactie:
Voor De Zwemmer is recentelijk een nieuw bestemmingsplan vastgesteld. In 2018 heeft de gemeente voor het bestemmingsplan 'Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg' vastgesteld. Dit bestemmingsplan biedt een actuele juridisch-planologische regeling Hempens-Teers, de wijk Zuiderburen en een deel van het natuurgebied de Froskepolle, als ook de kantoorlocaties aan de Drachtsterweg. Het doel van dit bestemmingsplan is hoofdzakelijk het vastleggen van de bestaande situatie in het plangebied (zowel qua bebouwing als qua gebruik). De verleende en onherroepelijk geworden vrijstellingen, ontheffingen en afwijkingen zijn opgenomen in dit bestemmingsplan.

Het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5' wordt in procedure gebracht om een concreet particulier initiatief mogelijk te maken. De kosten van deze procedure worden gedragen door de initiatiefnemers. Indien andere particulieren aan De Zwemmer 3 en plannen hebben die afwijken van het bestemmingsplan 'Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg' dan kunnen zij zich melden bij de gemeente. Indien hun plannen ruimtelijk en planologisch aanvaardbaar zijn dan kan de gemeente besluiten af te wijken van het

bestemmingsplan ‘Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg’. Eventueel kan met een omgevingsvergunning (reguliere procedure) worden afgeweken van het bestemmingsplan. Dit is afhankelijk van het initiatief. Een omgevingsvergunning (reguliere procedure) is een minder kostbare procedure dan een bestemmingsplanwijziging.

Het ontwerpbestemmingsplan heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode iseen ieder in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. De uitkomsten hiervan kunnen nieuwe niet voorziene uitgangspunten voor het bestemmingsplan geven.

Zienswijze 3
Bewoners van De Linde

A. Wij maken hierbij bezwaar tegen de (detail)handels- en horecaactiviteiten op het perceel Zwemmer 3. In een eerder contact met de gemeente, d.d. 31 augustus / 1 september 2020, hebben wij reeds onze zorgen m.b.t. de ontwikkelingen rondom De Zwemmer 3 kenbaar gemaakt. Wij maken ons zorgen over een toenemende mate van bedrijvigheid en daaraan gerelateerde verkeersbeweging, drukte en vermindering van woongenot. In reactie daarop is ons te kennen gegeven dat een bestemmingsplanwijziging wordt voorbereid waarbij een reguliere woning i.p.v. een bedrijfswoning zou worden toegestaan op het perceel De Zwemmer 3. T.a.v. de recreatiebedrijfsactiviteiten op het perceel zou er niets wijzigen. Het aantal camperplaatsen zou gemaximaliseerd blijven op 24.

Nu blijkt dat er wel degelijk iets wijzigt in het ontwerpbestemmingsplan, namelijk het toestaan van detailhandel in campers en horeca activiteiten. Dit is niet conform afspraak en heeft een negatieve invloed op de omliggende omgeving en ons woongenot. Mogelijk heeft het zelfs een andelig effect op de waardeontwikkeling van de woning. Wij wonen recht tegenover de camperplaatsen waardoor het zicht op en de geproduceerde geluiden zeer nadrukkelijk aanwezig zijn. Geluid en zicht draagt ver over water, denk aan autolampen die in het donker recht over het water onze woning in schijnen, en mogelijke geluidsoverlast van bezoekers. De horeca activiteiten produceren wellicht geur overlast. Het toestaan van handels- en horeca activiteiten zal de bedrijvigheid doen toenemen. De kans op dergelijke overlast neemt daarmee eveneens toe.

Reactie:
Het ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden – De Zwemmer 3 en 5’ staat geen verruiming van de ondergeschikte horeca activiteiten toe. Het vigerende (huidige) bestemmingsplan ‘Leeuwarden – Tussen Van Harinxmakanaal, Wâldwei en Drachtsterweg’ staat reeds ondergeschikte horeca toe, zodanig dat de horecavloeroppervlakte meer bedraagt dan 15% van de bedrijfsvloeroppervlakte tot een maximum van 150 m^2. Onderschikte horeca is gedefinieerd als een niet zelfstandige horecafunctie, welke ondergeschikt is aan en ten dienste staat van de hoofdfunctie. Het huidige bestemmingsplan staat maximaal 150 m2 aan bebouwing toe, waarvan dus maximaal 15% mag worden gebruikt ten behoeve ondergeschikte horeca.

De gebruiksmogelijkheden op het perceel De Zwemmer 3 worden wel verruimd in die zin dat handel in campers en boten wordt toegestaan. Dat is op 1 september 2020 per abuis niet correct met u gecommuniceerd.

De bestemmingsplanverruiming stelt een lokale ondernemer in staat zijn verdienmodel te verbreden/diversifiëren. Wij achten deze verruiming van de gebruiksmogelijkheden ruimtelijk en planologisch aanvaardbaar. De Zwemmer is een gemengd gebied met watersport gebonden bedrijfsactiviteiten, recreatie (jachthaven en campers) en wonen. Handel in campers en boten sluit functioneel aan op de bestaande recreatieve activiteiten (recreatie-jachthaven en camperplaats) op het perceel De Zwemmer 3.

Deze verruiming doet geen onevenredige afbreuk aan het woongenot van omwonenden. Voor het ruimtelijk beeld maakt het niet- of nauwelijks uit het terrein campers of boten worden gestald of aangemeerd t.b.v. verkoop of recreatie. In de huidige situatie zijn maximaal 24 campers toegestaan

op de camperplaats. Het aantal campers t.b.v. verkoop en recreatie blijft beperkt tot maximaal 24. Reclame-uitingen zijn slechts in beperkte mate toegestaan.

De handelsactiviteiten doen geen onevenredige afbreuk aan een veilig en gezond woonklimaat (geluid, gevaar, stof en geur) van derden. De handelsactiviteit wordt, conform de VNG Handreiking Bedrijven- en milieuzonering, op minimaal 10 meter van woningen in gemengd gebied en 30 meter van woningen in een rustig woongebied gesitueerd. Uw woning is op 34 meter van het perceel De Zwemmer 3 gesitueerd. Reparatie- en onderhoudswerkzaamheden zijn niet toegestaan. Het ondergeschikte karakter van de handel wordt mede geborgd doordat de activiteit uitsluitend mag worden uitgeoefend door de bewoner van het perceel. Door het ondergeschikte karakter gaat er een beperkt publiekstrekkende werking uit van de handelsactiviteit. Het perceel heeft bovendien een goede verkeersontsluiting. Het bedrijfs- en woondeel worden separaat van elkaar ontsloten met een brede inrit (5 m).

Als het bestemmingsplan onherroepelijk in werking is getreden kunt u een planschadeverzoek indienen. Indien blijkt dat uw woning in waarde is gedaald als gevolg van deze ontwikkeling dan heeft u mogelijk recht op planschade.

Conclusie
De zienswijzen geven geen aanleiding om het ontwerpbestemmingsplan aan te passen en zal ongewijzigd ter besluitvorming aan de raad worden aangeboden.

Vaststellingsovereenkomst

Partijen:

1. [redacted] en de [redacted], wonende aan [redacted] te [redacted] (hierna gezamenlijk: [redacted]);

2. De [redacted] wonende aan [redacted] te [redacted] handelend onder de naam [redacted] (hierna: [redacted]);

Overwegende dat:

- [redacted] eigenaar is van het perceel De Zwemmer 5 te Leeuwarden;
- [redacted] eigenaar is van het perceel De Zwemmer 3 te Leeuwarden;
- Beide percelen in het vigerende bestemmingsplan een recreatieve bestemming kennen, met de mogelijkheid tot de bouw van een bedrijfswoning;
- [redacted] het plan heeft een reguliere woning te bouwen op zijn perceel en daartoe een aanvraag heeft ingediend bij de gemeente Leeuwarden (hierna: de gemeente);
- [redacted] zijn perceel gebruikt als jachthaven, camperplaatsen alsmede voor de handel in boten en campers;
- [redacted] vreest in zijn bedrijfsvoering te worden beperkt door de komst van de woning van [redacted] en om die reden een zienswijze heeft ingediend tegen het plan van [redacted];
- De gemeente voornemens is medewerking te verlenen aan het plan van [redacted];
- [redacted] voornemens is in dat geval te procederen tegen het besluit van de gemeente;
- [redacted] en [redacted] op 3 februari 2020 in een bespreking onder leiding van wethouder H. de Haan van de gemeente, bijgestaan door [redacted] van de gemeente, een akkoord op hoofdlijnen hebben bereikt inzake een schikking;
- De gemeente, bij monde van voornoemde wethouder, heeft aangegeven zich er maximaal voor te zullen inspannen dat de door [redacted] aangevraagde omgevingsvergunning ten behoeve van de bouw van een reguliere woning op de noordzijde van het perceel De Zwemmer 5 wordt verleend;
- De gemeente, bij monde van voornoemde wethouder, heeft aangegeven zich er maximaal voor te zullen inspannen dat het bestemmingsplan ter plaatse van het perceel van [redacted] wordt gewijzigd naar een reguliere woonbestemming, zoals het geldende bestemmingsplan dat kent onder artikel 25, met de aanduiding dat de huidige en nu bestemde bedrijfsvoering van [redacted] daaronder is toegestaan;
- De gemeente, bij monde van voornoemde wethouder, heeft aangegeven zich er maximaal voor te zullen inspannen dat deze wijziging van het bestemmingsplan tevens gericht zal zijn op het mogelijk maken van de inrichting van het perceel van [redacted] zoals omschreven in de artikelen 1 tot en met 4 van deze vaststellingsovereenkomst;
- De gemeente, bij monde van voornoemde wethouder, heeft aangegeven zich er maximaal voor te zullen inspannen dat het bestemmingsplan ter plaatse van het perceel van [redacted] wordt gewijzigd, gericht op verwijdering van het huidige bouwvlak uit het bestemmingsplan (zoals weergegeven op bijlage 1 als 'bouwvlak De Zwemmer 5'), vanwege de verplaatsing van het bouwvlak richting het noorden door middel van de procedure uitgebreide omgevingsvergunning zoals die momenteel wordt doorlopen;
- De inspanningen van de gemeente, zoals omschreven in de voorgaande vier bullits, zijn altijd onder voorbehoud van de vaststelling van het vereiste bestemmingsplan door de gemeenteraad en voor wat betreft de omgevingsvergunning het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen door de gemeenteraad, alsmede mogelijke juridische procedures van derden, niet zijnde [redacted] en [redacted] aangezien zij middels deze overeenkomst dit juist uitsluiten;

- [redacted] en [redacted] op basis van voornoemde informatie in der minne een oplossing van hun geschil hebben bereikt, welke oplossing wordt vastgelegd in deze vaststellingsovereenkomst.

Komen hierbij overeen:

Artikel 1
[redacted] richt het woongedeelte van zijn perceel, en de inrit ernaar toe, in conform bijgevoegde tekening **(bijlage 1)**. [redacted] is akkoord met en accepteert deze inrichting, ook zoals hierna onder de artikelen 2, 3 en 4 nader toegelicht. [redacted] richt zijn perceel, en de inrit ernaar toe, in conform bijgaande tekening (bijlage 2). [redacted] is akkoord met en accepteert deze inrichting, ook zoals hierna onder de artikelen 2, 3 en 4 nader wordt toegelicht.

Artikel 2
[redacted] realiseert een inrit (zie de kleur geel op bijlage 1), waarmee de camperplaatsen op grotere afstand van de beoogde woning van [redacted] komen te liggen. De bereikbaarheid van de camperplaatsen met campers vindt niet plaats via bedoelde inrit maar via de zuidelijke op bijlage 1 aangegeven toegang tot perceel De Zwemmer 3. [redacted] realiseert een inrit aan de noordkant van het perceel, en een achterom, waardoor de woning op grotere afstand van de camperplaatsen komt te liggen.

Artikel 3
[redacted] plaatst zijn woning uiterst noordwest binnen het bouwvlak dat vastligt in het huidige bestemmingsplan. De daaromheen liggende grond (zie de kleur geel op bijlage 1) gebruikt [redacted] als erf/tuin bij de beoogde woning. [redacted] plaatst zijn woning aan de noordkant van zijn perceel. Het perceelsgedeelte richting perceel De Zwemmer 3 zal worden gebruikt als erf/ tuin (met het eventueel daarbij behorende tuinmeubilair en bouwwerken) en als groene afscheiding tussen de percelen De Zwemmer 5 en 3.

Artikel 4
Ter plaatse van de groene lijnen langs de inrit en de noordzijde van de beoogde woning van [redacted], plaatst [redacted] op zijn eigen perceel met hedera/klimop begroeide hekwerken met een hoogte van minimaal 1,80 meter en maximaal 2,00 meter. Ter plaatse van de erfscheiding langs de inrit aan de zuid/oostzijde van perceel De Zwemmer 5 plaatst [redacted] op eigen perceel hekwerken met een hoogte van minimaal 1.80 en maximaal 2.00 meter.

Artikel 5
[redacted] is akkoord met en accepteert de bestemmingswijzigingen op het perceel van [redacted] en zijn eigen perceel, zoals omschreven onder de elfde tot en met veertiende bullit onder de kop 'overwegende dat' en binnen die bestemming passende door [redacted] te verkrijgen omgevingsvergunningen. [redacted] is akkoord met en accepteert de voorgenomen verlening van de omgevingsvergunning voor de realisatie van een woning op perceel De Zwemmer 5, zoals omschreven onder de tiende bullet onder de kop 'overwegende dat'.

Artikel 6
[redacted] tekent geen bezwaar en/of beroep en/of hoger beroep aan, of laat geen bezwaar en/of beroep en/of hoger beroep aantekenen, tegen de in artikel 5 omschreven bestemmingswijzigingen en omgevingsvergunningen. [redacted] tekent geen bezwaar en/of beroep en/of hoger beroep aan, of laat geen bezwaar en/of beroep en/of hoger beroep aantekenen, tegen de in artikel 5 omschreven omgevingsvergunning en bestemmingswijzigingen.

Artikel 7
[redacted] trekt zo spoedig mogelijk na ondertekening van deze vaststellingsovereenkomst en de schriftelijke bevestiging van de gemeente dat de hierin opgenomen

inspanningsverplichtingen correct zijn weergegeven, zijn zienswijze tegen het plan van [redacted] in.

Artikel 8
[redacted] en [redacted] zijn gehouden hun eventuele rechtsopvolger(s) te verplichten tot naleving van de artikelen 1 tot en met 7. Die verplichting wordt vastgelegd door middel van het opnemen van deze vaststellingsovereenkomst als kwalitatieve verplichting ex. artikel 6:252 BW in de Openbare Registers, gekoppeld aan de percelen De Zwemmer 5 en De Zwemmer 3. Partijen delen de daaraan verbonden kosten.

Artikel 9
Het gestelde onder de kop 'Overwegende dat' maakt onlosmakelijk deel uit van deze overeenkomst. Deze overeenkomst kan slechts worden aangevuld en/of gewijzigd door een schriftelijk stuk dat door beide partijen is ondertekend.

Artikel 10
Partijen doen afstand van het recht om ontbinding of vernietiging van deze overeenkomst te vorderen.

Artikel 11
Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Als bevoegde rechter om van eventuele geschillen in verband met deze overeenkomst kennis te nemen, wordt bij uitsluiting de Rechtbank Noord-Nederland aangewezen.

Artikel 12
a. Deze overeenkomst komt tot stand door bevoegde en volledige ondertekening.
b. Deze overeenkomst treedt in werking op de dag waarop zij door beide partijen is ondertekend.

Artikel 13
Partijen verklaren deze overeenkomst te hebben gelezen, de inhoud ervan volledig te begrijpen, in de gelegenheid te zijn gesteld hieromtrent onafhankelijk juridisch advies in te winnen en deze overeenkomst volledig vrijwillig te ondertekenen.

Artikel 14
Na afwikkeling van het bovenstaande verlenen partijen elkaar over en weer volledige en finale kwijting ter zake van alle voornoemde geschillen. Eventuele toekomstige geschillen - anders dan de in deze overeenkomst beschreven kwesties - vallen buiten de finale kwijting.

Aldus door partijen in tweevoud overeengekomen en ondertekend:

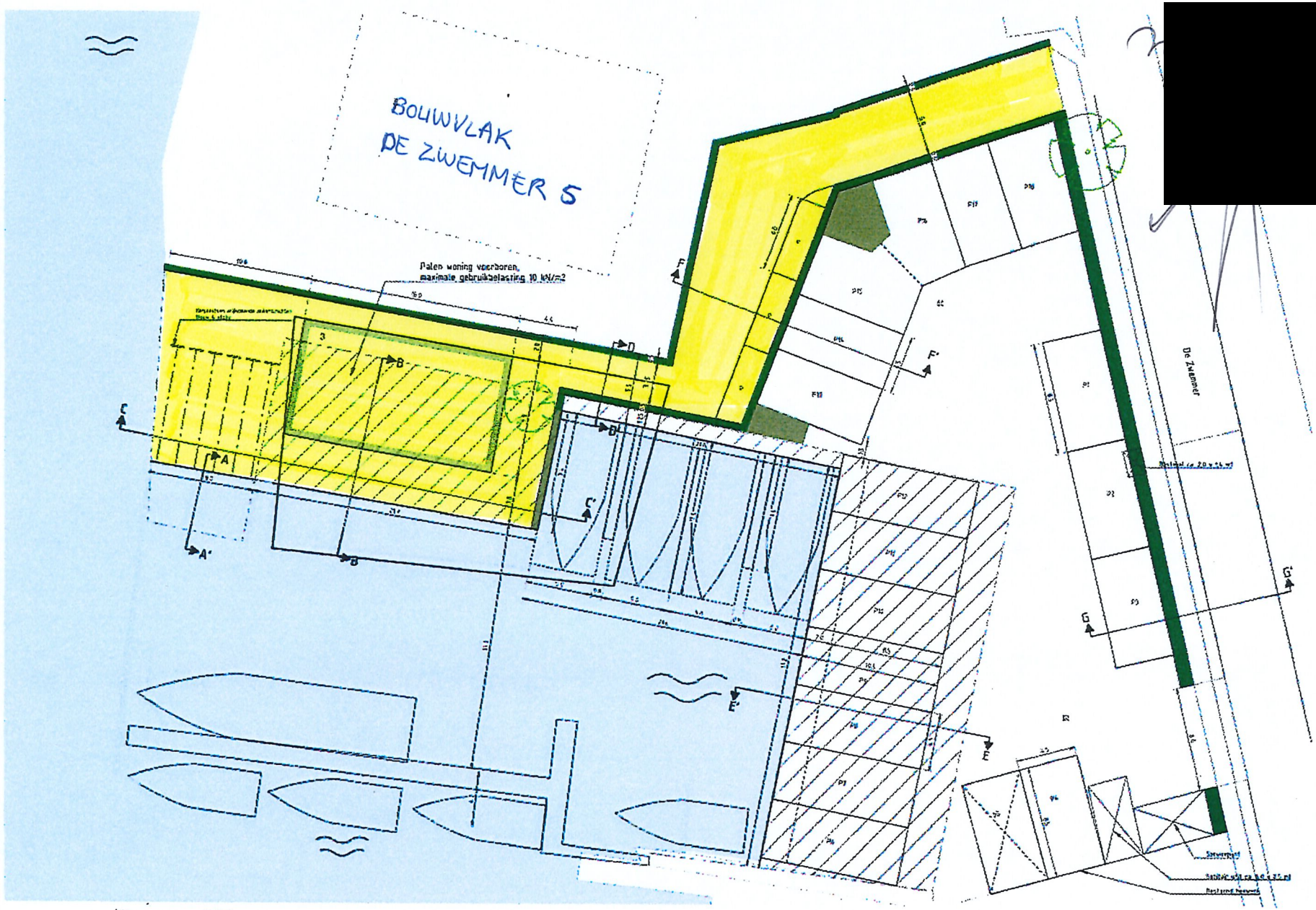
Leeuwarden, 13 februari 2020

Namens [redacted]:

Namens [redacted]:

parafen: [redacted]

BIJLAGE 1

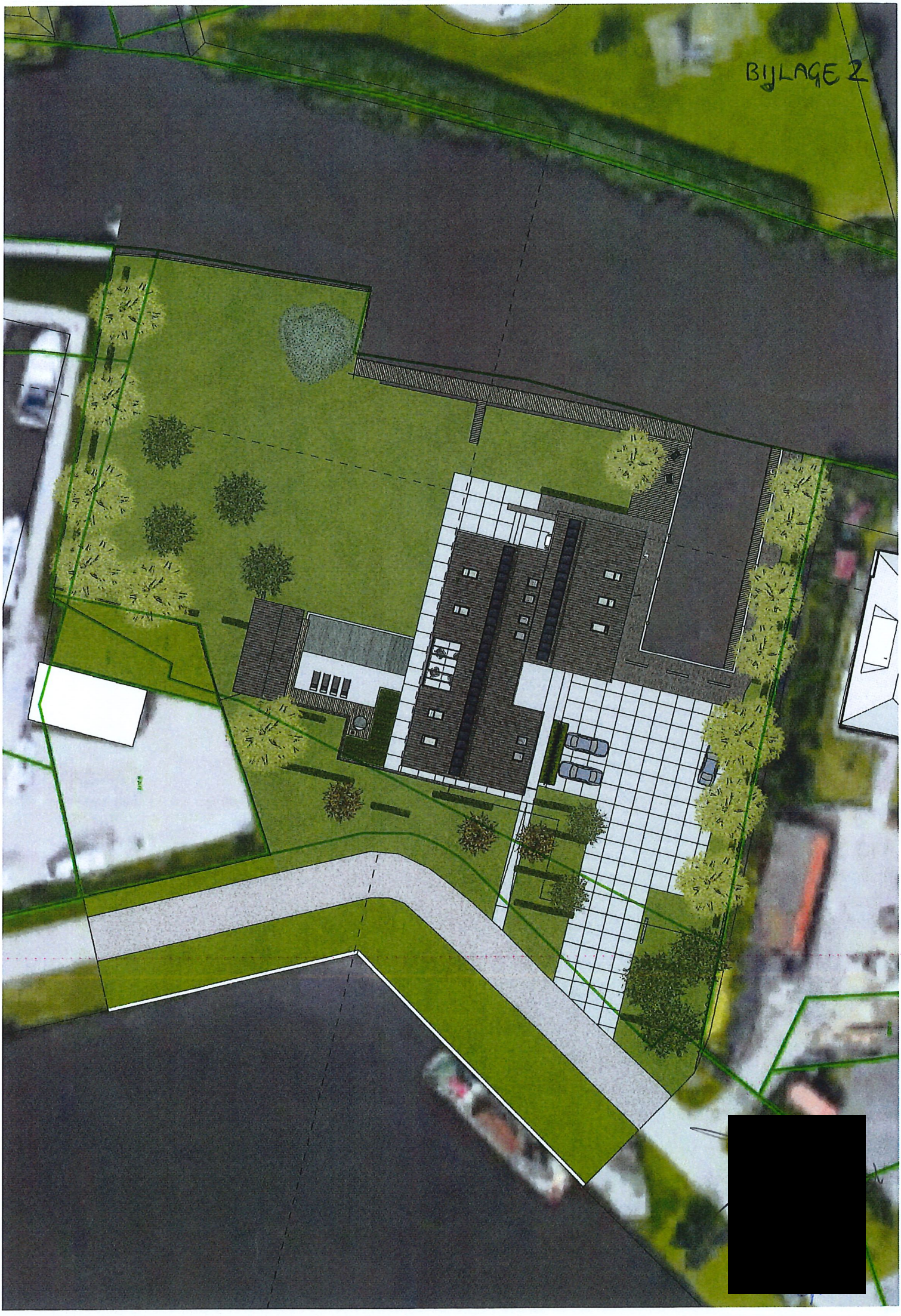

Bovenaanzicht
Schaal 1:200

Doorsnede best
Schaal 1:50

Doorsnede A-A
Schaal 1:50

Doorsnede C-C'
Schaal 1:50

BIJLAGE 2

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1553
Extern Zaak ID	Z221455-2020
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	3.2
Titel	Warmtevisie Leeuwarden
Eigenaar	Kuipers, Gerk Jan
Portefeuillehouder	Bert Wassink

Bijlagen
Raadsvoorstel Warmtevisie Leeuwarden
Warmtevisie Leeuwarden 'Stap voor stap naar aardgasvrij'
Warmtevisie Leeuwarden Raad - presentatie aan de raadswerkgroep duurzaamheid sept 2021
Bijlagen Warmtevisie Leeuwarden
2021-18-11 - GLL - Technische vragen warmtevisie

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	2 november 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het college heeft besloten de gemeenteraad de Warmtevisie Leeuwarden ter vaststelling aan te bieden. De Warmtevisie geeft inzicht in de stappen die nodig zijn in de gebouwde omgeving naar een aardgasvrij Leeuwarden. De visie geeft, zoals het Rijk via het Klimaatakkoord heeft opgedragen, per buurt de alternatieven van aardgas voor ruimteverwarming. Ook worden de kansrijke buurten benoemd, die tot 2030 ook echt van alternatieve duurzame warmte kunnen worden voorzien. Hiermee is de Warmtevisie Leeuwarden ook een routekaart tot 2030. De warmtevisie Leeuwarden is na een uitgebreide consultatie- en inspraakproces, gedurende de Coronaperiode, vorm gegeven. Er is een enquête bij de inwoners in Leeuwarden uitgezet, er zijn ca 80 interviews met stakeholders gehouden en het proces en inhoud is gedeeld met een klankbordgroep.
Voor de toekomstige warmteopties speelt een warmtenet met warmte uit geothermie een belangrijke rol. Echter het warmteconsortium Leeuwarden heeft op 14 okt jl. laten weten dat die verwachting moet worden getemperd. De eerste resultaten zijn minder positief dan waar ze vanuit zijn gegaan. Desalniettemin is een warmtenet voor vele wijken een oplossing met de laagste maatschappelijke kosten.

Gemeente Leeuwarden

Voorgesteld besluit

1. Aan de gemeenteraad voor te stellen om de Warmtevisie Leeuwarden "Stap voor stap naar aardgasvrij" vast te stellen;

Besluit

1. De gemeenteraad besluit om de Warmtevisie Leeuwarden "Stap voor stap naar aardgasvrij" vast te stellen;

Toelichting

Stemverklaringen
VVD: De Warmtevisie biedt veel kansen voor o.a. duurzaamheid maar moet ook betaalbaar blijven met haalbare alternatieven.
Lijst058: Wil geacht worden tegen gestemd te hebben omdat de fractie van mening is dat de visie een té optimistisch karakter heeft gezien de vele onzekerheden waaronder de ervaring met proefboring geothermie.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Warmtevisie Leeuwarden
Zaaknummer: Z221455-2020

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
In Leeuwarden hebben we met de Leeuwarder Energieagenda en alle voorgaande beleidsvisie en uitvoeringsplannen het afgelopen decennium gewerkt aan het inperken van de CO2-uitstoot. Het rapport van de Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) deze zomer heeft de mondiale zorgen over klimaatverandering door de uitstoot van broeikasgassen nogmaals heel duidelijk gepresenteerd. Met het beleidsprogramma 'Volhoudbaar Leeuwarden' en eerder de Warmtegids is de intentie uitgesproken conform het Klimaatakkoord om in 2050 onafhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen. En ook wat we in 2030 concreet willen bereiken in de gebouwde omgeving. Daar horen zoals het Rijk heeft aangegeven ook de stappen "Van het aardgas" bij, vastgelegd in een warmtevisie, om de woningen en gebouwen met duurzame alternatieven te verwarmen en hiermee een forse CO2 besparing te bereiken. Dit is een reusachtige ambitie, maar technisch haalbaar. Deze ambitie hebben we omdat we ervan overtuigd zijn dat ook Leeuwarden de verantwoordelijkheid moet nemen in de energietransitie.

De klimaatverandering is al gaande. Dat hebben we afgelopen zomer kunnen zien in de provincie Limburg waar in Valkenburg en omstreken veel schade is ontstaan door overstromingen als gevolg van hevige regenval. Dezelfde achterliggende urgentie is daarom juist ook in Leeuwarden en de regio hoog, nl. een groot gedeelte van de gemeente ligt onder zeeniveau. Ook zien we negatieve gevolgen zoals aardbevingen als gevolg van de aardgaswinning in de buurprovincie Groningen. Kortom het is noodzaak om ook in Leeuwarden nu de juiste stappen te zetten om ons aandeel te leveren in het tegengaan van verdere klimaatverandering.

Warmtevisie
Bijgaand bieden wij u de Warmtevisie Leeuwarden "Stap voor stap naar aardgasvrij" ter vaststelling aan. Na de overkoepelende Leeuwarder Energieagenda (LEA), bevat de voorliggende warmtevisie de mogelijke opties om onze buurten (wijken en dorpen) tegen de laagste maatschappelijke kosten van het aardgas te halen en het stappenplan voor de eerste wijken tot 2030. Hiermee voldoen we aan de Rijksopgave richting gemeenten conform het Klimaatakkoord om in 2021 een uitgewerkte warmtevisie vast te stellen.

Vooraf
In de onderhavige Warmtevisie Leeuwarden hebben we geanticipeerd op de positieve kansen van geothermie, warmte uit de diepere aardlagen. Het Warmteconsortium Leeuwarden streeft ernaar om met geothermie een bijna CO2-neutrale warmte aan te bieden.
Zoals u allen in de media heeft kunnen lezen, kregen we op 14 oktober jl. van het warmteconsortium Leeuwarden het bericht dat die verwachting vooralsnog getemperd moet worden: de temperatuur op een diepte van 2.700 meter is hoog, ca 99 gr Celsius, maar de doorstroming van het water in de aangeboorde

aardlaag (permeabiliteit) is laag, zo blijkt uit de eerste proeven. Hierdoor is de productie van warmte te laag om voldoende aansluitingen te kunnen bedienen voor een sluitende business case.
De geologen van het consortium analyseren op dit moment waar de mindere resultaten aan kunnen liggen en werken meerdere scenario's uit om het project alsnog te kunnen doen slagen. Dat betekent dat we nu nog niet met zekerheid kunnen bouwen op een warmtenet gevoed met duurzame warmte uit de geothermiebron. Begin 2022 hopen we meer informatie van het warmteconsortium te ontvangen.

De technische analyse van de Warmtevisie Leeuwarden verandert niet door deze informatie. Voor buurten met relatief oudere woningen, met een redelijke bebouwingsdichtheid per gebied en relatief lage energielabels en hoger energieverbruik adviseren we nog steeds een warmtenet. Hiervoor zou in de toekomst een andere warmtebron of gecombineerde bronnen een rol kunnen spelen zoals restwarmte of aquathermie.
De routekaart tot 2030, waarin we de eerste wijken denken aan te kunnen sluiten op het warmtenet, zullen we bij een 'no-go' van de geothermiebron moeten heroverwegen. Het betreft 10 buurten aan de zuidwestkant van de stad die deze optie hebben. We zullen ons dan meer focussen op de overige 12 buurten waar een ander warmtesysteem wordt geadviseerd. Tevens zal de focus op het beter isoleren van alle andere woningen in de gemeente moeten komen te liggen. Dit is met de huidige vrij hoge aardgasprijs voor ieder een aanbeveling.

Betaalbaarheid
We weten dat er nog grote uitdagingen zijn om de transitie betaalbaar te maken. We hebben in onze eigen gemeente een grote groep mensen die moeite heeft met rondkomen en een risico loopt op energiearmoede. Het is te allen tijde zaak om ervoor te zorgen dat iedereen tegen een sociale prijs mee kan doen in de energietransitie. Met de recente prijsstijging van aardgas zijn forse besparingsmogelijkheden interessant om de energierekening betaalbaar te kunnen worden. Daarom stellen we in de Warmtevisie een aantal belangrijke voorwaarden vast, zoals de juiste middelen en financiering, die nodig zijn bij de uitvoering.

Hoe hebben we de warmtevisie tot stand gebracht?
Deze visie is tot stand gebracht door te kijken naar een combinatie van wat in theorie kan ***en*** wat onze inwoners belangrijk vinden.

Technische analyse
We hebben in beeld gebracht welke warmteopties er voor Leeuwarden zijn en passen bij onze buurten. Daarnaast hebben we een beeld van welke buurten, onder voorwaarden, vóór 2030 en welke buurten daarna van duurzame warmte kunnen worden voorzien.

Participatie en consulatie
Eén van de leidende principes binnen de transitie is "samenwerken". Want het raakt ons allen en deze opgave kan niemand alleen. We hebben op diverse manieren input opgehaald voor deze visie. Covid 19 plaatste ons voor een uitdaging om dit ook daadwerkelijk te kunnen doen. Maar we hebben, gebruikmakend van nieuwe technieken toch heel veel kunnen ophalen bij de inwoners van onze gemeente, de vele stakeholders en een klankbordgroep. We hebben 80 interviews gehouden en een enquête uitgezet. Via de enquête

vroegen we onze inwoners naar hun belangrijkste uitgangspunten. Deze enquête is online verspreid in mei 2021 en er waren 1049 respondenten. Een aanzienlijk aantal in vergelijking met het aantal respondenten in eerdere enquêtes. Uit de resultaten blijkt dat betaalbaarheid met stip op 1 staat. Daarnaast is het belangrijk om als individu invloed te hebben op het milieu en om de transitie stap voor stap te laten plaatsvinden. Neem de tijd.

Eindresultaat
Met de combinatie van wat in theorie kan ***en*** wat onze inwoners belangrijk vinden zijn we in staat zijn om onze vervolgstappen te bepalen. Inwoners van de verschillende buurten zullen in een vervolgstap mét de gemeente de uitkomsten tegen het licht houden en gezamenlijk bepalen of de uitkomst ook de beste is en gedragen wordt. De integratie daarvan in het toekomstig omgevingsplan, met daarvoor een vaststelling in de raad, is de juiste weg. Daarna komen de stappen van echte plannen maken, het op kosten zetten en vervolgens de uitvoering. De kosten hiervoor zullen inzichtelijk worden gemaakt voor de komende bestuursperiode.

De Warmtevisie. Een handelingsperspectief met welke opties, waar en wanneer?
Wat: welke opties?
De eerste pijler bestaat uit de Warmtevisie, versie 1.0, zoals het Rijk dat vanuit het Klimaatakkoord wenst. Hiermee geven we een inkijk in de meest geschikte warmtealternatieven voor onze ruim 100 buurten, wijken en dorpen. De technische analyse is met het model SETuP tot stand gebracht. Dit model beheert alle beschikbare (landelijke) data onder andere over ouderdom van woningen, ouderdom aardgasnet, hoeveelheid energieverbruik per buurt etc. Het model rekende door welke warmteopties het best bij bepaalde buurten passen en welke buurten de meeste kans hebben om voor 2030 van het aardgas te raken. De kaart van deze Warmtevisie Leeuwarden geeft op basis van theoretische modellen weer hoe de warmtetransitie er in Leeuwarden uit kan zien.

Wanneer?
De tweede pijler is in welke bestaande buurten dan tot 2030 daadwerkelijk kansrijke opties zijn om van het aardgas af te kunnen koppelen. Dit is de routekaart 2030.

Wat en wanneer?
Met deze twee pijlers is de ‘Wat en wanneer’ kaart opgesteld. Dit is de basis voor het ‘handelingsperspectief’ voor onze gemeente. Per buurt is aangegeven wat en wanneer het alternatief voor aardgas tegen de laagste maatschappelijke kosten is: een warmtenet, volledig elektrisch of een hybride variant met kleine warmtepomp en een cv-ketel met een duurzaam gas. Voor de eerste buurten gaat het om buurten met 16.915 woningen en 1.226 overige gebouwen waarvoor we tot 2024 een planning met de gebouweigenaren willen maken.

Voorwaarden en enkele uitgangspunten
De routekaart fungeert als leidraad om een uitgebreider gesprek met buurten te starten. Dat zal de komende jaren moeten plaatsvinden. Voor de uitvoering is een aantal onderwerpen van belang.

Voorwaarden
Betaalbaarheid voor, draagvlak bij en investeringsbereidheid van woningeigenaren zijn belangrijke randvoorwaarden om hen mee te nemen in de transitie. Dat vraagt om toegesneden (nieuwe) financieringsinstrumentaria zoals meer subsidies, een warmtefonds, een duurzaamheidslening en een gebouw gebonden financiering waar Leeuwarden ook in participeert. Niet alleen voor particuliere eigenaren maar ook voor eigenaren in een VvE en woningbouwcorporaties. Op dit moment beschikken we nog niet over duidelijke toezeggingen van het Rijk over financiering, om voor deze groepen toegesneden 'van het aardgasplannen' te ontwikkelen.

Groen warmtenet
De uitrol van het 'Groene Warmtenet' van het Warmteconsortium Leeuwarden. Ennatuurlijk, BGDD, Shell en EBN zijn, zoals hierboven al is aangegeven, bezig met de realisatie van een warmtenet om Leeuwarden van veel warmte te voorzien. Dit tegen betaalbare en concurrerende prijzen voor de warmte van de gebouwen die kunnen worden aangesloten. Deze optie is kansrijk maar dus nog steeds in ontwikkeling. We houden er nog rekening mee dat de routekaart moeten worden aangepast als het warmtenet niet haalbaar blijkt. De bron van warmte moet dan anders worden ingevuld. Het alternatief lijkt dan aquathermie, restwarmte of helemaal elektrisch.

Een toekomstbestendig elektriciteit netwerk
Naast de uitrol van het warmtenet is ook de verzwaring van het elektriciteitsnet aan de orde. Het is duidelijk dat door deze gehele warmtetransitie ook het elektriciteitsnet forse aanpassingen nodig heeft. Paralellel wordt daar reeds aan gewerkt, maar gaat zeker nog een aantal jaren duren voordat dat op orde is.

Van handelingsperspectief naar uitvoering
Wat blijven we doen?
We beginnen dus niet op nul! De energietransitie is niet nieuw voor Leeuwarden, wij zijn al jaren bezig. Denk aan de ondersteuning van de koploper wijken, uitvoeren van het sociaal energiebeleid met onze energiecoaches, het aanbieden van een gereedschapskist met voor iedereen tips om energie te besparen via het Leeuwarder energieloket en het samenwerken met woningcoöperaties en huurders om de sociale woningbouw te verduurzamen. Op deze manier zetten we ons daarom actief in bij het isoleren van woningen en het overschakelen naar schone CO2-neutrale energiebronnen.

Met onze huidige aanpak kunnen we ook in stappen enkele 'pilotwijken' buurten ondersteunen. Dit zijn onze 'koplopers'. Bijvoorbeeld met de Oranjewijk, Baard-Easterlittens-Húns-Leons en omstreken en Stiens. Met deze buurten en dorpen hebben we de afgelopen jaren plannen al verdiept en uitgewerkt als aanzet tot wijk- of dorpsuitvoeringsplannen. Voor de Oranjewijk is daarom wederom een start gemaakt om vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken een extra bijdrage van het rijk aan te vragen. Op enkele bedrijfsterreinen is ook veel interesse om actief de transitie op te pakken. Met deze buurten en de buurten die potentieel onder het warmtenet van het Warmteconsortium Leeuwarden vallen, zijn we dus nu al bezig met de eerste stappen om van het aardgas af te komen.

Tijdspad
Het zal nog enkele decennia duren voordat alle buurten, wijken en dorpen van het aardgas af zijn. Voor alle plekken waar we nu nog niet buurtplannen willen maken, biedt de warmtevisiekaart wel perspectief op het toekomstige energiesysteem in bepaalde buurten. We weten dat de diepgaande dialoog bijna overal nog moet plaatsvinden. We zullen huishoudens op die plekken ondersteunen in de voorbereidingen op een nieuw energiesysteem, de eerste stappen in 'aardgasvrij ready' kunnen overal al worden gezet. Hiervoor werken we samen met energiecoöperaties en professionals om daar een goede 'gereedschapskist' met ondersteuning voor te ontwikkelen zoals in de LEA is aangegeven.

We zijn van plan om deze activiteiten in 2022 op tenminste hetzelfde niveau te blijven doen.

Wat is nog meer nodig?
Het is duidelijk dat opschaling van onze huidige aanpak nodig is. Een voorbeeld van opschaling is de recente toekenning uit het Volkshuisvestingsfonds. Dankzij een de bijdrage uit dit fonds in 2021 van € 20,5 mln. kunnen in een periode van tien jaar 1.610 particuliere woningen in Oost-Leeuwarden gerenoveerd en verduurzaamd worden.

Voor de uitvoering van onze routekaart willen we, aanvullend op onze huidige ondersteuning van onze 'koplopers', plannen maken voor de eerste 10 buurten tot 2024, met een opschaling naar ca 25 buurten in 2030. In de Warmtevisie hebben we ook kort het proces geschetst dat nodig is om te komen tot een volledig gedragen en onderbouwd buurtplan. Uit ervaringscijfers weten we dat de kosten voor elk buurtplan kunnen oplopen tot € 250.000,-. Voor communicatie, projectleiding en 'keukentafelgesprekken' voor alle eigenaren. Voor meerdere wijken zal dus een veelvoud van dit bedrag noodzakelijk zijn.

Voor de ***uitvoering*** van deze plannen is daarnaast een investering in het gebouw zelf nodig. Dit kan per plan sterk variëren. Van kostenneutraal voor een warmtenet tot inzet van eigen middelen bij renovatie. Het is nu al duidelijk dat de omschakeling naar een ander energiesysteem gepaard gaat met meer investeringen: voor ons als gemeente, de woningcorporaties, Warmteconsortium Leeuwarden en de netbeheerders. En ook vooral voor onze inwoners en bedrijven. Welke bijdrage vanuit het rijk beschikbaar komt voor deze extra ondersteuning is afhankelijk van het nieuwe kabinet.

Uitvoeringskosten voor de gemeente zelf
Uit de huidige middelen voor de uitvoering van de Leeuwarder Energieagenda (€ 476.000 in 2022 en voor 2023 en 2024 en gedeelte van € 250.000 (zonder reserveringen voor loonkosten), waaruit ook overige LEA doelen moeten worden gefinancierd, is een financiële basis om de huidig aanpak minimaal door te zetten. Echter om de opschalingsdoelen te halen zoals én in het Klimaatakkoord staan en in de LEA is aangegeven is er meer nodig. De VNG heeft hiervoor claims bij het Rijk neergelegd, waarop nog geen duidelijk antwoord is verkregen.

De rol van de Raad
Zoals in het Klimaatakkoord is aangegeven dient de gemeenteraad de Warmtevisie 'vast te stellen'. Daarna, zoals eerder beschreven zal bij

verdiepingsslagen in de buurten en buurtvisies en buurtplannen een meer definitieve systeemoptie worden vastgelegd in het omgevingsplan. Hierin heeft de raad wederom een besluitvormende rol.

Leeuwarden, 2 november 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

Stap voor stap naar aardgasvrij

WARMTEVISIE LEEUWARDEN

Gemeente Leeuwarden

VOORWOORD

Bert Wassink, wethouder ‘Klimaat & Energie’

Ook in Leeuwarden zetten we stappen om gedurende de komende 30 jaar los te komen van het aardgas. Onze gemeente heeft al vele jaren beleid en uitvoeringsprogramma’s met het doel uiteindelijk ‘fossielvrij’ te worden. Wij moeten en willen dat uiterlijk in 2050 laten lukken. We weten dat dit een enorme klus is, waarbij de betaalbaarheid van de transitie een cruciale rol speelt. Maar vanzelfsprekend zien we ook kansen: de transitie levert nieuwe werkgelegenheid op én kan in combinatie met andere ingrepen in de wijk zorgen voor een gezondere leefomgeving.

De ambitie om uiterlijk in 2050 onafhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen is in het voorjaar van 2021 met het vaststellen van de Leeuwarder Energieagenda nog eens bevestigd door de gemeenteraad. Dat geldt ook voor hetgeen we in 2030 concreet willen bereiken in de ‘gebouwde omgeving’. De wetenschap is eenduidig in de conclusie, dat de opwarming van de aarde en het gebruik van fossiele brandstoffen (zoals aardgas) met elkaar samenhangen. Vanzelfsprekend moet ook de gemeente Leeuwarden haar verantwoordelijkheid nemen in de overstap naar het gebruik van louter duurzame energie. En de nood is hoog. Zo zien we steeds vaker en dichter bij huis de effecten van de klimaatverandering. Het wordt steeds warmer en het wordt steeds natter. In vergelijking met 100 jaar geleden valt er 27% meer regen en temperaturen boven de 40 graden Celsius waren tot een paar jaar terug ondenkbaar voor ons land. Wat dat betreft gaan droogte en wateroverlast gelijk op. De verwachting is dat de klimaatverandering ook leidt tot een verhoging van de zeespiegel. Daarbij is het goed te beseffen, dat een groot deel van Leeuwarden ook onder de zeespiegel ligt.

In deze Warmtevisie staat een (voorstel voor een) routekaart tot 2030 waarin de kansen beschreven worden om een aantal buurten, wijken en dorpen van het aardgas af te halen. Net als in sommige wijken en dorpen al gebeurt, maken we op termijn met alle inwoners (en andere betrokkenen) in de wijken en dorpen plannen voor de uitvoering. Wij hebben elkaar nodig om stappen te zetten en kansen te benutten. Deze klus, deze energietransitie, kunnen we alleen gezamenlijk tot een succes maken. Deze eerste Warmtevisie is bedoeld om hiervoor enig houvast te geven. De visie laat zien wat mogelijk is en wanneer welke wijk, welk dorp ongeveer aan de beurt is.

Er gelden wel een aantal belangrijke voorwaarden. In de eerste plaats moet de transitie betaalbaar zijn. Voor de gemeente zelf, maar vooral ook voor de inwoners en bedrijven. Onze verwachting is dat de rijksoverheid wat dat betreft met flinke budgetten ‘over de brug’ zal komen. Onder invloed van steeds hogere gasprijzen horen we de laatste tijd steeds vaker over de ‘energiearmoede’ die talloze huishoudens treft, ook in Leeuwarden. Onze inzet is erop gericht ervoor zorgen dat iedereen tegen een sociale prijs mee kan doen met de genoemde overgang naar een aardgasvrije gemeente.

Tegelijkertijd hopen we dat u, als inwoner van de gemeente Leeuwarden, niet wacht tot u aan de beurt bent. U kunt vandaag al actie ondernemen. Denk bijvoorbeeld aan het beter isoleren van uw woning. Hiervoor heeft het Rijk verschillende subsidies of andere vormen van financiering in het leven geroepen. Maak daar vooral gebruik van.

Het past bij onze ambitie om als hoofdstad van Friesland ook een vooraanstaande rol te spelen in de energietransitie die zo belangrijk is in pogingen de klimaatverandering te beperken om zo de aarde (en Leeuwarden) ook voor de kinderen van onze kinderen leefbaar te houden.

Samen gaan we stap voor stap naar een aard

SAMENVATTING

Samen naar een visie op duurzame warmte

Deze warmtevisie is een eerste schets van hoe wij heel de gemeente Leeuwarden aardgasvrij willen maken. Aardgasvrij betekent dat we niet meer verwarmen en koken met aardgas. In plaats daarvan gebruiken we duurzame energiebronnen. Hier zijn twee redenen voor. Bij het verbranden van aardgas komt CO_2 vrij en die uitstoot draagt bij aan de klimaatverandering. Daarnaast brengt gaswinning problemen met zich mee, zoals we in Groningen duidelijk hebben kunnen zien. Het opstellen van de visie hebben wij als gemeente niet alleen gedaan. Inwoners, bedrijven, woningcorporaties en andere belanghebbenden zijn er actief bij betrokken. Hiervoor zijn onder meer een enquête, gespreksavonden, interviews en een klankbordgroep ingezet.

Stap voor stap deze opgave realiseren

Ons doel is om in 2030 49% minder CO_2 uit te stoten dan in 1990. In 2050 willen we zelfs helemaal onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, waaronder aardgas. Dat is een grote opgave, die wij stap voor stap uitvoeren.

- Het begint met de vraag naar warmte te laten dalen, bijvoorbeeld door woningen en andere gebouwen beter te isoleren.
- Ook moeten we ervoor zorgen dat de kosten van de overstap naar aardgasvrij overal zo laag mogelijk blijven. Zo houden we deze transitie voor alle inwoners betaalbaar.
- Het benutten van koppelkansen met andere werkzaamheden is hierbij een belangrijk aandachtspunt.
- Het technische deel van de opgave betreft het goed kunnen toepassen van alternatieven voor aardgas, zoals warmtenetten, groen gas en elektrische warmtepompen.
- Verder is er een sociale kant: iedereen moet kunnen meedoen en meedenken.
- Tot slot heeft de gemeente middelen nodig om regie te voeren en aan betrokkenen ondersteuning te bieden.

Duurzame warmteopties in kaart gebracht

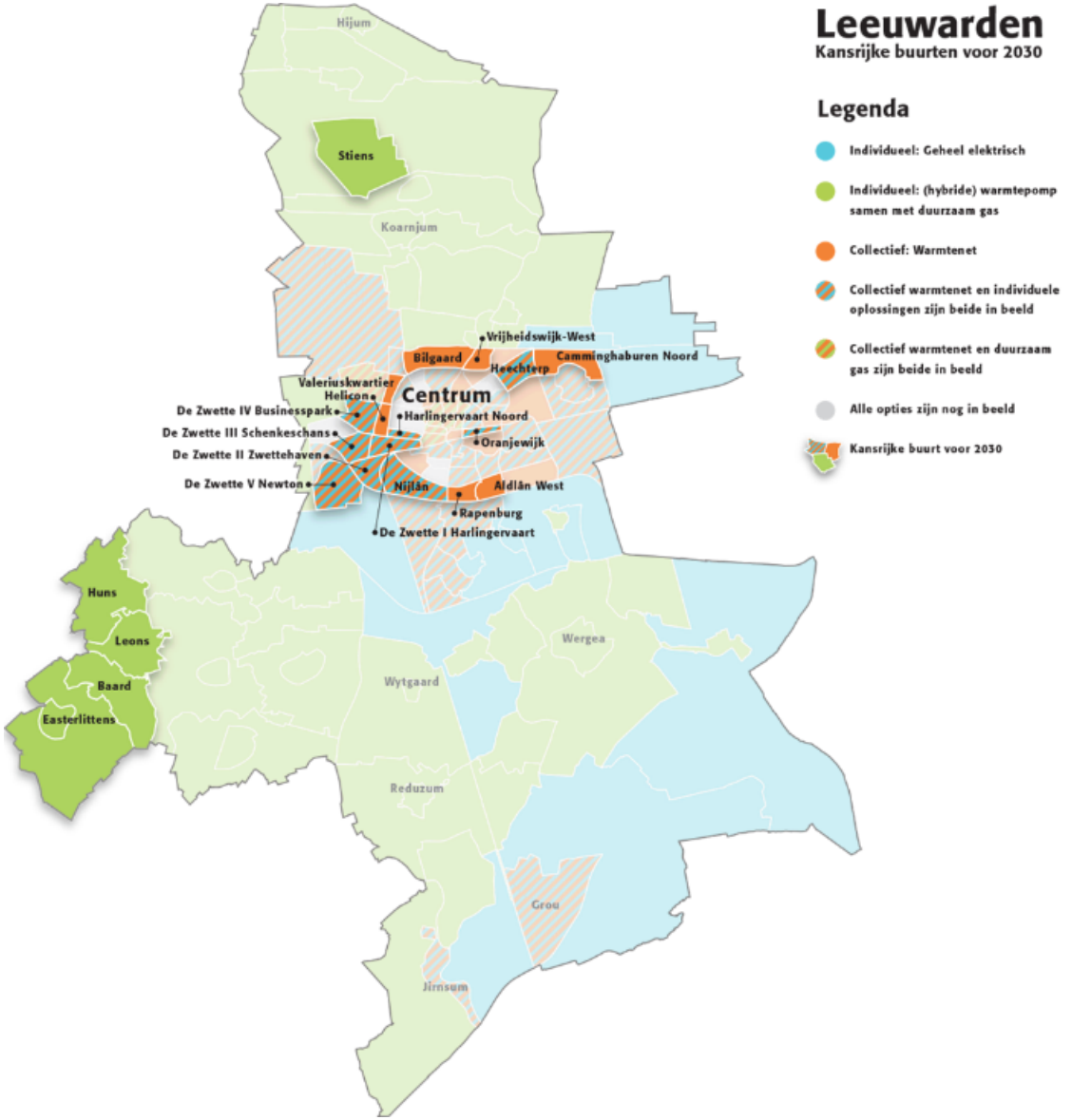
Welk alternatief voor aardgas het beste te benutten is, hangt af van de betreffende buurt. In buurten met veel nieuwere gebouwen heeft een individuele volledig elektrische oplossing de voorkeur. Doordat deze gebouwen goed geïsoleerd zijn, is relatief weinig energie nodig om ze te verwarmen. Dit gebeurt met een warmtepomp. Ook in sommige andere buurten is zo'n oplossing een geschikte optie, maar dan in combinatie met duurzaam gas. Er zijn ook buurten waar de voorkeur uitgaat naar een gezamenlijke aanpak: een collectief warmtenet. Via zo'n warmtenet krijgen gebouwen duurzame warmte, zoals aardwarmte. In een aantal andere buurten zijn een collectief warmtenet en een individuele volledig elektrische oplossing beide goede opties. Om een elektrische oplossing toe te kunnen passen, zal netverzwaring waarschijnlijk nodig zijn.

Maatwerk via buurtplannen

In deze warmtevisie maken wij onderscheid tussen buurten die kansrijk zijn om vóór 2030 aardgasvrij te worden (zie figuur: plattegrond) en buurten die we pas ná 2030 een alternatief voor aardgas geven. Voor deze laatste groep geldt bijvoorbeeld dat er nu nog geen koppelkansen of plannen voor een warmtenet zijn. Voor elke buurt stellen we een buurtplan op. Om tot een doordacht, breed gedragen en realistisch plan

te komen, doen wij dat samen met alle belanghebbende uit de betreffende buurt. Het opstellen van de buurtplannen is onderdeel van onze campagne ‘Stap voor stap naar aardgasvrij’. Met deze campagne willen we bovenal inwoners en andere belanghebbenden goed en op tijd informeren over wat nodig is voor de overstap. Dat is waar we als gemeente veel waarde aan hechten.

Figuur: Plattegrond warmteopties Leeuwarden

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding 8
   - 1.1 **Hoe is de visie tot stand gekomen?** 9
   - 1.2 **Leeswijzer** 9
2. De opgave en de context van de transitie 10
   - 2.1 **De Leeuwarder ambitie, transitieopgave en kansen** 11
   - 2.2 **Afbakening van de scope** 15
3. Ultgangspunten voor de transitie 16
4. Warmteopties en kansrijke buurten tot 2030 17
   - 4.1 **Warmteopties** 18
   - 4.2 **Criteria voor de warmteopties en de kansrijke buurten tot 2030** 19
   - 4.3 **Kansrijke buurten voor 2030** 21
5. Van kansrijke buurten naar handelingsperspectieven 23
   - 5.1 **Handelingsperspectief voor iedereen** 23
   - 5.2 **Energie besparen** 23
   - 5.3 **Handelingsperspectieven per buurt** 23
6. activiteiten, organisatie en financiën 27
   - 6.1 **Activiteiten** 27
   - 6.2 **Communicatie en participatie** 29
   - 6.3 **Organisatie, financiën en voorwaarden** 33
   - 6.4 **Monitoring** 35

Bijlage 1: Wie hebben er meegedacht 36

Bijlage 2: Enquete & resultaten 37

Bijlage 3: Verslagen gespreksavonden 51

Bijlage 4: Criteria 53

Bijlage 5: Achtergrondinformatie platform SETuP 57

Bijlage 6: Warmteoptie per buurt 59

Bijlage 7: Inventarisatie kaart initiatieven 67

Bijlage 8: Kansrijke buurten voor 2030 68

Bijlage 9: 'No regret' maatregelen 73

1. INLEIDING

Waarom een warmtevisie?

Het is iets meer dan vijftig jaar geleden dat de laatste gemeente in Nederland overging van kolen en stadsgas op aardgas. Hierdoor kwam het verwarmen van een woning en koken met gas binnen ieders bereik. We zijn er allemaal aan gewend: het is schoon, comfortabel en komt makkelijk onze huizen binnen. Toch maken wij voor Leeuwarden een visie voor de overstap naar een aardgasvrije samenleving (warmtetransitie). Waarom?

Tegengaan gevolgen klimaatverandering

De afgelopen zomers hebben we in ons eigen land kunnen zien wat de gevolgen zijn van de opwarming van de aarde. Denk aan de droge, hete zomer van 2020 en de overstromingen en lange regenbuien in 2021. Een van de oorzaken van deze opwarming is onze CO_2-uitstoot. Ook bij het verbranden van aardgas komt CO_2 vrij. Die uitstoot willen we flink omlaag brengen.

Gaskraan gaat dicht

Een tweede reden om te werken aan een aardgasvrij Leeuwarden is de situatie in Groningen. Vanwege alle problemen die door de gaswinning zijn ontstaan, is met de Groningers afgesproken dat de gaskraan daar dichtgaat. Wij willen dat over een tijdje hetzelfde gebeurt met de gaskraan in Fryslân. Daarom zijn we op zoek naar goede alternatieven voor aardgas. Dat vraagt om een visie op de technische mogelijkheden en waar die het beste passen. Ook vraagt het om een visie op de voorwaarden waaronder we deze overstap maken. Hoe kan het voor iedereen werken, welke gevolgen heeft het en wat is een goede timing?

Duurzame warmteopties per buurt

In deze warmtevisie geven we per buurt en dorp aan wat het alternatief voor aardgas kan zijn voor het verwarmen van huizen en hoe snel de overstap te maken is. Daarnaast gaan we in op wat de randvoorwaarden en belangrijkste principes voor de warmtetransitie in de gemeente Leeuwarden zijn. Hoe maken we het voor alle inwoners mogelijk? Waar zitten blokkades en uitdagingen? Hoe komen we hierover in gesprek en kunnen we oplossingen aandragen?

Warmtevisie geeft eerste schets richting aardgasvrij Leeuwarden

Het is een grote transitie die veel invloed heeft op het dagelijks leven van onze inwoners, daar zijn we ons van bewust. De gemeente heeft op dit moment ook nog niet alle antwoorden en zeker niet oneindige middelen. Wij gaan aan de slag met de kennis en middelen die we nu hebben. Deze visie is een eerste schets van hoe Leeuwarden aardgasvrij te maken is. Een basis voor het gesprek en een richting die we kunnen volgen. We weten ook dat de overgang naar aardgasvrij afhankelijk is van nieuwe technologische ontwikkelingen, landelijk beleid en kansen die we tegenkomen. Wij willen klaar zijn om goed in te kunnen spelen op die ontwikkelingen en kansen. En we willen de warmtevisie kunnen bijstellen wanneer dat nodig is. We verwachten dat we de visie in ieder geval iedere vijf jaar actueel maken.

1.1 Hoe is de visie tot stand gekomen?

Een van de belangrijkste principes voor de transitie is ‘samenwerken’: de overstap raakt ons allemaal en niemand kan dit alleen. We hebben verschillende manieren gebruikt om input te krijgen voor deze visie en om het gesprek aan te gaan over de opgave. Corona maakte het er niet makkelijker op, maar we hebben dankzij nieuwe digitale technieken toch veel informatie kunnen ophalen en bespreken. Al die input is verwerkt in deze visie.

Inwoners hebben meegedacht
Om de uitgangspunten voor deze visie helder te krijgen, hebben we via een enquête eerst inbreng van inwoners gevraagd. Deze enquête is in mei 2021 online verspreid en had 1049 respondenten. Hieruit kwam onder andere naar voren dat inwoners betaalbaarheid belangrijk vinden. Daarnaast hebben zij graag een positieve invloed op het milieu. Verder vinden ze dat de transitie stap voor stap moet gebeuren; neem de tijd. Een uitgebreid overzicht van de enquête en de resultaten is te vinden in bijlage 2.

Tijdens een digitale informatieavond (webinar) voor alle inwoners van de gemeente Leeuwarden, zijn de onderwerpen duurzaamheid en aardgasvrij extra toegelicht. Op deze avond kwamen onder andere initiatiefnemers uit de mienskip zelf aan het woord om hun ervaringen te delen.

Op 7, 14 en 22 juni zijn voor de verschillende deelgebieden van de gemeente (Noord, Midden en Zuid) digitale gespreksavonden georganiseerd. Hierbij zijn de kansrijke alternatieve warmtebronnen (technieken) toegelicht. Daarna konden inwoners met de gemeente en met elkaar in gesprek over wat belangrijk is bij de overstap naar aardgasvrij. Ook konden zij vragen stellen aan experts en de wethouder.

Een verslag van deze gesprekken is te vinden in bijlage 3. De gespreksavonden zijn ook terug te zien via de volgende link: (https://energieloketleeuwarden.nl/terugkijken-gespreksavonden-aardgasvrij-wonen/)

Interviews met belanghebbenden
Naast inwoners zijn ook andere belanghebbenden gevraagd om input te leveren. Deze belanghebbenden zijn geïnterviewd om erachter te komen:

- Wat zij zelf doen op het gebied van duurzaamheid;
- Wat ze belangrijk vinden bij de transitie naar aardgasvrij;
- Met welke concrete projecten ze zich bezighouden.

Een overzicht van belanghebbenden is te vinden in bijlage 1.

Klankbordgroep
Tijdens het opstellen van deze warmtevisie hebben belanghebbenden, inwoners en bedrijven meegedacht in de vorm van een klankbordgroep. Bijlage 1 geeft een overzicht van welke partijen wanneer en op welke manier betrokken zijn.

1.2 Leeswijzer

Deze warmtevisie begint met hoofdstuk 2 ‘De opgave en de context van de transitie’. Hierin gaat het om de opgave en het kader waarbinnen deze opgave zich afspeelt. Hoofdstuk 3 ‘Uitgangspunten voor de transitie’ gaat over de randvoorwaarden en belangrijkste principes voor de warmtetransitie in de gemeente. Hoofdstuk 4 schetst een beeld van de kansrijke buurten en de verschillende alternatieven voor aardgas per buurt. Tot slot In hoofdstuk 6 gaan we in op de uitvoering. Hoe gaan we straks verder met deze opgave? Hoe krijgt dat vorm in de eerste buurten?

2. DE OPGAVE EN DE CONTEXT VAN DE TRANSITIE

We sluiten met de warmtevisie aan bij (internationaal beleid.
In december 2015 heeft Nederland ingestemd met een nieuw klimaatakkoord van de Verenigde Naties. Het doel van dit akkoord is om het opwarmen van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius. Dit betekent dat Nederland, net als alle andere landen, een flinke inspanning moet leveren om deze opwarming tegen te gaan.

49% minder CO_2 uitstoot
Het kabinet heeft in het regeerakkoord van 2017 aangegeven dat de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 49% verminderd moet zijn ten opzichte van 1990. In 2020 is dit nog beter verankerd door het vastteleggen in wetgeving; de Klimaatwet. In deze wet is het doel van 49% minder CO_2 vastgelegd. Om invulling te geven aan dit doel, is het nationale Klimaatakkoord opgesteld. Hierin staan afspraken die de overheid, organisaties en bedrijven samen hebben gemaakt. Een van die afspraken is om ervoor te zorgen dat we in 2050 een 'aardgasvrije gebouwde omgeving' hebben. Deze overgang naar een aardgasvrije omgeving is gigantisch en heeft effect op bijna acht miljoen woningen in Nederland.

De invoering van de Warmtewet 2.0
Volgens planning wordt de Warmtewet 2.0 in 2022 ingevoerd. Deze vernieuwde wet kan invloed hebben op lokale beslissingen. Belangrijke punten in de warmtewet zijn onder andere het tarief van warmte en de (ont)koppeling met aardgas, de rol van de gemeente bij het aansluiten van buurten en een CO_2-norm voor warmtenetten.

Regierol in opstellen Warmtevisie
Gemeenten hebben een belangrijke regierol bij deze overgang naar een aardgasvrije omgeving. Ze zijn daarom gevraagd om voor 2022 een visie op te stellen. Deze visie richt zich vooral op technische aspecten van de transitie: wat zijn de mogelijke alternatieven voor aardgas?

In de gemeente Leeuwarden zijn er plannen op 3 niveaus:

1) **Regionaal met de Regionale Energie Strategie (RES).** Op 2 juni 2021 is de gemeenteraad akkoord gegaan met de RES 1.0 voor Fryslân. Onderdeel van de RES is de Regionale Structuur Warmte (RSW). Hierin staat geschetst wat de kansen en knelpunten zijn om de regio Fryslân duurzaam te verwarmen. Deze eerste RSW is zo de start van de verkenning op het gebied van warmte.

2) **Op gemeentelijk niveau met deze Warmtevisie.** De visie beschrijft hoe wij als gemeente, samen met belanghebbenden en inwoners, werken aan een aardgasvrije omgeving.

3) **Voor elke buurt (elke wijk en elk dorp)** waar we starten met de transitie stellen we een concreet plan van aanpak op, oftewel een uitvoeringsplan. Deze plannen maken we samen met inwoners, ondernemers en organisaties in de betreffende buurt. In deze uitvoeringsplannen maken wij een definitieve keuze voor het warmtealternatief en geven we gedetailleerd aan wat de kosten zijn. De eerste stapjes naar aardgasvrije buurten zijn al gezet. Samen met verschillende initiatieven in de gemeente is ervaring opgedaan met het maken van plannen en het aanvragen van subsidie in het kader van het landelijke 'Programma aardgasvrije wijken' (PAW). Deze ervaringen zijn verwerkt in de route naar uitvoeringsplannen die in hoofdstuk 6 staat beschreven. Ook deze initiatieven blijven we begeleiden en ondersteunen naar uitvoeringsplannen.

2.1 De Leeuwarder ambitie, transitieopgave en kansen

2.1.1 Ambitie en CO_2-opgave

Onze ambitie is om in 2030 49% minder CO_2 uit te stoten dan in 1990. In 2050 willen we onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, waaronder aardgas. Deze doelstellingen komen uit de door de raad in 2021 vastgestelde Leeuwarder Energie Agenda (LEA). In de aanloop naar de LEA heeft het college ook een Warmtegids vastgesteld. Hierin staat geschetst wat de rol is van de gemeente bij de warmtetransitie.

De ambitie is groot. Als we kijken naar de totale CO_2-uitstoot van Leeuwarden in 2018, zien we dat de gebouwde omgeving zorgde voor 37% van de totale CO_2-uitstoot (figuur 1). In de afgelopen jaren zijn al stappen gezet om de CO_2-uitstoot te verminderen. In totaal is 4,4% van de woningen in Leeuwarden aardgasvrij[1]. Dit zijn vooral nieuwbouwwoningen en koplopers die zelf stappen hebben gezet om aardgasvrij te wonen. Het aardgasverbruik is in de afgelopen jaren gedaald, terwijl het aantal gebouwen is toegenomen. Dit komt deels door energiebesparing en deels door aardgasvrije nieuwbouw.

Totale uitstoot 924 Kton CO_2	**Gebouwde omgeving**	**Mobiliteit**	**Industrie**	**Landbouw**
100%	**37%**	**22%**	**18%**	**23%**
	Aardgas- en warmteverbruik en overige broeikasgassen	Brandstof verbruik	**Energiegebruik** 80%	**Energiegebruik** 5%
	Woningen 54%		**Afvalbeheer (overige broeikasgassen** 12%	**Mest (overige broeikasgassen)** 17%
	Utiliteit 46%		**Overige industrie CO_2 en overige broekasgassen** 8%	**Landbewerking (overige broeikasgassen)** 27%
				Fermentatie (veeteelt) (overige broeikasgassen) 51%

Figuur 1: overzicht van de CO_2-uitstoot in 2018 per sector in verhouding tot de totale uitstoot van de gemeente Leeuwarden in 2018
Bron: Energy Transition Model

[1] www.cbs.nl

Woningen en gebouwen stap voor stap aardgasvrij
Ongeveer 63.000 huishoudens en 14.000 utiliteitsgebouwen (kantoren, scholen, ziekenhuizen, fabrieken enzovoort.) moeten in de komende tientallen jaren aardgasvrij worden gemaakt. Dat doen we stap voor stap. Dat kan op individueel gebouwniveau: een gebouw verbruikt steeds minder aardgas. Dat kan ook op buurt-/blokniveau: een buurt gaat in één keer van het aardgas af. Beide strategieën worden ingezet afhankelijk van wat waar haalbaar is.

Kansrijke buurten tot 2030
In de LEA staat onze ambitie om tot 2024 voor 10.000 woningen en 5.000 overige gebouwen[2] uitvoeringsplannen te maken en in 2030 1100 TJ energie te besparen. De exacte verdeling tussen de woningen en overige gebouwen is afhankelijk van de kansen. Deze visie laat zien dat de kansen om dat doel te halen er zijn. Uit de eerste analyse in deze visie blijkt dat verdeeld over verschillende buurten 13.875 WEQ kansrijk zijn om tot 2030 aardgasvrij te maken. Als het aardgasvrij maken van deze gebouwen slaagt dan levert dit een besparing op van ca 497 TJ. De overige 603 TJ moet buiten deze buurtaanpak bespaard worden; denk hierbij aan buurtgerichte isolatie campagnes, de inzet van Energiecoaches, gemeente brede besparing en het stimulerend toezicht energiebesparing bij bedrijven.

Bijlage 8 geeft een overzicht van de kansrijke buurten. Het doel is alleen haalbaar onder de voorwaarden die we hebben gesteld (paragraaf 6.2). De grootste kansen liggen bij de aansluiting op een warmtenet. Bij verdere uitrol van een warmtenet is het tot 2024 mogelijk om, naast de eerste bedrijfsgebouwen, nog 6.000 woningen aan te sluiten. Voor de overige gebouwen zijn er tot 2024 naast een warmtenet andere warmteopties. Deze staan aangegeven in hoofdstuk 3.

Uitrol warmtenet extra kans
Om de gewenste CO_2-vermindering voor 2030 te halen, is meer nodig. Het doel is haalbaar met een combinatie van een verdere uitrol van het warmtenet en steeds meer besparen in dezelfde aantallen en hetzelfde tempo als tot 2024. In 2030 kan een warmtenet 30.000 tot 40.000 gebouwen duurzame warmte leveren. Net als in de LEA kiezen we ervoor om ons in deze eerste warmtevisie te concentreren op de meest kansrijke buurten. Met het actueel maken van deze visie in 2026 kunnen we andere buurten als kansrijk benoemen.

2.1.2 De energiebesparingsopgave

Een belangrijke stap bij de overgang naar aardgasvrij is het verminderen van het gebruik van aardgas. Dit kan door de vraag naar warmte per persoon te laten dalen, bijvoorbeeld door mensen aan te sporen om vaker een trui aan te trekken en woningen beter te isoleren. Voorbeelden uit de praktijk laten zien dat hiermee vele kubieke meters aan aardgas te besparen zijn én dat zo meer comfort ontstaat, als de woning goed geventileerd wordt.

'No regret' maatregelen
Iedere gebouwbezitter zou dus een aantal basismaatregelen moeten nemen voor het onderhoud van zijn of haar pand. We noemen dit 'no regret'-maatregelen. Dit zijn maatregelen waar je geen spijt van kunt hebben en die je ongeacht de keuze voor een alternatief voor aardgas kan nemen. In bijlage 9 is een overzicht te vinden van deze maatregelen.

[2] Het betreft hier 'woningequivalenten': waar één 'woningequivalent' overeenkomt met het energieverbruik van één gemiddelde woning, (59,66 GJ/ per jaar) Bron: SETTuP. Bedrijfsgebouwen tellen in aantal weq-en mee als hun energieverbruik gedeeld door 59GJ. Daarmee komt 5000 weq overeen met bijvoorbeeld 5 hele grote bedrijfsgebouwen.

2.1.3 De financiële opgave

De overstap naar aardgasvrij vraagt om een bijdrage van alle betrokken partijen in de gemeente Leeuwarden. We willen dat die overstap naar aardgasvrij voor iedereen, inwoners en andere betrokkenen, betaalbaar is. Betaalbaarheid bekijken we van twee kanten: de totale maatschappelijke kosten en de individuele kosten voor de gebouweigenaar en/of bewoner/huurder.

Laagste maatschappelijke kosten
Met het Nederlandse Klimaatakkoord is afgesproken dat de warmtevisie uitgaat van de laagste maatschappelijke kosten van de hele warmteketen. Maatschappelijke kosten zijn bijvoorbeeld de kosten van de aanleg van een warmtenet. Of van de verzwaring van de elektriciteitsnetten om aan de toegenomen vraag te kunnen voldoen. Wij hebben voor deze visie in kaart gebracht welke alternatieven voor aardgas tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten te benutten zijn. De verdeling van kosten en dekking over partijen is een vervolgvraag. Voor deze vraag wordt landelijk onder de nieuwe Warmtewet 2.0 naar oplossingen gezocht. Op dit moment zien we dat de transitie nog bijna nergens financieel helemaal uit kan. De transitie kan alleen goed verlopen als voor zowel inwoners als andere betrokken partijen een passende business case te maken is. Om een goede business case te maken, is steun vanuit de Rijksoverheid nodig.

Keuze opties
Om de transitie maatschappelijk betaalbaar te houden, is het belangrijk dat we bij de overstap naar aardgasvrij zoveel mogelijk de route volgen die in deze visie is geschetst. Het is een opgave om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk gebouweigenaren kiezen voor de optie met de laagste maatschappelijke kosten. Want hoe meer eigenaren kiezen voor een andere optie, hoe moeilijker we die laagste kosten voor de rest van de gemeente kunnen garanderen.

De individuele financiële opgave voor gebouweigenaren is afhankelijk van hoe goed het pand onderhouden is en van hoeveel investeringen er al zijn gedaan voor het besparen van energie. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan schil-isolatie en dubbel glas.

2.1.4 De technische opgave

Alternatieven voor aardgas
Als alternatief voor aardgas overwegen we verschillende opties. Voorbeelden daarvan zijn warmtenetten, duurzaam gas en elektrische warmtepompen. In paragraaf 3.2 staan deze opties toegelicht. Ze bieden wel een alternatief voor aardgas, maar zijn niet zonder uitdagingen.
Bij ‘groen gas’ is de opgave om het beschikbaar te krijgen voor de gebouwde omgeving. Daarnaast zit er een limiet aan de productie van dit duurzaam gas.
Voor een elektrische oplossing geldt dat het elektriciteitsnet niet overal sterk genoeg is. Hier ligt een opgave voor Liander. Bovendien is deze oplossing niet overal even betaalbaar doordat sommige huizen slecht geïsoleerd zijn.
Voor een warmtenet geldt dat dit in verband met de al aanwezige infrastructuur niet overal ondergronds in te passen is.
Deze technische randvoorwaarden en opgaves zijn zoveel mogelijk verwerkt in de analyse. Het is onvermijdelijk dat bij het toepassen van alternatieven voor aardgas opgaves blijven bestaan.

2.1.5 De sociale opgave

De transitie wordt vaak vooral gezien als een technische opgave. Maar het is ook een sociaal-maatschappelijke opgave. De overgang naar een alternatief voor aardgas raakt mensen tot achter de voordeur en in hun

portemonnee. De prijs van aardgas stijgt en juist mensen die weinig te besteden hebben en weinig invloed hebben op waar zij wonen, worden de komende jaren hiermee geconfronteerd.

Voorkomen van energiearmoede
Daarnaast is er in verschillende buurten sprake van 'energie armoede'[3] dit wordt vaak gemeten als huishoudens met enerzijds een laag inkomen en anderzijds óf hoge energiekosten óf een woning met een relatief lage energetische kwaliteit. We weten door onze jarenlange ervaring met de Energiecoach voor mensen met een laag inkomen hoe groot de energiearmoede kan zijn. We hebben een opgave om juist de minder zelfredzame inwoners goed te begeleiden bij deze transitie en waar mogelijk energie armoede te voorkomen.

De tijd nemen voor maatwerk per buurt
Bij de keuze voor een buurtaanpak is de opgave om iedereen in een buurt mee te laten doen met de transitie. Het is aan de gemeente om hierbij te ondersteunen en stimuleren. Dit vraagt in veel gevallen om maatwerk. Iedere buurt, woning en woonsituatie is anders en vraagt om een andere aanpak. 'Neem de tijd' zeiden onze inwoners hierover.

2.1.6 De opgave voor de gemeentelijke organisatie

In het klimaatakkoord staat dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de energietransitie in de gebouwde omgeving. Bij elkaar moeten landelijk zeven miljoen gebouwen duurzame warmte krijgen. Op het gebied van duurzaamheid is dit de meest ingewikkelde transitie die er is. Een die alle Nederlanders raakt. Het is de transitie die het draagvlak voor klimaatbeleid maakt of breekt. Wij hebben echt de volle dertig jaar nodig om buurt voor buurt een alternatieve infrastructuur voor aardgas op te bouwen.

Extra organisatie en uitvoeringsbudget nodig
Gemeenten hebben vandaag de dag niet de mankracht om hierover meteen de regie te voeren en de uitvoering te ondersteunen. Met het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten een vergoeding krijgen voor de kosten die ze maken voor deze nieuwe taak. De Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) heeft die kosten in beeld gebracht. Voor 2022 worden ze landelijk geschat op ruim 400 miljoen euro. Op basis van het onderliggende onderzoek van AnderssonElffersFelix (AEF) is de verwachting dat de kosten richting 2030 stijgen naar een klein miljard. Het Rijk heeft het ROB-advies nooit in twijfel getrokken, maar laat de uitvoering ervan liggen tot het nieuwe kabinet aantreedt.

Alle gemeenten, waaronder Leeuwarden, hebben inmiddels hun huiswerk gedaan. Maar nu heeft onze gemeente voor de opgave extra geld nodig. Zonder uitvoeringsgeld komen de plannen die tot al die verduurzaamde huizen leiden stil te liggen. Ook voor Leeuwarden geldt dat we de organisatie van deze opgave en de financiële ondersteuning van gebouweigenaren niet zelf kunnen betalen. Het is belangrijk dat we op 1 januari 2022 van start kunnen gaan met de uitvoering.

2.1.7 De kansen

Naast een heleboel uitdagingen en opgaven biedt de transitie ook kansen. Nationaal wordt verwacht dat de energietransitie voor meer werkgelegenheid zorgt in de installatiesector, de grond-, weg- en waterbouw en de technische advisering. Bij deze groei in werkgelegenheid is het wel belangrijk dat er ook genoeg personeel is in deze sectoren. Daarnaast kan de transitie voor een economische impuls zorgen, een startmotor zijn voor vernieuwing en een schone duurzame leefomgeving.

3

2.2 **Afbakening van de scope**

Dit is de eerste warmtevisie die de gemeente Leeuwarden maakt. Het doel is richting geven en een leidraad zijn voor het gesprek. Voor deze visie is een eerste onderzoek gedaan naar de mogelijke en beschikbare alternatieven voor aardgas. In deze paragraaf geven we de verschillende onderdelen van de visie aan, en wat in een later stadium wordt uitgewerkt of beslist.

Gemeentelijke visie op de schaal van buurten
De warmtevisie is een visie voor heel de gemeente die per buurt laat zien hoe en wanneer die aardgasvrij te maken is. 'Buurt' is hier opgevat als breed begrip; het gaat ook om wijken en dorpen. Hierbij is de volgende toelichting van belang:

- **De transitiekaart geeft een beeld op buurtniveau**
  Afwijkende gebouwtypen binnen de buurten, zoals een boerderij uit 1925 in een wijk uit 2005, zijn niet zichtbaar op de kaart. Deze specifieke situaties en uitzonderingen behandelen we in een latere fase in de uitvoeringsplannen.
- **Keuzes voor warmtebron liggen niet vast**
  De warmtevisie geeft een beeld van de aardgasvrije infrastructuur per buurt zonder daarbij nu al een harde keuze te maken voor de energiebronnen. De visie houdt rekening met de kansen voor verduurzaming van de bronnen die deze infrastructuren voeden.
- **Tempo bepaalt buurt zelf**
  Het tempo waarin een buurt aardgasvrij kan worden, bepaalt de buurt zelf. In de ene buurt gaat dat collectief en in fases, in de andere buurt individueel en op daarvoor logische momenten.
- **'Buurt' is breed begrip**
  De kaarten en afbeeldingen in deze warmtevisie zijn ingericht volgens de CBS-buurten. De aanpak is niet gebonden aan die CBS-grenzen. Een initiatief kan dus ook buiten een CBS-buurt plaatsvinden. De CBS-grenzen zijn bedoeld om richting te geven aan de opgave.
- **Kaart toont 'voorkeursalternatief'**
  De kaart in deze warmtevisie geeft een voorkeursalternatief aan voor een hele buurt. Maar binnen buurten zijn vaak verschillen. Er kunnen oudere en nieuwere gebouwen en verschillende soorten eigenaren zijn. Voor delen van een buurt kunnen andere aardgasvrije oplossingen beter zijn. Voor gebouwen zijn er bijvoorbeeld andere voorkeursoplossingen dan voor woningen.

Maatschappelijke kosten en betaalbaarheid voor de eindgebruikers
Met het Nederlandse Klimaatakkoord is afgesproken dat de warmtevisie uitgaat van de laagste maatschappelijke kosten van de hele warmteketen. Door de laagste maatschappelijke kosten als uitgangspunt te nemen, brengen we de betaalbaarheid voor inwoners dichterbij. Wat de effecten zijn voor individuen en hoe de kostenverdeling er precies uit gaat zien, is iets wat we nu nog niet kunnen zeggen. De nieuwe Warmtewet 2.0 regelt straks waarschijnlijk kwesties als de tariefregulering en subsidies en energieleningen.

Goed wacht niet op beter
Wij starten met de aanpak in 14 buurten, waaronder een bedrijventerrein en een cluster van meerdere dorpen. Dat neemt niet weg dat steeds meer eigenaren zelf de stap naar aardgasvrij zetten en dat het verder beperken van de warmtevraag in heel de gemeente belangrijk is.
We moeten rekening houden met flexibiliteit bij de uitvoering, blijven leren en ruimte houden voor innovatie. Ook willen we lokale initiatieven die passen binnen de uitgangspunten van deze warmtevisie stimuleren. Het kan dus zijn, dat in buurten die nu nog niet zijn weergegeven als kansrijk voor 2030, toch al stappen worden gezet richting aardgasvrij.

3. UITGANGSPUNTEN VOOR DE TRANSITIE

De overgang van aardgas naar alternatieven raakt heel de gemeente Leeuwarden. We moeten daarom aandacht houden voor wat belangrijk is bij deze grote transitie. In het voorjaar zijn hierover veel gesprekken gevoerd en is een enquête gehouden. Al deze input heeft geleid tot de volgende uitgangspunten.

1) Betaalbaar

De energierekening moet voor alle inwoners betaalbaar blijven. De energiearmoede moet niet toenemen, hier werken wij aan met o.a. de Energiecoaches en isolatie acties. Wij zetten in op oplossingen met de laagste maatschappelijke kosten.

2) Samenwerken

De overstap naar een aardgasvrije omgeving maken we samen met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, energie coöperaties en andere belanghebbende. Iedereen moet kunnen meedenken en meedoen. Bij zowel het maken van buurtplannen als de uitvoering daarvan is daarom afstemming nodig. Dit vraagt om genoeg kennis en betrokkenheid van alle belanghebbenden.

3) De warmtevoorziening is betrouwbaar en duurzaam

Het is en blijft belangrijk dat inwoners kunnen rekenen op ‘betrouwbare’ warmte, oftewel duurzame oplossingen met zekerheid van levering. We kiezen voor alternatieven voor aardgas waarvan we weten dat ze werken en toekomstbestendig zijn.

4) We maken gebruik van logische momenten

Bij de uitvoering en het bepalen van de volgorde van buurten is het van belang om zoveel mogelijk aan te sluiten bij logische momenten. Het gaat om koppelkansen: werk met werk maken. Wij houden daarbij rekening met bijvoorbeeld vervangingsmomenten van de aardgasleidingen, onderhoudsplannen van gebouwen en werkzaamheden in de openbare ruimte. Zo willen we zinloze investeringen voorkomen en kansen pakken om kosten te besparen. We rekenen erop dat ook gebouweigenaren dit uitgangspunt toepassen bij het onderhoud van hun gebouwen.

5) Stap voor stap

Wij willen de warmtetransitie stap voor stap laten plaatsvinden. Het tempo is een van de grootste zorgen die uit de enquête naar voren kwam. We streven naar een realistische visie op de transitie, die rekening houdt met de uitvoerbaarheid, de beschikbare mankracht en de financiële haalbaarheid.

6) Zorgvuldig en transparant

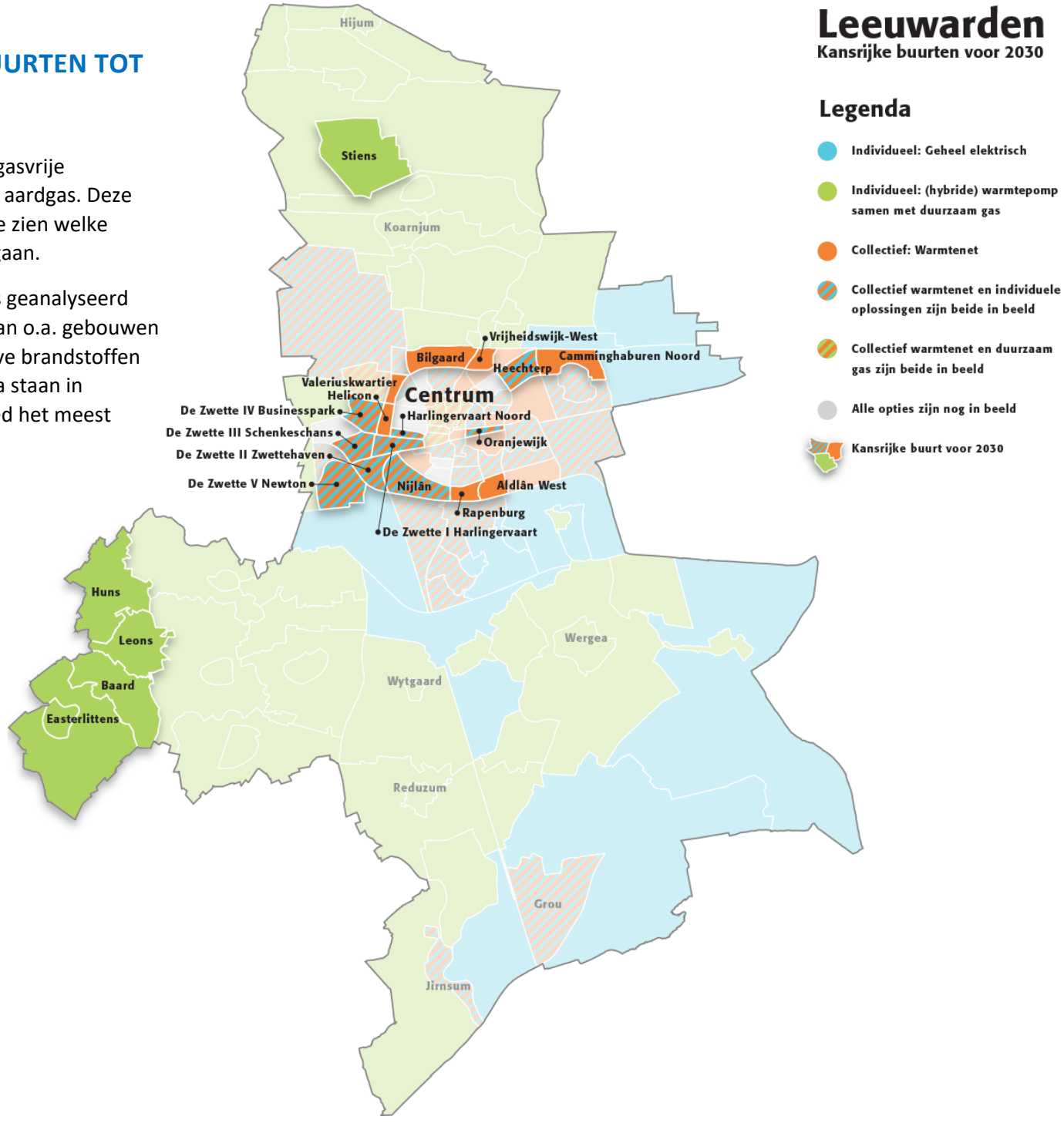
We zijn zorgvuldig en transparant. Dat betekent we op tijd informatie verschaffen. Zo kunnen alle betrokkenen de juiste afwegingen maken.

Samen geven deze 6 uitgangspunten een beeld van waar het bij de warmtetransitie om draait. Wij zijn ons ervan bewust dat bepaalde punten niet altijd samengaan. Denk bijvoorbeeld aan betaalbaarheid en duurzame oplossingen. We hebben gezocht naar een goede balans tussen alle uitgangspunten. In deze warmtevisie staat beschreven welke afwegingen we daarbij hebben gemaakt.

4. WARMTEOPTIES EN KANSRIJKE BUURTEN TOT 2030

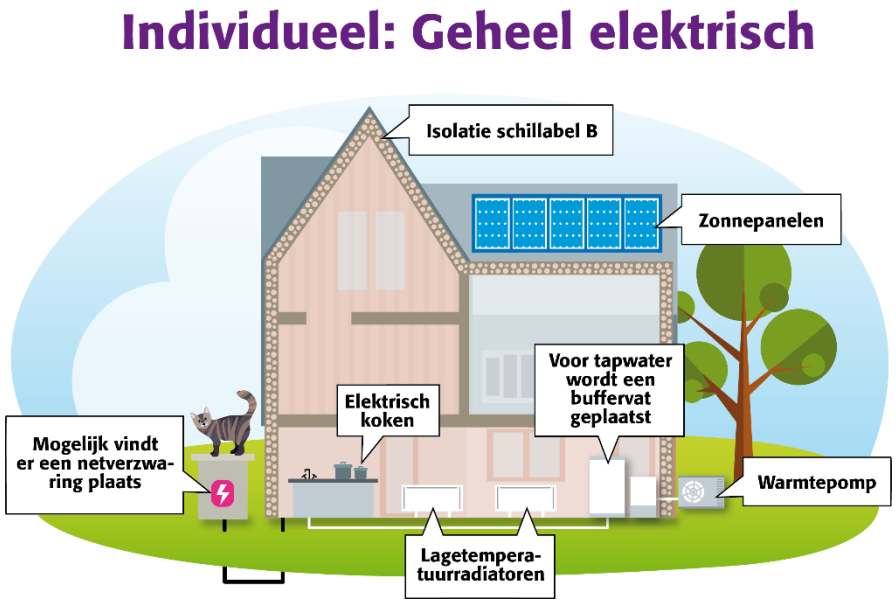
In dit hoofdstuk geven wij per buurt aan wat het aardgasvrije alternatief kan zijn voor het verwarmen en koken met aardgas. Deze alternatieven noemen we warmteopties. Ook laten we zien welke buurten kansrijk zijn om tot 2030 mee aan de slag te gaan.

Welke warmteoptie waar het beste toe te passen is, is geanalyseerd met het SETuP model. Dit is een model dat alle data van o.a. gebouwen en energieverbruik en beschikbaarheid van alternatieve brandstoffen per buurt een waarde geeft. De achterliggende criteria staan in paragraaf 4.2. Het resultaat is een kaart met per gebied het meest kansrijke alternatief voor aardgas.

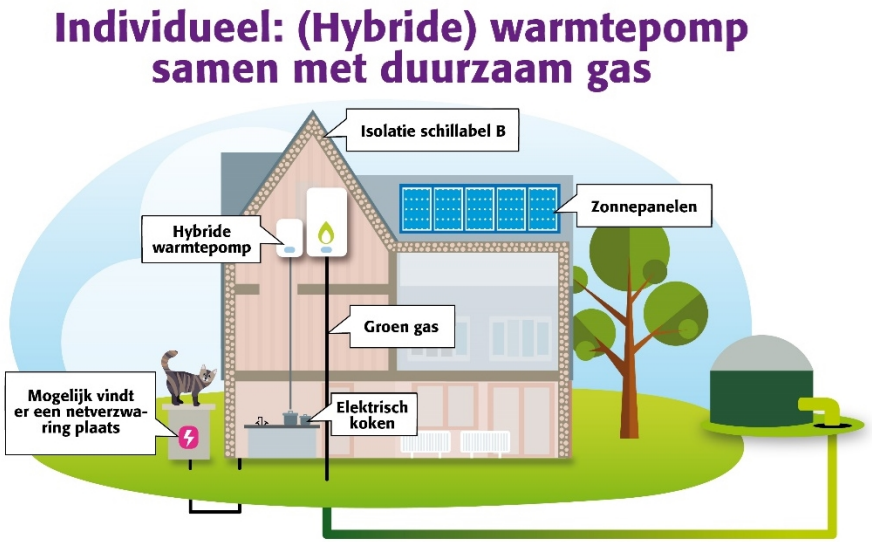
4.1 **Warmteopties**

We gaan in deze paragraaf uit van de nu bekende warmteopties, uiteraard volgen we de ontwikkelingen en innovaties in de markt. Deze zullen wellicht in een volgende versie van de visie worden opgenomen.

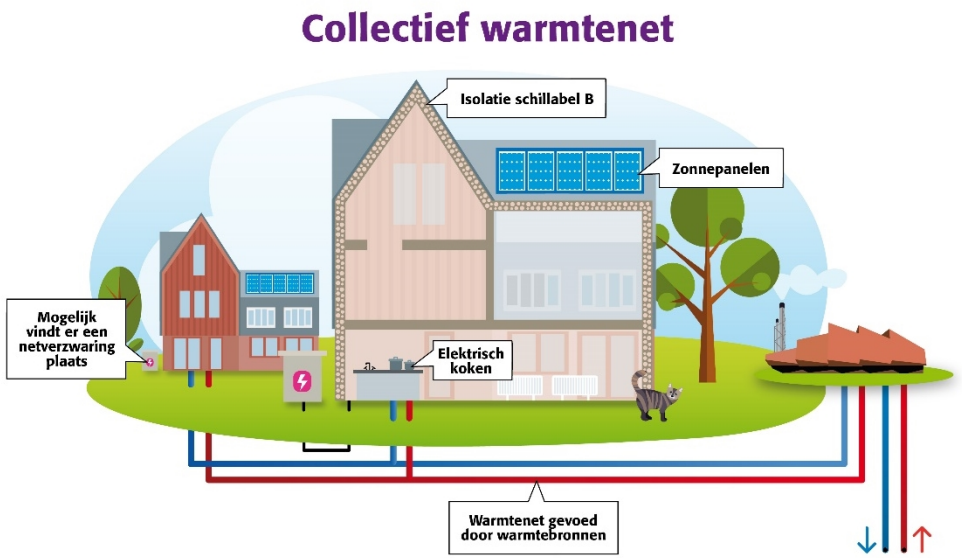
Individueel – Geheel elektrisch

Deze optie heeft de voorkeur bij nieuwere woningen. Door de goede isolatie van deze woningen is relatief weinig energie nodig om ze te verwarmen. De woning krijgt een (combi)warmtepomp. Deze pomp werkt op stroom en haalt warmte uit de buitenlucht of het grondwater. Hiermee verwarmt ze de woning en het (tap)water (een combiwarmtepomp kan de woning ook koelen). Voor warm tapwater komt er ook een buffervat. De standaardradiatoren maken plaats voor laagtemperatuurradiatoren. Koken gaat elektrisch of met inductie. Voor een deel kunnen zonnepanelen de extra benodigde elektriciteit (duurzaam) leveren. De gasaansluiting is niet meer nodig en wordt verwijderd.

Individueel – (hybride) warmtepomp samen met duurzaam gas

De woning krijgt een (hybride) warmtepomp. Deze gebruikt (een kleine hoeveelheid) elektriciteit om warmte uit de lucht of de grond te halen. Hiermee verwarmt ze de woning en het (tap)water. Het is niet nodig om de radiatoren hiervoor aan te passen. Koken gaat met duurzaam gas. De gasleiding blijft dus in de woning. Er stroomt alleen geen aardgas meer doorheen, maar duurzaam (groen) gas.

Collectief – warmtenet

Bij een collectief warmtenet wordt de woning verwarmd met duurzame warmte. Denk bijvoorbeeld aan aardwarmte (geothermie),restwarmte van industrie (warmte die fabrieken produceren), aquathermie of een collectieve warmtepomp. Koken gaat elektrisch of met inductie.

Warmteleidingen komen de woning binnen in de meterkast. Eén leiding voor de aanvoer van heet water en één voor de afvoer van afgekoeld water. Hiervoor plaatst de warmteleverancier een ‘afleverset’. Deze set komt meestal op de plek van de oude gasaansluiting (die dan niet meer nodig is). Omdat warmte via het warmtenet warm genoeg is voor het verwarmen van de woning en het (tap)water, is het niet nodig om de radiatoren in huis aan te passen.

Geen houtstook

In de afgelopen jaren is in studies het stoken op hout of houtachtige materialen vaak opgevoerd als alternatief voor aardgas. Vanwege de uitstoot van fijnstof en andere overlast is deze optie niet meegenomen in deze visie. Er is geen wetgeving die deze optie kan verbieden, maar meerdere groepen hebben de gemeente laten weten deze optie af te keuren.

4.2 Criteria voor de warmteopties en de kansrijke buurten tot 2030

De gemeente Leeuwarden heeft als doel om in 2050 onafhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen, dus ook van aardgas. Wij maken onderscheid tussen buurten die kansrijk zijn om vóór 2030 aardgasvrij te worden en buurten waarbij dat het beste vanáf 2030 kan gebeuren. Met de eerstgenoemde buurten kunnen we beginnen na vaststelling van deze visie. In sommige daarvan zijn al stappen gezet naar aardgasvrij. De tweede groep buurten maken we stap voor stap klaar voor de transitie door in te zetten op onder andere energie besparen, bewustwording en duurzaam gedrag.

Zoals eerder benoemd in deze visie, is met een enquête, interviews, een klankbordgroep en gespreksavonden aan inwoners en professionals gevraagd wat zij belangrijk vinden bij de transitie. Op basis daarvan is een aantal criteria opgesteld om per buurt een keuze te maken tussen de verschillende warmteopties. En om te bepalen welke buurten kansrijk zijn om voor 2030 aardgasvrij te worden. Deze criteria staan in bijlage 4 toegelicht. Tabel 1 bevat een samenvatting van diezelfde criteria.

Criteria voor kansrijke buurten voor 2030	Korte toelichting
Laagste maatschappelijke kosten	De laagste maatschappelijke kosten zijn de totale kosten die nodig zijn voor de overstap naar aardgasvrij. Denk hierbij aan kosten voor aanpassingen in een woning (zoals het aanbrengen van isolatie), de aanschaf van de techniek (zoals een warmtepomp) en eventuele aanpassingen in de infrastructuur (zoals het verzwaren van elektriciteitsnetten).
Beschikbaarheid van of zicht op een duurzame bron	Is de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten al beschikbaar in de betreffende buurt? Of is het waarschijnlijk dat die daar op korte termijn beschikbaar komt? Hernieuwbare energiebronnen zijn schaars in Nederland. De beschikbaarheid van warmteopties bepaalt ook de volgorde waarin buurten aan de beurt zijn.
Bestaande infrastructuur en afstand daartoe	De aanwezigheid van een al bestaande infrastructuur voor warmte speelt een belangrijke rol bij de keuze voor een warmteoptie. Hetzelfde geldt voor plannen voor een nieuwe infrastructuur. Daarnaast is de afstand van belang: hoe dicht ligt een buurt bij zo'n bestaande of geplande infrastructuur?
Aansluiting bij plannen en werkzaamheden, benutten van logische momenten	Ook andere plannen en werkzaamheden in de gemeente hebben direct of indirect invloed op de keuze voor een warmteoptie. En op hoe kansrijk een buurt is. Want hoe meer het inzetten van een alternatief voor aardgas daarbij kan aansluiten en er dus logische momenten (koppelkansen) te benutten zijn, hoe beter.
Gebundelde vraag	Hoe beter de vraag naar warmte in een buurt te bundelen en organiseren is, hoe kansrijker die buurt. Gebundelde vraag kan bijvoorbeeld ontstaan door veel bezit van één eigenaar of via een vereniging van eigenaren.
Actieve betrokken inwoners	Zijn buurtinwoners al met duurzaamheid en/of de energietransitie bezig? Dan maakt dat die buurt kansrijker.
Duidelijke voorkeursoplossing	Hoe duidelijker de voorkeursoplossing in een buurt is, hoe kansrijker die buurt.

Tabel 1: Samenvatting criteria kansrijke buurten

4.3 **Kansrijke buurten voor 2030**

Uit de eerste analyse blijkt dat de buurten die hieronder genoemd staan kansrijk zijn voor de overstap naar aardgasvrij voor 2030. Samen met buurtinwoners willen wij de planning tot 2024 opstellen. Hieronder staat per buurt welke kenmerken haar kansrijk maken. ‘Buurt’ is hier opgevat als breed begrip; het gaat ook om wijken en dorpen.

Nijlân

Nijlân ligt vlakbij de bron van aardwarmte. In deze buurt maken vele woningen op één vierkante kilometer, de zogenaamde dichtheid van de bebouwing, een warmtenet interessant. De woningen zijn over het algemeen niet zo goed geïsoleerd. Het leveren van warmte met een hogere temperatuur kan ervoor zorgen dat extra investeringen op het gebied van isolatie niet nodig zijn. Daarnaast zijn er wijkinwoners die georganiseerd aan energiebesparing werken.

De aanleg van het warmtenet is kansrijk om te combineren met onderhoud aan de riolering. Gebundelde vraag is mogelijk doordat een groot deel van de gebouwen in bezit is van de woningcorporaties. Het gasnet is voor een groot deel economisch deel afgeschreven.

Harlingervaart Noord

Ennatuurlijk heeft plannen voor de uitrol van het warmtenet in deze buurt. Vanaf 2023 moeten alle bedrijfsgebouwen groter dan 100 m2 voorzien zijn van minimaal energielabel C. Het leveren van duurzame warmte via een warmtenet kan hieraan bijdragen. Het aardgasnet is economisch bijna afgeschreven.

Oranjewijk

De aanwezigheid van een actief inwonerscollectief en plannen voor een duurzaam eigen warmtesysteem maken deze buurt kansrijk. De energiecoöperatie wil graag met financiering uit een nieuwe proeftuinaanvraag versneld stappen zetten. Het aardgasnet is economisch bijna afgeschreven. Een deel daarvan is nog gietijzer dat mogelijk nog een aantal jaar meekan.

Heechterp

Het bundelen van de warmtevraag van particulieren en woningcorporaties is in deze buurt mogelijk. Het bestaande warmtenet ligt dichtbij en is in aankomende fases mogelijk uit te breiden. Hierdoor kan snel duurzame warmtelevering plaatsvinden. Het gasnet is economisch bijna afgeschreven. Er is een sloop- en nieuwbouwplan dat een koppelkans biedt voor de overstap. Via het volkshuisvestingsfonds is in deze buurt voor particuliere eigenaren subsidie aangevraagd en toegekend.

De Zwette I Harlingervaart, De Zwette II Zwettehaven, De Zwette III Schenkenschans, De Zwette IV Businesspark en De Zwette V Newton

De bedrijvenvereniging doet samen met de gemeente onderzoek naar verduurzaming van de Zwetteparken. Hierbij is serieuze belangstelling voor een warmtenet. In de buurt ligt daarvoor een bron en er zijn plannen voor een infrastructuur voor warmte.

Aldlân West

De aanwezigheid van een enthousiast inwonerscollectief en plannen voor een infrastructuur voor warmte die de buurt bijna doorkruist, maken deze buurt kansrijk. Het aardgasnet is economisch bijna afgeschreven en er is een sloop- en nieuwbouwplan dat een koppelkans biedt. Meerdere inwoners van de buurt hebben aangegeven achter de keuze voor een warmtenet te staan.

Helicon

Hier zijn plannen voor een infrastructuur voor warmte. Ontwikkelingen in het gebied, zoals de bouw van het nieuwe Cambuurstadion, bieden daarnaast interessante koppelkansen.

Bilgaard

Er zijn plannen voor het aanleggen van een warmtenet. De route van het warmtenet van het zuidwesten van de stad naar het noordoosten loopt langs deze buurt. Groot onderhoud aan de riolering en wegen biedt een koppelkans. Daarnaast is er de opgave van energie armoede in deze buurt. Ook in deze buurt wordt het Volkhuisvestingsfonds ingezet.

Vrijheidswijk West

Het geplande warmtenet loopt langs deze buurt. Daarnaast is er de opgave van energie armoede in deze buurt. Ook is er in deze buurt een aanzienlijke hoeveelheid corporatief bezit, wat gebundelde vraag mogelijk zou kunnen maken. Daarnaast biedt onderhoud aan de wegen in deze buurt een potentiële koppelkans.

Camminghaburen Noord

Er zijn plannen voor een infrastructuur voor warmte. Groot onderhoud van wegen biedt een koppelkans. Het aardgasnet is economisch bijna afgeschreven. Buurtinwoners hebben een duidelijke voorkeur voor een alternatief en dat is ook beschikbaar.

Rapenburg

Er is hier een actief inwonerscollectief. Daarnaast zijn er plannen voor een infrastructuur voor warmte. Buurtinwoners hebben een duidelijke voorkeur voor een alternatief en de beschikbaarheid daarvan is kansrijk. Onderhoud van de riolering biedt een koppelkans. Het aardgasnet is economisch bijna afgeschreven.

Stiens

Er is hier een actief inwonerscollectief. Onderhoud aan de riolering en wegen biedt een koppelkans, net als maatregelen voor het omgaan met de klimaatverandering. Het aardgasnet is economisch bijna afgeschreven.

Baard, Easterlittens, Húns, Leons en het buitengebied bij deze dorpen

De energiecoöperatie Grieneko is bezig met het verduurzamen van de dorpen. Onderhoud aan de riolering en wegen biedt een koppelkans. Een dichtbijgelegen boerderij produceert veel groen gas. Hierdoor is dit al een paar jaar een pilotgebied voor de overstap van plattelandsdorpen naar aardgasvrij.

Valeriuskwartier

In deze buurt staan grote renovaties gepland. Hierbij is de buurt waarschijnlijk direct op het langskomend warmtenet aan te sluiten. Daarnaast zijn er meerdere woningcorporaties in de wijk die, als zij interesse hebben en aangesloten willen worden, een groot deel van de aanwezige woningen kunnen verduurzamen.

5. VAN KANSRIJKE BUURTEN NAAR HANDELINGSPERSPECTIEVEN

5.1 Handelingsperspectief voor iedereen

Bij de warmtetransitie moet er voor iedereen steeds handelingsperspectief zijn. Met 'handelingsperspectief' bedoelen wij dat iedereen handvatten moet hebben om het doel, aardgasvrij wonen, te kunnen bereiken. Dit geldt dus voor zowel een buurt waarin nog niet is nagedacht over de overgang naar aardgasvrij als een buurt met concrete plannen daarvoor. Dit hoofdstuk schetst het handelingsperspectief per warmteoptie.

Het is belangrijk om gebouweigenaren zo goed mogelijk te informeren over de stappen die nodig zijn voor de transitie. In algemene zin én specifiek voor hun buurt. Het gesprek aangaan met de bewoners uit de wijken, buurten en dorpen is daarom een van de eerste en belangrijkste stappen in het proces van het buurtplan. Het gemeentelijk Energieloket speelt daar een grote rol bij. Hier kunnen eigenaren informatie krijgen over welke technische maatregelen zij kunnen nemen, bijvoorbeeld op het gebied van isolatie en installatie. Ook kan het Energieloket inzicht geven in welke subsidies en financieringsmogelijkheden daarvoor bestaan.

5.2 Energie besparen

De duurzaamste energie is energie die je niet gebruikt. Besparen is een belangrijke bouwsteen voor de warmtetransitie. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen betrokken partijen. De gemeente wil daarin het voortouw nemen door hulp en ondersteuning te bieden. Wij werken aan een programma voor het isoleren van gebouwen. Hierin staan het geven van informatie en acties per doelgroep en type buurt centraal.

Om de kosten van isoleren zo laag mogelijk te houden, is het van belang om zoveel mogelijk logische momenten te benutten (koppelkansen). Denk bijvoorbeeld aan onderhoud, verbouwingen en verhuizingen. De gemeente wil gezamenlijke inkoopacties organiseren (met een grotere groep inwoners en/of gebouweigenaren). Ook verstrekt ze 'energieleningen', voor onder andere het isoleren van woningen. Daarnaast zijn hiervoor verschillende andere subsidies en financieringsmogelijkheden.

Het beter laten isoleren van een woning verdient zich vaak in de loop van de jaren terug door besparing op de energierekening. Bovendien zorgt het voor meer comfort in de woning. Door het nemen van zulke maatregelen zorgen we er met z'n allen voor dat gebouwen klaar zijn voor de transitie. Wel is de ervaring tot nu toe dat het isoleren van de gebouwde omgeving een opgave is die veel tijd nodig heeft.

In het kader van het Klimaatakkoord ontwikkelt de Rijksoverheid een landelijke standaard voor isolatie. Daarnaast is bepaald dat kantoren in 2030 energielabel A moeten hebben. De Wet milieubeheer maakt het mogelijk om energiemaatregelen te eisen die zich in vijf jaar terugverdienen. Naast dit alles is er ook nog veel energie te besparen met ander, duurzaam gedrag.

5.3 Handelingsperspectieven per buurt

Wat het gekozen alternatief voor aardgas ook is, de gemeente speelt altijd een rol bij de overstap. Hoeveel regie de gemeente heeft, kan wel verschillen. Zo kan bij een collectief warmtenet iemand uit de buurt het initiatief nemen. Bij het maken van een buurtplan pakt de gemeente juist de regie. Het is belangrijk dat het duidelijk is voor woningeigenaren en huurders wat de warmtetransitie voor hen betekent en wat zij zelf al kunnen doen. Informatie gericht op gedragsverandering speelt daarbij een rol.

5.3.1 Buurten voor 2030

Collectieve warmteopties voor 2030

Er zijn een aantal buurten die kansrijk zijn om aardgasvrij te worden voor 2030 én waarbij uit de eerste analyse blijkt dat een collectief warmtenet een goed alternatief is. Daarnaast zijn er een aantal buurten waar naast een collectief warmtenet ook een individuele volledig elektrische oplossing een goede optie lijkt.

Het tempo waarin deze twee groepen buurten aardgasvrij te maken zijn, hangt af van de gekozen warmteoptie. Voor de gebouwen die aangesloten worden op een warmtenet, wordt het tempo daarnaast voor een groot deel bepaald door de uitrol van dit betreffende warmtenet. Na de aanleg van het warmtenet vindt die aansluiting stap voor stap plaats. De ervaring leert dat per buurt een doorlooptijd van acht tot tien jaar nodig is om alle stappen van planvorming tot uitvoering te doorlopen. Voor de gebouwen met een volledig elektrische oplossing geldt dat deze op natuurlijke vervangingsmomenten overgaan op een elektrisch oplossing.

Deze buurten vallen in het tijdvak tot en met 2030, omdat hier een stapeling van kansen ligt. Het start in elke buurt met het opstellen van een buurtplan in een periode van twee tot drie jaar, samen met inwoners en andere belanghebbenden. Met dat plan maken wij een uitvoeringsplan waarin een definitieve keuze voor het tempo van de overstap wordt gemaakt. Voor de tweede groep buurten geldt dat we hiermee ook een keuze maken voor een van de twee alternatieven voor aardgas.

Individuele warmteopties voor 2030

In aantal buurten die kansrijk zijn om voor 2030 aardgasvrij te worden, is een gasnet met duurzaam gas in combinatie met een hybride warmtepomp een goed alternatief. In deze buurten is het belangrijk om eerst te besparen op het gasverbruik. Dat kan door woningen en andere gebouwen beter te isoleren, elektrisch te koken en hybride warmtepompen met aardgas te gebruiken. Een hybride warmtepomp met aardgas is een tussenoplossing; het einddoel is hybride met duurzaam gas.

Om deze warmteoptie mogelijk te maken, is een elektriciteitsnet nodig dat aan de vraag kan voldoen. Daarnaast moet er genoeg duurzaam gas zijn voor de gebouwde omgeving. In theorie is er genoeg duurzaam gas om in ieder geval met een deel daarvan warmte te leveren. De komende jaren moet blijken of dit ook beschikbaar kan komen voor de rest van de gebouwde omgeving. We houden daarvoor relevante ontwikkelingen en innovaties in de gaten.

Het tempo waarin gas wordt bespaard en deze buurten aardgasvrij te maken zijn, hangt verder af van hoe snel gebouweigenaren de nodige maatregelen kunnen nemen.

5.3.2 Buurten na 2030

Vooraf

Zoals in paragraaf 2.1.1 staat, richten wij ons met deze eerste warmtevisie op de meest kansrijke buurten. Hiervoor maken we tot eind 2024 plannen, onder de voorwaarden voor financiering die het Rijk heeft gesteld (zie onder andere paragraaf 5.5). Onder de juiste voorwaarden zijn wij in staat om in 2026, bij het actueel maken van deze visie, een aantal buurten als kansrijk te benoemen om aardgasvrij te maken na 2030. Vanwege onduidelijkheid over de financiering lopen we hier niet op vooruit.

Collectieve warmteopties na 2030

De buurten die kansrijk zijn om na 2030 aardgasvrij te worden met een collectief warmtenet, zijn te vinden in bijlage 6. Voor het feit dat deze buurten pas na 2030 een alternatief voor aardgas krijgen, zijn verschillende redenen. Voor sommige buurten geldt dat er geen koppelkansen zijn, of dat er geen geplande infrastructuur voor warmte is. In dat geval voldoen de gebouwen bijvoorbeeld wel aan de eisen van een warmtenet, maar zijn daar nu nog geen plannen voor.

Vanaf 2026 is de warmtetransitie die plaatsvindt na 2030 concreter te plannen. Op dit moment kan dat nog niet, omdat veel werkzaamheden (van de gemeente of gebouweigenaren) die dan koppelkansen kunnen bieden nu nog niet gepland zijn.

Dat deze buurten pas na 2030 kansrijk zijn om aardgasvrij te maken, betekent niet dat er tot die tijd niets hoeft te gebeuren. Om de transitie mogelijk te maken, is het belangrijk dat alle gebouwen een ‘minimum isolatieniveau’ bereiken. Daarnaast helpt het om in deze buurten inwoners aan te sporen tot duurzaam gedrag en bijvoorbeeld een energiecoöperatie op te zetten.

Individuele warmteopties na 2030

Ook de buurten waar na 2030 duurzaam gas in combinatie met een hybride warmtepomp of een individuele volledig elektrische oplossing een goed alternatief is, zijn te vinden in bijlage 6. Net als in de buurten vóór 2030, is het hier belangrijk om eerst te besparen op gasverbruik en de capaciteit van het elektriciteitsnet uit te breiden. Ook in deze buurten hangt het tempo van de overstap af van hoe snel maatregelen te nemen zijn door gebouweigenaren. Het gaat hierbij om maatregelen zoals het isoleren van gebouwen, het overgaan op elektrisch koken en het vervangen van cv-ketels door warmtepompen.

De netbeheerder houdt de belasting van het elektriciteitsnet in de gaten. Vraagt het verbruik om meer capaciteit, dan verzwaart de beheerder het net. Hierbij is het belangrijk om rekening te houden met de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het moment om te verzwaren bepaalt de netbeheerder daarom in overleg met de gemeente. Bij voorkeur is dit wanneer werkzaamheden te combineren zijn (koppelkansen).

5.3.3 Bijzondere groepen en onderwerpen

Woningcorporaties
Woningcorporaties in de gemeente Leeuwarden zijn actief betrokken bij de warmtetransitie. Ze hebben met elkaar afspraken gemaakt over de verduurzaming van hun gebouwen. Daarnaast hebben wij een haalbaarheidsstudie laten doen door adviesbureau Fakton. Hiermee is onderzocht of hun panden, particuliere woningen en utiliteitsgebouwen op het huidige warmtenet aan te sluiten zijn. Het idee is dat gebouweigenaren meeliften op de gebundelde vraag en een aanbieding voor aansluiting op het warmtenet ontvangen. Zo profiteren ook zij van het tempo en de prijsvoordelen.

Zakelijke markt
Tussen de kansrijke buurten voor 2030 zitten naast buurten met vooral woningen ook buurten met veel bedrijven. Het is dus belangrijk om de zakelijke markt goed mee te nemen bij het maken van buurtplannen. Zoals in paragraaf 4.3.1 beschreven staat, kijken gebouweigenaren in deze buurten naar koppelkansen of volgen zij het tempo van de uitrol van een warmtenet. Om bedrijven in deze buurten te ondersteunen bij de overstap, is een specifieke aanpak nodig. Hierbij valt te denken aan acties als het geven van energieadvies.

Aardwarmte (geothermie)
Leeuwarden ligt op de hellingen van een miljoenen jaren oude vulkaan. De top zit nu een paar kilometer ondergronds, tussen Texel en Harlingen. Onder Leeuwarden, op een diepte van ongeveer 2700 meter in de grondlaag (die de Slochteren Formatie heet), bevindt zich een warme grondwaterlaag van zo'n 95 graden Celsius. Hierin zijn geen grote breuken te bespeuren, zoals die er wel zijn in Noord-Holland en Groningen. De grondwaterlaag onder Leeuwarden is één geheel. Zij strekt zich uit over meer dan drie kilometer en heeft een dikte van ruim honderd meter.

De verwachting is dat met deze aardwarmte (of geothermie of geothermische warmte) veel gebouwen in Leeuwarden te verwarmen zijn. Momenteel vinden hiervoor druk- en sensorproeven plaats. Het gebruik van aardwarmte kan enorm veel op de uitstoot van CO_2 besparen. Maar omdat voor het pompen van de warmte elektriciteit nodig is, is die uitstoot nog niet helemaal nul.

Het leveren van de warmte gaat via een warmtenet. De aanleg daarvan kost veel geld. Daarom vindt nu ook een onderzoek plaats om duidelijkheid te krijgen over de kosten voor toekomstige gebruikers van de aardwarmte.

6. ACTIVITEITEN, ORGANISATIE EN FINANCIËN

6.1 **Activiteiten**

6.1.1 Voortzetten en vernieuwen van inzet

De energietransitie is niet nieuw voor Leeuwarden, wij zijn al jaren bezig. In dit hoofdstuk vatten we samen wat we al doen. Daarna geven we aan wat nodig is om nog méér te doen. En wat nodig is om de komende jaren deze warmtevisie uit te voeren.

6.1.2 Wat doen we al?

Wij beginnen niet op nul. Er zijn al veel initiatieven van inwoners van de gemeente Leeuwarden (bijlage 7). Daarnaast zijn er veel bedrijven en kennisinstellingen die al bezig zijn met de energietransitie.

In 2019 heeft het college een 'Warmtegids' (Warmtegids) vastgesteld. Hierin staan de hoofdlijnen beschreven van hoe de gemeente de regie voert op weg naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Dit staat ook in de Leeuwarder Energie Agenda 2021-2024 (LEA). Daarnaast staat in de LEA beschreven hoe de gemeente initiatieven ondersteunt. Omdat de LEA recent is vastgesteld en tot 2024 loopt, verwijzen we naar hoofdstuk 4 in de LEA voor een uitgebreide toelichting.

Activiteiten van de gemeente die direct samenhangen[4] met de uitvoering van deze warmtevisie, zijn:

- Het maken van uitvoeringsplannen;
- Het verder ondersteunen van de buurten/dorpen die al bezig zijn;
- Het uitvoeren van het Sociaal Energiebeleid, inclusief het inzetten van Energiecoaches;
- Het aanbieden van een gereedschapskist met voor iedereen tips om energie te besparen;
- Het samenwerken met woningcorporaties en huurders om de sociale woningbouw te verduurzamen;
- Het investeren in aardwarmte en warmtenetten;
- Het verduurzamen van eigen gebouwen;
- Het stimulerend toezicht energiebesparing bij bedrijven.

Op dit moment kunnen we in kleine stappen enkele buurten minimaal ondersteunen, zoals Oranjewijk, Baard en omstreken, Zwette bedrijventerreinen en Stiens. We zijn van plan om dit, met de huidige ambtelijke ondersteuning, in 2022 op tenminste hetzelfde niveau te blijven doen.

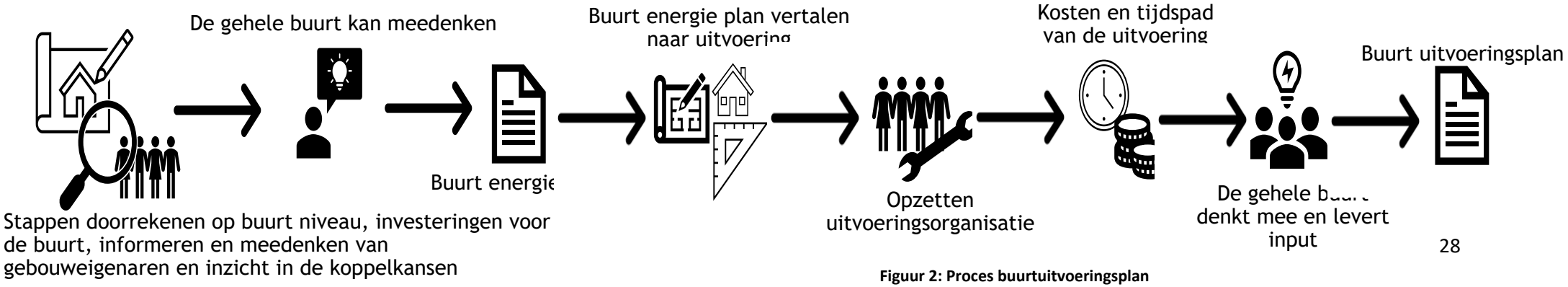
[4] In de LEA zijn óók de doelstelling en specifieke activiteiten opgenomen over het opwekken van duurzame energie. Een deel van deze activiteiten vinden binnen de gebouwde omgeving plaats. Zoals het stimuleren van zonnepanelen op daken.

6.1.3 Waar willen we nog meer aan de slag?

Wij staan ook niet stil. In de korte tijd na het vaststellen van de LEA hebben we bestaande en nieuwe activiteiten een impuls gegeven. Het gaat om activiteiten die ons helpen bij de uitvoering van deze visie. Drie belangrijke voorbeelden zijn:

- **Toekenning van het Volkshuisvestingsfonds**
  Dankzij de toekenning van dit fonds in 2021 wordt met een investering van ruim 34 miljoen euro gewerkt aan de verduurzaming van 1610 particuliere woningen in Oost-Leeuwarden, Het doel is om deze woningen te verbeteren met minimaal 3 labelstappen.
- **Toepassen Sociaalkrediet**
  Investeringsmogelijkheid voor bewoners eigenaar die buiten regelingen vallen toch op weg te helpen met financieringsarrangement
- **Stappen op het gebied van het benutten van aardwarmte**
  Momenteel vindt de eerste boring tot 3 kilometer plaats.
- **Investeringen in het elektriciteitsnet**
  Tussen 2022 en 2025 investeert Liander tientallen miljoenen euro's in het elektriciteitsnet van Leeuwarden. Zo zijn in een aantal buurten geheel elektrische opties in te zetten.

Tot 2024 willen we, naast de in 6.1.2 genoemde buurten, aan de slag gaan met alle andere buurten die ook tot 2030 kansrijk zijn. Dit zijn ca. 6 overige buurten. Dat betekent dat een extra inspanning nodig is, niet alleen voor de 6 "nieuwe" buurten maar ook is een extra inspanning gewenst om samen met de buurten die we al ondersteunen verder te komen. In paragraaf 6.3 gaan we daar verder op in, onder andere welke voorwaarden daarbij horen. In figuur 2 is een voorbeeld gegeven van het proces om tot een buurt uitvoeringsplan te komen Een van de eerste stappen is altijd het aangaan van get gesprek, en daar uit het doorrekenen van de verschillende stappen uit het model en concreet maken voor de betreffende buurt. de huizen, de gebouweigenaren, de bedrijven, de ouderdom en kwaliteit van de energienetwerken (gas en stroom) horen daarbij. Ook kijken we naar de sociale structuur en verwachte ontwikkelingen in de buurt. Belangrijk voor deze stap is dat iedereen de gelegenheid krijgt om mee te denken. Na bespreking van de verkenning en analyse volgt een nadere uitwerking en financiële doorrekening van het meest kansrijke scenario (of combinatie van scenario's). We brengen ook in beeld hoe de kosten betaald en verdeeld worden en welke subsidies er zijn. Hiermee vertalen we de lange termijnvisie in concrete stappen op korte- en middellange termijn. Dat doen we in overleg met de gebouweigenaren van de wijk. Aan het einde van deze fase ligt er een duidelijk buurt energie plan.

Figuur 2: Proces buurtuitvoeringsplan

Na het opstellen van een buurtplan is het de volgende stap om deze door te vertalen naar de uitvoering. Om een buurtplan te vertalen naar de uitvoering is het noodzakelijk om op gebouwniveau te bepalen wat het alternatief voor aardgas gaat worden, wanneer een gebouw de overstap gaat maken en wat het gaat kosten. Om dit alles in een plan te krijgen is het belangrijk dat de gehele buurt mee denk en input levert voor het plan. Het uiteindelijke eind product is een buurt uitvoeringsplan wat stap voor stap uitgevoerd kan worden. Gedurende dit hele proces speelt communicatie en participatie een belangrijke rol, de volgende paragraaf gaat hier verder op in.

6.2 **Communicatie en participatie**

Campagne 'Stap voor stap naar aardgasvrij'

In 2021 is gestart met de gemeente brede campagne 'Stap voor stap naar aardgasvrij'. Het eerste doel hiervan is om alle inwoners van Leeuwarden te informeren over en hen te betrekken bij de stappen die nodig zijn om naar een aardgasvrije toekomst te gaan.

Vanaf 2022 maken wij met de campagne ook per buurt een plan. Dat plan moet passen bij hoever de betreffende buurt is met de transitie. We doen dat steeds samen met de belanghebbenden uit die buurt.

De campagne zetten we in voor lange tijd. Een groot deel van de overgang naar aardgasvrij gaat om gedragsverandering. Dat vraagt om kennis van de doelgroep, maatwerk en een lange adem.

5.2.1 Gemeente brede campagne

Voor de campagne 'Stap voor stap naar aardgasvrij' ontwikkelen we communicatiemateriaal. Daarnaast maken we gebruik van de al beschikbare communicatiemiddelen en promotionele activiteiten. Het Energieloket van de gemeente Leeuwarden is hierbij het belangrijkste aanspreekpunt om inwoners te helpen bij de verduurzaming.

Doelen

- Informeren over de stappen/het proces: wat doet de gemeente/wat gebeurt er?
- Zorgen voor bewustwording en benadrukken dat het urgent is: waarom doen we dit?
- Geven van handelingsperspectief: wat kan ik zelf (nu al) doen?

Doelgroep
Alle inwoners van Leeuwarden die zelfstandig wonen (woningeigenaren en huurders)

Middelen
Campagnemiddelen die we inzetten, zijn:

- Animatie 'Stap voor stap naar aardgasvrij'
- Posters
- Advertenties in lokale media en online
- Huis-aan-huisbladen
- Ervaringsverhalen van inwoners
- Website en Facebook van het Energieloket Leeuwarden

Doorgaan met wat we al doen
Via het Energieloket Leeuwarden geven wij inwoners al veel informatie. Bijvoorbeeld over wat sommige particulieren en Verenigingen van Eigenaren (VvE's) al doen op het gebied van duurzaamheid. En over subsidies en financieringsmogelijkheden.

Gemeente breed blijven we aandacht besteden aan hoe we inwoners kunnen helpen bij het zetten van stappen naar aardgasvrij. Dit geldt voor

zowel buurten die daar al mee aan de slag gaan, als buurten die pas later aan de beurt zijn.

In welke fase een buurt zich ook bevindt, inwoners kunnen op elk moment stappen zetten. Het is daarom belangrijk om hen dat handelingsperspectief te (blijven) bieden. Hierbij communiceren we onder andere over:

- Energiecoaches
- Cv-dokter
- Led it Glow
- Junior Energiecoach (basisscholen)
- Persoonlijk advies (via Duurzaam Bouwloket)
- Isolatieacties
- Subsidie voor duurzame dorpen en wijken
- Gereedschapskist voor lokale initiatieven
- Intervisiebijeenkomsten (lokale initiatieven)
- Informatiebijeenkomsten

5.2.2 Maatwerk per buurt

Per buurt wordt vroeg of laat een buurtplan opgesteld. Hiervoor zorgen wij voor communicatie op maat in overleg met verschillende lokale partijen (energiecoöperaties, dorpsbelangen etc.). Hun inbreng is van groot belang om tot een doordacht, breed gedragen en realistisch plan te komen.

Buurtonderzoek
Met een buurtonderzoek willen we de inwoners van een buurt beter leren kennen. Zo weten we wat hun vragen, behoeften en verwachtingen zijn met betrekking tot de warmtetransitie. De communicatie is daar dan beter op af te stemmen.

In kaart brengen van en samenwerking met belanghebbenden
Het is belangrijk om te weten welke belanghebbenden er in een buurt zijn. De communicatie naar die buurt toe willen we namelijk met hen afstemmen. Ook hopen we dat zij hierbij willen helpen en dat we gebruik kunnen maken van de communicatiekanalen die ze hebben. Zo komt de informatie van verschillende kanten.

Bij de communicatie maken wij onderscheid tussen:

- Woningbezitters van VvE's
- Huurders
- Woningbezitters met een laag inkomen

Naast communicatiemateriaal voor de hele buurt, maken wij samen met belanghebbenden voor elk van deze groepen aanvullend informatiemateriaal. Elke belanghebbende heeft namelijk een verschillende handelingsperspectief.

Voor inwoners met een laag inkomen zijn er daarnaast al aanvullende voorzieningen en communicatieacties vanuit het Sociaal Energiebeleid, zoals Energiecoaches.

Met de communicatie hebben we de volgende doelen:

- Informeren over proces en rollen
  Als gemeente communiceren wij samen met lokale betrokkenen over wanneer we in een buurt aan de slag gaan. Ook geven we daarbij aan hoe het proces om samen met de buurt tot een buurtplan te komen eruitziet. Het gaat stap voor stap. Verder vertellen we wie bij het proces betrokken zijn en wat hun rol is.
  Communicatieopties: informatiebijeenkomsten, (bestaande) lokale nieuwsbrief, enquête, lijst met veel gestelde vragen, stappenplan aardgasvrij, Energieloket

- Informeren over verschillende warmteopties
  In deze visie staan per buurt verschillende kansrijke warmteopties. Aan de buurt wordt toegelicht waarom we naar een andere vorm van warmte gaan en wat daarvoor de beste oplossingen zijn. Ook maken we duidelijk wat deze opties inhouden, wat de voor- en nadelen zijn en wat de kosten zijn (voor zover het mogelijk is om dat laatste al te zeggen). Voor inwoners moet duidelijk zijn wat een bepaalde warmteoptie voor de buurt, hen persoonlijk en hun woningen betekent.
  Communicatieopties: informatiebijeenkomsten, factsheet warmteopties, bezoek aan voorbeeldwoning of voorbeeldbuurt, ervaringsverhalen, inloopspreekuur buurtbus

- Informeren over in hoeverre en hoe we inwoners kunnen ondersteunen
  Het is belangrijk om aan inwoners te laten weten wat zij van de gemeente en lokale betrokkenen kunnen verwachten. Wat zijn de mogelijkheden voor ondersteuning? We moeten daarbij ook eerlijk zijn over wat we níét kunnen doen.
  Communicatieopties: informatiebijeenkomst, stappenplan aardgasvrij, Energieloket, gereedschapskist, inloopspreekuur buurtbus, nieuwsbrief, Energiecoach, cv-dokter, subsidiespreekuur

- Betrekken en activeren – participeren
  Met de communicatie maken wij duidelijk dat we alleen sámen naar een aardgasvrije toekomst kunnen gaan. Hiervoor willen we samen met de buurt en lokale partijen tot een goed doordacht, breed gedragen en uitvoerbaar plan komen. We geven aan op welke momenten inwoners en andere betrokkenen kunnen meedenken en meedoen. Wij brengen in kaart wat leeft in de buurt, zodat we daar de communicatie op kunnen aanpassen. We benadrukken waaróm we dit doen en wat het inwoners oplevert. Waar nodig nemen we onzekerheden weg.
  Communicatieopties: (informatie)bijeenkomsten en dialoogsessies, Energiek Wijkfeest, stappenplan aardgasvrij, lijst met veel gestelde vragen, contactpersonen in de wijk, ontwerpsessie, bezoek aan voorbeeldwoning of voorbeeldbuurt, ervaringsverhalen, workshops (koken op inductie)

- Tevredenheid, acceptatie en vertrouwen
  Het betrekken van en goed communiceren naar buurtinwoners is ook om een andere reden van belang. Uit onderzoek is gebleken dat dit kan bijdragen aan hun tevredenheid, acceptatie van het resultaat en vertrouwen in de gemeente.

Communicatie en participatie bij buurtplan

6.3 **Organisatie, financiën en voorwaarden**

De uitvoering en organisatie van deze warmtevisie is onderdeel van de LEA en de uitvoeringsagenda voor 2021 tot begin 2022. Momenteel kunnen we de activiteiten zoals opgenomen in paragraaf 6.1.2 doorzetten. Daarbij is het belangrijk om te noemen dat deze uitvoeringsagenda wordt gefinancierd vanuit bestaande programma's. De gemeentelijke inzet zoals beschreven in deze agenda wordt deels betaald met in gemeentelijke begroting opgenomen financiële middelen (422.500 euro) en deels met budgetten vanuit de Energieagenda 2018-2019. Tot en met eind 2021 is dat voldoende. Vanaf 2022 zijn die budgetten niet meer beschikbaar.

Voor de aanvullende activiteiten in paragraaf 6.1.3 is meer nodig. De uitvoering, personele inzet en kosten voor het verduurzamen van gebouwen, begeleiding van buurten en de infrastructuur zijn afhankelijk van de gekozen warmteoptie en de aanwezigheid van een initiatiefnemer.

De volgende twee voorbeelden geven een daarover een beter beeld;

- **Voor de uitrol van het huidige warmtenet, gekoppeld aan de bron van aardwarmte, is meer geld van de gemeente niet direct een vereiste.**
  Het zijn de initiatiefnemers die de kosten van de ontwikkeling van de bron en de aanleg van het warmtenet betalen. Voor een gebouweigenaar die besluit om hierbij aan te sluiten kan de investering soms een onderdeel zijn van renovatieplannen en huidige uitgaven. Ondanks dat er niet direct extra geld vereist is, zal er ook in dit voorbeeld een rol weggelegd zijn voor de gemeente. Bijvoorbeeld om de regie te nemen in het maken van een uitvoeringsplan en het begeleiden van het proces tot aansluiting op het warmtenet.

- **Buurten die zelf aan de slag willen met duurzame warmteopties, of deze in eigen beheer willen nemen hebben meer ondersteuning nodig.**
  De inschatting is dat dit met projectleiding, communicatie, inwonersgesprekken, technische expertise en andere ondersteuning neerkomt op ongeveer 250.000 euro per buurt. Voor de 6 "nieuwe" buurten die we tot nu toe niet of nauwelijks ondersteunen betekent dit een bedrag van 1,5 miljoen euro. Om de buurten die we al ondersteunen nog een stap verder te helpen wordt het bedrag op 1 miljoen geschat. In totaal gaat het dus tot 2024 om 2,5 miljoen euro om de buurten te ondersteunen en begeleiden. Naast deze ontwikkelkosten geeft het Programma Aardgasvrije Wijken een idee van hoeveel subsidie nodig is om een haalbaar buurtconcept uit te rollen. Dat is ongeveer 6 à 7 miljoen euro per buurt.

Momenteel wordt landelijk gesproken over de kosten voor gemeenten voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. De gemeente Leeuwarden blijft de komende periode in samenwerkingsverbanden als de G40, VFG en VNG werken aan extra middelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord, en daarmee de transitie naar aardgasvrij. Het doorzetten en eventueel uitbreiden van de in de activiteiten zoals in Leeuwarder Energieagenda beschreven, na 2021, hangt dus af van de financiering vanuit het Rijk en de ambities en keuzes in het nieuwe collegeprogramma.

6.3.1 Voorwaarden

Een landelijke, heldere en gezamenlijke boodschap
Een kwart van het energieverbruik in Nederland is voor verwarming van de gebouwde omgeving. Naast dat het bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelen, brengt duurzaam energieverbruik nog meer voordelen met zich mee. Onze woningen gaan erop vooruit, het is goed voor de economie en het voorkomt afhankelijkheid van het buitenland. Die afhankelijkheid zou anders ontstaan door het verminderen van de Groningse gaswinning.

Wij staan met elkaar voor de opgave om de gebouwde omgeving te verduurzamen zoals afgesproken met het Klimaatakkoord. Daarbij hebben we een duidelijke boodschap nodig, die benadrukt hoe belangrijk de energietransitie is en die we als overheden (gemeente, provincie en Rijk) samen kunnen uitdragen.

Financiering uitvoering warmtetransitie voor gebouweigenaren
Iedereen moet mee kunnen doen met de warmtetransitie. Aardgasverbruik lijkt momenteel even duurder te worden, maar was daarvoor altijd goedkoper dan duurzaam opgewekte warmte. Daarbij komen nog kosten op buurtniveau, bijvoorbeeld voor een nieuwe infrastructuur. De kosten voor het halen van de doelstelling voor 2030 worden op tientallen miljarden euro's geschat. Beperkte subsidies zoals de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) lossen dit probleem niet op. Dat laat onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en eerder van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (RLI) zien. Ook het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) werd dit jaar overvraagd, waardoor onder andere de Oranjewijk een flinke bijdrage misliep. Hebben ze niet genoeg financiële middelen, dan kunnen gemeenten weinig. Zelfs al staan ze in de startblokken. Daarom is een oplossing nodig voor de hoge kosten die de warmtetransitie met zich meebrengt. Anders gaat die transitie niet lukken.

Buurtgerichte betaalbare transitie
De optie met de laagste maatschappelijke kosten is meestal om met heel een buurt de overstap te maken naar duurzame warmte. Zeker waar het aardgasnet toch al aan vervanging toe is. Gemeenten kunnen een wijk of buurt niet van het aardgas afhalen, ook niet als daar veel steun voor is onder de inwoners. Dit leidt tot hogere kosten die linksom of rechtsom bij de inwoners terechtkomen. Dat maakt de warmtetransitie voor hen minder betaalbaar. Gemeenten wensen daarom nog een wettelijke bevoegdheid om meer sturend een wijk of buurt van aardgas af te halen.

Kosten en inzet voor gemeenten
De overstap naar aardgasvrij is een ingewikkelde opgave die veel kennis en inzet van medewerkers van de gemeente vraagt. Bureau AEF heeft berekend dat de extra kosten van het klimaatbeleid voor gemeenten groot zijn. Het is een taak die gemeenten er niet zomaar bij kunnen nemen. Hier is een oplossing voor nodig.

Investeren in het elektriciteitsnet
De vraag naar elektriciteit neemt toe. Vooral met zonnepanelen wordt daarom steeds meer duurzame elektriciteit opgewekt. De druk op het elektriciteitsnet neemt hierdoor toe en het raakt op steeds meer plekken 'vol'. Samen met Liander, Tennet, de provincie, andere Friese gemeenten en andere partijen werkt de gemeente aan dit probleem door:

- Het elektriciteitsnet uit te breiden en te verzwaren (bijvoorbeeld door te investeren in een nieuw onderstation in Leeuwarden) en de infrastructuur te versterken;
- Het leveren van elektriciteit goed te plannen;
- Bedrijven goed te informeren;
- Energieopslagprojecten aan te jagen en te ondersteunen.
- Met als uitgangspunt van Liander; lokaal opwekken en lokaal verbruiken op het zelfde moment.

6.4 **Monitoring**

Om de voortgang te bewaken, is monitoring nodig. Met monitoring kunnen we onze activiteiten bijstellen en eventueel uitbreiden. Via de programmaverantwoording vindt regelmatig monitoring op hoofdlijnen plaats. Daarnaast is vanuit het Programma Volhoudbaar, waar het thema energie onder valt, in 2021 een extra monitoringsmoment uitgevoerd. Voor 2022 worden nieuwe afspraken gemaakt.

BIJLAGE 1: WIE HEBBEN ER MEEGEDACHT

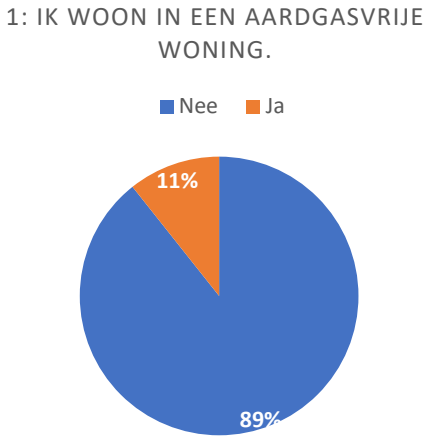
Klankbordgroep	
Organisatie	Naam
Elkien	Henk Heikema van der Kloet
WoonFriesland	Rudo de Bert
Stienzer Energykoöperaasje U.A.	Harm de Kroon
NEO (oranjewijk)	Ap Timmermans
Bedrijvenvereniging de Hemrik	Harm Mink
Bedrijven- en winkelpark de Zwette	Lex Vergnes
Nieuw Elan huurdersplatform	Marisha van Huizen
De Bewonersraad	Elma van der Velden
Liander	Oeds Kuipers
Ennatuurlijk	Peter Slot
BGDD	Folkert Linnemans
BGDD	Marijn van Dongen
Hoekstra Vastgoedbeheer	Inge IJzerman
Installatiebedrijf P. de Vries	Jeroen van der Geest

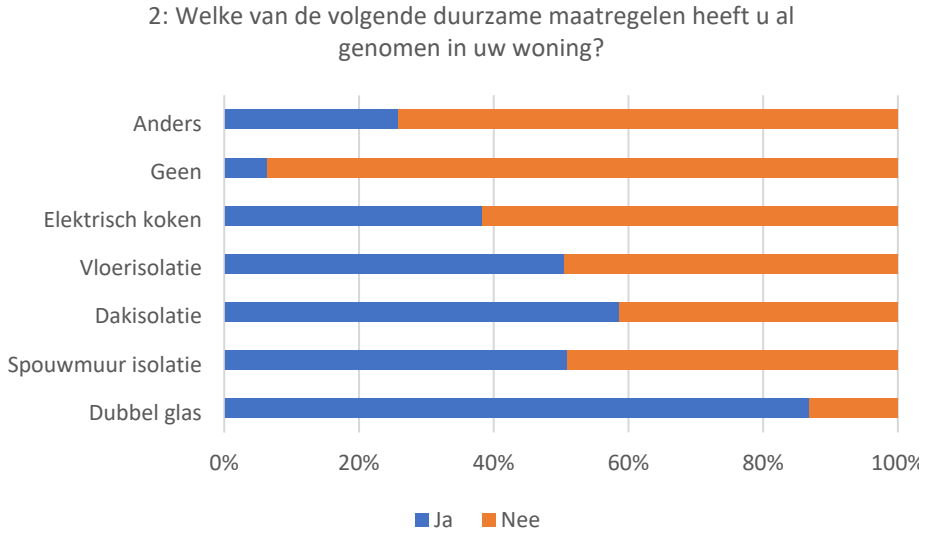
Geïnterviewde belanghebbenden
Dorpsmolen Reduzum
Buurkracht Buurtteam
Werkgroep Energie transitie Havankpark
Duurzaam Aldlan

Eenergie, Snakkeburen
Stienzer Energykoöperaasje U.A
De Bewonersraad
Energiecoöperatie Westeinde (incl Valeriuskwartier)
Energie Campus (Ekwadraat)
Zuidlanden
Werkgroep Duurzaam Feinsum
Grou2030
Gemeentelijk vastgoed
De Zwette Circulair
Koöperaasje Doarpsenerzjy Weidum U.A.
Stroomland Leeuwarden
Duorsum Mantgum
Wind groep
Grieneko
Energie Campus D4
Jirnsumer Enerzjy Koöperaasje
Elkien
Ennatuurlijk
Van Wijnen

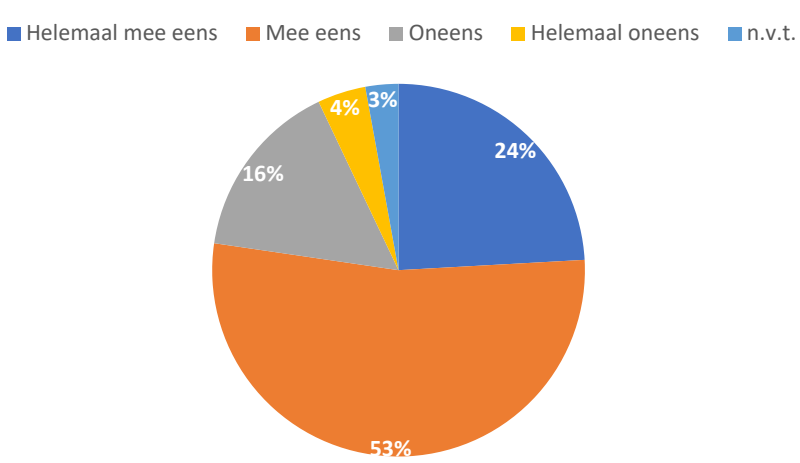
BIJLAGE 2: ENQUETE & RESULTATEN

Mei 2021 is een enquête uitgezet met als thema duurzaamheid en aardgasvrij. Hieronder zijn de vragen en resultaten zichtbaar. In totaal hebben 1049 respondenten de enquête ingevuld.

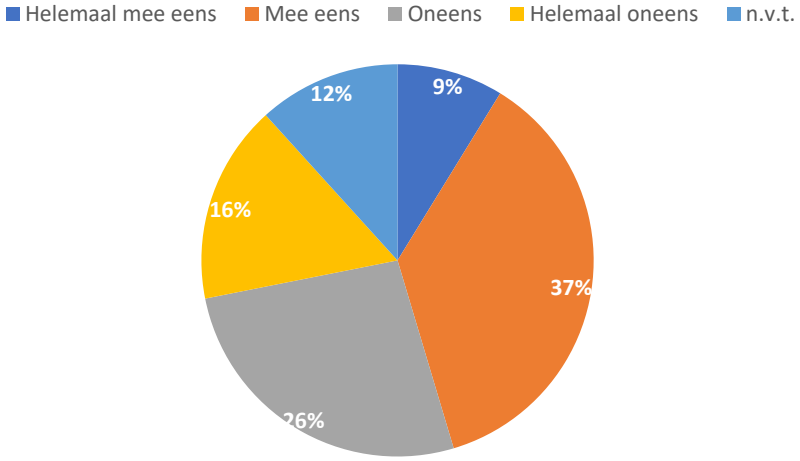

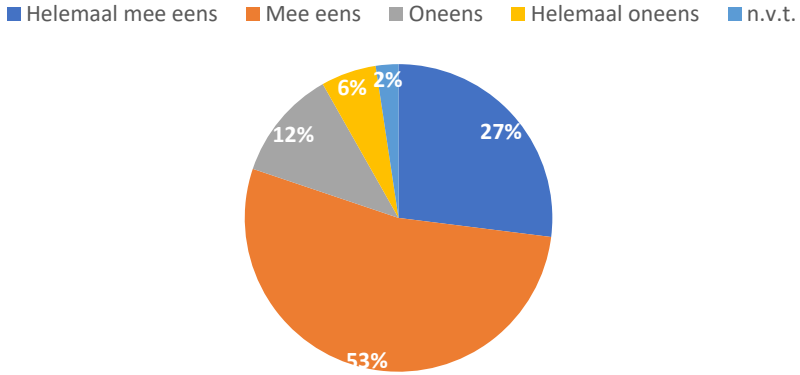
3: IK BEN BEKEND MET DE OVERSTAP NAAR AARDGASVRIJE WIJKEN EN DORPEN

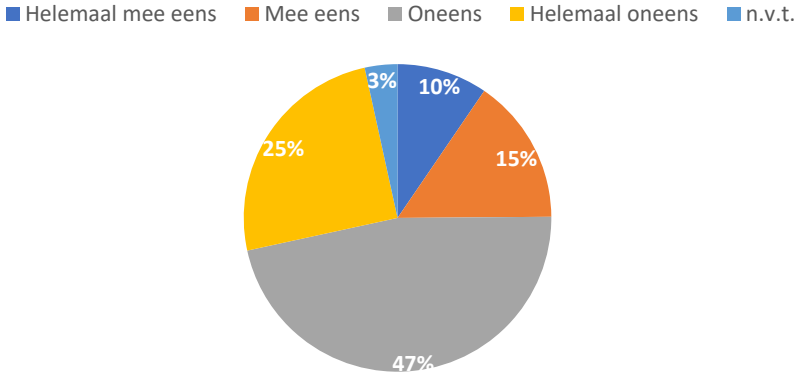
4: THUIS SPREKEN WE OVER 'VAN HET AARDGAS AF GAAN'.

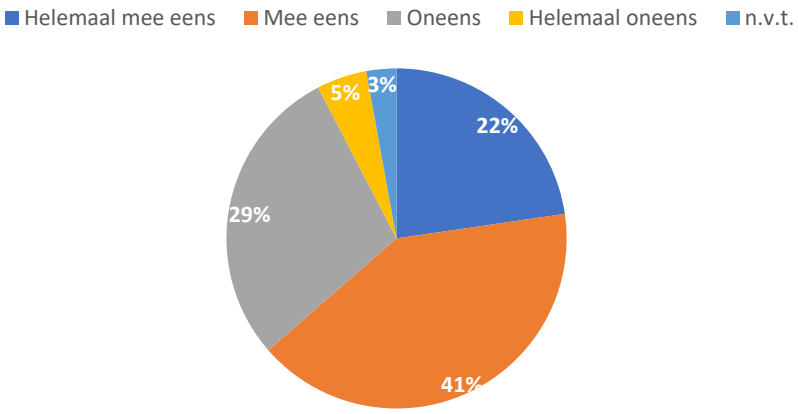
5: CONSUMENTEN KUNNEN EEN POSITIEVE BIJDRAGE LEVEREN AAN DE MAATSCHAPPIJ ALS ZIJ DUURZAME ENERGIE AFNEMEN OF ZELF OPWEKKEN EN HUN WONING AARDGASVRIJ VERWARMENL

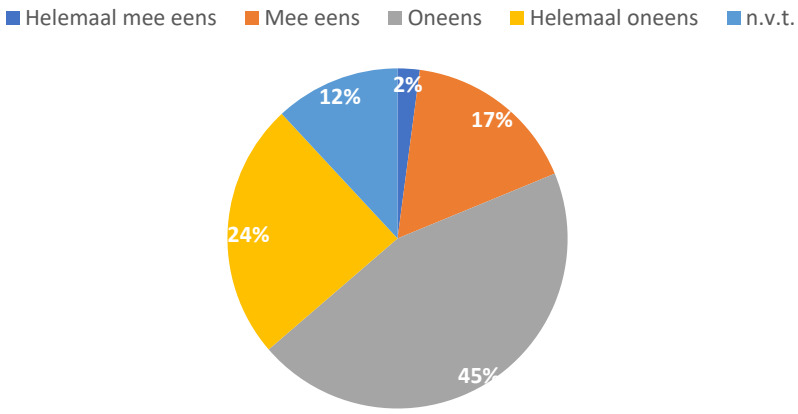
6: ALS INDIVIDU HEEFT HET AARDGASVRIJ MAKEN VAN MIJN WONING GEEN INVLOED OP MILIEUPROBLEMEN, ZOALS DE KLIMAATVERANDERING; DUS HET MAAKT NIET UIT WAT IK WEL EN NIET DOE.

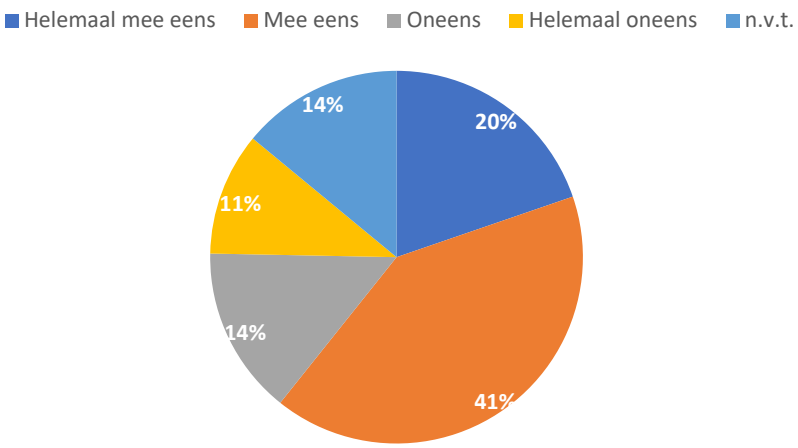
7: DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR HET AARDGASVRIJ MAKEN VAN WONINGEN, LIGT HOOFDZAKELIJK BIJ DE OVERHEID.

8: ALS MIJN FAMILIE EN VRIENDEN ZOUDEN OVERSTAPPEN OP HET AARDGASVRIJ VERWARMEN VAN HUN WONING, ZOU IK HET OOK (EERDER) DOEN.

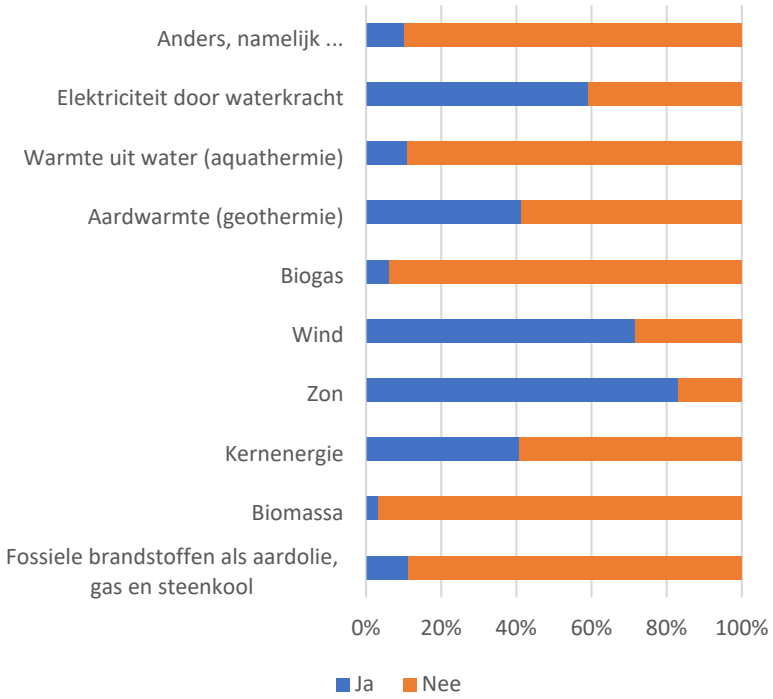
9: IK BEN OP TERMIJN BEREID OM MET MIJN WONING VAN HET AARDGAS AF TE GAAN.

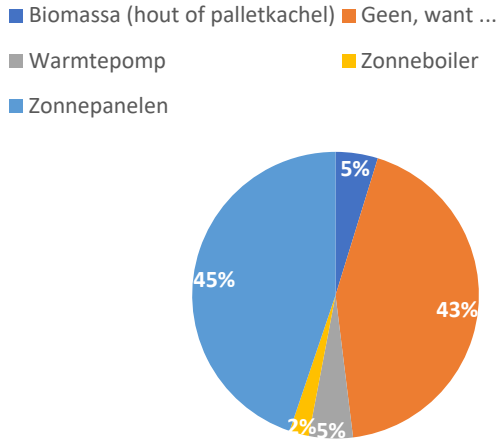
10: WAT ZOU VOOR U DE BELANGRIJKSTE REDEN ZIJN WAAROM WE IN NEDERLAND VAN HET AARDGAS AF GAAN?

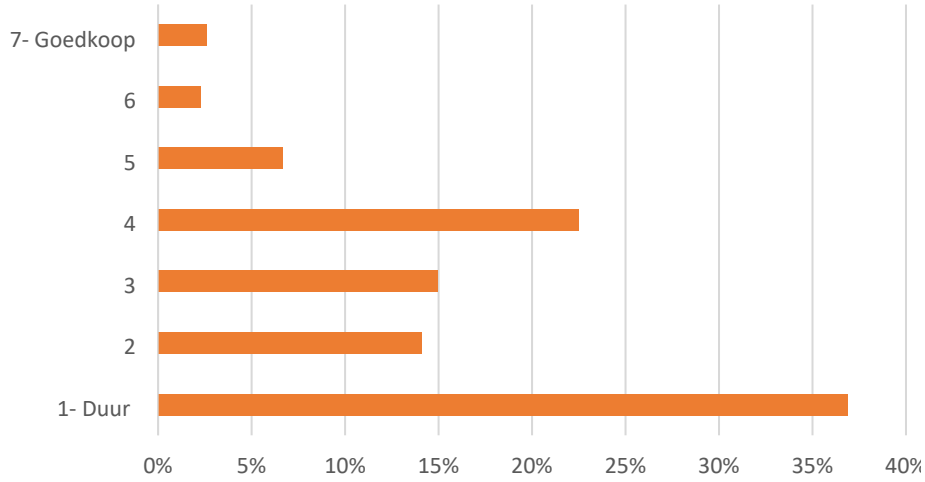
11: Volgens u, welke zullen de 3 meest belangrijke bronnen van energie zijn in 2050?

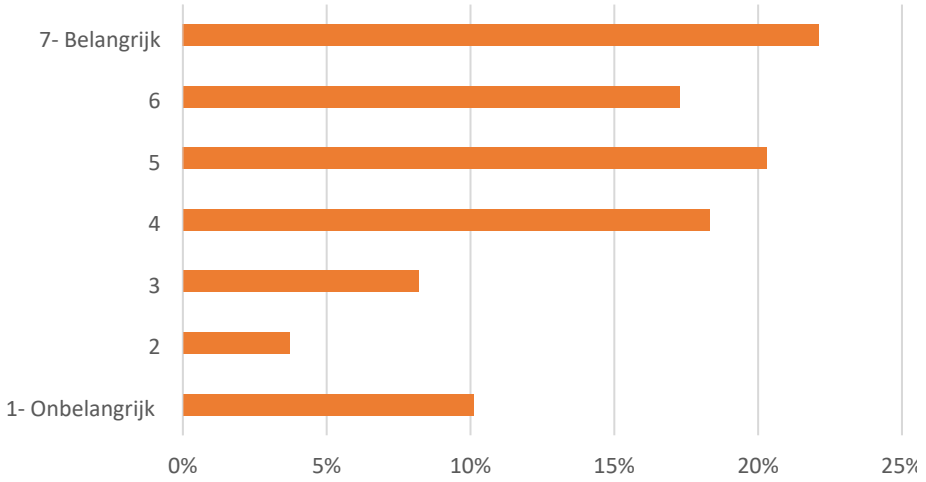
12: WELKE (DUURZAME) VORMEN VAN ENERGIE HEEFT U IN UW WONING?

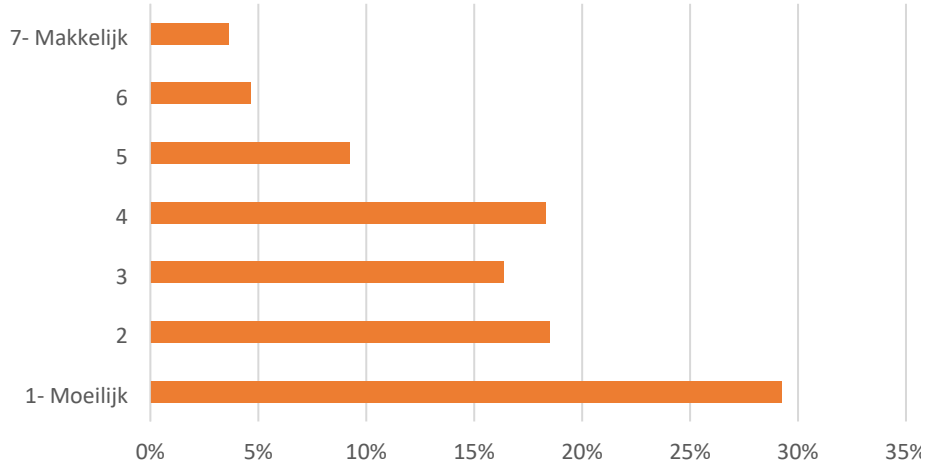
13: Aardgasvrij wonen is: goedkoop - duur

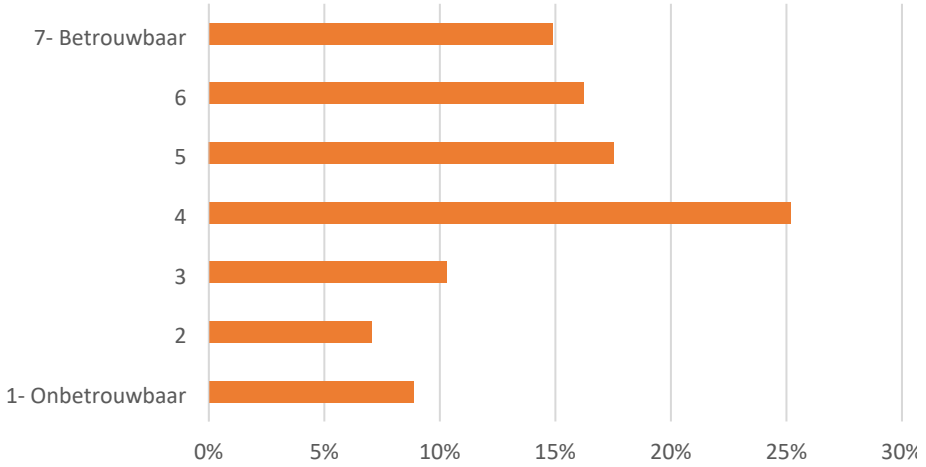
14: Aardgasvrij wonen is voor mij: belangrijk - onbelangrijk

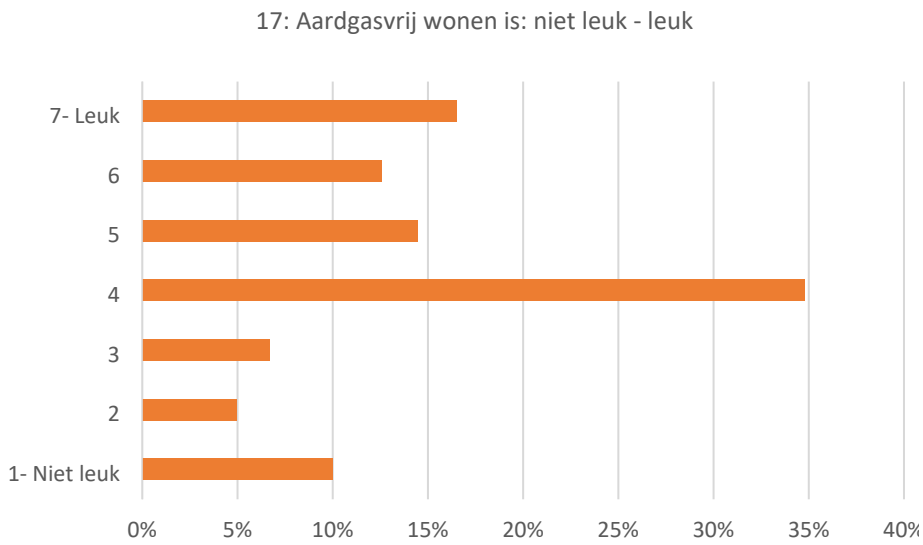

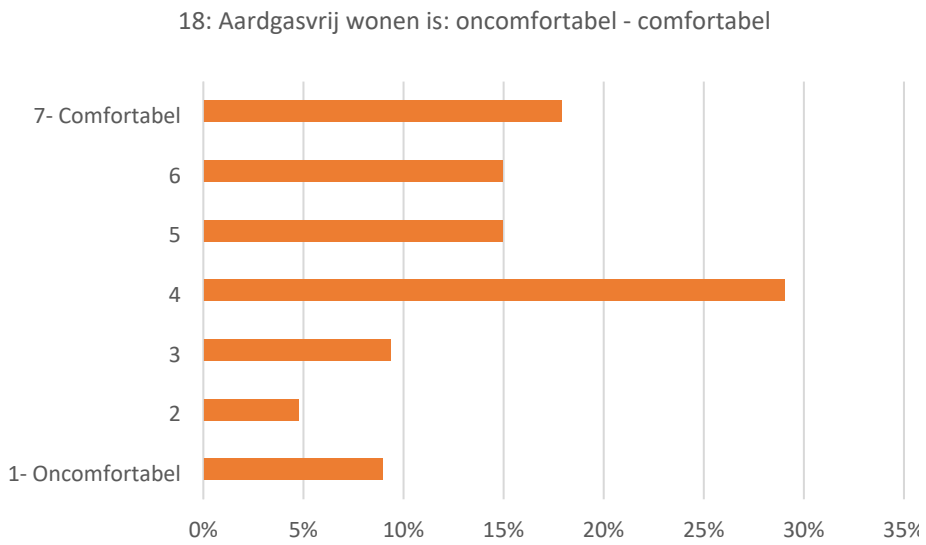
15: Aardgasvrij wonen is: makkelijk - moeilijk te realiseren

16: Aardgassvrij wonen is: onbetrouwbaar - betrouwbaar

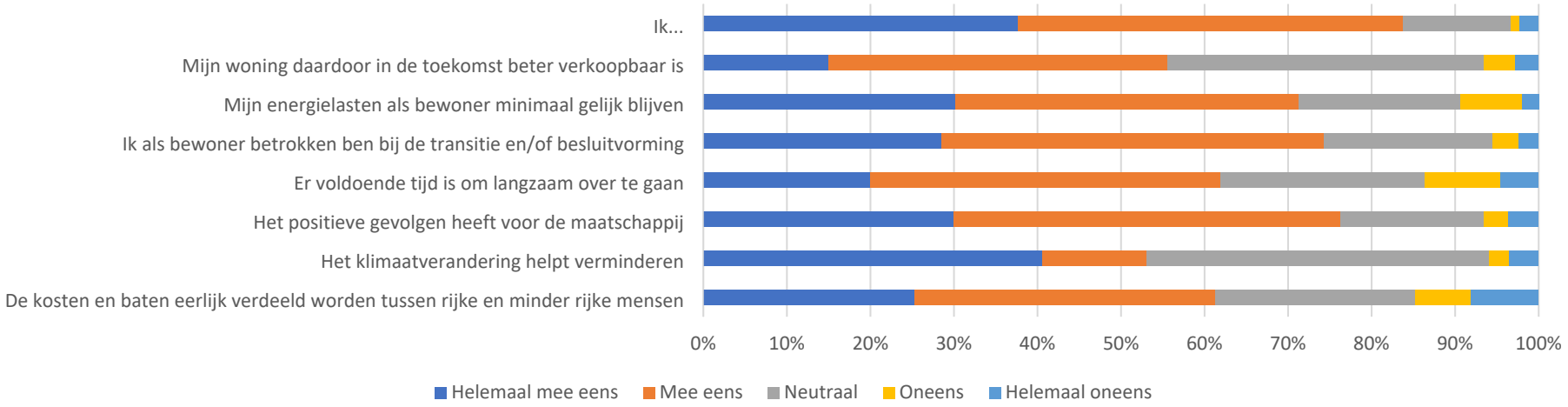

17: Aardgasvrij wonen is: niet leuk - leuk
7- Leuk
6
5
4
3
2
1- Niet leuk
0%
5%
10%
15%
20%
25%
30%
35%
40%

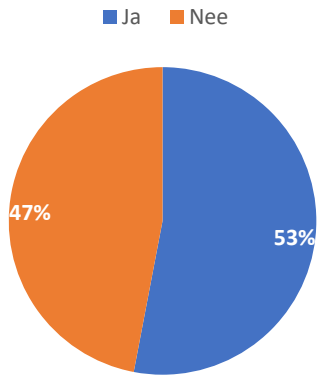

18: Aardgasvrij wonen is: oncomfortabel - comfortabel
7- Comfortabel
6
5
4
3
2
1- Oncomfortabel
0%
5%
10%
15%
20%
25%
30%
35%

19: Waar maakt u zich het meest zorgen over bij de overstap naar aardgasvrij wonen?
De kosten
Dat ik geen keuze heb in de aardgasvrije...
Of de oplossing wel duurzaam is
Het uitzoekwerk over de aardgasvrije...
Het niet meer koken met aardgas
Het gedoe van de verbouwing van de woning
Ik maak mij geen zorgen
0%
20%
40%
60%
80%
100%
Waar
Niet waar

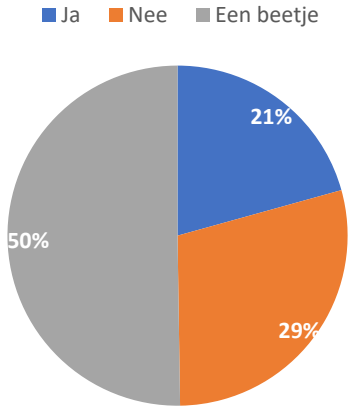
20: Ik vind de overstap van aardgas naar alternatieve energiebronnen acceptabel als...

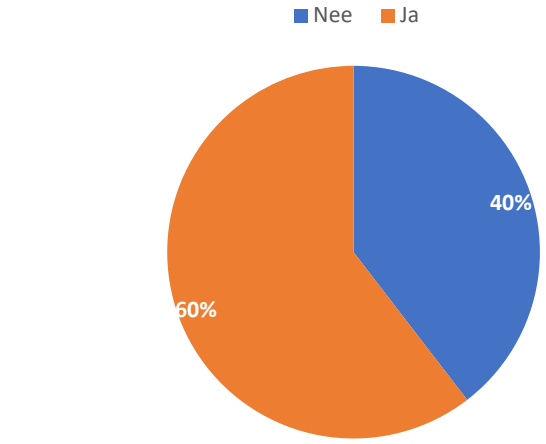
21: OVERWEEGT U TE INVESTEREN IN DUURZAME ENERGIEVORMEN VOOR UW WONING OF ENERGIEBESPARENDE MAATREGELEN, IN DE KOMENDE 10 JAAR?

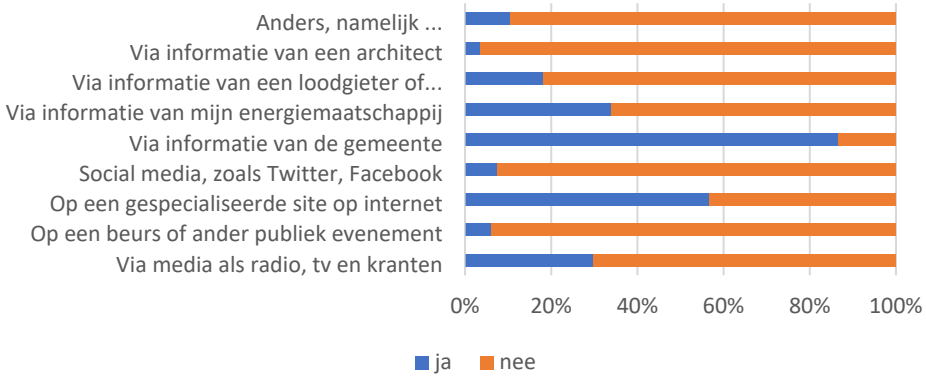
22: BENT U BEKEND MET DE VERSCHILLENDE REGELINGEN, SUBSIDIES EN LENINGEN DIE DE GEMEENTE AANBIED OP HET GEBIED VAN VERDUURZAMEN VAN UW WONING?

23: BENT U GEÏNTERESSEERD IN HET ONTVANGEN VAN INFORMATIE OVER REGELINGEN, SUBSIDIES EN LENINGEN?

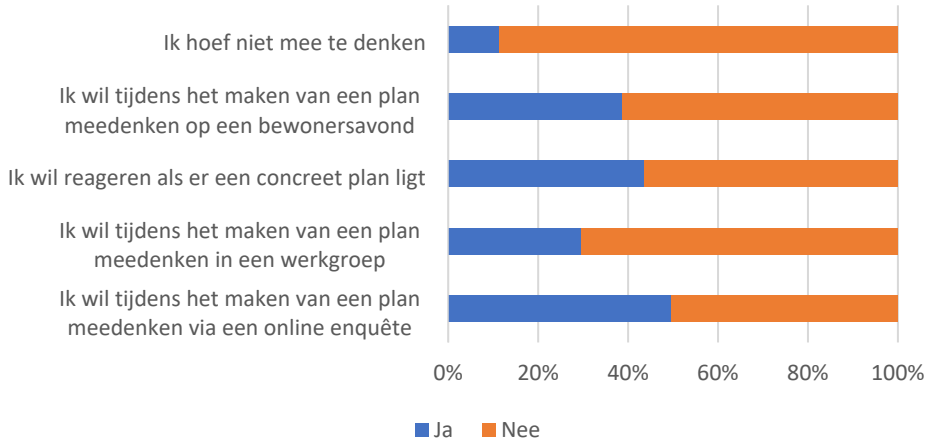
24: Hoe en van wie zou u deze informatie willen ontvangen? Of via wie of welk kanaal zoekt u zelf informatie op?
(deze vraag is alleen gesteld aan de personen die "ja" op vraag 23 hebben geantwoord)

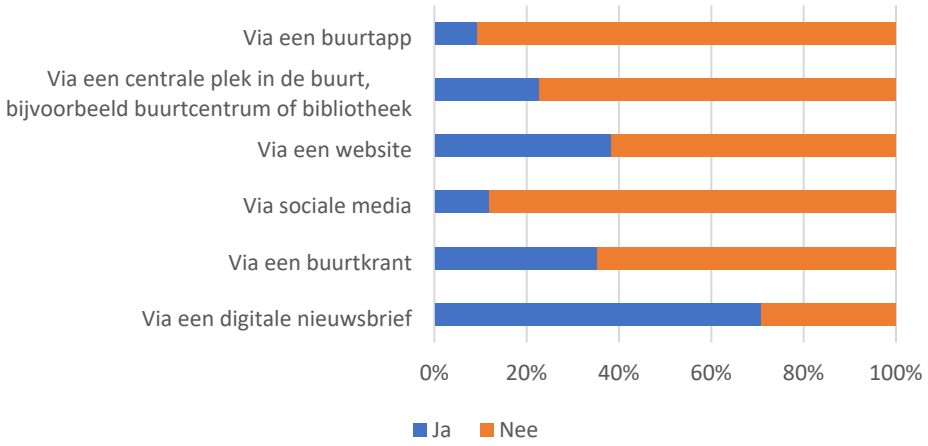
25: ALS ER IN UW BUURT EEN PLAN GEMAAKT WORDT OM OP TERMIJN AARDGASVRIJ TE WORDEN, HOE VINDT U DAN DAT INWONERS BETROKKEN MOETEN WORDEN BIJ DE PLANVORMING?

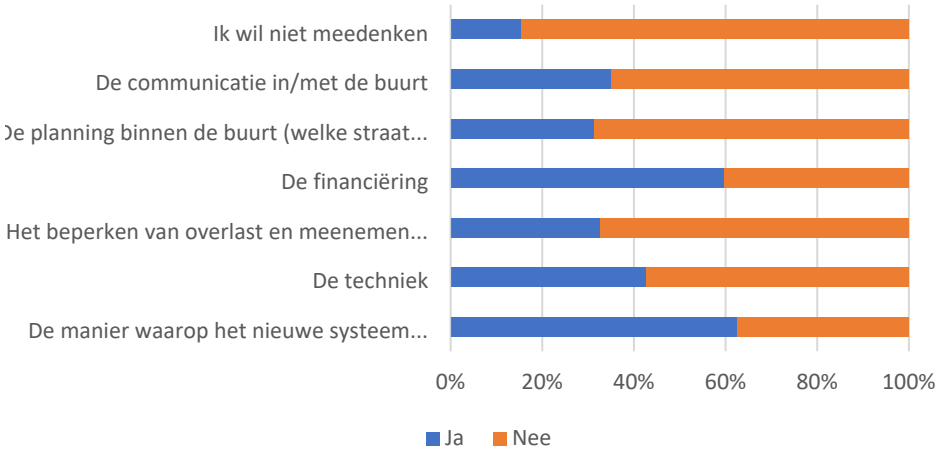
26: Als er in uw buurt een plan gemaakt gaat worden om van het aardgas af te gaan, hoe zou u willen meedenken?

27: Hoe wilt u geïnformeerd worden tijdens het maken van een gezamenlijk buurtplan?

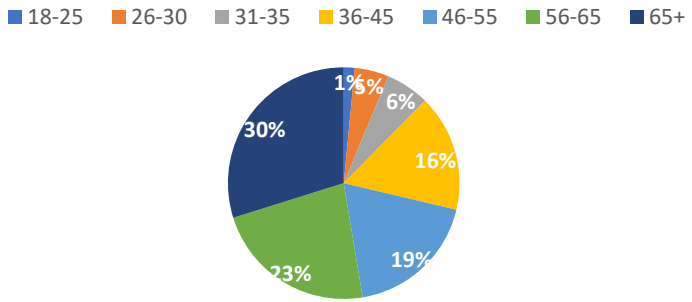
28: Over welk onderwerp zou u willen meedenken?

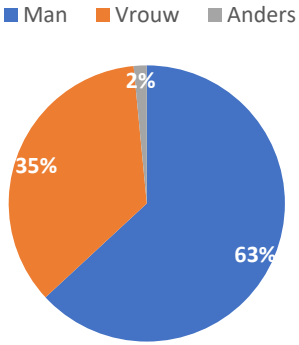
29: WE GAAN GRAAG MET INWONERS UIT DE VERSCHILLENDE WIJKEN EN DORPEN IN GESPREK OM SAMEN TE ZOEKEN NAAR MOGELIJKHEDEN VOOR AARDGASVRIJ WONEN. HIERVOOR ORGANISEREN WE VERSCHILLENDE DIALOOGSESSIES. ZOU U HIERIN WILLEN MEEDENKEN?

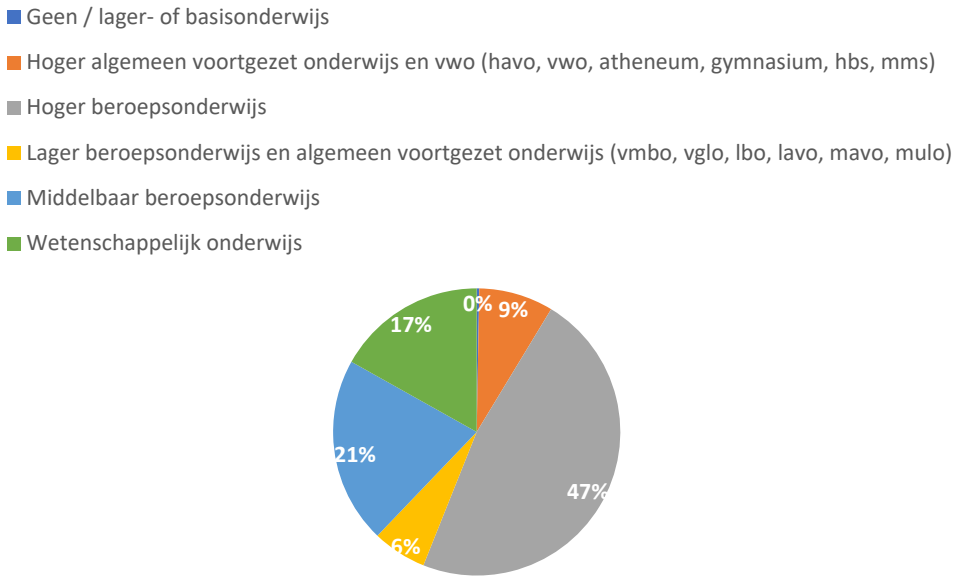
30: LEEFTIJD

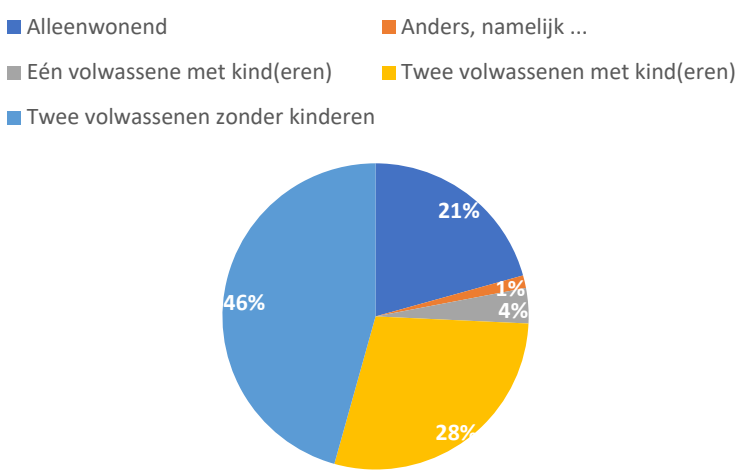
31: GESLACHT

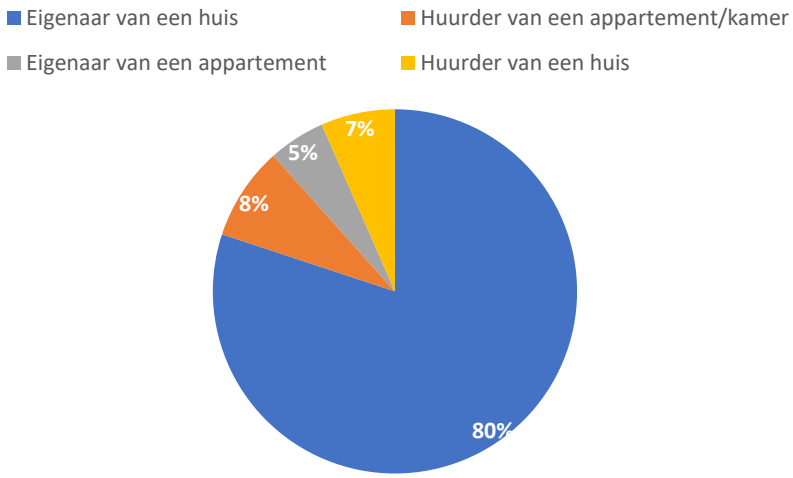
32: WAT IS UW HOOGST VOLTOOIDE OPLEIDING?

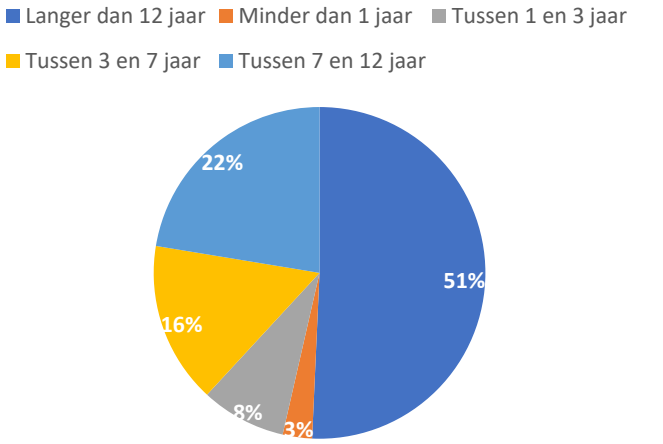
33: WAT IS DE SAMENSTELLING VAN UW HUISHOUDEN

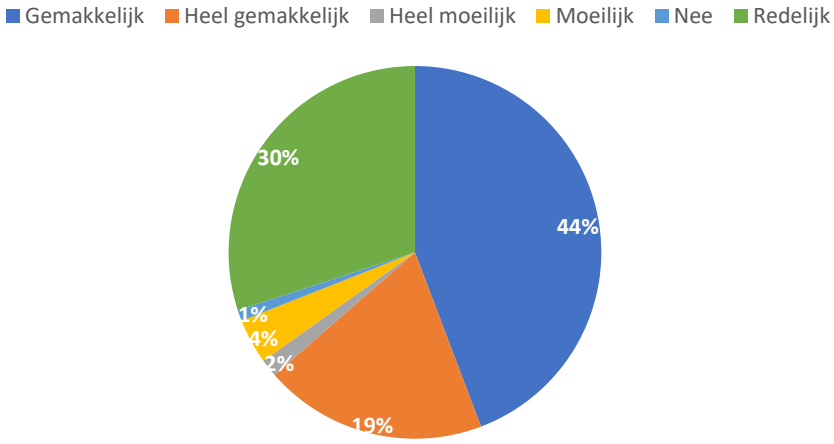
34: WOONSITUATIE

35: HOE LANG DENKT U NOG TE WONEN IN UW HUIDIGE HUIS/APPARTEMENT/KAMER?

36: KUNT U RONDKOMEN MET HET INKOMEN VAN UW HUISHOUDEN?

BIJLAGE 3: VERSLAGEN GESPREKSAVONDEN

Tijdens de gespreksavonden is het gesprek met de aanwezigen aangegaan aan de hand van stellingen. De reacties op deze stellingen zijn hieronder weergegeven. Naast stellingen was er gedurende deze avonden ook de mogelijkheid tot het stellen van vragen. De vragen en de antwoorden hierop zijn terug te vinden op het Energieloket. (Energieloket Leeuwarden)

Stellingen:

"De overheid is verantwoordelijk voor het aardgasvrij maken van mijn woning"

- De overheid is niet direct verantwoordelijk voor mijn woning, maar zou verantwoordelijkheid moeten pakken voor een stuk subsidie/kosten. Helemaal voor mensen die de transitie zelf niet kunnen betalen.
- De overheid is verantwoordelijk voor het eerste uitzoek werk, onafhankelijk van installateurs of grote ondernemers onderzoeken wat het alternatief voor aardgas kan worden.
- De overheid is verantwoordelijk voor de eerste stap, het onderwerp is nog onduidelijk. De overheid moet de eerste stap zetten om de transitie in gang te zetten.
- Nee, dat is mijn eigen verantwoordelijkheid
- Ja, graag hulp van overheid: financiën, onderzoek en organisatie
- Kan overheid helpen in de buurt, om verbindingen te organiseren
- Kijken naar feitelijke situatie: bij veel sociale huurwoningen ... dat faciliteren
- Bij warmtenet: graag hulp van overheid
- 'Van het gas af' werd als iets te makkelijk gezien. De vraag werd gesteld of dit de juiste weg is. Isoleren is veel belangrijker dan van het gas af gaan. In sommige gevallen is dit zelfs niet goed mogelijk.
- Waarom moeten we van het gas af?
- Ik wil duidelijkheid van de overheid: wanneer gaat wat gebeuren?
- Ik mis goed advies. Kan de overheid niet daarmee helpen?
- Zorg dat je ook een bespaarcampagnes opstart… ook als van het gas af niet direct lukt
- Inwoners die niet tot de minima behoren te adviseren over wat ze wel/niet zouden kunnen doen.
- Benadruk dat er ook nu al een groeiend aantal mensen is, dat nauwelijks of geen energierekening heeft.

"Onafhankelijk zijn van andere landen is voor mij de belangrijkste reden om van het aardgas af te gaan"

- Onafhankelijk zijn van andere landen, zoals bijvoorbeeld Rusland, is zeker belangrijk. Maar ook taferelen zoals in Groningen zijn een belangrijke reden om aardgasvrij te worden.
- Ik ben aardgasvrij. Een betere wereld voor de volgende generatie was voor mij de reden om aardgasvrij te worden.
- Op EU-schaal is samenwerken realistisch, NL is maar klein landje. Koppel de infrastructuren. Dit is actueel onderwerp
- Graag niet afhankelijk van 'regimes' voor het aardgas: men knijpt ons af als we afhankelijk zijn

"Ik maak mij geen zorgen over de transitie naar aardgasvrij"

- Ik maak mij wel zorgen, aardgas is comfortabel. Wat je ervoor terug krijgt als je van het aardgas af gaat is nog onzeker. Hebben wij straks nog een warm huis, daar maak ik mij wel zorgen over. Je hoort regelmatig verhalen op televisie en in de krant over woningen die niet goed verwarmd zijn na de overstap naar aardgasvrij.
- De overstap die mensen maken naar een houtkachel is zorgelijk. Houtkachels zijn niet duurzaam en zorgen voor overlast en

vervuiling. In de transitie naar aardgasvrij mogen we geen stap terug doen in de vorm van houtkachels en biomassa.
- Ja, financierbaarheid: Hoe gaan we het betalen?
- Lawaai van warmtepompen: doe daar wat aan! Hier is wetgeving voor waarop getoetst en bij te veel lawaai op gehandhaafd wordt
- Gezien krapte op elektriciteitsnetwerk: wek op naar behoefte
- Zorg dat iedereen mee kan doen
- Zorgen werden er geuit over het elektriciteitsnet. De welbekende problemen bij Liander en toenemende elektrificeren van de warmtevoorziening met daarbij de onmogelijkheden van het opstarten van nieuwe grootschalige opwekprojecten werden als zorgelijk gezien

"Ik wil graag zelf uitzoeken wat het beste alternatief voor aardgas is voor mijn woning"
- Nee het uitzoek werk is voor iemand die niet zo technisch is best lastig. De gemeente helpt bij het uitzoek werk wat technisch kan. Maar de keuzevrijheid moet wel bij de bewoner zelf blijven.
- Uitzoek werk zou hulp wel gewenst zijn, ik woon aardgasvrij en heb het uitzoek werk zelf gedaan. Maar ik kan mij goed voorstellen dat mensen het uitzoek werk lastig vinden. Als je het perfect wil uitzoeken komt er veel rekenwerk bij kijken, als je dit zelf moet doen komt er veel onzekerheid bij kijken.
- Individueel niet altijd haalbaar, dan gezamenlijk
- Clustering in grote aantallen
- Ja, ik wil zelf graag meebeslissen
- Je moet er ook maar zin inhebben, graag ontzorging!
- Laat Energiecoach met hulp komen
- Een goed loket met toegankelijke info is belangrijk om bewoners te ondersteunen en verder te brengen bij het verduurzamen van de woning.
- Daarnaast is het belangrijk om te communiceren wanneer het gas er precies afgaat in de desbetreffende wijk of dorp. Ook welke investering er dan nodig is om van het gas af te gaan; dat willen bewoners graag weten.
- Elke buurt is anders; dat wordt ingewikkeld
- De grote verschillen tussen oude en nieuwe huizen.
- Vragen over waterstof.

"Betaalbaarheid en kosten zijn belangrijkste"
- Maar ook 'enthousiasmeren', om iedereen mee te krijgen.
- Ja, want we moeten ook in de verpauperende wijken aan de slag, daar moet het ook betaalbaar zijn
- Het moet wel betaalbaar zijn
- Ik ben best wel bereid om van het gas af te gaan, ook als ik geen winst maken. Moet wel te doen zijn

BIJLAGE 4: CRITERIA

Betaalbaarheid - Laagste maatschappelijke kosten

De laagste maatschappelijke kosten zijn de totale kosten, zowel gebouw gebonden als niet gebouw gebonden, die nodig zijn voor de aanpassing[5]. Denk hierbij aan kosten voor aanpassingen in de woning (zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van isolatie), aanschaf van de techniek (bijvoorbeeld een warmtepomp) en eventuele aanpassingen in de infrastructuur (bijvoorbeeld het verzwaren van elektriciteitsnetten). Hoe we deze kosten gaan betalen en/of wie welk deel betaald is vaak nog niet bepaald. Daarom is dit niet hetzelfde als de kosten voor de eindgebruiker. Voor bestaande bouw geldt dat de transitiekosten dus niet alleen bestaan uit investeringen in de infrastructuur, maar ook voor een groot deel uit kosten voor het isoleren van gebouwen. De kosten van gebouw gebonden maatregelen zijn groter dan de kosten voor infrastructuur en zijn daarmee bepalend voor de keuze voor een warmteoptie. De verschillende warmteopties vragen om een verschillend isolatieniveau, wat is terug te zien in de maatschappelijke kosten. De laagste maatschappelijke kosten per warmteoptie zijn bepaald op basis van een financieel-technische analyse met het SETuP model van Royal HaskoningDHV en vergeleken met andere modellen. Deze vergelijking is verder toegelicht in bijlage 5. De analyse laat de aardgasvrije warmteopties zien met de laagste maatschappelijke kosten per buurt. Naast deze modelmatige analyse is er doormiddel van het Dashboard Eindgebruikerskosten van TNO per woningtype een financiële uitwerking gemaakt. Deze uitwerking geeft meer inzicht in de technische en financiële consequenties van de transitie op woningniveau. De gemeente Leeuwarden bestaat voor 60% uit rijwoningen, zowel tussen- als hoekwoningen en voor 17% uit twee onder een kap woningen.

De modelmatige analyse is de basis voor de keuze van de volgorde van buurten tot en na 2030 voor welke warmteoptie per buurt kansrijk zijn. De model-resultaten zijn verbeterd en aangepast op basis van lokale omstandigheden, aanvullende informatie en overleg met belanghebbende en professionals binnen de gemeente. De uitkomsten van het SETuP model zijn vergeleken met twee andere beschikbare modellen, het CEGOIA-model van CE-Delft[6] en de Startanalyse van PBL[7]. In de buurten waar de drie verschillende modellen dezelfde uitkomst hebben is deze uitkomst meestal overgenomen. Een belangrijke reden om toch af te wijken van deze uitkomst is geplande bijvoorbeeld; nieuwbouw, transformatie of andere plannen, aangezien dit in geen van de 3 modellen is meegenomen. In de buurten waar de modellen van elkaar verschillen is de uitkomst van het SETuP model als uitgangspunt genomen, dit is gedaan omdat dit model de meest actuele en lokale analyse is die is afgestemd op gemeentelijke kengetallen.

Voor het grootste gedeelte van de gemeente Leeuwarden leidt de analyse tot een gemiddeld robuuste of robuuste warmteoptie. Voor een kleiner gedeelte van de buurten is de uitkomst minder robuust. Een lagere robuustheid kan twee redenen hebben: De vergeleken modellen geven voor die buurt verschillende uitkomsten of het verschil in de laagste maatschappelijke kosten is voor die buurt heel klein. Voor de buurten waar de voorkeur minder robuust is, is het belangrijk bij het maken van een uitvoeringsplan nogmaals goed na te gaan welke warmteoptie

[5] De officiële benaming voor maatschappelijke kosten in Nationale Kosten.

[6] CE Delft (2017), CEGOIA

[7] Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) (2019), Startanalyse uit de Leidraad Transitievisie Warmte

passend. Daarnaast kan een mindere robuustheid er ook voor zorgen dat een bepaalde buurt niet kansrijk is om voor 2030 aardgasvrij te maken.

Belangrijk om te onthouden bij de aardgasvrije warmteoptie kaart is dat de inkleuring van een buurt nooit betekent dat een buurt volledig op die warmteoptie over gaat. Om verschillende redenen, financiën, techniek of andere lokale verschillen kunnen gebouweigenaren voor een andere warmteoptie kiezen dan die op de kaart staat. Eigenaren hebben vrijheid in het kiezen van een warmteoplossing naar hun eigen voorkeur. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat eigenaren zelf keuze hebben in het wel of niet aansluiten op een collectieve warmte-infrastructuur. Het afwijken van de warmteoptie op de kaart heeft echter wel invloed op de betaalbaarheid van die optie. Voor een collectieve optie geldt bijvoorbeeld dat die betaalbaarder wordt als er meer gebouwen op worden aangesloten. Andersom geldt dat wanneer gebouweigenaren afwijken van de warmteoptie op de kaart dit kan zorgen voor hoge investeringen voor deze eigenaar, bijvoorbeeld voor een warmtepomp.

Beschikbaarheid

Hernieuwbare energiebronnen zijn schaars in Nederland en ook in Leeuwarden, het is daarom belangrijk om het aspect beschikbaarheid mee te nemen in de warmteoptie analyse. De beschikbaarheid van de warmteoptie bepaald ook het tempo waarop buurten aan de beurt zijn, het tempo van de buurten wordt toegelicht in hoofdstuk 4. Per energiedrager of -bron (gas, warmte, elektriciteit) is de beschikbaarheid en met de kennis van nu is geanalyseerd in het SETuP model.

(Collectieve) Warmte

Naast de, vaak bekende bronnen, elektriciteit en gas zijn er ook duurzame warmtebronnen nodig in de gemeente om de buurten die kansrijk zijn voor een collectief warmtenet te voorzien van duurzame warmte. Met warmte wordt bedoeld de warmte die door een warmtenet naar de aangesloten gebouwen wordt gebracht. Het kan dan zowel gaan om bronnen van hoge en lage temperatuur. De desbetreffende warmte kan worden getransporteerd door een kleinschalig decentraal warmtenet, denk hierbij aan een warmtenet op wijk, buurt- of dorpsniveau, maar ook door een grootschalig stedelijk warmtenet voor de stad Leeuwarden. Omdat warmte vanwege de kosten en warmteverlies veel lastiger te transporteren is dan bijvoorbeeld gas en elektriciteit is het belangrijk dat warmtebronnen lokaal beschikbaar zijn. Naast de beschikbaarheid van de warmtebron is ook de temperatuur van de warmtebron belangrijk. Momenteel zijn er in de gemeente Leeuwarden twee warmtenetten die warmte transporteren met ieder een andere warmtebron. Het warmtenet in Camminghaburen wordt doormiddel van een warmtekrachtkoppeling (WKK) op gas voorzien van warmte en het warmtenet in de Zuidlanden wordt voorzien van warmte deels door biogas van de Dairy Campus in Leeuwarden. De beschikbaarheid van aardwarmte, ook wel geothermie, is een van de voorwaarden voor de groei van het warmtenet in Leeuwarden. Met meerdere bronnen kan in potentie meer dan de helft van Leeuwarden worden voorzien van duurzame warmte. Het boren naar deze bron wordt momenteel gedaan vanuit het warmteconsortium, in xxx gaan we verder in op de samenwerking in het consortium. Naast de beschikbaarheid van aardwarmte is er de beschikbaarheid van een overige warmtebronnen bestaande uit onder andere warmte uit water, WKO, zonnewarmte, en industriële restwarmte. De beschikbaarheid van aardwarmte samen met deze warmtebronnen maken een warmtenet kansrijk voor Leeuwarden.

Gas (hernieuwbaar)

Uit de analyse blijkt dat in een gedeelte van de gemeente Leeuwarden ook na 2030 vraag zal blijven naar een vorm van (nieuw) gas voor verwarming. Dit is voornamelijk in het buitengebied en de binnenstad. Of deze gebieden binnen de doelstelling van 2050 aardgasvrij kunnen

worden hangt af van de mate waarin duurzaam gas beschikbaar komt voor de gebouwde omgeving of van technologische innovaties. Deze twee ontwikkelingen moeten bij iedere herijking van de warmtevisie opnieuw worden bekeken om de aardgasvrije strategie voor deze gebieden op aan ta passen. De potentie van hernieuwbare gassen is in het meest optimale scenario ruim 7500 TJ voor de provincie Friesland[8]. Om in 2050 de binnenstad en de gebieden buiten Leeuwarden aardgasvrij te krijgen zijn er grofweg 2 scenario's denkbaar als eindbeeld;

1. Het gasnet blijft als infrastructuur in deze gebieden en zal op termijn volledig worden gevoed met een duurzaam/hernieuwbaar gas zoals groen gas en/of waterstof, dit kan als energiedrager via een CV in combinatie met warmte dat via een warmtepomp wordt geleverd. Dit is een zogenaamd hybride systeem
2. Door innovatie worden gasvrije warmteopties alsnog haalbaar en betaalbaar, waardoor op termijn toch een andere warmteoptie mogelijk is in deze buurten.

Elektriciteit

Bij de overstap van aardgas naar aardgasvrije oplossingen zal elektriciteit een belangrijke rol gaan spelen in het verwarmen van gebouwen. Door het verwarmen van woningen en panden met (hybride) warmtepompen zal de vraag naar elektriciteit alleen maar stijgen. Om te voorkomen dat we afhankelijk blijven van fossiele energie is het belangrijk dat deze benodigde elektriciteit in 2050 ook duurzaam opgewekt wordt.

In hoeverre dit mogelijk is hangt af van 2 factoren:

1. De mogelijkheid om deze elektriciteit duurzaam op te wekken
2. De impact van de warmteoplossing op het elektriciteitsnet

[8] Groen gas en haar bijdrage aan de Friese Energietransitie 25.03.2021

Een groot gedeelte van de elektriciteit die nodig is voor het duurzaam verwarmen van de gemeente Leeuwarden zal waarschijnlijk afkomstig zijn van buiten de gemeentegrenzen. Het verduurzamen van de elektriciteitsvraag voor een aardgas-vrije en duurzame verwarming is daarmee een opgave waar de gemeente Leeuwarden zelf in mindere mate invloed op heeft. Voor de transitievisie warmte is op basis van de eigen ambities, en ook wat in de RES 1.0 Fryslân staat, aangenomen dat er in de toekomst voldoende elektriciteit duurzaam kan worden opgewekt, en dat de investeringen in het netwerk toereikend zijn voor het behalen van dit doel.

Naast het duurzaam opwekken van elektriciteit is het dus ook belangrijk om te kijken naar de invloed van verschillend warmteopties op het elektriciteitsnet. Hoe groter de impact op het elektriciteitsnet, hoe afhankelijker we zijn van fossiele energie. Dit komt omdat er voor het opvangen van de zogenaamde "pieken" in de energievraag niet genoeg duurzame energie beschikbaar is. Een ander nadelig effect van een grotere afhankelijkheid van elektriciteit is de snelheid waarmee de transitie gerealiseerd kan worden. De transportcapaciteit van het net is niet aangelegd op de groeiende vraag, en levering, van elektriciteit. Het verzwaren van het net en inzet op flexibele capaciteit zal dus voor verschillende plekken het tempo bepalen.

Bestaande infrastructuur

De aanwezigheid van een reeds bestaande warmte infrastructuur speelt een belangrijke rol bij de warmteoptie analyse. Naast bestaande infrastructuur is er in de analyse ook rekening gehouden met bestaande plannen voor geplande infrastructuur. De aanwezigheid van de infrastructuur of de plannen deze aan te leggen maken een bepaalde warmteoptie kansrijker dan de ander. Voorbeeld hiervan zijn de

bestaande warmtenetten in de stad Leeuwarden. Naast warmtenetten zijn ook de bestaande gasnetten en elektriciteitsnetten meegenomen in de analyse om tot een warmteoptie te komen. Maar ook de bestaande plannen voor de verdere aanleg van het warmtenet of het vervangen van aardgas infrastructuur zijn meegewogen in deze technische analyse.

Aansluiting op bestaande plannen of werkzaamheden

Naast bestaande infrastructuur zijn er meer plannen en werkzaamheden in de gemeente anders dan warmte die direct of in direct invloed kunnen hebben op de keuze van warmteopties. Dit maakt dat een bepaalde buurt meer kans heeft stappen te zetten. Deze plannen of werkzaamheden kunnen ervoor zorgen dat een buurt in een 'natuurlijk' transitie moment zit. Op het moment dat het merendeel van een buurt in een natuurlijk transitie moment zit dan kan het zijn dat de overstap naar aardgasvrij makkelijker is te maken. Met natuurlijke transitiemomenten wordt bijvoorbeeld bedoeld dat er grootschalige renovatie, nieuwbouw of transformatie in de buurt gepland staat. Doormiddel van een uitgebreide inventarisatie door heel de gemeente is een inventarisatie gemaakt met daarop de plannen van zowel interne als externe belanghebbende. Om deze gegevens te kunnen gebruiken in de praktijk, en toe te passen in de transitie is het nodig deze te blijven updaten en aan te passen aan de verschillende planningen van deze projecten.

Gebundelde vraag

Hoe beter de vraag naar warmte gebundeld en georganiseerd kan worden hoe kansrijker een buurt kan worden. Als de overgang naar aardgasvrij gebundeld georganiseerd kan worden omdat er bijvoorbeeld veel coöperatie bezit of vastgoed van één eigenaar aanwezig is dan vergroot dat de kans. Maar ook als woningen in de buurt in grote mate vergelijkbaar zijn en daardoor gebundeld kunnen worden in de vraag vergroot dat de buurt kansrijk is.

Actieve inwoners

De gemeente Leeuwarden kent veel actieve inwoners die zich georganiseerd hebben in een energie coöperaties of een energie werkgroep. Een buurt is kansrijker als er een gezamenlijk inwonersinitiatief is/ of er bij een groot deel van de inwoners draagvlak is. Ondanks het enthousiasme en de daadkracht die veel initiatieven hebben is het is wel belangrijk om rekening te houden met de vertegenwoordiging in de buurt. In de uitvoeringsplannen zal er intensief tijd en aandacht worden besteed in het vergroten van het draagvlak en het ondersteunen van de aanwezige initiatieven.

Duidelijke voorkeur oplossingsrichting

Dit is vaak een combinatie van alle eerder genoemde criteria. Een gebundelde vraag, benutten van natuurlijke momenten en de nabijheid van een bestaande infrastructuur zorgen allemaal tot een duidelijke voorkeur. Voor buurten waarvan uit de analyse blijkt dat er een duidelijke en robuuste oplossingsrichting is, gaat in een buurtuitvoeringsplan nader uitgewerkt worden hoe deze buurten voor 2030 aardgasvrij kunnen worden. Voor buurten waarvan de oplossingsrichting minder duidelijk en robuust is speelt energie besparen en innovatie een belangrijke rol om ook hier in de toekomst duidelijke alternatieven aan te bieden.

BIJLAGE 5: ACHTERGRONDINFORMATIE PLATFORM SETUP

Royal HaskoningDHV heeft het platform SETuP ontwikkeld met als doel betrokkenen een helder en onderbouwd beeld te geven van de mogelijkheden, kansen en uitdagingen in de gemeente; een vertrekpunt voor de dialoog met betrokkenen, het maken van keuzes en de basis voor een warmtevisie. SETuP staat voor **Smart Energy Transition Platform.**

In het platform bundelt Royal HaskoningDHV de veelheid aan beschikbare data en analyseert die op systematische wijze. Het gaat dan om de warmtevraag, geplande werkzaamheden, initiatieven in de wijk of buurt en de uitkomsten van warmtemodellen (zoals de Startanalyse door het Vesta MAIS model van PBL). Het platform gebruikt daarnaast een aantal publieke databronnen. Dit zijn:

- Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), voor gegevens over gebouwen (bouwjaar, gebruiksdoeleinde);
- Database voor energielabels;
- Verschillende gegevens van Centraal Bureau Statistiek;
- De uitkomsten van de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving en andere beschikbare energiemodellen (CEGOIA en de Warmtetransitie atlas).

Gedurende het project hebben heeft Royal HaskoningDHV het platform aangevuld met lokale data. Daarnaast zijn er gegevens verzameld over onder andere lokale warmtebronnen, het gasnetwerk, het elektriciteitsnetwerk, plannen voor duurzame warmtesystemen, inwonersinitiatieven, renovatieplannen van woningcorporaties, sloop- en nieuwbouwplannen, werkzaamheden voor klimaatadaptatie en aan de infrastructuur (wegen, riolering, waternet, watersysteem).

Daarnaast zijn 7 controles uitgevoerd op de modeluitkomsten. Er is gekeken naar:

- ***Beschikbaarheid:*** *Is het waarschijnlijk dat de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten*[9] *ook daadwerkelijk beschikbaar komt in deze buurt? Strategieën die gebruik maken van b.v. groen gas, restwarmte of geothermie scoren eventueel lager op dit aspect, omdat het niet zeker is dat deze duurzame energiebronnen ook daadwerkelijk lokaal ingezet kunnen worden.*
- ***Warmtevraag:*** *In hoeverre komt de gemodelleerde warmtevraag van een buurt overeen met het werkelijke warmteverbruik in de afgelopen jaren? Bij een grote afwijking is het vertrouwen in de modeluitkomsten lager.*
- ***Isolatie:*** *Zijn de woningen geschikt voor oplossingen die warmte leveren op lage temperatuur (geheel elektrisch, lage temperatuur-warmtenet)? Hiervoor is gekeken naar de bouwjaren. Als er veel oude woningen in de buurt staan, is het uitdagender deze strategie te realiseren, en is de robuustheid lager. Bij veel recente woningen geldt het omgekeerde.*
- ***Warmtevraagdichtheid:*** *Sluit de warmtevraag aan bij de strategie? Als de warmtevraagdichtheid hoog is (>1.000 GJ/ha), zijn warmtenetten kansrijker. Als de warmtevraagdichtheid laag is (<1.000 GJ/ha) zijn individuele oplossingen kansrijker. Wanneer de*

[9] Maatschappelijke kosten zijn de totale kosten die nodig zijn voor de aanpassing. Dit is een optelsom van verschillende soorten kosten. Denk hierbij aan kosten voor aanpassingen in de woning (zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van isolatie), aanschaf van de techniek (bijvoorbeeld een warmtepomp) en eventuele aanpassingen in de infrastructuur (bijvoorbeeld het verzwaren van elektriciteitsnetten). Hoe we deze kosten gaan betalen en/of wie welk deel betaald is vaak nog niet bepaald. Daarom is dit niet hetzelfde als de kosten voor de eindgebruiker.

De officiële benaming voor maatschappelijke kosten in Nationale Kosten.

voorkeursstrategie overeenkomt met de warmtevraagdichtheid, is de robuustheid hoger.

- ***Elektriciteitsnet:*** *Kan het elektriciteitsnet de nodige extra elektriciteitsvraag aan? Sommige oplossingen vragen veel extra elektriciteit. Als de oplossing relatief weinig verzwaring van het lokale elektriciteitsnetwerk vergt, is de robuustheid hoger.*
- ***Modellen vergelijking:*** *Het CEGOIA model is ook gebruikt om de best passende warmteoptie te berekenen. Deze modeluitkomsten zijn met elkaar vergeleken. Bij vergelijkbare modeluitkomsten kennen wij een hogere robuustheid toe.*
- ***Sloop en nieuwbouw:*** *De modeluitkomsten zijn gebaseerd op de huidige bebouwing. Als er significante sloop- of nieuwbouwplannen in de buurt zijn, kan dit invloed hebben op de best passende strategie. In dat geval is de robuustheid van de uitkomsten lager.*

Deze controles geven een indicatie of er aandachtspunten zijn bij de modeluitkomsten. Dit is gebruikt bij het interpreteren van de resultaten. Alles resultaten zijn gebundeld, en op overzichtelijke manier weergegeven in interactieve dashboards, zowel op gebouw-, buurt- als gemeenteniveau. Deze dashboards hielpen bij het vaststellen van warmteoplossingen die het meest geschikt zijn en de kansen te identificeren waar gestart kan worden met de transitie richting aardgasvrij.

De uitkomsten van de met SETuP uitgevoerde analyse dienden als startpunt voor een dialoog met alle betrokken partijen, van netbeheerder tot de inwoners. Door de veelheid aan informatie overzichtelijk weer te geven heeft het de betrokken partijen geholpen om gezamenlijk tot inzichten te komen.

BIJLAGE 6: WARMTEOPTIE PER BUURT

Bron: CBS - Kerncijfers wijken en buurten 2020

CBS buurtcode	Buurt naam	Aantal inwoners	Woning voorraad	Warmteoptie kaart
BU00801103	Achter de Hoven	2420	1225	Collectief warmtenet
BU00806307	Alde Leie	240	118	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807001	Aldlân-Oost	3675	1662	Collectief warmtenet
BU00807002	Aldlân-West	1965	1111	Collectief warmtenet
BU00808115	Baard	200	82	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807401	Barrahûs	35	10	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808108	Bears	135	49	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806001	Bilgaard	6240	3353	Collectief warmtenet
BU00806204	Blitsaerd	835	280	Individueel geheel elektrisch
BU00802002	Bloemenbuurt	1375	797	Collectief Warmtenet
BU00801006	Blokhuisplein	425	330	Warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld
BU00803002	Bonifatius	1490	580	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806209	Britsum	905	394	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806210	Buitengebied Britsum	50	21	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804109	Buitengebied De Zwette	30	10	Individueel geheel elektrisch
BU00808117	Buitengebied Easterlittens	35	12	Warmtepomp en duurzaam gas

BU00806304	Buitengebied Feinsum	50	18	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808207	Buitengebied Grou	200	71	Individueel geheel elektrisch
BU00807202	Buitengebied Hempens	105	29	Individueel geheel elektrisch
BU00806306	Buitengebied Hijum	30	12	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808112	Buitengebied Hilaard	55	25	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806206	Buitengebied Jelsum	125	53	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808209	Buitengebied Jirnsum	90	28	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808110	Buitengebied Jorwert	80	27	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806208	Buitengebied Koarnjum	60	21	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806203	Buitengebied Lekkum en Miedum	50	19	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808104	Buitengebied Mantgum	70	22	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803102	Buitengebied Noordwest	40	12	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808202	Buitengebied Reduzum	110	38	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806302	Buitengebied Stiens	390	142	Warmtepomp en duurzaam gas

BU00808008	Buitengebied Warten	105	44	Individueel geheel elektrisch
BU00808106	Buitengebied Weidum	65	24	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808005	Buitengebied Wergea	125	37	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804110	Buitengebied West	5	2	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808003	Buitengebied Wirdum	90	36	Individueel geheel elektrisch
BU00808102	Buitengebied Wytgaard	155	58	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00802005	Cambuur	580	294	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00802003	Cambuursterpad	2025	1125	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805102	Camminghaburen-Midden	3640	1797	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805101	Camminghaburen-Noord	4065	1890	Collectief warmtenet
BU00805103	Camminghaburen-Zuid	2645	1126	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805003	De Centrale	5	4	Collectief warmtenet
BU00805105	De Groene Ster	115	40	Individueel geheel elektrisch
BU00807305	De Klamp	10	8	Individueel geheel elektrisch
BU00801001	De Waag	1030	658	Warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld
BU00807303	De Werp	0	2	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld

BU00807304	De Zuidlanden	5	4	Individueel geheel elektrisch
BU00804102	De Zwette I Harlingervaart	30	8	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00804103	De Zwette II Zwettehaven	5	2	Individueel geheel elektrisch
BU00804104	De Zwette III Schenkenschans	5	1	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00804105	De Zwette IV Businesspark	10	6	Individueel geheel elektrisch
BU00804106	De Zwette V Newton	0	0	Individueel geheel elektrisch
BU00804107	De Zwette VI Deinumerpolder	0	0	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808203	Eagum	35	8	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808116	Easterlittens	375	182	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804108	EnergieCampus Sylsterrak	0	0	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle 3 in beeld
BU00806303	Feinsum	115	50	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808205	Friens	90	31	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804002	Gerard Dou	1360	685	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle 3 in beeld
BU00807101	Goutum	3275	1282	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801004	Grote Kerkbuurt	1220	843	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00805104	Grote Wielen	0	1	Individueel geheel elektrisch

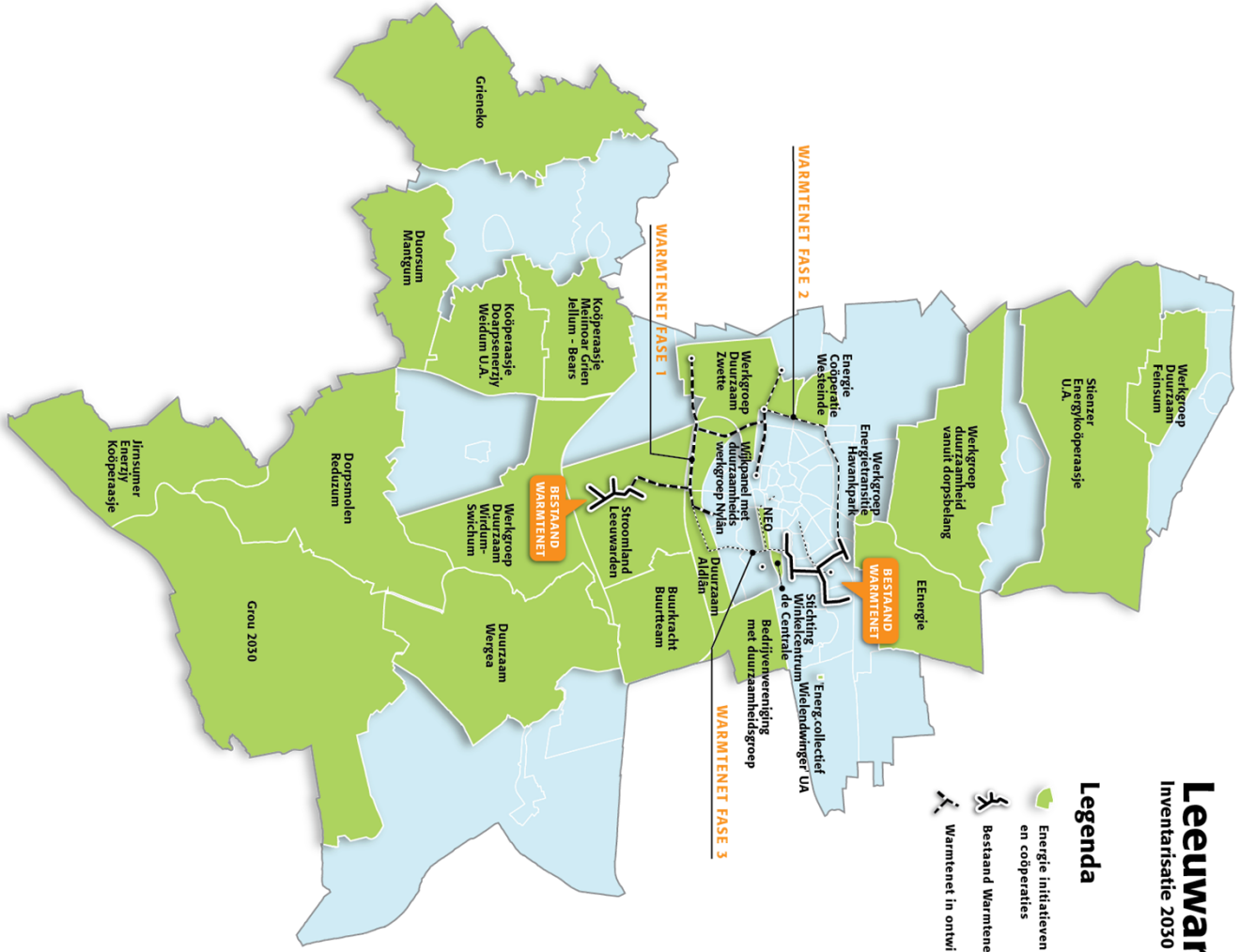
BU00808206	Grou	5560	2639	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00803203	Harlingervaart Noord	260	138	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00806002	Havankpark	390	150	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00805001	Heechterp	1765	1073	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00803202	Helicon	470	237	Collectief warmtenet
BU00807201	Hempens/Teerns	155	69	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807004	Hemrik	100	31	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00806305	Hijum	370	181	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808111	Hilaard	235	96	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00801005	Hoek	1030	809	Warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld
BU00804001	Hollanderwijk	1800	1099	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801109	Huizum-Badweg	220	135	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801108	Huizum-Bornia	1215	682	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801106	Huizum-Dorp	1075	442	Individueel geheel elektrisch
BU00801107	Huizum-Sixma	180	134	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808113	Húns	105	48	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808204	Idaerd	80	37	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00802007	Indische buurt	1135	718	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00804004	Jan van Scorelbuurt	1765	1046	Collectief warmtenet

BU00808107	Jellum	150	59	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806205	Jelsum	190	97	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808208	Jirnsum	1250	573	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808109	Jorwert	235	111	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804003	Julianapark	1585	734	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806207	Koarnjum	375	168	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806201	Lekkum	380	181	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808114	Leons	25	8	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803007	Magere Weide	55	26	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808103	Mantgum	1085	444	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807402	Middelsee	15	6	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00802008	Molenpad	1280	693	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801002	Nieuwestad	320	232	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00804101	Nijlân	3725	2362	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00802001	Oldegalieën	1935	1228	Collectief warmtenet
BU00801003	Oldehove	540	364	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00801102	Oranjewijk	1195	606	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00807003	Rapenburg	1105	815	Collectief warmtenet
BU00808201	Reduzum	985	442	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803003	Rengerspark	835	685	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld

BU00801104	Schepenbuurt	905	709	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805002	Schieringen	1875	1117	Collectief warmtenet
BU00806202	Snakkerburen	205	89	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803005	Sonnenborgh	1710	953	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801008	Stationskwartier	775	710	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806301	Stiens	7270	3136	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808002	Swichum	50	17	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807301	Techum	1745	566	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00803001	Transvaalwijk	1010	556	Collectief warmtenet
BU00801101	Tulpenburg	590	367	Collectief warmtenet
BU00803006	Valeriuskwartier	1305	837	Collectief warmtenet
BU00806003	Vierhuisterweg e.o.	235	129	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803004	Vogelwijk	1500	803	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00803201	Vossepark	3650	1750	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806102	Vrijheidswijk-Oost	1390	782	Collectief warmtenet
BU00806101	Vrijheidswijk-West	2085	1002	Collectief warmtenet
BU00808006	Warstiens	30	12	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808007	Warten	795	356	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808105	Weidum	490	232	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00802009	Welgelegen	1630	953	Collectief warmtenet

BU00808004	Wergea	1670	744	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803101	Westeinde	3825	1785	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00807302	Wiarda	645	229	Individueel geheel elektrisch
BU00801105	Wielenpôlle	765	208	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808001	Wirdum	1045	449	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808101	Wytgaard	415	208	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00801007	Zaailand	485	314	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00802004	Zamenhofpark	1580	798	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00802006	Zeeheldenbuurt	740	412	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00807203	Zuiderburen	5670	1979	Individueel geheel elektrisch

BIJLAGE 7: INVENTARISATIE KAART INITIATIEVEN

BIJLAGE 8: KANSRIJKE BUURTEN VOOR 2030

Buurt	Aanwezige criteria	Warmteoptie	WEQ[10]	Aanwezige woningvoorraad	Aanwezige utiliteitsbouw
Nijlân	Inwoners collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	1488	2362	78
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Onderhoud riolering				
	Economisch afschrijving gasnet (71%)				
	Gebundelde vraag mogelijk				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Rapenburg	Inwoners collectief	Collectief warmtenet	783	816	16
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Transitie moment; onderhoud riolering				
	Economisch afschrijving gasnet (73%)				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
De Zwette I Harlingervaart	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	480	8	121
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette II Zwettehaven	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	568	2	129
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette III Schenkeschans	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	506	1	129
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette IV Businesspark	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	523	4	152
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette V Newton	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	164	0	46
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
Harlingervaart Noord	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	310	138	22
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Helicon	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	426	237	15

[10] Woningequivalent (WEQ) is een eenheid van warmtevraag, in deze visie is een WEQ gelijkgesteld aan het nationale gemiddelde aardgas verbruik van een woning (59,66 GJ/ per jaar) Bron: SETuP

	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Transitie moment; gebiedsontwikkeling Cambuur				
Bilgaard	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	1924	3353	105
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Transitie moment; Nieuwbouw, groot onderhoud wegen en onderhoud riolering				
	Gebundelde vraag mogelijk				
Vrijheidswijk-West	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	489	1002	15
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Transitie moment; groot onderhoud wegen				
	Gebundelde vraag mogelijk				
Oranjewijk	Inwoners collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	487	610	36
	Bestaande plannen duurzame warmtesysteem				
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Economisch afschrijving gasnet (73%)				
	Groot onderhoud gasnet				
Aldlân West	Inwoners collectief	Collectief warmtenet	652	1111	7
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Economisch afschrijving gasnet (78%)				
	Transitie moment; sloop & nieuwbouw				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Heechterp	Gebundelde vraag mogelijk	Collectief warmtenet of individueel geheel	462	1073	37

	Bestaande plannen warmte infrastructuur	elektrisch			
	Economisch afschrijving gasnet (77%)				
	Transitie moment; sloop & nieuwbouw				
	Toekennen Volkshuisvestingsfonds				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Camminghaburen-Noord	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	1103	1890	16
	Transitie moment; groot onderhoud wegen				
	Economisch afschrijving gasnet (89%)				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Húns	Inwoners collectief Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Groot onderhoud wegen	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	79	48	18
Leons	Inwoners collectief Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Economisch afschrijving gasnet (89%)	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	21	8	5
Baard	Inwoners collectief Groot onderhoud wegen Groot onderhoud riool Economisch afschrijving gasnet (77%) Duidelijke voorkeur oplossingsrichting	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	94	82	11
Easterlittens	Inwoners collectief Groot onderhoud wegen Groot onderhoud riool Economisch afschrijving gasnet (78%) Duidelijke voorkeur oplossingsrichting	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	222	182	22
Buitengebied Easterlittens	Inwoners collectief Duidelijke voorkeur oplossingsrichting	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	83	12	11
Stiens	Inwoners collectief Groot onderhoud wegen	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	2553	3139	209

	Groot onderhoud riool Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Economisch afschrijving gasnet (74%) Overige werkzaamheden: klimaatadaptieve maatregelen				
Valerius Kwartier	Gebundelde vraag Bestaande plannen warmte infrastructuur Groot onderhoud wegen Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Beschikbaarheid van de oplossingsrichting	Collectief warmtenet	458	837	26
Totaal: 22 buurten			13875	16915	1226

BIJLAGE 9: 'NO REGRET' MAATREGELEN

'No regret' maatregelen (oplossingsneutraal)
Individueel per woning:
- Bij de aankoop van een woning nagaan welke delen van een de woning niet geïsoleerd zijn, en zo niet, of dit technisch mogelijk is. Bijvoorbeeld meenemen in een bouwkundige rapportage. Controleer ook hoe er wordt gekookt en of de woning voldoende wordt geïnformeerd.
- Controleer alvast of de woning warm wordt als de gasketel op 70°C is ingesteld.
- Overstap naar elektrisch koken bij een verbouwing van de keuken of de aanschaf een nieuw fornuis.
- Het vervangen van enkele beglazing door isolatieglas, bijvoorbeeld bij het vervangen van kozijnen of een schilderbeurt.
- Bij een casco renovatie van de woning, indien geen spouw aanwezig, de woning aan de binnenzijde isoleren.
- Bij het plaatsen van nieuwe radiatoren deze dimensioneren op een zo laag mogelijke aanvoertemperatuur.
- Bij het plaatsen van een aan- of uitbouw deze isoleren op het nieuwste bouwniveau.
- Bij het verbouwen van een zolder naar slaapkamer of bij het plaatsen van een dakkapel ook het dak aan de binnenzijde isoleren.
Collectief in bijvoorbeeld een VvE
- Isoleren van plat dak, begane grondvloer en spouw in combinatie met natuurlijke momenten van onderhoud. Meenemen in de meerjarenonderhoudsplanning en -begroting. Indien van toepassing opdracht verlenen aan VvE beheerder.
- Bij aankoop van huis nagaan of de VvE naast geld voor noodzakelijk onderhoud ook geld reserveert/ een planning heeft voor isolatie.

Wat te doen bij het vervangen van een Cv-ketel?	
Warmtenet	Plannen van de gemeente in de gaten houden, indien nodig de gasketel vervangen. Advies is niet te direct kiezen voor een ander alternatief voor aardgas, omdat dit waarschijnlijk de kosten voor de gehele buurt duurder maakt.
Geheel elektrisch	Bij ketelvervanging overwegen om warmtepomp aan te schaffen. De woning moet dan wel voldoende geïsoleerd zijn. Houd rekening dat in veel gevallen ook alle radiatoren vervangen moeten worden. Bij grotere complexen overwegen om voor collectieve oplossing te kiezen via de VvE.
Gasnet met duurzaam gas	Bij ketelvervanging overwegen om hybride warmtepomp aan te schaffen. De woning moet dan wel voldoende geïsoleerd zijn. Geheel elektrisch is in enkele gevallen ook mogelijk.

Stap voor stap naar aardgasvrij

De Warmtevisie Leeuwarden

september 2021

Gemeente Leeuwarden

Context

- Context: Sheets 1 t/m 7
- Afbakening: Sheet 8
- Transitievisie: sheets 9 t/m 32

Kansen en uitdagingen in de Energietransitie

- Duurzame leefomgeving
- Verhoogde doelstellingen
- Regierol
- Werkgelegenheid
- Participatie & commitment

stap voor stap naar aardgasvrij

Volhoudbaar

Gemeente Leeuwarden

Doelstelling 2024/2030

- Klimaatakkoord
- Bijdrage Regionale Energiestrategie (RES)
- Leeuwarden 2030
  - → 2024

Gemeente Leeuwarden

Gemeente Leeuwarden

Klimaatakkoord Nederland 49% CO2

Regionale Energiestrategie Fryslân

LEA 2030 49% CO2

	2030	2024
Duurzaam opwek Stroom en warmte	85% 3183 TJ	38% 1674 TJ
Besparing Gebouwde Omgeving	23% 1103 TJ	9% 441 TJ

Lokaal effect landelijk beleid. Besparing 2030

Industrie	Landbouw en Landgebruik	Mobiliteit
5%	0,5%	24%

Invullen Regierol

Eigen Organisatie

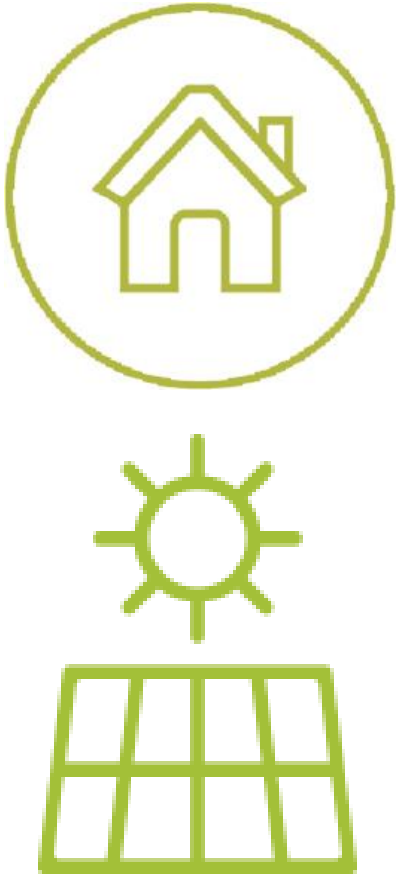
Activiteiten 2020-2024

Sociaal energiebeleid
Gereedschapskist met energie bespaartips voor iedereen
Sociale woningbouw
Warmtevisie Leeuwarden
Buurtuitvoeringsplannen
Duurzame opwek van elektriciteit
Geothermie en warmtenetten
Overige warmtebronnen / energiedragers
Investering in het netwerk

Gebiedsontwikkeling
Mobiliteit
Eigen vastgoed
Inkoop van energie
Vergunningverlening en toezicht bedrijven

Rollen van de gemeente

- Energie in veel thema's gemeente: voorbeeldfunctie
- Grotere vraag naar regierol gemeente
- Focus:
  - Gebouwde omgeving
  - Inpassing duurzame energie opwek
  - Onze eigen organisatie

Afbakening Warmtevisie: “Gebouwde omgeving”

- Afbakening is warmtetransitie in de gebouwde omgeving
- Géén opwek van elektra: komt ‘elders’ aan de orde, is niet onderdeel van Transitievisie Warmte/Warmtevisie

Warmtevisie Leeuwarden

- Aanleiding / voorwaarden
- Wat is een Warmtevisie?
- Wat is het niet (?)

Aanleiding / Voorwaarden

- We beschrijven wat nodig én mogelijk is conform Klimaatakkoord i.v.m. CO_2 reductie en stoppen met gebruik aardgas:
    1. WAT zijn per buurt mogelijke alternatieven voor aardgas tegen de laagste maatschappelijke kosten en
    2. Welke buurten kunnen vóór 2030 van het aardgas?
- We zijn sterk afhankelijk van:
    A. Budget voor gemeenten
    B. Wetgeving om zaken te kunnen regelen
    C. Subsidies voor gebouweigenaren
- We geven aan wat we nu kunnen doen met beschikbaar budget en wat meer nodig zou zijn
- De raad wordt gevraagd om onze ambitie te onderschrijven, inclusief wat we niet kunnen als er geen budget van Rijk komt

Wat willen we bereiken met de stappen van Warmtevisie (TVW)?

- Bewustwording en enthousiasme bij bewoners
- Welke buurten/gebouwen zijn kansrijk om vóór 2030 aardgas af te gaan?
- Welke (gebiedsgerichte) uitvoeringsplannen voor warmte en besparingsaanpak nodig?
- Kosten inzicht
- Prioriteiten
- Uitgangspunten en Randvoorwaarden
- Initiatieven stimuleren

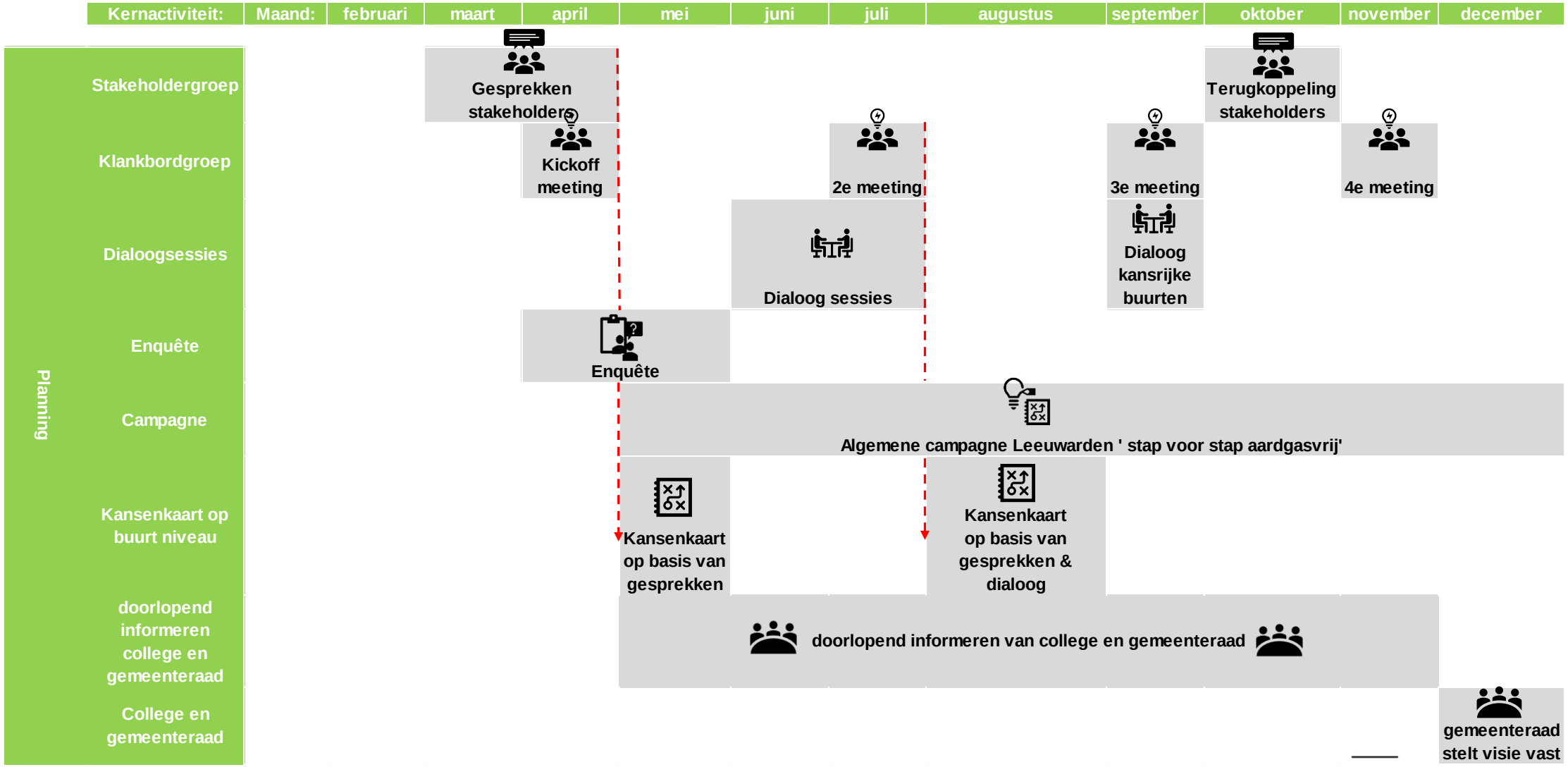
Wat betekent WVL voor inwoners, raad, bestuur en eigen organisatie?

- Het is dus een leidraad voor de inwoners en de gemeente (niet in beton gegoten)

- De rol van de raad is:
  A. instemmen Warmtevisie Leeuwarden
  B. sectorale afspraken, bijv. woningcorporaties
  C. uitwerken beleidsvelden eigen inbreng: eigen vastgoed, gebiedsontwikkeling

Tijdslijn

Kernactiviteit:
Maand:
februari
maart
april
mei
juni
juli
augustus
september
oktober
november
december
Planning
Stakeholdergroep
Klankbordgroep
Dialoogsessies
Enquête
Campagne
Kansenkaart op buurt niveau
doorlopend informeren college en gemeenteraad
College en gemeenteraad
Gesprekken stakeholders
Terugkoppeling stakeholders
Kickoff meeting
2e meeting
3e meeting
4e meeting
Dialoog sessies
Dialoog kansrijke buurten
Enquête
Algemene campagne Leeuwarden ' stap voor stap aardgasvrij'
Kansenkaart op basis van gesprekken
Kansenkaart op basis van gesprekken & dialoog
doorlopend informeren van college en gemeenteraad
gemeenteraad stelt visie vast

Proces: Hoe kwamen we tot een Warmtevisie?

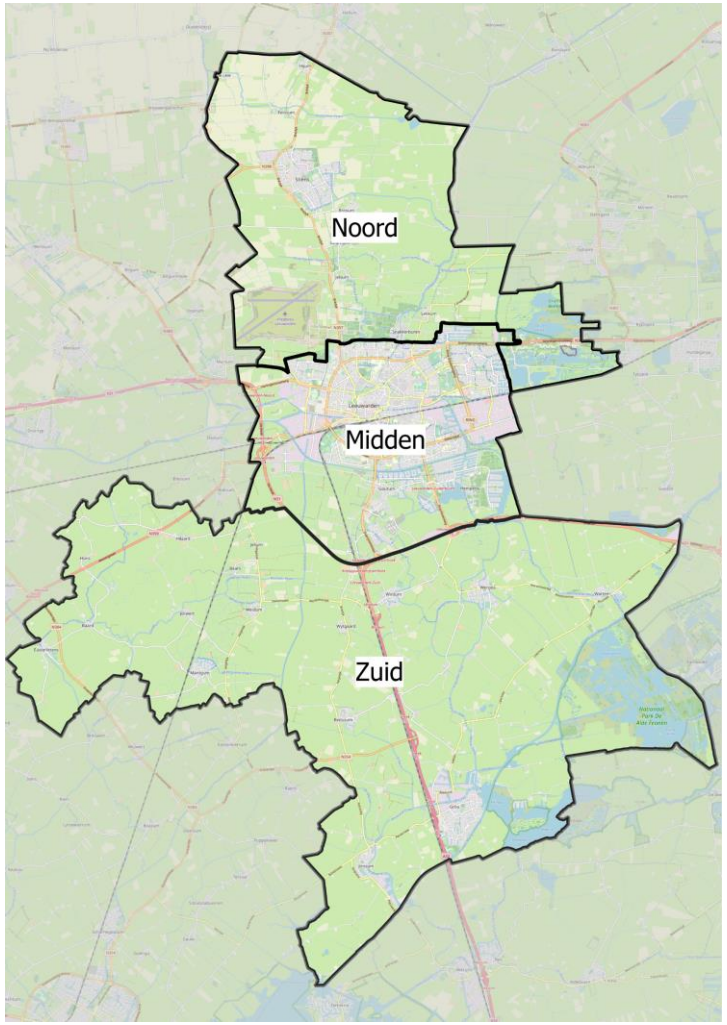

- Kansenkaart via:
  - Stakeholders input
  - Klankbord
- Consultatie via:
  - Enquête
  - Informatiebijeenkomst en Dialoogsessies
  - Voorlichting /‘Campagne’
- Vastellen
  - Gemeenteraad stelt de warmtevisie Leeuwarden vast

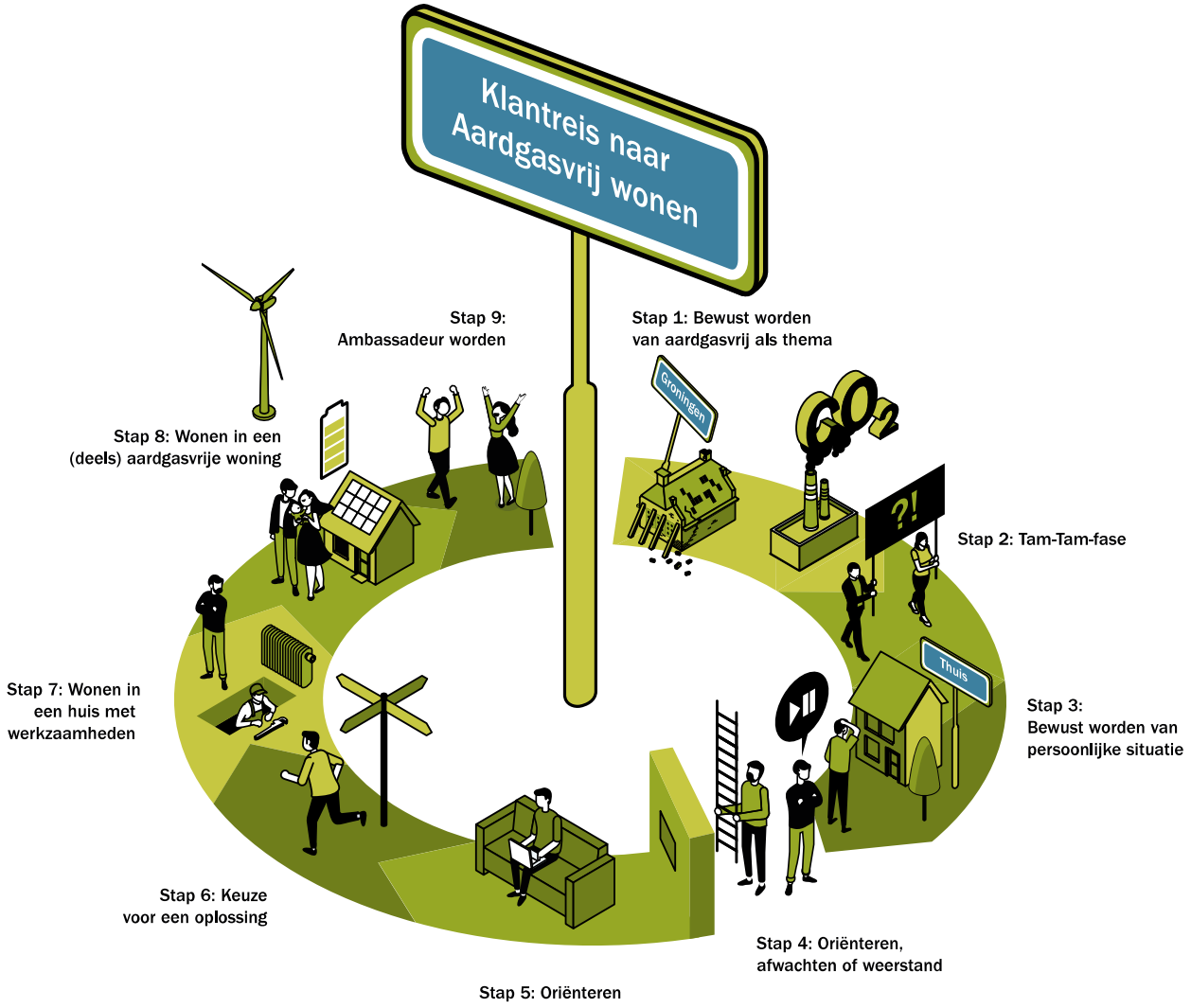
Dialoog- en Informatiesessies

- Informatieavond voor alle inwoners van de gemeente Leeuwarden
- Dialoogsessies per gebied (Noord, Midden & Zuid)
- 4 bijeenkomsten in juni/juli
- Meedenken & consulteren:
  - uitgangspunten
  - kansen & knelpunten

Campagne ‘stap voor stap naar aardgasvrij’

- voor alle inwoners van de gemeente Leeuwarden
- voorlichting
- informeren over proces
- bewustwording
- ‘Stap voor stap naar aardgasvrij’
- doorlopend
- voorbereiden nieuwe Proeftuin

stap voor stap naar aardgasvrij

Wat vinden onze inwoners van belang?

Onze inwoners aan het woord

Ik ondersteun een duurzame, circulaire en klimaat neutrale maatschappij. Dat vind ik belangrijk. Ik wil daarbij wel de regie in eigen hand houden.

Verduurzamen van onze woning zijn we al mee bezig. Is gewoon nodig. Het is wel lastig in een oud huis om helemaal van het gas af te gaan.

Ik investeer in energiebesparing omdat ik het leuk vind, en een stukje comfort terug krijg hoop ik.

Mijn CV ketel is binnen die tijd aan vervanging toe. Dus die gaat vervangen worden door.....

Ik vind het van groot belang dat we met z'n allen de verantwoordelijkheid nemen om het klimaatprobleem op te lossen. Ik zie echter ook dat het niet voor elke woning even gemakkelijk is om op andere energievormen overgezet te worden.

Ik zou niet weten hoe ik investeringen in duurzame energie en energiebesparing normaal moet financieren.

Wij overwegen eerst nog niet te investeren in duurzaamheid, te kostbaar en weinig mogelijkheden. Klein dak, weinig tot geen tuin.

Easterlittens

Visual: Visser en de Graef communicatie

Samen gaan we stap voor stap naar een aardgasvrije toekomst

Gemeente Leeuwarden

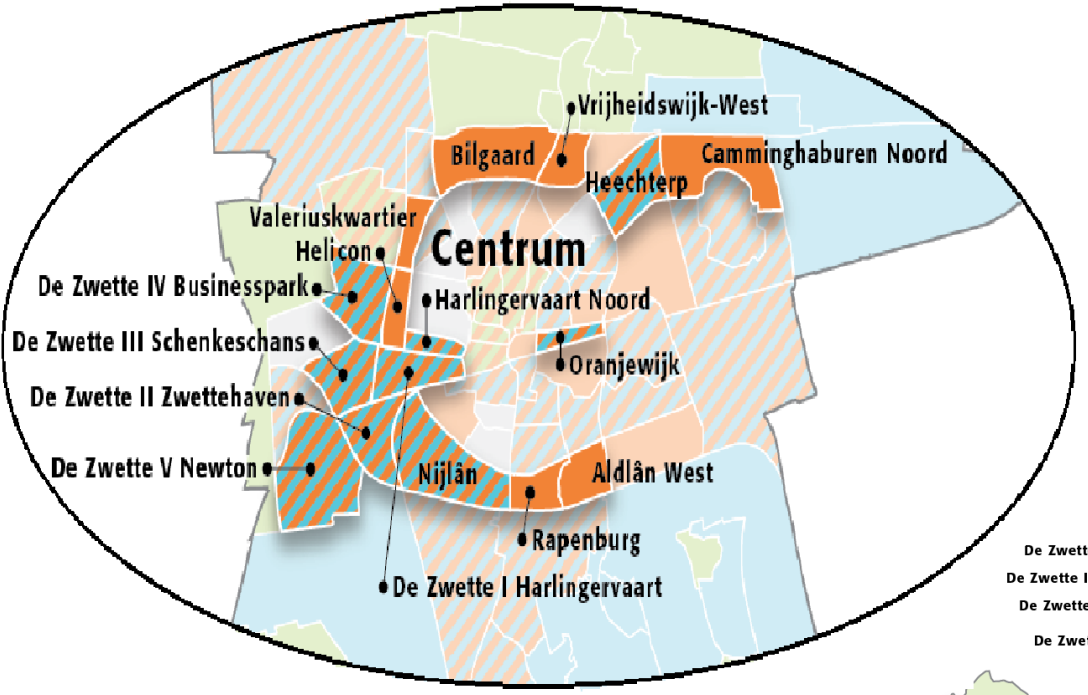
Welke afwegingen hebben we gemaakt?

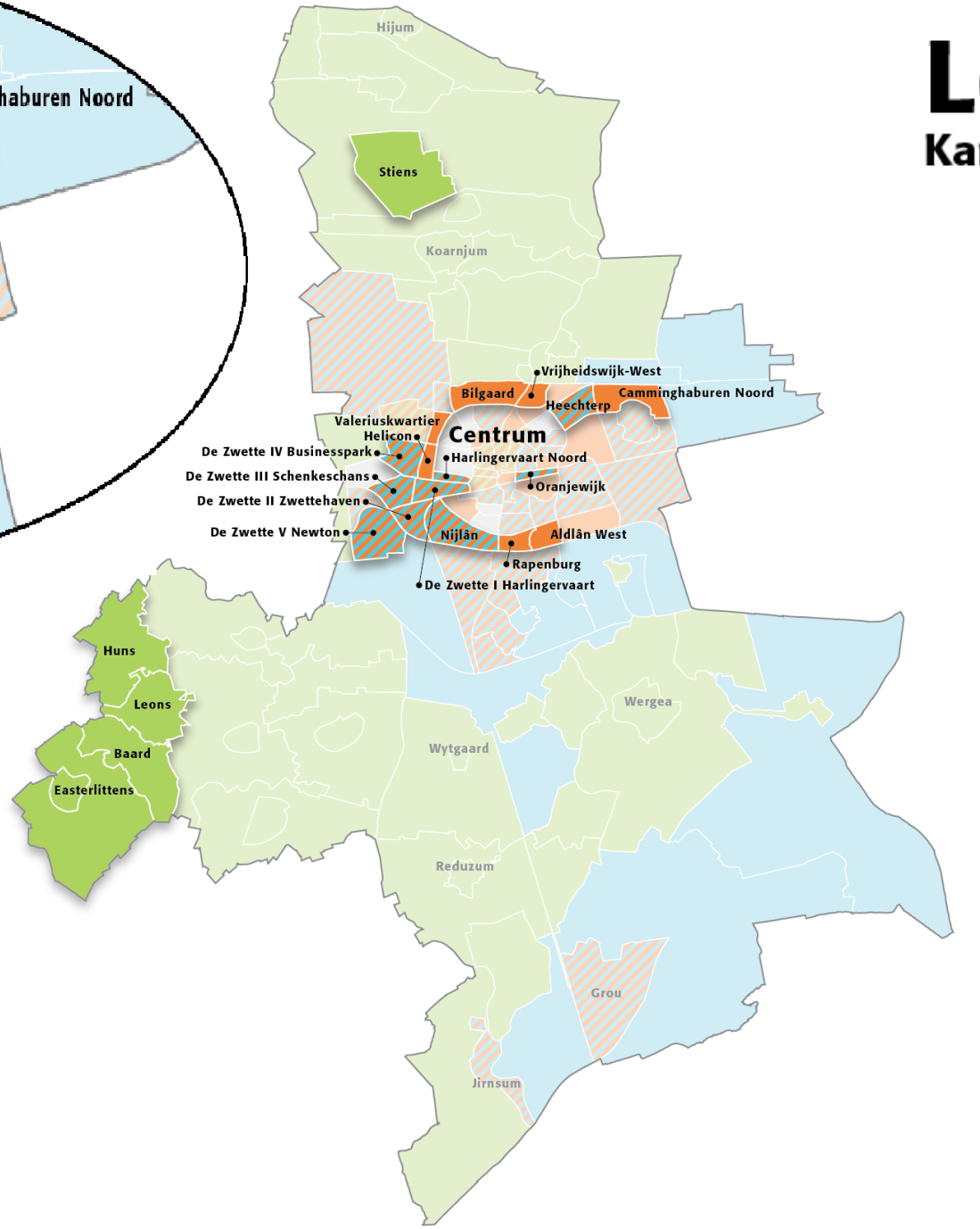
1. Opties per buurt
   - Praatplaat SETuP op basis van analyse PBL en CE Delft analyse op basis van laagste maatschappelijke kosten en beschikbare bronnen
2. Fasering

   Routekaart 2030:
   - uitrol warmtenet (mits boring slaagt!)
   - zeer actieve voorlopende buurten
   - coöperatief bezit
   - onderhoud aardgasnet (broos gietijzer)

Leeuwarden

Kansrijke buurten voor 2030

Legenda

- Individueel: Geheel elektrisch
- Individueel: (hybride) warmtepomp samen met duurzaam gas
- Collectief: Warmtenet
- Collectief warmtenet en individuele oplossingen zijn beide in beeld
- Collectief warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld
- Alle opties zijn nog in beeld
- Kansrijke buurt voor 2030

stap voor stap naar aardgasvrij

Gemeente Leeuwarden

Dat is onze visie; en hoe gaat we dat verder aanpakken?

- Kaart met kansrijke buurten/wijken/dorpen
- Van ‘Visie naar uitvoering’ voor eerste buurten (zoals in LEA benoemd):

1/ Analyse en verkenning, vervolg op de theoretische verkenning (Buurtenergievisie)

2/ Keuzes maken, het maken van een ‘Buurtplan’ mét een aantal buurtbewoners die daar gevoel bij hebben

3/ Plan van Aanpak: wat kost het en hoe gaan we het aanpakken

4/ Uitvoering

stap voor stap naar aardgasvrij

Voorwaarden uitvoering door gemeente

Voorwaarden:

- budget voor uitvoering
- beslissingsbevoegdheid/wetgeving
- financieel handelingsperspectief gebouweigenaren
- commitment
- draagvlak bij bewoners, enthousiasme
- passend bij integrale opgaven: werk-met-werk, omgevingsvisie, ruimtelijke impact, beeldkwaliteit, kabels en leidingen?

Gemeente Leeuwarden

stap voor stap naar aardgasvrij

Handelingsperspectief

- Altijd en overal besparen! Speciale isolatie-acties organiseren
- In grote lijnen twee ‘handelingsperspectieven’. Voor of na 2030 maakt niet uit
    1. collectieve oplossingen: wordt georganiseerd
    2. voor individuele oplossingen: zelf doen
- Daarnaast zijn er bijzondere doelgroepen:
    - corperatief bezit
    - Bewoners met platte portemonnee
    - bedrijven/bedrijventerreinen
    - de gemeente zelf

Gemeente Leeuwarden

stap voor stap naar aardgasvrij

Handelingsperspectief

- Collectieve oplossingen:
  - Gemeente altijd actief (regierol! zoals in Klimaatakkoord door VNG is ondertekend)
  - Warmtenetten met bron geothermie of aquathermie: grote kans en bepalend
  - Route algemeen traject: WVL – klein comité Buurt analyse – groter comité Buurtplan – allen uitvoeringsplan (BUP's)
  - Bijkomstigheden: Nieuwe Warmtewet/Wet collectieve warmte.

    LET OP; bevoegdheden voor 2030 (warmtekavels)

- Individuele oplossingen: eigenaar aan zet (en dat betekent meer zelf doen zoals warmtepomp, hybridesysteem en meer isolatie)

Gemeente Leeuwarden

stap voor stap naar aardgasvrij

Warmtenet = collectief

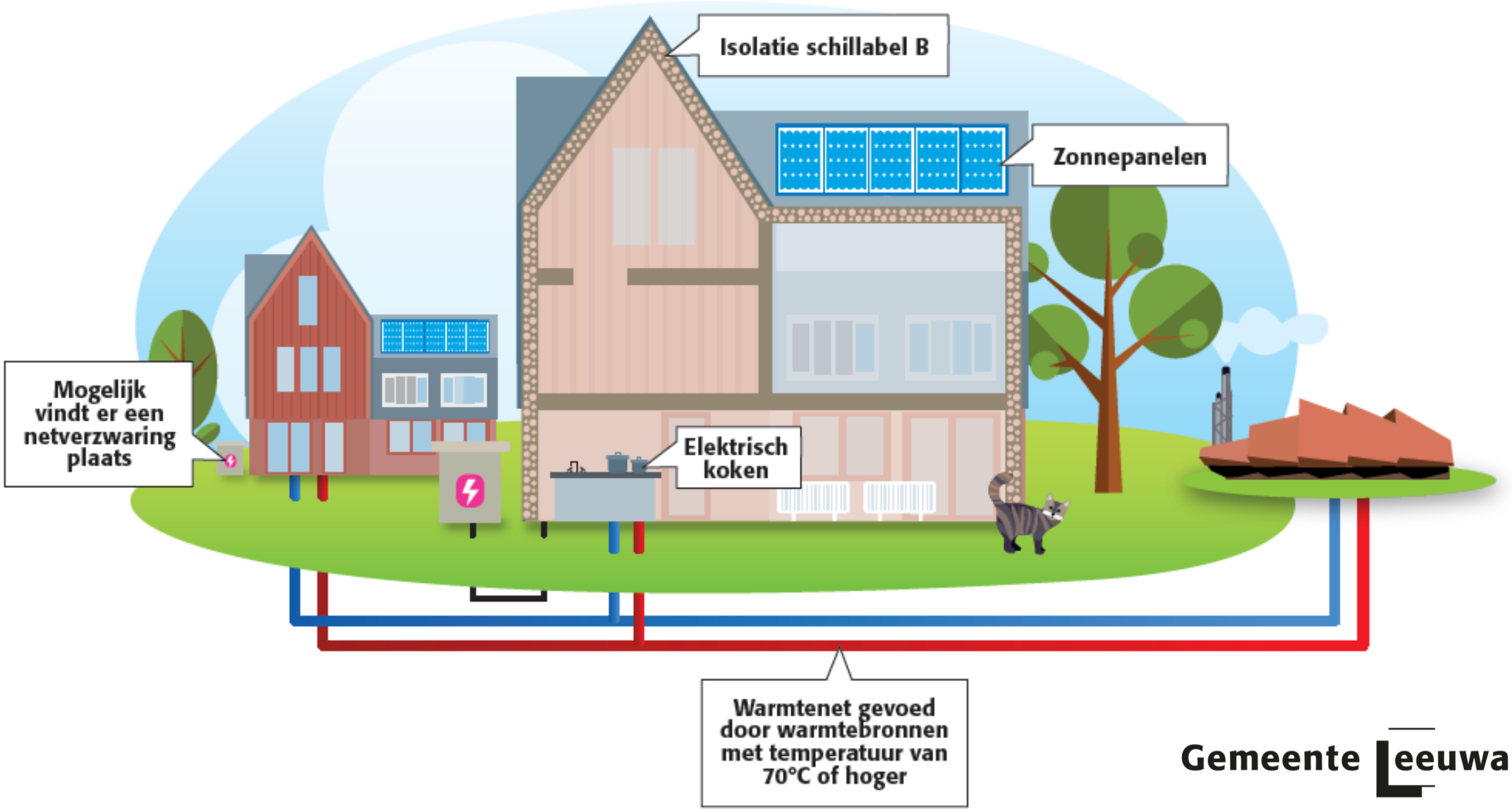
- minder goed geïsoleerde /oudere woningen
- na-isoleren, ventilatie & zonnepanelen
- weinig installatieruimte nodig
- warmtenet er in, aardgasnet er uit
- aardwarmteproject → kans!
- Aansluitkosten gemaximeerd: €4.550
  subsidie: €3.325 (ISDE)
- vastrecht waarschijnlijk hoger, warmtegebruik (nog gelijk aan aardgas)

Gemeente Leeuwarden

stap voor stap naar aardgasvrij

Warmtenet met midden- tot hogetemperatuurbron

Gemeente Leeuwarden

Volledig elektrisch = individueel

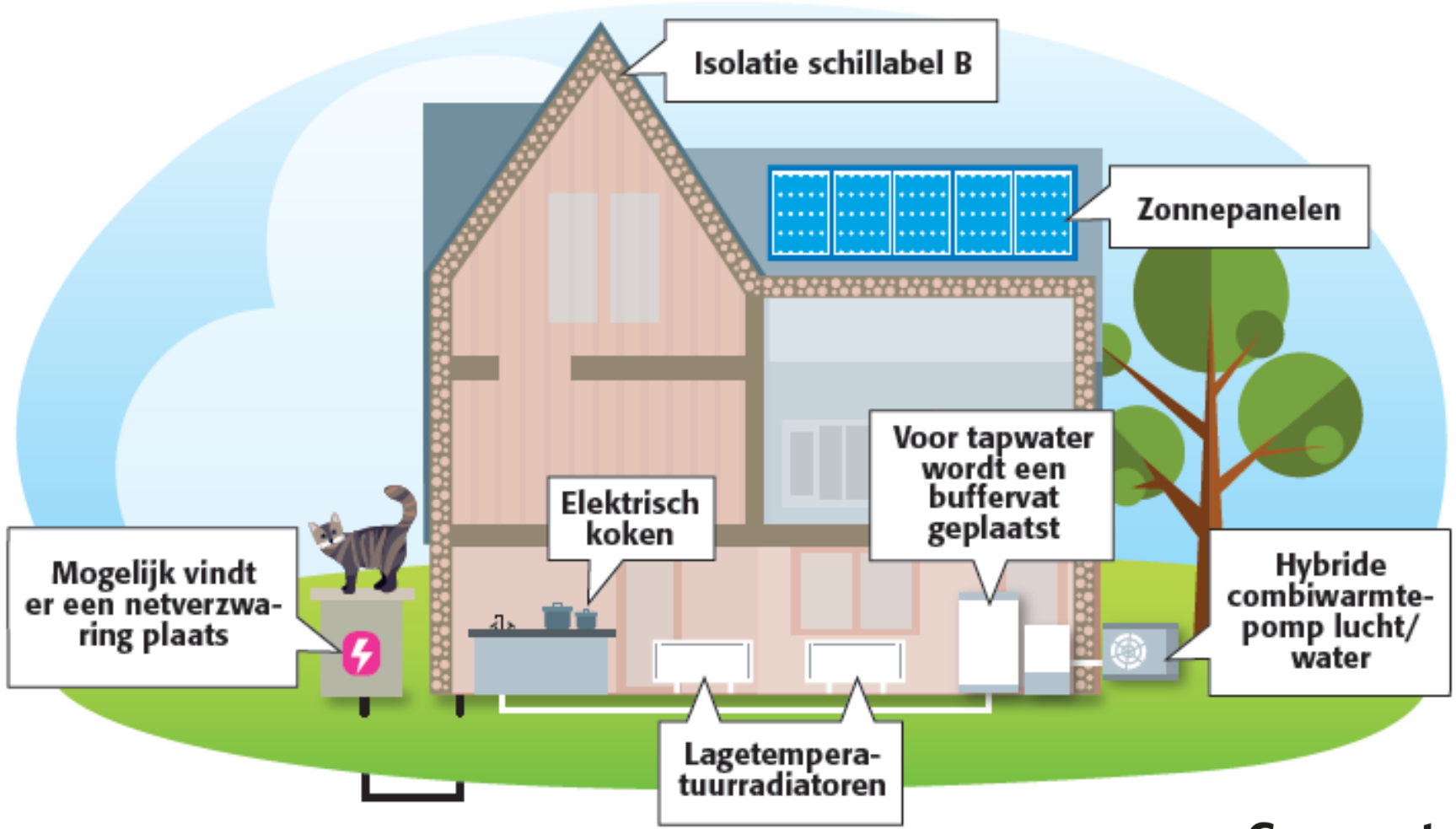
- nieuwe woningen
- na-isoleren, ventilatie & zonnepanelen
- elektriciteitsnet op orde,
  aardgasnet er uit
- gaat stap voor stap/individueel
- mini-warmtenet ook mogelijk
- geen vastrecht voor aardgas, vergoeding voor teruggeleverde elektriciteit verdwijnt
- waarschijnlijk na 2030

Gemeente Leeuwarden

stap voor stap naar aardgasvrij

Individuele elektrische warmtepomp

Gemeente Leeuwarden

Hybride / ‘Nieuw gas’ = individueel

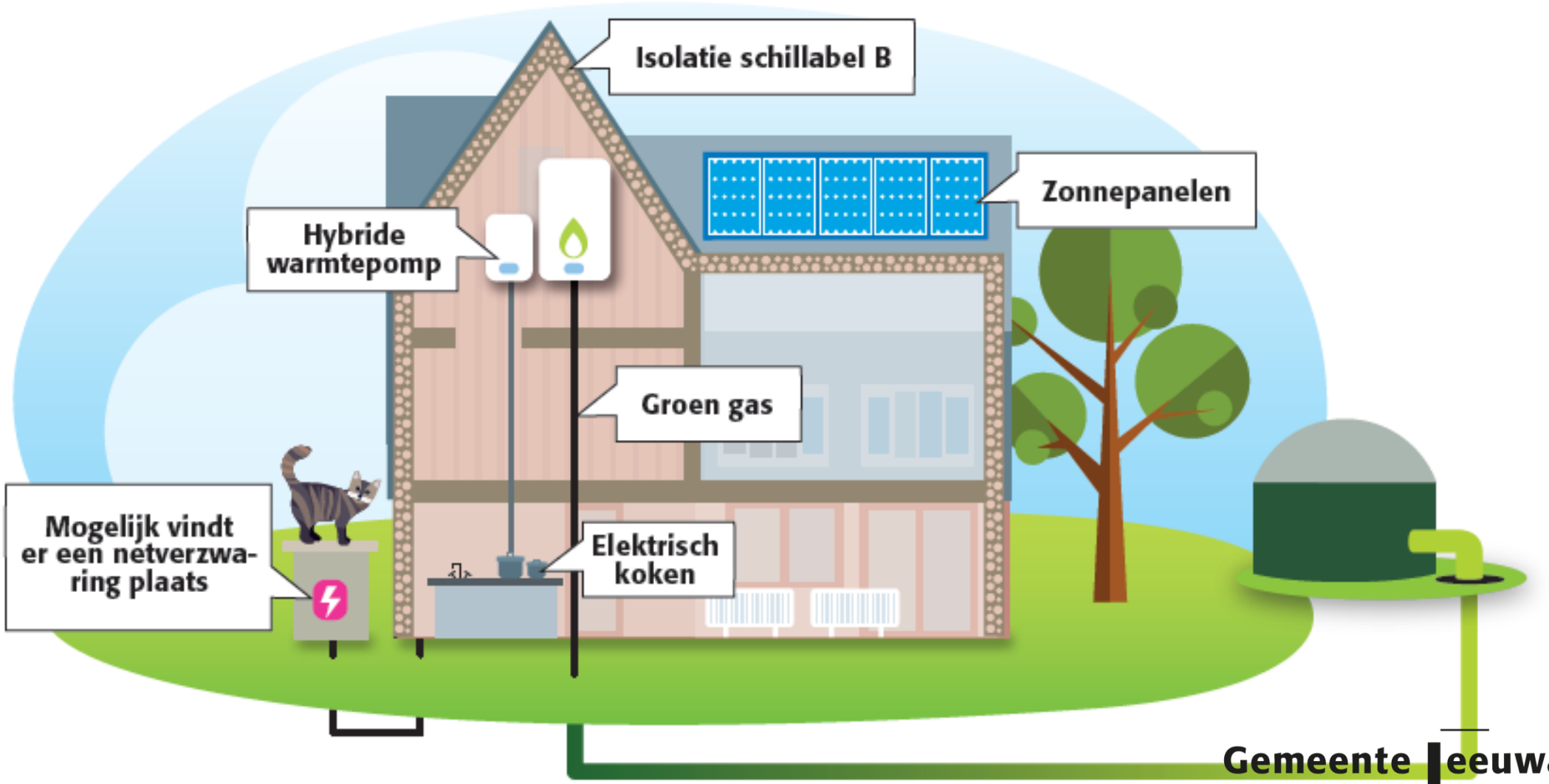
- nieuwe gassen zijn: groengas, waterstof
- naast gas een mini warmtepomp → hybride installatie
- altijd na-isoleren, ventilatie & zonnepanelen
- ondergronds infrastructuur blijft
- voorstel: waarschijnlijk pas na 2040

Gemeente Leeuwarden

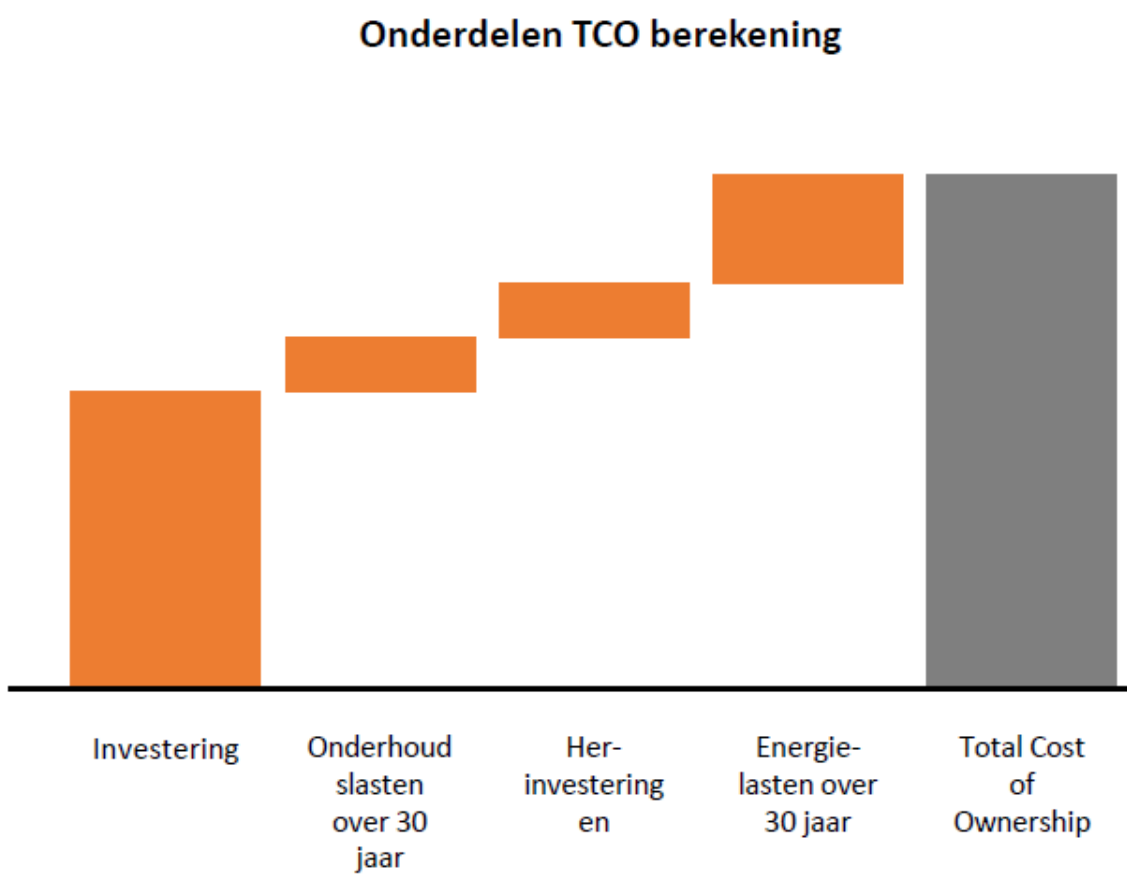
stap voor stap naar aardgasvrij

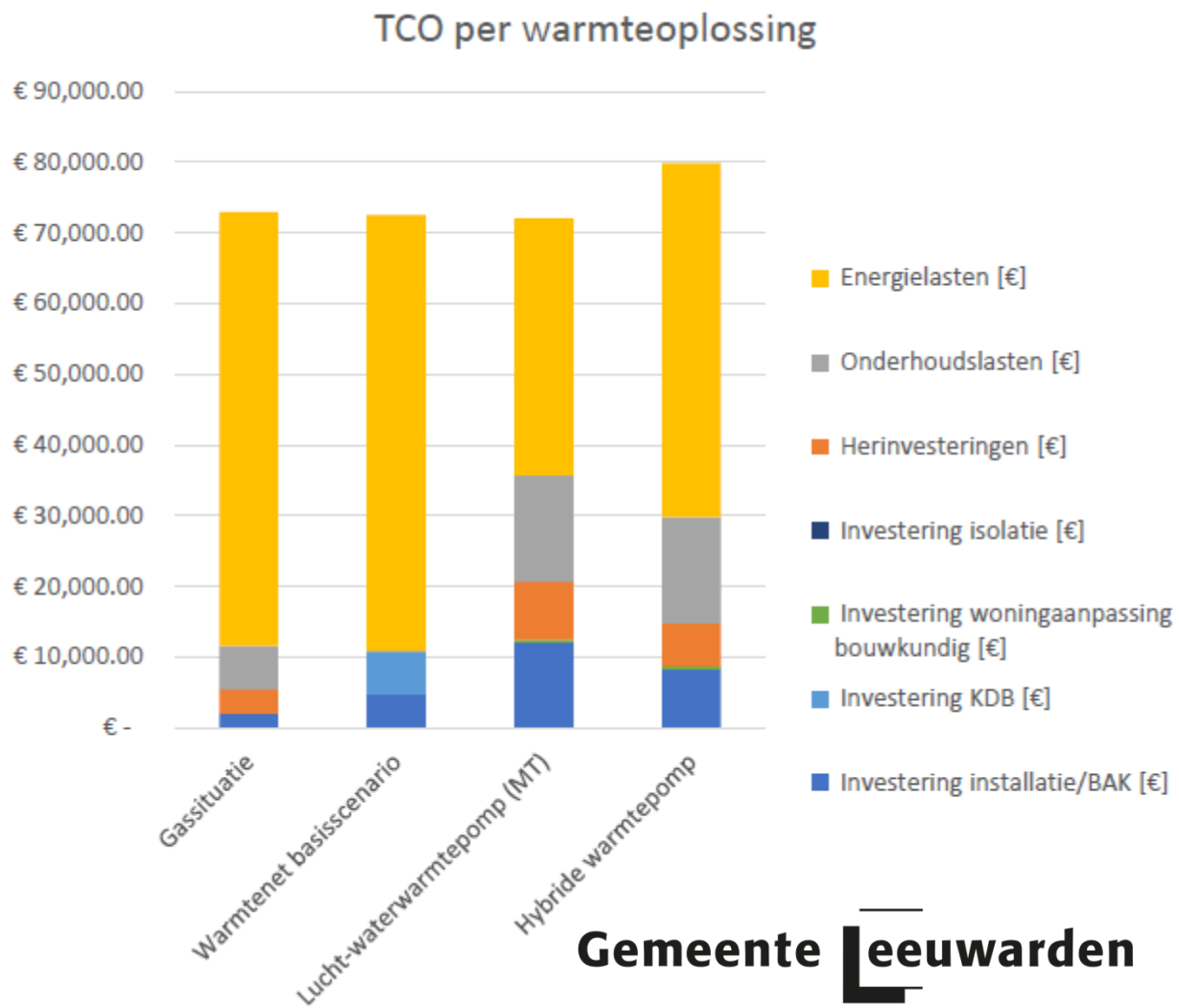
Groen gas

Gemeente Leeuwarden

stap voor stap naar aardgasvrij

Gemeente Leeuwarden

Wat gaat de gemeente doen tot 2024

- momenteel betekend dit concreet:
  - ca. 10 buurten: max aantal buurten met ruim 15.000 weq
  - Welke ondersteuning nodig:
    - projectleiding,
    - communicatie, bewoners gesprekken huis-aan-huis/keukentafel
    - ondersteuning/ technische expertise
    - overige faciliteiten
    - globaal € 250.000 per buurt benodigd (AnderssonElffersFelix)
    - ca. €2,5 mln t/m 2024
- We beseffen dat meer dan het huidige budget nodig is, zeker als doel van 49% reductie naar 55% reductie gaat.

Wat is rol van de raad?

Rol raad:

- Vaststelling deze Warmtevisie Leeuwarden
- Later: vaststellen Buurt Uitvoeringsplannen (BUP’s)

BIJLAGEN

WARMTEVISIE LEEUWARDEN

2021

BIJLAGE 1: WIE HEBBEN ER MEEGEDACHT

Klankbordgroep	
Organisatie	Naam
Elkien	Henk Heikema van der Kloet
WoonFriesland	Rudo de Bert
Stienzer Energykoöperaasje U.A.	Harm de Kroon
NEO (oranjewijk)	Ap Timmermans
Bedrijvenvereniging de Hemrik	Harm Mink
Bedrijven- en winkelpark de Zwette	Lex Vergnes
Nieuw Elan huurdersplatform	Marisha van Huizen
De Bewonersraad	Elma van der Velden
Liander	Oeds Kuipers
Ennatuurlijk	Peter Slot
BGDD	Folkert Linnemans
BGDD	Marijn van Dongen
Hoekstra Vastgoedbeheer	Inge IJzerman
Installatiebedrijf P. de Vries	Jeroen van der Geest

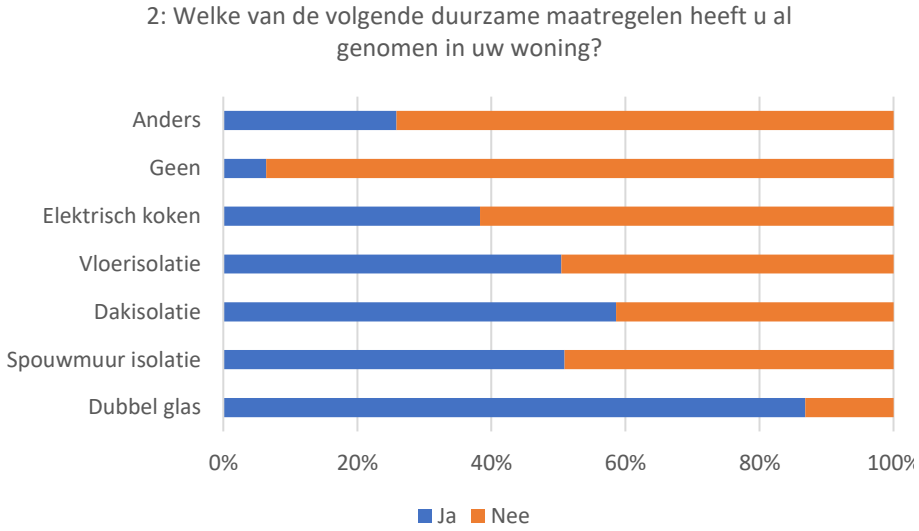
Geïnterviewde belanghebbenden
Dorpsmolen Reduzum
Buurkracht Buurtteam
Werkgroep Energie transitie Havankpark

Duurzaam Aldlan
Eenergie, Snakkeburen
Stienzer Energykoöperaasje U.A
De Bewonersraad
Energiecoöperatie Westeinde (incl Valeriuskwartier)
Energie Campus (Ekwadraat)
Zuidlanden
Werkgroep Duurzaam Feinsum
Grou2030
Gemeentelijk vastgoed
De Zwette Circulair
Koöperaasje Doarpsenerzjy Weidum U.A.
Stroomland Leeuwarden
Duorsum Mantgum
Wind groep
Grieneko
Energie Campus D4
Jirnsumer Enerzjy Koöperaasje
Elkien
Ennatuurlijk
Van Wijnen

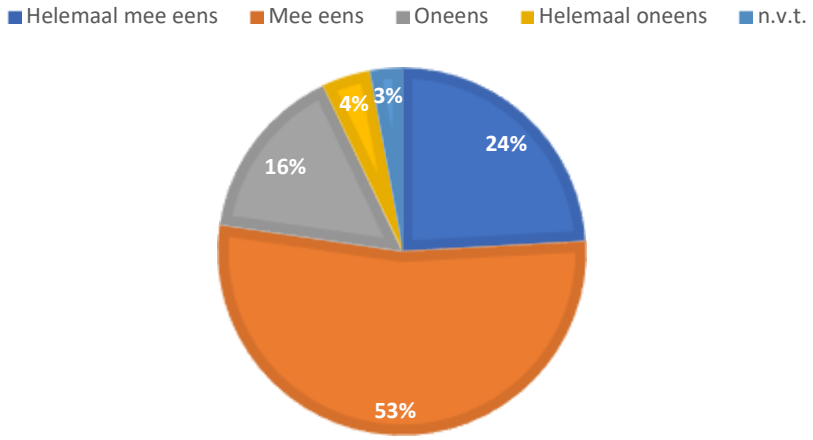
BIJLAGE 2: ENQUETE & RESULTATEN

Mei 2021 is een enquête uitgezet met als thema duurzaamheid en aardgasvrij. Hieronder zijn de vragen en resultaten zichtbaar. In totaal hebben 1049 respondenten de enquête ingevuld.

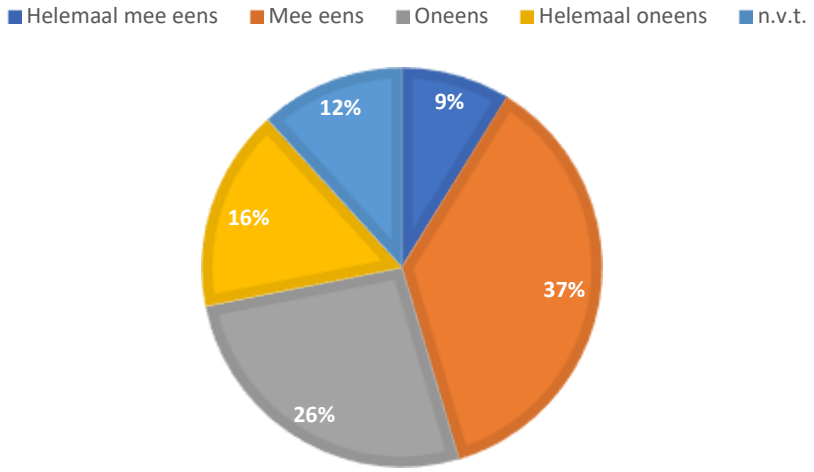

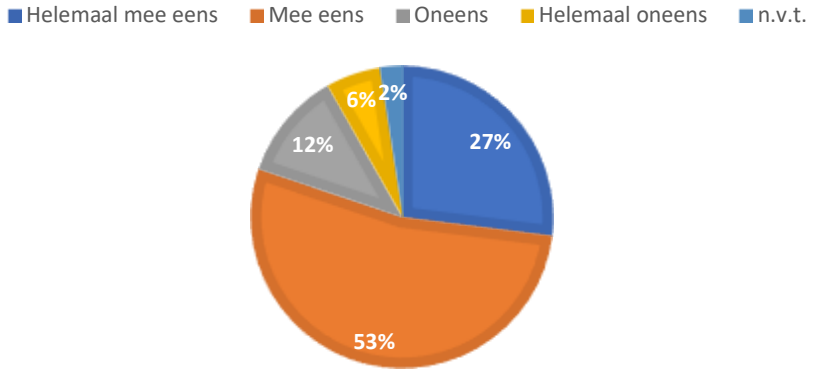
3: IK BEN BEKEND MET DE OVERSTAP NAAR AARDGASVRIJE WIJKEN EN DORPEN

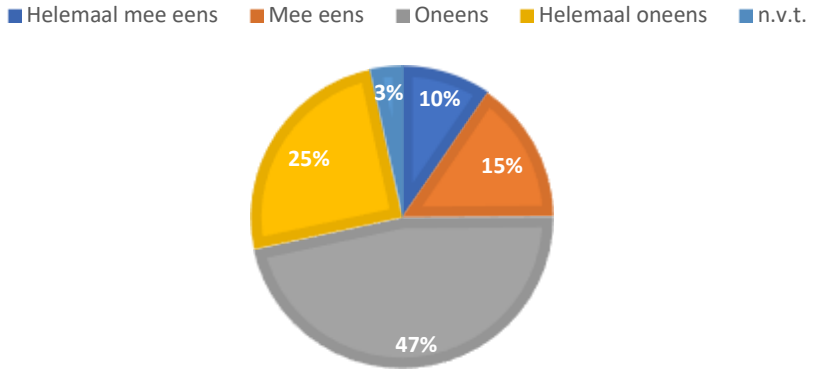
4: THUIS SPREKEN WE OVER 'VAN HET AARDGAS AF GAAN'.

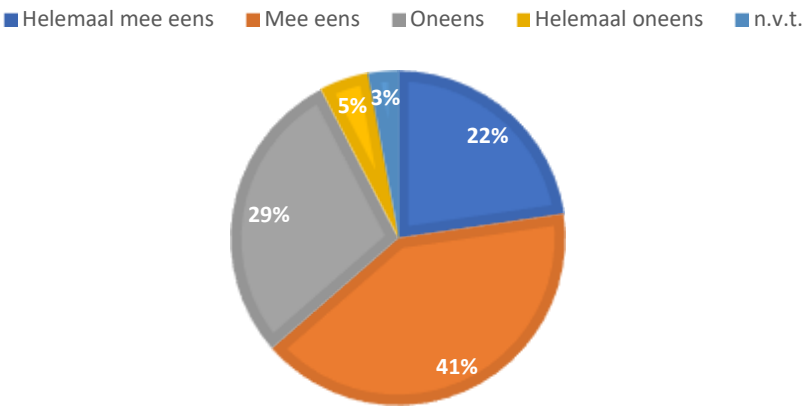
5: CONSUMENTEN KUNNEN EEN POSITIEVE BIJDRAGE LEVEREN AAN DE MAATSCHAPPIJ ALS ZIJ DUURZAME ENERGIE AFNEMEN OF ZELF OPWEKKEN EN HUN WONING AARDGASVRIJ VERWARMENL

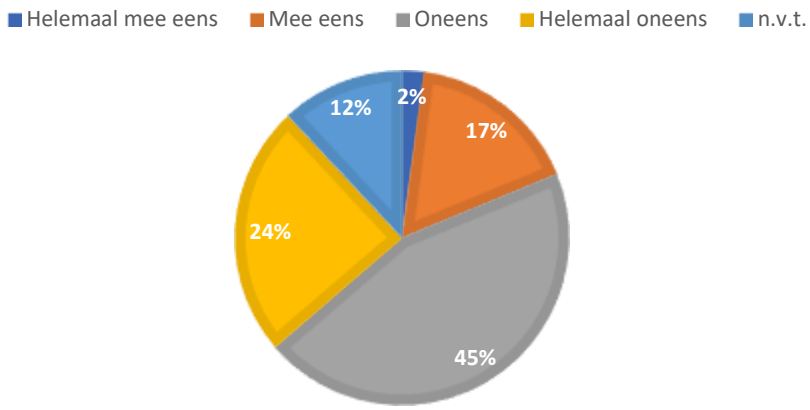
6: ALS INDIVIDU HEEFT HET AARDGASVRIJ MAKEN VAN MIJN WONING GEEN INVLOED OP MILIEUPROBLEMEN, ZOALS DE KLIMAATVERANDERING; DUS HET MAAKT NIET UIT WAT IK WEL EN NIET DOE.

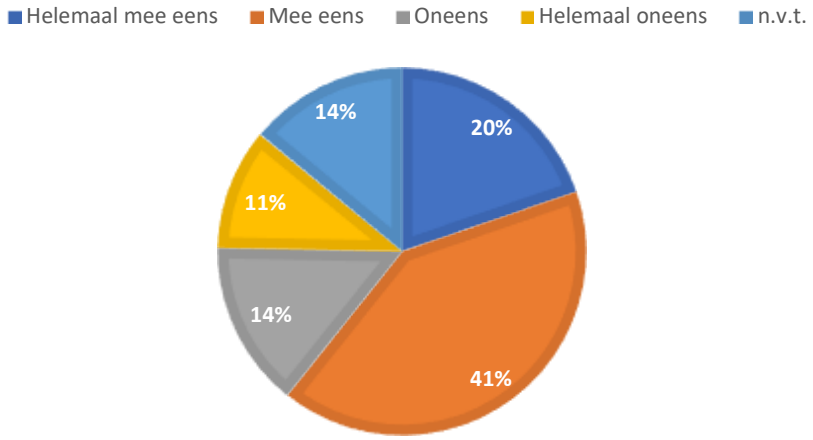
7: DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR HET AARDGASVRIJ MAKEN VAN WONINGEN, LIGT HOOFDZAKELIJK BIJ DE OVERHEID.

8: ALS MIJN FAMILIE EN VRIENDEN ZOUDEN OVERSTAPPEN OP HET AARDGASVRIJ VERWARMEN VAN HUN WONING, ZOU IK HET OOK (EERDER) DOEN.

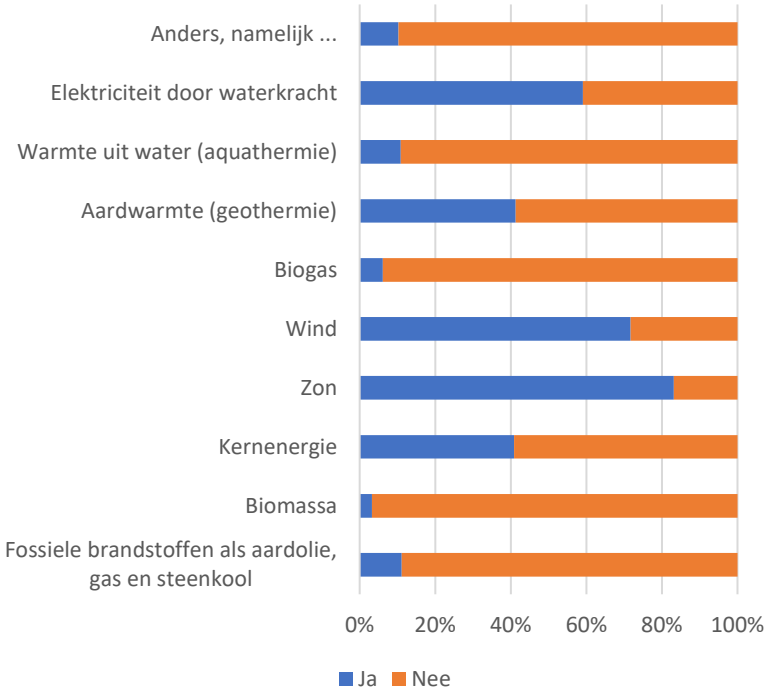
9: IK BEN OP TERMIJN BEREID OM MET MIJN WONING VAN HET AARDGAS AF TE GAAN.

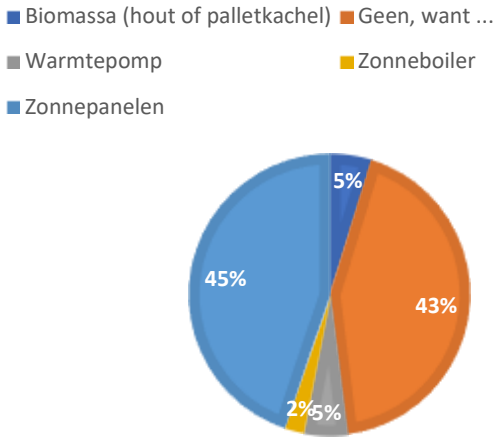
10: WAT ZOU VOOR U DE BELANGRIJKSTE REDEN ZIJN WAAROM WE IN NEDERLAND VAN HET AARDGAS AF GAAN?

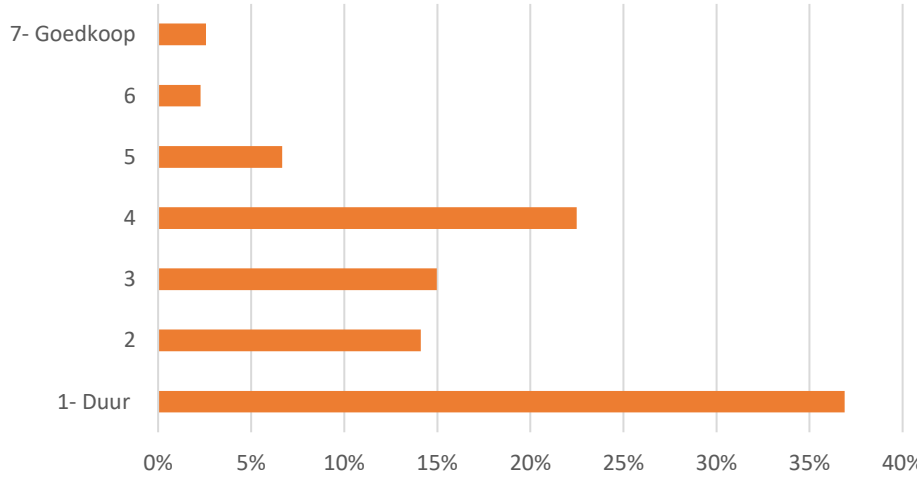
11: Volgens u, welke zullen de 3 meest belangrijke bronnen van energie zijn in 2050?

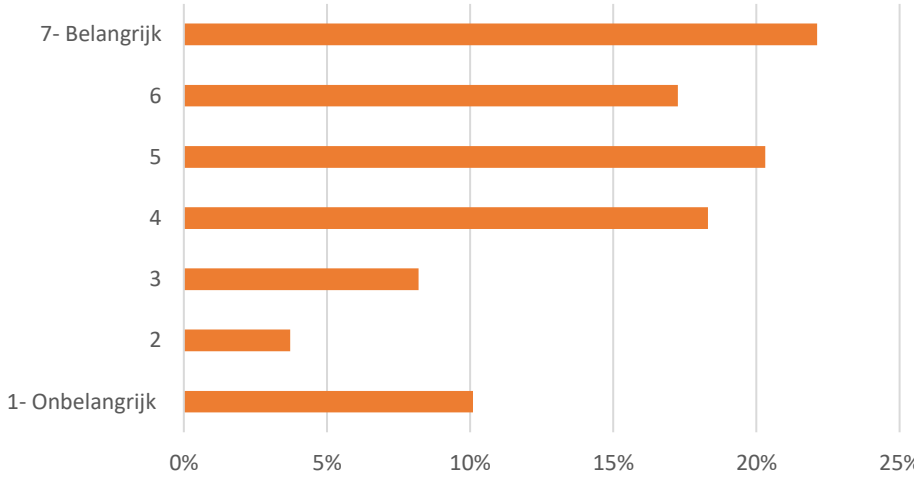
12: WELKE (DUURZAME) VORMEN VAN ENERGIE HEEFT U IN UW WONING?

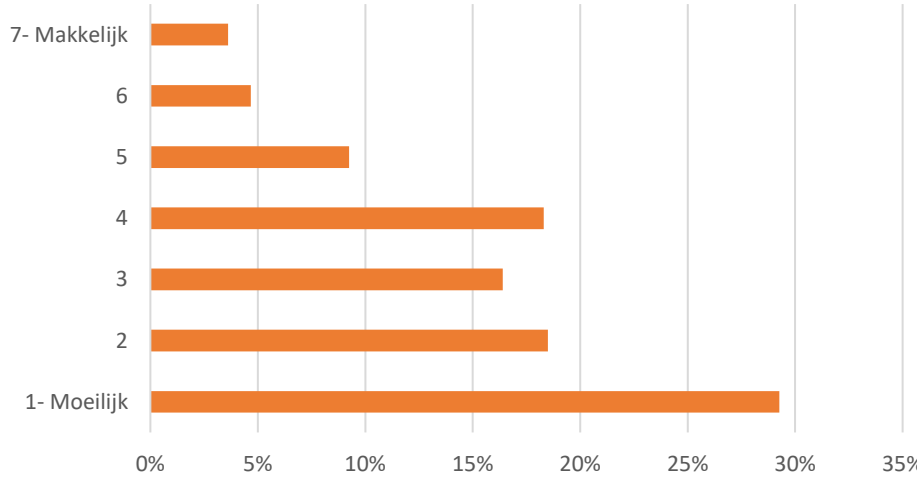
13: Aardgasvrij wonen is: goedkoop - duur

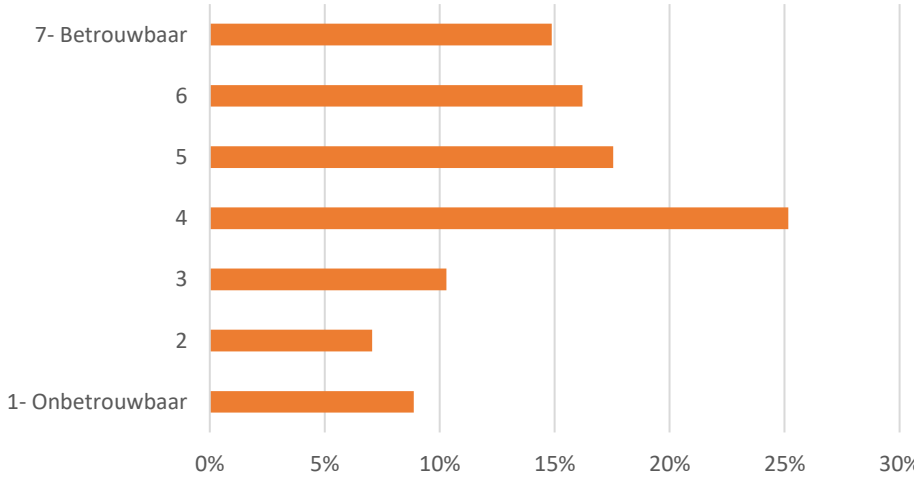
14: Aardgasvrij wonen is voor mij: belangrijk - onbelangrijk

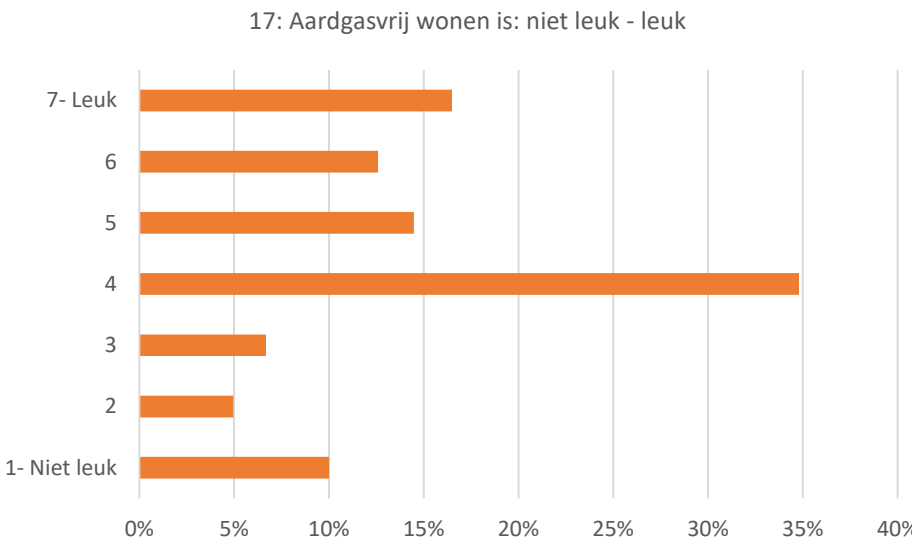

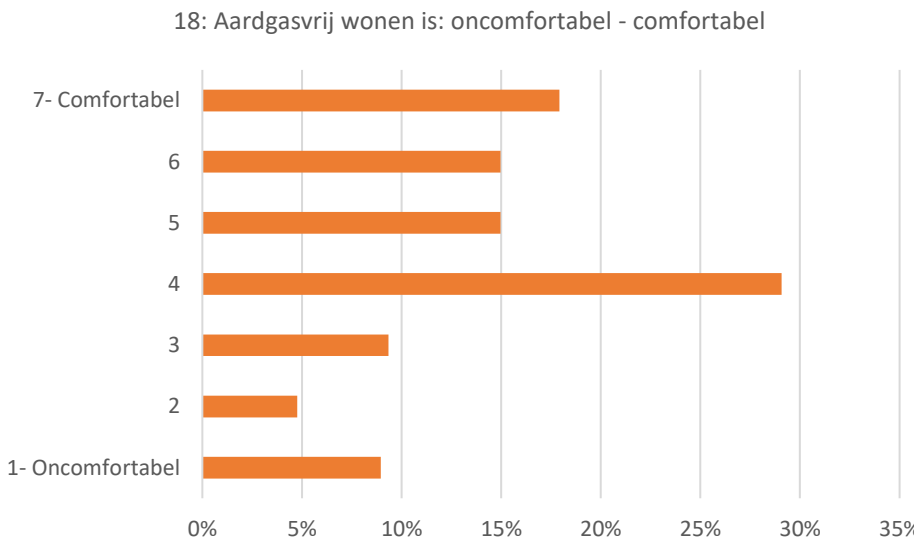
15: Aardgasvrij wonen is: makkelijk - moeilijk te realiseren

16: Aardgassvrij wonen is: onbetrouwbaar - betrouwbaar

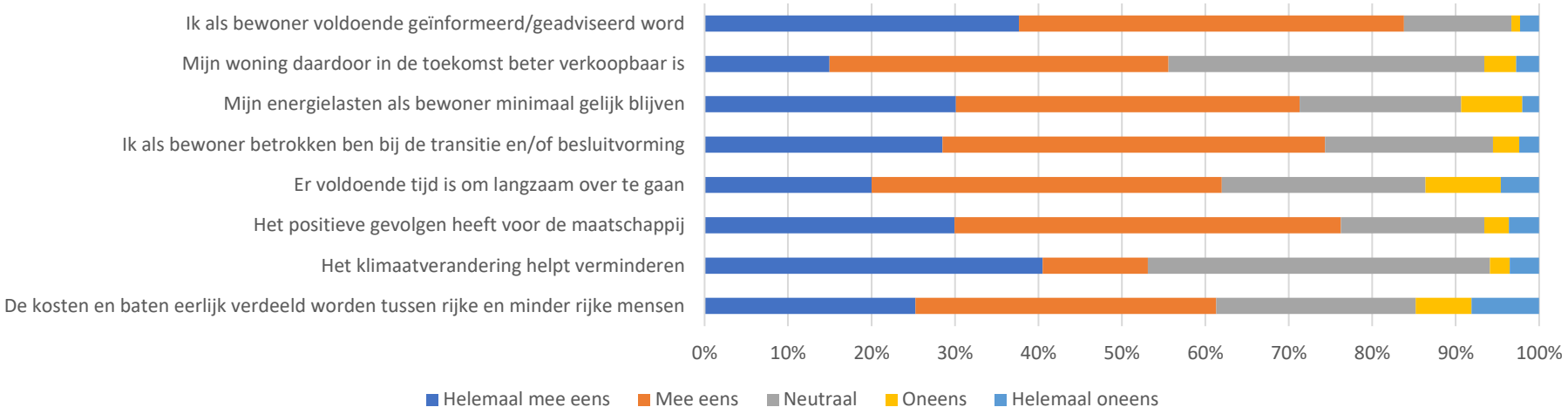

17: Aardgasvrij wonen is: niet leuk - leuk
7- Leuk
6
5
4
3
2
1- Niet leuk
0%
5%
10%
15%
20%
25%
30%
35%
40%

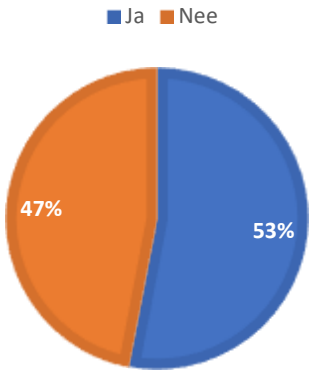

18: Aardgasvrij wonen is: oncomfortabel - comfortabel
7- Comfortabel
6
5
4
3
2
1- Oncomfortabel
0%
5%
10%
15%
20%
25%
30%
35%

19: Waar maakt u zich het meest zorgen over bij de overstap naar aardgasvrij wonen?
De kosten
Dat ik geen keuze heb in de aardgasvrije...
Of de oplossing wel duurzaam is
Het uitzoekwerk over de aardgasvrije...
Het niet meer koken met aardgas
Het gedoe van de verbouwing van de...
Ik maak mij geen zorgen
0%
20%
40%
60%
80%
100%
Waar
Niet waar

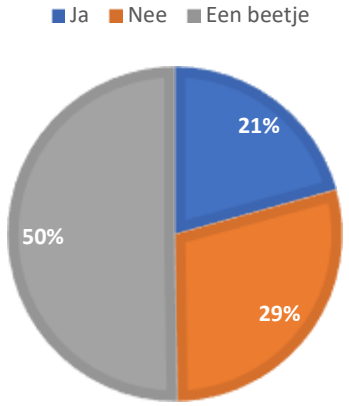
20: Ik vind de overstap van aardgas naar alternatieve energiebronnen acceptabel als...

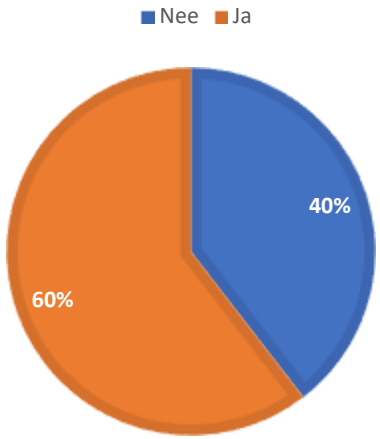
21: OVERWEEGT U TE INVESTEREN IN DUURZAME ENERGIEVORMEN VOOR UW WONING OF ENERGIEBESPARENDE MAATREGELEN, IN DE KOMENDE 10 JAAR?

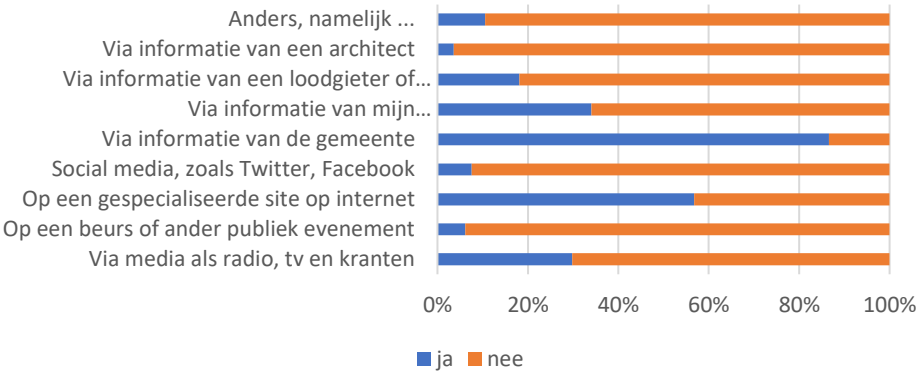
22: BENT U BEKEND MET DE VERSCHILLENDE REGELINGEN, SUBSIDIES EN LENINGEN DIE DE GEMEENTE AANBIED OP HET GEBIED VAN VERDUURZAMEN VAN UW WONING?

23: BENT U GEÏNTERESSEERD IN HET ONTVANGEN VAN INFORMATIE OVER REGELINGEN, SUBSIDIES EN LENINGEN?

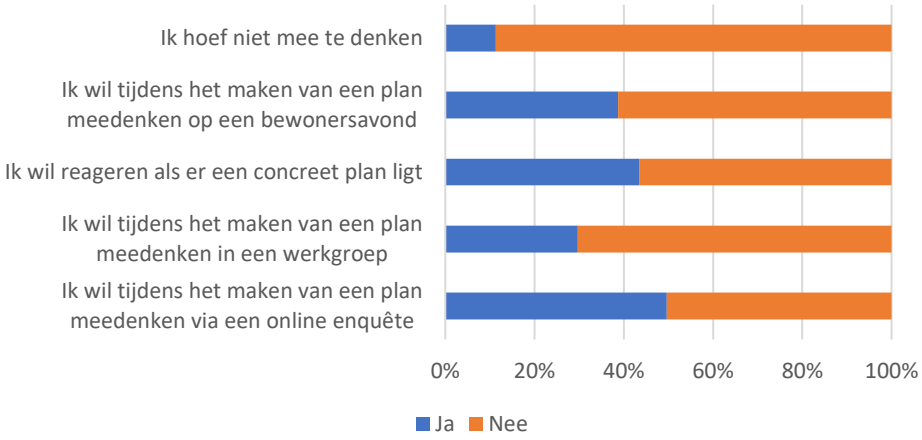
24: Hoe en van wie zou u deze informatie willen ontvangen? Of via wie of welk kanaal zoekt u zelf informatie op?
(deze vraag is alleen gesteld aan de personen die "ja" op vraag 23 hebben geantwoord)

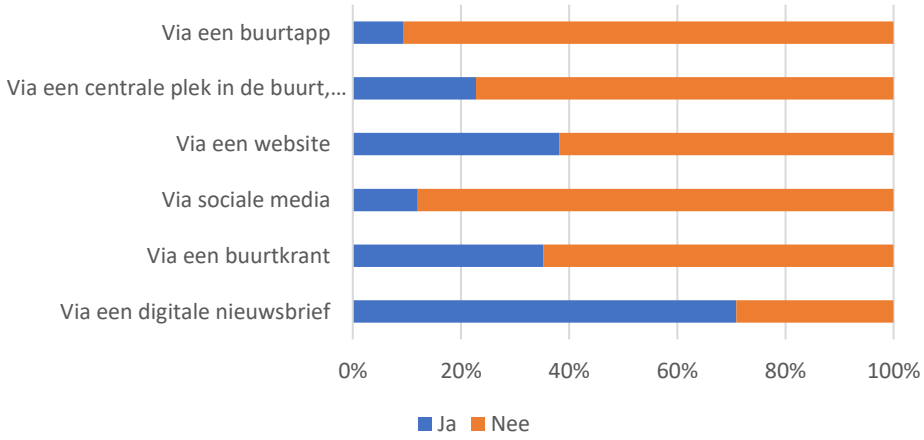
25: ALS ER IN UW BUURT EEN PLAN GEMAAKT WORDT OM OP TERMIJN AARDGASVRIJ TE WORDEN, HOE VINDT U DAN DAT INWONERS BETROKKEN MOETEN WORDEN BIJ DE PLANVORMING?

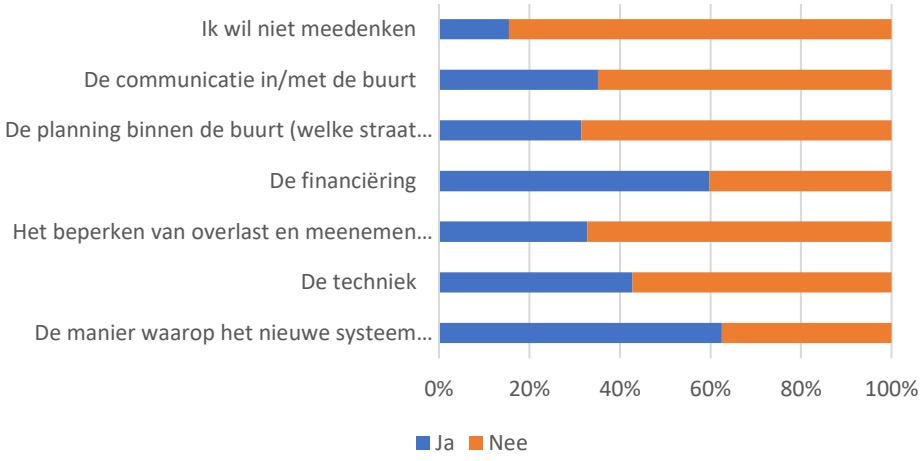
26: Als er in uw buurt een plan gemaakt gaat worden om van het aardgas af te gaan, hoe zou u willen meedenken?

27: Hoe wilt u geïnformeerd worden tijdens het maken van een gezamenlijk buurtplan?

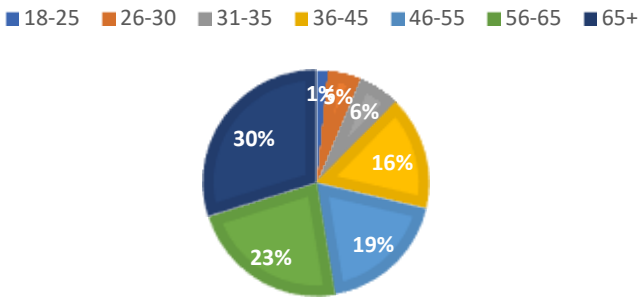
28: Over welk onderwerp zou u willen meedenken?

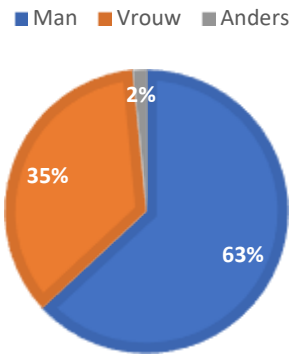
29: WE GAAN GRAAG MET INWONERS UIT DE VERSCHILLENDE WIJKEN EN DORPEN IN GESPREK OM SAMEN TE ZOEKEN NAAR MOGELIJKHEDEN VOOR AARDGASVRIJ WONEN. HIERVOOR ORGANISEREN WE VERSCHILLENDE DIALOOGSESSIES. ZOU U HIERIN WILLEN MEEDENKEN?

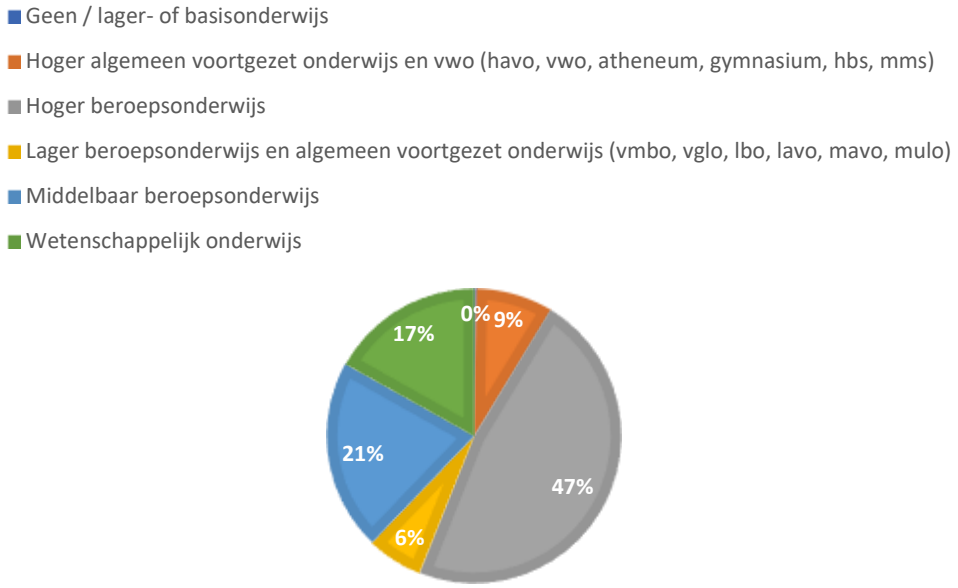
30: LEEFTIJD

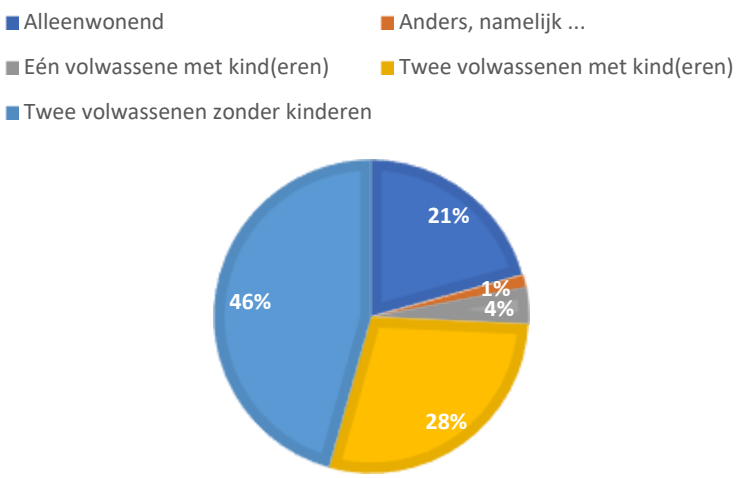
31: GESLACHT

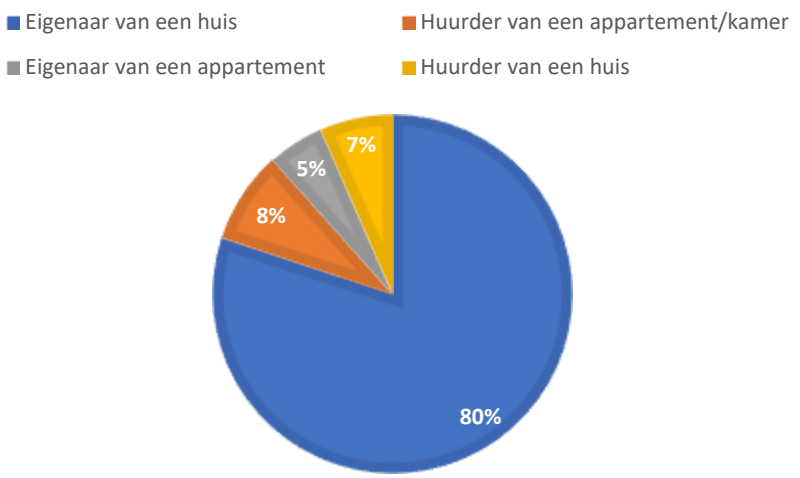
32: WAT IS UW HOOGST VOLTOOIDE OPLEIDING?

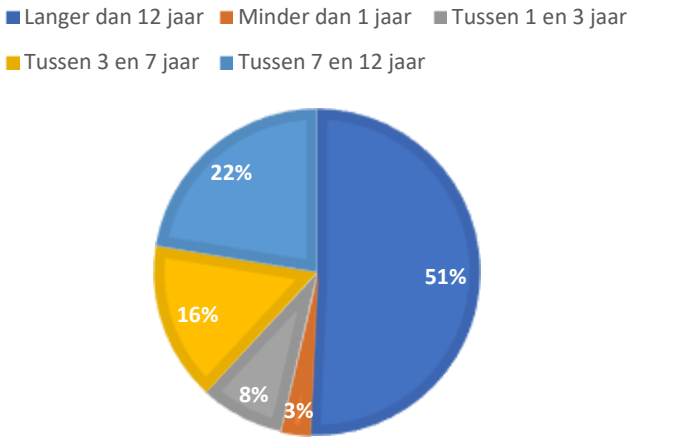
33: WAT IS DE SAMENSTELLING VAN UW HUISHOUDEN

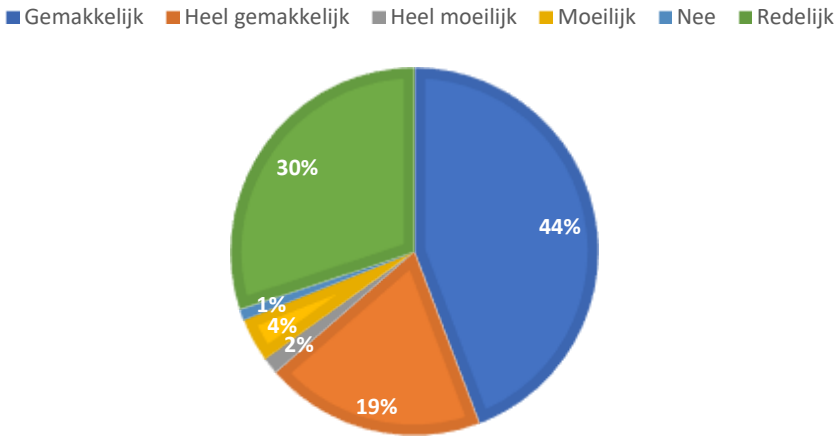
34: WOONSITUATIE

35: HOE LANG DENKT U NOG TE WONEN IN UW HUIDIGE HUIS/APPARTEMENT/KAMER?

36: KUNT U RONDKOMEN MET HET INKOMEN VAN UW HUISHOUDEN?

BIJLAGE 3: VERSLAGEN GESPREKSAVONDEN

Tijdens de gespreksavonden is het gesprek met de aanwezigen aangegaan aan de hand van stellingen. De reacties op deze stellingen zijn hieronder weergegeven. Naast stellingen was er gedurende deze avonden ook de mogelijkheid tot het stellen van vragen. De vragen en de antwoorden hierop zijn terug te vinden op het Energieloket. (Energieloket Leeuwarden)

Stellingen:

"De overheid is verantwoordelijk voor het aardgasvrij maken van mijn woning"

- De overheid is niet direct verantwoordelijk voor mijn woning, maar zou verantwoordelijkheid moeten pakken voor een stuk subsidie/kosten. Helemaal voor mensen die de transitie zelf niet kunnen betalen.
- De overheid is verantwoordelijk voor het eerste uitzoek werk, onafhankelijk van installateurs of grote ondernemers onderzoeken wat het alternatief voor aardgas kan worden.
- De overheid is verantwoordelijk voor de eerste stap, het onderwerp is nog onduidelijk. De overheid moet de eerste stap zetten om de transitie in gang te zetten.
- Nee, dat is mijn eigen verantwoordelijkheid
- Ja, graag hulp van overheid: financiën, onderzoek en organisatie
- Kan overheid helpen in de buurt, om verbindingen te organiseren
- Kijken naar feitelijke situatie: bij veel sociale huurwoningen ... dat faciliteren
- Bij warmtenet: graag hulp van overheid
- 'Van het gas af' werd als iets te makkelijk gezien. De vraag werd gesteld of dit de juiste weg is. Isoleren is veel belangrijker dan van het gas af gaan. In sommige gevallen is dit zelfs niet goed mogelijk.
- Waarom moeten we van het gas af?
- Ik wil duidelijkheid van de overheid: wanneer gaat wat gebeuren?
- Ik mis goed advies. Kan de overheid niet daarmee helpen?
- Zorg dat je ook een bespaarcampagnes opstart… ook als van het gas af niet direct lukt
- Inwoners die niet tot de minima behoren te adviseren over wat ze wel/niet zouden kunnen doen.
- Benadruk dat er ook nu al een groeiend aantal mensen is, dat nauwelijks of geen energierekening heeft.

"Onafhankelijk zijn van andere landen is voor mij de belangrijkste reden om van het aardgas af te gaan"

- Onafhankelijk zijn van andere landen, zoals bijvoorbeeld Rusland, is zeker belangrijk. Maar ook taferelen zoals in Groningen zijn een belangrijke reden om aardgasvrij te worden.
- Ik ben aardgasvrij. Een betere wereld voor de volgende generatie was voor mij de reden om aardgasvrij te worden.
- Op EU-schaal is samenwerken realistisch, NL is maar klein landje. Koppel de infrastructuren. Dit is actueel onderwerp
- Graag niet afhankelijk van 'regimes' voor het aardgas: men knijpt ons af als we afhankelijk zijn

"Ik maak mij geen zorgen over de transitie naar aardgasvrij"

- Ik maak mij wel zorgen, aardgas is comfortabel. Wat je ervoor terug krijgt als je van het aardgas af gaat is nog onzeker. Hebben wij straks nog een warm huis, daar maak ik mij wel zorgen over. Je hoort regelmatig verhalen op televisie en in de krant over woningen die niet goed verwarmd zijn na de overstap naar aardgasvrij.

- De overstap die mensen maken naar een houtkachel is zorgelijk. Houtkachels zijn niet duurzaam en zorgen voor overlast en vervuiling. In de transitie naar aardgasvrij mogen we geen stap terug doen in de vorm van houtkachels en biomassa.
- Ja, financierbaarheid: Hoe gaan we het betalen?
- Lawaai van warmtepompen: doe daar wat aan! Hier is wetgeving voor waarop getoetst en bij te veel lawaai op gehandhaafd wordt
- Gezien krapte op elektriciteitsnetwerk: wek op naar behoefte
- Zorg dat iedereen mee kan doen
- Zorgen werden er geuit over het elektriciteitsnet. De welbekende problemen bij Liander en toenemende elektrificeren van de warmtevoorziening met daarbij de onmogelijkheden van het opstarten van nieuwe grootschalige opwekprojecten werden als zorgelijk gezien

"Ik wil graag zelf uitzoeken wat het beste alternatief voor aardgas is voor mijn woning"

- Nee het uitzoek werk is voor iemand die niet zo technisch is best lastig. De gemeente helpt bij het uitzoek werk wat technisch kan. Maar de keuzevrijheid moet wel bij de bewoner zelf blijven.
- Uitzoek werk zou hulp wel gewenst zijn, ik woon aardgasvrij en heb het uitzoek werk zelf gedaan. Maar ik kan mij goed voorstellen dat mensen het uitzoek werk lastig vinden. Als je het perfect wil uitzoeken komt er veel rekenwerk bij kijken, als je dit zelf moet doen komt er veel onzekerheid bij kijken.
- Individueel niet altijd haalbaar, dan gezamenlijk
- Clustering in grote aantallen
- Ja, ik wil zelf graag meebeslissen
- Je moet er ook maar zin inhebben, graag ontzorging!
- Laat Energiecoach met hulp komen
- Een goed loket met toegankelijke info is belangrijk om bewoners te ondersteunen en verder te brengen bij het verduurzamen van de woning.
- Daarnaast is het belangrijk om te communiceren wanneer het gas er precies afgaat in de desbetreffende wijk of dorp. Ook welke investering er dan nodig is om van het gas af te gaan; dat willen bewoners graag weten.
- Elke buurt is anders; dat wordt ingewikkeld
- De grote verschillen tussen oude en nieuwe huizen.
- Vragen over waterstof.

"Betaalbaarheid en kosten zijn belangrijkste"

- Maar ook 'enthousiasmeren', om iedereen mee te krijgen.
- Ja, want we moeten ook in de verpauperende wijken aan de slag, daar moet het ook betaalbaar zijn
- Het moet wel betaalbaar zijn
- Ik ben best wel bereid om van het gas af te gaan, ook als ik geen winst maken. Moet wel te doen zijn

BIJLAGE 4: CRITERIA

Betaalbaarheid - Laagste maatschappelijke kosten

De laagste maatschappelijke kosten zijn de totale kosten, zowel gebouw gebonden als niet gebouw gebonden, die nodig zijn voor de aanpassing[1]. Denk hierbij aan kosten voor aanpassingen in de woning (zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van isolatie), aanschaf van de techniek (bijvoorbeeld een warmtepomp) en eventuele aanpassingen in de infrastructuur (bijvoorbeeld het verzwaren van elektriciteitsnetten). Hoe we deze kosten gaan betalen en/of wie welk deel betaald is vaak nog niet bepaald. Daarom is dit niet hetzelfde als de kosten voor de eindgebruiker. Voor bestaande bouw geldt dat de transitiekosten dus niet alleen bestaan uit investeringen in de infrastructuur, maar ook voor een groot deel uit kosten voor het isoleren van gebouwen. De kosten van gebouw gebonden maatregelen zijn groter dan de kosten voor infrastructuur en zijn daarmee bepalend voor de keuze voor een warmteoptie. De verschillende warmteopties vragen om een verschillend isolatieniveau, wat is terug te zien in de maatschappelijke kosten. De laagste maatschappelijke kosten per warmteoptie zijn bepaald op basis van een financieel-technische analyse met het SETuP model van Royal HaskoningDHV en vergeleken met andere modellen. Deze vergelijking is verder toegelicht in bijlage 5. De analyse laat de aardgasvrije warmteopties zien met de laagste maatschappelijke kosten per buurt. Naast deze modelmatige analyse is er doormiddel van het Dashboard Eindgebruikerskosten van TNO per woningtype een financiële uitwerking gemaakt. Deze uitwerking geeft meer inzicht in de technische en financiële consequenties van de transitie op woningniveau. De gemeente Leeuwarden bestaat voor 60% uit rijwoningen, zowel tussen- als hoekwoningen en voor 17% uit twee onder een kap woningen.

De modelmatige analyse is de basis voor de keuze van de volgorde van buurten tot en na 2030 voor welke warmteoptie per buurt kansrijk zijn. De model-resultaten zijn verbeterd en aangepast op basis van lokale omstandigheden, aanvullende informatie en overleg met belanghebbende en professionals binnen de gemeente. De uitkomsten van het SETuP model zijn vergeleken met twee andere beschikbare modellen, het CEGOIA-model van CE-Delft[2] en de Startanalyse van PBL[3]. In de buurten waar de drie verschillende modellen dezelfde uitkomst hebben is deze uitkomst meestal overgenomen. Een belangrijke reden om toch af te wijken van deze uitkomst is geplande bijvoorbeeld; nieuwbouw, transformatie of andere plannen, aangezien dit in geen van de 3 modellen is meegenomen. In de buurten waar de modellen van elkaar verschillen is de uitkomst van het SETuP model als uitgangspunt genomen, dit is gedaan omdat dit model de meest actuele en lokale analyse is die is afgestemd op gemeentelijke kengetallen.

Voor het grootste gedeelte van de gemeente Leeuwarden leidt de analyse tot een gemiddeld robuuste of robuuste warmteoptie. Voor een kleiner gedeelte van de buurten is de uitkomst minder robuust. Een lagere robuustheid kan twee redenen hebben: De vergeleken modellen geven voor die buurt verschillende uitkomsten of het verschil in de laagste maatschappelijke kosten is voor die buurt heel klein. Voor de buurten waar de voorkeur minder robuust is, is het belangrijk bij het maken van

[1] De officiële benaming voor maatschappelijke kosten in Nationale Kosten.
[2] CE Delft (2017), CEGOIA
[3] Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) (2019), Startanalyse uit de Leidraad Transitievisie Warmte

een uitvoeringsplan nogmaals goed na te gaan welke warmteoptie passend. Daarnaast kan een mindere robuustheid er ook voor zorgen dat een bepaalde buurt niet kansrijk is om voor 2030 aardgasvrij te maken.

Belangrijk om te onthouden bij de aardgasvrije warmteoptie kaart is dat de inkleuring van een buurt nooit betekent dat een buurt volledig op die warmteoptie over gaat. Om verschillende redenen, financiën, techniek of andere lokale verschillen kunnen gebouweigenaren voor een andere warmteoptie kiezen dan die op de kaart staat. Eigenaren hebben vrijheid in het kiezen van een warmteoplossing naar hun eigen voorkeur. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat eigenaren zelf keuze hebben in het wel of niet aansluiten op een collectieve warmte-infrastructuur. Het afwijken van de warmteoptie op de kaart heeft echter wel invloed op de betaalbaarheid van die optie. Voor een collectieve optie geldt bijvoorbeeld dat die betaalbaarder wordt als er meer gebouwen op worden aangesloten. Andersom geldt dat wanneer gebouweigenaren afwijken van de warmteoptie op de kaart dit kan zorgen voor hoge investeringen voor deze eigenaar, bijvoorbeeld voor een warmtepomp.

Beschikbaarheid

Hernieuwbare energiebronnen zijn schaars in Nederland en ook in Leeuwarden, het is daarom belangrijk om het aspect beschikbaarheid mee te nemen in de warmteoptie analyse. De beschikbaarheid van de warmteoptie bepaald ook het tempo waarop buurten aan de beurt zijn, het tempo van de buurten wordt toegelicht in hoofdstuk 4. Per energiedrager of -bron (gas, warmte, elektriciteit) is de beschikbaarheid en met de kennis van nu is geanalyseerd in het SETuP model.

(Collectieve) Warmte

Naast de, vaak bekende bronnen, elektriciteit en gas zijn er ook duurzame warmtebronnen nodig in de gemeente om de buurten die kansrijk zijn voor een collectief warmtenet te voorzien van duurzame warmte. Met warmte wordt bedoeld de warmte die door een warmtenet naar de aangesloten gebouwen wordt gebracht. Het kan dan zowel gaan om bronnen van hoge en lage temperatuur. De desbetreffende warmte kan worden getransporteerd door een kleinschalig decentraal warmtenet, denk hierbij aan een warmtenet op wijk, buurt- of dorpsniveau, maar ook door een grootschalig stedelijk warmtenet voor de stad Leeuwarden. Omdat warmte vanwege de kosten en warmteverlies veel lastiger te transporteren is dan bijvoorbeeld gas en elektriciteit is het belangrijk dat warmtebronnen lokaal beschikbaar zijn. Naast de beschikbaarheid van de warmtebron is ook de temperatuur van de warmtebron belangrijk. Momenteel zijn er in de gemeente Leeuwarden twee warmtenetten die warmte transporteren met ieder een andere warmtebron. Het warmtenet in Camminghaburen wordt doormiddel van een warmtekrachtkoppeling (WKK) op gas voorzien van warmte en het warmtenet in de Zuidlanden wordt voorzien van warmte deels door biogas van de Dairy Campus in Leeuwarden. De beschikbaarheid van aardwarmte, ook wel geothermie, is een van de voorwaarden voor de groei van het warmtenet in Leeuwarden. Met meerdere bronnen kan in potentie meer dan de helft van Leeuwarden worden voorzien van duurzame warmte. Het boren naar deze bron wordt momenteel gedaan vanuit het warmteconsortium, in xxx gaan we verder in op de samenwerking in het consortium. Naast de beschikbaarheid van aardwarmte is er de beschikbaarheid van een overige warmtebronnen bestaande uit onder andere warmte uit water, WKO, zonnewarmte, en industriële restwarmte. De beschikbaarheid van aardwarmte samen met deze warmtebronnen maken een warmtenet kansrijk voor Leeuwarden.

Gas (hernieuwbaar)

Uit de analyse blijkt dat in een gedeelte van de gemeente Leeuwarden ook na 2030 vraag zal blijven naar een vorm van (nieuw) gas voor verwarming. Dit is voornamelijk in het buitengebied en de binnenstad. Of

deze gebieden binnen de doelstelling van 2050 aardgasvrij kunnen worden hangt af van de mate waarin duurzaam gas beschikbaar komt voor de gebouwde omgeving of van technologische innovaties. Deze twee ontwikkelingen moeten bij iedere herijking van de warmtevisie opnieuw worden bekeken om de aardgasvrije strategie voor deze gebieden op aan ta passen. De potentie van hernieuwbare gassen is in het meest optimale scenario ruim 7500 TJ voor de provincie Friesland[4]. Om in 2050 de binnenstad en de gebieden buiten Leeuwarden aardgasvrij te krijgen zijn er grofweg 2 scenario's denkbaar als eindbeeld;

1. Het gasnet blijft als infrastructuur in deze gebieden en zal op termijn volledig worden gevoed met een duurzaam/hernieuwbaar gas zoals groen gas en/of waterstof, dit kan als energiedrager via een CV in combinatie met warmte dat via een warmtepomp wordt geleverd. Dit is een zogenaamd hybride systeem
2. Door innovatie worden gasvrije warmteopties alsnog haalbaar en betaalbaar, waardoor op termijn toch een andere warmteoptie mogelijk is in deze buurten.

Elektriciteit

Bij de overstap van aardgas naar aardgasvrije oplossingen zal elektriciteit een belangrijke rol gaan spelen in het verwarmen van gebouwen. Door het verwarmen van woningen en panden met (hybride) warmtepompen zal de vraag naar elektriciteit alleen maar stijgen. Om te voorkomen dat we afhankelijk blijven van fossiele energie is het belangrijk dat deze benodigde elektriciteit in 2050 ook duurzaam opgewekt wordt.

In hoeverre dit mogelijk is hangt af van 2 factoren:

1. De mogelijkheid om deze elektriciteit duurzaam op te wekken
2. De impact van de warmteoplossing op het elektriciteitsnet

Een groot gedeelte van de elektriciteit die nodig is voor het duurzaam verwarmen van de gemeente Leeuwarden zal waarschijnlijk afkomstig zijn van buiten de gemeentegrenzen. Het verduurzamen van de elektriciteitsvraag voor een aardgas-vrije en duurzame verwarming is daarmee een opgave waar de gemeente Leeuwarden zelf in mindere mate invloed op heeft. Voor de transitievisie warmte is op basis van de eigen ambities, en ook wat in de RES 1.0 Fryslân staat, aangenomen dat er in de toekomst voldoende elektriciteit duurzaam kan worden opgewekt, en dat de investeringen in het netwerk toereikend zijn voor het behalen van dit doel.

Naast het duurzaam opwekken van elektriciteit is het dus ook belangrijk om te kijken naar de invloed van verschillend warmteopties op het elektriciteitsnet. Hoe groter de impact op het elektriciteitsnet, hoe afhankelijker we zijn van fossiele energie. Dit komt omdat er voor het opvangen van de zogenaamde "pieken" in de energievraag niet genoeg duurzame energie beschikbaar is. Een ander nadelig effect van een grotere afhankelijkheid van elektriciteit is de snelheid waarmee de transitie gerealiseerd kan worden. De transportcapaciteit van het net is niet aangelegd op de groeiende vraag, en levering, van elektriciteit. Het verzwaren van het net en inzet op flexibele capaciteit zal dus voor verschillende plekken het tempo bepalen.

Bestaande infrastructuur

De aanwezigheid van een reeds bestaande warmte infrastructuur speelt een belangrijke rol bij de warmteoptie analyse. Naast bestaande infrastructuur is er in de analyse ook rekening gehouden met bestaande

[4] Groen gas en haar bijdrage aan de Friese Energietransitie 25.03.2021

plannen voor geplande infrastructuur. De aanwezigheid van de infrastructuur of de plannen deze aan te leggen maken een bepaalde warmteoptie kansrijker dan de ander. Voorbeeld hiervan zijn de bestaande warmtenetten in de stad Leeuwarden. Naast warmtenetten zijn ook de bestaande gasnetten en elektriciteitsnetten meegenomen in de analyse om tot een warmteoptie te komen. Maar ook de bestaande plannen voor de verdere aanleg van het warmtenet of het vervangen van aardgas infrastructuur zijn meegewogen in deze technische analyse.

Aansluiting op bestaande plannen of werkzaamheden

Naast bestaande infrastructuur zijn er meer plannen en werkzaamheden in de gemeente anders dan warmte die direct of in direct invloed kunnen hebben op de keuze van warmteopties. Dit maakt dat een bepaalde buurt meer kans heeft stappen te zetten. Deze plannen of werkzaamheden kunnen ervoor zorgen dat een buurt in een 'natuurlijk' transitie moment zit. Op het moment dat het merendeel van een buurt in een natuurlijk transitie moment zit dan kan het zijn dat de overstap naar aardgasvrij makkelijker is te maken. Met natuurlijke transitiemomenten wordt bijvoorbeeld bedoeld dat er grootschalige renovatie, nieuwbouw of transformatie in de buurt gepland staat. Doormiddel van een uitgebreide inventarisatie door heel de gemeente is een inventarisatie gemaakt met daarop de plannen van zowel interne als externe belanghebbende. Om deze gegevens te kunnen gebruiken in de praktijk, en toe te passen in de transitie is het nodig deze te blijven updaten en aan te passen aan de verschillende planningen van deze projecten.

Gebundelde vraag

Hoe beter de vraag naar warmte gebundeld en georganiseerd kan worden hoe kansrijker een buurt kan worden. Als de overgang naar aardgasvrij gebundeld georganiseerd kan worden omdat er bijvoorbeeld veel coöperatie bezit of vastgoed van één eigenaar aanwezig is dan vergroot dat de kans. Maar ook als woningen in de buurt in grote mate vergelijkbaar zijn en daardoor gebundeld kunnen worden in de vraag vergroot dat de buurt kansrijk is.

Actieve inwoners

De gemeente Leeuwarden kent veel actieve inwoners die zich georganiseerd hebben in een energie coöperaties of een energie werkgroep. Een buurt is kansrijker als er een gezamenlijk inwonersinitiatief is/ of er bij een groot deel van de inwoners draagvlak is. Ondanks het enthousiasme en de daadkracht die veel initiatieven hebben is het is wel belangrijk om rekening te houden met de vertegenwoordiging in de buurt. In de uitvoeringsplannen zal er intensief tijd en aandacht worden besteed in het vergroten van het draagvlak en het ondersteunen van de aanwezige initiatieven.

Duidelijke voorkeur oplossingsrichting

Dit is vaak een combinatie van alle eerder genoemde criteria. Een gebundelde vraag, benutten van natuurlijke momenten en de nabijheid van een bestaande infrastructuur zorgen allemaal tot een duidelijke voorkeur. Voor buurten waarvan uit de analyse blijkt dat er een duidelijke en robuuste oplossingsrichting is, gaat in een buurtuitvoeringsplan nader uitgewerkt worden hoe deze buurten voor 2030 aardgasvrij kunnen worden. Voor buurten waarvan de oplossingsrichting minder duidelijk en robuust is speelt energie besparen en innovatie een belangrijke rol om ook hier in de toekomst duidelijke alternatieven aan te bieden.

BIJLAGE 5: ACHTERGRONDINFORMATIE PLATFORM SETUP

Royal HaskoningDHV heeft het platform SETuP ontwikkeld met als doel betrokkenen een helder en onderbouwd beeld te geven van de mogelijkheden, kansen en uitdagingen in de gemeente; een vertrekpunt voor de dialoog met betrokkenen, het maken van keuzes en de basis voor een warmtevisie. SETuP staat voor **Smart Energy Transition Platform.**

In het platform bundelt Royal HaskoningDHV de veelheid aan beschikbare data en analyseert die op systematische wijze. Het gaat dan om de warmtevraag, geplande werkzaamheden, initiatieven in de wijk of buurt en de uitkomsten van warmtemodellen (zoals de Startanalyse door het Vesta MAIS model van PBL). Het platform gebruikt daarnaast een aantal publieke databronnen. Dit zijn:

- Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), voor gegevens over gebouwen (bouwjaar, gebruiksdoeleinde);
- Database voor energielabels;
- Verschillende gegevens van Centraal Bureau Statistiek;
- De uitkomsten van de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving en andere beschikbare energiemodellen (CEGOIA en de Warmtetransitie atlas).

Gedurende het project hebben heeft Royal HaskoningDHV het platform aangevuld met lokale data. Daarnaast zijn er gegevens verzameld over onder andere lokale warmtebronnen, het gasnetwerk, het elektriciteitsnetwerk, plannen voor duurzame warmtesystemen, inwonersinitiatieven, renovatieplannen van woningcorporaties, sloop- en nieuwbouwplannen, werkzaamheden voor klimaatadaptatie en aan de infrastructuur (wegen, riolering, waternet, watersysteem).

Daarnaast zijn 7 controles uitgevoerd op de modeluitkomsten. Er is gekeken naar:

- ***Beschikbaarheid:*** *Is het waarschijnlijk dat de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten*[5] *ook daadwerkelijk beschikbaar komt in deze buurt? Strategieën die gebruik maken van b.v. groen gas, restwarmte of geothermie scoren eventueel lager op dit aspect, omdat het niet zeker is dat deze duurzame energiebronnen ook daadwerkelijk lokaal ingezet kunnen worden.*
- ***Warmtevraag:*** *In hoeverre komt de gemodelleerde warmtevraag van een buurt overeen met het werkelijke warmteverbruik in de afgelopen jaren? Bij een grote afwijking is het vertrouwen in de modeluitkomsten lager.*
- ***Isolatie:*** *Zijn de woningen geschikt voor oplossingen die warmte leveren op lage temperatuur (geheel elektrisch, lage temperatuur-warmtenet)? Hiervoor is gekeken naar de bouwjaren. Als er veel oude woningen in de buurt staan, is het uitdagender deze strategie te realiseren, en is de robuustheid lager. Bij veel recente woningen geldt het omgekeerde.*

[5] Maatschappelijke kosten zijn de totale kosten die nodig zijn voor de aanpassing. Dit is een optelsom van verschillende soorten kosten. Denk hierbij aan kosten voor aanpassingen in de woning (zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van isolatie), aanschaf van de techniek (bijvoorbeeld een warmtepomp) en eventuele aanpassingen in de infrastructuur (bijvoorbeeld het verzwaren van elektriciteitsnetten). Hoe we deze kosten gaan betalen en/of wie welk deel betaald is vaak nog niet bepaald. Daarom is dit niet hetzelfde als de kosten voor de eindgebruiker.

De officiële benaming voor maatschappelijke kosten in Nationale Kosten.

- ***Warmtevraagdichtheid:*** *Sluit de warmtevraag aan bij de strategie? Als de warmtevraagdichtheid hoog is (>1.000 GJ/ha), zijn warmtenetten kansrijker. Als de warmtevraagdichtheid laag is (<1.000 GJ/ha) zijn individuele oplossingen kansrijker. Wanneer de voorkeursstrategie overeenkomt met de warmtevraagdichtheid, is de robuustheid hoger.*
- ***Elektriciteitsnet:*** *Kan het elektriciteitsnet de nodige extra elektriciteitsvraag aan? Sommige oplossingen vragen veel extra elektriciteit. Als de oplossing relatief weinig verzwaring van het lokale elektriciteitsnetwerk vergt, is de robuustheid hoger.*
- ***Modellen vergelijking:*** *Het CEGOIA model is ook gebruikt om de best passende warmteoptie te berekenen. Deze modeluitkomsten zijn met elkaar vergeleken. Bij vergelijkbare modeluitkomsten kennen wij een hogere robuustheid toe.*
- ***Sloop en nieuwbouw:*** *De modeluitkomsten zijn gebaseerd op de huidige bebouwing. Als er significante sloop- of nieuwbouwplannen in de buurt zijn, kan dit invloed hebben op de best passende strategie. In dat geval is de robuustheid van de uitkomsten lager.*

Deze controles geven een indicatie of er aandachtspunten zijn bij de modeluitkomsten. Dit is gebruikt bij het interpreteren van de resultaten. Alles resultaten zijn gebundeld, en op overzichtelijke manier weergegeven in interactieve dashboards, zowel op gebouw-, buurt- als gemeenteniveau. Deze dashboards hielpen bij het vaststellen van warmteoplossingen die het meest geschikt zijn en de kansen te identificeren waar gestart kan worden met de transitie richting aardgasvrij.

De uitkomsten van de met SETuP uitgevoerde analyse dienden als startpunt voor een dialoog met alle betrokken partijen, van netbeheerder tot de inwoners. Door de veelheid aan informatie overzichtelijk weer te geven heeft het de betrokken partijen geholpen om gezamenlijk tot inzichten te komen.

BIJLAGE 6: WARMTEOPTIE PER BUURT

Bron: CBS - Kerncijfers wijken en buurten 2020

CBS buurtcode	Buurt naam	Aantal inwoners	Woning voorraad	Warmteoptie kaart
BU00801103	Achter de Hoven	2420	1225	Collectief warmtenet
BU00806307	Alde Leie	240	118	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807001	Aldlân-Oost	3675	1662	Collectief warmtenet
BU00807002	Aldlân-West	1965	1111	Collectief warmtenet
BU00808115	Baard	200	82	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807401	Barrahûs	35	10	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808108	Bears	135	49	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806001	Bilgaard	6240	3353	Collectief warmtenet
BU00806204	Blitsaerd	835	280	Individueel geheel elektrisch
BU00802002	Bloemenbuurt	1375	797	Collectief Warmtenet
BU00801006	Blokhuisplein	425	330	Warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld
BU00803002	Bonifatius	1490	580	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806209	Britsum	905	394	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806210	Buitengebied Britsum	50	21	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804109	Buitengebied De Zwette	30	10	Individueel geheel elektrisch

BU00808117	Buitengebied Easterlittens	35	12	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806304	Buitengebied Feinsum	50	18	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808207	Buitengebied Grou	200	71	Individueel geheel elektrisch
BU00807202	Buitengebied Hempens	105	29	Individueel geheel elektrisch
BU00806306	Buitengebied Hijum	30	12	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808112	Buitengebied Hilaard	55	25	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806206	Buitengebied Jelsum	125	53	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808209	Buitengebied Jirnsum	90	28	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808110	Buitengebied Jorwert	80	27	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806208	Buitengebied Koarnjum	60	21	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806203	Buitengebied Lekkum en Miedum	50	19	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808104	Buitengebied Mantgum	70	22	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803102	Buitengebied Noordwest	40	12	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808202	Buitengebied Reduzum	110	38	Warmtepomp en duurzaam gas

BU00806302	Buitengebied Stiens	390	142	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808008	Buitengebied Warten	105	44	Individueel geheel elektrisch
BU00808106	Buitengebied Weidum	65	24	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808005	Buitengebied Wergea	125	37	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804110	Buitengebied West	5	2	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808003	Buitengebied Wirdum	90	36	Individueel geheel elektrisch
BU00808102	Buitengebied Wytgaard	155	58	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00802005	Cambuur	580	294	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00802003	Cambuursterpad	2025	1125	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805102	Camminghaburen-Midden	3640	1797	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805101	Camminghaburen-Noord	4065	1890	Collectief warmtenet
BU00805103	Camminghaburen-Zuid	2645	1126	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805003	De Centrale	5	4	Collectief warmtenet
BU00805105	De Groene Ster	115	40	Individueel geheel elektrisch
BU00807305	De Klamp	10	8	Individueel geheel elektrisch
BU00801001	De Waag	1030	658	Warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld

BU00807303	De Werp	0	2	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00807304	De Zuidlanden	5	4	Individueel geheel elektrisch
BU00804102	De Zwette I Harlingervaart	30	8	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00804103	De Zwette II Zwettehaven	5	2	Individueel geheel elektrisch
BU00804104	De Zwette III Schenkenschans	5	1	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00804105	De Zwette IV Businesspark	10	6	Individueel geheel elektrisch
BU00804106	De Zwette V Newton	0	0	Individueel geheel elektrisch
BU00804107	De Zwette VI Deinumerpolder	0	0	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808203	Eagum	35	8	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808116	Easterlittens	375	182	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804108	EnergieCampus Sylsterrak	0	0	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle 3 in beeld
BU00806303	Feinsum	115	50	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808205	Friens	90	31	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804002	Gerard Dou	1360	685	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle 3 in beeld
BU00807101	Goutum	3275	1282	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801004	Grote Kerkbuurt	1220	843	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld

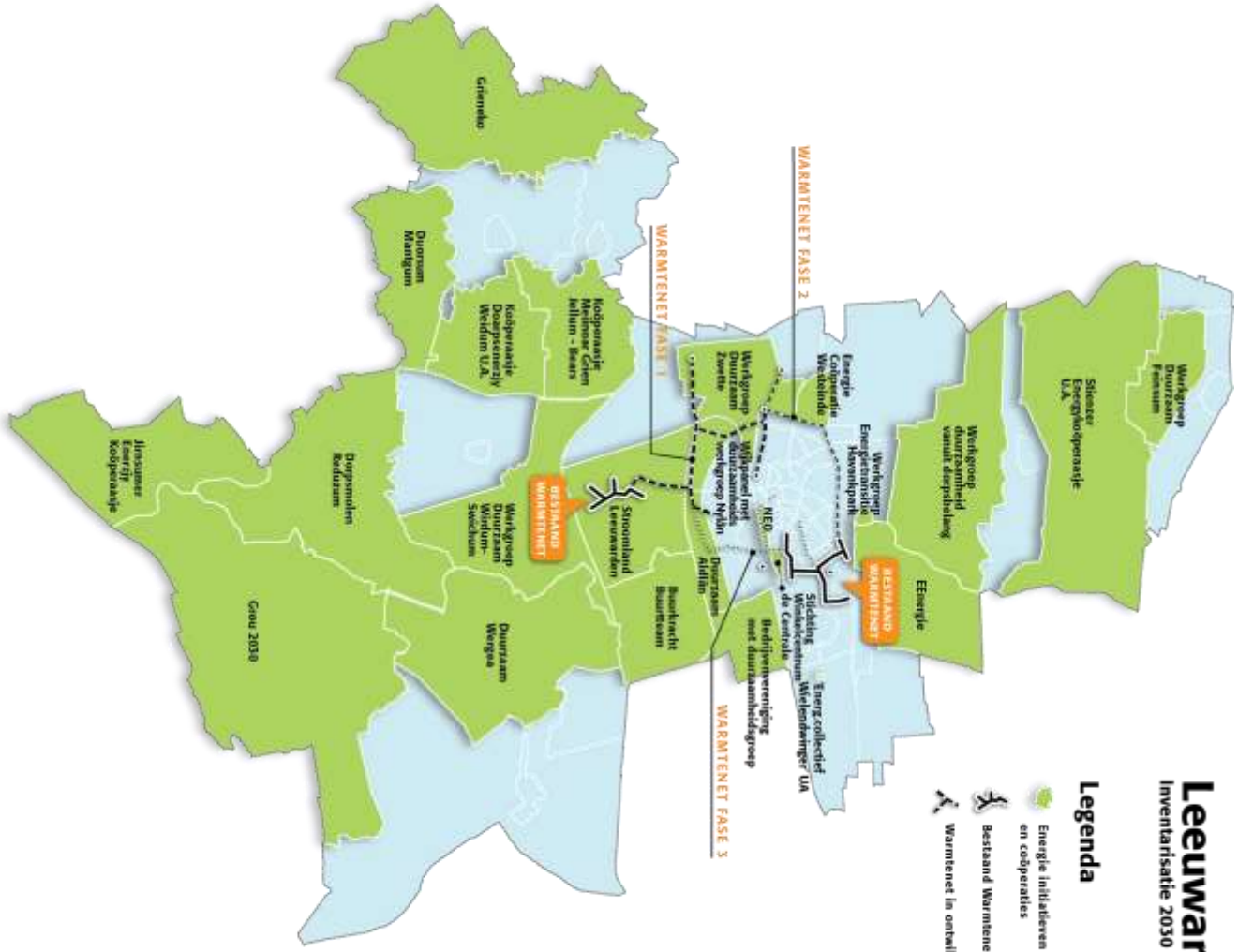
BU00805104	Grote Wielen	0	1	Individueel geheel elektrisch
BU00808206	Grou	5560	2639	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00803203	Harlingervaart Noord	260	138	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00806002	Havankpark	390	150	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00805001	Heechterp	1765	1073	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00803202	Helicon	470	237	Collectief warmtenet
BU00807201	Hempens/Teerns	155	69	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807004	Hemrik	100	31	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00806305	Hijum	370	181	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808111	Hilaard	235	96	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00801005	Hoek	1030	809	Warmtenet en duurzaam gas zijn beide in beeld
BU00804001	Hollanderwijk	1800	1099	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801109	Huizum-Badweg	220	135	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801108	Huizum-Bornia	1215	682	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801106	Huizum-Dorp	1075	442	Individueel geheel elektrisch
BU00801107	Huizum-Sixma	180	134	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808113	Húns	105	48	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808204	Idaerd	80	37	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00802007	Indische buurt	1135	718	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld

BU00804004	Jan van Scorelbuurt	1765	1046	Collectief warmtenet
BU00808107	Jellum	150	59	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806205	Jelsum	190	97	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808208	Jirnsum	1250	573	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808109	Jorwert	235	111	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00804003	Julianapark	1585	734	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806207	Koarnjum	375	168	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00806201	Lekkum	380	181	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808114	Leons	25	8	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803007	Magere Weide	55	26	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808103	Mantgum	1085	444	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807402	Middelsee	15	6	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00802008	Molenpad	1280	693	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801002	Nieuwestad	320	232	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00804101	Nijlân	3725	2362	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00802001	Oldegalieën	1935	1228	Collectief warmtenet
BU00801003	Oldehove	540	364	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00801102	Oranjewijk	1195	606	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00807003	Rapenburg	1105	815	Collectief warmtenet
BU00808201	Reduzum	985	442	Warmtepomp en duurzaam gas

BU00803003	Rengerspark	835	685	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801104	Schepenbuurt	905	709	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00805002	Schieringen	1875	1117	Collectief warmtenet
BU00806202	Snakkerburen	205	89	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803005	Sonnenborgh	1710	953	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00801008	Stationskwartier	775	710	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806301	Stiens	7270	3136	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808002	Swichum	50	17	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00807301	Techum	1745	566	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00803001	Transvaalwijk	1010	556	Collectief warmtenet
BU00801101	Tulpenburg	590	367	Collectief warmtenet
BU00803006	Valeriuskwartier	1305	837	Collectief warmtenet
BU00806003	Vierhuisterweg e.o.	235	129	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803004	Vogelwijk	1500	803	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00803201	Vossepark	3650	1750	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00806102	Vrijheidswijk-Oost	1390	782	Collectief warmtenet
BU00806101	Vrijheidswijk-West	2085	1002	Collectief warmtenet
BU00808006	Warstiens	30	12	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808007	Warten	795	356	Warmtepomp en duurzaam gas

BU00808105	Weidum	490	232	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00802009	Welgelegen	1630	953	Collectief warmtenet
BU00808004	Wergea	1670	744	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00803101	Westeinde	3825	1785	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00807302	Wiarda	645	229	Individueel geheel elektrisch
BU00801105	Wielenpôlle	765	208	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00808001	Wirdum	1045	449	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00808101	Wytgaard	415	208	Warmtepomp en duurzaam gas
BU00801007	Zaailand	485	314	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00802004	Zamenhofpark	1580	798	Warmtenet, individueel en duurzaam gas zijn alle drie in beeld
BU00802006	Zeeheldenbuurt	740	412	Warmtenet en individueel zijn beide in beeld
BU00807203	Zuiderburen	5670	1979	Individueel geheel elektrisch

BIJLAGE 7: INVENTARISATIE KAART INITIATIEVEN

BIJLAGE 8: KANSRIJKE BUURTEN VOOR 2030

Buurt	Aanwezige criteria	Warmteoptie	WEQ[6]	Aanwezige woningvoorraad	Aanwezige utiliteitsbouw
Nijlân	Inwoners collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	1488	2362	78
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Onderhoud riolering				
	Economisch afschrijving gasnet (71%)				
	Gebundelde vraag mogelijk				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Rapenburg	Inwoners collectief	Collectief warmtenet	783	816	16
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Transitie moment; onderhoud riolering				
	Economisch afschrijving gasnet (73%)				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
De Zwette I Harlingervaart	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	480	8	121
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette II Zwettehaven	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	568	2	129
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette III Schenkeschans	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	506	1	129
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette IV Businesspark	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	523	4	152
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
De Zwette V Newton	Ondernemers collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	164	0	46
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
Harlingervaart Noord	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	310	138	22
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Helicon	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	426	237	15

[6] Woningequivalent (WEQ) is een eenheid van warmtevraag, in deze visie is een WEQ gelijkgesteld aan het nationale gemiddelde aardgas verbruik van een woning (59,66 GJ/ per jaar) Bron: SETuP

	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Transitie moment; gebiedsontwikkeling Cambuur				
Bilgaard	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	1924	3353	105
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Transitie moment; Nieuwbouw, groot onderhoud wegen en onderhoud riolering				
	Gebundelde vraag mogelijk				
Vrijheidswijk-West	Bestaande plannen warmte infrastructuur	Collectief warmtenet	489	1002	15
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Transitie moment; groot onderhoud wegen				
	Gebundelde vraag mogelijk				
Oranjewijk	Inwoners collectief	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch	487	610	36
	Bestaande plannen duurzame warmtesysteem				
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Economisch afschrijving gasnet (73%)				
	Groot onderhoud gasnet				
Aldlân West	Inwoners collectief	Collectief warmtenet	652	1111	7
	Bestaande plannen warmte infrastructuur				
	Economisch afschrijving gasnet (78%)				
	Transitie moment; sloop & nieuwbouw				
	Duidelijke voorkeur oplossingsrichting				
	Beschikbaarheid van de oplossingsrichting				
Heechterp	Gebundelde vraag mogelijk		462	1073	37

	Bestaande plannen warmte infrastructuur Economisch afschrijving gasnet (77%) Transitie moment; sloop & nieuwbouw Toekennen Volkshuisvestingsfonds Beschikbaarheid van de oplossingsrichting	Collectief warmtenet of individueel geheel elektrisch			
Camminghaburen-Noord	Bestaande plannen warmte infrastructuur Transitie moment; groot onderhoud wegen Economisch afschrijving gasnet (89%) Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Beschikbaarheid van de oplossingsrichting	Collectief warmtenet	1103	1890	16
Húns	Inwoners collectief Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Groot onderhoud wegen	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	79	48	18
Leons	Inwoners collectief Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Economisch afschrijving gasnet (89%)	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	21	8	5
Baard	Inwoners collectief Groot onderhoud wegen Groot onderhoud riool Economisch afschrijving gasnet (77%) Duidelijke voorkeur oplossingsrichting	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	94	82	11
Easterlittens	Inwoners collectief Groot onderhoud wegen Groot onderhoud riool Economisch afschrijving gasnet (78%) Duidelijke voorkeur oplossingsrichting	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	222	182	22
Buitengebied Easterlittens	Inwoners collectief Duidelijke voorkeur oplossingsrichting	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	83	12	11
Stiens	Inwoners collectief Groot onderhoud wegen	Individueel Hybride warmtepomp met duurzaam gas	2553	3139	209

	Groot onderhoud riool Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Economisch afschrijving gasnet (74%) Overige werkzaamheden: klimaatadaptieve maatregelen				
Valerius Kwartier	Gebundelde vraag Bestaande plannen warmte infrastructuur Groot onderhoud wegen Duidelijke voorkeur oplossingsrichting Beschikbaarheid van de oplossingsrichting	Collectief warmtenet	458	837	26
Totaal: 22 buurten			13875	16915	1226

BIJLAGE 9: 'NO REGRET' MAATREGELEN

'No regret' maatregelen (oplossingsneutraal)
Individueel per woning:
- Bij de aankoop van een woning nagaan welke delen van een de woning niet geïsoleerd zijn, en zo niet, of dit technisch mogelijk is. Bijvoorbeeld meenemen in een bouwkundige rapportage. Controleer ook hoe er wordt gekookt en of de woning voldoende wordt geventileerd.
- Controleer alvast of de woning warm wordt als de gasketel op 70°C is ingesteld.
- Overstap naar elektrisch koken bij een verbouwing van de keuken of de aanschaf een nieuw fornuis.
- Het vervangen van enkele beglazing door isolatieglas, bijvoorbeeld bij het vervangen van kozijnen of een schilderbeurt.
- Bij een casco renovatie van de woning, indien geen spouw aanwezig, de woning aan de binnenzijde isoleren.
- Bij het plaatsen van nieuwe radiatoren deze dimensioneren op een zo laag mogelijke aanvoertemperatuur.
- Bij het plaatsen van een aan- of uitbouw deze isoleren op het nieuwste bouwniveau.
- Bij het verbouwen van een zolder naar slaapkamer of bij het plaatsen van een dakkapel ook het dak aan de binnenzijde isoleren.
Collectief in bijvoorbeeld een VvE
- Isoleren van plat dak, begane grondvloer en spouw in combinatie met natuurlijke momenten van onderhoud. Meenemen in de meerjarenonderhoudsplanning en -begroting. Indien van toepassing opdracht verlenen aan VvE beheerder.
- Bij aankoop van huis nagaan of de VvE naast geld voor noodzakelijk onderhoud ook geld reserveert/ een planning heeft voor isolatie.

Wat te doen bij het vervangen van een Cv-ketel?	
Warmtenet	Plannen van de gemeente in de gaten houden, indien nodig de gasketel vervangen. Advies is niet te direct kiezen voor een ander alternatief voor aardgas, omdat dit waarschijnlijk de kosten voor de gehele buurt duurder maakt.
Geheel elektrisch	Bij ketelvervanging overwegen om warmtepomp aan te schaffen. De woning moet dan wel voldoende geïsoleerd zijn. Houd rekening dat in veel gevallen ook alle radiatoren vervangen moeten worden. Bij grotere complexen overwegen om voor collectieve oplossing te kiezen via de VvE.
Gasnet met duurzaam gas	Bij ketelvervanging overwegen om hybride warmtepomp aan te schaffen. De woning moet dan wel voldoende geïsoleerd zijn. Geheel elektrisch is in enkele gevallen ook mogelijk.

Transitievisie Warmte

d.d. 14 november 2021

Technische vragen

- Raadsbrief, blad 2 Bij een 'no-go van de geothermiebron*: "We zullen ons dan meer focussen op de overige 12 buurten waar een ander warmtesysteem wordt geadviseerd?"* -> welke buurten zijn dat? Zijn deze nu ook aangemerkt als kansrijke wijk in paragraaf 4.3 van de visie of zijn het weer andere buurten?

Nee dit zijn in de basis geen andere buurten, dit zijn inderdaad de buurten die nu al kansrijk zijn voor 2030 en een ander warmtesysteem hebben dan een warmtenet gevoed door de geothermie bron. We bedoelen dan: Stiens, Baard, Easterlittens, Húns, Leons, Oranjewijk, Aldlan, Rapenburg, Nijlan en de Zwetteparken.

- Raadsbrief, blad 3. *"De integratie daarvan in het toekomstig Omgevingsplan, met daarvoor een vaststelling in de raad, is de juiste weg."* -> het Omgevingsplan wordt een verzameling van verschillende regels.
    - Waarom wordt het Omgevingsplan als meest geschikte (Omgevingswet)instrument gezien voor het vervolg van de warmtetransitie? Waarom wordt er bijvoorbeeld niet gekozen voor een Omgevingsprogramma?

In het Omgevingsplan kan 'hard' worden opgenomen wat de beste optie voor Warmtesysteem zal worden, vastgesteld door gemeenteraad. Daarmee is het duidelijk wat toekomstige optie zal zijn en worden ambities en opties daarmee getransformeerd tot duidelijkheid. Een programma heeft nog geen directe doorwerking naar particuliere pandeigenaren. Als je juist een uitwerking wilt waarin je direct aan individuele pandeigenaren afspraken wil vastleggen hoe zij met de aanpak van woning om moeten gaan of juist anders is de aanpak via een Omgevingsplan voor de hand liggender. Dat betekent wel een zwaardere procedure met vaststelling door de gemeenteraad.

    - Zijn er al voorbeelden van Omgevingsplannen of Bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte waarin regels zijn opgenomen t.a.v. warmte?

De echte uitgewerkte voorbeelden zijn bij ons nog niet bekend. Het wettelijk kader voor het stellen van regels in het omgevingsplan over het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving is nog in ontwikkeling. Er wordt nog gewerkt aan de uitwerking van de rijksregels die bij de energietransitie het kader voor de gemeentelijke omgevingsplanregels gaan vormen. Dat kader moet de gemeenten voldoende lokale maatwerkruimte bieden voor de gemeentelijke regierol bij de overstap naar een duurzame warmtevoorziening. De verwachting is dat gemeenten hun daarmee samenhangende regels vanaf medio 2023 in het omgevingsplan kunnen opnemen. In Omgevingsplan wordt dan tevens doel en ambitie vastgelegd.

- Raadsbrief, blad 5. Met de toekenning uit het Volkshuisvestingsfonds worden de komende jaren 1610 particuliere woningen in Oost-Leeuwarden gerenoveerd en verduurzaamd. Waarom zijn Oud-Oost (inclusief de Vlietzone) niet meegenomen bij de kansrijke wijken voor 2030?

Het volkshuisvestingsfonds wordt gebruikt om de woningen een aantal energielabel stappen verder te brengen, dus in de basis inzetten op isolatie. Van het aardgas is dan één stap verder en kan daarna snel plaatsvinden. Deze 1610 woningen zijn verdeeld over een aantal buurten in oost, en zorgen er dus niet direct voor dat één buurt kansrijk wordt. De komende 10 jaar wordt het fonds gebruikt voor de verduurzaming van de woningen, en daarmee worden ze voor na 2030 wel kansrijk.

- Raadsbrief, blad 5 / p33 visie. Kan een toelichting worden gegeven op de beschikbare middelen voor de energietransitie in de komende jaren?
    - Het bedrag van €476.000 is structureel beschikbaar toch? Dit is het bedrag dat is opgenomen in het collegeprogramma. Voor welke inspanningen wordt dit geld ingezet?

Het bedrag wat op pagina 41 van de warmtevisie is opgenomen is structureel beschikbaar en wordt ingezet voor de totale inspanning in het kader van de uitvoering van de Leeuwarder Energie Agenda. De precieze uiteenzetting van dit budget is door de raad besloten bij de behandeling van de LEA (dossiernr 1028, febr '21).

    - Regie op Waar komt het genoemde bedrag van €250.000 vandaan en waar wordt het aan besteed?

Globaal is de inschatting als volgt:

- Diepte doorrekening per buurt, nog specifieker maken dan warmtevisie: €70.000,-
- Voeren van huiskamergesprekken: €70.000,-
- Communicatie per wijk: €50.000,- (bewustwordingsacties, info avonden, koken op inductie, enquête etc.)
- Schrijven plan: €10.000,-
- Projectleiding, begeleiding en pocket money: €50.000,-

    - Klopt dat naast de genoemde bedragen voor wijkuitvoeringsplannen nog (p.33) nog aanvullende middelen beschikbaar zijn voor algemene werkzaamheden in het kader van de energietransitie (denk aan actualisatie RES/Transitievisie, ondersteuning bewonersinitiatieven, afstemming Liander, duurzaamheidsregelingen, sociaal energiebeleid, enz)

Klopt, naast die bedragen zijn voor algemene werkzaamheden zoals sociaal energiebeleid. We verwijzen hierbij naar het raadsbesluit LEA (dossiernr 1028, febr '21).

- Tijdens Prinsjesdag maakte het kabinet bekend dat er ca. €7 miljard beschikbaar komt voor de energietransitie en de verduurzaming van woningen en bedrijven. Is bekend welk deel hiervan beschikbaar komt voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving? Zitten hier ook middelen bij voor de uitvoeringskracht van de gemeenten

Het kabinet heeft inderdaad op Prinsjesdag aangekondigd om € 6,8 miljard extra uit te geven aan klimaatmaatregelen. De € 6,8 miljard gaan naar:

- subsidies om eigenaren van gebouwen te helpen bij verduurzaming;
- duurzame energie en andere technologieën die de CO2-uitstoot verlagen;
- de energie-infrastructuur van de toekomst;
- maatregelen voor minder CO2 in de industrie;
- de uitvoering van bestaande afspraken uit het Klimaatakkoord.
- Extra geld voor bestaande klimaatafspraken: Het kabinet maakt ook geld vrij om de uitvoering van de afspraken uit het klimaatakkoord op tempo te houden. Het gaat om € 73 miljoen. Dat geld gaat naar de uitvoeringskosten van decentrale overheden, zoals waterschappen en provincies. Hoeveel hiervan voor Leeuwarden beschikbaar is, is nog niet bekend.

    - Daarnaast lopen er nog gesprekken met het Rijk over het beschikbaar stellen van structurele middelen. Welke vorderingen zijn hierin te melden. Wanneer wordt hier meer duidelijkheid over verwacht?

Hier worden pas vorderingen verwacht bij de vorming van een nieuw kabinet.

    - Welke lobby-inspanningen worden er op dit vlak allemaal verricht?

De lobby inspanningen voor o.a. structurele middelen vinden plaats in samenwerkingsverband van de G40. Daarnaast zijn wij zelf ook als gemeente constant in gesprek met o.a. de RVO en BZK over het verkrijgen van middelen.

- P.11 Visie. Wat is de stand van zaken mbt uivoering van de motie CO2-uitstoot overige sectoren? (goed voor 63% van de CO2-uitstoot in de gemeente)

Deze is klaar en zal begin december in college worden besproken en direct daarna naar raad worden gestuurd

- P.13 *“Voor een warmtenet geldt dat dit in verband met de al aanwezige infrastructuur niet overal ondergronds in te passen is”->* waar is dit het geval?

Dit is vooral aan de orde in de binnenstad en gebieden zoals in straten zoals in Huizum-west met veel bomen en relatief nauw straatprofiel. Op een aantal plekken in de stad is het door de “drukte” in de ondergrond dus niet altijd mogelijk om een warmtenet aan te leggen.

- P.14 *"Bij deze groei in werkgelegenheid is het wel belangrijk dat er ook genoeg personeel is in deze sectoren".* Wat wordt er op dit vlak gedaan? Kunnen we meer mensen omscholen richting duurzame techniek? Kan Leeuwarden hiervoor gebruik maken van het Just Transition Fund? 438 miljoen euro uit Europese fondsen voor Noord-Nederland | Omrop Fryslân (omropfryslan.nl)

Wij weten van verschillende initiatieven om personeel op te leiden en klaar te stomen voor een carrière in duurzaamheid en duurzame techniek. Zoals het Techniekpact, opleidingsprojecten van partijen als netwerkbedrijf Liander en via opleidingen die door Fryslân Werkt en de partners van de Scholingsalliantie Noord worden aangeboden (bijvoorbeeld kansen verzilveren in de techniek: https://www.snn.nl/nieuws/werkgevers-vakbonden-en-overheden-slaan-handen-ineen-voor-bouwers-en-technici). Concreet leiden we ook bij de gemeente mensen op als energiecoach.

Verder zijn er voor Noord-Nederland verschillende Europese fondsen beschikbaar die naast andere thema's ook kunnen worden ingezet voor banen in duurzame techniek. In totaal gaat het om een bedrag van 438 mln. waarvan 330 mln. uit het Just Transition Fund (JTF)en 108 mln. uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Vanuit Friesland en Leeuwarden hebben we voor deze programma's verschillende projecten en initiatieven geïdentificeerd die mensen opleiden voor een baan mbt energie en circulaire economie (human capital). We zijn betrokken bij overleg over de inzet van het EFRO en het JTF in Noord-Nederland, maar ons aandeel met name in het JTF, is afhankelijk van beslissingen die nog door het Rijk en de Europese Commissie moeten worden genomen.

- P.21-22 Kansrijke buurten
    - Bij Camminghaburen Noord en Rapenburg wordt aangegeven dat buurtbewoners een duidelijke voorkeur voor een alternatief hebben. Welke alternatief is dat?

Zowel in Camminghaburen Noord als Rapenburg is dit een collectief warmtenet.

    - Bij verschillende buurten wordt aangegeven dat er een koppelkans ligt met het onderhoud van de riolering. Liggen hier ook mogelijkheden voor andere groene koppelkansen? (vergroening openbare ruimte, fiets- en voetgangervriendelijke inrichting). Worden hier integrale plannen voor gemaakt?

Absoluut liggen hier kansen, ook met bijvoorbeeld klimaatadaptatie en het gebruik van circulaire materialen wanneer je naar de inrichting kijkt. Wanneer er in de toekomst uitvoeringsplannen worden gemaakt worden deze kansen integraal meegenomen. In de visie is al zo goed mogelijk geprobeerd om deze kansen inzichtelijk te maken en in de analyse mee te nemen. In een uitvoeringsplan moet nader gekeken worden of deze kans ook echt voordoet, en meegenomen kan worden.

- P.23 *"Wat het gekozen alternatief voor aardgas ook is, de gemeente speelt altijd een rol bij de overstap. Hoeveel regie de gemeente heeft kan wel verschillen."* -> is per buurt / warmteoptie duidelijk welke rol de gemeente heeft? En communiceert ze daar ook over? Ik kan me voorstellen dat de verwachtingen hierover niet altijd duidelijk zijn

Klopt, in de gesprekken met de verschillende buurten moet dit duidelijk worden, dis heeft ook te maken met de nieuwe overheid: wat willen inwoners van de buurt zelf als rol en welke rol van de gemeente past daar dan het beste bij. Dan zal er ook over gecommuniceerd worden wat een ieders rol is.

- P.25 *“Vraagt het verbruik om meer capaciteit, dan verzwaart de beheerder het net.”* -> loop je door deze manier van werken niet steeds achter de feiten aan? En werkt het ook niet zo dat het net moet worden aangepast/verzwaard voordat je verder kunt met een bepaalde warmteoptie? Hoe doorbreken we deze kip-ei-discussie?

Met deze visie doorbreken we dat al voor een gedeelte. De buurten/gebieden die nu als volledig elektrisch op de kaart staan bieden richting voor de gesprekken met en planning voor Liander. Er kan dan voor die gebieden bekeken worden of het net voldoet wanneer iedereen in 2050 volledig elektrisch zou worden. Dit zijn dan in principe niet de buurten waar we direct aan de slag gaan. Hiermee creëren we de benodigde tijd om het net aan te passen als dat nodig blijkt.

- P.27 In het lijstje activiteiten van de gemeente staat *“Het investeren in aardwarmte en warmtenetten*”. Waar/hoe doen we dat op dit moment als gemeente? Worden de investeringen niet gedaan door marktpartijen?

De investering in de huidige plannen voor een warmtenet en de Geothermie boring doen inderdaad marktpartijen. Wij investeren momenteel in de vorm van ambtelijke uren in coördinatie, planning en communicatie.

- P.28 Hier wordt ingegaan op het toepassen van sociaal krediet. Kan worden toegelicht hoe dit werkt? Bijv. Wie komt hiervoor in aanmerking? Op welke wijze wordt dit aangeboden bij de doelgroep? En door welke partij worden het risico afgedekt dat er niet kan worden terugbetaald?

Er is een groep woningeigenaren die niet gebruik kunnen maken van een reguliere lening en ook niet in aanmerking komen voor een duurzaamheidslening. Zij kunnen dus geen vergaande isolatiemaatregelen nemen om de energierekening omlaag te brengen en meer comfort in de woning te krijgen.

Het betreft de groep inwoners met een eigen woning en een minimum inkomen (tot 130% van het Wsm) of inwoners met een eigen woning die vanwege een andere reden geen reguliere lening kunnen krijgen (negatieve BKR notering of omdat ze niet door de verplichte inkomenstoets komen bij de toetsing van de bank). Er zal eerst een pilot worden opgezet waarin we streven 20 woningeigenaren te bereiken. Onze gemeentelijke energiecoaches spelen een rol in het aanbieden van deze lening, naast dat we het via het energieloket kenbaar kunnen maken. Kredietbank Nederland zal de lening verstrekken. Het gaat om een relatief kleine lening van max. €2.500,-

Dit kost de gemeente een bedrag € 7.900,- voor de afkoop van het verschil tussen het rentepercentage van 5% van de Kredietbank en het percentage van de lening van 1.6% Deze kosten komen ten laste van het budget van de incidentele coronamiddelen van armoede en schulden sociaal domein. Daarnaast heeft de gemeente vanuit hetzelfde budget een bedrag van € 20.000,- gereserveerd voor een borgstelling.

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1538
Extern Zaak ID	2021-064029
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	3.3
Titel	Goedkeuring wijziging centrumgemeenteregeling SDF 2022
Eigenaar	Liefers, Remco
Portefeuillehouder	Hilde Tjeerdema

Bijlagen
Raadsvoorstel goedkeuring wijziging centrumregeling SDF 2022
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022 DEF
Toelichting op de centrumgemeenteregeling SDF 2022
Was-Wordt-Lijst CGR-SDF-2018 & CGR-SDF-2022

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	26 oktober 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het college van B&W vraagt de gemeenteraad om hun goedkeuring te verlenen om de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân te wijzigen. Zonder deze goedkeuring kan het college de gewijzigde regeling niet treffen. In de centrumregeling regelt is de gemeente Leeuwarden als centrumgemeente aangewezen, door alle Friese gemeenten, voor de inkoop en subsidiëring op terreinen van de Jeugdzorg en binnen de WMO (Beschermd Wonen, Opvang etc.). Daarnaast regelt het hoe de Friese gemeenten hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor deze regionale taken invullen. Ten opzichte van de vorige regeling is de reikwijdte van de regeling geactualiseerd en zijn er nieuwe afspraken gemaakt over hoe binnen het samenwerkingsverband tot besluitvorming wordt overgegaan en over het vergroten van de financiële zekerheid over de uitvoering van de regeling.

Voorgesteld besluit

1. De gemeenteraad voor te stellen goedkeuring te verlenen voor het wijzigen van de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân per 1 januari 2022.

Besluit

Gemeente Leeuwarden

1. De gemeenteraad besluit goedkeuring te verlenen voor het wijzigen van de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân per 1 januari 2022.

Toelichting

Stemverklaringen
GLL: Stemt voor met de aantekening dat de gekozen vorm van samenwerking in een Centrumregeling nooit een excuus kan zijn voor het niet realiseren van de doelen.
CDA: Stemt voor onder voorbehoud van het huishoudelijk reglement dat binnenkort komt met de uitwerking van de informatievoorziening aan de raden.
VVD: Wil geacht worden tegen gestemd te hebben om reden dat de invloed op deze centrumregeling van de gemeenteraad te zeer beperkt wordt.
CU: Wil geacht worden tegen gestemd te hebben omdat er minder ruimte is voor de controlerende rol van de gemeenteraad voor de te maken beleidskeuzes.
D66: Stemt voor en deelt de zorg met betrekking tot de governance en informatievoorziening.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Goedkeuring wijziging centrumregeling SDF 2022
Zaaknummer: 2021-064029

Aan de gemeenteraad.

Met dit voorstel verzoeken wij u om goedkeuring te verlenen om de huidige centrumgemeenteregeling Sociaal Domein Fryslân te wijzigen door een nieuwe tekst van centrumgemeenteregeling vast te stellen tezamen met alle andere Friese colleges van B&W.

Op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen kunnen gemeenten niet eerder dan na uw toestemming deze regeling formeel wijzigen. Voor de goede orde moet worden opgemerkt dat de bevoegdheid om de regeling aan te gaan en te wijzigen dus een bevoegdheid voor het college van B&W is, maar dat deze niet eerder van die bevoegdheid gebruik kan maken zonder dat u toestemming heeft verleend. Toestemming kan enkel geweigerd worden als er sprake is van strijd met de wet of het algemeen belang. Zie hieronder het wettelijk kader.

Relevant wettelijk kader - Artikel 1 Wet gemeenschappelijke regelingen:

1. De raden, de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters van twee of meer gemeenten kunnen afzonderlijk of tezamen, ieder voor zover zij voor de eigen gemeente bevoegd zijn, een gemeenschappelijke regeling treffen ter behartiging van een of meer bepaalde belangen van die gemeenten.
2. *De colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters gaan niet over tot het treffen van een regeling dan na verkregen toestemming van de gemeenteraden. De toestemming kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.*
3. Onder het treffen van een regeling wordt in dit artikel mede verstaan het wijzigen van, het toetreden tot en het uittreden uit een regeling.

Bij dit raadsvoorstel ontvangt u de herziene regeling, een was-wordt-lijst (waar het verschil met de huidige regeling in wordt geduid) en een toelichting op deze herziene regeling. De toelichting geldt als uitleg en toelichting op de voorgestelde wijziging. In deze toelichting treft u verwijzingen aan naar het advies van Rijnconsult en van twee werkgroepen. Voor uw toestemming zijn deze documenten niet relevant; de adviezen zijn van belang voor de verdere uitwerking van de afspraken uit deze herziene regeling. Daarom zijn deze adviezen niet bijgevoegd in dit voorstel. In dit raadsvoorstel is daarom een samenvatting opgenomen van de wijzigingen die de centrumregeling betreffen.

1. Totstandkomingsproces

Zoals u weet zijn de Friese gemeenten sinds 1 januari 2020 begonnen met een evaluatietraject. In 2020 is door het bureau Rijnconsult geïnventariseerd welke knelpunten er leven en hebben zij in het najaar van 2020 een advies uitgebracht. Naar aanleiding van dit advies heeft elk college, al dan niet met betrokkenheid van de gemeenteraad, enkele richtinggevende uitspraken

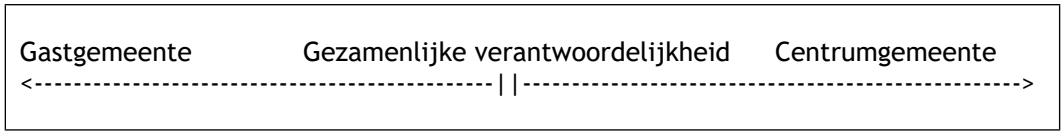
gedaan, zodat de verdere uitwerking van dit advies naar concrete nieuwe afspraken kon worden opgepakt.

In 2021 zijn onder leiding van een begeleidingsgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van het gemeentesecretarissenoverleg SDF, twee werkgroepen van start gegaan om de aanbevelingen van Rijnconsult in het licht van de richtinggevende uitspraken om te zetten naar concrete aanpassingen in de centrumgemeenteregeling. De uitwerking is een proces geweest waarbij diverse expertise en deelname uit alle gemeenten is betrokken. Uit deze adviezen zijn niet enkel voorstellen voor de regeling gekomen, maar ook voorstellen voor een huishoudelijk regelement en voor een beschrijving van de administratieve organisatie. Deze documenten zullen een nadere invulling van nieuwe werkwijzen beschrijven.

2. Reflectie op het uitwerkingsproces

De uitwerking van de adviezen van RijnConsult is gedaan door werkgroepen waarin vrijwel alle gemeenten vertegenwoordigd waren. Voor de totstandkoming van de herziene regeling is dit van meerwaarde gebleken. Het heeft gemeenten nader tot elkaar gebracht en over en weer tot een beter begrip van ieders situatie gezorgd. De ervaringen binnen gemeenten en oplossingsrichtingen die er leefden om de samenwerking te verbeteren, hebben we dan ook kunnen betrekken bij de verdere uitwerking van de evaluatie.

Grote waarde lag ook in het ontstaan van een collectief besef dat de relatie tussen gastgemeente en centrumgemeente niet één van klant en leverancier is, maar dat er een zeer grote gezamenlijke verantwoordelijkheid bestaat voor alle deelnemende gemeentes. Bevoegdheden rond inkoop en subsidiëring vormen in verhouding maar een klein – maar zeer belangrijk – onderdeel van de totale sturing op het stelsel en de kostenontwikkeling. Het bleek dat de huidige afspraken onvoldoende voorzien in hoe we die gezamenlijke verantwoordelijkheid moeten vormgeven. Het is van belang ons steeds te beseffen in welke situatie we ons bevinden en waar de verantwoordelijkheid dan ligt. Dat kan op deelbesluiten betekenen dat voor elk besluit een andere situatie geldt. Visueel samengevat:

3. Uitgangspunten voor de herziene centrumgemeenteregeling

Op basis van het richtinggevend advies en de richtinggevende uitspraken hebben de werkgroepen Scope en Governance de onderstaande uitgangspunten voor de uitwerking gehanteerd:

1. We blijven het centrumgemeentemodel hanteren;
2. De gemeente Leeuwarden blijft Centrumgemeente voor alle Friese gemeenten;
3. De reikwijdte (scope) van de samenwerking blijft nagenoeg ongewijzigd en zal enkel op die onderdelen worden aangepast waar de samenwerkingsorganisatie in de loop der jaren inmiddels al taken voor uitvoert of waar het verstandig en wenselijk is dat deze binnen de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;

4. De governance zoals die nu geldt is het uitgangspunt en zal enkel worden aangepast om slagvaardiger te worden en een groter draagvlak te realiseren voor datgene wat binnen de samenwerkingsorganisatie gebeurt;
5. De voorspelbaarheid van hetgeen binnen de samenwerkingsorganisatie gebeurt, moet worden vergroot.

Deze uitgangspunten vormen naast de bestaande – nog steeds geldende uitgangspunten – de uitgangspunten voor het onderhavige voorstel.

4. Belangrijkste wijzigingen in de herziene centrumregeling

In de kern wijzigt er niet veel in de regeling. De scope (reikwijdte) van de regeling is geactualiseerd waarbij de werkzaamheden die al in SDF-verband zijn opgepakt nu geformaliseerd worden. De centrumgemeente krijgt geen nieuwe bevoegdheden toebedeeld, maar wel nieuwe werkzaamheden als uiting van de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarnaast worden besluitvormingsroutes beter gestroomlijnd zodat gemeenten de gelegenheid hebben om met voldoende interne rugdekking tot overeenstemming te komen over hetgeen in SDF-verband wordt gedaan.

Scope-gerelateerde wijzigingen

We stellen met de herziene regeling voor om de huidige mandaten en bevoegdheden voor de Centrumgemeente te handhaven. Centrumgemeente Leeuwarden behoudt de bevoegdheid om namens alle Friese gemeenten contracten aan te gaan met zorgaanbieders en om zorgaanbieders te subsidiëren voor de activiteiten ten behoeve van kwetsbaren in Friesland. Dat betekent dat de kern van het huidige samenwerkingsmodel overeind blijft. Er zal dan ook geen andere bevoegdheids-overdracht tussen gastgemeente en centrumgemeente plaatsvinden dan deze. In wezen blijft de huidige bevoegdheid van de centrumgemeente ongewijzigd in de voorgestelde nieuwe regeling.

De belangrijkste wijzigingen betreffen het actualiseren van de inhoudelijke taakvelden waar de centrumgemeente en in het bijzonder de afdeling SDF mee wordt belast. In de nieuwe regeling zijn de inhoudelijke taakvelden uitgebreid met de taakvelden waar de centrumgemeente in de loop der jaren van het Rijk heeft ontvangen en waar alle gemeente overeenstemming over hebben bereikt. Ook zijn de beschrijvingen uitgebreid van het doen van (feitelijke) activiteiten en werkzaamheden die binnen het samenwerkingsverband plaatsvinden. Het betekent onder andere dat gemeenten via de centrumgemeenteregeling gezamenlijk beleid ontwikkelen ten behoeve van de regionale taken.

Governance-gerelateerde wijzigingen

De voorgestelde regeling geeft een aanscherping van de afspraken hoe het samenwerkingsverband moet functioneren, met name op het terrein van sturing en beheersing. Hoewel deze niet persé allen hun plek zullen vinden in de aangepaste Centrumgemeenteregeling, zullen de wijzigingen wel moeten bijdragen aan de volgende uitgangspunten en verbeteringen:

1. Vergroten van het draagvlak voor hetgeen binnen de Samenwerkingsorganisatie gebeurt;
2. Vergroten van (het gevoel van) invloed binnen het samenwerkingsverband;
3. Vergroten van de (financiële) voorspelbaarheid van het samenwerkingsverband;

4. Duidelijke afspraken over hoe flexibiliteit binnen deze afspraken kan worden bewerkstelligd als gewijzigde omstandigheden en nieuwe inzichten moeten leiden tot nieuwe afspraken.

Ook hier geldt dat het huidige Centrumgemeentemodel de basis vormt voor de geadviseerde aanpassingen. Het bestaan van een portefeuillehoudersoverleg en een gemeentesecretarissen-overleg blijft overeind. Belangrijk is wel dat er nu onderscheid wordt gemaakt tussen besluitvormingsroutes die het algemeen functioneren van het samenwerkingsverband als onderwerp kent en besluitvormingsroutes die tot inhoudelijke overeenstemming moeten leiden over specifieke onderwerpen. Zo komen er twee inhoudelijke portefeuillehoudersoverleggen, een voor Jeugd en een voor WMO en komt er een portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen ten aanzien van het algemeen functioneren van het samenwerkingsverband. We stellen voor dat dit portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen werkt met een evenwichtige vertegenwoordiging, zoals dat in de huidige regeling al te doen gebruikelijk is bij het gemeente-secretarissenoverleg. Met andere woorden: niet alle wethouders met de portefeuille Jeugdzorg en/of Wmo maken deel uit van dit overleg.

Het gemeentesecretarissenoverleg blijft bestaan als voorportaal voor het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen. Daarnaast stellen we voor om in de plaats van de huidige agendacommissie een overleg van Hoofden Sociaal Domein in te stellen als ‘voorportaal’ voor beide inhoudelijke portefeuillehoudersoverleggen.

Uit het advies komt duidelijk naar voren dat een overleg alleen goed kan functioneren wanneer alle deelnemers hier ook met afdoende rugdekking vanuit het eigen college/ambtelijk apparaat kunnen deelnemen. In het nog op te stellen Huishoudelijke Reglement worden werkafspraken over aanlevertermijnen vastgelegd. Het is niet wenselijk om deze in de Centrumgemeente-regeling op te nemen omdat iedere wijziging in de werkafspraken opnieuw een aanpassing van de Centrumgemeenteregeling vraagt.

Met betrekking tot de financiële voorspelbaarheid van het samenwerkings-verband ligt de nadruk vooral op het vergroten van de voorspelbaarheid met betrekking tot de Samenwerkingsorganisatie. Daarom wordt het moment waarop de Samenwerkingsorganisatie de begroting aanbiedt vervroegd, zodat gemeenten bij het opstellen van de eigen begroting afdoende rekening kunnen houden met de kosten van de Samenwerkingsorganisatie. Zo kan een betere afstemming met de P&C-cycli van de deelnemende gemeenten worden gevonden. Daarbij wordt ook een jaarplan toegevoegd waarin aangegeven is welke prioriteiten en activiteiten de Samenwerkingsorganisatie voornemens is het volgende jaar op te starten (zgn. Voorjaarsbrief).

Omdat de afgelopen jaren wel is gebleken dat we regelmatig met gewijzigde omstandigheden kunnen worden geconfronteerd, die ook bijsturing vragen van hetgeen in de Samenwerkingsorganisatie wordt voorbereid en uitgevoerd. Voor die wijzigingen is een proces opgenomen dat kleinschalige wijzigingen in de afspraken mogelijk maakt. Het is goed om te beseffen dat hiermee wijzigingen worden bedoeld die buiten een algehele wijziging van de centrumgemeente-regeling vallen en de wezenskenmerken (mandaten en bevoegdheden) van deze regeling niet raken.

5. Vervolgproces

Zoals u hebt kunnen lezen in dit memo is het proces van grote waarde geweest in het nader tot elkaar brengen van gemeenten en het verbeteren van de onderlinge verhoudingen. Dit evaluatieproces heeft daar een goede aanzet tot gegeven en het proces tot het uitwerken van de regeling heeft hier een stevig fundament voor gelegd. Echter is de zoektocht nog niet voltooid en zal naar verwachting ook niet eindigen. Verschillende (veranderende) omstandigheden zullen blijven leiden naar het steeds weer bepalen van de juiste verhoudingen. Hoe steviger de samenwerking tussen de Friese gemeenten, hoe steviger we het stelsel voor kwetsbaren kunnen organiseren. Daarom zal de komende periode aanvullende activiteiten worden ingezet om de nieuwe afspraken te concretiseren.

Tussentijdse evaluaties en eerstvolgende wijzigingsmoment

Jaarlijks wordt in het gemeentesecretarissen overleg, bedoeld in artikel 13, de stand van zaken omtrent de samenwerking besproken met als doel om bijsturing te kunnen geven. Eens in de twee jaren organiseert het gemeentesecretarissenoverleg een reflectie op de samenwerking met alle direct betrokkenen bij deze regeling, in ieder geval de portefeuillehouders, de gemeentesecretarissen en de hoofden van het sociaal domein. Bijsturing in de onderlinge verhoudingen, de wijze waarop wordt samengewerkt en het oplossen van knelpunten wordt zoveel als mogelijk op deze wijze gedaan.

Daarmee is bijsturing in de samenwerking niet enkel afhankelijk van een grote evaluatie. Uiteraard wordt na vijf jaren samenwerken wel weer voorzien in een grote evaluatie om eventuele majeure wijzigingen in de wijze waarop wordt samengewerkt te ondervangen. In de regeling is opgenomen dat majeure wijzigingen, zoals uittreding – behoudens bijzondere omstandigheden – niet mogelijk is in de eerste zes jaar na 1 januari 2022. Dat kan dus per 1 januari 2028. Dit om de eerste jaren stabiliteit te waarborgen in verband met de nieuw aan te gaan contracten in de Jeugdzorg en voor Beschermd Wonen.

Leeuwarden, 26 oktober 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022

De colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters van de gemeenten Achtkarspelen, Ameland, Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Noardeast-Fryslân, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Terschelling, Tytsjerksteradiel, Vlieland, Waadhoeke en Weststellingwerf, ieder voor zover het zijn bevoegdheden betreft;

Overwegende dat:

- De Friese gemeenten het van belang vinden samen te werken in het sociale domein;
- Er in het sociale domein onderwerpen zijn waarop de Friese gemeenten de wettelijke plicht hebben om samen te werken voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering van de wetgeving in het sociale domein ("wettelijk verplichte samenwerking");
- Er in het sociale domein daarnaast ook onderwerpen zijn waarop de Friese gemeenten vrijwillig samenwerken ("vrijwillige samenwerking");
- De Friese gemeenten zowel ten aanzien van de wettelijk verplichte samenwerking als ten aanzien van de vrijwillige samenwerking streven naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken;
- De Friese gemeenten in 2020 een evaluatie van de samenwerking hebben gedaan en op basis van deze evaluatie de samenwerking in de onderstaande vorm wensen voort te zetten;
- De portefeuillehouders van de Friese gemeenten in de vergadering van het Portefeuillehoudersoverleg Sociaal Domein van 30 september 2021 overeenstemming hebben bereikt over de wijze waarop de samenwerking – wettelijk verplicht en vrijwillig – tussen de Friese gemeenten in het sociaal domein wordt gecontinueerd;

Gelet op:

- hoofdstuk I van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- de Gemeentewet;
- afdelingen 10.1.1 en 10.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht;
- de toestemming die de raden van de aan de regeling deelnemende bestuursorganen hebben verleend voor het treffen van deze gemeenschappelijke regeling, overeenkomstig artikel 1, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluiten
te treffen de

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022

HOOFDSTUK 1: INLEIDENDE BEPALINGEN

Artikel 1 – Begripsbepalingen
In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

a) aanbieder: de organisatie die in opdracht van een gemeente de taken uitvoert, bedoeld in artikel 4, waarvoor door de centrumgemeente namens de gastgemeente de inkoop en contractering heeft plaatsgevonden;
b) accounthoudersschap: de in deze regeling beschreven taken, dan wel de in het portefeuillehouderoverleg overeengekomen taken die door de centrumgemeente worden uitgevoerd

c) activiteiten in het preventief justitieel kader voor de jeugdhulp: activiteiten van de gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering;
d) centrumgemeente: de gemeente Leeuwarden, overeenkomstig artikel 3;
e) college:het college van burgemeester en wethouders;
f) functie:de in deze regeling bedoelde activiteiten en werkzaamheden die de centrumgemeente uitvoert voor de gastgemeente in het kader van de wettelijke taken;
g) gastgemeente: de gemeente Achtkarspelen of Ameland of Dantumadiel of De Fryske Marren of Harlingen of Heerenveen of Leeuwarden of Noardeast-Fryslân of Ooststellingwerf of Opsterland of Schiermonnikoog of Smallingerland of Súdwest-Fryslân of Terschelling of Tytsjerksteradiel of Vlieland of Waadhoeke of Weststellingwerf;
h) gemeente: een gastgemeente of de centrumgemeente;
i) inkoop: inkoop bij een aanbieder gericht op het sluiten van privaatrechtelijke overeenkomsten of de inkoop gericht op het verlenen van publiekrechtelijke beschikkingen;
j) Jeugdwet: Jeugdwet;
k) Managementoverleg Sociaal domein: het overleg van ambtelijke vertegenwoordigers in het sociaal domein van elke deelnemende gemeente zoals bedoeld in artikel 15;
l) Portefeuillehouders: het portefeuillehouders overleg sociaal domein, zoals bedoeld overleg in artikel 12;
m) regeling: de centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022;
n) regionale taken: de in deze regeling beschreven taken, dan wel de in het portefeuillehouder-overleg overeengekomen taken die door de centrumgemeente worden uitgevoerd of op regionaal niveau worden gecoördineerd;
o) secretarissenoverleg: het overleg van gemeentesecretarissen afkomstig uit de gemeenten, bedoeld in artikel 13;
p) sociaal domein:de taken van de gemeente die voortvloeien uit de Jeugdwet, dan wel WMO, waaronder preventieve taken;
q) taken: de onder de WMO 2015 en/of Jeugdwet genoemde wettelijke taken en verantwoordelijkheden voor gemeenten;
r) WMO: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Artikel 2 – Belang
De regeling wordt getroffen om de afspraken vast te leggen die de Friese gemeenten hebben gemaakt met het oog op de gezamenlijke uitvoering door centrumgemeente en gastgemeenten van de wettelijke taken waarvoor gemeenten wettelijk verplicht moeten samenwerken alsmede van de taken waarvoor gemeenten vrijwillig kunnen samenwerken op een doelmatige en doeltreffende wijze.
De taken zijn de wettelijke taken op het terrein van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de functies voor deze taken zien op regiocoördinatie, beleidsvoorbereiding met betrekking tot de gemandateerde bevoegdheden, de inkoop en subsidiëring, het accounthouderschap, waaronder het contractmanagement en -beheer en de uitvoering en het financieel-administratief verwerken alsmede het cliëntenbeheer wordt verstaan.

HOOFDSTUK 2: TAKEN EN BEVOEGDHEDEN CENTRUMGEMEENTE

Artikel 3 – Centrumgemeente
De gemeente Leeuwarden wordt aangewezen als centrumgemeente als bedoeld in artikel 8, vierde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 4 – Taken centrumgemeente
1. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente voeren voor het college en de burgemeester van de gastgemeenten de inkoop, de regiocoördinatie en het accounthouderschap

voor gecontracteerde partijen en facultatief het financieel-administratief verwerken alsmede het cliëntenbeheer uit:

in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de WMO (artikel 2.6.1 WMO):

a) Beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.2.1 onder b WMO;
b) Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang als bedoeld in artikel 1.2.1 onder c WMO;
c) Veilig thuis, waaronder advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in artikel 4.1.1 WMO

in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de Jeugdwet (artikel 2.8 Jeugdwet):

d) gesloten jeugdhulp als bedoeld in artikel 6.1.2.2., juncto artikel 6.1.6 Jeugdwet;
e) jeugdbescherming als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;
f) jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;

in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de WMO:

g) Openbare GGZ
h) Preventief verslavingsbeleid
i) Prostitutiebeleid
j) Mensenhandel

in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet:

k) spoedeisende zorg, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap (VNG oktober 2020);
l) weinig voorkomende jeugdhulp, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap
m) pleegzorg als bedoeld in artikel 5.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet
n) Hoog specialistische zorg
o) Gespecialiseerde jeugdhulp (specialistische jeugdhulp, ernstig enkelvoudige dyslexie en wonen)

2. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van inkoop ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:

a) Bepalen van de inkoopstrategie;
b) Realiseren van de inkoopproces, waaronder:
    i. het opstellen van overeenkomsten met aanbieders dan wel van de verleningsbeschikking of subsidie
    ii. nemen van besluiten tot het aangaan van overeenkomsten met aanbieders namens gemeenten
    iii. het sluiten van contracten met de aanbieders of verlenen van beschikkingen namens gemeenten.
c) Uitvoeren van leveranciersmanagement;
d) Verzorgen van het contractbeheer;
e) Doen verzorgen van de jaarlijkse verantwoording ten aanzien van geleverde zorg en ten behoeve van de noodzakelijke accountantsverklaring.

3. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van regiocoördinatie ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:

a) Het signaleren en analyseren van landelijke en regionale (niveau 3 Noord, zijnde de samenwerkende regio's van Drenthe, Friesland, en Groningen) ontwikkelingen (waaronder de mogelijkheden en kansen die landelijke actieplannen bieden) en maatschappelijke tendensen in relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;
b) Signaleren wanneer maatregelen nodig zijn die kunnen zorgen voor een soepele inzet van noodzakelijke zorg bij overgang van de ene naar één of meerdere andere beleidsterreinen die onder deze regeling vallen;
c) Deelnemen aan bovenregionale en landelijke bijeenkomsten (zoals het J42 overleg, VNG overleg e.d.) met een directe relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;

d) Voorbereiden en initiëren van regionale visies en regionale beleidsstukken voor de onder deze regeling vallende beleidsterreinen conform hetgeen in het Jaarplan is overeengekomen;
e) Coördinatie op het ontwikkelen en borgen van de transformatieopdracht behorende bij de onder de regeling vallende beleidsterreinen en wetten bij gastgemeenten en zorgaanbieders.
f) Monitoren of de afzonderlijke taken en opdrachten uit deze regeling door de betreffende verantwoordelijken (gemeenten, zorgaanbieders of samenwerkingsorganisatie) worden uitgevoerd;
g) Bewaken of de uitvoering wordt gedaan zoals is overeengekomen en is vastgelegd in de documenten van deze regeling en als uitwerking van deze regeling (regietaak);
h) Nemen van maatregelen en instellen van hulpstructuren zoals bijvoorbeeld een expertteam of inzetten van instrumenten zoals experimenten, pilots, beleidsdocumenten, project subsidies, (uitvoerings)instructies, kwaliteitskader, die er voor zorgen dat de uitvoering van de werkzaamheden, opdrachten en taken die in deze regeling worden genoemd, optimaal en accuraat worden uitgevoerd;
i) Opstellen van een jaarlijkse planning en jaarlijkse verantwoording met daarin de in deze regeling opgenomen taken, opdrachten, noodzakelijke acties en werkzaamheden in dat betreffende jaar;
j) Periodiek (minimaal eens per half jaar) opstellen van een tussenrapportage (bevindingen, knelpunten, stand van zaken) over de taken, werkzaamheden en opdrachten voor de samenwerkende gemeenten;
k) Zorgen voor tijdige communicatie met, informatie aan, transparantie voor en betrokkenheid van gastgemeenten op alle niveaus van hun organisatie te weten bestuurlijk (gemeenteraad en college van B&W) managerial (gemeentesecretarissen, hoofden sectoren sociaal domein) en ambtelijk (beleid, uitvoering en backoffices) met betrekking tot de onder deze regeling vallende werkzaamheden voor zover deze informatie betrekking heeft op de door gastgemeenten zelf uit te voeren taken;
l) Zorgen voor periodieke actualisatie alsmede het warmhouden van het doel van de samenwerking, de wil en ambitie om samen te werken en de zachte kanten van de samenwerking (werken zoals bedoeld en gedrag en houding die past bij de samenwerking);
m) Zorgen voor een –jaarlijks te actualiseren- voorstel over de inrichting en bezetting van ambtelijke werkgroepen die ingesteld worden voor de uitvoering van de werkzaamheden en opdrachten van de samenwerkingsorganisatie;
n) Zorgen voor de coördinatie en afstemming tussen de ambtelijke werkgroepen onderling en tussen werkgroepen en de verschillende gremia die binnen de samenwerkingsorganisatie functioneren.

4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van accounthouderschap voor aanbieders en gesubsidieerde instellingen ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:
a) Invullen van de inhoudelijke en financiële beheerfunctie namens de gastgemeenten voor de gecontracteerde en gesubsidieerde partijen, voor zover dit de werkzaamheden en taken van die partijen betreft;
b) Invullen van de operationele en tactische contactfunctie tussen de gecontracteerde partijen en de samenwerkende gemeenten;
c) Vaststellen van indicatoren (effectiviteit en efficiëntie) op kwalitatief en kwantitatief niveau die aangeven of beoogde doelen, gevraagde resultaten en opgedragen werkzaamheden worden uitgevoerd zoals bedoeld;
d) Zorgen voor communicatie, informatie, transparantie over en goede resultaten in zowel de uitvoering van de eigen taken van de samenwerkingsorganisatie als van de gecontracteerde partijen;
e) Bespreken van de jaarrekening, begroting en het kwaliteitsverslag met de gecontracteerde partijen;

f) Analyseren van informatie en rapportages over de uitvoering van de dienstverlening door de gecontracteerde partijen, en voorleggen van conclusies en aanbevelingen op basis van deze analyses, aan de samenwerkende gemeenten;
g) Monitoren (ook benchmarken) van prestaties (resultaten en kwaliteit) in relatie tot vastgestelde indicatoren;
h) Voorstellen doen over gecontracteerde of gesubsidieerde partijen, ten aanzien van bijsturen beleid, aanpassen indicatoren, opleggen van sancties en mate waarin voldaan wordt aan geldende wet- en regelgeving op basis van besprekingen, analyses en/of monitoring;
i) Invullen van het bestuurlijke overleg met de gecontracteerde of gesubsidieerde partijen;
j) Periodiek (minimaal eens per half jaar) c.q. op het moment dat er zich urgente zaken of calamiteiten voordoen, terugkoppelen van bevindingen en kernpunten rondom het accounthouderschap aan de samenwerkende gemeenten;
k) Nemen van maatregelen die er voor zorgen dat de uitvoering van het accounthouderschap optimaal en accuraat kan worden uitgevoerd.

5. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen indien de gastgemeenten daartoe expliciet hebben besloten, de volgende functies ten aanzien van het voeren van financieel beheer van de overeenkomsten met aanbieders dan wel verleende beschikkingen op de taken, bedoeld in het eerste lid, te weten:
a) verwerken van de zorgtoewijzingen;
b) beoordelen van de facturen van de aanbieders op de afspraken daaromtrent, en
c) maken van betaalbestanden van de goedgekeurde facturen of factuurregels van de aanbieders voor de gastgemeente.

6. Het vervullen van de in het vijfde lid genoemde functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente op de vrijwillige taken op basis van de Jeugdwet, zoals genoemd in het eerste lid, geldt als optioneel, aldus dat een gastgemeente kan aangeven geen gebruik te maken van de mogelijkheid deze functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente te laten vervullen. Indien een gastgemeente gebruik wenst te maken van deze optie, zal deze gastgemeente dat uiterlijk drie maanden voor de inwerkingtreding van deze regeling schriftelijk kenbaar maken aan het college en de burgemeester van de centrumgemeente.

7. Voor het vervullen van de in het eerste lid sub a. en b. genoemde taken beschermd wonen en opvang voert het college en de burgemeester van de centrumgemeente voor 2022 de functie van cliëntenbeheer. Na 2022 wordt de functie uitgevoerd voor het intramurale deel van de taak; de ambulante onderdelen worden vanaf 2023 door de gastgemeenten in eigen beheer uitgevoerd. Deze functie omvat:
a) alle bevoegdheden van het college als vermeld in paragraaf 3 en paragraaf 4 van hoofdstuk 2 WMO, waaronder het ontvangen van meldingen en het doen van onderzoek, het verwerken van de adviezen over toekenning aan cliënten op aangeven van de gastgemeente;
b) het verstrekken van beschikkingen;
c) de bevoegdheid tot namens het alle gastgemeenten voeren van rechtsgedingen, bezwaarprocedures, administratieve beroepsprocedures of andere rechtsgedingen of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, voor zover het niet betreft het besluiten op bezwaarschriften en het besluiten tot het voeren van rechtsgedingen; rechtsgedingen omvatten tevens het aanhangig maken van een kort geding dan wel andere voorlopige of bewarende voorzieningen, de voeging in strafzaken, het instellen van beroep tegen uitspraken op bezwaar.

Artikel 5 - Bevoegdheden centrumgemeente

1. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente wordt bij dezen mandaat, volmacht en machtiging verleend om namens het college en de burgemeester van elke gastgemeente alle besluiten te nemen, privaatrechtelijke rechtshandelingen, en feitelijke handelingen te verrichten ter uitvoering van de functies, genoemd in artikel 4 ten behoeve van de taken, bedoeld in het eerste lid, onder a tot en met o.

2. Ten aanzien van de onderwerpen die jaarlijks – tegelijk met het bespreken van de begroting - in het portefeuillehouders overleg worden voorzien van een zwaarwegend advies (conform artikel 12 lid 2), is het het college en de burgemeester van de centrumgemeente enkel toegestaan om de in het eerste lid genoemde bevoegdheden uit te oefenen, nadat het portefeuillehouders overleg daarover een zwaarwegend advies heeft kunnen geven aan het college en de burgemeester van de centrumgemeente. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente mogen slechts afwijken van het zwaarwegend advies indien zij deze afwijking schriftelijk gemotiveerd onderbouwen. Bij gebreke van overeenstemming dan wel tijdig advies, beslist het college van de centrumgemeente. Het portefeuillehouderoverleg kan nadere regels stellen omtrent de procedure voor het tot stand komen van het zwaarwegend advies.
3. Ten aanzien van de bevoegdheden die in dit artikel in mandaat, volmacht en machtiging worden opgedragen aan het college respectievelijk de burgemeester van de centrumgemeente, kan dit college respectievelijk de burgemeester ondermandaat, volmacht of machtiging verlenen aan medewerkers van de centrumgemeente.
4. De bevoegdheid van het college en de burgemeester van de centrumgemeente, op basis van het eerste lid, om een overeenkomst met een aanbieder aan te gaan of een beschikking af te geven voor inkoop, strekt ten hoogste tot het bedrag dat elke gemeente als budget voor inkoop via het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen beschikbaar stelt.
5. Ten aanzien van de besluitvorming binnen deze regeling geldt:
(a) De centrumgemeente besluit zelfstandig in mandaat en dus zonder consultatie vooraf; dit betreft taken met wettelijke verplichte samenwerking met uitzondering van de gevallen waar het budgetrecht van de raad van de gastgemeente wordt gevraagd, waarvoor het recht van consultatie als bedoeld bij (b) geldt; ofwel
(b) De centrumgemeente neemt een voorgenomen besluit welke ter consultatie aan de andere gemeenten wordt voorgelegd; de centrumgemeente neemt vervolgens op basis van de consultatie een besluit; ofwel
(c) De centrumgemeente komt in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit;
(d) De centrumgemeente bereidt in geval van onderwerpen buiten het mandaat van de centrumgemeente een besluit voor welk besluit na overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg door alle colleges van de gastgemeenten en centrumgemeente wordt genomen. Daar waar het de bevoegdheden van de gemeenteraden betreft wordt het besluit door de gemeenteraden van de gastgemeentes en centrumgemeente genomen.
Besluitvorming over alle onderwerpen die niet vallen in één van de hiervoor genoemde categorieën vindt plaats door de centrumgemeente op basis van het mandaat in overeenstemming met het bepaalde in dit artikel.

Artikel 6 - Organisatie van de dienstverlening
1. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente gaan namens gemeenten gezamenlijk één overeenkomst aan met een aanbieder (meerpartijenovereenkomst) naar aanleiding van een aanbestedingsprocedure.
2. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente verstrekt namens gemeenten gezamenlijk één subsidie aan een aanbieder (meerpartijenbeschikking) naar aanleiding van een door of namens die aanbieder ingediende subsidieaanvraag.
3. De centrumgemeente kan werkzaamheden ter uitvoering van deze regeling laten verrichten door derden. Voor uitvoering door derden is de centrumgemeente jegens de gastgemeenten volledig verantwoordelijk.
4. De centrumgemeente stelt de algemene voorwaarden die van toepassing zijn op een overeenkomst met een aanbieder in overleg met de gastgemeenten vast.

Artikel 7 - Uitgangspunten dienstverlening
Het college en de burgemeester van de centrumgemeente:
a) staan in voor de integriteit van hun handelen;

b) staan in voor uitvoering van de taken overeenkomstig de daarvoor geldende wet- en regelgeving;
c) streven naar een zo groot mogelijke doelmatigheid in de tenuitvoerlegging van deze regeling;
d) dienen ten opzichte van de gastgemeenten en de aanbieders (des)kundig te handelen;
e) dienen hun professionele en relationele onafhankelijkheid te waarborgen;
f) vermijden dat in de dienstverlening aan de gastgemeente andere belangen dan die van de dienstverlening aan de gastgemeenten zelf een rol spelen en;
g) verplichten zich ertoe een gastgemeente op zijn handelswijze aan te spreken indien deze zich niet als goed opdrachtgever gedraagt.

Artikel 8 – Wijziging dienstverlening

1. Wijziging van de vervulling van functies in de taakuitvoering door het college en de burgemeester van de centrumgemeente is slechts mogelijk voor het vrijwillige deel van de samenwerking voor de Jeugdwet. De wijziging betreft uitsluitend de vervulling van de in artikel 4 lid 5 genoemde functie.
2. Wijziging van de vervulling van functies is mogelijk per 1 januari van enig jaar. Het college van de gastgemeente die de vervulling van functies wenst te wijzigen, laat dit uiterlijk één kalenderjaar voor de gewenste ingangsdatum schriftelijk weten aan het college van de centrumgemeente.
3. Indien een gastgemeente tijdig en op de juiste wijze heeft aangegeven gebruik te willen maken van de optie als genoemd in artikel 4 lid 6 om niet de in lid 5 van artikel 4 genoemde functie te laten vervullen door de centrumgemeente, brengt de centrumgemeente aan deze gastgemeente een risicobijdrage in rekening ten behoeve van de bekostiging van eerdere investeringen en doorlopende kosten die niet tijdig door de centrumgemeente kunnen worden afgebouwd.
Deze risicobijdrage is als volgt:
in het eerste jaar na het ingaan van de gewijzigde vervulling van functies bedraagt de risicobijdrage 67% van de uitvoeringskosten van de betreffende functies voor de betreffende gastgemeente;
In het tweede jaar na het ingaan van de gewijzigde vervulling van functies bedraagt de risicobijdrage 33% van de uitvoeringskosten van de betreffende functies voor de betreffende gastgemeente.

Artikel 9 - Tussentijdse taaktoedeling

1. Aan de centrumgemeente kunnen nieuwe taken en activiteiten, niet zijnde een uitbreiding van de in deze regeling beschreven bevoegdheden (mandaten en machtigingen), worden opgedragen.
2. In het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen, zoals genoemd in artikel 12 lid 1, wordt overeenstemming bereikt over de reikwijdte van deze taken en activiteiten alvorens tot het opdragen van deze nieuwe taken en activiteiten wordt overgegaan.
3. Nadat in het in lid 2 genoemde portefeuillehoudersoverleg overeenstemming is bereikt over de reikwijdte en de kosten, besluit het college van de centrumgemeente formeel tot het hanteren van deze overeengekomen invulling van de taken en werkzaamheden. Nadat in het portefeuillehoudersoverleg overeenstemming is bereikt, maar voordat de centrumgemeente formeel besluit tot het hanteren van de overeengekomen invulling van de taken en werkzaamheden, worden alle colleges van de deelnemende gemeenten schriftelijk op de hoogte gesteld.
4. Indien besloten wordt om bestaande taken en activiteiten, niet zijnde de in lid 1 van dit artikel bedoelde vorm van bevoegdheden, weg te nemen bij de centrumgemeente, kan dit niet eerder worden gerealiseerd dan bij de eerstvolgende overeenstemming op de begroting van de integrale kosten, zoals bedoeld in artikel 10. Bij het wegnemen van taken en werkzaamheden wordt een redelijke termijn van tenminste zes maanden in acht genomen waarbinnen de centrumgemeente de gevolgen van het wegnemen van deze taken kan opvangen. Het wegnemen van taken en werkzaamheden kan niet eerder dan wanneer de gevolgen voor de centrumgemeente en betreffende gastgemeenten in kaart zijn gebracht en overeenstemming is bereikt over het vereffenen van de financiële implicaties van de gewijzigde taakuitoefening.
5. De centrumgemeente houdt een overzicht bij van de tussentijds aan de centrumgemeente toebedeelde extra taken en activiteiten.

6. Bij een eerstvolgende wijziging van de regeling wordt het onder lid 4 genoemde overzicht betrokken bij discussies en besluiten over de reikwijdte van de eerstvolgende nieuwe tekst van een regeling of wijziging van de regeling.

HOOFDSTUK 3: BEKOSTIGING EN COMMUNICATIE

Artikel 10- Bekostiging dienstverlening opdrachtnemer

1. De centrumgemeente berekent de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor de instandhouding en kosten voor de taakuitvoering.
2. Kosten voor de instandhouding bestaan uit alle kosten die de centrumgemeente maakt ten behoeve van het kunnen uitvoeren van de dienstverlening die niet direct aan de concrete dienstverlening kunnen worden toegerekend.
3. Kosten voor uitvoering van taken bestaan uit de kosten die direct volgen uit de uitvoering van de taken, bedoeld in artikel 4.
4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente stellen jaarlijks in september, voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt, een begroting op met de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling ten behoeve van gemeenten. De begroting vermeldt hierbij de kosten voor instandhouding en de kosten voor de taakuitvoering. Deze begroting wordt besproken op de door gemeenten afgesproken wijze en wordt verwerkt in de begroting van de centrumgemeente. Op deze wijze wordt de begroting vastgesteld door de raad van de centrumgemeente.
5. Indien gedurende een kalenderjaar blijkt dat de werkelijke kosten de begrote kosten lijken te gaan overstijgen, wordt dit gerapporteerd aan de gemeenten en besproken met de door gemeenten afgesproken gremia.
6. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1.
7. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet of WMO, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet en WMO.
8. Gastgemeenten betalen maandelijks 1/12 deel van de door hen verschuldigde kosten voor instandhouding en uitvoering middels vooruitbetaling.
9. De centrumgemeente stuurt elke gastgemeente elke maand een betaalbestand voor de zorgkosten, ter uitvoering van de taak bedoeld in artikel 4 lid 5 en/of lid 7
10. Voor zover over de dienstverlening BTW is verschuldigd, berekent de centrumgemeente deze door aan gastgemeenten.
11. De centrumgemeente stelt na afloop van elk kalenderjaar ter verantwoording een jaarverantwoording financieel op. Deze jaarverantwoording wordt besproken op een door gemeenten afgesproken wijze. De concept jaarverantwoording van een jaar is uiterlijk in april van het daaropvolgende jaar gereed.
12. Indien op basis van een jaarverantwoording, zoals bedoeld in het vorige lid, sprake is van enig tekort, dan draagt elke gemeente bij in de kosten bedoeld in het tweede respectievelijke het derde lid, op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid. Indien sprake is van een overschot ten aanzien van de kosten, bedoeld in het tweede respectievelijk het derde lid, wordt dit op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid, verrekend met de bijdrage voor het daaropvolgende kalenderjaar.

Artikel 11 - Voorjaarsbrief

Het College van de Centrumgemeente stelt voor 1 juli van het jaar voorafgaande aan het nieuwe begrotingsjaar de voorjaarsbrief vast. In de voorjaarbrief worden in ieder geval de autonome

ontwikkelingen en financiële uitgangspunten die voor het volgende begrotingsjaar en gelden opgenomen. Tevens bevat de voorjaarsbrief desgewenst voornemens tot wijzigingen c.q. intensiveringen in de taakuitvoering van de centrumregeling en de daarbij behorende budgettaire consequenties.

Artikel 12 – Portefeuillehouders overleg

1. Er vindt bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehouderoverleg. Er bestaat een portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen, een portefeuillehouderoverleg Jeugdwet en een portefeuillehouderoverleg WMO. Het portefeuillehoudersoverleg Algemeen en Middelen bestaat uit een vertegenwoordiging van wethouders van de deelnemende gemeenten. In het portefeuillehoudersoverleg Jeugdwet en het portefeuillehoudersoverleg WMO nemen alle met deze onderwerpen belaste wethouders plaats.
2. De centrumgemeente agendeert in het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen ten minste tweemaal per jaar de uitvoering van deze regeling.
Zij spreken dan in ieder geval over
- de begroting, inclusief voorjaarsbrief, bedoeld in artikel 10, vierde lid en artikel 11;
- de jaarverantwoording, bedoeld in artikel 10, elfde lid;
- de lijst van onderwerpen bedoeld in artikel 5, tweede lid, en stellen deze lijst vast;
Zij stellen over deze onderwerpen een zwaarwegend advies op gericht aan het college van de centrumgemeente.
3. Instemming in het portefeuillehouders overleg vindt plaats op basis van het principe dat iedere gemeente één stem heeft en dat iedere gemeente is vertegenwoordigd of zich laat vertegenwoordigen en op basis van het principe van een gekwalificeerde meerderheid van 2/3e van het totaal aantal stemmen. Met betrekking tot het portefeuillehoudersoverleg Algemeen en Middelen geldt het in dit lid genoemde eveneens, met dien verstande dat de in dit overleg deelnemende wethouders de voor hun regio geldende gemeenten vertegenwoordigen en per gemeente in die regio één stem heeft.
4. Indien noodzakelijk in verband met de te bespreken onderwerpen, neemt op verzoek van de centrumgemeente, een vertegenwoordiger in de rol van opdrachtnemer en adviseur deel aan het portefeuillehouderoverleg.
5. Voordat een onderwerp wordt geagendeerd voor een portefeuilleoverleg WMO en Jeugd, wordt altijd advies gevraagd aan het management overleg sociaal domein, dat eventueel eigen werkgroepen kan instellen voor de taken, bedoeld in artikel 4.
6. De communicatie over de uitvoering van deze regeling vindt plaats in het portefeuillehouderoverleg, het gemeentesecretarissenoverleg en/of het managementoverleg SDF. Slechts indien sprake is van een uitvoeringskwestie die slechts één gastgemeente en centrumgemeente betreffen kan direct individueel contact tussen de centrumgemeente en betreffende gastgemeente plaatsvinden.

Artikel 13 - Gemeentesecretarissenoverleg

1. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het gemeentesecretarissenoverleg.
Het gemeentesecretarissenoverleg bestaat uit de secretaris van de centrumgemeente en vier tot zes secretarissen van de gastgemeenten waarbij de Friese gemeentesecretarissen de afvaardiging uit hun eigen midden bepalen.
2. Het gemeentesecretarissenoverleg komt ten minste vier maal per kalenderjaar bijeen.
3. Het gemeentesecretarissenoverleg spreekt onder meer over de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan, de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente . Het secretarissenoverleg doet een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen.
4. Het gemeentesecretarissenoverleg kan een administratief protocol opstellen en zo nodig wijzigen. Het gemeentesecretarissenoverleg houdt een overzicht bij dat de administratieve organisatie van

deze regeling beschrijft. De gemeenten zullen zich inspannen om dit administratief protocol na te leven.

Artikel 15 – Managementoverleg Sociaal domein
1. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het managementoverleg sociaal domein. Het managementoverleg sociaal domein bestaat uit directeur MO van de centrumgemeente en vier tot zes managers van afdelingen/sectoren sociaal domein van de gastgemeenten die worden aangewezen door zowel het portefeuillehouderoverleg WMO en Jeugd via een gezamenlijke voordracht.
2. Het managementoverleg sociaal domein komt tien maal per kalenderjaar bijeen of zoveel vaker als om inhoudelijke redenen noodzakelijk wordt geacht door een meerderheid van de deelnemers.
3. Het managementoverleg sociaal domein spreekt onder meer over de kwaliteit, haalbaarheid en actualiteit van de inhoudelijke voorstellen die worden voorgelegd aan de portefeuille overleggen WMO of Jeugd. Het managementoverleg sociaal domein doet een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouderoverleg WMO en/of Jeugd, waarbij ten aanzien van de besluitvorming geldt dat de centrumgemeente in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit komt;
4. Het managementoverleg sociaal domein kan een administratief protocol opstellen en zo nodig wijzigen. Het managementoverleg sociaal domein beschrijft de administratieve organisatie voor het inhoudelijke deel van deze regeling. De gemeenten zullen zich inspannen om dit administratief protocol na te leven.

Artikel 16 - Huishoudelijk Reglement
In het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen wordt een huishoudelijk reglement overeengekomen dat regelt op welke wijze de in deze regeling beschreven gremia en de vanuit deze regeling ingestelde of in te stellen ambtelijke overleggen worden georganiseerd.

Artikel 17 – Informatievoorziening
1. Het college respectievelijk de burgemeester van de centrumgemeente geeft het college respectievelijk de burgemeester van de gastgemeente schriftelijk de door een of meer leden van het college respectievelijk de burgemeester van de gastgemeente gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
2. Het college respectievelijk de burgemeester van de centrumgemeente geeft het college respectievelijk de burgemeester van de gastgemeente alle inlichtingen die het college respectievelijk de burgemeester van de gastgemeente voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Het college respectievelijk de burgemeester van elke gastgemeente geeft het college respectievelijk de burgemeester van de centrumgemeente alle inlichtingen die het college of een medewerker van de centrumgemeente voor de uitoefening van zijn taak, nodig heeft. Onder de informatie, bedoeld in de eerste volzin, wordt tevens verstaan de besluiten/indicaties van een individuele cliënt en de hoogte van het budget, bedoeld in artikel 5, vierde lid.
4. De colleges en burgemeesters van gemeenten zijn gevraagd en ongevraagd zorgvuldig in het verstrekken van informatie die nodig is om de dienstverlening goed en doelmatig te kunnen uitvoeren.

Artikel 18 - Geheimhouding en informatie-uitwisseling
1. Gemeenten nemen jegens derden die niet bij de uitvoering van deze regeling zijn betrokken zorgvuldigheid en geheimhouding in acht van alle vertrouwelijke gegevens dan wel anderszins gevoelige informatie van een andere gemeente die hem in het kader van deze regeling ter kennis is gekomen, tenzij:
a) op gemeente een wettelijke of beroepsplicht rust tot openbaarmaking;
b) een gemeente zich voor de rechter moet verdedigen;
c) de ene gemeente de andere gemeente van de geheimhoudingsplicht heeft ontheven, of;
d) de informatie via openbare bronnen beschikbaar is.

2. Gemeenten mogen, zonder toestemming van de andere gemeente, aan derden geen mededeling doen over de aanpak, de werkwijze, de inhoud van de diensten van een andere gemeente, noch zijn rapportage of ander al dan niet schriftelijk materiaal ter beschikking stellen of anderszins openbaar maken, tenzij op de andere gemeente een wettelijke of beroepsplicht tot openbaarmaking rust.
3. Gemeenten nemen intern alle maatregelen die noodzakelijk zijn ter nakoming van de in dit artikel genoemde verplichtingen.
4. In geval gegevens als bedoeld in dit artikel, toch bij onbevoegde derden terecht zijn gekomen, stellen gemeenten elkaar daar onverwijld van in kennis en worden in overleg de maatregelen genomen die noodzakelijk zijn om schade te voorkomen.
5. Gemeenten zullen bij de verwerking van persoonsgegevens de Wet bescherming persoonsgegevens alsmede de Algemene Verordening Gegevensbescherming in acht nemen. Voor zover vereist op grond van de toepasselijke wet- en regelgeving zullen gemeenten nadere documenten opstellen voor de verwerking van persoonsgegevens. Voorts verplichten gemeenten zich om passende organisatorische en technische maatregelen te treffen om de in het kader van deze regeling relevante persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking. Deze maatregelen garanderen, rekening houdend met de stand van de techniek en de kosten van de ten uit voer legging, een passend beveiligingsniveau gelet op de risico's die de verwerking en de aard van de te beschermen gegevens met zich meebrengen.

Artikel 19 – Informatievoorziening rekenkamer
1. De rekenkamer van een gastgemeente is bevoegd alle documenten die berusten bij het gemeentebestuur van de centrumgemeente te onderzoeken voor zover zij dat ter vervulling van haar taak als bedoeld in artikel 182, eerste lid, van de Gemeentewet nodig acht.
2. Het gemeentebestuur van de centrumgemeente verstrekt desgevraagd alle inlichtingen die de rekenkamer van de gastgemeente ter vervulling van haar taak als bedoeld in artikel 182, eerste lid, van de Gemeentewet nodig acht.
3. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op de uitvoering van de rekenkamerfunctie, wanneer de raad van de gastgemeente overeenkomstig artikel 81oa van de Gemeentewet op een andere wijze heeft voorzien in de uitoefening van de rekenkamerfunctie.

HOOFDSTUK 4 – GESCHILLEN

Artikel 20 – Deskundigenadvies
1. Onverminderd artikel 28 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, worden geschillen over deze regeling, in de ruimste zin, onderworpen aan een niet-bindend deskundigenadvies.
2. Voordat wordt overgegaan tot het vragen van het deskundigenadvies, bedoeld in het eerste lid, wordt het geschil besproken tussen afvaardigingen van de colleges van de gemeenten waarop het geschil betrekking heeft.
3. Indien het overleg, bedoeld in het tweede lid, niet tot een oplossing leidt, benoemen de colleges van de gemeenten waarop het geschil betrekking heeft elk een onafhankelijke deskundige. Beide deskundigen benoemen gezamenlijk een derde deskundige, die als voorzitter van de adviescommissie optreedt. De colleges van de betreffende gemeenten treden gezamenlijk op als opdrachtgever van de adviescommissie. De colleges van de betreffende gemeenten zetten in hun opdracht aan de adviescommissie in ieder geval het probleem uiteen, formuleren de te beantwoorden vragen en bepalen de termijn waarbinnen de adviescommissie haar advies uitbrengt.
4. De adviescommissie, bedoeld in het derde lid, regelt de wijze waarop zij haar advies tot stand brengt. Het advies wordt toegezonden aan de colleges van de betreffende gemeenten.
5. Na ontvangst van het advies, bedoeld in het vierde lid, treden de afvaardigingen, bedoeld in het tweede lid, nogmaals in overleg om te trachten, gelet op het advies van de adviescommissie, bedoeld in het vierde lid, tot een oplossing van het geschil te komen. Indien dat overleg niet tot een oplossing leidt, kan het college van elk van de betreffende gemeenten het geschil, overeenkomstig artikel 28

van de Wet gemeenschappelijke regelingen, voorleggen aan gedeputeerde staten van de provincie Friesland.
6. De colleges van de gemeenten waarop het geschil betrekking heeft dragen de kosten van de werkzaamheden van de adviescommissie, bedoeld in het derde lid, evenredig.

HOOFDSTUK 5 – WIJZIGING, TOETREDING, UITTREDING EN OPHEFFING

Artikel 21 – Wijziging van de regeling
1. Deze regeling kan door de colleges en de burgemeesters van de gemeenten worden gewijzigd, nadat zij hiertoe onderling overeenstemming hebben bereikt.
2. De colleges en de burgemeesters van de gemeenten besluiten omtrent de voorgestelde wijziging niet dan nadat zij daartoe toestemming hebben verkregen van hun raden, overeenkomstig artikel 1, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
3. Een wijziging van deze regeling is tot stand gekomen wanneer de colleges en de burgemeesters van de gemeenten op de wijze, bedoeld in het tweede lid, hiermee hebben ingestemd.
4. De wijziging van de regeling treedt, tenzij anders bepaald, in werking op de dag volgend op die waarop de wijziging door de colleges van de gemeenten is bekendgemaakt.
Artikel 9 van deze regeling is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 22 – Toetreding
1. Het bestuur van de gemeente die wenst toe te treden tot deze regeling richt een daartoe strekkend verzoek aan het college en de burgemeester van de centrumgemeente.
2. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente zendt het verzoek als bedoeld in het eerste lid zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen twee maanden na ontvangst door aan de colleges en de burgemeesters van de gastgemeenten tezamen met zijn advies omtrent en de eventueel daaraan te verbinden voorwaarden. Het verzoek als bedoeld in het eerste lid zal worden besproken in het eerstvolgende portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen.
3. Toetreding alsmede de daaraan eventueel te verbinden voorwaarden is onderworpen aan instemming van de meerderheid van de gemeenten, die deelnemen aan deze regeling.

Artikel 23 – Uittreding en opheffing
1. Opheffing en uittreding is behoudens bijzondere omstandigheden niet mogelijk in de eerste zes jaar na 1 januari 2022. Van bijzondere omstandigheden is slechts sprake als hierover tussen de colleges en de burgemeesters van de gemeenten overeenstemming bestaat.
2. Deze regeling wordt opgeheven bij gelijkluidend besluit van de colleges en de burgemeesters van de gemeenten. Opheffing kan niet plaatsvinden zolang voor een van de taken bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, een wettelijke verplichting tot samenwerking bestaat, met uitzondering van de situatie waarin de deelnemende bestuursorganen voor die verplichte samenwerking reeds een ander samenwerkingsverband zijn aangegaan.
3. Indien een besluit tot opheffing of uittreding, bedoeld in het eerste lid, wordt genomen, geven de colleges van de gemeenten gezamenlijk een onafhankelijke registeraccountant opdracht om een opheffingsplan op te stellen.
4. Het college van de centrumgemeente is belast met de uitvoering van het opheffingsplan, bedoeld in het derde lid.

HOOFDSTUK 6: OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 24 – Duur van de regeling
Deze regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd, met dien verstande dat:
a. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarop geen wettelijke plicht tot samenwerking bestaat, na 31 december 2027 door gastgemeenten op basis van een

evaluatie niet langer aan de centrumgemeente kunnen worden opgedragen. Artikel 9 is van overeenkomstige toepassing;
b. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarvoor een wettelijke verplichting tot samenwerking geldt, aan centrumgemeente worden opgedragen zo lang als deze wettelijke verplichting tot samenwerking op die taken bestaat, tenzij gemeenten na 31 december 2027 besluiten een andere vorm van gemeentelijke samenwerking aan te gaan.

Artikel 25 – Inzending regeling
Het college van de centrumgemeente is belast met de inzending van deze regeling aan gedeputeerde staten van de provincie Friesland.

Artikel 26 - Evaluatie
1. Jaarlijks wordt in het gemeentesecretarissen overleg, bedoeld in artikel 13, de stand van zaken omtrent de samenwerking besproken met als doel om bijsturing te kunnen geven. Eens in de twee jaren organiseert het gemeentesecretarissenoverleg een reflectie op de samenwerking met alle direct betrokkenen bij deze regeling, in ieder geval de portefeuillehouders, de gemeentesecretarissen en de hoofden van het sociaal domein.
2. Deze regeling en de uitvoering daarvan wordt in het vijfde jaar, uiterlijk voor 1 oktober 2027 geëvalueerd, mede ten behoeve van besluitvorming die betrekking heeft op artikel 23, onder 2 of 3. Deze besluitvorming door de colleges en de burgemeester van de gemeenten vindt vóór 31 december 2027 plaats.

Artikel 27 – Inwerkingtreding
Deze regeling treedt in werking op de dag, volgend op de dag waarop de colleges en de burgemeesters van de gemeenten deze regeling op de gebruikelijke wijze bekend hebben gemaakt, onder gelijktijdige intrekking van de Centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Friese Gemeenten 2018.

Artikel 28 – Citeerwijze
Deze regeling wordt aangehaald als ‘Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022’

Aldus besloten door: [[…]]

Toelichting op de centrumgemeenteregeling Sociaal Domein Fryslân 2022

= = = =

Inhoudsopgave

Inleiding en aanleiding ***p.3***

Totstandkoming van een aangepast centrumgemeenteregeling ***p.5***

Overwegingen tot samenwerking ***p.8***

Het functioneren van het samenwerkingsverband ***p.10***

Belangrijkste veranderingen in de afspraken ***p.12***

Vervolgproces, uittredingsmogelijkheden en volgende evaluatie ***p.16***

Bijlagen

Advies Rijnconsult inzake evaluatie SDF, d.d. 26 oktober 2020 (incl. bijlage)
Advies werkgroep Scope, d.d. juni 2021
Advies werkgroep Governance, d.d. juni 2021
Overzicht organisatie totstandkoming herziene regeling

Inleiding en aanleiding

Met ingang van 1 januari 2015 zijn de Friese gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, Wmo 2015 en de Participatiewet (sociaal domein) en de taken die daarmee annex zijn. We spreken van 'decentralisatie': een taakverschuiving van centrale overheid (Rijk, provincies) naar decentrale overheid (gemeenten). Vanaf die tijd werken de Friese gemeenten op de onderdelen Jeugdzorg, WMO en Participatie intensief samen aan het opbouwen van een sterke infrastructuur voor de kwetsbare Friezen. Dat doen ze in de vorm van een Centrum-gemeenteregeling die in 2014 is opgericht met Leeuwarden als Centrumgemeente. Sinds de oprichting is de Centrumgemeenteregeling drie keer geëvalueerd, in 2016, 2018 en 2020. Dat we moeten en willen samenwerken staat buiten kijf, maar hoe we moeten samenwerken, is nog steeds een zoektocht. De evaluaties helpen ons daarbij. De laatste evaluatie van de regeling uit 2018 heeft geleid tot een richtinggevend advies. De aangepaste Centrumgemeente-regeling die we u hierbij aanbieden geeft daar deels invulling aan.

De aangepaste Centrumgemeenteregeling is overigens niet uitputtend in hetgeen gemeenten met elkaar te regelen hebben. Uit het evaluatieproces is gebleken dat aanvullende afspraken nodig zijn tussen gemeenten om tot een versterkte samenwerking te komen. Na vaststelling van de aangepaste Centrumgemeenteregeling door alle gemeenten wordt verdere uitwerking van deze regeling gegeven in een Huishoudelijk Reglement en in een beschrijving van alle administratieve processen. U treft in het hoofdstuk "Vervolgproces en ontwikkelagenda 2022 en verder" aan welke vervolgstappen we zullen zetten om deze nadere afspraken verder te vervolmaken.

In de Centrumgemeenteregeling 2018 is opgenomen dat deze regeling voor oktober 2020 wordt geëvalueerd. De huidige regeling is getroffen voor onbepaalde duur met dien verstande dat voor de taken en bevoegdheden waarvoor geen wettelijke verplichting tot samenwerking bestaat de duur eindigt op 31-12-2021 tenzij gemeenten naar aanleiding van de evaluatie besluiten de samenwerking na die datum voor te zetten. Daar waar wel een wettelijke plicht bestaat, zullen – als er niets gebeurt – de huidige afspraken blijven gelden. De evaluatie heeft zich daarom vooral toegespitst op dat "vrije" deel van de samenwerking. Zonder actie zouden die onderdelen per 1 januari 2022 vervallen.

In november 2019 is gestart met het evaluatietraject. Dit traject is begeleid door bureau RijnConsult, in de persoon van Marcella Rijkschroeff en Dio Simmelink. Op 26 oktober 2020 hebben zij een eindrapport opgeleverd waarin een richtinggevend advies is geformuleerd over hoe de Friese samenwerking in het Sociaal Domein via de Centrumgemeenteregeling kan worden versterkt. Dit eindrapport is als bijlage I opgenomen.

Conform de Centrumgemeenteregeling is de gemeente Leeuwarden formeel opdrachtgever voor genoemde procesbegeleider (s) en neemt zij ook het voortouw in het vervolgtraject. Het is aan alle Friese gemeenten om de uitkomsten van dit onderzoek om te zetten in afspraken en werkwijzen die de Friese samenwerking versterken en deze vast te leggen in de nieuwe Centrumgemeenteregeling. Gelet op de wens om een zorgvuldig traject te doorlopen waarbij draagvlak voor de samenwerking belangrijk is, is de ingangsdatum van de (mogelijk aangepaste) Centrumregeling 2022 verschoven naar 1 december 2021. Werkgroepen waarin alle Friese gemeenten zijn vertegenwoordigd onder aansturing van een begeleidingsgroep uit het gemeentesecretarissenoverleg, hebben in het eerste half jaar van 2021 het richtinggevend advies en de daaruit voortvloeiende richtinggevende afspraken uitgewerkt en een advies uitgebracht over de te nemen aanpassingen in de afspraken en werkwijzen.

Daarmee hebben we per 1 januari 2022 een nieuwe geactualiseerde set aan afspraken waarmee we de samenwerking een volgende fase in kunnen brengen.

Leeswijzer
In deze toelichting wordt het totstandkomingsproces van de herziene regeling beschreven en welke overwegingen ter hand zijn genomen om de regeling in deze vorm op te stellen. Deze overwegingen vallen uiteen in de inhoudelijke overwegingen om te blijven samenwerken, maar ook overwegingen die betrekking hebben op de wijzigingen die in de nieuwe afspraken terugkomen. Naast deze kern-overwegingen, heeft dit evaluatietraject ook scherper gemaakt in welke onderlinge verhoudingen de deelnemende gemeenten en centrumgemeente tot elkaar staan en wat dit van elkaar vraagt. Daarom is ook voorzien in een deel wat meer het functioneren van het samenwerkingsverband weergeeft.

Omdat niet alles te vatten is in de centrumgemeenteregeling, zullen er ook enkele documenten worden opgeleverd die meer in concreto beschrijven met welke afspraken de samenwerking het beste kan functioneren, te weten een Huishoudelijk Reglement en een beschrijving van de administratieve organisatie. We sluiten daarom af met een deel wat vooruitblikt welke activiteiten worden opgepakt om de samenwerking te verstevigen.

Totstandkoming van de aangepaste Centrumgemeenteregeling

Daar waar samengewerkt wordt, worden compromissen gesloten. De uitvoering van de taken zal daarom niet altijd hebben aangesloten bij de wensen van gemeenten over dit terrein of hebben aangesloten bij de wijze waarop gemeenten hun eigen lokale voorzieningen hebben ingericht. De samenwerking heeft daarom altijd veel in de belangstelling gestaan. De verwachting is niet dat met deze evaluatie alle ervaren knelpunten kunnen worden opgelost. Het belangrijkste is dat we weer met elkaar scherp krijgen waarom we samenwerken en met welk perspectief we de komende jaren verder willen. De aangepaste Centrumgemeenteregeling – en met name het proces naar de totstandkoming daarvan – heeft dit beoogd.

Centrale vraagstelling evaluatie 2020
In het algemeen is de volgende centrale vraag als leidraad aangehouden voor de evaluatie:

1. *Heeft de samenwerking sinds de herziening van 2018(?) bereikt wat de Friese gemeenten vooraf met deze samenwerkingsvorm hebben beoogd?*
    a. *Welke successen hebben we met elkaar mogen delen?*
    b. *Welke knelpunten ervaren we?*
2. *Welke opvattingen bestaan er bij de Friese gemeenten over de omvang, de inhoud en de doelstellingen van de toekomstige samenwerking in het sociaal domein? Welke borging past hierbij en in welke uitvoeringsstructuur?*

Bij deze vraagstelling is de samenwerking op het gebied van Participatie buiten beschouwing gelaten. Dit onderdeel kent een eigen dynamiek en heeft net op eigen initiatief een reflectie op het handelen gedaan. Dit houdt dus in dat we de evaluatie vooral hebben laten gaan over de samenwerking die we binnen de WMO en de Jeugdzorg kennen.s

Fasering van de evaluatie
Het bureau Rijnconsult, Marcella Rijkschroeff en Dio Simmelink, heeft dit proces in 2020 begeleid. In ieder geval tot de oplevering van hun eindrapport eind 2020. Het evaluatieproces kent vier fasen: verkenning van de onderzoeksvraag, beantwoording van de centrale vraagstelling, de vaststelling van de richtinggevende uitspraken en de uitwerking daarvan in een aangepaste centrumgemeenteregeling.

<u>Fase I: verkenning van de onderzoeksvraag</u>
Gezien de situatie waarin we zaten ten tijde van de start van de evaluatie en de verwachtingen en beelden van de verschillende Friese gemeenten over de samenwerking en de evaluatie daarvan, is gekozen voor een verkennende fase met als doel consensus over de onderzoeksvraag/-vragen te verkrijgen. Deze verkennende fase is afgesloten met een tussenrapportage waarin verslag werd gedaan van de uitkomsten daarvan en waar een voorstel is gedaan voor een onderzoeksvraag voor het vervolg.

<u>Fase II: beantwoording van de centrale vraagstelling</u>
Aan de hand van de tussenrapportage is de feitelijke evaluatie gehouden. De feitelijke evaluatie is afgesloten met een eindrapport dat antwoord geeft op de centrale onderzoeksvraag en daarmee een richtinggevend advies geeft, op basis van conclusies en aanbevelingen, hoe de samenwerking tussen de Friese gemeenten in het sociaal domein moet worden geregeld. Dit betreft een advies voor de korte en (middel)lange termijn, waarmee de gemeenten hun huidige afspraken of kunnen behouden, of kunnen bijstellen.

Op 26 oktober 2020 heeft Rijnconsult het eindrapport opgeleverd. Zie bijlage I.

Fase III: Vaststelling van richtinggevende uitspraken

Op basis van het richtinggevend advies hebben de Friese gemeenten in het portefeuillehouders-overleg van 24 november 2020 overeenstemming bereikt over een aantal richtinggevende uitspraken die als basis dienen voor verdere uitwerking van dit richtinggevend advies.

Om de richtinggevende uitspraken uit het richtinggevend advies verder te concretiseren naar werkbare afspraken en processen is het nodig geweest dat alle gemeenten de richtinggevende uitspraken ook omarmen en als stip op de horizon beschouwen. Daarom zijn in het eerste kwartaal van 2021 de richtinggevende uitspraken door alle Friese colleges van B&W, al dan niet met nauwe betrokkenheid van de respectievelijke raden vastgesteld. Deze richtinggevende uitspraken luidden:

1. De eindrapportage van RijnConsult te aanvaarden;
2. De volgende richtinggevende uitspraken met elkaar te hanteren:
    a. Het huidige Centrumgemeentemodel wordt behouden en dient als basis voor de nieuwe afspraken tussen de Friese gemeenten;
    b. De scope en doelstelling van de Centrumgemeenteregeling en het mandaat van SDF daarbinnen worden herijkt en opnieuw beschreven, waarbij eveneens aandacht is door iedere deelnemende gemeente voor draagvlak bij de respectievelijke gemeenteraden;
    c. Een goede rolbeschrijving van alle actoren in het samenwerkingsverband (portefeuillehouders-overleg, gemeentesecretarissenoverleg, ambtelijke overleggen etc.) wordt opgesteld, die wordt verankerd in een Huishoudelijk Reglement SDF.
3. In tegenstelling tot hetgeen in artikel 19 van de Centrumregeling is opgenomen de definitieve besluitvorming door de colleges van B&W voor 1 juli 2021 te realiseren.

In het portefeuillehoudersoverleg van 24 november 2020 is eveneens afgesproken dat het portefeuillehoudersoverleg SDF als opdrachtgever fungeert en het gemeentesecretarissenoverleg SDF aanwijst als stuurgroep om dit traject tot een goed einde te brengen. In het gemeente-secretarissenoverleg SDF is afgesproken dat de gemeente Leeuwarden als Centrumgemeente formeel opdrachtnemer is en een trekkende rol krijgt voor dit vervolg. Uit het midden van het gemeentesecretarissenoverleg is een kerngroep samengesteld die de uitwerking van het richtinggevend advies begeleidt. Deze kerngroep heeft onder haar verantwoordelijkheid in ieder geval twee werkgroepen ingesteld, te weten:

1. Werkgroep Scope;
2. Werkgroep Governance.

Beide werkgroepen hebben inmiddels hun uitwerking van het richtinggevend advies opgeleverd. Naast de stuurgroep, kerngroep en de werkgroepen is een klankbordgroep van secretarissen, managers, controllers en beleidsadviseurs ingericht die kritisch tegenwicht mag bieden op de uitkomsten van deze uitwerkingen.

Uiteindelijk is het niet gelukt om op de in de regeling aangegeven datum van 1 januari 2021, en ook niet voor 1 juli 2021, tot een nieuwe regeling te komen. De wens om een zorgvuldig traject te doorlopen waarbij draagvlak voor de samenwerking belangrijker was, heeft er voor gezorgd dat we tweemaal de deadline hebben verzet. We verwachten nu dat deze herziene regeling met voldoende draagvlak voor 1 december 2021 formeel kan worden vastgesteld waarmee we de samenwerking een volgende fase in kunnen brengen.

Fase IV: Uitwerking naar een aangepaste Centrumgemeenteregeling

In vervolg op de oplevering van het eindrapport van Rijnconsult en de vaststelling van de richtinggevende uitspraken, zijn de Friese gemeenten zelf, zonder externe begeleiding, gestart met de uitwerking van het richtinggevend advies. Dat resulteert in nieuwe afspraken en werkwijzen die kunnen worden geïmplementeerd. Door de herziening van de afspraken en met name ook het door het hierbij doorlopen proces kan het collectieve bewustzijn over de samenwerking worden vergroot.

Tegelijkertijd is door dit proces een stevige duurzame basis gevormd worden voor de Friese samenwerking in het Sociaal Domein die de ervaringen van de afgelopen jaren benut om verbeteringen voor de toekomst te realiseren.

Overwegingen tot samenwerking

In het totstandkomingsproces bestond bij alle betrokkenen een grote vanzelfsprekendheid voor de samenwerking en is – met uitzondering van de werkgroep Scope – geen grote aandacht gegeven aan de overwegingen waarom de Friese gemeenten in het sociaal domein moeten samenwerken. Daarom hebben we hieronder een beschrijving opgenomen van de overwegingen om te blijven samenwerken. Daarbij grijpen we vooral terug op de overwegingen die bij de eerdere en huidige Centrumgemeenteregeling ten grondslag hebben gelegen aan de afspraken, aangevuld met enkele nieuwe inzichten voortvloeiend uit het evaluatie- en uitwerkingsproces.

In herinnering: toelichting bij de centrumgemeenteregelingen 2014 en 2018

Bij de huidige Centrumgemeenteregeling van 2018 heeft KokxDeVoogd in hun toelichting daarop aangegeven welke overwegingen van belang waren om de Friese samenwerking in het sociaal domein voor te zetten. In onderstaande kader herhalen we deze overwegingen.

Ten aanzien van de inhoudelijke overwegingen geldt nog steeds het onderstaande:

> …Ten aanzien van een aantal taken waarop in de afgelopen jaren door de Friese gemeenten is samengewerkt (voormalige provinciale taken in de Jeugdwet: Residentiële zorg inclusief gesloten zorg, Jeugdbescherming, Jeugdreclassering, Spoedeisende zorg, Jeugd GGZ, deel Jeugd AWBZ, Pleegzorg en Wmo begeleiding van opvangklanten) zijn de voordelen van de samenwerking gebleken. Het betreft relatief kleine doelgroepen, waarvoor een beperkt aanbod beschikbaar is. Vaak gaat het om dure vormen van zorg, of is hiervoor specifieke kennis nodig van de inkopende partij. Door gezamenlijk op te trekken zijn de krachten gebundeld en hebben de Friese gemeenten efficiënt en effectief kunnen inkopen. In het algemeen heeft door de samenwerking een eenduidige sturing op de zorgaanbieders kunnen plaatsvinden.
>
> Met het bovenstaande is voor de Friese gemeenten de ratio gegeven voor voortzetting van de gezamenlijke uitvoering van deze taken via de huidige samenwerkingsbasis in SDF. De gezamenlijke uitvoering leidt namelijk tot efficiency en effectiviteit. Dit geldt zowel voor de samenwerking die wettelijk is opgelegd als voor de taken waar de gemeenten op vrijwillige basis samenwerken. Daar waar samenwerking verplicht is gesteld, is dat gebaseerd op (beleids-)circulaires en afspraken die daarover zijn gemaakt tussen het Rijk en de VNG, op grond waarvan de centrumgemeente een regierol is toegekend ten aanzien van de leveringsplicht en de financiële middelen ontvangt voor de uitvoering van de wettelijke taken waarvoor de gastgemeenten verantwoordelijk zijn.
>
> In de nabije toekomst zijn wijzigingen te verwachten in de regelgeving rondom de samenwerking; zo is reeds aangekondigd dat in 2020 de WMO taken verder zullen worden gedecentraliseerd. Ook als de samenwerking op deze (of andere) taken niet meer verplicht zal zijn, biedt het samenwerkingsverband van SDF een goede basis voor voortzetting van de samenwerking op vrijwillige basis, dit eventueel met aanpassing van afspraken over de uitvoering van die taken.
>
> --
> Bron: KokxDeVoogd, Toelichting op de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein 2018, p.2

Ten aanzien van de opzet van de Centrumgemeenteregeling geldt dit ook nog steeds met dien verstande dat daar waar 2018 wordt gezegd dit ook van toepassing is op 2022 en verder:

Algemene uitgangspunten voor de ontwerptekst van deze gewijzigde centrumregeling zijn:

a) Het is een werkbare basis voor bestendige continuering van de samenwerking
b) Het biedt de mogelijkheid voor een (beperkte) variatie in functies in plaats van de huidige one-size-fits-all methodiek
c) Er is aansluiting bij de staande praktijk
d) De regeling is onderhoudsvriendelijk

Om een werkbare basis te zijn voor de toekomst is het nodig dat de centrumregeling flexibiliteit biedt om tegemoet te komen aan de huidige pragmatische manier van samenwerken in Friesland. Deze centrumregeling accommodeert deze gewenste pragmatische manier van samenwerken: lokaal doen wat lokaal kan en bovenlokaal organiseren waar dat bij wet verplicht is gesteld of profijt oplevert.

De pragmatische manier van samenwerken in Friesland is dan ook leidend gebleven voor deze gewijzigde centrumregeling die vanaf 1 januari 2018 van kracht moet worden. Omdat er inhoudelijk (naast de optionele uitvoering van de functie financieel beheer) geen wezenlijke wijzigingen zijn, is de oorspronkelijke tekst van de gemeenschappelijke regeling grotendeels intact gebleven. Beleid en programmabudgetten blijven lokaal vastgesteld worden en lokaal blijft beslist worden over de inzet van zorg in een concreet geval. Ook worden de programmabudgetten lokaal beheerd.

De samenwerking tussen de Friese gemeenten zal met name gericht zijn op het invullen van de (meer administratieve aspecten van de) opdrachtgevende relatie richting de betrokken instellingen. De burgemeester en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leeuwarden zullen, als organen van de centrumgemeente, namens de Friese gemeenten deze opdrachtgevende rol vervullen.

--
Bron: KokxDeVoogd, Toelichting op de Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein 2018, p.2

Het evaluatie- en uitwerkingsproces heeft aangetoond dat bovenstaande overwegingen nog steeds onverkort van toepassing zijn. Deze basisgedachten hebben daarom ook ten grondslag gelegen aan de aanpassing van de Centrumgemeenteregeling zoals deze nu voor ligt. Daarbij worden ook enkele nieuwe overwegingen aangedragen waar we hierna op in gaan.

Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovenstaande basisgedachten en -overwegingen beoogt de aangepaste Centrumgemeenteregeling 2022 ook enkele doelstellingen te realiseren, te weten:

a) Het vergroten van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de samenwerking en de samenwerkingsorganisatie;
b) Stabiliteit en voorspelbaarheid vergroten in de samenwerking en samenwerkingsorganisatie;
c) Activiteiten en werkzaamheden in de samenwerkingsorganisatie aan laten sluiten bij de huidige praktijk en wens van alle Friese gemeenten;
d) Dusdanig flexibiliteit in de samenwerkingsafspraken dat relatief eenvoudig kan worden ingespeeld op veranderende omstandigheden, nieuwe inzichten of wensen van alle samenwerkende gemeenten.

Omdat de centrumgemeenteregeling een basisdocument is waar het fundament van de samenwerking wordt gelegd, zullen hierin vooral de basisafspraken die aan bovenstaande overwegingen tegemoet moeten komen, worden vastgelegd. Veel van de uitwerking, en daarmee de nadere concrete invulling, zal in het Huishoudelijke Reglement terugkomen of in de beschrijving van de administratieve processen binnen het samenwerkingsverband. Het vaststellen van deze aangepaste Centrumgemeenteregeling geeft daarom het startsein voor een vervolgproces waar deze uitgangspunten verder uitgewerkt worden.

Het functioneren van het samenwerkingsverband

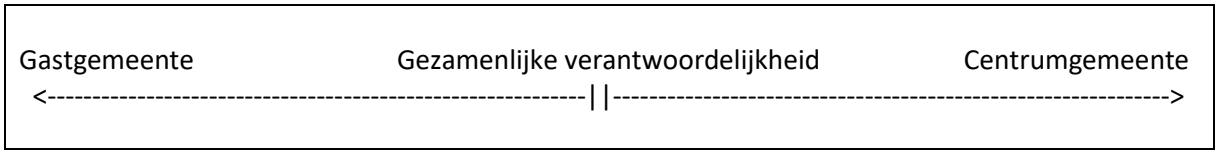
Voordat we ingaan op de aanpassingen in de Centrumgemeenteregeling willen we een beschrijving geven van hoe de samenwerking in Friesland nu functioneert. In het advies van de werkgroep Scope wordt beschreven dat samenwerking in SDF-verband leidt tot een samenspel van gemeenten in verschillende hoedanigheden en rollen, elk met hun eigen uitdagingen en uitwerking. Elke rol kent ook weer een eigen verantwoordelijkheid. We noemen hier de volgende rollen en hoedanigheden:

a. Gastgemeenten, waaronder de gemeente Leeuwarden zelf;
b. Samenwerkingsorganisatie;
c. Centrumgemeente Leeuwarden;
d. Organisatie-eenheid Sociaal Domein Friesland (SDF).

De term Gastgemeente en de hoedanigheid die het heeft, is ingevoerd bij de Centrumgemeente-regeling van 2014 (ingegaan per 2015). Deze term had als doel om onderscheid tussen de Centrumgemeente en de aan de Centrumgemeenteregeling deelnemende gemeente aan te geven. Helder moet zijn dat de verhouding tussen Centrumgemeente en Gastgemeente niet eentje is van klant (gastgemeente) en leverancier (centrumgemeente). Termen als een SLA o.i.d. passen dan ook niet/minder. Het onderscheid is tussen Gastgemeente en Centrumgemeente, is enkel van belang voor de vraag waar welke activiteiten en werkzaamheden worden uitgevoerd en voor de wijze waarop de informatieverstrekking en communicatie (transparant en tijdig) door of namens de centrumgemeente plaatsvindt**.**

Onderlinge verbondenheid
Van groter belang is dat alle gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor hetgeen binnen de organisatie-eenheid SDF wordt uitgevoerd. Dat brengt ons op de term “Samenwerkingsorganisatie”. Hiermee wordt al hetgeen dat onder de SDF-reikwijdte wordt uitgevoerd, bedoeld. De organisatie-eenheid SDF pakt enkele inhoudelijke taakvelden gezamenlijk op, zoals Jeugdzorg, Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang. Werkzaamheden om ervoor te zorgen dat kwetsbaren in Friesland de juiste ondersteuning op de juiste plek en manier ontvangen, vinden plaats in verschillende organisaties. Zo wordt de toegang tot zorg en het monitoren van de individuele resultaten per cliënt binnen de gastgemeente gedaan, vindt de inkoop en het contractmanagement hiervan plaats bij de Centrumgemeente, via de organisatie-eenheid SDF. De financiering van de instellingen is afhankelijk van de afspraken die de Friese gemeenten individueel met de Centrumgemeente hebben gemaakt.

Om van een effectief en efficiënt stelsel te kunnen spreken, zullen al deze functies in onderlinge samenhang goed moeten functioneren (stelselverantwoordelijkheid). Dit betreft een verantwoordelijkheid van alle Friese gemeenten gezamenlijk. Dit houdt dus in dat de rol van Gastgemeente een actieve rol is, waarbij Gastgemeenten bijdragen aan datgene wat een gezamenlijke verantwoordelijkheid betreft. Het vraagt dus ook af en toe dat zowel Gastgemeenten als Centrumgemeente bijsturen in hun eigen organisatie als de uitvoering van bepaalde activiteiten en werkzaamheden anders moeten worden gedaan ten hoeve van de gezamenlijke stelselverantwoordelijkheid. Gastgemeenten en Centrumgemeente zijn enkel aanspreekbaar op de wijze waarop de activiteiten binnen hun respectievelijke organisaties worden uitgevoerd. Dit samenspel maakt dat er sprake is van een geleidende schaal (een schuif), zoals grafisch in de onderstaande figuur is weergegeven.

Per situatie is de plek op de schaal verschillend en zal daarom ook elke keer moeten worden bekeken. Bij elk vraagstuk is het daarom goed om te bepalen waar in deze schaal we ons als gemeenten bevinden.

Besluitvorming binnen het samenwerkingsverband
Afhankelijk van het (deel)onderwerp waarover dient te worden besloten kan dat op verschillende manieren. Bij elk besluit(punt) zal moeten worden bekeken waar welke bevoegdheid ligt (college van B&w centrumgemeente, college van B&W deelnemende gemeentes en/of gemeenteraden). Hoofd-regel is wel dat alle majeure onderwerpen overeenstemming vragen in het portefeuillehouders-overleg alvorens een beslissing wordt genomen. Zeker daar waar andere gemeenten de impact van die beslissing zullen ondervinden. Ten aanzien van de besluitvorming binnen deze regeling geldt daarom onderstaande stramien:

I. Bevoegdheid binnen het mandaat van de centrumgemeente:

(a) De centrumgemeente besluit zelfstandig in mandaat en dus zonder consultatie vooraf; dit betreft taken met wettelijke verplichte samenwerking met uitzondering van de gevallen waar het budgetrecht van de raad van de gastgemeente wordt gevraagd, waarvoor het recht van consultatie als bedoeld bij (b) geldt; ofwel;
(b) De centrumgemeente neemt een voorgenomen besluit welke ter consultatie aan de andere gemeenten wordt voorgelegd; de centrumgemeente neemt vervolgens op basis van de consultatie een besluit; ofwel
(c) De centrumgemeente komt in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit.

II. Bevoegdheid buiten het mandaat van de centrumgemeente:

(d) De centrumgemeente bereidt in geval van onderwerpen buiten het mandaat van de centrumgemeente een besluit voor welk besluit na overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg door alle colleges van de gastgemeenten en centrumgemeente wordt genomen. Daar waar het de bevoegdheden van de gemeenteraden betreft wordt het besluit door de gemeenteraden van de gastgemeentes en centrumgemeente genomen.

Informatie en communicatie
De verantwoordelijken binnen de samenwerkingsorganisatie: de medewerkers van de samenwerkingsorganisatie, het college van B&W van Leeuwarden (en hun ambtelijk medewerkers) en zij die voor de samenwerkingsorganisatie werkzaamheden uitvoeren vanuit hun eigen gemeentelijke organisatie, moeten zich realiseren dat zij namens 18 gemeenten opereren en dat die 18 gemeenten ook tijdig betrokken en geïnformeerd willen worden welke afwegingen en keuzes ten aanzien van de overgedragen taken worden voorgelegd en uiteindelijk worden gemaakt.

In een in opdracht van het ministerie van BZK uitgevoerd onderzoek “succesvol samenwerken in de bedrijfsvoering” uit 2017, wordt op basis van een onderzoek onder twaalf samenwerkings-organisaties geconcludeerd dat samenwerken gaat om investeren in vertrouwen. Succesvol samenwerken gaat zowel om goede relaties (in het onderzoek als de belangrijkste succesfactor benoemd) als om goede resultaten (in het rapport de belangrijkste faalfactor genoemd). Vertrouwen heeft te maken met integriteit van alle betrokkenen, met welwillendheid (de ander iets gunnen) en met bekwaamheid (competent zijn: iets dat dan vooral voor de uitvoering van taken en werkzaamheden wordt benadrukt).

In de uitwerking van het huishoudelijk reglement zullen we aan het aspect informatie en communicatie, nadrukkelijk aandacht besteden. Daarbij is ook aandacht voor hoe WOB-verzoeken in gezamenlijkheid ordentelijk kunnen worden afgedaan.

Belangrijkste veranderingen in de afspraken

Belangrijkste conclusie uit dit evaluatietraject is dat de Friese gemeenten hun basis stevig op orde hebben. Er ligt een goede Centrumgemeenteregeling die voldoende fundament biedt, voldoet aan de eisen van het Rijk en met enkele aanpassingen in stand kan blijven. Ook is het fundament onder de Friese samenwerkingscultuur en bestuurscultuur voldoende stevig voor en constructieve en effectieve samenwerking. Het geeft soms enig ongemak, maar er is in het algemeen een open cultuur die ruimte biedt om met elkaar in gesprek te blijven.

Hieronder zetten we uiteen welke aanpassingen in de huidige Centrumregeling worden voorgesteld. Het is een beknopte beschrijving. Voor een volledige weergave verwijzen we naar de bijgevoegde adviezen van de werkgroepen Scope en Governance, die elk op 1 juli 2021 hun resultaat hebben opgeleverd.

Uitgangspunten
Op basis van het richtinggevend advies en de richtinggevende uitspraken hebben de werkgroepen Scope en Governance de onderstaande uitgangspunten voor de uitwerking gehanteerd:

1. We blijven het Centrumgemeentemodel hanteren;
2. De gemeente Leeuwarden blijft Centrumgemeente voor alle Friese gemeenten;
3. De reikwijdte (scope) van de samenwerking blijft nagenoeg ongewijzigd en zal enkel op die onderdelen worden aangepast waar de samenwerkingsorganisatie in de loop der jaren inmiddels al taken voor uitvoert of waar het verstandig en wenselijk is dat deze binnen de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;
4. De governance zoals die nu geldt is het uitgangspunt en zal enkel worden aangepast om slagvaardiger te worden en een groter draagvlak te realiseren voor datgene wat binnen de samenwerkingsorganisatie gebeurt;
5. De voorspelbaarheid van hetgeen binnen de samenwerkingsorganisatie gebeurt, moet worden vergroot.

Scope
Het advies van de werkgroep Scope (bijgevoegd) actualiseert de inhoudelijke taken en werkzaamheden die binnen de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd. We nemen dit advies over. Voor een uitgebreide toelichting op hetgeen wordt voorgesteld door de werkgroep en wat dit betekent voor de Centrumgemeenteregeling verwijzen we naar dit advies.

De werkgroep Scope adviseert om de huidige mandaten en bevoegdheden voor de Centrumgemeente te handhaven. Centrumgemeente Leeuwarden behoudt de bevoegdheid om namens alle Friese gemeenten contracten aan te gaan met zorgaanbieders en om zorgaanbieders te subsidiëren voor de activiteiten ten behoeve van kwetsbaren in Friesland. Dat betekent dat de kern van het huidige samenwerkingsmodel overeind blijft.

De belangrijkste wijzigingen betreffen:

a) De inhoudelijke taken die onder de Samenwerkingsorganisatie (voorheen organisatie-eenheid SDF) vallen;
b) De activiteiten en werkzaamheden die de Centrumgemeente – via de Samenwerkingsorganisatie – uitvoert.

Ad a: de Inhoudelijke taakvelden
Aan de huidige inhoudelijke taakvelden van de Samenwerkingsorganisatie worden enkele zaken toegevoegd. Het gaat hier om inhoudelijke taakvelden waarvan de Samenwerkingsorganisatie inmiddels de uitvoering op zich heeft genomen, of waarvan wordt verwacht dat de

Samenwerkingsorganisatie hier de uitvoering het beste op zich kan nemen, zoals Prostitutiebeleid en Mensenhandel. Daarmee bestaat de voorgestelde nieuwe inhoudelijke reikwijdte van de Samenwerkingsorganisatie uit de volgende inhoudelijke taakvelden.

In het kader van de verplichte samenwerking voor de WMO (artikel 2.6.1 WMO):

1. Beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.2.1 onder b WMO;
2. Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang als bedoeld in artikel 1.2.1 onder c WMO;
3. Veilig thuis, waaronder advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in artikel 4.1.1 WMO

In het kader van de verplichte samenwerking voor de Jeugdwet (artikel 2.8 Jeugdwet):

4. Gesloten jeugdhulp als bedoeld in artikel 6.1.2.2., juncto artikel 6.1.6 Jeugdwet;
5. Jeugdbescherming als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;
6. Jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;

In het kader van de vrijwillige samenwerking voor de WMO:

7. Openbare GGZ
8. Preventief verslavingsbeleid
9. Prostitutiebeleid
10. Mensenhandel

In het kader van de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet:

11. Spoedeisende zorg, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap (VNG oktober 2020);
12. Weinig voorkomende jeugdhulp, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap
13. Pleegzorg als bedoeld in artikel 5.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet
14. Hoog specialistische zorg
15. Gespecialiseerde jeugdhulp (specialistische jeugdhulp, ernstig enkelvoudige dyslexie en wonen)

NB: in het bovenstaande worden ook enkele taakvelden benoemd waar gemeenten zelf ook hun eigen activiteiten kennen of instellingen bekostigen die vergelijkbare activiteiten uitoefenen. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat met deze hernieuwde reikwijdte van de taken deze lokale taken aan de centrumgemeente worden opgedragen. Daar waar overlap zit, heeft dat te maken met het feit dat de centrumgemeente regionaal opererende instellingen bekostigd die eveneens activiteiten ontplooien op dat taakveld.

Ad b: Activiteiten en werkzaamheden
Naast de inhoudelijke taakvelden is ook gekeken naar de activiteiten en werkzaamheden die binnen de Samenwerkingsorganisatie zullen worden opgepakt ten behoeve van alle Friese gemeenten. Hierin zijn enkele aanscherpingen gedaan om de rolverdeling tussen Gastgemeenten en Centrumgemeente duidelijk te maken. Hieronder vallen primair de werkzaamheden die te maken hebben met contractering en subsidiëring van zorgaanbieders, maar er zijn ook enkele activiteiten en werkzaamheden toegevoegd die een meer beleidsmatig karakter dragen. Er wordt gewerkt met een driedeling:

1. Regiocoördinatie (betreft feitelijke handelingen, activiteiten en werkzaamheden);
2. Inkoop en subsidiëring (naast feitelijke handelingen, activiteiten en werkzaamheden liggen hier de mandaten naar de centrumgemeente);
3. Accounthouderschap (betreft ook feitelijke handelingen, activiteiten en werkzaamheden, waaruit eveneens enkele mandaten voor de centrumgemeente over het handhaven van contracten vloeien).

De werkgroep constateert dat in de loop der jaren een grotere behoefte is ontstaan dat binnen de Samenwerkingsorganisatie beleid ten behoeve van alle Friese gemeenten wordt ontwikkeld, waarbij de Samenwerkingsorganisatie ook het voortouw neemt en mag nemen. Deze werkzaamheden gaan verder dan de in de huidige regeling gehanteerde term “beleidsvoorbereiding”. Hieronder wordt in

de huidige situatie verstaan dat de Samenwerkingsorganisatie enkel beleid mag formuleren over datgene wat direct de inkoop en subsidiëring raakt, zoals een inkoopstrategie.

In de nieuwe situatie mag de Samenwerkingsorganisatie ook in het kader van beleidsvoorbereiding het initiatief nemen tot het opstellen van beleid in meer algemene zin. Een goed voorbeeld hiervan is het Regionaal Plan Beschermd Wonen. Hoewel elke gemeente uiteraard zelf bevoegd blijft tot het vaststellen van dit (geharmoniseerde) beleid, kan het zijn dat de Samenwerkingsorganisatie hiertoe het initiatief neemt en tekstvoorstellen voorbereidt. Uiteraard na overleg met de betreffende portefeuillehouders.

Naast deze beleidsvormende werkzaamheden is ook geadviseerd om in het kader van (beleids-) monitoring en het verwerken en afgeven van signalen hieruit meer activiteiten en werkzaamheden binnen de Samenwerkingsorganisatie te beleggen. Daar waar alle Friese gemeenten een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen, is het ook gepast om de monitoring en de opvolging van de signalen eruit binnen de Samenwerkingsorganisatie te beleggen.

Met betrekking tot de “Coördinatie op het ontwikkelen en borgen van de transformatieopdracht behorende bij de onder de regeling vallende beleidsterreinen en wetten bij gastgemeenten en zorgaanbieders” (art. 4 lid 3 sub e) moet worden opgemerkt dat de precieze invulling hiervan nog voorwerp van gesprek is tussen de gemeenten. De centrumgemeente zal deze taak uitvoeren conform de uitkomst van die gesprekken. Deze activiteit zal niet op eigen initiatief door SDF worden uitgevoerd; dat gebeurt enkel na overeenstemming.

Governance
Het advies van de werkgroep Governance (bijgevoegd) geeft een aanscherping van de afspraken hoe het samenwerkingsverband moet functioneren, met name op het terrein van sturing en beheersing. We nemen dit advies over en verwijzen voor een nadere toelichting op de voorstellen naar het bijgevoegde advies.

In dit advies wordt uiteengezet welke veranderingen nodig zijn om de samenwerking te versterken. Hoewel deze niet persé allen hun plek zullen vinden in de aangepaste Centrumgemeenteregeling, zullen de wijzigingen wel moeten bijdragen aan de volgende uitgangspunten en verbeteringen:

1. Vergroten van het draagvlak voor hetgeen binnen de Samenwerkingsorganisatie gebeurt;
2. Vergroten van (het gevoel van) invloed binnen het samenwerkingsverband;
3. Vergroten van de (financiële) voorspelbaarheid van het samenwerkingsverband;
4. Duidelijke afspraken over hoe flexibiliteit binnen deze afspraken kan worden bewerkstelligd als gewijzigde omstandigheden en nieuwe inzichten moeten leiden tot nieuwe afspraken.

Ook hier geldt dat het huidige Centrumgemeentemodel de basis vormt voor de geadviseerde aanpassingen. Het bestaan van een portefeuillehoudersoverleg en een gemeentesecretarissen-overleg blijft overeind. Belangrijk is wel dat er nu onderscheid wordt gemaakt tussen besluitvor-mingsroutes die het algemeen functioneren van het samenwerkingsverband als onderwerp kent en besluitvormingsroutes die tot inhoudelijke overeenstemming moeten leiden over specifieke onderwerpen.

Ten aanzien van het algemeen functioneren van het samenwerkingsverband wordt een separaat portefeuillehouders-overleg ingesteld, waarbij het gemeentesecretarissenoverleg één van de voorportalen vormt. We stellen voor dat dit portefeuillehouders-overleg werkt met een evenwichtige vertegenwoordiging, zoals dat in de huidige regeling al te doen gebruikelijk was bij het gemeente-secretarissenoverleg. Met andere woorden: niet alle wethouders met de portefeuille Jeugdzorg en/of Wmo maken deel uit van dit overleg.

Ten aanzien van het bereiken van inhoudelijke overeenstemming van wat binnen de Samenwerkingsorganisatie gebeurt, wordt een apart portefeuillehouders-overleg ingesteld voor Jeugdzorg en voor WMO. Voorgesteld wordt om in elk portefeuillehouder-overleg alle Friese wethouders met de betreffende portefeuille plaats te laten nemen. Daarnaast stellen we voor om in de plaats van de huidige agendacommissie een overleg van Hoofden Sociaal Domein in te stellen als 'voorportaal' voor beide portefeuillehouder-overleggen.

Uit het advies komt duidelijk naar voren dat een overleg alleen goed kan functioneren wanneer alle deelnemers hier ook met afdoende rugdekking vanuit het eigen college/ambtelijk apparaat kan deelnemen. In het nog op te stellen Huishoudelijke Regelement zullen werkafspraken over aanlevertermijnen vastgelegd worden, etc. Het is niet wenselijk om deze in de Centrumgemeente-regeling op te nemen omdat iedere wijziging in de werkafspraken opnieuw een aanpassing van de Centrumgemeenteregeling vraagt.

Met betrekking tot de financiële voorspelbaarheid van het samenwerkingsverband ligt de nadruk vooral op het vergroten van de voorspelbaarheid met betrekking tot de Samenwerkingsorganisatie. Daarom wordt het moment waarop de Samenwerkingsorganisatie de begroting aanbiedt vervroegd, zodat gemeenten bij het opstellen van de eigen begroting afdoende rekening kunnen houden met de kosten van de Samenwerkingsorganisatie. Zo kan een betere afstemming met de P&C-cycli van de deelnemende gemeenten worden gevonden. Daarbij wordt ook een jaarplan toegevoegd waarin aangegeven is welke prioriteiten en activiteiten de Samenwerkingsorganisatie voornemens is het volgende jaar op te starten (zgn. Voorjaarsbrief).

Het is ons streven als samenwerkende gemeenten om ook de kosten in de Jeugdzorg, Beschermd Wonen, Opvang en andere onder de Samenwerkingsorganisatie ondergebrachte taakvelden te kunnen voorspellen. Dat is alleen mogelijk als de Friese gemeenten dit als een gezamenlijke verantwoordelijkheid zien, vanwege de grote hoeveelheid factoren die van invloed is op de algehele kosten van de zorg. Wel kan de Samenwerkingsorganisatie via het (nieuwe) jaarplan voorstellen doen en kunnen de porterfeuillehouders aangeven welke prioriteiten zij willen stellen om de voorspelbaarheid van deze kosten te vergroten. Wat wel mogelijk is om de voorspelbaarheid van de organisatiekosten van de Samenwerkingsorganisatie te verbeteren.

Omdat de afgelopen jaren wel is gebleken dat we regelmatig met gewijzigde omstandigheden kunnen worden geconfronteerd, die ook bijsturing vragen van hetgeen in de Samenwerkings-organisatie wordt voorbereid en uitgevoerd. Voor die wijzigingen is een proces opgenomen dat kleinschalige wijzigingen in de afspraken mogelijk maakt. Het is goed om te beseffen dat hiermee wijzigingen worden bedoeld die buiten een algehele wijziging van de Centrumgemeenteregeling vallen en de wezenskenmerken (mandaten en bevoegdheden) van deze regeling niet raken.

Vervolgproces uittredingsmogelijkheden en volgende evaluatie

We begonnen deze toelichting met de constatering dat we in een zoekproces zitten hoe we het beste kunnen samenwerken. De voorgestelde aangepaste Centrumgemeenteregeling sluit dit zoekproces niet af. We hebben echter wel stappen gezet in het verstevigen van de samenwerking, en daarmee indirect in een stevig en betrouwbaar stelsel aan voorzieningen voor kwetsbare Friezen. Hoe steviger de samenwerking tussen de Friese gemeenten, hoe steviger we het stelsel voor kwetsbaren kunnen organiseren.

In de tekst wordt op verschillende plekken aangegeven dat er verdere uitwerkingen nodig zijn. Niet alle nieuwe afspraken zijn van een niveau dat zij in de Centrumgemeenteregeling moeten worden opgenomen. Een centrumgemeenteregeling heeft als wezenskenmerk dat het bevoegdheden aan een Centrumgemeente overdraagt (mandateert). Belangrijkste elementen daarbij zijn: de bevoegdheid en de inhoudelijke reikwijdte ervan. Daarbij geeft het ook in de basis weer welke governance daarvoor georganiseerd moet worden, zoals overlegorganen en de basis van bestuurlijke afstemmingsprocessen. Overige afspraken dragen een lichter, maar niet minder belangrijk, karakter. Overigens kunnen deze afspraken na verloop van tijd aan wijzigingen onderhevig zijn. Enige mate van flexibiliteit, waarbij niet de Centrumgemeenteregeling gewijzigd hoeft te worden, is daarbij wenselijk. Met dit als overweging stellen we voor om na vaststelling van de aangepaste Centrumgemeenteregeling de volgende documenten op te leveren en vast te stellen:

a) Een Huishoudelijk Regelement, waarin afspraken worden gemaakt over hoe besluitvormingsroutes in concreto functioneren en hoe tot een ordentelijke afstemming kan worden overgegaan;
b) Een beschrijving van de administratieve organisatie waarin wordt beschreven waar in de uitvoering welke taken zijn belegd en hoe de overdracht van dossiers daarbinnen moet worden georganiseerd. Deze beschrijving moet ook bijdragen aan een scherper beeld van hoe de gezamenlijke verantwoordelijkheid uitpakt en welke plek elke functie in het geheel kent. Belangrijke constatering in het evaluatie- en uitwerkingsproces is dat niet altijd even duidelijk is voor individuele medewerkers binnen gemeenten welke positie men inneemt in het algehele proces. Dat leidt tot miscommunicatie en onnodige conflicten.
c) Een nieuwe organisatieopzet voor het organisatieonderdeel SDF binnen Centrumgemeente Leeuwarden. De voorgestelde wijzigingen kunnen ook leiden tot wijzigingen in de organisatie SDF. De impact van de nieuwe regeling en de uitwerking ervan in nieuwe vervolgafspraken zal moeten worden beoordeeld. Dat leidt tot een nieuwe organisatieplaat voor SDF als organisatieonderdeel. Het betreft een opdracht die primair de verantwoordelijkheid van de centrumgemeente is, maar waar het kwaliteitsniveau van het handelen van het organisatie-onderdeel wel met alle andere gemeenten moet worden overeengekomen.

Naast deze meer formele vervolgstappen, zijn er ook nog twee andere die moeten bijdragen aan het vergroten van de onderlinge samenwerking:

d) Invoering van programmasturing, waarbij opgaven gezamenlijk door alle gemeenten met medewerkers van alle gemeenten worden opgepakt;
e) Organiseren van meer gezamenlijke momenten voor alle bij SDF betrokken medewerkers, juist ook voor medewerkers van Gastgemeenten.

Tussentijdse evaluaties en eerstvolgende wijzigingsmoment

Jaarlijks wordt in het gemeentesecretarissen overleg, bedoeld in artikel 13, de stand van zaken omtrent de samenwerking besproken met als doel om bijsturing te kunnen geven. Eens in de twee jaren organiseert het gemeentesecretarissenoverleg een reflectie op de samenwerking met alle direct betrokkenen bij deze regeling, in ieder geval de portefeuillehouders, de gemeente-

secretarissen en de hoofden van het sociaal domein. Bijsturing in de onderlinge verhoudingen, de wijze waarop wordt samengewerkt en het oplossen van knelpunten wordt zoveel als mogelijk op deze wijze gedaan. Daarmee is bijsturing in de samenwerking niet enkel afhankelijk van een grote evaluatie. Uiteraard wordt na vijf jaren samenwerken wel weer voorzien in een grote evaluatie om eventuele majeure wijzigingen in de wijze waarop wordt samengewerkt te ondervangen.

In de regeling is opgenomen dat majeure wijzigingen, zoals uittreding – behoudens bijzondere omstandigheden – niet mogelijk is in de eerste zes jaar na 1 januari 2022. Dat kan dus per 1 januari 2028. Dit om de eerste jaren stabiliteit te waarborgen. Inmiddels worden er wederom regionale contracten aangegaan met zorgaanbieders waarbij gemeenten al gezamenlijk optreden. De duur van die overeenkomsten zijn ook leidend geweest voor de te hanteren termijn. Een andere factor waar rekening mee moet worden gehouden, is de belasting op het ambtelijk apparaat. De huidige evaluatie en herziening van de regeling viel samen met de aanbestedingstrajecten in de Jeugdzorg en Beschermd Wonen. Omdat dezelfde personen van alle betrokken gemeenten op dit evaluatietraject en beide aanbestedingstrajecten werkzaam waren, werd het ambtelijk apparaat zwaar belast. Dit willen we in de toekomst voorkomen. Een uitgebreide evaluatie zal daarom primair de grondslag kunnen bieden voor majeure wijzigingen in de samenwerkingsafspraken.

Centrumgemeenteregeling Sociaal Domein Fryslan 2022 – was-wordt-lijst

Centrumgemeenteregeling SDF 2018	Centrumgemeenteregeling SDF 2022
	Artikel 1 – Toevoeging van de volgende leden: k. Managementoverleg Sociaal domein: het overleg van ambtelijke vertegenwoordigers in het sociaal domein van elke deelnemende gemeente zoals bedoeld in artikel 15;
Artikel 4 – Taken centrumgemeente *1. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente voeren voor het college en de burgemeester van de gastgemeenten de beleidsvoorbereiding en de inkoop op de volgende wettelijke taken uit:* *in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de WMO:* *a) beschermd wonen als bedoeld in artikel 2.3.1 WMO;* *b) maatschappelijke opvang en vrouwenopvang als bedoeld in artikel 2.3.1 WMO;* *c) Veilig thuis, waaronder advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in artikel 4.1.1, eerste lid WMO;* *in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de Jeugdwet:* *d) residentiële zorg inclusief gesloten zorg als bedoeld in artikel 6.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet;* *e) jeugdbescherming als bedoeld in artikel 2.4 juncto artikel 6.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet;* *f) jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.4 juncto artikel 6.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet;* *g) activiteiten in het preventief justitieel kader voor de jeugdhulp; in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet:* *h) spoedeisende zorg als bedoeld in artikel 6.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet;* *i) jeugd geestelijke gezondheidszorg als bedoeld in artikel 2.7 en hoofdstuk 10 Jeugdwet;*	**Artikel 4 – Taken centrumgemeente** 1. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente voeren voor het college en de burgemeester van de gastgemeenten de inkoop, de regiocoördinatie en het accounthouderschap voor gecontracteerde partijen en facultatief het financieel-administratief verwerken alsmede het cliëntenbeheer uit: in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de WMO (artikel 2.6.1 WMO): a) Beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.2.1 onder b WMO; b) Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang als bedoeld in artikel 1.2.1 onder c WMO; c) Veilig thuis, waaronder advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in artikel 4.1.1 WMO in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de Jeugdwet (artikel 2.8 Jeugdwet): d) gesloten jeugdhulp als bedoeld in artikel 6.1.2.2., juncto artikel 6.1.6 Jeugdwet; e) jeugdbescherming als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet; f) jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet; in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de WMO: g) Openbare GGZ h) Preventief verslavingsbeleid i) Prostitutiebeleid j) Mensenhandel

j) jeugd Algemene wet bijzondere ziektekosten – intramuraal en jeugd Algemene wet bijzondere ziektekosten – behandeling en vervoer als bedoeld in hoofdstuk 10 van de Jeugdwet; *k) pleegzorg als bedoeld in artikel 6.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet.* *2. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente voeren voor het college en de burgemeester van de gastgemeenten de beleidsvoorbereiding uit op de taak Afspraken Werkbedrijf als bedoeld in artikel 10a Wet SUWI. Voorts voeren het college en de burgemeester van de centrumgemeente voor het college en de burgemeester van de gastgemeenten het secretariaat voor de regionale samenwerkingsverbanden tussen colleges, Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en werkgevers- en werknemersorganisaties, voor zover de colleges en de burgemeester van de gastgemeenten deelnemen aan het Convenant Regionaal Werkbedrijf "Fryslân Werkt!' 2016 e.v."; dit convenant is de uitwerking van de afspraken als bedoeld in het Besluit van 4 september 2014 houdende wijziging van het Besluit SUWI in verband met het stellen van regels voor de regionale samenwerking tussen colleges, Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en werkgevers- en werknemersorganisaties.* *3. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van inkoop op de taken, bedoeld in het eerste lid:* *a) Het bepalen van de inkoopstrategie, te weten:* *i. het opstellen en bijstellen van het algemene inkoopbeleid, en* *ii. het opstellen van een strategie voor een specifieke uitvraag, indien nodig.* *b) Het uitvoeren van het inkoopproces, te weten:* *i. het uitvoeren van marktverkenningen;* *ii. het opstellen van een aanbestedingsdocument dan wel document voor subsidie uitvraag, conform beleid of strategie, bedoeld onder a;*	in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet: k) spoedeisende zorg, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap (VNG oktober 2020); l) weinig voorkomende jeugdhulp, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap m) pleegzorg als bedoeld in artikel 5.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet n) Hoog specialistische zorg o) Gespecialiseerde jeugdhulp (specialistische jeugdhulp, ernstig enkelvoudige dyslexie en wonen) 2. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van inkoop ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid: a) Bepalen van de inkoopstrategie; b) Realiseren van de inkoopproces, waaronder: i. het opstellen van overeenkomsten met aanbieders dan wel van de verleningsbeschikking of subsidie ii. nemen van besluiten tot het aangaan van overeenkomsten met aanbieders namens gemeenten iii. het sluiten van contracten met de aanbieders of verlenen van beschikkingen namens gemeenten. c) Uitvoeren van leveranciersmanagement; d) Verzorgen van het contractbeheer; e) Doen verzorgen van de jaarlijkse verantwoording ten aanzien van geleverde zorg en ten behoeve van de noodzakelijke accountantsverklaring. 3. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van regiocoördinatie ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid: a) Het signaleren en analyseren van landelijke en regionale (niveau 3 Noord, zijnde de samenwerkende regio's van Drenthe, Friesland, en Groningen) ontwikkelingen (waaronder de mogelijkheden en kansen die landelijke actieplannen bieden) en maatschappelijke

iii. het verzorgen van het complete administratieve proces van een aanbestedingsprocedure of subsidietraject; *iv. het beoordelen en selecteren op basis van inschrijvingen naar aanleiding van een aanbestedingsprocedure of subsidietraject;* *v. het leveren van inkoopadvies;* *vi. het opstellen van de overeenkomst met een aanbieder dan wel de verleningsbeschikking;* *vii. het besluiten tot het aangaan van overeenkomsten met aanbieders namens de gemeenten of het verlenen van beschikkingen, en* *viii. het sluiten van de contracten met de aanbieders namens gemeenten of verlenen van beschikkingen.* *4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van het contractmanagement en –beheer op de taken, bedoeld in het eerste lid:* *a) De monitoring en sturing op de aanbieders, te weten:* *i. verkrijgen van informatie over prestaties van de aanbieders bij aanbieder en waar nodig gastgemeente;* *ii. analyse van de verkregen informatie, conform i, in relatie tot de afspraken uit de overeenkomst of de beschikking, en* *iii. aanspreken van de aanbieder op zijn prestaties indien deze niet conform overeenkomst of beschikking presteert.* *b) Het voeren van beheer van overeenkomsten met de aanbieders of de verleende beschikkingen, te weten:* *i. registeren en archiveren van inkoopdocumenten, overeenkomsten, beschikkingen en andere relevante documenten;* *ii. onderhouden van de relatie met de aanbieders;* *iii. analyseren van informatie en rapportages over de uitvoering van de dienstverlening door de aanbieders, en voeren van gesprekken met aanbieders.*	tendensen in relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd; b) Signaleren wanneer maatregelen nodig zijn die kunnen zorgen voor een soepele inzet van noodzakelijke zorg bij overgang van de ene naar één of meerdere andere beleidsterreinen die onder deze regeling vallen; c) Deelnemen aan bovenregionale en landelijke bijeenkomsten (zoals het J42 overleg, VNG overleg e.d.) met een directe relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd; d) Voorbereiden en initiëren van regionale visies en regionale beleidsstukken voor de onder deze regeling vallende beleidsterreinen conform hetgeen in het Jaarplan is overeengekomen; e) Coördinatie op het ontwikkelen en borgen van de transformatieopdracht behorende bij de onder de regeling vallende beleidsterreinen en wetten bij gastgemeenten en zorgaanbieders. f) Monitoren of de afzonderlijke taken en opdrachten uit deze regeling door de betreffende verantwoordelijken (gemeenten, zorgaanbieders of samenwerkingsorganisatie) worden uitgevoerd; g) Bewaken of de uitvoering wordt gedaan zoals is overeengekomen en is vastgelegd in de documenten van deze regeling en als uitwerking van deze regeling (regietaak); h) Nemen van maatregelen en instellen van hulpstructuren zoals bijvoorbeeld een expertteam of inzetten van instrumenten zoals experimenten, pilots, beleidsdocumenten, project subsidies, (uitvoerings)instructies, kwaliteitskader, die er voor zorgen dat de uitvoering van de werkzaamheden, opdrachten en taken die in deze regeling worden genoemd, optimaal en accuraat worden uitgevoerd; i) Opstellen van een jaarlijkse planning en jaarlijkse verantwoording met daarin de in deze regeling opgenomen taken, opdrachten, noodzakelijke acties en werkzaamheden in dat betreffende jaar;

5. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van het voeren van financieel beheer van de overeenkomsten met aanbieders dan wel verleende beschikkingen op de taken, bedoeld in het eerste lid, te weten: *a) verwerken van de zorgtoewijzingen;* *b) beoordelen van de facturen van de aanbieders op de afspraken daaromtrent, en* *c) maken van betaalbestanden van de goedgekeurde facturen of factuurregels van de aanbieders voor de gastgemeente.* *6. Het vervullen van de in het vijfde lid genoemde functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente op de vrijwillige taken op basis van de Jeugdwet, zoals genoemd in het eerste lid, geldt als optioneel, aldus dat een gastgemeente kan aangeven geen gebruik te maken van de mogelijkheid deze functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente te laten vervullen. Indien een gastgemeente gebruik wenst te maken van deze optie, zal deze gastgemeente dat uiterlijk drie maanden voor de inwerkingtreding van deze regeling schriftelijk kenbaar maken aan het college en de burgemeester van de centrumgemeente.* *7. Ten behoeve van de beleidsvoorbereiding, bedoeld in het eerste en het tweede lid, vervult de centrumgemeente de volgende functies:* *a) het signaleren en analyseren van beleidsontwikkelingen en maatschappelijke tendensen op het terrein van de taken genoemd in het eerste en tweede lid;* *b) het voorbereiden en opstellen van concept beleidsstukken, gelijkluidend voor alle gemeenten, voor de taken, genoemd in het eerste en het tweede lid;* *c) de inhoudelijke voorbereiding van het portefeuillehouders overleg en de verslaglegging ervan;* *d) de planning, agendavorming, inhoudelijke voorbereiding en verslaglegging voor de ambtelijke werkgroepen, bedoeld in artikel 9, vierde lid, en*	j) Periodiek (minimaal eens per half jaar) opstellen van een tussenrapportage (bevindingen, knelpunten, stand van zaken) over de taken, werkzaamheden en opdrachten voor de samenwerkende gemeenten; k) Zorgen voor tijdige communicatie met, informatie aan, transparantie voor en betrokkenheid van gastgemeenten op alle niveaus van hun organisatie te weten bestuurlijk (gemeenteraad en college van B&W) managerial (gemeentesecretarissen, hoofden sectoren sociaal domein) en ambtelijk (beleid, uitvoering en backoffices) met betrekking tot de onder deze regeling vallende werkzaamheden voor zover deze informatie betrekking heeft op de door gastgemeenten zelf uit te voeren taken; l) Zorgen voor periodieke actualisatie alsmede het warmhouden van het doel van de samenwerking, de wil en ambitie om samen te werken en de zachte kanten van de samenwerking (werken zoals bedoeld en gedrag en houding die past bij de samenwerking); m) Zorgen voor een –jaarlijks te actualiseren- voorstel over de inrichting en bezetting van ambtelijke werkgroepen die ingesteld worden voor de uitvoering van de werkzaamheden en opdrachten van de samenwerkingsorganisatie; n) Zorgen voor de coördinatie en afstemming tussen de ambtelijke werkgroepen onderling en tussen werkgroepen en de verschillende gremia die binnen de samenwerkingsorganisatie functioneren. 4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van accounthouderschap voor aanbieders en gesubsidieerde instellingen ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid: a) Invullen van de inhoudelijke en financiële beheerfunctie namens de gastgemeenten voor de gecontracteerde en gesubsidieerde partijen, voor zover dit de werkzaamheden en taken van die partijen betreft; b) Invullen van de operationele en tactische contactfunctie tussen de gecontracteerde partijen en de samenwerkende gemeenten;

e) de inhoudelijke coördinatie en afstemming tussen enerzijds de ambtelijke werkgroepen, bedoeld in artikel 9, vierde lid, onderling en anderzijds de ambtelijke werkgroepen, bedoeld in artikel 9, vierde lid, en het portefeuillehoudersoverleg. *8. Voor het vervullen van de in het eerste lid sub a. en b. genoemde taken beschermd wonen en opvang voert het college en de burgemeester van de centrumgemeente de functie van cliëntenbeheer. Deze functie omvat:* *a) alle bevoegdheden van het college als vermeld in paragraaf 3 en paragraaf 4 van hoofdstuk 2 WMO, waaronder het ontvangen van meldingen en het doen van onderzoek, het verwerken van de adviezen over toekenning aan cliënten op aangeven van de gastgemeente;* *b) het verstrekken van beschikkingen;* *c) de bevoegdheid tot namens het voeren van rechtsgedingen, bezwaarprocedures, administratieve beroepsprocedures of andere rechtsgedingen of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, voor zover het niet betreft het besluiten op bezwaarschriften en het besluiten tot het voeren van rechtsgedingen;* *d) rechtsgedingen omvatten tevens het aanhangig maken van een kort geding dan wel andere voorlopige of bewarende voorzieningen, de voeging in strafzaken, het instellen van beroep tegen uitspraken op bezwaar.*	c) Vaststellen van indicatoren (effectiviteit en efficiëntie) op kwalitatief en kwantitatief niveau die aangeven of beoogde doelen, gevraagde resultaten en opgedragen werkzaamheden worden uitgevoerd zoals bedoeld; d) Zorgen voor communicatie, informatie, transparantie over en goede resultaten in zowel de uitvoering van de eigen taken van de samenwerkingsorganisatie als van de gecontracteerde partijen; e) Bespreken van de jaarrekening, begroting en het kwaliteitsverslag met de gecontracteerde partijen; f) Analyseren van informatie en rapportages over de uitvoering van de dienstverlening door de gecontracteerde partijen, en voorleggen van conclusies en aanbevelingen op basis van deze analyses, aan de samenwerkende gemeenten; g) Monitoren (ook benchmarken) van prestaties (resultaten en kwaliteit) in relatie tot vastgestelde indicatoren; h) Voorstellen doen over gecontracteerde of gesubsidieerde partijen, ten aanzien van bijsturen beleid, aanpassen indicatoren, opleggen van sancties en mate waarin voldaan wordt aan geldende wet- en regelgeving op basis van besprekingen, analyses en/of monitoring; i) Invullen van het bestuurlijke overleg met de gecontracteerde of gesubsidieerde partijen; j) Periodiek (minimaal eens per half jaar) c.q. op het moment dat er zich urgente zaken of calamiteiten voordoen, terugkoppelen van bevindingen en kernpunten rondom het accounthouderschap aan de samenwerkende gemeenten; k) Nemen van maatregelen die er voor zorgen dat de uitvoering van het accounthouderschap optimaal en accuraat kan worden uitgevoerd. 5. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen indien de gastgemeenten daartoe expliciet hebben besloten, de volgende functies ten aanzien van het voeren van financieel beheer van de overeenkomsten met aanbieders dan wel verleende beschikkingen op de taken, bedoeld in het eerste lid, te weten:

	a) verwerken van de zorgtoewijzingen; b) beoordelen van de facturen van de aanbieders op de afspraken daaromtrent, en c) maken van betaalbestanden van de goedgekeurde facturen of factuurregels van de aanbieders voor de gastgemeente. 6. Het vervullen van de in het vijfde lid genoemde functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente op de vrijwillige taken op basis van de Jeugdwet, zoals genoemd in het eerste lid, geldt als optioneel, aldus dat een gastgemeente kan aangeven geen gebruik te maken van de mogelijkheid deze functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente te laten vervullen. Indien een gastgemeente gebruik wenst te maken van deze optie, zal deze gastgemeente dat uiterlijk drie maanden voor de inwerkingtreding van deze regeling schriftelijk kenbaar maken aan het college en de burgemeester van de centrumgemeente. 7. Voor het vervullen van de in het eerste lid sub a. en b. genoemde taken beschermd wonen en opvang voert het college en de burgemeester van de centrumgemeente voor 2022 de functie van cliëntenbeheer. Na 2022 wordt de functie uitgevoerd voor het intramurale deel van de taak; de ambulante onderdelen worden vanaf 2023 door de gastgemeenten in eigen beheer uitgevoerd. Deze functie omvat: a) alle bevoegdheden van het college als vermeld in paragraaf 3 en paragraaf 4 van hoofdstuk 2 WMO, waaronder het ontvangen van meldingen en het doen van onderzoek, het verwerken van de adviezen over toekenning aan cliënten op aangeven van de gastgemeente; b) het verstrekken van beschikkingen; c) de bevoegdheid tot namens het alle gastgemeenten voeren van rechtsgedingen, bezwaarprocedures, administratieve beroepsprocedures of andere rechtsgedingen of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, voor zover het niet betreft het besluiten op bezwaarschriften en het besluiten tot het voeren van rechtsgedingen; rechtsgedingen omvatten tevens het aanhangig maken van een kort geding dan wel andere voorlopige of

	bewarende voorzieningen, de voeging in strafzaken, het instellen van beroep tegen uitspraken op bezwaar.
	Artikel 5 lid 2 – toevoeging van de zin: Het portefeuillehouderoverleg kan nadere regels stellen omtrent de procedure voor het tot stand komen van het zwaarwegend advies. **Artikel 5 lid 5 toegevoegd:** Ten aanzien van de besluitvorming binnen deze regeling geldt: (a) De centrumgemeente besluit zelfstandig in mandaat en dus zonder consultatie vooraf; dit betreft taken met wettelijke verplichte samenwerking met uitzondering van de gevallen waar het budgetrecht van de raad van de gastgemeente wordt gevraagd, waarvoor het recht van consultatie als bedoeld bij (b) geldt; ofwel (b) De centrumgemeente neemt een voorgenomen besluit welke ter consultatie aan de andere gemeenten wordt voorgelegd; de centrumgemeente neemt vervolgens op basis van de consultatie een besluit; ofwel (c) De centrumgemeente komt in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit; (d) De centrumgemeente bereidt in geval van onderwerpen buiten het mandaat van de centrumgemeente een besluit voor welk besluit na overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg door alle colleges van de gastgemeenten en centrumgemeente wordt genomen. Daar waar het de bevoegdheden van de gemeenteraden betreft wordt het besluit door de gemeenteraden van de gastgemeentes en centrumgemeente genomen. Besluitvorming over alle onderwerpen die niet vallen in één van de hiervoor genoemde categorieën vindt plaats door de centrumgemeente op basis van het mandaat in overeenstemming met het bepaalde in dit artikel.
	NIEUW ARTIKEL: Artikel 9 - Tussentijdse taaktoedeling 1. Aan de centrumgemeente kunnen nieuwe taken en activiteiten, niet zijnde een uitbreiding van de in deze regeling beschreven bevoegdheden (mandaten en machtigingen), worden opgedragen.

	2. In het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen, zoals genoemd in artikel 12 lid 1, wordt overeenstemming bereikt over de reikwijdte van deze taken en activiteiten alvorens tot het opdragen van deze nieuwe taken en activiteiten wordt overgegaan. 3. Nadat in het in lid 2 genoemde portefeuillehoudersoverleg overeenstemming is bereikt over de reikwijdte en de kosten, besluit het college van de centrumgemeente formeel tot het hanteren van deze overeengekomen invulling van de taken en werkzaamheden. Nadat in het portefeuillehoudersoverleg overeenstemming is bereikt, maar voordat de centrumgemeente formeel besluit tot het hanteren van de overeengekomen invulling van de taken en werkzaamheden, worden alle colleges van de deelnemende gemeenten schriftelijk op de hoogte gesteld. 4. Indien besloten wordt om bestaande taken en activiteiten, niet zijnde de in lid 1 van dit artikel bedoelde vorm van bevoegdheden, weg te nemen bij de centrumgemeente, kan dit niet eerder worden gerealiseerd dan bij de eerstvolgende overeenstemming op de begroting van de integrale kosten, zoals bedoeld in artikel 10. Bij het wegnemen van taken en werkzaamheden wordt een redelijke termijn van tenminste zes maanden in acht genomen waarbinnen de centrumgemeente de gevolgen van het wegnemen van deze taken kan opvangen. Het wegnemen van taken en werkzaamheden kan niet eerder dan wanneer de gevolgen voor de centrumgemeente en betreffende gastgemeenten in kaart zijn gebracht en overeenstemming is bereikt over het vereffenen van de financiële implicaties van de gewijzigde taakuitoefening. 5. De centrumgemeente houdt een overzicht bij van de tussentijds aan de centrumgemeente toebedeelde extra taken en activiteiten. 6. Bij een eerstvolgende wijziging van de regeling wordt het onder lid 4 genoemde overzicht betrokken bij discussies en besluiten over de reikwijdte van de eerstvolgende nieuwe tekst van een regeling of wijziging van de regeling.
Artikel 9 – Bekostiging dienstverlening opdrachtnemer 1. De centrumgemeente berekent de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling door aan	**Artikel 10- Bekostiging dienstverlening opdrachtnemer** 1. De centrumgemeente berekent de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling door aan

gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. 2. Kosten voor instandhouding bestaan uit alle kosten die de centrumgemeente maakt ten behoeve van het kunnen uitvoeren van de dienstverlening die niet direct aan de concrete dienstverlening kunnen worden toegerekend. 3. Kosten voor uitvoering van taken bestaan uit de kosten die direct volgen uit de uitvoering van de taken, bedoeld in artikel 4. 4. Ten behoeve van de uitvoering van de taken van centrumgemeente, bedoeld in artikel 4, informeren de gastgemeenten de centrumgemeente tijdig over het budget dat zij voor het daarop volgende jaar dan wel jaren beschikbaar hebben, mede ten behoeve van artikel 5, vierde lid. 5. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente stellen jaarlijks voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt een begroting op met de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling ten behoeve van gemeenten. De begroting vermeldt bij de kosten voor instandhouding apart de kosten voor de vervulling van de functies als bedoeld in artikel 4 lid 1, 2, 3, 4 en 5 (de kosten voor de uitvoering van de standaard functies) en de kosten voor de vervulling van de functie als bedoeld in artikel 4 lid 6 (de kosten voor de uitvoering van de optionele functie). Deze begroting wordt besproken in het portefeuillehouders overleg en vormt een apart hoofdstuk van de begroting van de centrumgemeente, zoals deze wordt vastgesteld door de raad van de centrumgemeente. 6. Indien gedurende een kalenderjaar blijkt dat de werkelijke kosten de begrote kosten lijken te gaan overstijgen en dit gevolgen heeft voor de kosten die een gastgemeente dient te vergoeden, neemt de centrumgemeente zo spoedig mogelijk contact op met de betreffende gastgemeente dan wel het portefeuillehouders overleg als het meerdere gemeenten betreft. 7. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1.	gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor de instandhouding en kosten voor de taakuitvoering. 2. Kosten voor de instandhouding bestaan uit alle kosten die de centrumgemeente maakt ten behoeve van het kunnen uitvoeren van de dienstverlening die niet direct aan de concrete dienstverlening kunnen worden toegerekend. 3. Kosten voor uitvoering van taken bestaan uit de kosten die direct volgen uit de uitvoering van de taken, bedoeld in artikel 4. 4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente stellen jaarlijks in september, voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt, een begroting op met de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling ten behoeve van gemeenten. De begroting vermeldt hierbij de kosten voor instandhouding en de kosten voor de taakuitvoering. Deze begroting wordt besproken op de door gemeenten afgesproken wijze en wordt verwerkt in de begroting van de centrumgemeente. Op deze wijze wordt de begroting vastgesteld door de raad van de centrumgemeente. 5. Indien gedurende een kalenderjaar blijkt dat de werkelijke kosten de begrote kosten lijken te gaan overstijgen, wordt dit gerapporteerd aan de gemeenten en besproken met de door gemeenten afgesproken gremia. 6. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. 7. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet of WMO, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet en WMO. 8. Gastgemeenten betalen maandelijks 1/12 deel van de door hen verschuldigde kosten voor instandhouding en uitvoering middels vooruitbetaling.

8. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet als bedoeld in artikel 4 lid 6. 9. Gastgemeenten betalen maandelijks 1/12 deel van de door hen verschuldigde kosten voor instandhouding en uitvoering middels vooruitbetaling. 10. De centrumgemeente stuurt elke gastgemeente elke maand een betaalbestand voor de zorgkosten, ter uitvoering van de taak bedoeld in artikel 4, vijfde lid, sub iii. Voor zover over de dienstverlening BTW is verschuldigd, berekent de centrumgemeente deze door aan gastgemeenten. 11. De centrumgemeente stelt na afloop van elk kalenderjaar ter verantwoording een jaarrekening op. Deze jaarrekening wordt besproken in het portefeuillehouders overleg en vastgesteld in de raad van de centrumgemeente. De concept jaarrekening van een jaar is uiterlijk in maart van het daaropvolgende jaar gereed. 12. Indien op basis van een jaarrekening, bedoeld in het twaalfde lid, sprake is van enig tekort, dan draagt elke gemeente bij in de kosten bedoeld in het tweede respectievelijke het derde lid, op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zevende respectievelijk het achtste lid. Indien sprake is van een overschot ten aanzien van de kosten, bedoeld in het tweede respectievelijk het derde lid, wordt dit op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zevende respectievelijk het achtste lid, verrekend met de bijdrage voor het daaropvolgende kalenderjaar. 13. Indien op basis van een jaarrekening, bedoeld in het twaalfde lid, sprake is van enig tekort op de kosten die samenhangen met de in artikel 4 lid 1 sub a. en b. genoemde taken, dan draagt elke gemeente bij aan het tekort op basis van de in de begroting van dat jaar opgenomen verdeelsleutel. 14. Indien op basis van een jaarrekening, bedoeld in het	9. De centrumgemeente stuurt elke gastgemeente elke maand een betaalbestand voor de zorgkosten, ter uitvoering van de taak bedoeld in artikel 4 lid 5 en/of lid 7 10. Voor zover over de dienstverlening BTW is verschuldigd, berekent de centrumgemeente deze door aan gastgemeenten. 11. De centrumgemeente stelt na afloop van elk kalenderjaar ter verantwoording een jaarverantwoording financieel op. Deze jaarverantwoording wordt besproken op een door gemeenten afgesproken wijze. De concept jaarverantwoording van een jaar is uiterlijk in april van het daaropvolgende jaar gereed. 12. Indien op basis van een jaarverantwoording, zoals bedoeld in het vorige lid, sprake is van enig tekort, dan draagt elke gemeente bij in de kosten bedoeld in het tweede respectievelijke het derde lid, op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid. Indien sprake is van een overschot ten aanzien van de kosten, bedoeld in het tweede respectievelijk het derde lid, wordt dit op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid, verrekend met de bijdrage voor het daaropvolgende kalenderjaar.

twaalfde lid, sprake is van enig overschot op de kosten die samenhangen met de in artikel 4 lid 1 sub a. en b. genoemde taken, dan zal het overschot op basis van de in de begroting van dat jaar opgenomen verdeelsleutel worden verrekend met de gastgemeente. 15. Over de programmakosten van de in artikel 4 lid 1 sub d., e., f. en g. genoemde taken zullen in de begroting SDF van dat jaar afspraken over de te hanteren verdeelsleutel en betalingsperioden worden opgenomen.	
	NIEUW ARTIKEL: Artikel 11 - Voorjaarsbrief Het College van de Centrumgemeente stelt voor 1 juli van het jaar voorafgaande aan het nieuwe begrotingsjaar de voorjaarsbrief vast. In de voorjaarbrief worden in ieder geval de autonome ontwikkelingen en financiële uitgangspunten die voor het volgende begrotingsjaar en gelden opgenomen. Tevens bevat de voorjaarsbrief desgewenst voornemens tot wijzigingen c.q. intensiveringen in de taakuitvoering van de centrumregeling en de daarbij behorende budgettaire consequenties.
Artikel 10 - Portefeuillehoudersoverleg 1. Er vindt bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehoudersoverleg. 2. De centrumgemeente agendeert in het portefeuillehoudersoverleg ten minste twee maal per jaar de uitvoering van deze regeling. Zij spreken dan in ieder geval over a) de begroting, bedoeld in artikel 9, vijfde lid; b) de jaarrekening, bedoeld in artikel 9, twaalfde lid; c) de lijst van onderwerpen bedoeld in artikel 11, vierde lid, en stellen deze lijst vast; d) de onderwerpen die in samenwerking tot instemming worden gebracht, en stellen over deze onderwerpen een zwaarwegend advies op gericht aan het college van de centrumgemeente; e) het portefeuillehoudersoverleg kan nadere regels stellen omtrent de procedure voor het tot stand komen van het zwaarwegend advies.	**Artikel 12 – Portefeuillehouders overleg** 1. Er vindt bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehouderoverleg. Er bestaat een portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen, een portefeuillehouderoverleg Jeugdwet en een portefeuillehouderoverleg WMO. Het portefeuillehoudersoverleg Algemeen en Middelen bestaat uit een vertegenwoordiging van wethouders van de deelnemende gemeenten. In het portefeuillehoudersoverleg Jeugdwet en het portefeuillehoudersoverleg WMO nemen alle met deze onderwerpen belaste wethouders plaats. 2. De centrumgemeente agendeert in het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen ten minste tweemaal per jaar de uitvoering van deze regeling. Zij spreken dan in ieder geval over - de begroting, inclusief Voorjaarsbrief, bedoeld in artikel 10, vierde lid, en artikel 11; - de jaarverantwoording, bedoeld in artikel 10, elfde lid;

3. Instemming in het portefeuillehouders overleg vindt plaats op basis van het principe dat iedere gemeente één stem heeft en dat iedere gemeente is vertegenwoordigd of zich laat vertegenwoordigen en op basis van het principe van een gekwalificeerde meerderheid van 2/3e van het totaal aantal stemmen. 4. Indien noodzakelijk in verband met de te bespreken onderwerpen, neemt namens de centrumgemeente aan het portefeuillehoudersoverleg een extra vertegenwoordiger in de rol van opdrachtnemer deel. 5. Het college van de centrumgemeente betrekt de regionale ambtelijke werkgroepen bij de beleidsvoorbereidende taak, bedoeld in artikel 4, vijfde lid. 6. De communicatie over de uitvoer van deze regeling vindt plaats in het portefeuillehoudersoverleg en het secretarissenoverleg. Slechts indien sprake is van een uitvoeringskwestie die slechts één gastgemeente en centrumgemeente betreffen kan direct individueel contact tussen de centrumgemeente en betreffende gastgemeente plaatsvinden.	- de lijst van onderwerpen bedoeld in artikel 5, tweede lid, en stellen deze lijst vast; Zij stellen over deze onderwerpen een zwaarwegend advies op gericht aan het college van de centrumgemeente. 3. Instemming in het portefeuillehouders overleg vindt plaats op basis van het principe dat iedere gemeente één stem heeft en dat iedere gemeente is vertegenwoordigd of zich laat vertegenwoordigen en op basis van het principe van een gekwalificeerde meerderheid van 2/3e van het totaal aantal stemmen. Met betrekking tot het portefeuillehoudersoverleg Algemeen en Middelen geldt het in dit lid genoemde eveneens, met dien verstande dat de in dit overleg deelnemende wethouders de voor hun regio geldende gemeenten vertegenwoordigen en per gemeente in die regio één stem heeft. 4. Indien noodzakelijk in verband met de te bespreken onderwerpen, neemt op verzoek van de centrumgemeente, een vertegenwoordiger in de rol van opdrachtnemer en adviseur deel aan het portefeuillehouderoverleg. 5. Voordat een onderwerp wordt geagendeerd voor een portefeuilleoverleg WMO en Jeugd, wordt altijd advies gevraagd aan het management overleg sociaal domein, dat eventueel eigen werkgroepen kan instellen voor de taken, bedoeld in artikel 4. 6. De communicatie over de uitvoering van deze regeling vindt plaats in het portefeuillehouderoverleg, het gemeentesecretarissenoverleg en/of het managementoverleg SDF. Slechts indien sprake is van een uitvoeringskwestie die slechts één gastgemeente en centrumgemeente betreffen kan direct individueel contact tussen de centrumgemeente en betreffende gastgemeente plaatsvinden.
Artikel 11 secretarissenoverleg 1. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het secretarissenoverleg. 2. Het secretarissenoverleg bestaat uit de secretaris van de centrumgemeente en vier tot zes secretarissen van de gastgemeenten die worden aangewezen door het portefeuillehoudersoverleg.	**Artikel 13 - Gemeentesecretarissenoverleg** 1. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het gemeentesecretarissenoverleg. Het gemeentesecretarissenoverleg bestaat uit de secretaris van de centrumgemeente en vier tot zes secretarissen van de gastgemeenten

3. Het secretarissenoverleg komt ten minste vier maal per kalenderjaar bijeen. 4. Het secretarissenoverleg spreekt onder meer over de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan, de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente . Het secretarissenoverleg doet een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouders overleg, waarbij ten aanzien van de besluitvorming geldt: i. De centrumgemeente besluit zelfstandig in mandaat en dus zonder consultatie vooraf; dit betreft taken met wettelijke verplichte samenwerking met uitzondering van de gevallen waar het budgetrecht van de raad van de gastgemeente wordt gevraagd, waarvoor het recht van consultatie als bedoeld bij ii geldt; ofwel ii. De centrumgemeente neemt een voorgenomen besluit welke ter consultatie aan de andere gemeenten wordt voorgelegd; iii. de centrumgemeente neemt vervolgens op basis van de consultatie een besluit; ofwel iv. De centrumgemeente komt in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit; v. Besluitvorming over alle onderwerpen die niet vallen in één van de hiervoor genoemde categorieën vindt plaats door de centrumgemeente op basis van het mandaat in overeenstemming met het bepaalde in dit artikel sub i. 5. Het secretarissenoverleg kan een administratief protocol opstellen, zo nodig wijzigen en bijhouden dat de administratieve organisatie van deze regeling beschrijft. De gemeenten zullen zich inspannen om dit administratief protocol bij te houden en na te leven.	waarbij de Friese gemeentesecretarissen de afvaardiging uit hun eigen midden bepalen. 2. Het gemeentesecretarissenoverleg komt ten minste vier maal per kalenderjaar bijeen. 3. Het gemeentesecretarissenoverleg spreekt onder meer over de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan, de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente . Het secretarissenoverleg doet een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen. 4. Het gemeentesecretarissenoverleg kan een administratief protocol opstellen en zo nodig wijzigen. Het gemeentesecretarissenoverleg houdt een overzicht bij dat de administratieve organisatie van deze regeling beschrijft. De gemeenten zullen zich inspannen om dit administratief protocol na te leven.
	NIEUW ARTIKEL: Artikel 15 – Managementoverleg Sociaal domein 1. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het managementoverleg sociaal domein.

	Het managementoverleg sociaal domein bestaat uit directeur MO van de centrumgemeente en vier tot zes managers van afdelingen/sectoren sociaal domein van de gastgemeenten die worden aangewezen door zowel het portefeuillehouderoverleg WMO en Jeugd via een gezamenlijke voordracht. 2. Het managementoverleg sociaal domein komt tien maal per kalenderjaar bijeen of zoveel vaker als om inhoudelijke redenen noodzakelijk wordt geacht door een meerderheid van de deelnemers. 3. Het managementoverleg sociaal domein spreekt onder meer over de kwaliteit, haalbaarheid en actualiteit van de inhoudelijke voorstellen die worden voorgelegd aan de portefeuille overleggen WMO of Jeugd. Het managementoverleg sociaal domein doet een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouderoverleg WMO en/of Jeugd, waarbij ten aanzien van de besluitvorming geldt dat de centrumgemeente in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit komt; 4. Het managementoverleg sociaal domein kan een administratief protocol opstellen en zo nodig wijzigen. Het managementoverleg sociaal domein beschrijft de administratieve organisatie voor het inhoudelijke deel van deze regeling. De gemeenten zullen zich inspannen om dit administratief protocol na te leven.
	NIEUW ARTIKEL: Artikel 16 - Huishoudelijk Reglement In het portefeuillehouderoverleg Algemeen en Middelen wordt een huishoudelijk reglement overeengekomen dat regelt op welke wijze de in deze regeling beschreven gremia en de vanuit deze regeling ingestelde of in te stellen ambtelijke overleggen worden georganiseerd.
Artikel 18 – Uittreding en opheffing 1. Opheffing en uittreding is behoudens bijzondere omstandigheden niet mogelijk in de eerste vier jaar na 1 januari 2018. Van bijzondere omstandigheden is slechts sprake als hierover tussen de colleges en de burgemeesters van de gemeenten overeenstemming bestaat.	**Artikel 23 lid 1 – Wijziging van de eerste zin in:** Opheffing en uittreding is behoudens bijzondere omstandigheden niet mogelijk in de eerste zes jaar na 1 januari 2022.
Artikel 19 – Duur van de regeling	**Artikel 24 – Wijziging van het artikel in:**

Deze regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd, met dien verstande dat: 1. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarop geen wettelijke plicht tot samenwerking bestaat, slechts tot en met 31 december 2021 door gastgemeenten aan de centrumgemeente worden opgedragen; 2. In afwijking van sub a, de colleges en burgemeester kunnen besluiten, naar aanleiding van de evaluatie, bedoeld in artikel 21, de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarop geen wettelijke plicht tot samenwerking bestaat, ook na 31 december 2021, aan de centrumgemeente op te dragen, en 3. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarvoor een wettelijke verplichting tot samenwerking geldt, aan centrumgemeente worden opgedragen zo lang als deze wettelijke verplichting tot samenwerking op die taken bestaat.	Deze regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd, met dien verstande dat: a. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarop geen wettelijke plicht tot samenwerking bestaat, na 31 december 2027 door gastgemeenten op basis van een evaluatie niet langer aan de centrumgemeente kunnen worden opgedragen. Artikel 9 is van overeenkomstige toepassing; b. De taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, waarvoor een wettelijke verplichting tot samenwerking geldt, aan centrumgemeente worden opgedragen zo lang als deze wettelijke verplichting tot samenwerking op die taken bestaat, tenzij gemeenten na 31 december 2027 besluiten een andere vorm van gemeentelijke samenwerking aan te gaan.
Artikel 21 - Evaluatie Deze regeling en de uitvoering daarvan wordt in het derde jaar, uiterlijk voor 1 oktober 2020 geëvalueerd, mede ten behoeve van besluitvorming die betrekking heeft op artikel 19, onder b. Deze besluitvorming door de colleges en de burgemeester van de gemeenten vindt vóór 31 december 2020 plaats.	**Artikel 26 - Evaluatie** 1. Jaarlijks wordt in het gemeentesecretarissen overleg, bedoeld in artikel 13, de stand van zaken omtrent de samenwerking besproken met als doel om bijsturing te kunnen geven. Eens in de twee jaren organiseert het gemeentesecretarissenoverleg een reflectie op de samenwerking met alle direct betrokkenen bij deze regeling, in ieder geval de portefeuillehouders, de gemeentesecretarissen en de hoofden van het sociaal domein. 2. Deze regeling en de uitvoering daarvan wordt in het vijfde jaar, uiterlijk voor 1 oktober 2027 geëvalueerd, mede ten behoeve van besluitvorming die betrekking heeft op artikel 23, onder 2 of 3. Deze besluitvorming door de colleges en de burgemeester van de gemeenten vindt vóór 31 december 2027 plaats.
Artikel 22 – Inwerkingtreding Deze regeling treedt in werking op de dag, volgend op de dag waarop de colleges en de burgemeesters van de gemeenten deze regeling op de gebruikelijke wijze bekend hebben gemaakt, onder gelijktijdige intrekking van de Centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Friese Gemeenten.	**Artikel 27 – Inwerkingtreding** Deze regeling treedt in werking op de dag, volgend op de dag waarop de colleges en de burgemeesters van de gemeenten deze regeling op de gebruikelijke wijze bekend hebben gemaakt, onder gelijktijdige intrekking

	van de Centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Friese Gemeenten 2018.
Artikel 23 – Citeerwijze Deze regeling wordt aangehaald als ‘Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018’	**Artikel 28 – Citeerwijze** Deze regeling wordt aangehaald als ‘Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022’

Naam woordvoerder:	Namens de fractie:	Mijn fractie heeft de volgende wensen t.a.v. de wijziging centrumgemeenteregeling SDF 2022:	Mijn fractie heeft de volgende bedenkingen bij de wijziging centrumgemeenteregeling SDF 2022:	Mijn fractie heeft verder de volgende opmerkingen en aandachtspunten bij de wijziging centrumgemeenteregeling SDF 2022:
Femke Molenaar	GroenLinks Leeuwarden	Een duidelijke en snelle informatieverstrekking bij deze overheidsdienst op afstand. Graag een procedure en een organogram hoe je waar informatie kunt opvragen als raadslid	Wij willen graag teruggekoppeld krijgen hoe wij als raadsleden in deze centrumgemeenteregeling onze controlerende en kader stellende taak kunnen vervullen. Zijn er verschillen met de wijze waarop wij dit in een gewone ambtelijke afdeling doen en zo ja hoe moeten wij deze zien en ons in deze verhouden?	
Femke Molenaar	GroenLinks Leeuwarden	wij willen als raadsleden aan de voorkant betrokken zijn op het moment dat er beleid wordt voorbereid/gewijzigd. De kaderstellende rol van de raad moet geborgd zijn.		
Marcel Visser	VVD	1) Als Raad worden wij tijdig geïnformeerd over voorgenomen besluiten tav: - visie - beleidskaders - inkoopkaders verantwoording - projecten/programma's en de centrumregeling an sich 2) De raad heeft bij voorgenomen besluiten en beleidsplannen de ruimte tot het geven van sturing en inspraak. Als VVD ontvangen wij graag in een vroeg stadium – wanneer er nog ruimte is voor inspraak – het Jaarplan van SDF. 3) Bezien vanuit onderlinge samenwerking en evenwicht in taken en verantwoordelijkheden, zouden we graag zien dat er gewerkt gaat worden met een of meerdere Service Level Agreement (SLA). Met een SLA kunnen de wederzijdse verwachtingen vertaalt worden in indicatoren en voorzien van instrumentarium voor de noodzakelijk check and balances.	1) Wat de VVD betreft beperkt SDF haar tot alleen haar wettelijke taken. Er wordt middels deze nieuwe regeling besloten dat de taken en werkzaamheden (inkoop, het leveranciersmanagement en contractbeheer, regionale coördinatie en accounthouderschap) op de beleidsterreinen Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en OGGZ volledig in handen worden gelegd van de samenwerkingsorganisatie. Hoe meer taken we beleggen bij SDF hoe kleiner de impact/invloed van ons als Raad is. Dit is niet wat de VVD betreft niet wenselijk. 2) In de regeling staat vermeld: Artikel 9 - Tussentijdse taaktoedeling 1. Aan de centrumgemeente kunnen nieuwe taken en activiteiten, niet zijnde een uitbreiding van de in deze regeling beschreven bevoegdheden (mandaten en machtigingen), worden opgedragen. Dit is wat de VVD betreft in deze vorm niet acceptabel. Wat de VVD betreft kunnen pas nieuwe taken en activiteiten aan SDF worden toebedeeld na instemming van de Gemeenteraad van Leeuwarden.	1) Graag ontvangen wij het definitieve advies van de werkgroep ten aanzien van de Governance. 2) Graag ontvangen wij het definitieve advies van de werkgroep ten aanzien van de scope gemeenschappelijke regeling SDF.
Carlijn Niesink	ChristenUnie	samenwerken met andere Friese gemeente juichen wij toe. Bewaak wel ten alle tijde de mogelijkheden die wij als gemeenteraad hebben om ons eigen beleid te blijven voeren wat past bij ons als gemeente.	Door de grote hoeveelheid onderwerpen die nu bij het SDF worden belegd, ontstaat het risico dat wij als raad in Leeuwarden onze sturing en controlerende functie kwijtraken. We komen op een afstand te staan die niet wenselijk is.	Zorg dat de gemeenteraad voldoende sturingsmogelijkheden blijft houden.

Johan Magre	D66 Leeuwarden	Er is volgens artikel 11 een voorjaarsbrief welke het college van de centrumgemeente jaarlijks voor 1 juli opstelt. Wij zouden graag dat deze met onze gemeenteraad gedeeld gaat worden. Wij zouden graag willen dat de uitvoering van de Centrumregeling twee keer per jaar geagendeerd worden en eventuele ontwikkelingen te bespreken met de gemeenteraad. (En hierbij ook het zwaarwegende advies uit het portefeuillehoudersoverleg te delen zoals opgenomen in artikel 12 lid 2).	Het governance-vraagstuk blijft een punt van aandacht. Onze fractie hoopt dat gemeenteraden (raadsleden) beter meegenomen worden bij de gehele besluitvorming die bij SFD plaatsvindt (Zie wensen). Ook is ons nog niet geheel duidelijk welke verbeteringen SDF op dit vlak heeft doorgevoerd, specifiek gericht omtrent driehoeksrelatie tussen raadsleden, wethouder en SDF. Wie is wanneer verantwoordelijk e.d? Misschien kan dit nog even uitvoeriger uiteengezet worden.	Zie punt 3 en punt 4.
Christiaan Okkema	GBL	Geen wensen	Geen bedenkingen	Geen opmerkingen en aandachtspunten
Ans van den Berg Fokelien vd Meulen	CDA	Meer evalueren en gemeenteraden actief informeren over drastische wijzigingen in majeure contracten. Vooral daar waar het effect heeft voor de zorg/begeleiding van cliënten. Regelmatig een terugkoppeling over de kwaliteit van de geleverde zorg en ondersteuning aan de gemeenteraden, het gerealiseerde beleid in het jaarverslag, alsmede een informerende voorjaarsbrief met beleidsvoornemens en prioritering.	Meer afbakening tussen het Inhoudelijke verhaal en tussen Bestuur en Middelen. Meer mandaat en meer de gemeenteraden betrekken bij de uitvoering door SDF lijkt ons passend. Ook goed dat er een voorjaarsbrief komt en dat het begrotingsproces beter wordt afgestemd. We vragen ons wel af in hoeverre de relatie tussen gastgemeente en centrumgemeente daadwerkelijk verandert van klant vs leverancier naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid.	Vragen 1. Op 31 december lopen de contracten beschermd wonen af met de huidige Beschermd Wonen aanbieders. Komen er evaluaties met de huidige contractanten in de gemeente Leeuwarden en zullen er drastische wijzigingen komen met volgende contractanten? Heeft dat ook consequenties voor bewoners? 2. In hoeverre zijn de voorgestelde wijzigingen m.b.t. deze centrumregeling in lijn met het recht en het algemeen belang? M.a.w. Hoe en door welk orgaan heeft de toetsing hierop voor het indienen van dit voorstel plaatsgevonden? Waarom vallen deze stukken onder het geheimhoudingsplicht? 3. Waaruit blijkt uit de voorgestelde wijziging het collectief besef dat de relatie tussen gastgemeente en centrumgemeente er niet een van klant vs leverancier is? Hoe wordt dit ondervangen? 4. De voorgestelde regelwijziging staat en valt met de deelname van B&W's en toestemming van de afzonderlijke gemeenteraden. Wat gebeurt er als een gemeenteraad van een deelnemende gemeente geen toestemming geeft om de regeling formeel te wijzigen? 5. Het budget voor SDF om centrumgemeente taken uit te voeren is gebaseerd op landelijke richtlijnen hiervoor? Hoe is dit geregeld voor de niet-verplichte taken? 6. Op welke wijze worden wij (raadsleden) geïnformeerd m.b.t. de jaarlijkse verantwoording van de geleverde zorg en de controle daarop? Ontvangen wij tevens een tussenrapportage over de bevindingen, knelpunten, stand van zaken over de taken, bijvoorbeeld in een jaarverslag?

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

MEMO

Aan:	Gemeenteraad
Van:	Hilde Tjeerdema
Datum:	25-11-2021
Onderwerp:	Reactiememo vragen herziene centrumregeling SDF 2022
Registratienummer:	2021-064029
Kopie:	

Aanleiding
Op 26 oktober 2021 heeft het college u gevraagd toestemming aan het college te verlenen om een wijzing door te voeren in de centrumgemeenteregeling Sociaal Domein Fryslân en daarmee een herziene regeling vanaf 2022 vast te stellen.

U heeft tot en met 24 november 2021 de gelegenheid gekregen om hierover vragen, wensen en bedenkingen aan te geven. Deze zijn op 25 november 2021 bij ons binnengekomen en treft u integraal aan in dit memo.

Met dit memo geven we per fractie een antwoord op de ingebrachte vragen en geven we een reactie op de aangedragen wensen en bedenkingen. Daarnaast hebben we vooruitlopend op deze reactie de relevante adviezen aan u ter beschikking gesteld, zodat u meer in de diepte tot u kan nemen wat de bedoeling van de onderhavige wijzigingen zijn.

We verwachten dat hiermee voldoende tegemoet kan worden gekomen aan uw vragen, wensen en bedenkingen en u over kunt gaan tot het verlenen van de gevraagde toestemming.

GroenLinks

Wensen

1. *Een duidelijke en snelle informatieverstrekking bij deze overheidsdienst op afstand. Graag een procedure en een organogram hoe je waar informatie kunt opvragen als raadslid.*
2. *Wij willen als raadsleden aan de voorkant betrokken zijn op het moment dat er beleid wordt voorbereid/gewijzigd. De kaderstellende rol van de raad moet geborgd zijn.*

Reactie college van B&W:

1. Principeafspraak binnen dit samenwerkingsverband is dat het eigen college van B&W communiceert met de raden. Voor de gemeente Leeuwarden is dit dus een bijzondere, omdat het organisatieonderdeel SDF onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke organisatie van Leeuwarden. Desalniettemin kan dit principe worden gehanteerd, aangezien ook vanuit de gemeente Leeuwarden ambtelijke ondersteuning aanwezig is die primair lokaal werkt. Dit betekent dus dat de informatievoorziening vanuit de lokale beleidsafdeling zal komen. Desalniettemin worden nog nadere afspraken gemaakt hoe vanuit het organisatieonderdeel SDF informatievoorziening naar de raden zal worden gedaan. Dit zal onderdeel uit maken van het nog op te stellen Huishoudelijke Reglement (art. 16 van de regeling).

2. Omdat de centrumgemeenteregeling enkel kan zien op datgene wat er tussen colleges moet worden geregeld, en dus ook enkel kan zien op bevoegdheden van colleges, is in de regeling geen afspraken over het vaststellen van beleid gemaakt. Daarmee zou de bevoegdheid van de raad worden geraakt. In het nog op te stellen Huishoudelijke Reglement (art. 16 van de regeling) wordt voorzien in een procedure waarbij raden tijdig en adequaat worden betrokken bij het ontwikkelen van beleid of het wijzigen ervan, zoals bijvoorbeeld het opstellen van een startnotitie voor nieuw/te wijzigen beleid, het kunnen geven van wensen en bedenkingen door de raad en hoe verdere betrokkenheid, overeenstemming en besluitvorming daarover moet plaatsvinden. Deze werkwijze wordt ontwikkeld aan de hand van de ervaringen die we de afgelopen jaren hebben opgedaan, waarbij wordt gekeken welke elementen daarbinnen goed hebben gewerkt en welke minder goed.

Bedenkingen

Wij willen graag teruggekoppeld krijgen hoe wij als raadsleden in deze centrumgemeenteregeling onze controlerende en kader stellende taak kunnen vervullen. Zijn er verschillen met de wijze waarop wij dit in een gewone ambtelijke afdeling doen en zo ja hoe moeten wij deze zien en ons in deze verhouden?

Reactie college van B&W:

Dit interpreteren we als een vraag. In navolging van het antwoord op de eerste vraag/wens. In de eerste plaats is het college primair voor de raad aanspreekpunt rondom haar kaderstellende en controlerende taak. Voor de kaderstellende en controlerende taak van de raad voor onderwerpen binnen een samenwerkingsverband geldt daarbij dat alle raden gelijkelijk moeten

worden bediend. Dat vraagt op het juiste moment alle raden tegelijkertijd te betrekken. En daarom is juist van belang dat raden vroegtijdig worden meegenomen in het doen van kaderstellende uitspraken.

VVD

Wensen

1. *Als Raad worden wij tijdig geïnformeerd over voorgenomen besluiten tav: - visie - beleidskaders - inkoopkaders verantwoording - projecten/programma's en de centrumregeling an sich*
2. *De raad heeft bij voorgenomen besluiten en beleidsplannen de ruimte tot het geven van sturing en inspraak. Als VVD ontvangen wij graag in een vroeg stadium – wanneer er nog ruimte is voor inspraak – het Jaarplan van SDF.*
3. *Bezien vanuit onderlinge samenwerking en evenwicht in taken en verantwoordelijkheden, zouden we graag zien dat er gewerkt gaat worden met een of meerdere Service Level Agreement (SLA). Met een SLA kunnen de wederzijdse verwachtingen vertaalt worden in indicatoren en voorzien van instrumentarium voor de noodzakelijk check and balances.*

Reactie college van B&W:

1. Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen van de GroenLinks-fractie.
2. De Voorjaarsbrief (art. 11) kan uiteraard worden gedeeld. Hierop wordt de begroting van SDF gebaseerd, die later integraal van de begroting van de gemeente Leeuwarden zal worden opgenomen, aangezien de gemeente Leeuwarden centrumgemeente is. Zulks geldt eveneens voor de jaarverantwoording in relatie tot de jaarstukken van de gemeente Leeuwarden.
3. In de verder uitwerking van de afspraken voortvloeiende uit deze herziene regeling zal er een zogenaamd Administratief Protocol/Beschrijving Administratieve Processen worden opgesteld, waarin juist de in deze wens genoemde onderwerpen worden behandeld en het genoemde effect teweeg zal worden gebracht.

Bedenkingen

1. *Wat de VVD betreft beperkt SDF haar tot alleen haar wettelijke taken. Er wordt middels deze nieuwe regeling besloten dat de taken en werkzaamheden (inkoop, het leveranciers-management en contractbeheer, regionale coördinatie en accounthouderschap) op de beleidsterreinen Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en OGGZ volledig in handen worden gelegd van de samenwerkingsorganisatie. Hoe meer taken we beleggen bij SDF hoe kleiner de impact/invloed van ons als Raad is. Dit is niet wat de VVD betreft niet wenselijk.*
2. *In de regeling staat vermeld:*
   Artikel 9 - Tussentijdse taaktoedeling 1. Aan de centrumgemeente kunnen nieuwe taken en activiteiten, niet zijnde een uitbreiding van de in deze regeling beschreven bevoegdheden (mandaten en machtigingen), worden opgedragen. Dit is wat de VVD betreft in deze vorm niet acceptabel. Wat de VVD betreft kunnen pas nieuwe taken

en activiteiten aan SDF worden toebedeeld na instemming van de Gemeenteraad van Leeuwarden.

Reactie college van B&W:

1. Ons inziens voldoet de regeling om onze taken in het Sociaal Domein uit te voeren en dat we dit op deze wijze samen met de Friese gemeenten moeten doen. In het advies van de werkgroep Scope is nadrukkelijk onderzocht voor welke taken een regionaal samenwerkingsverband nodig is. Dat heeft te maken met een sterke wens van het Rijk (zie Kamerbrief "Perspectief voor Jeugd", d.d. 20 maart 2020, kenmerk 1663105-203241-J), de wijze waarop het Rijk middelen verdeeld naar de regio (de gemeente Leeuwarden ontvangt via de Decentralisatie-uitkering Opvang verschillende budgetten die regionaal besteed moeten worden, zoals Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang en Uitstapprogramma's voor prostitués) of daar waar sprake is van een Friese zorgstructuur die niet overal lokaal aanwezig is.

2. Artikel 9 ziet op een procedure waarin overeenstemming tussen gemeenten kan worden bereikt over taken en activiteiten van het niveau "feitelijke handelingen". Voor het wijzigen van de inhoudelijke scope van de regeling en de door het college over te dragen bevoegdheden, geldt de wettelijke procedure van het wijzigen van de regeling waarbij de raad net als in het onderhavige besluit toestemming moet geven.

   Bovendien moet in dit kader worden benoemd dat SDF als zodanig enkel ziet op het onder de gemeente Leeuwarden ondergebrachte organisatieonderdeel. SDF betreft voor de gemeente Leeuwarden niet een op afstand gezet takenpakket. Juridisch gezien, is de gemeente Leeuwarden het samenwerkingsverband. Immers, de overige Friese gemeenten dragen bevoegdheden en de daarmee gepaard gaande taken en activiteiten op aan het college van de gemeente Leeuwarden, zijnde de centrumgemeente. Leeuwarden zelf draagt geen bevoegdheden over. De raad van de gemeente Leeuwarden ziet per definitie toe op het functioneren van het college van B&W als centrumgemeente.

Overige vragen

1. *Graag ontvangen wij het definitieve advies van de werkgroep ten aanzien van de Governance.*
2. *Graag ontvangen wij het definitieve advies van de werkgroep ten aanzien van de scope gemeenschappelijke regeling SDF.*

Reactie college van B&W:

Met betrekking tot beide vragen: deze informatie is reeds verstrekt.

CDA

Wensen

1. *Meer evalueren en gemeenteraden actief informeren over drastische wijzigingen in majeure contracten. Vooral daar waar het effect heeft voor de zorg/begeleiding van cliënten.*
2. *Regelmatig een terugkoppeling over de kwaliteit van de geleverde zorg en ondersteuning aan de gemeenteraden, het gerealiseerde beleid in het jaarverslag, alsmede een informerende voorjaarsbrief met beleidsvoornemens en prioritering.*

Reactie college van B&W:

1. Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen van de GroenLinks-fractie.
2. Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen van de GroenLinks-fractie.

Bedenkingen

1. *Meer afbakening tussen het Inhoudelijke verhaal en tussen Bestuur en Middelen. Meer mandaat en meer de gemeenteraden betrekken bij de uitvoering door SDF lijkt ons passend. Ook goed dat er een voorjaarsbrief komt en dat het begrotingsproces beter wordt afgestemd. We vragen ons wel af in hoeverre de relatie tussen gastgemeente en centrumgemeente daadwerkelijk verandert van klant vs leverancier naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid.*

Reactie college van B&W:

1. Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen van de GroenLinks-fractie.
   In aanvulling op het antwoord bij die vraag constateren we ambtelijk en bestuurlijk dat de onderlinge verhoudingen wel aan het verschuiven zijn. Uiteraard blijft de gemeente Leeuwarden als centrumgemeente deels dienstverlener aan de Friese gemeenten, maar het evaluatieproces en de recentelijke trajecten rondom de Taskforce Jeugdzorg en het Regionaal Plan Beschermd Wonen hebben laten zien dat gemeenten meer een meer hun gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor een goed werkend regionaal stelsel voor de Jeugdzorg en de WMO.

Vragen

1. *Op 31 december lopen de contracten beschermd wonen af met de huidige Beschermd Wonen aanbieders. Komen er evaluaties met de huidige contractanten in de gemeente Leeuwarden en zullen er drastische wijzigingen komen met volgende contractanten? Heeft dat ook consequenties voor bewoners?*
2. *In hoeverre zijn de voorgestelde wijzigingen m.b.t. deze centrumregeling in lijn met het recht en het algemeen belang? M.a.w. Hoe en door welk orgaan heeft de toetsing hierop voor het indienen van dit voorstel plaatsgevonden? Waarom vallen deze stukken onder het geheimhoudingsplicht?*
3. *Waaruit blijkt uit de voorgestelde wijziging het collectief besef dat de relatie tussen gastgemeente en centrumgemeente er niet een van klant vs leverancier is? Hoe wordt dit ondervangen?*
4. *De voorgestelde regelwijziging staat en valt met de deelname van B&W's en toestemming van de afzonderlijke gemeenteraden. Wat*

gebeurt er als een gemeenteraad van een deelnemende gemeente geen toestemming geeft om de regeling formeel te wijzigen?

5. *Het budget voor SDF om centrumgemeente taken uit te voeren is gebaseerd op landelijke richtlijnen hiervoor? Hoe is dit geregeld voor de niet-verplichte taken?*
6. *Op welke wijze worden wij (raadsleden) geïnformeerd m.b.t. de jaarlijkse verantwoording van de geleverde zorg en de controle daarop? Ontvangen wij tevens een tussenrapportage over de bevindingen, knelpunten, stand van zaken over de taken, bijvoorbeeld in een jaarverslag?*

Reactie college van B&W:

1. Op dit moment is de aanbestedingsprocedure nog niet afgerond. De gunning wordt binnenkort verwacht. In het eerste kwartaal van 2022 zullen alle gemeenteraden over het verloop van deze aanbesteding en de consequenties ervan voor de inwoners en hun gemeenten worden geïnformeerd.

2. De centrumgemeenteregeling is juridisch getoetst en door twee werkgroepen is geadviseerd welke herziening van de regeling in het algemeen belang vereist is. In het advies van de werkgroep Scope is nadrukkelijk onderzocht voor welke taken een regionaal samenwerkingsverband nodig is. Dat heeft te maken met een sterke wens van het Rijk (zie Kamerbrief “Perspectief voor Jeugd”, d.d. 20 maart 2020, kenmerk 1663105-203241-J), de wijze waarop het Rijk middelen verdeeld naar de regio (de gemeente Leeuwarden ontvangt via de Decentralisatie-uitkering Opvang verschillende budgetten die regionaal besteed moeten worden, zoals Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang en Uitstapprogramma’s voor prostitués) of daar waar sprake is van een Friese zorgstructuur die niet overal lokaal aanwezig is.

   Van geheimhouding is in deze geen sprake. Deze regeling en hetgeen ermee samenhangt is openbaar.

3. Zie antwoord op vraag 1 bij Bedenkingen van het CDA.

4. Strikt genomen kan dat college niet deelnemen aan deze regeling. Dit heeft echter wel consequenties, aangezien het Rijk samenwerking verlangt. Zie hiervoor Kamerbrief “Perspectief voor Jeugd”, d.d. 20 maart 2020, kenmerk 1663105-203241-J. De Minister gaat dan zover dat deze een instructie zal geven. Daarnaast leidt het tot praktische knelpunten, zoals de deelname aan reeds in gezette aanbestedingsprocedures Jeugdzorg en Beschermd Wonen en de verdeling bij regionale middelen in beheer bij de centrumgemeente.

5. Voor de regionale WMO-taken ontvangt de gemeente Leeuwarden rechtstreeks middelen ten behoeve van de hele regio Fryslân, maar voor de Jeugdzorg worden alle middelen conform het landelijke verdeelmodel verdeeld over alle individuele gemeentes. Bij de verdeling van deze middelen is geen onderscheid gemaakt tussen datgene wat verplicht en niet-verplicht aan samenwerking geldt.

6. Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen van de GroenLinks-fractie.

ChristenUnie

Wensen
Samenwerken met andere Friese gemeente juichen wij toe. Bewaak wel ten alle tijde de mogelijkheden die wij als gemeenteraad hebben om ons eigen beleid te blijven voeren wat past bij ons als gemeente.

Reactie college van B&W:
Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen en bij de bedenkingen van de GroenLinks-fractie.

Bedenkingen
Door de grote hoeveelheid onderwerpen die nu bij het SDF worden belegd, ontstaat het risico dat wij als raad in Leeuwarden onze sturing en controlerende functie kwijtraken. We komen op een afstand te staan die niet wenselijk is.

Reactie college van B&W:
Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen en bij de bedenkingen van de GroenLinks-fractie.

Overige vragen
Zorg dat de gemeenteraad voldoende sturingsmogelijkheden blijft houden.

Reactie college van B&W:
Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen en bij de bedenkingen van de GroenLinks-fractie.

D66

Wensen
1. *Er is volgens artikel 11 een voorjaarsbrief welke het college van de centrumgemeente jaarlijks voor 1 juli opstelt. Wij zouden graag dat deze met onze gemeenteraad gedeeld gaat worden.*
2. *Wij zouden graag willen dat de uitvoering van de Centrumregeling twee keer per jaar geagendeerd worden en eventuele ontwikkelingen te bespreken met de gemeenteraad. (En hierbij ook het zwaarwegende advies uit het portefeuillehoudersoverleg te delen zoals opgenomen in artikel 12 lid 2).*

Reactie college van B&W:
1. Zie het antwoord bij de wensen onder 2 van de VVD-fractie.
2. We zeggen toe dat tweemaal per jaar de uitvoering kan worden geagendeerd en ontwikkelingen worden gedeeld. Voor het zwaarwegende advies als bedoeld in artikel 12 lid 2 van de regeling geldt het antwoord op vraag 1. De Voorjaarsbrief en het advies zijn nauw verbonden en kaderstellend voor de inrichting van de begroting.

Bedenkingen

1. *Het governance-vraagstuk blijft een punt van aandacht. Onze fractie hoopt dat gemeenteraden (raadsleden) beter meegenomen worden bij de gehele besluitvorming die bij SFD plaatsvindt (Zie wensen).*
2. *Ook is ons nog niet geheel duidelijk welke verbeteringen SDF op dit vlak heeft doorgevoerd, specifiek gericht omtrent driehoeksrelatie tussen raadsleden, wethouder en SDF. Wie is wanneer verantwoordelijk e.d.? Misschien kan dit nog even uitvoeriger uiteengezet worden. "*

<u>Reactie college van B&W:</u>

1. Zie antwoord op vraag 2 bij de wensen en bij de bedenkingen van de GroenLinks-fractie.
2. Zie antwoord op vraag 1 bij de wensen en bij de bedenkingen van de GroenLinks-fractie. Dit wordt geregeld in het Huishoudelijk Reglement.

EINDRAPPORT

‘Rapportage Evaluatietraject Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân (SDF)’

BEDRIJF/ORGANISATIE
Gemeente Leeuwarden

DATUM
26 oktober 2020

Dio Simmelink
Marcella Rijkschroeff

INLEIDING **3**

HISTORISCH PERSPECTIEF **4**

Highlights 4
Parallelle ontwikkelingen 4

OPDRACHTFORMULERING **5**

Oorspronkelijke vraagstelling 7

FASE 1: AANSCHERPING VAN ONDERZOEKSVRAAG **8**

FASE 2: EVALUATIE VAN DE SAMENWERKING **10**

Analyse aan de hand van NORA-model en onderzoeksvragen 10
De formele kant van de samenwerking 11
De informele kant van de samenwerking 16
Aanvullende onderzoeksvraag: het betrekken van gemeenteraden 19

TERUGBLIK OP HET ADVIES UIT 2016 ..... **21**

ADVIES 2020 ..... **23**

RELATIE MET DE ADVIEZEN UIT DE EVALUATIE VAN 2016 EN DE EVALUATIE VAN DE INKOOP **26**

PERSPECTIEF VOOR DOORONTWIKKELING **27**

ADDENDUM **29**

Ad1: Initiële uitvraag 29
Ad 2: Onderzoeksaanpak 32
Ad 3: Governance: praktisch toegepast en bestuurlijke thema's 34
Ad 4: De invloed van formele en informele sturing op de samenwerking 35

Inleiding

Sociaal Domein Fryslân (SDF) is de samenwerkingsorganisatie van de 18[1] Friese gemeenten die op basis van een centrumregeling tot stand is gebracht. De regeling is getroffen om de afspraken vast te leggen die de Friese gemeenten hebben gemaakt met het oog op de gezamenlijke uitvoering door centrumgemeente en gastgemeenten van de wettelijke taken waarvoor gemeenten wettelijk verplicht moeten samenwerken alsmede van de taken waarvoor gemeenten vrijwillig kunnen samenwerken op een doelmatige en doeltreffende wijze. De taken zijn de wettelijke taken op het terrein van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de functies voor deze taken zien op beleidsvoorbereiding, de inkoop, het contractmanagement en -beheer en de uitvoering en het financieel-administratief verwerken alsmede het cliëntenbeheer.[2]

SDF als entiteit is als een afdeling direct onder de aansturing van de gemeentesecretaris van de gemeente Leeuwarden gepositioneerd. De eerste centrumgemeenteregeling is in 2014 afgesloten. Na een evaluatie (2016) en een nieuwe centrumgemeenteregeling (2018), is het wederom tijd voor een evaluatie van de werking van de samenwerking in het kader van de centrumregeling. Deze evaluatie vindt plaats op grond van de Centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018[3]. Hierin is bepaald dat de evaluatie van de centrumregeling plaatsvindt vóór 1 oktober 2020 zodat de bestuurlijke besluitvorming vóór 31 december 2020 afgerond kan worden.

Op 7 februari 2020 is een opdrachtomschrijving opgesteld waarin de aanleiding, centrale vraagstelling, aandachtspunten en de projectorganisatie is benoemd. Deze is opgenomen in addendum 1. Daarin is tevens benoemd dat het college van B&W van de gemeente Leeuwarden als centrumgemeente, namens de Friese gemeenten de opdracht aan Rijnconsult heeft gegeven tot het doen van deze evaluatie. Deze keuze is mede ingegeven door het gehanteerde model waarin de samenwerking niet alleen wordt gewogen op grond van de vastgestelde regels maar er ook voldoende aandacht is voor relaties en cultuur als context voor houding en gedrag.

In het onderhavige evaluatie onderzoek wordt naast een vergelijking met de uitkomsten van het onderzoek van 2016 vooral stilgestaan bij de wijze waarop de samenwerking in het kader van de centrumregeling SDF duurzaam voortgezet kan worden in de toekomst.

[1] Peildatum 1-1-2019
[2] Staatscoutant 2017 nr. 61128 – 24 oktober 2017, artikel 2
[3] Staatscourant 2017 nr. 61128 – 24 oktober 2017, artikel 21

Historisch perspectief

Highlights

2014 – Oprichting Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân door alle Friese Gemeenten
2015 – Decentralisatie door het Rijk van jeugdzorg, huishoudelijke hulp en arbeidsparticipatie
2016 – Evaluatieonderzoek 'Samenwerking Sociaal Domein Fryslân door KPMG
2018 – Herziening Centrumregeling
2020 – Evaluatieonderzoek 'Evaluatietraject Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân' door Rijnconsult
2021 – Besluitvorming over vervolg Centrumregeling door 18 Friese gemeenten
2021 – Nieuwe wetgeving vanuit het Rijk omtrent regionale samenwerking

Gemeenten hebben met de invoering van de Decentralisaties op Jeugdzorg, huishoudelijke hulp en arbeidsparticipatie vanaf 2015 veel meer verantwoordelijkheid gekregen voor het organiseren van hulp en ondersteuning op deze terreinen. Sinds januari 2015 geven de Friese gemeenten gezamenlijk uitvoering hieraan. Daarvoor is de organisatie SDF in het leven geroepen. Een inkooporganisatie voor de inkoop van Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang, Pleegzorg, Dyslexie, Specialistische jeugdhulp en Hoog specialistische jeugdhulp. Voor negen gemeenten verzorgt SDF daarnaast de afhandeling van het berichtenverkeer en de facturatie.

De eerste prioriteit van de samenwerkende gemeenten in Friesland was het ordentelijk uitvoeren van de overgang van centraal naar decentraal en te zorgen dat bestaande en nieuwe cliënten met een hulp- en ondersteuningsbehoefte gebruik konden maken van de noodzakelijke ondersteuning. In tweede instantie moest de ondersteuning ook met minder middelen georganiseerd worden, met een gelijkblijvende of betere kwaliteit. Echter, de eerste prioriteit lag bij de voorbereiding op de transitie en niet direct bij de vormgeving van de transformatie. De vernieuwing die in 2016 is gerealiseerd is, ligt vooral in het neerzetten van een stevige basisstructuur voor een (toen) nieuw systeem. De evaluatie in 2016 laat zien dat naast procesverbeteringen er ook aandacht moet zijn voor het bevorderen van integraliteit in de samenwerking, het doorontwikkelen van de bekostiging en ruimte voor maatwerk, en een steviger rol van SDF als inkoper.

Parallelle ontwikkelingen

Inmiddels hebben Minister De Jonge en Minister Dekker de uitgangspunten en eisen die het Rijk stelt aan regionale samenwerking in de Jeugdzorg gecommuniceerd (Kamerbrief van 20 maart 2020 met kenmerk 1663105-203241-J met als titel Perspectief voor Jeugd). Daarbij staan twee eisen en twee uitgangspunten centraal. Hieronder wordt dit verkort weergegeven met afrondend een korte conclusie over de situatie in Friesland en de gevolgen ervan voor het onderhavige evaluatietraject.

Als eerste eis wordt gesteld dat er een Regionale Agenda Zorg voor Jeugd komt. Deze agenda beslaat naast het benoemen van de gezamenlijke opgave en een stappenplan voor de transformatie van de Jeugdzorg ook de organisatie van de inkoop van Jeugdzorg en het eenduidig organiseren van het hulpaanbod voor jeugdigen. Er wordt ook aangegeven dat er bovenregionale afstemming en afspraken komen over onder meer de beschikbaarheid en continuïteit van zorg en de financiering daarvan. Deze afspraken zullen worden vastgesteld door de gemeenteraden met daarbij een koppeling aan de inkoopcyclus. De tweede eis die in de brief wordt gesteld is dat er een regionale samenwerkingsvorm conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) moet zijn. Het ontbreken of disfunctioneren van deze samenwerkingsvorm kan leiden tot ingrepen van de Ministers via de bestuurlijke interventieladder.

Opdrachtformulering

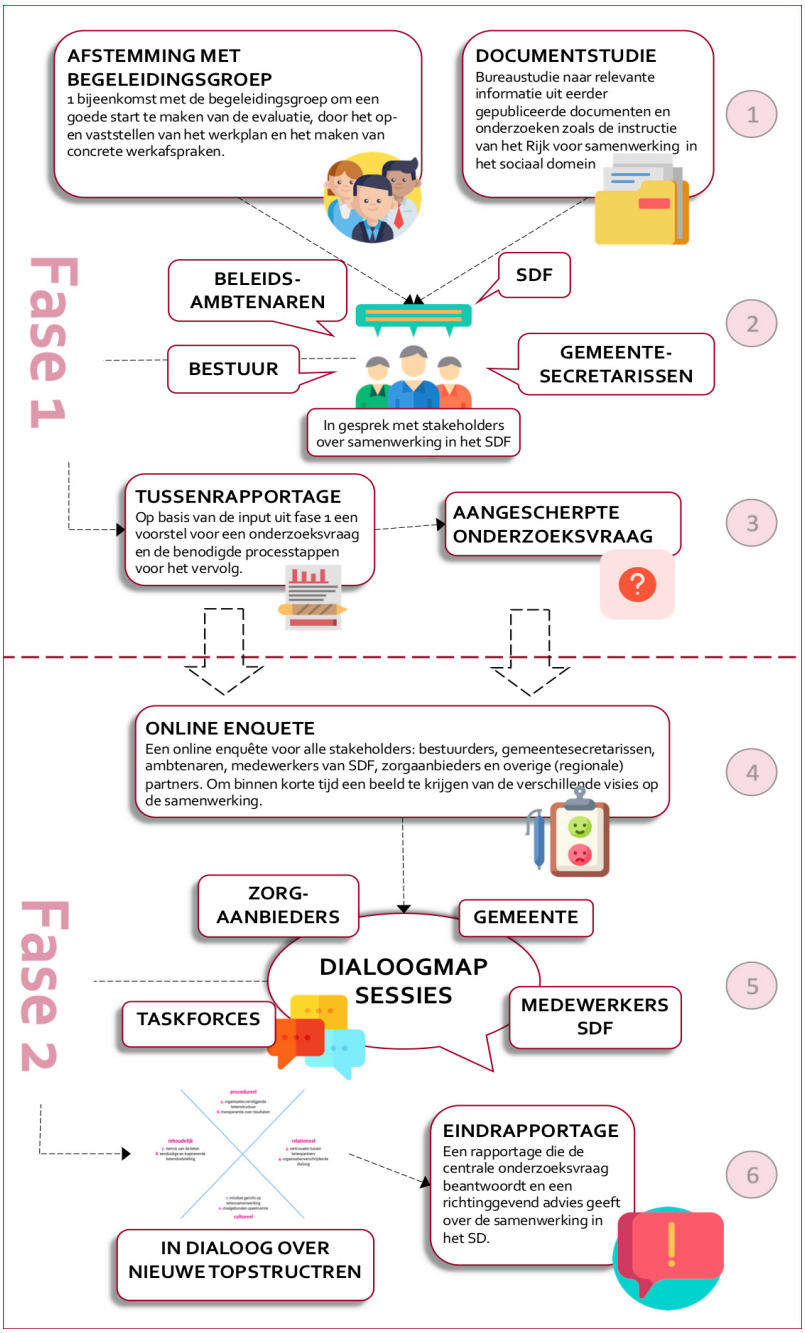
De onderzoeksopzet kent drie fases: de opdracht zoals deze in de formulering van 7 februari 2020 is opgesteld, de centrale vraagstelling en de beantwoording van de centrale vraagstelling. Er is voor een onderzoekstraject gekozen waarin voorafgaand aan het beantwoorden van de centrale vraagstelling, deze eerst wordt aangescherpt. Met deze aanscherping kan de data gerichter worden opgehaald en geanalyseerd. Het onderzoeksproces bestaat daarmee uit twee fases (zie afbeelding 1 voor een gedetailleerd procesoverzicht):

Fase 1: Oriëntatie op de centrale vraagstelling. 'Het net ophalen': op alle relevante niveaus moet geïnventariseerd worden hoe de verschillende gemeenten tegenover de samenwerking staan; hoe is de motivatie, wat zijn de verwachtingen en hoe schetsen ze het toekomstperspectief. Dit moet worden samengevat in een tussenrapportage waarin een voorstel wordt gedaan voor een aangescherpte centrale vraagstelling en inrichting van het vervolgproces van de evaluatie: reikwijdte, processtappen, activiteiten en planning.

Fase 2: Beantwoording van de aangescherpte centrale vraagstelling. Met de tussenrapportage in de hand zal vervolgens de daadwerkelijke evaluatie worden uitgevoerd. Dit resulteert in een eindrapportage waarin op grond van de daadwerkelijke evaluatie een richtinggevend advies gegeven wordt voor de korte en (middel)lange termijn, over hoe de gemeenten de samenwerking in het sociaal domein vorm kan krijgen. Dit advies moet door de gemeenten gebruikt kunnen worden om huidige afspraken te behouden of bij te stellen.

Het voorbereiden van de fase van besluitvorming over dit advies vindt parallel aan de tweede fase van het onderzoeksproces plaats. Het begeleiden van deze besluitvorming na oplevering van dit adviesrapport wordt vooreerst door de opdrachtgever ter hand genomen.

De oorspronkelijke opdrachtformulering is opgenomen in addendum 1.

Afbeelding 1

Oorspronkelijke vraagstelling
Het doel van de evaluatie is een goed beeld te krijgen van het huidige functioneren van het samenwerkingsverband en een perspectief te schetsen voor de doorontwikkeling naar een toekomstbestendige samenwerking. Dit doel is geconcretiseerd in de centrale vraagstelling en hoofdvragen die hieronder worden geformuleerd.

Heeft de samenwerking sinds de herziening bereikt wat de Friese gemeenten vooraf met de samenwerkingsvorm hebben beoogd?
• Welke successen zijn er gevierd? • Welke knelpunten zijn ervaren?
Welke opvattingen bestaan er over de omvang, inhoud en doelstellingen voor de toekomst?
• Wat betekent dit voor de borging van de samenwerking? • Welke uitvoeringsstructuur past hierbij?

Afbakening van het onderzoek
In het onderhavige evaluatie onderzoek wordt naast een vergelijking met de uitkomsten van het onderzoek van 2016 vooral stilgestaan bij de wijze waarop de samenwerking in het kader van de centrumregeling SDF voortgezet kan worden in de toekomst.

Aan de scope van het onderzoek en het onderzoeksveld zijn de volgende voorwaarden gesteld:

- De samenwerking op het gebied van (arbeids)participatie valt buiten de scope van de evaluatie. De uitkomsten van de evaluatie kunnen wel gevolgen hebben voor dit domein.
- De samenwerking in SDF verband is breder dan hetgeen is benoemd in de centrumregeling. Dat wil zeggen dat er wordt samengewerkt op onderwerpen die niet in de regeling zijn benoemd bij de verplichte en vrijwillige samenwerking. Er zijn taskforcegroepen actief, onder meer op het gebied van begeleid wonen en het verbeteren van de controle op het inkoopproces.
- De gemeente Leeuwarden is zowel deelnemer als eindverantwoordelijke voor de uitvoering in het sociaal domein. Beide rollen worden afzonderlijk meegenomen in de evaluatie.
- In maart of april 2020 wordt een eerste instructie van het Rijk voor samenwerking in het sociaal domein verwacht. Deze instructie wordt meegenomen in de vormgeving van het evaluatieproces.
- Bij het ophalen van de benodigde data hebben we ons gericht op de volgende groepen deelnemers:
    - Bestuurders
    - Gemeentesecretarissen
    - Directeuren/afdelingshoofden Sociaal Domein
    - (Beleids)ambtenaren
    - Medewerkers van SDF (als entiteit)
    - Zorgaanbieders (online enquête)

Fase 1: Aanscherping van onderzoeksvraag

Om de onderzoeksvraagstelling te kunnen aanscherpen, heeft een brede consultatie plaatsgevonden onder de gemeenten, de entiteit SDF en de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân. De resultaten van deze fase zijn beoordeeld aan de hand van het vastgestelde beoordelingskader op grond van het onderzoeksmodel (zie addendum 2). Dat heeft geleid tot aanscherpingen op de oorspronkelijke centrale vraagstelling. Deze luidt nu als volgt:

'In hoeverre voldoet de huidige centrumregeling aan wat er met de samenwerking beoogd wordt?'

Vervolgens zijn op grond van de rode draden uit de deze fase de deelvragen geformuleerd. Uit de brede consultatie komen vier thema's naar voren. De eerste twee onderwerpen (doelstelling en borging) gaan over de formele aspecten van de samenwerking zoals inhoud en procedurele afspraken. De laatste twee onderwerpen (sturing en samenwerking) hebben betrekking op de informele aspecten van de samenwerking zoals cultuur en de kwaliteit van relaties.

* **Doelstelling**. De doelstelling uit de centrumregeling zelf lijkt niet voldoende om de samenwerking te structureren. Dit toont zich in het beperkte inzicht in hoe de keten werkt en wie wat daarin te doen heeft. Het wordt ook zichtbaar in de wijze waarop informatie wordt gewogen. Informatie en communicatie wordt niet altijd gewogen in het licht van de samenwerking. Hierdoor wisselt het draagvlak voor besluitvorming bijvoorbeeld.

* **Borging**. En stabiel ketenproces is een basisvoorwaarde voor de dienstverlening aan de inwoners van de Friese gemeenten. Deze stabiliteit lijkt alleen onderwerp van gesprek via de weg van de inhoud. En hoewel er wel over verhoudingen wordt gesproken, lijkt er in de samenwerking zelf weinig oog te zijn voor de kwaliteit van relaties. Dit betekent dat wanneer het spannend wordt het eigen belang van de spelers SDF als samenwerkingsverband richting geeft aan de in te nemen positie. Dit was in het verleden nog scherper dan nu. De governance van de samenwerking is als fundament voor de samenwerking een veel besproken onderwerp. In formele zin gaat het hier om de centrumregeling maar er is meer behoefte aan de borging van de samenwerking dan de regeling biedt.

* **Sturing**. Er zijn weinig concrete afspraken over het 'hoe' van de samenwerking. Dit heeft invloed voor op de mate van afbakening van het speelveld. De sturing is op dit moment vooral financieel ingestoken, hetgeen niet verwonderlijk is gezien de druk op de lokale begrotingen. Hoewel dit gegeven een gedeelde urgentie oplevert, is er onder de deelnemende gemeenten sprake van spanning tussen centrale invulling versus lokale keuzevrijheid.

* **Samenwerking.** Het vertrouwen tussen de partners in de samenwerking wisselt maar is wel groeiende. Dit heeft niet alleen te maken met verhoudingen of sentiment uit het verleden. Er ligt ook een relatie met de wijze waarop informatie wordt gedeeld, de transparantie van het besluitvormingsproces en hoe de opdrachtgever- en opdrachtnemer relatie is gestructureerd. Dit beïnvloedt de uitwisseling van kennis die nodig is om meer complementair aan elkaar te kunnen zijn.

Een doorvertaling naar de deelvragen levert de volgende vraagstelling op:

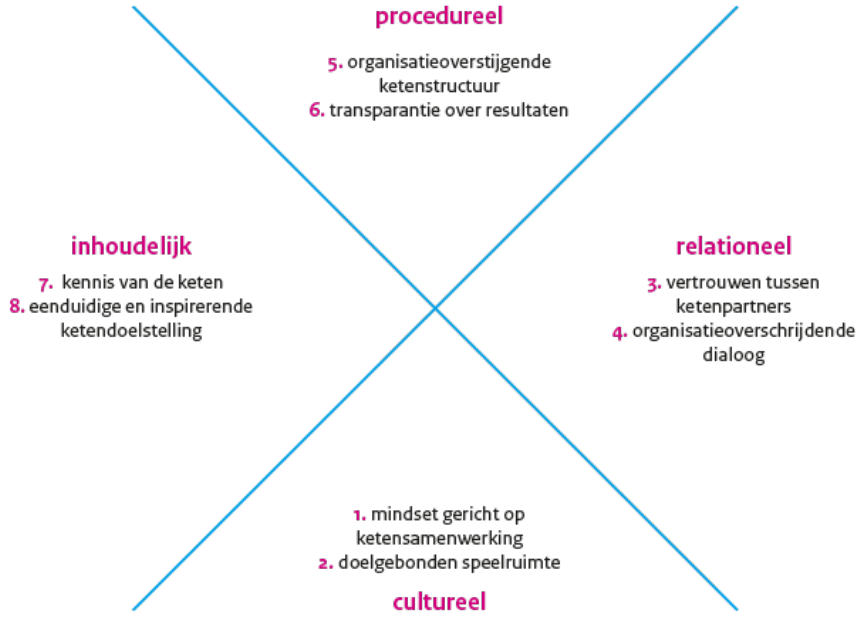
De formele dimensie | De procedurele en inhoudelijke kant van de samenwerking
Inhoudelijk: Wat is het overkoepelend doel van SDF als samenwerkingsverband en welke activiteiten horen daar wel en niet bij? Procedureel: In welke mate zien de ketenpartijen de huidige vorm van governance als passend?
De informele dimensie | De culturele en relationele kant van de samenwerking
Relationeel: Hoe beïnvloedt communicatie opdrachtgever- en opdrachtnemerschap? Cultureel: Welke thema's zijn van belang bij een stabiele samenwerking in SDF verband?

Fase 2: Evaluatie van de samenwerking

Om de centrale vraagstelling en deelvragen te kunnen beantwoorden is een online enquête uitgezet onder gemeenten, medewerkers van SDF en zorgaanbieders. Daarnaast zijn er verschillende dialoogsessies geweest met gemeentesecretarissen, bestuurders, beleidsmedewerkers, medewerkers SDF en directeuren/afdelingshoofden Sociaal Domein, om verdieping in de evaluatie aan te brengen. Dit heeft geleid tot een analyse aan de hand van het NORA-onderzoeksmodel[4] en de opgestelde onderzoeksvragen. Hieronder wordt deze analyse uiteengezet.

Analyse aan de hand van NORA-model en onderzoeksvragen

In het onderzoeksmodel wordt onderscheid gemaakt tussen formele (de inhoud en procedures) en informele aspecten (relaties en cultuur) van ketensamenwerking. Deze zijn vertaald in vier dimensies (afbeelding 2):

Afbeelding 2

Dit model is toegepast als beoordelingskader voor de opgehaalde informatie in het kader van de evaluatie van de centrumregeling Sociaal Domein Friesland (zie addendum 2).

Onderzoek verantwoording

Deze evaluatie is opgezet en uitgevoerd als een kwalitatief onderzoek. Aan de hand van de intakes in fase I, de online enquête en de dialoogmapsessies in fase II, is data opgehaald die aan de hand van het beoordelingskader is gewogen en geclusterd. Op grond van de spreiding van de antwoorden in de online enquête en het ophalen van informatie over de thema's uit het onderzoeksmodel, worden gefundeerde uitspraken gedaan over de samenwerking in het kader van de centrumregeling. Op grond van deze uitspraken zijn de conclusies en adviezen geformuleerd. Daaraan is voor zover mogelijk een handelingsperspectief gekoppeld.

[4] De samenwerking in SDF verband wordt benaderd vanuit het perspectief van keten-/netwerksamenwerking. Deze evaluatie gebruikt het toegepaste onderzoeksmodel en -aanpak, ontworpen door Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA), als vertrekpunt voor het te hanteren beoordelingskader (zie verder addendum 2).

Analyse per dimensie
Hieronder volgt per dimensie de analyse van de samenwerking aan de hand van de opgehaalde data. Daarbij wordt ook de koppeling met de onderzoeksvragen gemaakt. Tot slot wordt bij iedere dimensie de informatie daarover vanuit het perspectief van de zorgaanbieders getoond.

De formele kant van de samenwerking

De inhoudelijke dimensie – Wat is het overkoepelend doel van SDF als samenwerkingsverband en welke taken hoor daar wel en niet bij?

De overkoepelende doelstelling en 'wat SDF als samenwerkingsverband doet' wordt voor de meeste deelnemers als duidelijk ervaren. Er is tevens voldoende kennis van de ketendoelstelling aanwezig. Als het gaat om werkafspraken, belangrijke informatie over elkaars organisaties en belangen en prioriteiten is er minder kennis aanwezig. Mensen weten daardoor minder te duiden wat hun plek in de schakel is, en wat ze van de andere schakels mag verwachten. Er is daarnaast een behoorlijke verdeeldheid over wat voor type organisatie SDF is. Het ene uiterste van het spectrum wordt gevormd door SDF als inkooporganisatie die uitvoeringsbeleid maakt en het andere uiterste wordt gevormd door SDF als zelfstandige entiteit die in plaats van een centrumgemeente beleidsvorming initieert, coördineert en vaststelt. In beide uitersten wordt de beleidsprioritering als onderdeel van het (politieke) primaat van de gemeenten gezien. Waar deze bredere rolinvulling reeds gepakt is, wordt dit door de mensen in de operatie als positief ervaren.

Het historisch besef over 'waar de centrumregeling vandaan komt' wordt gezien als een belemmerende factor in de samenwerking. Er zijn, vooral op bestuurlijk niveau, vaak wisselingen van personen waardoor de context en achtergrond van (bestuurlijke) besluiten met betrekking tot de samenwerking vaak verloren gaan. Dit leidt tot onbegrip en weerstand binnen de gemeentelijke organisaties. Vaak beginnend op bestuurlijk niveau, maar door gedrag en houding heeft dit ook effect op hoe er ambtelijk over SDF als samenwerkingsverband wordt gepraat en uiteindelijk ook wordt gehandeld.

Bij de inhoudelijke dimensie van de samenwerking wordt naast een beter geheugen met betrekking tot het verleden, ook gevraagd om een duidelijkere visie op de toekomst. Op welke onderwerpen wordt samengewerkt, op welke onderwerpen vooral niet, waar dit toe leidt en waar het resultaat aan moet voldoen. Dit is nu nog vaak te onduidelijk, waardoor er ruis op de lijn komt.

De mate waarin de deelnemers zich committeren aan de samenwerking is terug te vinden in de mate waarin informatie wordt gewogen in het ketenbelang. Hierin toont zich een groeiend gevoel van gezamenlijkheid en vertrouwen. Hierop wordt bij de analyse van de informele kant (de relationele dimensie) terug gekomen.

De zorgaanbieders tonen ook dat zij kennis hebben van hetgeen SDF als samenwerkingsverband doet en wat de regeling inhoud is volgens de respondenten goed aanwezig. Ook hier is sprake van verdeeldheid over wat SDF nu voor type organisatie is. Over het bestaan van draagvlak voor de besluitvorming zijn de zorgaanbieders negatief.

Antwoord op de onderzoeksvraag (overkoepelend doel en taken)
Het overkoepelend doel van SDF als samenwerkingsverband wordt gezien als maken en vastleggen van afspraken over de gezamenlijke uitvoering van de verplichte wettelijke taken en de taken waarvoor vrijwillig kan worden samengewerkt op het domein van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Jeugdwet. Om duidelijkheid te krijgen over de taken die hier wel bij horen en de taken die hier niet bij horen, is een heroverweging nodig. Dit houdt verband met het opnieuw een keuze maken wat voor type organisatie SDF is. Hiervoor wordt in het advies een voorstel gedaan.

De procedurele dimensie - In welke mate zien de ketenpartijen de huidige vorm van governance als passend?

Het zogenoemde speelveld waarbinnen de samenwerking in het kader van de centrumregeling plaatsvindt, wordt afgebakend door te behalen resultaten, afspraken rondom communicatie, overlegstructuren, verslaglegging en besluitvorming. Op al deze thema's wordt de samenwerking als onvoldoende gemarkeerd. De onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en bevoegdheden van zowel de centrumgemeente (als opdrachtnemer) en de gastgemeenten (als opdrachtgevers) leidt tot scheve verwachtingen en wantrouwen over motieven onder de samenwerking. Dit heeft zijn weerslag op het verschil van inzicht over het type organisatie SDF als entiteit zou moeten zijn zoals bij de inhoudelijke dimensie geconstateerd.

In de procedurele context is het van belang dat de formele rolverdeling en de afstemming tussen de organisatie SDF en alle gemeenten consistent en congruent is. Door de onduidelijkheid over deze rolverdeling gaat veel energie verloren in het communiceren hierover in interne overleggen van gemeenten zelf, de ambtelijke thema werkgroepen waarin medewerkers van gemeenten en SDF samenwerken en het secretarissenoverleg. Het secretarissenoverleg spreekt volgens artikel 11, lid 4 van de centrumregeling over:
* de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan;
* de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen;
* de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente; en
* doen van een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouders overleg.
Mede door de financiële druk vanwege de financiële tekorten ligt de nadruk aan deze tafel in de huidige situatie op de eerste taak en minder op het bespreken van het opdrachtgeverschap bij gastgemeenten en de relatie tussen centrumgemeente en gastgemeenten. Voor het doen van een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehoudersoverleg is een agendacommissie in het leven geroepen. Het is niet duidelijk hoe deze agendacommissie en het secretarissenoverleg zich als overlegtafels in de samenwerking tot elkaar verhouden.

De wijze waarop besluitvorming wordt georganiseerd is minder transparant dan de deelnemers zouden willen. Idealiter weerspiegelt het formele besluitvormingsproces de bestaande governanceprincipes. Dit ontbreekt in SDF verband, zo blijkt onder meer uit meer negatieve beoordeling van het onderwerp 'draagvlak voor besluitvorming'. De huidige centrumregeling alleen biedt onvoldoende houvast om de samenwerking duidelijk te structureren en te borgen. De regeling benoemt het hierboven geschetste secretarissenoverleg maar een nader uitgewerkt protocol voor het functioneren daarvan ontbreekt terwijl hiervoor in de regeling uitdrukkelijk ruimte is gemaakt. Daarnaast wordt in het formele besluitvormingsproces met een agendacommissie gewerkt die niet is benoemd in de regeling, maar in de praktijk een belangrijke rol heeft.

Door dergelijke omissies ontbreekt overzicht op het geheel en is het voor de deelnemers aan de samenwerking op alle niveaus lastig om zich daadwerkelijk te verbinden aan de samenwerking. Om toch aan informatie te komen omwille van de voortgang in de samenwerking en het behalen van resultaten, ontstaan olifantenpaadjes: de partijen proberen invulling te geven aan het gemis van consistentie en congruentie in de communicatie en besluitvorming door elkaar bilateraal op te zoeken. In een minder goed functionerend governancelandschap leidt dit tot een verhoogd gevoel van ongemak over de samenwerking. Communicatie wordt dan niet als open en transparant ervaren.

Een belangrijk element in de procedurele kant van samenwerken is het organiseren van grip door het maken, monitoren en nakomen van afspraken. Met name bestuurders ervaren weinig grip op de uitvoering. Echter, de uitvoering en onderlinge verhoudingen lijken hier niet onder lijden, althans dit wordt niet als zodanig aangegeven. De samenwerking in SDF verband kan die zin geduid worden aan de hand van de metafoor van een schip dat niet op de klippen loopt door een goed samenwerkende bemanning op het dek, al is de stuurhut bij tijd en wijle onbemand.

De urgentie van samenwerking op het Sociaal Domein wordt door alle deelnemers aan de samenwerking in SDF-verband gevoeld. Omdat gemeenten niet op één lijn zitten over de vraag wat de inhoudelijke scope van de samenwerking zou moeten zijn en in het verlengde daarvan wat SDF als organisatie is, is het diffuus waarover SDF zou moeten rapporteren. De door SDF ingestelde 'Hub' voor het berichtenverkeer met zorgaanbieders wordt gezien als een stap in de juiste richting om inzicht en verantwoording met elkaar af te stemmen, maar werkt in de praktijk nog niet vlekkeloos. Er is geen eenduidig beeld over de afspraken (een beoordelingskader) waarop gerapporteerd dient te worden. De negatieve beoordeling van de afstemming tussen de formele partijen onderstreept dit. Dit leidt tot frustratie over de governance.

De centrumgemeente wordt niet overduidelijk als eindverantwoordelijke gezien voor het realiseren van de doelen van de centrumregeling. Dit toont een samenhang met het groeiend gevoel van vertrouwen en gezamenlijkheid door de deelnemers. Er is meer bewustzijn bij de gastgemeenten dat de centrumgemeente te maken heeft met een gecompliceerd spanningsveld, namelijk die tussen de eigen gemeenteraad en financiële opgaven en de verantwoordelijkheid voor een regeling die de gastgemeenten geld kost. Het wordt dan ook als een zware rol gezien door de deelnemers, waarbij aan wordt gegeven dat de Gemeente Leeuwarden er nu meer dan voorheen in slaagt om SDF als entiteit steeds meer te 'ontvlechten' van de eigen ambtelijke organisatie. De Gemeente Leeuwarden weet de dubbele rollen en taken van centrumgemeente én gastgemeente steeds beter van elkaar gescheiden te organiseren.

Parallel hieraan heeft de samenwerking in SDF verband te maken met de spanning die ontstaat door het feit dat de centrumgemeente verantwoordelijk is en deze verantwoording aflegt aan het Rijk, zij dit ook zo voelt en daardoor ook invloed wil houden. Op zich begrijpelijk echter, de manier waarop dit plaatsvindt wordt door de helft van de gastgemeenten als dominant ervaren.

Zorgaanbieders zijn minder negatief over de duidelijkheid over afspraken en besluitvormingsprocessen.

Afgaande op de uitkomsten van deze evaluatie, en op de relevante mogelijkheden uit de Wet gemeenschappelijke regelingen zijn er vier mogelijke denkrichtingen voor het governancevraagstuk. Een aanvullende onderbouwing op dit thema is opgenomen in addendum 3 waarbij vooral wordt stilgestaan bij de relevante bestuurlijke vragen bij de denkrichtingen. Hieronder worden de vier denkrichtingen en de voor- en nadelen ervan (niet limitatief) op hoofdlijnen uiteengezet.

Denkrichting	Inhoud	Voordelen	Nadelen
Handhaven van de huidige situatie	De huidige centrumregeling wordt onaangepast voortgezet	Geen governance-discussie en besluitvorming daarover in de college en gemeenteraden.	Zoals omschreven aan de hand van de vier dimensies (inhoud, procedures, relatie en cultuur)
Verbeteren van de huidige (enkelvoudige) centrumregeling	Praktisch doorwerken op een al bestaand fundament. Één gemeente voert de taken uit voor alle gemeenten. De 'governance' van de centrumgemeente is in beginsel de governance van de samenwerking. De centrumgemeente moet de gastgemeenten alle gevraagde inlichtingen verschaffen. Er is geen wettelijk, gemeenschappelijk bestuursorgaan dat besluiten neemt, de afstemming verzorgt of het gezamenlijke eigenaarschap belichaamt. De deelnemende partijen moeten de samenwerking zelf inrichten met afspraken, in de GR. De gastgemeenten mandateren taken en bevoegdheden aan het bestuur of de ambtenaren van de centrumgemeente, volgens de afspraken in de GR. De gastgemeenten kunnen formeel alleen 'sturen' op de voorwaarden waaronder de mandaten zijn verleend, c.q. contractafspraken worden aangegaan. Gastgemeenten zitten vooral in een opdrachtgeversrol; centrumgemeente in een opdrachtnemersrol. SDF als inkooporganisatie kan naast een andere entiteit worden gepositioneerd die centraal beleidsmatige activiteiten organiseert.	Ondervangen van de omissies en gewijzigde omstandigheden. Eenduidigheid over het karakter van de organisatie SDF. Heldere opdracht voor SDF als organisatie vanuit een inhoudelijke scope en een positie die daarbij past. Alle formele partijen zijn omschreven in de regeling: terugdringen van olifantenpaadjes. De samenwerking wordt niet alleen formeel geëvalueerd maar ook de informele aspecten worden geëvalueerd (het hoe van de samenwerking). Opdrachtgeverschap van gemeenten concreet geagendeerd in het secretarissenoverleg.	Het blijft een construct met meerdere lagen c.q. besluitvormingstafels. Wie bewaakt de opdracht van de organisatie SDF en de afspraken die in dat kader worden gemaakt? Bestuurlijk eigenaarschap is nergens expliciet belegd. Gemeenteraden op afstand betekent extra inzet op het anders betrekken ervan gezien de kaderstellende rol.
Treffen van een meervoudige regeling	Meerdere gemeenten worden als centrumgemeente aangewezen	Eigenaarschap wordt verdeeld over de gemeenten. Deze	Welke gemeenten willen en kunnen dit verzorgen.

	en verzorgen elk een taak voor alle deelnemende gemeenten. SDF als inkooporganisatie kan naast een andere entiteit worden gepositioneerd die centraal beleidsmatige activiteiten organiseren De kenmerken van deze samenwerkingsvorm zijn grotendeels identiek aan die van een enkelvoudige centrumregeling.	spreiding van betrokkenheid stimuleert gelijkwaardigheid. Gemeenten worden gedwongen hun rollen opnieuw helder en duidelijk vast. Gedelegeerd mandaat op onderdelen stimuleert eigenaarschap. Meer flexibiliteit doordat afzonderlijke taken worden verzorgd door uiteenlopende gemeenten.	Integraliteit, efficiency en effectiviteit vragen aandacht. Flexibiliteit versus uniformiteit. Gevolgen voor SDF als uitvoeringsorganisatie en de backoffice bij de gemeente Leeuwarden.
Oprichten van een gemeenschappelijke organisatie ***openbaar lichaam** ***bedrijfsvoeringsorganisatie**	Dit samenwerkingsverband heeft wettelijk een gemeenschappelijk bestuur en een eigen begroting en rekening.	Meer slagkracht en doorzettingsmacht. Collectieve eigenaarschap en de lokale betrokkenheid zijn wettelijke verankerd.	In het collegiaal bestuur aandacht voor de verdeling van drie verschillende rollen: opdrachtgever, opdrachtnemer en aandeelhouder. Het omzetten van de huidige samenwerking naar een zelfstandige organisatie is een omvangrijke operatie.

Ten aanzien van de verschillende positioneringen van SDF als entiteit liggen de volgende publiekrechtelijke governance structuren voor de hand:

Optie	Governance
1. Uitvoeringsorganisatie gericht op de inkoop van de zorg zoals in de regeling bepaald	Centrumregeling (enkelvoudig)
2. Inkooporganisatie inclusief beleidsvoorbereiding/-vorming	Centrumregeling (enkelvoudig/meervoudig)
3. Zelfstandige entiteit in plaats van een centrumgemeente	Gemeenschappelijke organisatie

Antwoord op de onderzoeksvraag (een passende governance)

De huidige governance vorm wordt door de deelnemende partijen niet (meer) als passend ervaren. Dit heeft niet zozeer te maken met de behoefte aan een fundamentele herziening van het construct maar vooral het herijken en verbeteren van de bestaande praktijk ten opzichte van hetgeen oorspronkelijk bedoeld is, het behouden van hetgeen werkt en het opnieuw maken en monitoren van afspraken daarover. Hierop gaat het advies nader in.

De informele kant van de samenwerking

De relationele dimensie: - Hoe beïnvloedt communicatie opdrachtgever- en opdrachtnemerschap?

De evaluatie toont een sterk groeiend gevoel van gezamenlijkheid. Er is ruimte voor discussie en overleg en vertrouwen in elkaar als ketenpartners. Hoe meer politiek er bij de samenwerking komt kijken, hoe sneller verhoudingen 'verharden'. Een verleden met tekorten en de ad hoc communicatie en informatievoorziening daaromtrent ligt daaraan ten grondslag. Deze verharding wordt bestuurlijk echter bestempeld als 'part of the game', en behorend bij een politiek landschap. Toch maakt dit maakt het lastiger voor deelnemers om ten behoeve van de samenwerking adequaat voorbeeldgedrag te tonen.

De opstelling (het voorbeeldgedrag) van de centrumgemeente als karttrekker, zorgt in de ogen van de gastgemeenten voor een ongelijke machtsverhouding. Hierdoor wordt het moeilijker compromissen te sluiten en te accepteren. Echter, alle gemeenten geven aan dat er sinds de laatste evaluatie in 2018 een beweging is te bemerken waarbij SDF zich als entiteit steeds meer als een partij losstaand van de centrumgemeente Leeuwarden positioneert. De centrumgemeente werkt actief mee aan deze ontvlechting. Hoewel dit als positief ervaren wordt, lost dit nog niet het ervaren gebrek aan eigenaarschap bij de gastgemeenten op.

Voor het adequaat verloop van samenwerken is een efficiënte informatievoorziening van groot belang. De samenwerking is niet geholpen, eerder gehinderd door de wijze van communiceren en de op onderdelen inefficiënte informatievoorziening. Communicatie wordt door de deelnemers omschreven als ad-hoc, complex en diffuus, weinig transparant en de manier van samenwerken wordt weinig geëvalueerd. De deelnemers geven aan niet te weten wat de afspraken zijn over communicatie, maar geven wel aan dat men wel weet bij wie men moet zijn om informatie op te vragen. Dat duidt op allerlei noodverbanden (of olifantenpaadjes) vooral op operationeel niveau, waardoor het geheel als log, zwaar en onoverzichtelijk wordt ervaren.

Zorgaanbieders geven aan dat het vertrouwen in de ketenpartners ook bij hen bovengemiddeld aanwezig is. Ook zij zien de gezamenlijkheid groeien. Het schetst zelfs een iets positiever beeld van de samenwerking dan bij de gemeenten. Al verandert dat beeld ook hier iets wanneer het over de communicatie gaat. Zorgaanbieders doen bijvoorbeeld geen uitspraken over de vraag of een kleinere gemeenten meer profijt heeft van de samenwerking. Gemeenten zijn daarin 50-50 verdeeld. Gemeente Leeuwarden wordt door de zorgaanbieders niet altijd gezien als de eindverantwoordelijke partij voor het realiseren van de doelen van de centrumregeling.

Antwoord op de onderzoeksvraag (invloed van communicatie op opdrachtgever- en opdrachtnemerschap)
De wijze van communiceren heeft een overwegend negatieve impact op het samenspel tussen de opdrachtgevers en de opdrachtnemer. Het gaat daarbij over een inefficiënte informatievoorziening en over het niveau van communicatie. Men communiceert veel op inhoud, waar de metacommunicatie over hetgeen nodig is in de samenwerking zelf vaak wordt vergeten. De gastgemeenten zien de eigen rol van opdrachtgever niet als concreet onderdeel van de eigen professionele competentie.

De culturele dimensie: - Welke thema's zijn van belang voor een stabiele samenwerking in SDF-verband?

Het belang van de samenwerking op het sociaal domein staat buiten kijf. Echter, partijen in de samenwerking vertonen nog niet het gedrag en de houding die daarbij hoort. De mindset is wel aanwezig, maar is nog niet door gezet in houding en gedrag. Het (aggregatie)niveau van samenwerken heeft hier invloed op. De samenwerkingen in kleinere omvang met een afgebakende opdracht en focus wordt als meer succesvol ervaren. Voorbeelden hiervan zijn inkoop, taskforces en het expertteam Beschermd Wonen. De samenwerking op strategisch niveau (lange termijn, realiseren van de doelen van de centrumregeling) wordt als minder succesvol ervaren. Dit hangt samen met de overwegend negatieve beoordeling van het functioneren van het secretarissenoverleg. Zoals bij de procedurele dimensie verwoord heeft dit overleg vier taken. Het secretarissenoverleg houdt zich in de praktijk vooral bezig met de afstemming over de uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten er van. Het secretarissenoverleg is minder gericht op het maken en monitoren van afspraken over de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente.

En ook wanneer de op samenwerking gerichte mindset wel ervaren wordt, staat dit op gespannen voet met de voor de samenwerking noodzakelijke solidariteit tussen partijen. Tussen deze solidariteit en een zakelijke (financiële) verhouding bestaat een disbalans. De ruimte voor het handelen uit eigen belang bij strijdpunten is daardoor groter dan deze in het belang van de samenwerking zou moeten zijn. De samenwerking in de keten is horizontaal georiënteerd (niet vanuit eigen belang kijken en handelen maar vanuit het belang van de samenwerking). Handelen uit eigen belang kent een verticale oriëntatie.

Een stabiele samenwerking op de schaal waarop de samenwerking in SDF-verband zich uitstrekt is gebaat bij professionele verhoudingen waarin oog is voor de kwaliteit van relaties. Dit ontbreekt in de samenwerking op de volgende punten:
* de entiteit SDF en de zorgaanbieders worden als ongelijkwaardige partijen ervaren (met de entiteit SDF als de 'lichtere' partij);
* het secretarissenoverleg wordt te weinig ingericht conform hetgeen daarover in de centrumregeling is bepaald; en
* de gastgemeenten zien hun rol als opdrachtgever niet als onderdeel van de eigen professionele competentie.

SDF als entiteit wordt goed gewaardeerd voor de maatwerkopties en flexibiliteit op lokaal niveau. Dit maakt onder meer de uitvoering voor de professionals mogelijk. Het is in de huidige fase van de samenwerking niet de governance die de uitvoering structureert, maar vooral deze lokale ruimte waarin de benodigde informatie voor het eigenstandig maken van afwegingen door de professionals wordt gehaald via de eerder beschreven olifantenpaadjes.

De samenwerking met de entiteit SDF wordt door de zorgaanbieders overwegend als negatief ervaren. Vooral op punten als gelijkwaardigheid, solidariteit en 'het belang van de inwoner voorop', is er nog veel te winnen. De zorgaanbieders zijn beduidend minder positief over het maatwerk op lokaal niveau dan de gemeenten.

Antwoord op de onderzoeksvraag (een stabiele ketensamenwerking)
Belangrijke thema's voor een stabiele samenwerking in SDF-verband zijn: urgentie voor samenwerking, oog voor balans tussen solidariteit en zakelijk met elkaar omgaan, rolvaste invulling van de deelnemende partijen met bijzondere aandacht voor de centrumgemeente in het duidelijk separaat organiseren van haar rol als centrumgemeente en haar rol als gastgemeente.

In addendum 4 wordt aan de hand van voorbeelden uit de evaluatie inzichtelijk gemaakt wanneer de formele en de informele kant van de samenwerking elkaar helpen en wanneer ze elkaar in de weg zitten.

Beantwoording centrale vraag
Na beantwoording van de vier deelvragen kunnen we de centrale vraag beantwoorden.

'In hoeverre voldoet de huidige centrumregeling aan wat er met de samenwerking beoogd wordt?'

Resumerend vormt de basis van de huidige centrumregeling een voldoende solide ondergrond om op verder te bouwen; we hebben geen structurele weeffouten geidentificeerd die redenen zijn voor een fundamentele koerswijziging. Het opnieuw en rolvast herijken van de bevoegdheden, verantwoordelijkheden en de daarbij behorende posities van partijen en overleg- dan wel besluitvormingstafels, creëert een volgend fundament voor het duurzaam voortzetten van de samenwerking in SDF-verband.

In het kader van de huidige samenwerking van de Friese gemeenten kan tevens worden geconcludeerd dat de vorm van een centrumregeling ook voldoet aan de ondergrens die het Rijk stelt.

Aanvullende onderzoeksvraag: het betrekken van gemeenteraden

Een aanvullend onderdeel van het onderzoeksproces was het betrekken van de gemeenteraden. Hiervoor is een Raadstour aangeboden die bestond uit een toelichting op het proces, de opbrengsten tot dan toe en het consulteren van de raden op de voor het onderzoek relevante thema's. Deze Raadstour is uitgevoerd in de maanden augustus en september 2020. De volgende gemeenten hebben gebruik gemaakt van het aanbod:

- Sûdwest-Fryslân
- Terschelling
- Achtkarspelen
- Leeuwarden
- Smallingerland
- Opsterland
- Harlingen
- Waadhoeke
- Weststellingwerf
- Heerenveen
- Tytsjerksteradiel

Hoewel het accent per gemeenteraad verschilt, is door middel van clustering van de opgehaalde informatie tot de volgende thema's gekomen die voor de raden van belang zijn:

* Grip op de verantwoording – hoe pakt de raad zijn kaderstellende rol?
* De regeling – hoe geeft deze duidelijkheid over de samenwerking?
* Stabiliteit – hoe ga je om met bestuurswisselingen?
* Het mandaat van de entiteit SDF – beperkt het mandaat zich tot de inkoop of ligt het breder?

Waar de raden het ten aanzien van de samenwerking in SDF verband over eens zijn laat zich als volgt formuleren:

"We willen een stevige basisstructuur waarmee we de allerzwaksten in de samenleving kunnen helpen, waarbij er tevens ruimte is voor lokale verschillen (de inwoner en zijn/haar hulpvraag centraal)."

Hieronder volgt een korte inhoudelijke toelichting op de hierboven geformuleerde thema's.

Grip & Kaderstellende rol

Bij grip gaat het niet alleen om de financiële aspecten. Het gaat in een keten of netwerkcontext ook om het vermogen van de gemeenteraad om op gepaste afstand zijn rol in te vullen. Dat betekent niet het resultaat zelf bepalen maar juist bepalen waaraan het resultaat moet voldoen. Bijvoorbeeld, niet alleen omvang van in- of uitstroom tegen een bepaalde kostprijs monitoren maar ook dat dit kwalitatief zodanig moet zijn dat bijvoorbeeld zorginnovaties (experimentele vormen van begeleiding) mogelijk zijn of dat aan een specifieke afspraak in de sociale paragraaf van het coalitieakkoord wordt voldaan. Met behulp van dergelijke criteria kan een gastgemeente de kwaliteit van zijn opdrachtgevende rol bespreken en professionaliseren. Het helpt bovendien de informatie die daarover beschikbaar komt, in het licht van de ketendoelstelling te beoordelen in plaats van alleen in het licht van de eigen doelstellingen.

De regeling

Een aantal gemeenteraden vraagt zich af of een regeling nodig is. Na de evaluatie in 2016 en het opnieuw vaststellen van de regeling zijn er aanpassingen gedaan om de samenwerking in de praktijk houdbaar te maken en te houden. Dit levert nieuwe procesgangen en besluittafels op die geen onderdeel zijn van de huidige regeling en daarmee voor de raadsleden het geheel complex maken. Dit staat los van het feit dat deze afwegingen omwille van het verbeteren van de samenwerking zijn gemaakt. In de beantwoording van de vraag over een passende governance wordt stilgestaan bij scenario's en de consequenties hiervan.

Stabiliteit

Het doel van ieder netwerk of keten is het voortbrengen van een stabiel ketenproces. Hiermee wordt bedoeld dat de keten in staat is (onverwachte) gebeurtenissen uit de omgeving op te kunnen vangen zonder dat dit ten koste gaat van de snelheid en consistentie van de werkprocessen. Niet alleen door de gemeenteraden is onderkend dat (bestuurs)wisselingen een negatieve invloed hebben op het collectief geheugen van de keten als geheel. Ook bij de directeuren SD en gemeentesecretarissen is dit punt gesignaleerd. Een inconsistent collectief geheugen kan vertragend werken op de besluitvorming en samenwerking in SDF-verband.

Het mandaat van SDF

Gemeenteraden ervaren afstand tot SDF. Zowel als entiteit SDF als het samenwerkingsverband van alle Friese gemeenten. Deze afstand voedt het gevoel van grip in negatieve zin omdat deze afstand ruimte geeft voor beeldvorming die niet gestoeld is op gemaakte afspraken of een transparante monitor op besluitvorming, de uitkomsten daarvan en de wijze waarop dit in de uitvoering terugkomt. Bestuurders die niet zeker zijn of hetgeen in de uitvoering gebeurt, bijdraagt aan hetgeen zij in de lokale situatie hebben afgesproken, zoeken naar grip aan de hand van ingrepen in de bedrijfsvoering processen onder het samenwerkingsverband SDF (processen en informatie). Zij hebben hierbij geen zicht op de negatieve consequenties hiervan in de uitvoering. Het opnieuw en rolvast herijken van de bevoegdheden, verantwoordelijkheden en de daarbij behorende posities van de partijen en 'besluitvormingstafels' is het fundament voor het ontwikkelen van gedrag dat past bij de samenwerking.

Terugblik op het advies uit 2016

Naast de analyse van de huidige praktijk zoals hierboven geformuleerd, is het ook van belang stil te staan bij een congruente implementatie van afspraken die hierover eerder zijn gemaakt. Om dit vorm te geven omvat de huidige evaluatie een vergelijking met de adviezen die in de evaluatie van 2016 zijn geformuleerd. Naast het plaatsen van de adviezen uit het onderhavige onderzoek in een breder historische context, richt deze terugblik zich op de opbrengsten en het effectueren daarvan.

De aanbevelingen uit dit onderzoek zijn tweeledig:

1. De huidige samenwerking optimaliseren

a. Laat de bestuurlijke ambities leidend zijn voor het besluit over de plek van de administratieve verwerking (lokaal of regionaal).
b. Vanwege de samenhang tussen sturing en bekostigingskeuzes richting het veld en de administratieve verwerking, deze beide zoveel mogelijk op dezelfde schaal te organiseren.
c. Stel een gedegen actieplan op voor verbetering van de administratieve verwerking, dat alle gemeenten voldoende vertrouwen geeft in een up-to-date maandelijkse managementinformatievoorziening binnen een half jaar. Hierbij moet men oog hebben voor de spanning tussen regionale beheersing versus lokale budgetverantwoordelijkheid.

2. Meer ruimte voor lokaal maatwerk

a. Zo veel mogelijk behoud van schaal voor gezamenlijke krachtenbundeling om het veld te bewegen. SDF kan hier, als opdrachtnemer, de regierol nemen.
    i. Wanneer meer lokale inkoop ondanks dit advies toch gewenst is, heeft dit op basis van de door ons uitgevoerde marktanalyse voor de *enkelvoudige jeugdhulp zonder verblijf* de minste risico's voor beschikbaarheid en continuïteit van zorg.
b. Ruimte voor lokaal maatwerk stimuleren vanuit de sturing en bekostiging van de gezamenlijk in te kopen ondersteuning. Deze sturing moet zich richten op vergroten van de handelingsvrijheid van aanbieders, om in te kunnen zetten wat nodig is en samenwerking op te zoeken voor lokale vormen van ondersteuning. Hier moet voor verschillende vormen van ondersteuning een gedifferentieerde aanpak worden gemaakt, die enige lenigheid bevat om in de toekomst flexibel bij te kunnen sturen.

Op grond van de huidige evaluatie kunnen ten aanzien van deze adviezen het volgende worden geconcludeerd.

Het optimaliseren van de huidige samenwerking

a. op grond van de bestuurlijke ambities voorziet de helft van de Friese gemeenten in de eigen back-office/administratie. De andere helft wordt door de entiteit SDF verzorgt;
b. het is niet terug te herleiden of de gelijksoortigheid van de schaal van vooral bekostigingskeuzes richting het veld en de administratieve keuzes hiervoor leidend is geweest;
c. er is geen masterplan voor verbetering van de administratieve verwerking binnen 6 maanden na oplevering van de evaluatie opgesteld. Het opzetten van diverse overlegtafels en de Hub vloeit voort uit de behoefte aan maandelijkse up to date managementinformatie. In de opzet is het punt van aandacht voor de spanning tussen regionale beheersing versus lokale budgetverantwoordelijkheid geen expliciet inrichtingsprincipe.

Meer ruimte voor lokaal maatwerk

a. De entiteit SDF als regisseur voor een gezamenlijke krachtenbundeling om het veld te bewegen zorgt voor verwarring. Een dergelijke regiefunctie past niet in het beeld van de gastgemeenten die SDF vooral als inkooporganisatie zien met daarin een beleidsverantwoordelijkheid gericht op uitvoeringsbeleid. Dit staat op gespannen voet met gemeenten die steeds meer vragen en opdrachten beleggen bij SDF (en SDF die daartegen geen nee verkoopt). De successen die SDF als entiteit daarin boekt zoals de coördinatie op de totstandkoming van het Regioplan beschermd wonen en het binnenhalen van diverse subsidies worden onvoldoende zichtbaar gemaakt (be good and tell about it).
b. De ruimte voor lokaal maatwerk heeft zich vooral vertaald in het contracteren van 360 zorgaanbieders waarbij het vergroten van de handelingsvrijheid van de aanbieders om in te kunnen zetten wat nodig is en het zoeken van samenwerking voor lokale vormen van ondersteuning, niet als concreet criterium is gehanteerd. Hierover levert het op 3 september 2020 opgeleverde rapport over de evaluatie van de inkoop door BMC meer informatie. Op vrijdag 25 september 2020 heeft afstemming plaatsgevonden met de projectleider. Een van de aanbevelingen uit dit rapport is: Versterk de centrale regie op de werking van het (jeugdhulp)stelsel. Deze aanbeveling raakt onderhavig evaluatieonderzoek daar waar het gaat om het organiseren van deze regie. Met regie wordt in de evaluatie van de inkoop gedoeld op dat het stelsel werkt zoals het zou moeten en doet wat het moet doen. Dat de instrumenten worden toegepast op de manier zoals het is bedoeld en is afgesproken. En dat de actoren in het stelsel hun eigen rol op de juiste manier invullen en de keten goed functioneert. En dat ook de noodzakelijke randvoorwaarden voor de werking van het stelsel goed worden ingevuld. [5]

[5] Evaluatie van het Friese inkoop- en bekostigingssysteem voor de jeugdhulp, werkgroep evaluatie, 2020, p. 10

Advies 2020

Uit de hierboven geformuleerde analyse blijkt dat de governance structuur, de reikwijdte van de samenwerking en scope van de hulp en ondersteuning op centraal niveau belangrijke thema's zijn. Wij komen, gezien de opbrengsten uit de analyse en de beantwoording van de onderzoeksvragen, tot de volgende adviezen met betrekking tot de werking van de centrumregeling Sociaal Domein in Friesland:

De formele aspecten

De inhoudelijke dimensie – het overkoepelend doel en de taken

We adviseren:

Zorg voor een herijking van de inhoudelijke scope van de centrumregeling en het daarbij behorende mandaat (legitimiteit) van de organisatie SDF

i) Heroverweeg de in artikel 4 van de centrumregeling genoemde domeinen waarop wordt samengewerkt opnieuw zodat daarmee de inhoudelijke scope van de centrumregeling wordt afgebakend. In de praktijk zijn tal van zaken onder de vlag van de samenwerking gebracht en genomen die niet zijn omschreven in de centrumregeling zelf als een domein waarop wordt samengewerkt of anderszins centraal zijn vastgelegd.

ii) De overkoepelende doelstelling zoals geformuleerd in artikel 2 van de centrumregeling, blijft het vertrekpunt.

iii) Kies in het licht van deze bestaande overkoepelende doelstelling van de centrumregeling wat voor type organisatie SDF is. Van de drie geschetste opties is naar onze mening het positioneren van SDF als een inkooporganisatie inclusief de beleidsvoorbereiding het meest kansrijk. Dit wordt bij het advies vanuit de procedurele dimensie verder toegelicht.

iv) De beleidsvoorbereidende rol van SDF wordt duidelijk afgebakend ten opzichte van de beleidsprioritering en vaststelling van beleid waarvan het primaat bij de gemeenten ligt.

v) Formuleer een scherpe opdracht voor de entiteit SDF en monitor deze in het secretarissenoverleg. In de analyse van de procedurele dimensie wordt aangegeven dat het van belang is dat de opdracht en de daarmee samenhangende afspraken worden bewaakt. Met een dergelijke werkwijze wordt dit punt adequaat ondervangen.

vi) Verricht nader onderzoek naar hoe uit de bestaande aanpakken zoals bijvoorbeeld het Actieplan Foar Fryske Bern, een Regionale Agenda voort kan komen en hoe dit zich tot de geformuleerde opdracht voor SDF verhoudt.

De procedurele dimensie – een passende governance

In lijn met de inhoudelijke dimensie adviseren we het volgende:

Kom tot een herziening op de huidige governance binnen de bestaande centrumregeling. De huidige inrichting van de centrumregeling is op onderdelen niet scherp genoeg om de sturing, beheersing, verslaglegging en communicatiestructuren voldoende vorm te geven en te borgen

* Kies voor het behoud van de enkelvoudige centrumregeling inclusief de beleidsvoorbereidende rol die met een duidelijke afgebakende scope wordt omschreven conform het advies onder de inhoudelijke dimensie. We adviseren dit om de volgende redenen:

- De huidige centrumregeling is in de basis stevig (genoeg) om op door te bouwen. Er zijn geen fundamentele redenen om hiervan af te wijken.
- De centrumgemeentefunctie van Leeuwarden wordt breed geaccepteerd en als logisch ervaren. Wel wordt aandacht gevraagd voor het duidelijk (gescheiden) organiseren van de rol van de centrumgemeente en de rol van gastgemeente.
- In een fase waarin rol- en taakduidelijkheid gevraagd wordt, is het verstandig om te kiezen voor een variant die niet te complex is en de mogelijkheid geeft om de rollen duidelijk te omschrijven. De enkelvoudige centrumgemeenteregeling biedt die mogelijkheid.

* Pas de huidige centrumregeling aan op in ieder geval de volgende punten:

i) Heroverweeg de functie van het pfo SDF zoals bedoeld in artikel 10 van de centrumregeling in relatie tot de agendacommissie en het secretarissenoverleg. Leg de werking, samenstelling en vergaderhygiëne van deze agendacommissie vast in de regeling.

ii) Richt het secretarissenoverleg in conform artikel 11 van de centrumregeling 2018 zodat ook de samenwerking an sich onderwerp van gesprek blijft en er ruimte komt voor de meer strategische onderwerpen in het licht van de samenwerking zoals de lange termijn visie op de samenwerking en de kwaliteit van het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.

iii) Breng in het verlengde van het secretarissenoverleg de directeuren en afdelingshoofden sociaal domein in in positie op de inhoud en neem deze op in de aangepaste centrumregeling. Hiermee wordt het secretarissenoverleg deels op inhoud ontlast en komt de inhoudelijke verantwoordelijkheid die deze groep directeuren/afdelingshoofden lokaal heeft meer in het verlengde SDF als ketensamenwerking te liggen.

De informele aspecten

De relationele dimensie – de opdrachtnemer en opdrachtgevers
In het verlengde van de te herijken formele kant van het samenwerkingsconstruct, adviseren wij:

Richt de overlegstructuren en informatiestromen zodanig in, dat er sprake is van rolvaste en duurzame relaties binnen de samenwerking

i) Maak overzichtelijk welke sturingsdata nodig is en vertaal dat in managementinformatie waarmee op lokaal niveau wordt voorzien in de behoefte aan monitor.

ii) Maak werk van de professionele invulling van de rol van opdrachtgever van de gastgemeenten. Dat betekent dat zij gaan formuleren aan welke criteria het resultaat van SDF als samenwerkingsverband moet voldoen. Dit gaat niet alleen om geld, ook kwalitatieve criteria zijn daarin van belang. Hiermee wordt tevens gericht gewerkt aan het vergroten van het bestuurlijk eigenaarschap.

iii) Het secretarissenoverleg is conform de centrumregeling 2018 de tafel waar het opdrachtgeverschap en de relatie tussen centrum- en gastgemeenten periodiek wordt besproken. Keer terug naar deze oorspronkelijke taak en voeg daaraan toe de wijze waarop de centrumgemeente de rol van opdrachtgever en de rol van opdrachtnemer separaat van elkaar organiseert.

iv) Wees bewust van de kaderstellende rol van gemeenteraden en dat deze ten aanzien van ketensamenwerking complex is. Het informeren van gemeenteraden hoeft niet meer of minder, maar anders. Gebruik van andere interactieve vormen en aansluitend op het door de betrokken gemeente geformuleerde opdrachtgeverschap.

De culturele dimensie – een stabiele samenwerking
Wij adviseren:

Versterk het collectief geheugen over het samenwerkingsverband SDF

i) Investeer in bestuurlijk eigenaarschap:
- borg het historisch perspectief van SDF zodat het nut van samenwerken en de daarin gemaakte keuzes beter voor het voetlicht worden gebracht. Vooral in de politiek-bestuurlijke arena en vooral bij wisselingen aan de collegetafels zodat de verticale druk (eigen/lokaal belang) afneemt ten behoeve van een stabieler ketenproces.
- beleg het 'landen' van nieuwe wethouders in de samenwerking in SDF-verband als thema op de tafel van het secretarissenoverleg zodat daarop centraal kan worden geregisseerd.

ii) Investeer in het monitoren van gemaakte afspraken die een mindset van samenwerken stimuleert: meer vanuit samenwerkingsperspectief en minder vanuit het verantwoordingsperspectief.

Relatie met de adviezen uit de evaluatie van 2016 en de evaluatie van de inkoop

Ook in de adviezen uit de evaluatie van 2016 wordt geduid op het optimaliseren van de bestaande basis om een nieuwe fase in de samenwerking te kunnen 'dragen'. Daar waar vooreerst de aandacht is uitgegaan naar het organiseren van de inkoop zodanig dat de leveringszekerheid er niet onder leed, is op grond van de huidige evaluatie duidelijk dat het in de komende fase gaat om een terugkeer naar de bedoeling zodat het professionaliseren van de samenwerking in lijn met dit doel kan worden gebracht.

De ruimte voor het lokale maatwerk kan op grond van onderhavige evaluatie van de evaluatie van de inkoop gekoppeld worden aan het versterken van de centrale regie op de werking van het (jeugdhulp)stelsel. De focus voor deze regie ligt op de werking van het stelsel in de zin dat het stelsel werkt zoals het zou moeten en doet wat het moet doen. Ook hier is de (historische) ontwikkeling van het bouwen van een basis naar het 'tweeken' van deze basis om met de huidige opgedane kennis de samenwerking te verduurzamen. Daaraan voegt onderhavige evaluatie toe dat het evalueren van samenwerking onderdeel is van de samenwerking an sich.

Perspectief voor doorontwikkeling

Het bovenstaand advies geeft duidelijke ontwikkelrichtingen aan die op basis van de evaluatie zijn geformuleerd. Om dit advies ook daadwerkelijk tot uitvoer te brengen schetsen we hieronder een concreet handelingsperspectief, wederom gebaseerd op de vier dimensies:

a. Herijking op de inhoudelijke scope en reikwijdte van de samenwerking en hier bewust 'JA' tegen te zeggen
    i. Dit start met de voorbereiding van de besluitvorming in de vorm van een oplegnotitie. In deze notitie wordt de bredere context van het advies weergegeven en aandacht besteed aan de rol van de gemeenteraden. Dit moet gericht zijn op een bewust gemotiveerd 'JA' op het vervolg van de samenwerking.
    ii. Stel in overleg met het secretarissenberaad een kernteam in dat de voorbereiding naar de besluitvorming over de adviezen voor het vervolg van de samenwerking ter hand neemt en na de besluitvorming de nadere uitwerkingen van de governance coördineert.
    iii. Overweeg een besluitvormingsproces in meerdere rondes om recht te doen aan de gelaagdheid van het samenwerkingsverband.
b. Governance: inregelen van de bestaande rollen en posities behorende bij de inhoudelijke scope en reikwijdte
    i. Kijk bij het inregelen van rollen ook naar:
        1. De **balans** tussen belang**, betaling en zeggenschap**
        2. De **balans** tussen **individueel en collectief belang**
        3. De goede **rolverdeling** in het samenwerkingsverband, en met en tussen de deelnemende gemeenten: opdrachtgever- en, opdrachtnemerschap, maar ook het eigenaarschap
        4. De **verbinding** met de bestuursorganen, ambtelijke organisaties en lokale gemeenschappen van de deelnemers.
    ii. De gesprekspunten richten zich daarbij op:
        1. Het opnieuw inregelen en toebedelen, scherp en kenbaar, van de onderscheiden rollen
        2. Aandacht voor het organiseren van eigenaarschap
        3. Herijken van het opdrachtgeverschap (collectief, individueel); ambtelijk en bestuurlijk
        4. Optimaliseren van de afstemming tussen opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol
        5. De bestuurlijke borging van de opdrachtnemende rol en de opdrachtgevende rol bij de centrumgemeente in separate portefeuilles
        6. Het verbeteren van de besluitvormings- en communicatieprocessen
        7. Verbeteren we de verbinding met het lokale niveau, formeel en informeel, ambtelijk en bestuurlijk
c. Bruikbare informatie ondersteunt de samenwerking
    i. Besteed naast het aanpassen van de regeling op in ieder geval de in dit advies aangegeven onderdelen, ook aandacht het beschrijven van de administratieve organisatie.
d. Collectief geheugen als countervailing power tegen verticale druk

i. Begin met het vastleggen van de historie van SDF en de argumentatie bij belangrijke besluitvorming.
ii. Maak de inhoudelijke voorlichting over SDF van nieuwe bestuurders een taak van het secretarissenoverleg (op basis van artikel 11, lid 4 van de centrumregeling en het pfo (op basis van artikel 10, lid 2, sub c).

rijnconsult

Addendum

Ad1: Initiële uitvraag

O P D R A C H T O M S C H R I J V I N G

Aan:	Extern procesbegeleider
Van:	Het college van B&W van de gemeente Leeuwarden, handelend in mandaat van het Secretarissenoverleg Sociaal Domein Fryslân en daarmee de samenwerkende Friese gemeenten
Onderwerp:	Evaluatietraject Sociaal Domein Fryslân
Datum:	7 februari 2020

De Friese gemeenten werken sinds 2015 nauw en intensief samen binnen het sociaal domein. Daarvoor hebben zij een centrumgemeenteregeling afgesloten. Met deze opdrachtbeschrijving wensen de Friese gemeenten een extern procesbegeleider aan te trekken die voor hen een evaluatietraject uitvoert.

Aanleiding

Sinds de invoering van de Decentralisaties hebben de Friese gemeenten op een breed palet aan voorzieningen gezamenlijk uitvoering hieraan gegeven. In de centrumgemeenteregelingen van 2014 en 2018 is op de onderdelen Jeugdzorg, WMO en Participatie intensief samengewerkt voor een sterke infrastructuur voor de kwetsbare Friezen.
We zijn als gemeenten inmiddels een centrumgemeenteregeling (2014), een eerste evaluatie (2016) en een nieuwe centrum-gemeenteregeling (per 2018) verder. Dat we moeten samenwerken staat buiten kijf, maar hoe we moeten samenwerken, is nog steeds een zoektocht. En de evaluatie die we nu op te starten, kunnen we beschouwen als een onderdeel van dit zoekproces.

Centrale vraagstelling en reikwijdte

In het algemeen wensen we de volgende centrale vraag als leidraad aan te houden voor de evaluatie:
1. Heeft de samenwerking sinds de herziening bereik wat de Friese gemeenten vooraf met deze samenwerkingsvorm hebben beoogd?
a. Welke successen hebben we met elkaar mogen delen?
b. Welke knelpunten ervaren we?
2. Welke opvattingen bestaan er bij de Friese gemeenten over omvang, de inhoud en de doelstellingen van de toekomstige samenwerking in het sociaal domein? Welke borging past hierbij en in welke uitvoeringsstructuur?

Aandachtspunten

1. Bij deze vraagstelling wensen we de samenwerking op het gebied van Participatie buiten beschouwing te laten. Dit onderdeel kent een eigen dynamiek en heeft net op eigen initiatief een reflectie op het handelen gedaan. Wel kunnen we als uitkomst van dit evaluatietraject tot de conclusie komen dat andere afspraken over samenwerking binnen het participatieterrein moeten worden gemaakt. Dit houdt dus in dat we de evaluatie vooral willen laten gaan over de samenwerking die we binnen de WMO en de Jeugdzorg kennen.
2. Deze samenwerking heeft de afgelopen periode vooral in het teken gestaan van een verantwoorde uitvoering na overheveling van de taken (de transitie), maar er is ondertussen ook een sterke wens geweest om een inhoudelijke verandering aan te brengen. Dat heeft ertoe geleid dat we ook op inhoud een aantal opgaven in gezamenlijkheid onder de vlag van Sociaal Domein Fryslân hebben opgepakt (buiten de formele werkingssfeer van de centrumgemeenteregeling). Omdat de samenwerking in het sociaal domein verder reikt dat wat er in de centrumgemeenteregeling is afgesproken, willen we de buiten de regeling opgepakte samenwerkingsvormen betrekken bij het onderzoek.
3. De gemeente Leeuwarden vervult een dubbelrol, deelnemer en centrumgemeente, en zal vanuit beide rollen afzonderlijk betrokken moeten worden bij de evaluatie.
4. Intussen werkt het Rijk ook aan een instructie voor gemeenten op welke onderdelen en hoe regionaal wordt samengewerkt in het sociaal domein. De eerste contouren worden in maart of april 2020 verwacht en moeten betrokken worden bij de uiteindelijke uitkomst van dit traject.

Planning
Schematisch ziet ons globale tijdpad er als volgt uit.

Activiteit	***Periode***
- Opdrachtverlening	Februari 2020
- Oriëntatie onderzoeksvraag	Maart 2020 – Mei 2020
- Beantwoording onderzoeksvraag	Juni 2020 – September 2020
- Beoordeling uitkomsten van de evaluatie	Oktober 2020 – November 2020
- Implementatie over te nemen aanbevelingen	November 2020 – Januari 2021

Fasering van de opdracht: verkenning vooraf gevolgd door het feitelijke onderzoek
Gezien de situatie waarin we nu zitten, lijkt het ons niet verstandig om op zeer korte termijn met deze centrale onderzoeksvraag aan de slag te gaan waarna tot een beantwoording van die vraag moet worden gekomen. Iedere gemeente heeft zo een eigen verwachtingen bij de inrichting, het verloop en de uitkomst van deze evaluatie.
Om tot een zorgvuldige vervolgstap te kunnen komen in de samenwerking die we zijn gaan, wensen we een extra fase in het traject, waarin we voorafgaand aan de beantwoording van deze vraag tot een meer concrete vraagstelling willen komen. Deze concrete vraag zal het resultante moeten zijn van een consultatie bij bestuurders en ambtelijke vertegenwoordigers in het SDF-verband. We willen met deze consultatie de reikwijdte en inhoud van de vraagstelling bepalen, waarna met die vraagstelling aan de slag zal worden gegaan.
We kunnen daarom nog onvoldoende duidelijk maken welke doelstelling en eventuele vervolgstappen na de evaluatie zullen plaatsvinden en wat dit betekent voor de wijze waarop we onze samenwerking nu hebben ingericht.

Dat betekent dat het onderzoek in ieder geval twee fases kent.

Fase I: oriëntatie op de centrale vraagstelling
In deze fase wordt van de extern procesbegeleider verwacht om bij de verschillende gemeente op te halen welke bestuurlijke wil tot samenwerken bestaat, welke verwachtingen over de evaluatie (inhoud en proces) bestaan, welke verwachtingen over de uitkomst van de evaluatie bestaan en welk toekomst-perspectief over de Friese samenwerking in het sociaal domein bestaat.
Deze eerste fase zal worden afgesloten met een tussenrapportage waarin verslag wordt gedaan van de uitkomsten van deze eerste verkenning en waar een voorstel wordt gedaan voor een onderzoeksvraag voor het vervolg. In deze onderzoeksvraag wordt in ieder geval benoemd wat de inhoudelijke centrale vraagstelling moet zijn, welke reikwijdte voor het onderzoek wordt gehanteerd en welk proces moet worden gelopen ter beantwoording van de onderzoeksvraag (activiteitenoverzicht en planning). Daarbij zal ook moeten worden voorgesteld met wie eventuele vervolggesprekken moeten worden gevoerd.

Fase II: beantwoording van de centrale vraagstelling
Aan de hand van de tussenrapportage uit fase I zal de feitelijke evaluatie plaatsvinden. Deze fase zal worden afgesloten met een eindrapportage die antwoord geeft op de (nog te formuleren) centrale onderzoeksvraag en daarmee een richtinggevend advies geeft hoe de samenwerking tussen de Friese gemeenten in het sociaal domein moet worden geregeld. Dit betreft een advies voor de korte en (middel)lange termijn, waarmee de gemeenten hun huidige afspraken of kunnen behouden, of kunnen bijstellen.

Na het onderzoek volgt een implementatiefase. Vooralsnog sluiten we deze fase uit van de werkzaamheden voor de extern procesbegeleider.

Participanten
Aan de evaluatie kunnen, afhankelijk van de vraagstelling die uit de eerste fase komt, de volgende participanten worden onderscheiden: bestuurders, gemeentesecretarissen, een selectie van betrokken ambtenaren, een selectie van zorgaanbieders en de medewerkers van de organisatie SDF.

Over de projectorganisatie
Omdat de evaluatie onderdeel is van de centrumgemeenteregeling, ligt de verantwoordelijkheid bij de Friese gemeenten gezamenlijk. Het secretarissenoverleg is de stuurgroep voor deze opdracht. Deze stuurgroep zal gezamenlijk vorm en inhoud geven aan de evaluatie. Rondom u als externe adviseur zal een begeleidingsgroep worden ingericht.

Periode
Het onderzoek in de eerste fase vindt plaats in de periode 1 maart 2020 tot 1 mei 2020.
Na oplevering van de tussenrapportage zal een vervolgopdracht worden verstrekt die loopt van 1 juni 2020 tot 1 oktober 2020.

Opdrachtgever
Formeel opdrachtgever voor deze opdracht is de gemeente Leeuwarden bij monde van de gemeentesecretaris van de gemeente Leeuwarden.

Over de toekenning van de opdracht
Alvorens over wordt gegaan tot de toekenning van de opdracht vindt een gesprek plaats. In dat gesprek is plaats voor de verheldering van de opdrachtverlening van uw zijde. Eveneens kan de opdrachtgever tijdens het gesprek verdere invulling geven aan de opdracht als gevolg van de verheldering van de opdrachtverlening.

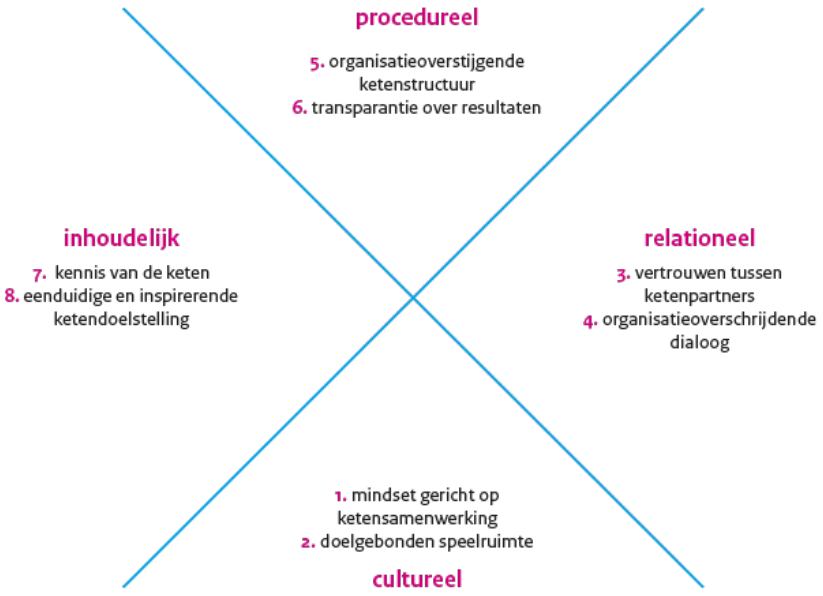
Ad 2: Onderzoeksaanpak

De samenwerking in SDF verband wordt benaderd vanuit het perspectief van keten-/netwerksamenwerking. Het toegepaste onderzoeksmodel en -aanpak gebruikt dit perspectief als vertrekpunt voor het te hanteren beoordelingskader voor de evaluatie. Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA) onderscheidt vier besturingsdimensies en acht pijlers voor ketensamenwerking. Zij definieert een keten als volgt: '*Een keten is een samenwerkingsverband tussen organisaties die naast hun eigen doelstellingen, één of meer gemeenschappelijk gekozen (of door de politiek opgelegde) doelstellingen nastreven. Deze ketenpartners zijn zelfstandig, maar zijn ook afhankelijk van elkaar waar het gaat om het bereiken van de gemeenschappelijke doelstellingen, de ketendoelstellingen'*.

Het model bestaat uit vier dimensies en acht pijlers voor sturing en samenwerking. In het model wordt aandacht besteed aan bestuurlijk leiderschap bij ketensamenwerking waarmee wordt geduid op het feit dat dat elke ketenpartner op strategisch niveau in woord en daad blijvende aandacht en ondersteuning geeft aan de betekenis en de doelstelling van de samenwerking. Zo wordt een stempel gedrukt op de mindset van alle betrokkenen. De Friese gemeenten samen bepalen niet slechts het speelveld, maar zij hebben allen ook door het getoonde leiderschap grote invloed op de gestemdheid van de spelers in de samenwerking en de wijze waarop deze met elkaar om zullen gaan.

De procedurele en inhoudelijk dimensies in dit model vormen de kapstok voor de formele kant van sturing en samenwerking en de *relationele en culturele dimensies* als kapstok voor het belichten van de informele kant van sturing en samenwerking. Hiermee wordt de formele sturing en samenwerking (afgebakend speelveld) gekoppeld aan de informele kant er van (voorbeeldgedrag in leiderschap). Beide zijn nodig om de samenwerking gaande en op koers te houden.

Dit model ziet er schematisch als volgt uit:

Aan de hand van dit model is het volgende beoordelingskader voor het onderzoek opgesteld en vastgesteld door de Begeleidingsgroep:

Dimensie	Pijler	Indicatoren
Cultureel	Mindset gericht op samenwerken	* Er is oog voor de kwaliteit van relaties * Ketenpartners zien het verband tussen politieke processen en gedragingen als gevolg van belangenconcurrentie in de keten en de kwaliteit van besluitvorming * Het eigen belang van de mensen in de keten bepaalt mede de bij een strijdpunt in te nemen positie (Korsten) *Ketenpartners ontwikkelen gezamenlijk taal waarmee betekenis wordt gegeven aan de samenwerking in de keten
	Doelgebonden speelruimte	* Een effectieve uitvoering door professionele medewerkers is mogelijk * Er wordt vanuit een horizontale oriëntatie sturing gegeven aan de samenwerking * Duurzame afhankelijkheid wordt gestimuleerd
Relationeel	Vertrouwen tussen partners	* Er is sprake van vertrouwen tussen de ketenpartners * Leiders vertonen voorbeeldgedrag waarmee ze de gestemdheid van de spelers in de keten beïnvloeden * De invloed wordt gespreid omdat geen van de partijen de gang van zaken volledig bepaalt * Ketenpartners trekken, duwen en sluiten compromissen om eruit te komen
	Organisatie overschrijdende dialoog	* Er is sprake van intensieve kennis uitwisseling tussen complementaire partners *De behoefte aan efficiënte en betrouwbare informatie tussen partners op operationeel niveau is aanwezig *Er is sprake van wederzijdse afhankelijkheid tussen partijen
Procedureel	Organisatie overstijgende ketenstructuur	* duidelijk afgebakend speelveld * partners voeren strategisch overleg over de samenwerking * er is sprake van een bestuurlijke portefeuilleverdeling die de organisatie overstijgende structuur reflecteert
	Transparantie over resultaten	* monitor op doelrealisatie in het licht van het ketenbelang * Er is een gedeelde urgentie * Gemeente Leeuwarden wordt gezien als eindverantwoordelijke voor de doelrealisatie
Inhoudelijk	Kennis van de keten	* Mensen hebben kennis van de keten * Informatie wordt gewogen in het licht van het ketenbelang

	Eenduidige en inspirerende ketendoelstelling	* Er is spraken van een eenduidige en inspirerende ketendoelstelling * Partners associëren zich met de ketensamenwerking

Ad 3: Governance: praktisch toegepast en bestuurlijke thema's

Een officiële definitie van Governance luidt:

Het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, evenals het daarover op open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden.

Voor een adequate SDF-governance, gaat de aandacht uit naar het samenspel tussen:

- Inhoudelijke **belangen** waarvoor de gemeenten samenwerken in het SDF
- De onderlinge **relaties** tussen SDF en de deelnemers
- De **processen** voor besluitvorming, communicatie en informatie
- De **samenwerkings- of rechtsvorm**: op dit moment een centrumgemeenteconstructie op basis van de Wgr.

Met ook deze aandachtspunten:

- De **balans** tussen belang**, betaling en zeggenschap**
- De **balans** tussen **individueel en collectief belang**
- De goede **rolverdeling** in het samenwerkingsverband, en met en tussen de deelnemende gemeenten: opdrachtgever- en, opdrachtnemerschap, maar ook het eigenaarschap
- De **verbinding** met de bestuursorganen, ambtelijke organisaties en lokale gemeenschappen van de deelnemers.

Er bestaat geen blauwdruk voor een optimale governance. De voor SDF geschikte governance volgt namelijk uit het gesprek van de deelnemenede colleges over dat samenspel en de aandachtspunten. Voor dat gesprek geven we aan de hand van de evaluatie vier denkrichtingen welke bestuurlijke thema's daarbinnen van belang zijn.

Denkrichting 1: Niets doen

Denkrichting 2: Verbeteren van de huidige (enkelvoudige) centrumregeling

De gesprekspunten voor de colleges van de gemeenten in SDF zijn in deze denkrichting:

- Het opnieuw inregelen en toebedelen, scherp en kenbaar, van de onderscheiden rollen
- Hoe organiseren we het eigenaarschap?
- Waar en hoe beleggen herijken we het opdrachtgeverschap (collectief, individueel); ambtelijk en bestuurlijk?
- Hoe optimaliseren we de afstemming tussen opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol
- Hoe organiseren verbeteren we de besluitvormings- en communicatieprocessen?
- Hoe organiseren verbeteren we de verbinding met het lokale niveau, formeel en informeel, ambtelijk en bestuurlijk?

Denkrichting 3: Treffen van een meervoudige centrumregeling

De gesprekspunten voor de colleges van de SDF zijn in deze denkrichting:

- Welke gemeenten willen en kunnen een taak voor alle gastgemeenten verzorgen?
- Hoe organiseren we voor iedere afzonderlijke taak het eigenaarschap?
- Waar beleggen we voor iedere afzonderlijke taak het opdrachtgeverschap (collectief, individueel); ambtelijk en bestuurlijk?
- Hoe organiseren we voor iedere afzonderlijke taak de afstemming tussen opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol?
- Hoe organiseren we voor iedere afzonderlijke taak de besluitvormings- en communicatieprocessen?
- Hoe organiseren we de verbinding per afzonderlijke taak met het lokale niveau, formeel en informeel, ambtelijk en bestuurlijk?

Denkrichting 4: Oprichten van een gezamenlijke organisatie

De Wgr biedt enkele mogelijkheden voor een gemeenschappelijke, zelfstandige organisatie. Zo'n samenwerkingsverband heeft wettelijk een gemeenschappelijk bestuur en een eigen begroting en rekening. Voordelen zijn: er is meer slagkracht en doorzettingsmacht, en het collectieve eigenaarschap en de lokale betrokkenheid zijn wettelijke verankerd. Nadelen zijn er ook: het omzetten van de huidige samenwerking naar een zelfstandige organisatie is een omvangrijke operatie.

De gesprekspunten voor de colleges van de SDF zijn in deze denkrichting:

- Hoe maken we in het bestuur de verdeling tussen betaling en zeggenschap; wat is de balans tussen solidariteit en profijt?
- Hoe geven we inhoud aan het collectieve eigenaarschap?
  - Waar beleggen we het opdrachtgeverschap (collectief, individueel); ambtelijk en bestuurlijk?
  - Hoe organiseren we de afstemming tussen opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol?
  - Hoe organiseren we de besluitvormings- en communicatieprocessen?
  - Hoe organiseren we de verbinding met het lokale niveau, formeel en informeel, ambtelijk en bestuurlijk?

Ad 4: De invloed van formele en informele sturing op de samenwerking

De samenwerking wordt beinvloed door de formele en informele kant van het functioneren van de centrumregeling. De formele sturing stelt de randvoorwaarden op. Daarbij staat beheersing voorop en moet de bestuurder het vertrouwen geven dat de SDF als organisatie en als samenwerkingsverband doet wat zij moet doen. Dat heeft een meer beheersmatig en collectief karakter. In tegenstelling tot de focus op het individuele vraagstuk van een inwoner. De informele sturing in de keten van SDF stelt de doelrealisatie voorop. Daarbinnen staat de individuele hulpvraag van de inwoner centraal. De spanning tussen deze individuele en collectieve focus in de sturing is zichtbaar in de informatiedisbalans op alle niveaus van SDF.

In onderstaand overzicht wordt aan de hand van voorbeelden uit de evaluatie inzichtelijk gemaakt wanneer deze formele en informele kant van de samenwerking elkaar helpen en wanneer ze elkaar in de weg zitten.

Interactie formele en informele sturing	*Formele sturing belemmert informele sturing*	*Formele sturing versterkt informele sturing*	*Informele sturing belemmert formele sturing*	*Informele sturing versterkt formele sturing*
Voorbeelden uit de praktijk	1. Louter gekwantificeerde criteria in de monitor 2. Criteria los van de ketendoelstelling 3. Geld is dominant 4. Bestuurder onder druk op doelrealisatie 5. Extra verantwoording	1. Positionering SDF vanuit ketenbelang 2. Bemensing sleutelposities 3. Maatwerk (individuele vraag van de inwoner is leidend) 4. Effectieve uitvoering	1. Dubbelrollen en gelaagdheid 2. Financierings-systematiek 3. Onduidelijke ketendoelstelling 4. Afstand (ook juridisch) tussen gemeente en SDF als netwerk 5. Terugdraaien van besluitvorming 6. Bemoeienis met interne organisatie van SDF	1. Creatief gebruik maken van wet en regelgeving om aan de politieke opdracht gehoor te geven 2. Informeel lunchen met elkaar 3. Doelrealisatie onder druk levert urgentie en dus beweging
Invloed	Ad 1) monitor niet in het licht van het ketenbelang Ad 2) wantrouwen in elkaar Ad 3) duurzame afhankelijkheid in het geding door inflexibele opstelling Ad 4) ontbreken mindset gericht op ketensamenwerking omdat er geen andere perspectieven op doelrealisatie zijn Ad 5) verticale druk neemt toe: eigen belang partners overlapt deel met ketenbelang	Ad 1) gunnen wekt vertrouwen op Ad2) oog voor kwaliteit van relaties in de context van de keten Ad 3) leiderschap op basis van horizontale oriëntatie: ruimte voor eigen afweging van de autonome professional Ad 4) Autonome professional switcht tussen verschillende aanpakken	Ad 1) schijnsturing door oneigenlijke spreiding van de invloed Ad 2) verticale druk neemt toe door concurrentie van lokale belangen Ad 3) eigen belang van mensen in de keten bepaalt handelen Ad 4) complexe beslissituatie waarbij besluitvorming niet is terug te zien in de uitvoering Ad 5) gebrek aan voorbeeldgedrag van leiders door afnemende macht c.q. geen mandaat Ad 6) geen duidelijk afgebakend speelveld waardoor partijen op elkaars stoel gaan zitten	Ad 1) waarborgen benutten voor een effectieve uitvoering Ad 2) leiders vertonen voorbeeldgedrag waarmee de gestemdheid van de spelers in de keten wordt beïnvloed en er een mindset gericht op samenwerken ontstaat of wordt onderhouden Ad 3) leiding geven vanuit een horizontale oriëntatie: niet alleen kijken naar sturend vermogen, maar ook naar bindend vermogen

Sociaal Domein Fryslân (SDF) Evaluatietraject Centrumregeling

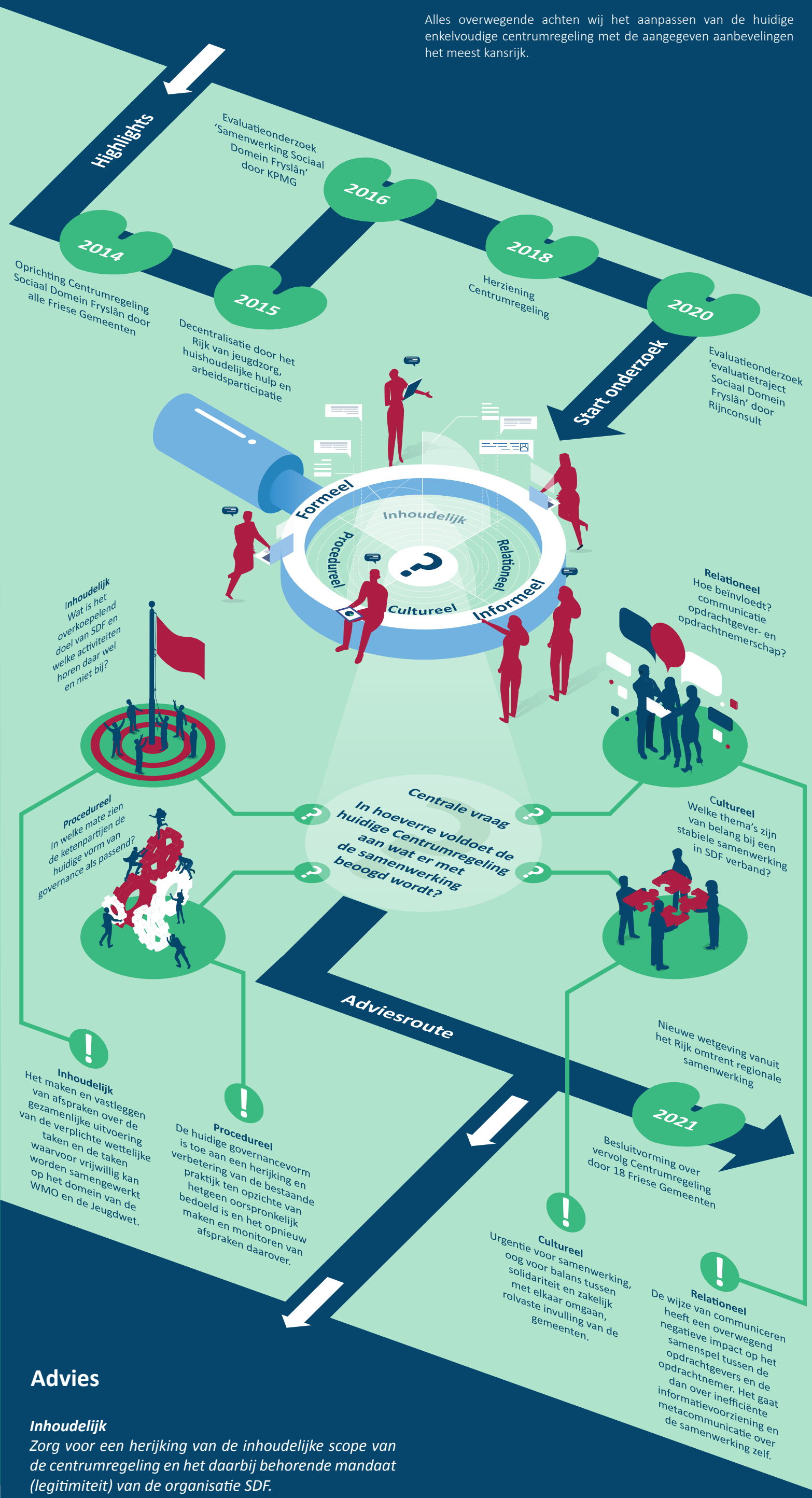
Voor u ligt het resultaat van het onderzoek naar de samenwerking binnen Sociaal Domein Fryslân (SDF). SDF is de samenwerkingsorganisatie (sinds 2014) van de 18 Friese gemeenten die op basis van een centrumregeling tot stand is gebracht. De regeling is getroffen om de beleidsvoorbereiding en inkoop van de benoemde wettelijke taken op het gebied van Jeugd- en Participatiewet en de Wmo doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren. De gemeente Leeuwarden is hierbij aangewezen als centrumgemeente. Na een evaluatie (2016) en een nieuwe centrumgemeenteregeling (2018), is het wederom tijd voor een evaluatie van de werking van de samenwerking in het kader van de centrumregeling.

Opdracht
Rijnconsult is gevraagd om deze evaluatie uit te voeren. Het doel hiervan is om een goed beeld te krijgen van het huidige functioneren van het samenwerkingsverband (dus niet het SDF als aparte entiteit), waarbij de formele en informele kant van de samenwerking wordt belicht. Daarnaast moet het een perspectief schetsen voor de doorontwikkeling naar een toekomstbestendige samenwerking.

Eindconclusie
Het onderzoek resulteert in vier belangrijke thema's voor de verduurzaming van de samenwerking in SDF-verband.

1. Herijking op de inhoudelijke scope van de samenwerking
2. Governance: inregelen van de bestaande rollen en posities
3. Informatievoorziening ter ondersteuning van de samenwerking
4. Versterking van collectief geheugen

Alles overwegende achten wij het aanpassen van de huidige enkelvoudige centrumregeling met de aangegeven aanbevelingen het meest kansrijk.

Advies

Inhoudelijk
Zorg voor een herijking van de inhoudelijke scope van de centrumregeling en het daarbij behorende mandaat (legitimiteit) van de organisatie SDF.

Procedureel
Kom tot een herziening op de huidige governance binnen de bestaande centrumregeling. De huidige inrichting van de centrumregeling is op onderdelen niet scherp genoeg om de sturing, beheersing,verslaglegging en communicatiestructuren voldoende vorm te geven en te borgen.

Relationeel
Richt de overlegstructuren en informatiestromen zodanig in, dat er sprake is van rolvaste en duurzame relaties binnen de samenwerking.

Cultureel
Versterk het collectief geheugen over het samenwerkingsverband SDF.

Advies

Werkgroep scope gemeenschappelijke regeling SDF

"Niet de vorm van samenwerking is de essentie, maar de kwaliteit van de samenwerking"

Juni 2021
Versie 1.0

Inleiding

De werkgroep scope is ingesteld door het kernteam van het gemeentesecretarissenoverleg SDF en heeft voor de uitwerking van dit advies vier keer vergaderd. In de perioden tussen de vergaderingen in, zijn zaken voorbereid en uitgewerkt.

Onze opdracht luidde:
In het huidige artikel 4 van de centrumgemeenteregeling staat benoemd welke inhoudelijke reikwijdte, taken, werkzaamheden en mandaten onder de Friese samenwerking in het Sociaal Domein valt.

In de werkgroep Scope wordt onderzocht welke inhoudelijke taken en activiteiten gezamenlijk moeten worden opgepakt. De werkgroep bestudeert drie dimensies:

a. *Dimensie A: de inhoudelijke scope van de samenwerking.*
b. *Dimensie B: welke werkzaamheden binnen het organisatieonderdeel SDF worden uitgevoerd.*
c. *Dimensie C: de mandaten die nodig zijn voor deze gezamenlijke verantwoordelijkheid.*

Wij hebben onze opdracht omwille van de beschikbare tijd beperkt tot de vraag "wat zijn taken en werkzaamheden die we als Friese gemeenten gezamenlijk in een samenwerkingsorganisatie willen beleggen".

De werkgroep heeft twee belangrijke constateringen gedaan in de afgelopen maanden.

De eerste constatering is dat in de huidige regeling van SDF veel taken niet zijn benoemd in de regeling, die in de praktijk wel door SDF worden uitgevoerd. Soms is dat na een expliciet besluit in het PO SDF gebeurd, soms op aandrang of initiatief vanuit de gemeente Leeuwarden als centrumgemeente binnen de regeling. De werkgroep beschouwt die praktische omstandigheid als een weeffout die voor de toekomst moet worden opgelost. De werkgroep governance zal daarom een proces ontwerpen voor het toevoegen en schrappen van taken door SDF uit te voeren en daarover de kerngroep adviseren.
De werkgroep scope zorgt in dit advies voor een sluitend overzicht van de huidige taken die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd en die daar ook in de toekomst zullen worden uitgevoerd.

De tweede constatering is dat de essentie van de centrumgemeenteregeling voor alle betrokkenen meer helder gemaakt moet worden dan nu het geval is. Die regeling stelt namelijk eisen aan de gastgemeenten (die vooral betrekking hebben op het bepalen van de reikwijdte van het aan de centrumgemeente verstrekte mandaat) en aan de centrumgemeente. Die laatste eisen gaan over transparantie, communicatie en informatie en het feit dat aandacht gegeven moet worden aan het gevoelde ongemak dat samenwerking met zich meebrengt voor de gastgemeenten.
In ons advies wordt aan deze constatering aandacht besteed en zullen suggesties worden gedaan. Cruciaal is natuurlijk wel dat de centrumgemeente bij de uitoefening van het verleende mandaat handelingsvrijheid heeft en moet houden.

In het licht van het voorafgaande, hebben wij onze opdracht samengevat en vertaald in drie hoofdvragen:

- Besteed aandacht aan het feit dat kaders en een gezamenlijke aanpak slechts één van de relevante dimensies zijn binnen succesvolle samenwerking.
- Schets een helder kader voor de samenwerking tussen gemeenten;
- Werk de gezamenlijke aanpak die gekozen wordt, uit in concrete taken en werkzaamheden;

In dit eindadvies starten we na de inleiding, met een samenvatting. Daarna treft u een algemene beschouwing aan, vervolgens komt het onderwerp samenwerken aan de orde, daarna de hoofdpunten van een centrumgemeenteregeling en gaan we aan de hand van de PDCA cyclus na wat de taken van de samenwerkingsorganisatie zouden kunnen zijn.
In het 3e onderdeel van ons eindadvies benoemen we de taken en werkzaamheden die de samenwerkingsorganisatie in onze ogen zou moeten invullen.

We sluiten het advies af met opmerkingen over de formaliteiten en vorm van de samenwerking die wij (voor de nabije toekomst) voor ons zien.
Het laatste onderdeel van ons advies geeft de te ondernemen vervolgstappen weer.

Samenvatting

Ons advies is geschreven vanuit de overtuiging dat intergemeentelijke samenwerking meerwaarde heeft. Het allerbelangrijkste daarbij is dat we met elkaar beseffen dat samenwerken mensenwerk is, en daarom een doorlopend proces zal behoren zijn waarbinnen ruimte moet zijn om te leren.

Intergemeentelijke samenwerking leidt tot een grotere bestuurskracht, tot doelmatig en efficiënt uitvoeren van (boven lokale) taken en tot betere resultaten voor de deelnemende gemeenten.

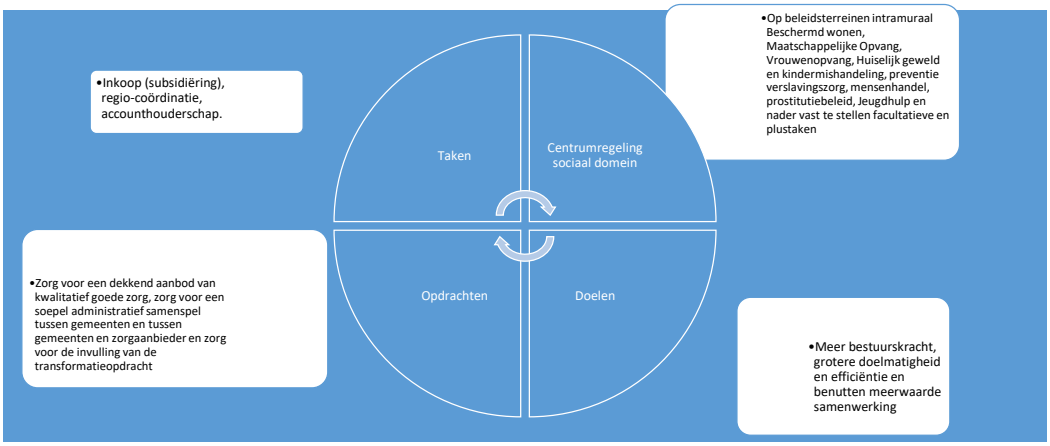
Bij intergemeentelijke samenwerking is sprake van een meer dimensionaal vraagstuk. Naast het zakelijk en helder vastleggen van taken, werkzaamheden en processen, gaat het bij samenwerking ook om "werken vanuit de bedoeling" en om handelen van betrokken medewerkers en bestuurders. Voor een succesvolle implementatie van ons advies, is het belangrijk structureel aandacht te geven aan het doel van samenwerken en de wil en ambitie om van samenwerking een succes te maken.

De Centrumgemeenteregeling die we in Friesland hebben gekozen is een lichte vorm van samenwerking en bovendien niets anders dan een hulpstructuur. Colleges zijn zelf lokaal verantwoordelijk voor de gemandateerde taken en leggen rekenschap af aan hun gemeenteraden. Daarom is het belangrijk dat er tijdig, goede en transparante informatie wordt gedeeld vanuit het college van B&W van Leeuwarden over de uitvoering van de aan hen gemandateerde taak richting de afzonderlijke (colleges van de) gastgemeenten.

De werkgroep stelt voor om de samenwerkingsorganisatie voor drie **taken** verantwoordelijk te laten zijn voor het grootste deel van de beleidscyclus (voorbereiding, bepaling (binnen de mandaatconstructie), reflectie en monitoring). Het gaat om de taken regiocoördinatie, inkoop en accounthouderschap.
De samenwerkingsorganisatie is daarnaast facultatief (keuze van iedere individuele gemeente zelf) mogelijk verantwoordelijk voor cliënt beheer en financieel administratieve taken. Als pluspakket kiezen gemeenten via een op te stellen besluitvormingsproces om extra taken te beleggen bij de samenwerkingsorganisatie. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan taken die te maken hebben met ernstige psychiatrische problematiek.

Samengevat stellen wij het volgende voor. Ons voorstel zal moeten leiden tot een aanpassing van de huidige centrumgemeenteregeling.

Reikwijdte, doelen, opdrachten en taken

Het advies van de werkgroep is een advies op hoofdlijnen: er zullen de komende maanden acties moeten worden uitgevoerd om het advies te concretiseren, verder uit te werken en om te voorzien in de in het advies genoemde waarborgen.

Onderdeel 1: De context bij samenwerken

Beschouwing

Net zoals in het evaluatierapport dat door Rijnconsult is gepresenteerd wordt aangegeven, was voor onze werkgroep de vraag waarom gemeenten voor een samenwerkingsorganisatie zouden willen kiezen, de meest wezenlijke vraag.

Intergemeentelijke samenwerking is, om het maar eens zo te zeggen, voor sommigen "een moetje". Er wordt niet vanuit meerwaarde gekeken naar de samenwerkingsorganisatie maar vanuit verplichtingen, beheersing en eigen belangen. Rijnconsult noemde dat een verticale oriëntatie van gemeenten op de samenwerking.

Voor ons als werkgroep staat het belang van samenwerking in regionaal verband en de meerwaarde die dat heeft, buiten kijf. We realiseren ons heel goed dat die samenwerking ook zorgt voor ongemak bij de samenwerkende partijen en discussies over de democratische legitimiteit van de samenwerkingsorganisatie. Dat ongemak stelt hoge eisen aan de kwaliteit waarin de overgedragen taken worden uitgevoerd en aan communicatie, informatie en planning vanuit en door de samenwerkingsorganisatie.

Zoals gezegd kiezen wij als werkgroep voor een focus op samenwerken. Dat moet in onze ogen op een zo transparant en éénduidig mogelijke wijze worden uitgevoerd en ingevuld. Ons advies is vanuit dit perspectief geschreven.

Het is in onze ogen cruciaal dat binnen de samenwerkingsorganisatie sprake is van actieve participatie door de afzonderlijke gemeenten. Eigenaarschap en draagvlak voor de gezamenlijke taken en werkzaamheden bij iedere afzonderlijke participant is belangrijk. De verantwoordelijken binnen de samenwerkingsorganisatie: de medewerkers van de samenwerkingsorganisatie, het college van B&W van Leeuwarden (en hun ambtelijk medewerkers) en zij die voor de samenwerkingsorganisatie werkzaamheden uitvoeren vanuit hun eigen gemeentelijke organisatie, moeten zich realiseren dat zij namens 18 gemeenten opereren en dat die 18 gemeenten ook mee willen maken (en invloed willen hebben op) welke afwegingen en keuzes worden voorgelegd en uiteindelijk worden gemaakt.
De afzonderlijke gemeenten moeten zich hierover op alle niveaus, realiseren dat samenwerken ook inhoudt dat je zeggenschap inlevert.

Een bijzondere dimensie door de gekozen formele vorm van samenwerking in Friesland, is de positie van de gemeente Leeuwarden. Deze gemeente is zowel een van de 18 deelnemende gemeenten als de gemeente die, omdat gekozen is voor een centrumgemeenteregeling, in mandaat veel taken namens de andere gemeenten uitvoert. De relatie tussen de samenwerkingsorganisatie en de centrumgemeente is ook anders dan de relatie tussen de andere gemeenten en de samenwerkingsorganisatie.

Samenvattend, is ons advies geschreven vanuit de overtuiging dat intergemeentelijke samenwerking meerwaarde heeft. Wij zien in de dagelijkse praktijk bij betrokkenen, op alle niveaus, dat de positie van Leeuwarden als centrumgemeente tot ongemak leidt en al dan niet expliciet ter discussie staat. Maar we zien ook dat hét doel van samenwerking namelijk zo effectief en efficiënt mogelijk een gezamenlijke taak uitvoeren, steeds nadrukkelijker om aandacht vraagt en onderschreven wordt.
Bij de uitwerking van een samenwerkingsorganisatie is het o.i. belangrijk om blijvend aandacht te besteden aan het ongemak dat samenwerking ook oplevert. De betrokkenheid en (voor zover de mandaatfiguur dat toelaat) het eigenaarschap van de gastgemeenten is essentieel. Maar het allerbelangrijkste is dat we met elkaar beseffen dat samenwerken mensenwerk is, een doorlopend proces zal behoren zijn waarbinnen ruimte moet zijn om te leren en dat er blijvend in samenwerking wordt geïnvesteerd door alle gemeenten en alle betrokken actoren.

Over samenwerken
Bij intergemeentelijke samenwerking is sprake van een meer dimensionaal vraagstuk. Naast het zakelijk en helder vastleggen van taken, werkzaamheden en processen, gaat het bij samenwerking ook om "werken vanuit de bedoeling" en om handelen en gedragen van betrokken medewerkers en bestuurders.

Die laatste twee dimensies van samenwerken zijn de zachte kanten van samenwerking. Ze zijn moeilijk grijpbaar, maar cruciaal.

In een in opdracht van het ministerie van BZK uitgevoerd onderzoek "succesvol samenwerken in de bedrijfsvoering" uit 2017, wordt op basis van een onderzoek onder twaalf samenwerkingsorganisaties geconcludeerd dat samenwerken gaat om investeren in vertrouwen. Succesvol samenwerken gaat zowel om goede relaties (in het onderzoek als de belangrijkste succesfactor benoemd) als om goede resultaten (in het rapport de belangrijkste faalfactor genoemd).

Vertrouwen heeft te maken met integriteit van alle betrokkenen, met welwillendheid (de ander iets gunnen) en met bekwaamheid (competent zijn: iets dat dan vooral voor de uitvoering van taken en werkzaamheden wordt benadrukt).

Een extra complicatie is vervolgens dat het in de samenwerking gaat om twee soorten relaties: de relatie tussen de afzonderlijke gemeenten (en dan ook nog eens op meerdere niveaus: bestuurlijk, top management, operationeel management en ambtelijk) en de relatie tussen de gemeenten als collectief en de samenwerkingsorganisatie (wederom ook op verschillende niveaus).
Voor een centrumgemeenteregeling komt daar dan nog een derde soort relatie bij: die tussen de centrumgemeente en de samenwerkingsorganisatie (voor zover daarvoor een eigen organisatie is ingericht en dat is in Friesland zo: SDF).

Voor een succesvolle implementatie van ons advies, is het belangrijk dat er naast het besef dat samenwerken meer dimensionaal is, ook draagvlak is voor het doel van samenwerken en dat er de wil en ambitie is om van samenwerking een succes te maken. Deze beide factoren vragen om onderhoud: periodiek zal nagegaan moeten worden of er noodzaak is om doelen of ambities bij te stellen en de wil om samenwerken weer opnieuw te bevestigen. Rijnconsult sprak daar ook over in het eindadvies: er moet gezocht worden naar een wijze waarop het draagvlak voor samenwerking warm wordt gehouden.

Wij vragen onze collega werkgroep governance aandacht te besteden aan het voorkomen van een belangrijke faalfactor bij succesvol samenwerken. De betrokkenheid van gemeenten, van gemeenteraden en de positie van de afzonderlijke portefeuillehouders c.q. colleges, zal goed geborgd dienen te zijn in de samenwerking. Is dat niet het geval dan mislukt de samenwerking of ontstaat er heel veel (bestuurlijke) teleurstelling. Met name daar waar het gaat om kaderstelling (visie) bij het verleende mandaat zal die betrokkenheid en zeggenschap nadrukkelijk aandacht moeten krijgen.

Over het doel van samenwerken
Primair werken we als gemeenten samen en richten we een samenwerkingsorganisatie in omdat we daarmee een grotere bestuurskracht kunnen realiseren.

In de huidige gemeenschappelijke regeling is aangegeven dat we ook samenwerken omdat dit doelmatig en efficiënt is in relatie tot de beoogde taken en werkzaamheden, afgezet tegen individuele invulling door afzonderlijke gemeenten (voor zover dat wettelijk zou mogen).

Wij denken als werkgroep dat een belangrijk doel van de samenwerking zou moeten zijn dat die samenwerking meerwaarde heeft voor de betrokken gemeenten. Meerwaarde die tot uiting komt omdat:
- gemeenten zelf (individueel) niet allemaal behoeven te investeren in de benodigde deskundigheid voor de uit te voeren taak;
- er door samenwerking overzicht ontstaat (en de bovenliggende maatschappelijke opgave door dat overzicht beter kan worden ingevuld) en een eenduidige uitvoering (wat belangrijk is voor de betrokken inwoners en betrokken stakeholders);
- gemeenten intrinsiek kiezen om taken en werkzaamheden samen uit te voeren omdat dit in hun ogen win – win oplevert of tot betere resultaten leidt.

Onderdeel 2: Kaders bij de samenwerking

Noties uit het eerste onderdeel van ons advies
Het is belangrijk dat er draagvlak is voor het doel van samenwerken en dat er de wil en ambitie is om van samenwerking een succes te maken. Deze beide factoren vragen om onderhoud: periodiek zal binnen de samenwerkingsorganisatie en bij de samenwerkende gemeenten, nagegaan moeten worden of er noodzaak is om doelen of ambities bij te stellen en de wil om samenwerken weer opnieuw te bevestigen.
De betrokkenheid van gemeenten, van gemeenteraden en de positie van de afzonderlijke portefeuillehouders c.q. colleges, zal goed geborgd dienen te zijn in de samenwerking.
Het is in onze ogen cruciaal dat binnen de samenwerkingsorganisatie sprake is van actieve participatie door de afzonderlijke gemeenten. Eigenaarschap en draagvlak voor de gezamenlijke taken en werkzaamheden bij iedere afzonderlijke participant is belangrijk. De afzonderlijke gemeenten moeten zich op alle niveaus ook realiseren dat samenwerken inhoudt dat je zeggenschap inlevert.

Centrumgemeenteregeling
De kerngroep heeft n.a.v. de vergadering van 14 april 2021, expliciet aangegeven dat wij als werkgroep niet gevraagd zijn om de meest passende vorm van intergemeentelijke samenwerking binnen het sociaal domein te zoeken, maar dat onze opdracht is om binnen de gekozen vorm van de centrumgemeenteregeling, te zorgen voor een zo duidelijk mogelijke scope voor die intergemeentelijke samenwerking.

Onderstaand een beschrijving van essentiële kenmerken van een centrumgemeenteregeling, gebaseerd op een handleiding die de VNG in 2016 heeft opgesteld.

Formele en bestuurskundige aspecten centrumgemeenteregeling
Aan de centrumgemeenteregeling kunnen bevoegdheden worden gemandateerd op basis van artikel 8, vierde lid, Wgr. Daarvoor is het natuurlijk noodzakelijk dat die over te dragen bevoegdheid er ook is en dat er wettelijk geen beperking is opgelegd met betrekking tot mandateren.

De essentie van het centrumgemeenteconcept is dat gastgemeenten diensten afnemen bij een centrumgemeente. Dit meest kenmerkende aspect van de centrumgemeenteregeling lijkt in de dagelijkse praktijk als over de samenwerkingsorganisatie SDF wordt gesproken, niet voor elke betrokkene even helder te zijn.

De centrumgemeente Leeuwarden 'vertegenwoordigt' de andere gemeenten en is daarmee de meest dominante gemeente in de samenwerking. De bevoegdheden die de colleges van B&W inbrengen in de gemeenschappelijke regeling blijven bij de colleges van de deelnemende gemeenten; het college van B&W van Leeuwarden oefent die bevoegdheden uit *in naam* van de andere colleges. Met andere woorden: het college van een deelnemende gemeente machtigt (mandateert) het college van Leeuwarden om een bevoegdheid uit te oefenen.
De taakuitoefening voor Leeuwarden zelf, valt in beginsel buiten de scope van de centrumgemeenteregeling: het betreft immers taken die al bij het college in Leeuwarden zijn belegd.

Belangrijke notie is[1] bovendien dat de "centrumgemeente de gemandateerde bevoegdheden niet conform zijn eigen regelingen mag uitvoeren, maar deze bevoegdheden uitvoert conform de regelgeving zoals die voor de mandaatgever geldt. Wanneer de samenwerkende gemeenten de onderliggende regelgeving willen harmoniseren, dan vergt dit gelijkluidende (wijzigings)besluiten van de vertegenwoordigende organen van de betrokken gemeenten".
Bij de nadere uitwerking van de nieuwe gemeenschappelijke regeling is aandacht voor deze voorwaarde naar ons idee nadrukkelijk nodig.

Een centrumgemeenteregeling is bestuurlijk gezien een lichte vorm van samenwerking , die uitsluitend op **contractuele** basis plaatsvindt. De Wet gemeenschappelijke regelingen voorziet dan ook niet in sturings- of verantwoordingsrelaties. Natuurlijk geldt wel dat de gemandateerde (de centrumgemeente) de mandaatgever (gastgemeente) alle gevraagde inlichtingen moet verschaffen over de uitoefening van de gemandateerde bevoegdheden (art. 10:6 lid 2 Awb).

[1] Zie handreiking "Attributie, delegatie en mandaat" 2016 van de VNG pagina 61 e.v.

De Centrumgemeenteregeling is een hulpstructuur. Colleges zijn zelf lokaal verantwoordelijk voor de gemandateerde taken en leggen rekenschap af aan hun gemeenteraden. Daarom is het belangrijk dat er tijdig, goede en transparante informatie wordt gedeeld vanuit het college van B&W van Leeuwarden over de uitvoering van de aan hen gemandateerde taak aan de afzonderlijke (colleges van de) gastgemeenten.
Het is bovendien altijd goed zegt de VNG in hun handreiking over samenwerking, "om heldere afspraken te maken met de gemandateerde organisatie over de gevolgen van het eventueel ontstaan van schade als gevolg van het door die organisatie uitgeoefende mandaat".

Meerwaarde van samenwerking
Uit de literatuur komen de volgende kenmerken van een centrumgemeenteregeling naar voren. Positief in relatie tot het criterium effectiviteit, zijn de elementen kwaliteit en kennis: die nemen toe in een samenwerkingsorganisatie. Ook de kwetsbaarheid bij de uitvoering van een taak wordt minder (een positief effect van de samenwerking) in een centrumgemeenteregeling.
Omdat er relatief veel overleg nodig is binnen een centrumgemeenteregeling, is de efficiëntie niet perse groter dan bij uitvoering van de taken door afzonderlijke gemeenten. Ook de flexibiliteit en de schakelkracht van de samenwerkingsorganisatie wordt beperkt door het overleg dat noodzakelijk is. Het gaat immers om een lichte regeling zonder formele voorwaarden voor verantwoording en besluitvorming.

Een belangrijke voorwaarde die naar voren komt uit de literatuur, is dat bij de centrumgemeenteregeling van de betrokken medewerkers verwacht mag worden dat zij zich verdiepen in de belangen, omstandigheden en context die aan de orde is bij de betrokken gastgemeenten.

Taakstelling samenwerkingsorganisatie
Uitgaande van de gekozen vorm van intergemeentelijke samenwerking, komt dan de vraag aan de orde welke bevoegdheden gastgemeenten over willen dragen aan de centrumgemeente.

Die vraag kan op meerdere manieren worden benaderd:
- Vanuit een duidelijke **opdracht** die aan de centrumgemeente wordt verstrekt. Bijvoorbeeld: zorg voor een dekkend aanbod binnen de jeugdhulp (i.c. beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en openbare geestelijke gezondheidszorg) en contracteer daarvoor voldoende zorgaanbieders.
- Vanuit **taken** die door SDF worden uitgevoerd. Dan kan worden gedacht aan inkoop of cliëntenbeheer. In essentie gaat het daarbij eigenlijk altijd om collegebevoegdheden (of ambtelijke bevoegdheden).
- Vanuit **beleidsterreinen** waarvan gemeenten vinden dat die het best gezamenlijk kunnen worden uitgevoerd. Dat kunnen dezelfde beleidsterreinen als hiervoor genoemd worden, maar dan niet op basis van een opdracht, maar op basis van verantwoordelijkheid voor alle aspecten in de beleidscyclus die doorlopen dienen te worden. Daarbij geldt nadrukkelijk dat de centrumgemeenteregeling niet verder kan gaan dan de bevoegdheden van colleges die gemandateerd zijn.

Wij adviseren als werkgroep om te kiezen voor een combinatie van de drie genoemde benaderingswijzen. Uiteindelijk is het voor de samenwerkingsorganisatie en voor de gastgemeenten belangrijk dat wordt aangegeven wat verwacht wordt. Welke opdracht, welke werkzaamheden en welke structuur wordt vastgelegd? In het onderdeel taken en werkzaamheden (pagina 10 e.v.) werken wij de taakstelling voor de samenwerkingsorganisatie zoals wij die vanaf 2022 voor ogen hebben, verder uit.

Beleidscyclus

Verderop in ons advies pleiten we voor het inrichten van een éénduidig werkproces binnen en met betrekking tot de samenwerkingsorganisatie, dat voor alle taken en werkzaamheden van de samenwerkingsorganisatie gebruikt wordt.

We denken dat de beleidscyclus daarvoor heel goed als kader kan dienen. Tegelijkertijd realiseren we ons ook dat er een groot aantal interpretaties mogelijk zijn voor de begrippen "beleidsuitvoering", "beleidsvoorbereiding" en "beleidsbepaling". De wijze waarop tussentijdse reflectie op en bijstelling van keuzes plaatsvindt, kan ook heel verschillend worden ingericht.

Een heldere begripsbepaling, werken vanuit vertrouwen en een open cultuur van elkaar aanspreken op het geleverde werk en de kwaliteit daarvan, zijn voorwaarden om goed te kunnen samenwerken.
Als we dan ook nog samenwerken binnen een goed afgebakend kader, met heldere werkafspraken en werkprocessen, is onze overtuiging dat de samenwerking soepel en naar tevredenheid zal (blijven) verlopen.

Het is voor ons wel duidelijk dat we de gewenste situatie van een soepele samenwerking, alleen kunnen realiseren als alle partijen ook daadwerkelijk voor de meerwaarde van die samenwerking gaan en op onderdelen over hun eigen belangen heen kunnen stappen. Ook is ons duidelijk dat we dan kiezen voor een verandering van de huidige situatie. Dit zal een proces zijn waarin keuzes en consistentie noodzakelijk zijn.
Het is bijvoorbeeld zo dat de samenwerkingsorganisatie op dit moment specifiek opdracht heeft om de inkooptaak uit te voeren en zorg te dragen voor de daarbij behorende beleidsvoorbereiding. In de regeling is vervolgens vastgelegd dat uiteindelijke beleidskeuzes en het stellen van prioriteiten is voorbehouden aan de afzonderlijke gemeenten. Hier is echter niet scherp afgebakend over welke beleidskeuzes en prioriteiten het dan gaat. Dit leidt in sommige gevallen enerzijds tot afwachten bij de medewerkers van de samenwerkingsorganisatie en anderzijds tot het uitvoeren van werkzaamheden tot verrassing van de gemeenten of tot ontevredenheid over het afwachten door de samenwerkingsorganisatie.

Door duidelijkheid te geven over taken en werkzaamheden worden deze situaties hopelijk vanaf 1 januari a.s. voorkomen.

Ordening binnen de beleidscyclus.
De opdracht aan onze werkgroep betrof heel expliciet niet de "hoe" vraag. Toch schetsen we hierna op hoofdlijnen de door ons gewenste inrichting van de beleidscyclus voor de beleidsterreinen en taken die we aan de samenwerkingsorganisatie zouden willen opdragen. We realiseren ons daarbij goed dat er geen scherpe grens te trekken is tussen de verschillende fasen die worden onderscheiden in de beleidscyclus. Onderling overleg, informatie uitwisseling en vertrouwen zijn essentieel. Zeker in de situatie waarin er sprake is van directe raakvlakken tussen verantwoordelijkheden van verschillende actoren.

Met betrekking tot de **opdrachten** die de samenwerkingsorganisatie uitvoert, is het o.i. belangrijk om gezamenlijk vast te stellen wat de grootste opgaven die spelen binnen het sociaal domein, zijn. Volgens de werkgroep zijn dat:

- Zorgen voor betere verbindingen (samenwerking, partnerschap en eigenaarschap) tussen betrokken actoren (tussen gemeente en zorgaanbieders, onderwijs, voorliggend veld, armoedebestrijding, participatie, inkomen, schulden e.d.);
- Reduceren van onnodige kosten;
- 'Normaliseren'.

Voor deze algemene opgaven is het van groot belang dat je dicht op de leefwereld zit: daar waar de direct betrokken professionals rondlopen, daar waar mensen elkaar kunnen kennen en vertrouwen. Daar waar een gemeenschappelijk taal kan ontstaan, die doorleefd is, omdat mensen 'm levend houden.

Bezien vanuit de genoemde opgaven– en er van uit gaande dat deze alleen gerealiseerd kunnen worden vanuit de leefwereld –moet volgens de werkgroep het uitgangspunt bij bovenlokale samenwerking zijn dat er zoveel mogelijk autonomie voor gemeenten blijft om - passend bij de lokale situatie, en de mensen die daarin opereren - te zorgen voor verbindingen en een cultuuromslag. Daarom is onze overtuiging dat de betreffende beleidsuitvoering m.b.t.

verbindingen (m.u.v. regiocoördinatie en het regionaal accounthouderschap) en 'normaliseren', op lokaal niveau dient plaats te vinden.

Alleen daar waar samenwerking echt meerwaarde heeft, moet je samenwerken en verantwoordelijkheden verder bij de leefwereld vandaan beleggen.[2] Dat geldt dan voor die **opdrachten** die om regionale afstemming vragen:

1. Zorg voor een dekkend aanbod van kwalitatief voldoende zorg;
2. Zorg voor een soepel administratief samenspel tussen gemeenten en zorgaanbieders;
3. Zorg voor transformatie bij zorgaanbieders.

De onder 1 genoemde opdracht vertaalt zich via de inkoop taak; de 2e opdracht via de taak accounthouderschap en de 3e via regiocoördinatie.

Wij vinden zoals hiervoor is aangegeven, dat de samenwerkingsorganisatie verantwoordelijk zou moeten worden gemaakt voor drie reguliere taken te weten inkoop, regionale coördinatie en accounthouderschap voor gecontracteerde partijen. Die verantwoordelijkheid betreft (de reikwijdte van de gemeenschappelijke regeling) de *beleidsterreinen* intramuraal Beschermd wonen, preventieve verslavingszorg, Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang, huiselijk geweld en kindermishandeling, prostitutiebeleid, mensenhandel, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg en Jeugdhulp en de *organisaties* Regiecentrum Veiligheid en Bescherming, FIER en Veilig Thuis Friesland.

De samenwerkingsorganisatie is voor de in ons advies genoemde drie **taken** verantwoordelijk voor de het grootste deel[3] van de beleidscyclus (voorbereiding, bepaling (binnen de mandaatconstructie), reflectie en monitoring).

We werken vanuit een centrumgemeentemodel als samenwerkende Friese gemeenten. In een dergelijk model worden enkel de mandaten voor het aangaan van overeenkomsten (en alle beheerstaken en -bevoegdheden die erbij horen) en het verstrekken van subsidies (met alle beheerstaken en -bevoegdheden die erbij horen) opgedragen aan een centrumgemeente.
Dit betekent dat de centrumgemeente voor een (beperkt) deel bevoegd is voor de taakuitoefening, want de bevoegdheden die in de Toegang of Beleidsvorming liggen, zijn niet opgedragen aan de centrumgemeente.
In de praktijk kan de centrumgemeenterol ten behoeve van inkoop en subsidiëring alleen adequaat worden uitgevoerd als ook taken en werkzaamheden die ook de Toegang en Beleidsvorming raken, door de centrumgemeente worden behartigd. Uiteraard vragen deze meer hybride taken en werkzaamheden, afstemming met de gastgemeenten waarbij oog is voor de eigen bevoegdheden van die gastgemeenten. In die situaties is er sprake een wisselwerking die afdoende gefaciliteerd moet worden.
We denken hierbij vooral aan gezamenlijke visievorming of het formuleren van geharmoniseerde afspraken omtrent de doorgeleiding (toegang) van cliënten naar het gezamenlijk ingekochte aanbod.
Hoewel de centrumgemeente formeel dus geen positie heeft, is Leeuwarden wel medeverantwoordelijk via de inkoop en subsidiëring dat de hele beleidscyclus ordentelijk loopt en wordt vormgegeven.
Er is in deze situatie dus geen sprake van zwart en wit, maar van een groot deel grijs. De centrumgemeenteregeling zal dus naast het regelen van een goede overdracht van mandaten en bevoegdheden, ook moeten regelen hoe de taken en werkzaamheden worden gedaan waar gemeenten via het construct Sociaal Domein Fryslân gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn.

De individuele gemeenten hebben zoals gezegd, gegeven het feit dat we spreken over een mandaatregeling als we het hebben over een centrumgemeenteregeling, een eigen bevoegdheid als het gaat om het vaststellen (en wijzigen van hoofdlijnen) van beleid –beleidsbepaling- voor de beleidsterreinen die bij de samenwerkingsorganisatie zijn ondergebracht. Van de samenwerkingsorganisatie wordt verwacht dat de beleidsvoorbereiding en de reflectie (evaluatie) en monitoring wordt uitgevoerd.

[2] De Raad van State heeft in het advies dat zij bij de voorgenomen aanpassingen van de Wgr eind 2020 uitgebracht heeft, aandacht gevraagd voor de onbedoelde en vanuit het oorspronkelijk doel ongewenste beweging van recentralisatie binnen het sociaal domein.

[3] De beleidsuitvoering blijft gegeven de aard van een centrumregeling voor alle beleidsterreinen en genoemde taken, een verantwoordelijkheid van afzonderlijke gemeenten.

Gegeven de mandaatconstructie, maar ook vanwege het draagvlak voor samenwerking, is het o.i. noodzakelijk dat individuele gemeenten een stem krijgen in het vaststellen van de kaders waarbinnen de uitvoering van de opdrachten door de samenwerkingsorganisatie plaatsvindt.
Dit betekent een grotere rol aan de voorkant voor gemeenten (formuleren van goede opdrachten en kaders) en minder in de uitvoering (alle werkgroepjes).

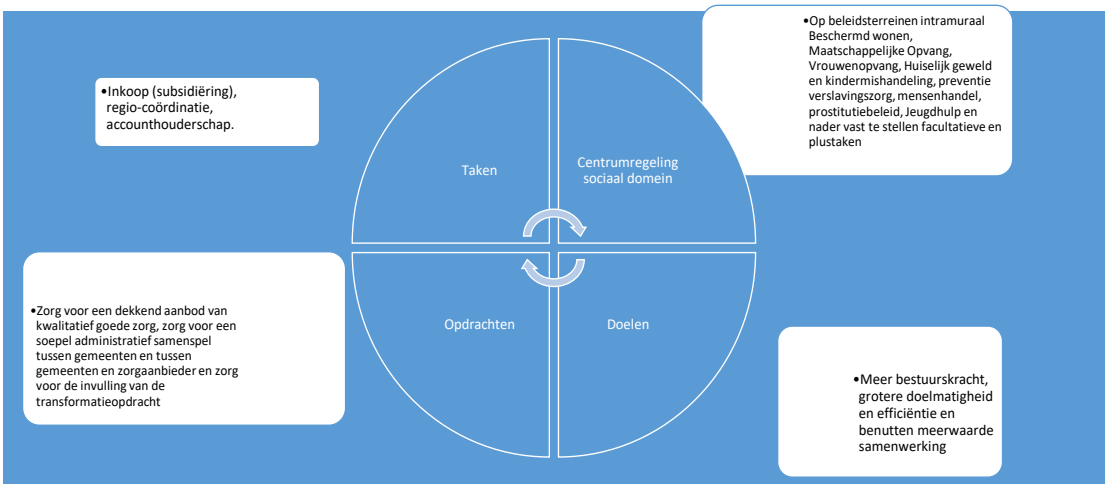
Bij kaderstelling hoort de visie op de opdracht: de doelstelling, de indicatoren, de wijze van monitoring, etc. Dit zijn aspecten van beleidsvoorbereiding: aan de werkgroep governance vragen we de begrenzing van de taak van de centrumgemeente en van de gastgemeenten zo scherp als mogelijk is uit te werken. Wij vragen hen dus om het genoemde grijze gebied nader te duiden. In algemene zin zal zo uitgewerkt worden op welke manier de centrumgemeente ruimte krijgt om binnen door de gemeenten gezamenlijk vast te stellen kaders, in de mandaatconstructie, beleidsbepaling inhoud te geven.

Een specifieke activiteit (onderdeel van de uit te voeren werkzaamheden) van de samenwerkingsorganisatie is dan ook het monitoren van de kwaliteit van de beleidsuitvoering door de individuele gemeenten met betrekking tot de bij de samenwerkingsorganisatie ondergebrachte beleidsterreinen.

Om de invulling van werkzaamheden en taken navolgbaar te maken en het eigenaarschap er voor ook stevig bij de gastgemeenten te kunnen verankeren, is het werken met een jaarlijkse planning en daarbij behorende (financiële) P&C cyclus essentieel.
Van de samenwerkingsorganisatie verwachten we als werkgroep dat zij het voortouw neemt en de bedoelde planning opstelt.

Samenvattend ziet de scope voor de samenwerkingsorganisatie er in onze ogen uit zoals we in de onderstaande afbeelding weergegeven hebben:

Reikwijdte, doelen, opdrachten en taken

Onderdeel 3: Taken en werkzaamheden geconcretiseerd

In dit onderdeel van ons advies werken de taken en daaruit voortvloeiende werkzaamheden voor de samenwerkingsorganisatie in het sociaal domein, verder uit.
Onze verkenning over de taken en werkzaamheden die bij de samenwerkingsorganisatie belegd zouden kunnen worden, is uiteraard gestart bij de huidige taken en werkzaamheden.
Bij de start van onze werkzaamheden werd al snel duidelijk dat de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling hierover, niet de lading dekt zoals die zich in de praktijk heeft ontwikkeld.

We zijn uitgegaan van de feitelijke omstandigheden en hebben een verkenning gedaan van mogelijke taken voor een samenwerkingsorganisatie binnen het sociaal domein.

Overwegingen
Zoals eerder gezegd, is het voor ons als werkgroep geen vraag of intergemeentelijke samenwerking wel echt nodig is. De meerwaarde ervan staat voor ons buiten kijf.

Wij hebben de onderstaande overwegingen telkens toegepast om tot ons advies over het toewijzen van meerdere taken en werkzaamheden te komen, los van een mogelijke wettelijke opdracht daartoe:

- Regionaal (= provinciaal) overzicht noodzakelijk
- Volume is op regionaal niveau toereikend, lokaal niet
- Lokaal is er onvoldoende bestuurskracht te ontwikkelen
- Er is specifieke kennis nodig voor betreffende taak, maar niet bij iedere gemeente
- Regionale eenduidigheid is van cruciaal belang
- Er is urgentie bij het oppakken van een beleidstaak die de schaal de gemeentelijke schaal overstijgt
- Er is behoefte aan faciliterend leiderschap op een regionale schaal
- Samenwerken is fijn of verstandig (efficiëntie en visie)
- Wederzijdse afhankelijkheid gemeenten is groot (wens: horizontale samenwerking, win - win)

Bestaande situatie
Formeel
De *reikwijdte* van de gemeenschappelijke regeling is (artikel 2) m.b.t. jeugd, maatschappelijke ondersteuning en participatie:

- beleidsvoorbereiding
- inkoop
- contractmanagement en – beheer
- cliëntenbeheer (voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang)
- financieel administratieve verwerking (optioneel)

Het takenpakket van SDF betreft:

- Vaststellen van de inkoopstrategie (artikel 4 lid 3)
- Uitvoeren van het inkoopproces (artikel 4 lid 3)
- Monitoring en sturing gecontracteerde zorgaanbieders (artikel 4 lid 4)
- Contractbeheer (artikel 4 lid 4)
- Optioneel ook het financieel beheer (verwerken zorgtoewijzingen, beoordelen facturen en opstellen betaalbestanden) (artikel 4 lid 5 en 6)
- Signalering maatschappelijke en beleidsontwikkelingen (artikel 4 lid 7)
- Inhoudelijke coördinatie betrokken werkgroepen (governance) (artikel 4 lid 7)
- Voorbereiding van concept beleidsstukken (artikel 4 lid 7)
- Administratief secretariële ondersteuning governancestructuur (artikel 4 lid 7)
- Cliëntenbeheer voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (artikel 4 lid 8)

Informeel
SDF heeft meer taken voor haar rekening genomen dan formeel zijn vastgelegd in de regeling. Met name op het terrein van de Openbare GGZ (en de aanpak verwarde personen of de Wet verplichte GGZ), als het gaat om landelijke actieprogramma's van het ministerie van VWS, of relevante actualiteiten zoals de Corona-aanpak, de opdracht om tot een (boven)regionale visie voor bepaalde jeugdhulpfuncties te komen, de uitwerking van de Norm voor Opdrachtgeverschap of voornemens tot wetwijziging (WAMS, Jeugdwet). Ook het instellen van expertise teams (Beschermd wonen en Jeugdhulp) is een taak die SDF ingevuld heeft.

Gewenste situatie
Voor ons als werkgroep is het erg belangrijk dat er een samenwerkingsorganisatie is die flexibel inspeelt op ontwikkelingen in de verschillende werkvelden. Het takenpakket en de werkzaamheden van de samenwerkingsorganisaties zouden aangepast moeten kunnen worden aan de actualiteit. Om die reden is het van belang dat er een afwegingsproces (kort en effectief) wordt ingericht waarmee de samenwerkende gemeenten snel kunnen bepalen of zij een taak(onderdeel) wel of niet willen onderbrengen bij de samenwerkingsorganisatie.

Rijnconsult adviseert om de taak van de samenwerkingsorganisatie te beperken tot die als inkooporganisatie. De bij inkoop behorende taken zouden ook naar de samenwerkingsorganisatie overgeheveld moeten worden.
Wij geven over de scope van de samenwerkingsorganisatie, een ander advies dan Rijnconsult heeft gedaan. Ons voorstel is om – in ieder geval- voor de beleidsterreinen intramuraal Beschermd Wonen, mensenhandel, prostitutiebeleid, huiselijk geweld en kindermishandeling, preventief verslavingsbeleid en Jeugdhulp, te kiezen voor een samenwerkingsorganisatie die naast de inkooptaken, ook verantwoordelijk is voor de regionale coördinatie en het accounthouderschap voor stakeholders op die beleidsterreinen.

Het ligt o.i. ook voor de hand om hetzelfde besluit te nemen voor Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en de OGGZ. Daarbij is het echter zo dat de formele centrumgemeentepositie in het gedecentraliseerde landschap niet meer bestaat, maar dat feitelijk nog wel door het Rijk wordt geacteerd alsof er een centrumgemeente is.
Ons voorstel aan de gemeente Leeuwarden is om (omdat dit nu nog niet is gebeurd) expliciet te besluiten dat de taken en werkzaamheden (inkoop, het leveranciersmanagement en contractbeheer, regionale coördinatie en accounthouderschap) op de beleidsterreinen Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en OGGZ volledig in handen worden gelegd van de samenwerkingsorganisatie. Dat legt dan bij de centrumgemeente Leeuwarden een expliciete taak en opdracht neer om zowel bestuurlijk als ambtelijk, een duidelijke scheiding aan te brengen tussen lokale taken en regionale taken die door de gemeente Leeuwarden worden behartigd namens 17 andere Friese gemeenten.

Wij vinden het belangrijk en worden daarin bevestigd door signalen vanuit SDF, dat er een uitwerking komt van de concrete verwachtingen die leven over de taken en werkzaamheden die bij de samenwerkingsorganisatie worden belegd. In ons advies werken we de taken op hoofdlijnen uit: een verdieping van die uitwerking is noodzakelijk en zou voor 1 januari 2022 ook moeten zijn afgerond.

Voor ons als werkgroep is het belangrijk dat in het oog wordt gehouden dat overkoepelende vraagstukken als planning, informeren en communiceren spelen. Van de samenwerkingsorganisatie mag verwacht mag worden dat er sprake is van transparantie, tijdigheid en accuratesse als het gaat om informeren en communiceren vanuit de samenwerkingsorganisatie. Daarbij speelt zeker ook een rol of de afzonderlijke gemeenten inzetten op een horizontale oriëntatie (vertrekpunt is samenwerken) of hun eigen belang centraal stellen (verticale oriëntatie). Afgeleide van dit vraagstuk over de beleving van intergemeentelijke samenwerking, is de vraag tot hoever regionale invulling wordt geaccepteerd en wanneer lokale inkleuring moet c.q. mag.
Van de samenwerkingsorganisatie mag in onze ogen worden verwacht dat zij ook aandacht besteedt en kritisch is op de acceptatie van regionale invulling van samenwerking en op de oriëntatie van de deelnemende gemeenten op die samenwerking (gebeurt dat voldoende vanuit het perspectief van de meerwaarde van samenwerking?).

Al deze elementen zijn voor ons aanleiding om te benadrukken dat een éénduidig werkproces zal moeten worden ontwikkeld voor zowel de beleidsvoorbereiding (inclusief de rol, taken en verantwoordelijkheden van de binnen de samenwerkingsorganisatie in te stellen gremia en van de samenwerkingsorganisatie zelf en de individuele gemeenten) als het vaststellen van en communiceren over beleid c.q. kaders op de beleidsterreinen die bij de samenwerkingsorganisatie zijn belegd.

De samenwerking vanuit SDF met gemeenten is wat ons betreft in beperkte mate , maar wel degelijk hybride (zie onze opmerkingen daarover op pagina 9). Het ene moment is er sprake van gezamenlijke voorbereiding (bijvoorbeeld bij het uitwerken van een inkoopstrategie) of vaststelling in elk van de afzonderlijke besturen (als het gaat om visie en de bijstelling daarvan), het andere moment is er slechts sprake van bespreking van de definitieve voorstellen die de samenwerkingsorganisatie doet, door middel van agenderen in het AO. In de gekozen

taakverdeling en toewijzen van werkzaamheden dient o.i. echter wel logica en navolgbaarheid te bestaan.

Voor de samenwerkingsorganisatie is zoals gezegd flexibiliteit belangrijk: er moet ingespeeld kunnen worden op maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in wetgeving e.d.. Om die reden is de samenwerkingsorganisatie o.i. ook de plek waar afwegingen gemaakt dienen te worden over onderwerpen die regionaal opgepakt zouden kunnen worden of (tijdelijk) regionaal opgepakt moeten worden. We denken dan bijvoorbeeld aan de landelijke actieprogramma's die het Ministerie van VWS (of Justitie en Veiligheid) presenteren, of aan de recent door de VNG vastgestelde Norm voor Opdrachtgeverschap. Maar ook een samenhangend cluster als aanpak psychiatrische zaken (met de Wet Zorg en Drang, de WvGGZ en de ketenveldnorm als kader), leent zich voor regionale samenwerking.

Het uniforme en eenduidige werkproces waaraan wij hiervoor refereerden is een belangrijk instrument in het kader van transparantie en navolgbaarheid. Ook het expliciet nemen van beslissingen en vastleggen van besluiten over aanvullende (tijdelijke) taken is belangrijk. Deze formele en organisatorische verantwoordelijkheid dient de samenwerkingsorganisatie in te vullen op een ook voor de gastgemeenten navolgbare wijze, die tevens inhoudt dat er bijgestuurd kan worden door de gastgemeenten.

Concreet
Voor de beleidsterreinen intramuraal beschermd wonen, preventie verslavingsbeleid, huiselijk geweld en kindermishandeling, mensenhandel en jeugdhulp[4] is de samenwerkingsorganisatie verantwoordelijk voor de taken die we hierna noemen en die hiervoor in onderdeel 2 op pagina 8 al genoemd zijn. Taken die nader worden uitgewerkt in werkzaamheden en eventueel SLA's. Een uitwerking die o.i. geen onderdeel behoeft te zijn van de regeling, maar die wel bijvoorbeeld in een huishoudelijk reglement of jaarplan nader uitgewerkt worden zodat iedere betrokkene weet wat realistische verwachtingen zijn. Een concrete uitwerking van deze gedachte vragen wij van de werkgroep governance.

Een speciale vermelding in dit verband is nodig voor de ambulante vormen van Beschermd wonen. De werkzaamheden die betrekking hebben op dit onderdeel van Beschermd Wonen, zijn tot 1 januari 2023 ondergebracht bij de samenwerkingsorganisatie; daarna zijn gemeenten zelf verantwoordelijk. Via het PO SDF is al besloten dat vanaf dat moment de verantwoordelijkheid voor ambulant Beschermd wonen dan ook niet meer wordt uitgevoerd door de samenwerkingsorganisatie.
Met het oog op de door ons hiervoor genoemde overwegingen om in regionaal verband samen te werken, zou het ook mogelijk geweest zijn om over de regionale samenwerking rondom ambulant Beschermd Wonen een ander besluit te nemen. Gezien landelijke ontwikkelingen (de Raad van State heeft geadviseerd om de decentralisatie stil te leggen in afwachting van betere verhoudingen tussen het Rijk en gemeenten), zou dit ook in de zeer nabije toekomst voor dit onderwerp kunnen gelden.
Op dit moment noemen wij ambulant Beschermd wonen echter niet meer als een taak voor de samenwerkingsorganisatie.

Taken voor de samenwerkingsorganisatie in relatie tot de genoemde beleidsterreinen (zie uitwerking in bijlage 1; hierna worden de belangrijkste aspecten genoemd)

Regiocoördinatie (signalering, analyse en monitoren ontwikkelingen en maatregelen, voorbereiden regiovisies, transformatie, planning, actueel houden samenwerking, werkgroepen en onderlinge coördinatie genoemde werkzaamheden).

Inkoop (inkoopstrategie, inkoopproces, contractbeheer en leveranciersmanagement).

Accounthouderschap (contact en beheerfunctie, verzorgen verantwoording, beoordelen jaarrekening, begroting en jaarverslag contractpartijen, benchmark, bestuurlijk overleg contractpartijen).

In de regeling die op dit moment geldt, zijn zelfs feitelijke handelingen opgenomen. Wij adviseren om dit in de nieuwe regeling niet te doen. Het gaat om het beschrijven van taken op hoofdlijnen.

[4] Na een expliciet besluit van de gemeente Leeuwarden over Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en Openbare geestelijke gezondheidszorg aan te vullen met deze drie beleidsterreinen.

De samenwerkingsorganisatie dient te ruimte te hebben om (uiteraard transparant voor de gastgemeenten) alle noodzakelijke acties en instrumenten te kiezen die noodzakelijk zijn om de werkzaamheden goed uit te kunnen voeren.

Gemeenten kunnen er **facultatief** voor kiezen om ook de volgende twee taken, voor zover het de beleidsterreinen WMO en Jeugdzorg betreft, aan de samenwerkingsorganisatie over te dragen:

Cliënt beheer (voor gebruikers Beschermd wonen voorzieningen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang)

Financieel administratieve taken (als gemeente niet zelfstandig berichtenverkeer wenst uit te voeren)

De genoemde taken zijn in bijlage 1 bij dit advies verder uitgewerkt op hoofdlijnen.

Pluspakket van de samenwerkingsorganisatie. Voor andere dan de genoemde beleidsterreinen of taken, kan het zoals gezegd, ook belangrijk zijn om samen te werken in Fries verband. We noemen dit het pluspakket van de samenwerkingsorganisatie. De aanleiding daarvoor kan divers zijn:

1. Het Ministerie van VWS heeft bijvoorbeeld de afgelopen jaren meerdere actieprogramma's vastgesteld waarop gemeenten konden intekenen. Veelal werd daarbij als voorwaarde gesteld dat gemeenten onderling moesten samenwerken en een gezamenlijke aanvraag moeten indienen. Voorbeelden zijn de actieprogramma's zorg voor de jeugd (Foar Fryske Bern[5]) of geweld hoort nergens thuis.
2. Ook de VNG heeft met het opstellen van de norm voor opdrachtgeverschap accent gelegd op regionale samenwerking.
3. In de praktijk is rondom de gemeentelijke taak ernstige psychiatrische zorg al regionale samenwerking ontstaan die zijn meerwaarde voor de afzonderlijke gemeenten heeft bewezen. De uitvoering van de Wet zorg en drang, WvGGZ, aanpak verwarde personen en de ketenveldnorm, wordt in Fries verband besproken en opgepakt. Dit onderwerp en mogelijk vergelijkbare onderwerpen zouden o.i. –na een expliciet besluit daarover door de gemeenten- bij de samenwerkingsorganisatie moeten kunnen worden belegd.

Wij vinden het als werkgroep logisch en gepast dat eerst wordt afgewogen of de samenwerkingsorganisatie in de hiervoor genoemde (of overeenkomstige) gevallen en voor expliciet te benoemen taken of werkzaamheden in het reguliere of "pluspakket", een rol dient te spelen in een Friese samenwerking tussen gemeenten.
Het in de inleiding van dit eindadvies genoemde afwegingsproces (dat nog nader moet worden uitgewerkt) zou altijd doorlopen moeten worden en moeten leiden tot een expliciet besluit over de vraag of de samenwerkingsorganisatie de betreffende taak oppakt, welk budget daar aan gekoppeld is en welke energie en formatie er voor wordt ingezet.
Een belangrijk punt van aandacht hierbij is de vraag of er sprake is van projectfinanciering en hoe gemeenten willen voorzien in vervolgacties en eventuele structurele gevolgen van de uitvoering van de landelijke programma's.

Formaliteiten
De huidige samenwerkingsregeling voldoet niet in het licht van ons hiervoor geformuleerde advies. Er zal in de regeling als het gaat om de reikwijdte, de taken en de werkzaamheden van de samenwerking, een aanpassing noodzakelijk zijn. Een aanpassing die voor oktober 2021 verder dient te zijn uitgewerkt. In ons advies geven we daarvoor de hoofdpunten weer.

Het opstellen van een nieuwe regeling waarin naast de aanbevelingen uit ons advies, ook een vertaling van het advies van de werkgroep governance zal dienen plaats te vinden, zou in onze ogen gevraagd moeten worden aan de juristen van de gemeente Leeuwarden die een voorstel voorleggen aan de deelnemers in de samenwerkingsorganisatie.

[5] Voor FFB geldt dat in SDF verband expliciete besluitvorming zal moeten plaatsvinden over het vervolg van de activiteiten die in het kader van dit actieplan zijn uitgevoerd. Een eindadvies daarover zou eind 2021 beschikbaar dienen te zijn.

Onderdeel 4: Afsluiting

Ons advies is een advies op hoofdlijnen; er dient een nadere uitwerking plaats te vinden. We stellen we voor de in het onderdeel taken en werkzaamheden genoemde taken en werkzaamheden voor de samenwerkingsorganisatie, de komende maanden (in ieder geval voor 1 januari 2022) in overleg met medewerkers van de samenwerkingsorganisatie en op voordracht van de centrumgemeente, te concretiseren en te vertalen in heldere afspraken over rol en taakverdeling tussen gemeenten.

Bij die concretisering zou ook de vraag aan de orde moeten komen op welke wijze de samenwerkingsorganisatie gebruik wil maken van de bij gemeenten aanwezige kennis en kunde. De inrichting en bemensing van de samenwerkingsorganisatie is daarbij o.i. een belangrijk punt voor nadere overweging.

In ons advies leggen we de nadruk op het accepteren en bespreekbaar houden van het ongemak dat gepaard gaat met samenwerken binnen een centrumgemeenteregeling. We vragen aandacht voor een doorlopend proces waarin aandacht besteed wordt aan de doelen, wil en ambitie om samen te werken, maar ook aan betrokkenheid en eigenaarschap van alle betrokken gemeenten. Voor de samenwerkingsorganisatie een de gemeente Leeuwarden liggen uitdagingen in het verschiet: begrip voor en rekening houden met belangen, context en omstandigheden in elk van de deelnemende gemeenten mag worden verwacht van de centrumgemeente, maar is niet eenvoudig in te vullen.
Er is o.i. voortdurend onderhoud noodzakelijk als het gaat om de bereidheid van gemeenten om samen te werken. Daarvoor zal de samenwerkingsorganisatie een proces dienen te ontwikkelen waarin periodiek wordt geïnventariseerd hoe de samenwerking bevalt en welke verbeterpunten gastgemeenten zien.
Op gezette momenten zal daarnaast in onze ogen een verdiepende evaluatie dienen plaats te vinden over de samenwerkingsorganisatie en het verloop van de onderlinge samenwerking.
Het "onderhoudsproces" zou, zoals gesteld in onze opsomming van werkzaamheden, door de samenwerkingsorganisatie ingevuld dienen te worden. Voor de verdiepende evaluatie is externe betrokkenheid waarschijnlijk van toegevoegde waarde.
Wij stellen ons voor dat een dergelijke verdiepende evaluatie eens per vijf jaar zou kunnen volstaan.
Onze gedachten over de verdiepende evaluatie, hebben invloed op de duur waarvoor de gemeenschappelijke regeling wordt aangegaan. Voor ons is het niet perse nodig om nu weer voor vier jaar afspraken te maken.

Een wensenlijstje (actie voor onze collega werkgroep)
Een voorstel dat we doen is om een lean en mean besluitvormingsproces uit te werken waarmee tussentijds expliciete afwegingen en beslissingen worden genomen over onderwerpen die zich lenen voor intergemeentelijke samenwerking. Het takenpakket en de werkzaamheden van de samenwerkingsorganisaties zouden immers aangepast moeten kunnen worden aan de actualiteit. Om die reden is het van belang dat er een afwegingsproces (kort en effectief) wordt ingericht waarmee de samenwerkende gemeenten snel kunnen bepalen of zij een taak(onderdeel) wel of niet willen onderbrengen bij de samenwerkingsorganisatie.

Wij vragen onze collega werkgroep governance ook om aandacht te besteden aan een belangrijke faalfactor bij succesvol samenwerken. De betrokkenheid van gemeenten, van gemeenteraden en de positie van de afzonderlijke portefeuillehouders c.q. colleges, zal goed geborgd dienen te zijn in de samenwerking.
Onderdeel van een nadere uitwerking over betrokkenheid van gastgemeenten is de begrenzing van de taak van de centrumgemeente (i.c. de samenwerkingsorganisatie) en van de gastgemeenten zo scherp als mogelijk te maken.

Het is o.i. belangrijk om vanuit eenduidigheid te gaan samenwerken. Om die reden stellen we voor om de uitvoering van de werkzaamheden die de samenwerkingsorganisatie verzorgt, maar vooral ook de informatie, verantwoording en communicatie vanuit de centrumgemeente (en de samenwerkingsorganisatie) richting gemeenten, via een uniform werkproces te laten verlopen.
De invulling van het bedoelde werkproces zou een taak voor de werkgroep governance kunnen zijn.

Expliciete besluiten door de gemeente Leeuwarden
Ons voorstel aan de gemeente Leeuwarden is om (omdat dit nu niet is gebeurd) expliciet te besluiten dat de taken en werkzaamheden (inkoop, het leveranciersmanagement en

contractbeheer, regionale coördinatie en accounthouderschap) op de beleidsterreinen Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en OGGZ volledig in handen worden gelegd van de samenwerkingsorganisatie.

Er is door de kerngroep geopperd dat de uitwerking van de door ons benadrukte werkwijze, informatieverstrekking, communicatie en sensitiviteit voor het ongemak van samenwerking, geborgd zou kunnen worden door het opstellen van een "huishoudelijk reglement".
Of die verdergaande kaderstelling passend is bij de gekozen lichte vorm van intergemeentelijke samenwerking, is de vraag en feitelijk één die door Leeuwarden beantwoord zal moeten worden. Keuzes met betrekking tot de te hanteren werkwijze zijn immers een verantwoordelijkheid van de centrumgemeente.

Bezien vanuit onderlinge samenwerking en evenwicht in taken en verantwoordelijkheden, zou de centrumgemeente kunnen overwegen te gaan werken met een of meerdere Service Level Agreement (SLA) te gaan werken Met een SLA kunnen de wederzijdse verwachtingen vertaalt worden in indicatoren en voorzien van instrumentarium voor de noodzakelijk check and balances. Wij denken overigens wel dat het onhaalbaar, maar ook onwenselijk is om voor alle taak-beleidsterrein combinaties, een (gedetailleerde) SLA uit te werken. De SLA's die wel worden opgesteld kunnen de komende maanden worden uitgewerkt.

Vorm van samenwerking
Op dit moment is er zoals hiervoor beschreven, sprake van een lichte gemeenschappelijke regeling: de colleges van B&W van de afzonderlijke gemeenten hebben hun bevoegdheden voor inkoop gemandateerd aan het college van B&W van Leeuwarden.
De kerngroep van gemeentesecretarissen heeft op 14 april 2021 expliciet besloten dat de werkgroep binnen de kaders van de opdracht haar advies uit dient te brengen: de keuze om in een centrumgemeenteregeling samen te werken kan niet ter discussie worden gesteld.

Deze lichte regeling sluit o.i. voor de langere termijn en met het oog op duurzame en soepele samenwerking, niet naadloos aan bij ons advies: andere vormen van samenwerken zouden o.i. onderzocht moeten worden omdat ze een groter beroep doen op en ruimte bieden voor eigenaarschap van alle gemeenten.

We realiseren ons goed dat de invoering van een verdergaande vorm van samenwerking dan de centrumgemeenteregeling, op korte termijn nauwelijks mogelijk is (en door onze opdrachtgever de kerngroep van gemeentesecretarissen als onwenselijk wordt gezien).
Om die reden maar desondanks stellen we voor om de centrumgemeenteregeling nog twee jaar (dus tot 1 januari 2025) in stand te houden en af te wegen in de tussenliggende periode of het wenselijk en haalbaar is om de centrumgemeenteregeling om te zetten naar de gewenste en meer passende vorm van intergemeentelijke samenwerking.
De verkenning over de gewenste en haalbare vorm van samenwerken, zou opgedragen kunnen worden aan een specifiek daarvoor in te stellen werkgroep waarin gemeenten en SDF participeren. Wij zijn als werkgroep onvoldoende toegerust en hebben ook niet de opdracht om de uiteindelijk gewenste en haalbare (!) juridische vorm voor de samenwerkingsorganisatie verder uit te werken.

Voor dit moment stellen wij voor om de bestaande gemeenschappelijke regeling in de geest van ons advies aan te passen en gemeenteraden voor te stellen die regeling voor twee jaar met elkaar aan te gaan. O.i. zal er door een gemeente Leeuwarden over taken die van oudsher als centrum gemeente zijn behartigd, specifieke raadsbesluiten genomen moeten worden zodat die taken ook formeel geborgd bij de samenwerkingsorganisatie ondergebracht worden.

Mandaat
In aansluiting op onze opdracht is helder dat de bij de regeling noodzakelijke mandaattoedeling verder uitgewerkt dient te worden vóór de formele besluitvorming over de nieuwe gemeenschappelijke regeling die in oktober 2021 is voorzien.
Wij zijn als werkgroep in onze ogen niet de groep die deze juridische en formele uitwerking voor haar rekening zou moeten nemen.

Mandaat is nodig voor de besluitbevoegdheid, het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen en het verrichten van feitelijke handelingen in relatie tot de taken die wij in ons advies zouden willen overdragen aan de samenwerkingsorganisatie:
- Voorbereiden van (boven)regionale visies;
- Opstellen van periodieke voortgangsrapportages, monitors, dashboards en planningen voor de opgedragen werkzaamheden en taken

- Uitvoeren van een wettelijk geborgde aanbestedingsprocedure of subsidietraject;
- Vaststellen en hanteren van een algemeen geldend inkoopbeleid;
- Contractering zorgaanbieders;
- Subsidievaststelling en verlening;
- Aangaan van overeenkomsten;
- Verlenen van beschikkingen;
- Betaalbaar stellen van facturen;
- Voeren van en voorbereidingen op rechtsgedingen en bezwaarprocedures.

Speciale aandacht vragen we voor het formeel juist vastleggen van uitgangspunten van de gemeenschappelijke regeling (harmonisatie regelgeving, ontbreken van de formele positie voor een centrumgemeente in de meeste gedecentraliseerde regelingen) die we willen aangaan.
Wanneer de samenwerkende gemeenten de onderliggende regelgeving willen harmoniseren, dan vergt dit gelijkluidende (wijzigings)besluiten van de vertegenwoordigende organen van de betrokken gemeenten

Foar Fryske Bern
Een specifiek onderwerp is de projectorganisatie die er rondom het actieplan zorg voor de jeugd is ingericht (Foar Fryske Bern). In ons advies geven we aan dat de medewerking aan landelijke actieprogramma's (nadat daarover een expliciet positief besluit is genomen binnen de samenwerkingsorganisatie) een taak kan zijn van de samenwerkingsorganisatie. De projectorganisatie Foar Fryske Bern houdt in maart 2022 op te bestaan. Over de borging van de opbrengsten van dit actieprogramma en het voortzetten van de transformatie binnen jeugdhulp in de samenwerkingsorganisatie, zullen o.a. op basis van het door de projectorganisatie aan te bieden eindverslag besluiten genomen moeten worden.

Bijlage 1 (concept tekst artikel 4 GR)

1. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente voeren voor het college en de burgemeester van de gastgemeenten de inkoop, de regiocoördinatie en het accounthouderschap voor gecontracteerde partijen en facultatief het financieel-administratief verwerken alsmede het cliëntenbeheer uit:

   in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de WMO (artikel 2.6.1 WMO):
   1. Beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.2.1 onder b WMO;
   2. Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang als bedoeld in artikel 1.2.1 onder c WMO;
   3. Veilig thuis, waaronder advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in artikel 4.1.1 WMO

   in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de Jeugdwet (artikel 2.8 Jeugdwet):
   4. gesloten jeugdhulp als bedoeld in artikel 6.1.2.2., juncto artikel 6.1.6 Jeugdwet;
   5. jeugdbescherming als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;
   6. jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;

   in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de WMO:

   7. Openbare GGZ
   8. Preventief verslavingsbeleid
   9. Prostitutiebeleid
   10. Mensenhandel

   in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet:

   11. spoedeisende zorg, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap (VNG oktober 2020);
   12. weinig voorkomende jeugdhulp, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap
   13. pleegzorg als bedoeld in artikel 5.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet
   14. Hoog specialistische zorg
   15. Gespecialiseerde jeugdhulp (specialistische jeugdhulp, ernstig enkelvoudige dyslexie en wonen)

2. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van **inkoop** ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:

   2.1 Bepalen van de inkoopstrategie;
   2.2 Realiseren van de inkoopproces, waaronder:
   het opstellen van overeenkomsten met aanbieders dan wel van de verleningsbeschikking of subsidie
   nemen van besluiten tot het aangaan van overeenkomsten met aanbieders namens gemeenten
   het sluiten van contracten met de aanbieders of verlenen van beschikkingen namens gemeenten.
   2.3 Uitvoeren van leveranciersmanagement;
   2.4 Verzorgen van het contractbeheer;
   2.5 Doen verzorgen van de jaarlijkse verantwoording ten aanzien van geleverde zorg en ten behoeve van de noodzakelijke accountantsverklaring.

3. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van **regiocoördinatie** ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:
   3.1. Het signaleren en analyseren van landelijke en regionale (niveau 3 Noord) ontwikkelingen (waaronder de mogelijkheden en kansen die landelijke actieplannen bieden) en maatschappelijke tendensen in relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;
   3.2. Signaleren wanneer maatregelen nodig zijn die kunnen zorgen voor een soepele inzet van noodzakelijke zorg bij overgang van de ene naar één of meerdere andere beleidsterreinen die onder deze regeling vallen;

3.3. Deelnemen aan bovenregionale en landelijke bijeenkomsten (zoals het J42 overleg, VNG overleg e.d.) met een directe relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;
3.4. Voorbereiden en initiëren van regionale visies en regionale beleidsstukken voor de onder deze regeling vallende beleidsterreinen;
3.5. Ontwikkelen en borgen van de transformatieopdracht behorende bij de onder de regeling vallende beleidsterreinen en wetten bij gastgemeenten en zorgaanbieders.
3.6. Monitoren of de afzonderlijke taken en opdrachten uit deze regeling door de betreffende verantwoordelijken (gemeenten, zorgaanbieders of samenwerkingsorganisatie) worden uitgevoerd;
3.7. Bewaken of de uitvoering wordt gedaan zoals is overeengekomen en is vastgelegd in de documenten van deze regeling en als uitwerking van deze regeling (regietaak);
3.8. Nemen van maatregelen en instellen van hulpstructuren zoals bijvoorbeeld een expertteam of inzetten van instrumenten zoals experimenten, pilots, beleidsdocumenten, project subsidies, (uitvoerings)instructies, kwaliteitskader, die er voor zorgen dat de uitvoering van de werkzaamheden, opdrachten en taken die in deze regeling worden genoemd, optimaal en accuraat worden uitgevoerd;
3.9. Opstellen van een jaarlijkse planning en jaarlijkse verantwoording met daarin de in deze regeling opgenomen taken, opdrachten, noodzakelijke acties en werkzaamheden in dat betreffende jaar;
3.10. Periodiek (minimaal eens per half jaar) opstellen van een tussenrapportage (bevindingen, knelpunten, stand van zaken) over de taken, werkzaamheden en opdrachten voor de samenwerkende gemeenten;
3.11. Zorgen voor communicatie met, informatie aan, transparantie voor en betrokkenheid van gastgemeenten op alle niveaus van hun organisatie te weten bestuurlijk (gemeenteraad en college van B&W) managerial (gemeentesecretarissen, hoofden sectoren sociaal domein) en ambtelijk (beleid, uitvoering en backoffices) met betrekking tot de onder deze regeling vallende werkzaamheden;
3.12. Zorgen voor periodieke actualisatie alsmede het warmhouden van het doel van de samenwerking, de wil en ambitie om samen te werken en de zachte kanten van de samenwerking (werken zoals bedoeld en gedrag en houding die past bij de samenwerking);
3.13. Zorgen voor een –jaarlijks te actualiseren- voorstel over de inrichting en bezetting van ambtelijke werkgroepen die ingesteld worden voor de uitvoering van de werkzaamheden en opdrachten van de samenwerkingsorganisatie;
3.14. Zorgen voor de coördinatie en afstemming tussen de ambtelijke werkgroepen onderling en tussen werkgroepen en de verschillende gremia die binnen de samenwerkingsorganisatie functioneren

4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van **accounthouderschap** voor aanbieders en gesubsidieerde instellingen ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:
4.1. Invullen van de inhoudelijke en financiële beheerfunctie namens de gastgemeenten voor de gecontracteerde en gesubsidieerde partijen, voor zover dit de werkzaamheden en taken van die partijen betreft;
4.2. Invullen van de operationele en tactische contactfunctie tussen de gecontracteerde partijen en de samenwerkende gemeenten;
4.3. Vaststellen van indicatoren (effectiviteit en efficiëntie) op kwalitatief en kwantitatief niveau die aangeven of beoogde doelen, gevraagde resultaten en opgedragen werkzaamheden worden uitgevoerd zoals bedoeld;
4.4. Zorgen voor communicatie, informatie, transparantie over en goede resultaten in zowel de uitvoering van de eigen taken van de samenwerkingsorganisatie als van de gecontracteerde partijen;
4.5. Bespreken van de jaarrekening, begroting en het kwaliteitsverslag met de gecontracteerde partijen;
4.6. Analyseren van informatie en rapportages over de uitvoering van de dienstverlening door de gecontracteerde partijen, en voorleggen van conclusies en aanbevelingen op basis van deze analyses, aan de samenwerkende gemeenten;
4.7. Monitoren (ook benchmarken) van prestaties (resultaten en kwaliteit) in relatie tot vastgestelde indicatoren;
4.8. Voorstellen doen over gecontracteerde of gesubsidieerde partijen, ten aanzien van bijsturen beleid, aanpassen indicatoren, opleggen van sancties en mate waarin voldaan wordt aan geldende wet- en regelgeving op basis van besprekingen, analyses en/of monitoring;
4.9. Invullen van het bestuurlijke overleg met de gecontracteerde of gesubsidieerde partijen;
4.10. Periodiek (minimaal eens per half jaar) c.q. op het moment dat er zich urgente zaken of calamiteiten voordoen, terugkoppelen van bevindingen en kernpunten rondom het accounthouderschap aan de samenwerkende gemeenten;

Nemen van maatregelen die er voor zorgen dat de uitvoering van het accounthouderschap optimaal en accuraat worden uitgevoerd.

5. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen indien de gastgemeenten daartoe expliciet hebben besloten, de volgende functies ten aanzien van het voeren van **financieel beheer** van de overeenkomsten met aanbieders dan wel verleende beschikkingen op de taken, bedoeld in het eerste lid, te weten:
   5.1. verwerken van de zorgtoewijzingen;

   5.2. beoordelen van de facturen van de aanbieders op de afspraken daaromtrent, en

   5.3. maken van betaalbestanden van de goedgekeurde facturen of factuurregels van de aanbieders voor de gastgemeente.

6. Het vervullen van de in het vijfde lid genoemde functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente op de vrijwillige taken op basis van de Jeugdwet, zoals genoemd in het eerste lid, geldt als optioneel, aldus dat een gastgemeente kan aangeven geen gebruik te maken van de mogelijkheid deze functies door het college en de burgemeester van de centrumgemeente te laten vervullen.

   Indien een gastgemeente gebruik wenst te maken van deze optie, zal deze gastgemeente dat uiterlijk drie maanden voor de inwerkingtreding van deze regeling schriftelijk kenbaar maken aan het college en de burgemeester van de centrumgemeente

7. Voor het vervullen van de in het eerste lid sub a. en b. genoemde taken beschermd wonen en opvang voert het college en de burgemeester van de centrumgemeente de functie van **cliëntenbeheer**. Deze functie omvat:

   7.1. alle bevoegdheden van het college als vermeld in paragraaf 3 en paragraaf 4 van hoofdstuk 2 WMO, waaronder het ontvangen van meldingen en het doen van onderzoek, het verwerken van de adviezen over toekenning aan cliënten op aangeven van de gastgemeente;

   7.2. het verstrekken van beschikkingen;

   7.3. de bevoegdheid tot namens het voeren van rechtsgedingen, bezwaarprocedures, administratieve beroepsprocedures of andere rechtsgedingen of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, voor zover het niet betreft het besluiten op bezwaarschriften en het besluiten tot het voeren van rechtsgedingen; rechtsgedingen omvatten tevens het aanhangig maken van een kort geding dan wel andere voorlopige of bewarende voorzieningen, de voeging in strafzaken, het instellen van beroep tegen uitspraken op bezwaar.

Advies

Werkgroep Governance gemeenschappelijke regeling SDF

'Samenwerking en systeem in balans'

Aan de kerngroep

Van de werkgroep: Gerdien Tiesinga (voorzitter), Jaap Glas, Erika van Leeuwen, Lea Limonard, Erik Schultz, Dick Tuijtjens & Remco Liefers

Juni 2021

1. Inleiding

Hierbij treft u het resultaat van werkgroep 2; Governance. Aan ons is gevraagd om naar aanleiding van de evaluatie op de samenwerking te onderzoeken hoe de centrumregeling SDF kan worden versterkt. Hiervoor zijn aan ons als werkgroep de volgende richtinggevende uitgangspunten meegegeven:

Het huidige centrumgemeentemodel wordt behouden en dient als basis voor de nieuwe afspraken tussen de Friese gemeenten;

De scope en doelstelling van de centrumgemeenteregeling en het mandaat van SDF daarbinnen worden herijkt en opnieuw beschreven, waarbij eveneens aandacht is door iedere deelnemende gemeente voor draagvlak bij de respectievelijke gemeenteraad;

Een goede rolbeschrijving van alle actoren in het samenwerkingsverband (portefeuillehoudersoverleg, secretarissenoverleg, ambtelijke overleggen etc.) wordt opgesteld, die wordt verankerd in een Huishoudelijk Reglement SDF.

De afspraken en werkwijzen voor deze samenwerking zullen moeten voldoen aan hetgeen in de Kamerbrief van 20 maart 2020 (kenmerk 1663105-203241-J met als titel Perspectief voor Jeugd) en de eventueel op deze brief aangepaste wet is gesteld.

Alle bij de beleidsvorming, besluitvorming en uitvoering noodzakelijke actoren vinden hun plek in de governance.

Werkwijze
Vanaf februari 2021 is de werkgroep Governance geformeerd. De deelnemers hebben zich gemeld vanuit een aantal gemeenten en SDF. Dit heeft gezorgd voor een diverse vertegenwoordiging en goede aanvulling op elkaar m.b.t. de inhoudelijke betrokkenheid bij SDF. In de afstemming met de werkgroep Scope bleek algauw dat het zwaartepunt van de inzet van Scope voorafgaand aan het zwaartepunt van de werkgroep Governance zou moeten liggen. Hier is tussentijds over afgestemd. Beide werkgroepen hebben een flink aantal werksessies gehad en een tweetal gezamenlijke werksessies.
Binnen de werkgroep Governance is er voor gekozen om de opdracht uit te werken aan de hand van de onderzoeksvragen zoals opgenomen in de opdracht. Deze onderzoeksvragen zijn opgebouwd aan de hand van de volgende dimensies:

- Dimensie A: Governance op het functioneren van het samenwerkingsverband
- Dimensie B: Governance op de beleidsvorming/besluitvorming
- Dimensie C: Governance op de uitvoering van de taken
- Dimensie D: Financiële afspraken

De opdracht was om uiterlijk 1 mei 2021 het resultaat op te leveren. Al vrij snel is duidelijk geworden dat de datum van 1 mei niet haalbaar was voor het opleveren van een kwalitatief passend resultaat. Hierdoor is de termijn van oplevering verschoven naar 1 juli 2021.

Resultaat volgens opdracht
De opdracht aan de werkgroep Governance was om de volgende concrete resultaten op te leveren:

a. Een beschrijving van de gremia en actoren die sturen op de samenwerking met:
    i. Opsomming van de gremia en de daarin plaatsnemende deelnemers;
    ii. Een rolbeschrijving per gremium met taken en verantwoordelijkheden;
    iii. Een beschrijving van hoe de verschillende gremia zich tot elkaar verhouden.
b. Een werkwijze met betrekking tot beleidsvorming;
c. Een werkwijze/route met betrekking tot besluitvorming;
d. Een algemene beschrijving van de administratieve organisatie;
e. Een weergave van hoe de algemene informatie-uitwisseling tussen alle spelers vormgegeven wordt.
f. Toelichting op de gemaakte keuzes;
g. Concepttekst(en) t.b.v. een eventueel aangepaste regeling/kaderstellend document ("Huishoudelijk Reglement").

Hierbij is de volgende prioritering meegegeven: 'Mocht de werkgroep meer tijd nodig hebben voor een goede beschrijving van hetgeen als uitvloeisel geldt, kan omwille van de tijd de primaire focus worden gelegd op hetgeen de regeling raakt.'

Gehanteerde uitgangspunten naast de opdrachtverstrekking
Naast de opdrachtverlening is de werkgroep ook aan de slag gegaan met enkele algemene uitgangspunten waarlangs de uitwerking is gedaan.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid en vertrouwen
Belangrijkste uitgangspunt is het principe dat we werken op basis van een gezamenlijke verantwoordelijkheid en vertrouwen. In het advies van de werkgroep Scope is al aandacht gegeven aan de rolverdeling tussen gastgemeenten en centrumgemeente. Binnen dit samenwerkingsverband is veel grijs en niet als zwart of wit te definiëren. Dit komt doordat gemeenten elk hun eigen bevoegdheden kennen, maar wel als collectief verantwoordelijk zijn voor het geheel. Aan de centrumgemeente zijn ook enkel mandaten gegeven rondom inkoop en subsidiëring (plus de bijbehorende monitoring en bijsturen ervan). De overige bevoegdheden zijn aan individuele gemeenten. Om wel als collectief op te kunnen treden, is veelal overeenstemming nodig op onderwerpen die primair een eigen gemeentelijke aangelegenheid zijn, zoals toegang, transformatiedoelen etc. Er is een glijdende schaal van aan de ene kant puur lokale aangelegenheden en aan de andere kant opdrachten aan de centrumgemeente met een zelfstandige bevoegdheid. SDF kent een groot "grijs gebied".
Als werkgroep hebben we zo goed als mogelijk uiting willen geven aan hoe we als collectief om moeten gaan met dit samenspel van lokale en centrale verantwoordelijkheden.

Overeenstemming is het hoogst haalbare
Er is gekozen om het centrumgemeentemodel zoals dat nu ook geldt te behouden. Dit houdt in dat het college van B&W en de gemeenteraad van de centrumgemeente, i.c. Leeuwarden, de besluitvormende organen zijn voor de onderwerpen die onder de taakopdracht van de centrumgemeente valt. De overige onderwerpen buiten de taakopdracht van SDF blijven een lokale aangelegenheid, waarbij de eigen colleges en raden bevoegd zijn en blijven. Dat betekent dat de governance van SDF er primair op is gericht om tot overeenstemming te komen. Strikt genomen, vindt er dus geen besluitvorming plaats. Dat neemt echter niet weg dat de centrumgemeente niet kan

besluiten zonder dat het via het overeenstemmingsproces op inhoud gelegitimeerd is en draagvlak heeft voor het besluit. En het neemt niet weg dat daar waar gemeenten collectief verantwoordelijk zijn, maar lokaal bevoegd, tot geharmoniseerde besluitvorming moeten kunnen overeenkomen.

Mandaat binnen overeenstemming
Voor voldoende legitimering en draagvlak voor wat binnen SDF gebeurt, voor centrale taken en lokale taken, is het nodig dat op de plaatsen waar daadwerkelijk tot overeenstemming moet worden gekomen (in ieder geval de betreffende wethouders in het portefeuillehoudersoverleg), elke deelnemer met voldoende mandaat aanschuift. Dit betekent dat wethouders aan tafel zitten met mandaat gekregen om de gemeente te kunnen vertegenwoordigen. Dit werkt twee kanten op. In de eerste plaats moeten wethouders hun mandaat binnen de eigen gemeente realiseren en ophalen (o.a. via collegevergaderingen). In de tweede plaats zullen zij daartoe in de gelegenheid moeten worden gesteld door realistische doorlooptermijnen en tijdige betrokkenheid.

De 'zachte kant' van samenwerken
In dit advies treft u vooral enkele instrumentele wijzigingsvoorstellen aan die een verbetering van de samenwerking dienen te realiseren. Dit door aan de ene kant een goed proces voor onderlinge afstemming te bereiken, maar aan de andere kant ook de voorspelbaarheid van wat binnen SDF wordt gedaan en opgepakt te vergroten. Dat neemt niet weg dat dit enkel kan slagen als alle deelnemers (zowel bestuurlijk als ambtelijk) zich committeren aan de samenwerking en zich gedragen als partners. Hoewel de voorstellen in dit advies hieraan verwachten bij te dragen, zal de praktijk moeten uitwijzen hoe dit daadwerkelijk uitpakt. We adviseren daarom daarnaast ook voortdurend te investeren in de onderlinge samenwerkingsrelatie, door elkaar regelmatig op te zoeken.

Nadere uitwerking in vervolgopdrachten
In dit advies vindt u een aantal zaken terug dat nog niet tot in de verdere details in uitgewerkt. Daarvoor is de uitwerkingstijd te kort geweest. Een product opleveren zou geen recht gedaan hebben aan de kwaliteit en het detailniveau van de uitwerking die nodig is. Wij geven u in overweging om tijdens de voorbereiding van de formele besluitvorming over de voorgestelde wijzigingen van de centrumregeling, alvast te starten met het verder uitwerken van een aantal open eindjes. We voorzien in ieder geval nu de volgende:

a) Het opstellen van een huishoudelijk reglement
b) Een service-level-agreement / beschrijving van de administratieve organisatie
c) Een verkenning van de impact van de nieuwe tekst van de regeling op de formatie en bedrijfsprocessen van de gemeente Leeuwarden als centrumgemeente, in het bijzonder SDF, en wellicht ook voor de gastgemeenten, waarbij tot een nieuw financieel kader voor het samenwerkingsverband kan worden gewerkt;
d) Een handelingsperspectief voor de hierboven genoemde “zachte kant” van de samenwerking

In het huishoudelijk reglement kunnen de volgende zaken verder worden uitgewerkt:

- Nadere afspraken voor het inrichten van het proces voor het toevoegen van nieuwe taken;
- Nadere afspraken over de inrichting van de P&C-cyclus;
- De verantwoording van SDF over een afgelopen boekjaar;
- De samenhang tussen de verantwoording van over het afgelopen boekjaar en de financiële eindafrekening van gesubsidieerde zorginstellingen;
- Inrichting van de administratieve organisatie van SDF.

Hierbij is het goed om te benadrukken dat zowel dimensie C uit de opdrachtverlening - governance op de uitvoering van taken –, alsmede als logisch vervolg daarop onderdeel d van de resultaten – een algemene beschrijving van de administratieve organisatie- in het vervolgproces wordt vormgegeven. Dit vindt u dan ook niet in de verdere uitwerking van dit voorstel terug.

Leeswijzer
In het eerste onderdeel van dit advies worden de belangrijkste aanbevelingen van de werkgroep Governance weergegeven. Hierbij vindt u gelijk een advies over de te nemen vervolgstappen.

Vervolgens vindt u per aanbeveling een uitwerking van de verdere details. Hierbij is weergegeven op welke dimensies van de onderzoeksvragen dit antwoord geeft en welk concreet resultaat dit oplevert.

Daarna vindt u als laatste deel van dit advies de voorgestelde tekst van de centrumregeling, conform de door de werkgroep voorgestelde wijzigingen.

2. Samenvatting

Vanuit de werkgroep Governance adviseren wij u om de volgende aanbevelingen over te nemen.

Gremia en actoren
Om tot een goed functionerende centrumregeling te komen, is het aan te bevelen om de volgende gremia in te richten met specifieke rol en taken. Daarbij is aan de gastgemeenten het advies om de afstemming vooral en alleen in deze gremia te laten plaatsvinden, ter voorkoming van bestuurlijke drukte.

Bestuurlijk:
- Portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen: dit betreft een compact portefeuillehoudersoverleg waarbij een vertegenwoordiging van ca. 5-7 wethouders uit de Friese gemeenten aan deelneemt met de focus op algemene zaken en de middelenkant van het samenwerkingsverband.
- Portefeuillehoudersoverleg WMO: alle Friese portefeuillehouders met WMO in hun portefeuille t.b.v. de inhoudelijke overeenstemming.
- Portefeuillehoudersoverleg Jeugdzorg: alle Friese portefeuillehouders met Jeugdzorg in hun portefeuille t.b.v. de inhoudelijke overeenstemming.

Ambtelijk:
- Secretarissenoverleg: betreft het ambtelijk voorportaal voor algemene zaken en middelen t.b.v. het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen. Daarnaast kunnen hier zaken in worden besproken waar sprake is van escalatie.
- Hoofden Sociaal Domein: betreft het ambtelijk voorportaal voor inhoudelijke zaken t.b.v. het portefeuillehoudersoverleg WMO en Jeugdzorg.
- Bedrijfsvoeringoverleg: betreft een adviesorgaan voor onderwerpen die een impact op de bedrijfsvoering hebben en bereidt de voorstellen voor die betrekking hebben op de P&C-cyclus van SDF.
- Ambtelijke overleg WMO: ambtelijk afstemmingsorgaan en voorbereiding inhoudelijke voorstellen voor overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg WMO
- Ambtelijk overleg Jeugdzorg: ambtelijk afstemmingsorgaan en voorbereiding inhoudelijke voorstellen voor overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg WMO

Bovenstaande gremia geldt als een basisstructuur/hoofdstructuur. Daarnaast kunnen ad-hoc-werkgroepen worden ingesteld voor specifieke onderwerpen.

Besluitvormingsproces
Onze aanbeveling is om een besluitvormingsproces in te richten dat recht doet aan de belangen van zowel de gastgemeenten als dat van de centrumgemeente. Hierbij zijn de uitgangspunten dat dit besluitvormingsproces transparant en soepel is en dat de inbreng van de gastgemeenten ruimte krijgt.

Hoofdpunten hierbij zijn:
- De portefeuillehouders nemen deel aan een portefeuillehoudersoverleg met mandaat.
- Er is voldoende ruimte voor het afstemmen binnen de gastgemeenten voorafgaand aan inhoudelijk behandeling in een portefeuillehoudersoverleg. Dit geeft tegelijk ruimte aan het daadwerkelijk kunnen acteren vanuit mandaat voor de portefeuillehouders.
- Een advies vanuit een portefeuillehoudersoverleg is zwaarwegend in de uiteindelijke besluitvorming door de centrumgemeente.

- Het bedrijfsvoeringsoverleg heeft een tweeledige functie: adviseren aan de inhoudelijke ambtelijke werkgroepen/Hoofden Sociaal Domein met betrekking tot de meer inhoudelijke voorstellen en voorbereidend voor de onderwerpen die in zijn algemeen het functioneren en de bedrijfsvoering van het samenwerkingsverband aangaan.
- De secretarissen focussen zich meer op de algemene gang van zaken en wordt qua rol kleiner, maar in belang blijven ze gelijk als manifestatie van 'hoeder van de samenwerking'.
- De directeuren Sociaal Domein nemen de rol van de secretarissen over om ambtelijk tot overeenstemming te komen en inhoudelijke voorstellen aan de bestuurlijke overleggen aan te bieden.

Tussentijdse taken
Wij bevelen aan om een besluitvormingsproces in te richten voor het tussentijds kunnen toevoegen van taken aan het samenwerkingsverband. Dit maakt de taakuitvoering van SDF flexibeler en de afspraken over o.a. financiering en bemensing transparanter. Daarnaast zal ook via dit proces overeengekomen kunnen worden dat bepaalde taken en activiteiten (tijdelijk) geen onderdeel meer uitmaken van het takenpakket van SDF.

Hoofdpunten hierbij zijn:
- Voorafgaand aan besluitvorming, dient er afstemming te zijn in het portefeuillehoudersoverleg over de reikwijdte van de nieuwe taken. Dat betekent dus ook afstemming binnen de gastgemeenten hierover.
- Dit artikel gaat niet over het toekennen van nieuwe bevoegdheden aan de centrumregeling. Waar dat aan de orde is, moet de centrumregeling aangepast worden. Dit valt nadrukkelijk buiten de reikwijdte van dit artikel.

Financieel kader
Wij bevelen aan om een P&C-cyclus in te richten voor de centrumregeling die gelijke tred houdt met een gemeentelijke P&C-cyclus. Hiervoor wordt in ieder geval een voorjaarsbrief toegevoegd aan de P&C-cyclus, waardoor nieuwe ontwikkelingen op een vroegtijdig moment bekend raken binnen de gemeenten. Op deze wijze is er binnen gemeenten ruimte voor het correct verwerken van eventuele financiële gevolgen binnen de gemeentelijke begroting. Dit geeft uiting aan de wens om de activiteiten van SDF en de bijbehorende financiële gevolgen beter inzichtelijk en meer voorspelbaar te maken.

Hoofdpunten zijn:
- Er wordt een voorjaarsbrief toegevoegd aan de P&C-cyclus, waardoor nieuwe ontwikkelingen op een vroegtijdig moment bekend raken binnen de gemeenten.
- SDF stelt jaarlijks een jaarplan op. Hierbij wordt inzichtelijk gemaakt welke beslispunten er in het komende jaar op de agenda staan en welke besluitvormingsroute wordt gevolgd.
- Budgettoewijzingen en mutaties vinden alleen plaats binnen de vastgestelde momenten van de P&C-cyclus.
- Er dient een nieuw evenwicht te komen tussen structurele taken en structurele middelen.

3. Nadere uitwerking: besluitvormingsproces, gremia en actoren

Inleiding
Dimensie A uit de opdracht spreekt over governance op het functioneren van het samenwerkingsverband. In de beoogde resultaten wordt dit als volgt verwoord:

a. Een beschrijving van de gremia en actoren die sturen op de samenwerking met:
    i. Opsomming van de gremia en de daarin plaatsnemende deelnemers;
    ii. Een rolbeschrijving per gremium met taken en verantwoordelijkheden;
    iii. Een beschrijving van hoe de verschillende gremia zich tot elkaar verhouden.
b. Een werkwijze met betrekking tot beleidsvorming;
c. Een werkwijze/route met betrekking tot besluitvorming;
d. Een algemene beschrijving van de administratieve organisatie;

Advies
Ons advies is om een besluitvormingsproces in te richten dat recht doet aan de belangen van zowel de gastgemeenten als dat van de centrumgemeente. Hierbij zijn de uitgangspunten dat dit besluitvormingsproces transparant en soepel is en dat de inbreng van de gastgemeenten ruimte krijgt.

Besluitvormingsroutes
De huidige werkwijze kent al drie besluitvormingsroutes (zie advies KokxDeVoogd bij de regeling 2018). Er zijn drie mogelijke besluitvormingsroutes te onderscheiden, te weten:

a) (het college van) de centrumgemeente besluit zelfstandig in mandaat en dus zonder consultatie vooraf; dit betreft taken met wettelijke verplichte samenwerking met uitzondering van de gevallen waar het budgetrecht van de raad van de gastgemeente wordt gevraagd, waarvoor het recht van consultatie als bedoeld bij ii geldt; ofwel;
b) (het college van) de centrumgemeente neemt een voorgenomen besluit welke ter consultatie aan de andere gemeenten wordt voorgelegd; de centrumgemeente neemt vervolgens op basis van de consultatie een besluit; ofwel;
c) (het college van) de centrumgemeente komt in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit.

Deze drie besluitvormingsroutes doen al recht aan de diverse vormen van mandaat die bestaan binnen de centrumgemeenteregeling. Ons advies is dan ook om deze besluitvormingsroutes te handhaven. Wel adviseren wij aanvullend om in het jaarplan bij de voorjaarsbrief van SDF op te nemen welke besluitvormingsroute gevolgd wordt bij een onderwerp dat in het komende jaar op de agenda staat. Dit heeft als gevolg dat al bij het starten van de voorbereiding van een onderwerp bewuster en duidelijker wordt gekozen welke route wordt bewandeld en waarom.

Wij doen de constatering dat op dit moment eigenlijk alle besluiten door college en of raad van de gemeente Leeuwarden worden genomen via besluitvormingsroute C. Dat wil zeggen dat er vooraf afstemming en overeenstemming wordt bereikt op bestuurlijk niveau voor college en of raad Leeuwarden een besluit neemt. Het belangrijkste argument daarvoor is het verkrijgen van draagvlak. Een belangrijk principe is dan ook dat formele overeenstemming over voorstellen enkel kan worden bereikt via deze besluitvormingsroutes.

Deze route is een groot goed in het succesvol samenwerken binnen het samenwerkingsverband gebleken. Om de voorspelbaarheid van de besluitvorming nog

verder te vergroten binnen deze route, stellen we voor om in het al eerder benoemde jaarplan bij de voorjaarsbrief duidelijk aan te geven welke besluitvormingsroutes belangrijke onderwerpen zullen volgen. Wij stellen voor dat het secretarissenoverleg het voorgestelde jaarplan gaat gebruiken om zo het komende vergaderjaar vorm en inhoud te geven.

Vierde variant: bevoegdheden centrumgemeente versus bevoegdheden gastgemeenten
Er is gekozen voor een centrumgemeentemodel waarbij enkel de mandaten voor het aangaan van overeenkomsten (en alle beheerstaken en -bevoegdheden die erbij horen) en het verstrekken van subsidies (met alle beheerstaken en -bevoegdheden die erbij horen) worden opgedragen aan een centrumgemeente. Dit betekent dat de centrumgemeente maar voor een (beperkt) deel bevoegd is voor de taakuitoefening op de terreinen van o.a. Jeugdzorg en Beschermd Wonen/Opvang, want de bevoegdheden die in de toegang en beleidsvorming liggen, zijn niet opgedragen aan de centrumgemeente.

Echter kan de centrumgemeenterol ten behoeve van inkoop en subsidiëring niet adequaat worden uitgevoerd zonder enkele taken en werkzaamheden uit te voeren die ook bijvoorbeeld de toegang en beleidsvorming raken. Uiteraard vragen deze meer hybride taken en werkzaamheden meer afstemming met de gastgemeenten waarbij oog is voor de eigen bevoegdheden van die gastgemeenten. In die situaties is er sprake een wisselwerking die afdoende gefaciliteerd moet worden. We denken hierbij vooral aan gezamenlijke visievorming of het formuleren van geharmoniseerde afspraken omtrent de doorgeleiding (toegang) van cliënten naar het gezamenlijk ingekochte aanbod.

Hoewel de centrumgemeente formeel geen positie heeft in deze taakvelden, is het wel medeverantwoordelijk via de inkoop en subsidiëring dat het proces en de uitvoering ordentelijk loopt en wordt vormgegeven. Er is in deze situatie dus geen sprake van zwart en wit, maar van een hele hoop grijs. De centrumgemeenteregeling zal dus naast het regelen van een goede overdracht van mandaten en bevoegdheden, ook moeten regelen hoe de taken en werkzaamheden worden gedaan waar gemeenten via het construct Sociaal Domein Fryslân gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn. Dit omdat zij gezamenlijk inkopen en subsidiëren.

Bovenstaande maakt dat voor de bevoegdheden een glijdende schaal (een zogenaamde 'schuif') bestaat waarbij in het ene uiterste de vorm "Centrumgemeente volledig bevoegd" staat en in het andere uiterste "Gastgemeente volledig bevoegd" staat. Binnen SDF wordt veelal overeenstemming gezocht op beide onderdelen, vaak ook in een combinatie van beide varianten, omdat voor een adequate uitvoering van gezamenlijke verantwoordelijkheden een samenspel is tussen wat gezamenlijk, binnen SDF, wordt gedaan en hoe de lokale situatie daarop moet aansluiten en vice versa.
In deze evaluatie is daar ook nadrukkelijk meer aandacht naar uit gegaan. Binnen dit advies hebben we dan ook nadrukkelijk ook de wijze betrokken waarop overeenstemming wordt bereikt over gezamenlijke verantwoordelijkheden waarbij iedere gemeente zelfstandig bevoegd is, maar wel onderling is verbonden.

Om een en ander overzichtelijk te houden, is het voorstel om ook zaken die primair een eigen verantwoordelijkheid van de gastgemeente zijn, maar overeenstemming behoeven dezelfde afstemming- en besluitvormingsroutes te laten doorlopen.
In tegenstelling tot de eerder benoemde routes, vindt er, zodra er overeenstemming is bereikt in het portefeuillehoudersoverleg, doorgeleiding plaats naar de colleges en eventueel raden van de gastgemeenten. De werkwijze is dan dat de centrumgemeente na overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg het voorstel aanbiedt aan het college van B&W van de gastgemeenten, die daarna de eigen besluitvormingsprocessen van de eigen gemeente opstart. Hierbij mag duidelijk zijn dat SDF en de gemeente Leeuwarden in de hoedanigheid van centrumgemeente niet zelfstandig een voorstel doen

aan de gemeenteraad van een gastgemeente. Dit verloopt altijd via het college van B&W van de gastgemeente.

Ter afronding van dit onderwerp concluderen we dat wanneer besluitvorming onder het gegeven mandaat van de centrumgemeenteregeling valt, na overeenstemming in het portefeuillehoudersoverleg, het college van B&W van de centrumgemeente formeel besluit.

Gremia
Wij adviseren om te gaan werken met drie bestuurlijke besluitvormingssporen en bijbehorende gremia:

- Algemeen & Middelen;
- Jeugdwet; en
- WMO.

Instellen van een portefeuillehoudersoverleg "Algemeen & Middelen"
Dit portefeuillehoudersoverleg betreft een compact portefeuillehoudersoverleg waarbij een vertegenwoordiging van ca. 5-7 wethouders uit de Friese gemeenten aan deelneemt met de focus op algemene zaken en de middelenkant (P&C-cyclus) van het samenwerkingsverband. Dit portefeuillehoudersoverleg zal relatief wat minder vaak bijeen komen.

Twee inhoudelijke portefeuillehoudersoverleggen en ambtelijk overleggen
Een belangrijk deel van het advies is om met twee inhoudelijke portefeuillehoudersoverleggen te werken. Dit in tegenstelling tot de huidige situatie waarbij gewerkt wordt met één portefeuillehoudersoverleg. In veel gemeenten zijn de portefeuilles Jeugdwet en Wmo belegd bij verschillende wethouders. Hierdoor verwachten we dat door het instellen van twee aparte portefeuillehoudersoverleggen meer inhoudelijk specialisme kan ontstaan in alle lagen (bestuurlijk en ambtelijk). De tijdsbesteding van de betreffende wethouders is dan ook meer gericht op de eigen portefeuille. Het zorgt voor meer eigenaarschap en focus. Bovendien is de verwachting dat dit de snelheid van besluitvorming kan vergroten.

Daarop aansluitend zijn er twee ambtelijk overleggen die worden voorgezeten door een regiocoördinator. De inhoudelijke input komt vanuit SDF en de betreffende beleidsmedewerkers van alle deelnemende gemeenten. Zij werken mee aan de beleidsvoorbereiding, inkoop en werkzaamheden die voortkomen uit de regiocoördinatie. Zij zorgen voor ambtelijke afstemming in hun eigen organisatie. Daarmee zijn zij een belangrijke speler in het proces om te komen tot een goede lokale afstemming dan wel besluitvorming over de onderwerpen aan de orde in het ambtelijk overleg en vervolgens in de portefeuillehoudersoverleggen.

Gemeentesecretarissenoverleg en Directeuren Sociaal Domein overleg
Wij stellen voor om naast het gemeentesecretarissenoverleg (GSO) ook een Directeuren Sociaal Domein Overleg (DSDO) in te voeren. Daarmee regelen we dat de gemeentesecretarissen zich kunnen richten op hun oorspronkelijke rol. Het secretarissenoverleg spreekt onder meer over de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan, de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente.

Het directeuren Sociaal Domein overleg spreekt over de inhoudelijke voorstellen die in het portefeuillehoudersoverleg worden geagendeerd. Zij beoordelen de beslisrijpheid, bespreekwijze en de impact op de ambtelijke organisatie van de voorstellen. Door het directeurenoverleg in te stellen, kan de functie van de huidige agendacommissie komen

te vervallen, want die taak wordt opgepakt door dit overleg. Dit bespaart bestuurlijke drukte rondom de governance van SDF.

Aanpassen artikelen 10 en 11
Wij stellen voor om de artikelen 10 en 11 te herzien en aan te passen aan de voorstellen van onze werkgroep. Daarnaast stellen we voor om een artikel toe te voegen waarin de ambtelijk overleggen zijn benoemd met korte beschrijving van de taken. Dit omschrijft duidelijker waar gastgemeenten hun inbreng en invloed kwijt kunnen. Bovendien zou dit, nu passieve, gemeenten kunnen stimuleren om actiever deel te nemen aan werkgroepen en projecten. Zie voor een verdere uitwerking bijlage I.

In de figuur in Bijlage II vindt u een weergave van de voorgestelde structuur voor afstemming en besluitvorming binnen de centrumregeling. In Bijlage III treft u de toelichting aan van de betreffende gremia en hun rol en verantwoordelijkheden binnen de centrumregeling.

Overige overwegingen en adviezen
Tijdens de overleggen is er nog een aantal aanvullende zaken de revue gepasseerd die wellicht niet expliciet opgenomen zijn in onze opdracht, maar die wij wel willen aanbevelen om de governance van SDF te verbeteren.

Start en beëindiging van werkgroepen
Dit advies beschrijft de hoofdstructuur van SDF, maar er kunnen door omstandigheden ook ad-hoc-werkgroepen worden ingericht. Binnen elke gremium van deze hoofdstructuur kan een ad-hoc-werkgroep worden ingesteld. Vooraf zal dan ook duidelijk een opdracht aan zo'n werkgroep moeten worden verstrekt die duidelijkheid schept over verantwoording en besluitvorming.

Uitvoering bijstellen
We adviseren dat regiocoördinatoren en projectleiders de uitvoering van hun taak/opdracht zonder verdere afstemming mogen bijstellen wanneer dat nodig is. Mits de bijstelling past binnen de gestelde beleids- en inkoopkaders. En mits dit niet leidt tot financiële overschrijdingen van het vastgestelde/toegekende budget, hiervoor zou een percentuele overschrijdingsgrens kunnen worden bepaald. Doel van dit voorstel is te zorgen voor ontwikkelingsruimte en minder bestuurlijke drukte. Uiteraard wordt er wel gerapporteerd over de voortgang van het werk binnen de reguliere afspraken hierover.

Projecten en Programma's
Er zijn veel projecten en programma die binnen de centrumregeling worden uitgevoerd. Met name besluitvorming over deze ontwikkelingen worden door de deelnemende gemeenten als onduidelijk ervaren. Wij stellen daarom voor om deze projecten/programma's te plaatsen onder één van de twee portefeuillehoudersoverleggen en daarmee ook ambtelijk overleggen. De toebedeling aan een portefeuillehoudersoverleg en bijbehorend ambtelijk overleg zal voor het overgrote deel logisch zal zijn. Waar het gaat om een project/programma dat beide gremia raakt, wordt een keuze gemaakt en zal er veel aandacht moeten zijn voor meenemen en informeren.

4. Nadere uitwerking: tussentijds toevoegen van taken

Aanleiding
De huidige regeling kent afspraken over de wijziging van taken voor de centrumgemeente (zie hoofdstuk 5 met de artikelen 16, 17 en 18 van de regeling en artikel 8 met betrekking tot backoffice taken in het kader van contractmanagement).

Zowel uit de werkgroep scope als uit de werkgroep Governance is naar voren gekomen dat er een leemte lijkt te zijn in de regeling omtrent het toevoegen van nieuwe taken aan de centrumregeling. Hierover is geen concrete onderzoeksvraag of resultaat aan gekoppeld in de opdracht. Toch hebben wij gemeend om u hierover te adviseren.

Met de toevoeging van dit artikel in de centrumgemeenteregeling beogen we een duidelijke afspraak te maken over taken en activiteiten die onder de vlag van het samenwerkingsverband SDF worden opgepakt, die niet afdoende zijn opgenomen in de tekst van de regeling. Dit artikel geeft dus een formele mogelijkheid om nieuwe taken toe te voegen aan het samenwerkingsverband. Let wel dat het geen wijziging van de centrumregeling an sich betreft.

In de afgelopen jaren zijn steeds meer taken en activiteiten onderdeel geworden van het samenwerkingsverband, maar heeft dit nimmer tot een aanpassing van de regeling geleid. De meeste van deze nieuwe taken en activiteiten zijn het gevolg van gewijzigd Rijksbeleid, waarbij of nieuwe taken in de regio's worden belegd, via financiering van de daar geldende centrumgemeente. Deze nieuwe taken en werkzaamheden hebben ook een nauwe verwantschap met de taken en werkzaamheden die SDF voor de Jeugdwet en de WMO uitvoert. In deze nieuwe tekst van de regeling zijn de permanente taakuitbreidingen voor de centrumgemeente inmiddels toegevoegd, waarmee de oorspronkelijke leemte is verholpen. Dat neemt echter niet weg dat we verwachten dat de komende jaren vaker taken en activiteiten door een centrumgemeente zullen moeten worden opgepakt. Dit kan dus liggen aan wijzigend Rijksbeleid, maar kan ook de wens van de deelnemende gemeenten zijn. Dit artikel voorziet in de spelregels daarvoor.

Dit artikel geeft gemeenten overigens enige vrijheid om op de eigen mogelijkheden toegesneden afspraken te maken. Denk bijvoorbeeld aan de huidige afspraken rondom de uitvoering van de backoffice waarbij de centrumgemeente in het ene geval wel en in het andere geval geen taken uitvoert voor de deelnemende gemeentes. Uiteraard dient hier terughoudend mee om worden gegaan, zodat de centrumgemeente niet tegen hoge kosten of ten onvervulbare verwachtingen aanloopt.

Kern van het artikel
De kern van het artikel is dat via het portefeuillehoudersoverleg eerst overeenstemming moet worden bereikt over de reikwijdte van de nieuwe taken en activiteiten. Het verkrijgen van overeenstemming betekent overigens niet dat er unaniem besloten wordt. Er kan gedifferentieerd worden per gemeente in hoeverre taken en werkzaamheden aan SDF worden opgedragen. Per voorstel zal moeten worden beschreven in een businesscase in hoeverre de mogelijkheid tot differentiatie mogelijk en wenselijk is. Er kan dus wel worden voorgesteld om in unanimiteit tot overeenstemming te komen.

Dit proces vraagt dat voorstellen vooraf tijdig binnen de colleges van de deelnemende gemeentes kunnen worden beoordeeld. Het vraagt dat voorafgaand aan het portefeuillehoudersoverleg binnen het college van B&W van elke gemeente een beraadslaging is geweest, waarna de vertegenwoordigende portefeuillehouders met afdoende mandaat tot deze overeenstemming kan overgaan. (In het Huishoudelijke Reglement SDF worden hierover nadere procesafspraken beschreven.) Daarna volgt in college van B&W van de centrumgemeente formele besluitvorming ter bevestiging van de

tussentijdse toedeling van deze nieuwe extra taken en activiteiten. Daarmee kan er geen twijfel bestaan over de wens van elke gemeente dat deze taken en activiteiten aan de centrumgemeente zijn opgedragen.

Begrenzing van de mogelijkheden
Bijzondere aandacht verdient de begrenzing van de mogelijkheden van dit artikel. Omdat de samenwerking via een centrumgemeenteregeling is georganiseerd, waarmee primair via mandaten en machtigingen bevoegdheden van de gastgemeente naar de centrumgemeente worden overgedragen, kan dit artikel niet voorzien in nieuwe bevoegdheden dan de reeds opgedragen bevoegdheden rondom inkoop en subsidiëring. Elke extra nieuwe bevoegdheid toedelen via dit artikel zou betekenen dat de lokale soevereiniteit van de deelnemende gemeentes wordt geschonden. De Wet Gemeenschappelijke Regeling heeft met artikel 1 juist de waarborg dat met de goedkeuring van de gemeenteraad tot het treffen van een gemeenschappelijke regeling, zoals een centrumgemeenteregeling, de lokale soevereiniteitsoverdracht naar een andere gemeente op het juiste niveau wordt besloten. Als gevolg daarvan zou elke nieuwe bevoegdheidsoverdracht de goedkeuring van de gemeenteraad vragen.

Kort gezegd, betekent dit dat via dit artikel de inhoudelijke reikwijdte van de taken en activiteiten kan worden verbreed, maar dat dit niet kan leiden tot een nieuwe overdracht van bevoegdheden die verder gaat dan het doen van inkoop en subsidiëring.

Ten aanzien van deze inhoudelijke reikwijdte zal eveneens moeten worden aangenomen dat de verbreding van de inhoudelijke reikwijdte nauwe samenhang heeft met de inhoudelijke taken van deze regeling, zijnde een gezamenlijke uitvoering van datgene wat in de WMO en Jeugdwet is geregeld. Daarnaast kan de inhoudelijke verbreding worden gevonden in de gezamenlijke uitvoering van taken en activiteiten die een nauwe samenhang met deze twee wetten hebben, zoals de Wet verplichte GGZ (WvGGZ).

Relatie met jaarplan
Voorkomen zal moeten worden dat te vaak deze tussentijdse taaktoedeling op ad-hoc basis gedurende de looptijd van een jaar plaatsvindt. Bij de begroting en het daarmee gepaard gaande jaarplan voor een bepaald jaar zal al geanticipeerd moeten worden op een (eventuele) tussentijds toe te voegen taak, zodat de financiële vertaling ervan alvast kan worden meegenomen in de begroting en alle gemeenten tijdig weten welke jaarlijkse bijdrage aan het regionale samenwerkingsverband geldt. Uiteraard zijn hier uitzonderingen op te bedenken, zoals in de afgelopen Covid-pandemie is gebleken waarbij SDF tussentijds de compensatie aan zorgpartijen voor haar rekening heeft genomen.

Ook het weghalen van taken mogelijk
Dit artikel voorziet niet alleen de mogelijkheid om nieuwe taken toe te voegen, maar ook om taken en werkzaamheden weg te nemen. Veranderende omstandigheden, al dan niet tijdelijk, of nieuwe inzichten kunnen er toe leiden dat SDF niet langer taken of werkzaamheden op zich hoeft te nemen. Op dezelfde wijze als het toedelen van taken kan dan worden overeengekomen dat bepaalde taken of werkzaamheden niet langer via SDF worden gedaan.

Naast de hier genoemde aandachtspunten en waarborgen, geldt dan het volgende. Het wegnemen van taken kan ertoe leiden dat de bedrijfsvoering van SDF en/of de centrumgemeente wordt geraakt. Het wegnemen van taken kan dan ook alleen als er een onderzoek is gedaan naar de impact op de bedrijfsvoering van SDF en de centrumgemeente. Het wegnemen van taken kan daarom ook allen worden gedaan na in achtneming van een redelijke termijn en na het maken van afspraken over de gevolgen van het wegnemen van taken.

5. Nadere uitwerking: financieel kader

Inleiding
Dimensie D van de onderzoeksvragen spreekt over financiële afspraken. In de nadere duiding bij deze dimensie zijn de volgende vragen opgenomen:

- Welke afspraken over de financiële huishouding van het samenwerkingsverband moeten worden gemaakt?
- Hoe kan de financiële voorspelbaarheid van de gezamenlijk uitvoering worden verbeterd?

We hebben de vraagstelling benaderd vanuit de huidige vormgeving van het begroting en verantwoordingsproces en de daarin waar te nemen knelpunten en omissies. Achtereenvolgens gaan we in op:

- De huidige situatie met betrekking tot de verantwoording- en begrotingscyclus van SDF;
- De daarin waar te nemen knelpunten;
- De mogelijke verbetermaatregelen;
- Formalisering van de wijzigingen; en
- Slotopmerkingen

Korte beschrijving huidige begroting- en verantwoordingscyclus
SDF begint jaarlijks rond de zomer met het proces van de nieuwe begroting, dit leidt tot een afstemming in overleg Bedrijfsvoering, daarna bij de gemeentesecretarissen en tenslotte bij de portefeuillehouders. De laatste jaren werd de begroting vastgesteld in de maanden september of oktober, afhankelijk van de planningen van het portefeuillehoudersoverleg SDF.
Daarnaast heeft SDF in haar jaarplanning twee momenten waarop mogelijk een tussentijdse rapportage (TURAP) uitgebracht wordt. De eerste TURAP is gebruikelijk in mei, een tweede in de periode september tot november van het jaar. Hierin worden begrotingswijzigingen en tussentijdse afspraken over projecten en hun financiering verwerkt.

Knelpunten in de huidige situatie
Het P&C proces binnen de centrumregeling loopt in tijd niet synchroon met de P&C cyclus van de deelnemende gemeenten, inclusief de centrumgemeente zelf. Dit wreekt zich met name bij de begrotingscyclus. Op het moment dat de voorbereiding van de nieuwe begroting bij de centrumgemeenten en gastgemeenten zijn eindstadium bereikt is nog geen zekerheid over de bijdrage aan de centrumregeling voor het nieuwe jaar;

Geconstateerd moet worden dat er buiten de momenten van de reguliere P&C cyclus om ook regelmatig op ad hoc basis (voorgenomen) besluiten worden genomen door het portefeuillehoudersoverleg SDF met financiële consequenties. Dit betreft veelal besluiten tot het uitbreiden of intensiveren van het takenpakket van de samenwerkingsorganisatie. Afgezien van de vraag in hoeverre hiervoor mandaat aanwezig is, bemoeilijkt dit voor centrum- en gastgemeenten in grote mate de financiële voorspelbaarheid en beheersbaarheid van de kosten van de centrumregeling;

Samenhangende met het vorige punt is een belangrijk aanvullend knelpunt in de uitvoering van de regeling dat er in de loop der tijd regelmatig taken zijn toegevoegd aan SDF met een incidentele bekostiging terwijl deze taken veelal een structureel karakter hebben. Dit heeft ertoe geleid dat het bestanddeel aan tijdelijke aanstellingen binnen de bezetting van SDF een ongewenste omvang heeft aangenomen. Per maart 2021 was de bezetting 'vast' ongeveer 22 fte en 'tijdelijk' ongeveer 24 fte. Ook dit bevordert niet de gewenste stabiliteit in de kwaliteit van de uitvoering en de financiële beheersing van de

regeling. Herziening van het takenpakket van de samenwerkingsorganisatie zou dan ook gepaard moeten gaan met een herziening van de benodigde structurele capaciteit en een duurzame financiële borging daarvan. Uiteraard mag dit niet ten koste gaan van de wendbaarheid en schaalbaarheid van de samenwerkingsorganisatie. Het werken met een flexibele schil in de bezetting is vanuit dat oogpunt op zijn plaats maar wel met een structureel financieel fundament.

Mogelijke oplossingsrichtingen
Vul de P&C cyclus aan met een *voorjaarsbrief* in mei of juni. Dit document geeft inzicht in de feiten en omstandigheden die leiden tot budgettaire aanpassingen voor (eventueel) het lopende jaar en met name voor het nieuwe begrotingsjaar. Dit mede op basis van de gerealiseerde resultaten (financieel en inhoudelijk) in het voorgaande jaar. Het gaat hier enerzijds om uitzettingen en inkrimpingen met een onontkoombaar, autonoom karakter zoals prijs- en loonontwikkelingen; de ontwikkeling van het budgettaire kader bij ongewijzigd beleid. Anderzijds kan de voorjaarsbrief gebruikt worden om beleidsmatige issues die zich aandienen en om nieuwe budgettoewijzingen vragen aan te kondigen. Dit vraagt om duiding van beleidsmatige trends en ontwikkelingen die vragen om bijstellingen van beleid en uitvoering en de daarbij horende budgettaire kaders ('nieuw beleid'). De voorjaarsbrief wordt in concept – na consultatie van gemeentesecretarissen opgesteld vanuit het management van de samenwerkingsorganisatie en na bespreking c.q. amendering in het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen, vastgesteld door college van B&W van de centrumregeling. Op deze wijze worden de deelnemende gemeenten vroegtijdig in het begrotingstraject geïnformeerd over de financiële ontwikkelingen bij de centrumregeling en kunnen zij hiermee rekening houden bij het actualiseren van de eigen financiële positie. Aangezien in de voorgestelde opzet van de kaderbrief ook wordt voorzien in melding van onvermijdelijke budgetmutaties in het lopende jaar kan de eerste turap komen te vervallen.

De *begroting* in het najaar is gebaseerd op de besluitvorming rondom de voorjaarsbrief aangevuld met de relevante uitkomsten van de Rijkscirculaires en nagekomen mee- en tegenvallers. Voor zover nog sprake is van nagekomen budgetaanpassingen in het lopende jaar (de tweede turap) kunnen deze gelijktijdig met het aanbieden van de begroting worden gepresenteerd. Nadere afspraken over de planning van de behandeling van de begroting (en ook de voorjaarsbrief en turap) wordt nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement.

Beperk besluiten over de budgetallocatie zoveel mogelijk tot de reguliere momenten in de *P&C-cyclus (voorjaarsbrief en begroting*). Op deze wijze kan een goede integrale afweging plaatsvinden tussen de verschillende bestedingswensen. Maak hierop alleen uitzondering als van rijkswege regionale taaksopdrachten bij de centrumgemeente worden neergelegd die vragen om separate besluitvorming en financiering op een afwijkend moment.

Zorg voor een *passend evenwicht* tussen enerzijds de structurele taakopdracht aan SDF en anderzijds de structurele budgettoewijzing. Herijk de formatie van SDF nadat besluitvorming over de nieuwe taakinvulling heeft plaatsgevonden en match deze met overeenkomstige structurele financiering.

Borg de bovenstaande werkwijze in de interne organisatie van SDF en de governance van de centrumregeling en leg deze desgewenst vast in afzonderlijke regeling (huishoudelijk reglement).

Formalisering van de wijziging
De voorgestelde uitbreiding van de budgetcyclus met de voorjaarsbrief kan volgens de in bijlage I opgenomen herziene teksten (artikel 9 en een nieuw artikel) worden opgenomen in de regeling.

Nadere uitwerking
De bovenstaande beschouwing richt zich primair op het sturingsdeel van de budgetcyclus. Het verantwoordingsdeel vraagt om een nadere uitwerking op later tijdstip via het Huishoudelijke reglement en een beschrijving van de administratieve organisatie (zie inleiding). Hiervoor is het noodzakelijk dat het toekomstige takenpakket van de samenwerking helder is en dat de daarbij behorende prestaties en prestatie-indicatoren zijn benoemd en geborgd in een monitoringssysteem. Vervolgens kan de daarop te baseren voortgangsrapportage worden ingebed in de P&C-cyclus, waarbij het moment van de tweede turap (al dan niet gecombineerd met begroting volgende jaar) het meest in aanmerking komt. Ook kan bij de verantwoording een onderscheid worden gemaakt tussen de reguliere taakuitoefening van de centrumgemeente en bijzondere opgaven/projecten die aanvullend bij de samenwerkingsorganisatie worden neergelegd. Voor deze laatste categorie zullen bij de opdrachtformulering vooraf specifieke afspraken gemaakt moeten worden over de gewenste prestaties en de bijbehorende resultaten en de vorm waarin en de momenten waarop hierover wordt gerapporteerd.

BIJLAGE I: Conceptteksten aanpassingen regeling

Gelet op voorgaande aanbevelingen, adviseren wij u om de tekst van de centrumregeling aan te passen zoals in onderstaande artikelen geformuleerd. Hieronder doen wij een voorstel te vervanging van een aantal artikelen, hierbij is de nummering van de huidige centrumregeling aangehouden. Tevens doen wij de aanbeveling om een aantal artikelen toe te voegen, plus een suggestie over de plek in de regeling van deze artikelen.

Artikel 9: Bekostiging dienstverlening opdrachtnemer

1. De centrumgemeente berekent de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering.
2. Kosten voor instandhouding bestaan uit alle kosten die de centrumgemeente maakt ten behoeve van het kunnen uitvoeren van de dienstverlening die niet direct aan de concrete dienstverlening kunnen worden toegerekend.
3. Kosten voor uitvoering van taken bestaan uit de kosten die direct volgen uit de uitvoering van de taken, bedoeld in artikel 4.
4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente stellen jaarlijks voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt een begroting op met de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling ten behoeve van gemeenten. De begroting vermeldt hierbij de kosten voor instandhouding en de kosten voor de taakuitvoering. Deze begroting wordt besproken op de door gemeenten afgesproken wijze en wordt verwerkt in de begroting van de centrumgemeente. Op deze wijze wordt de begroting vastgesteld door de raad van de centrumgemeente.
5. Indien gedurende een kalenderjaar blijkt dat de werkelijke kosten de begrote kosten lijken te gaan overstijgen wordt dit gerapporteerd aan de gemeenten en besproken met de door gemeenten afgesproken gremia.
6. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1.
7. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet.
8. Gastgemeenten betalen maandelijks 1/12 deel van de door hen verschuldigde kosten voor instandhouding en uitvoering middels vooruitbetaling.
9. De centrumgemeente stuurt elke gastgemeente elke maand een betaalbestand voor de zorgkosten, ter uitvoering van de taak bedoeld in artikel 4 [*verwijzing naar juiste lid, red.*] van deze regeling.
10. Voor zover over de dienstverlening BTW is verschuldigd, berekent de centrumgemeente deze door aan gastgemeenten.
11. De centrumgemeente stelt na afloop van elk kalenderjaar ter verantwoording een jaarverantwoording financieel op. Deze jaarverantwoording wordt besproken op een door gemeenten afgesproken wijze. De concept jaarverantwoording van een jaar is uiterlijk in april van het daaropvolgende jaar gereed.
12. Indien op basis van een jaarverantwoording, bedoeld in het vorige lid, sprake is van enig tekort, dan draagt elke gemeente bij in de kosten bedoeld in het tweede respectievelijke het derde lid, op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid. Indien sprake is van een overschot ten aanzien van de kosten, bedoeld in het tweede respectievelijk het derde lid, wordt dit op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid, verrekend met de bijdrage voor het daaropvolgende kalenderjaar.

NIEUW ARTIKEL: Voorjaarsbrief

Het College van de Centrumgemeente stelt voor 1 juli van het jaar voorafgaande aan het nieuwe begrotingsjaar de voorjaarsbrief vast. In de voorjaarbrief worden in ieder geval de autonome ontwikkelingen en financiële uitgangspunten die voor het volgende begrotingsjaar en gelden opgenomen. Tevens bevat de voorjaarsbrief desgewenst

voornemens tot wijzigingen c.q. intensiveringen in de taakuitvoering van de centrumregeling en de daarbij behorende budgettaire consequenties.

Artikel 10 – Portefeuillehouders overleg

1. Er vindt bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehoudersoverleg. Er bestaat een portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen, een portefeuillehoudersoverleg Jeugdwet en een portefeuillehoudersoverleg WMO.
2. De centrumgemeente agendeert in het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen ten minste tweemaal per jaar de uitvoering van deze regeling. Zij spreken dan in ieder geval over
(a) de begroting, bedoeld in artikel 9, vijfde lid;
(b) de jaarverantwoording, bedoeld in artikel 9, twaalfde lid;
(c) de lijst van onderwerpen bedoeld in artikel 11, vierde lid, en stellen deze lijst vast;
(d) de onderwerpen die in samenwerking tot instemming worden gebracht, en stellen over deze onderwerpen een zwaarwegend advies op gericht aan het college van de centrumgemeente;
(e) het portefeuillehoudersoverleg kan nadere regels stellen omtrent de procedure voor het tot stand komen van het zwaarwegend advies.
3. Instemming in het portefeuillehouders overleg vindt plaats op basis van het principe dat iedere gemeente één stem heeft en dat iedere gemeente is vertegenwoordigd of zich laat vertegenwoordigen en op basis van het principe van een gekwalificeerde meerderheid van 2/3e van het totaal aantal stemmen.
4. Indien noodzakelijk in verband met de te bespreken onderwerpen, neemt namens de centrumgemeente aan het portefeuillehoudersoverleg een extra vertegenwoordiger in de rol van opdrachtnemer deel.
5. Het college van de centrumgemeente betrekt de regionale ambtelijke werkgroepen bij de beleidsvoorbereidende taak, bedoeld in artikel 4, vijfde lid.
6. De communicatie over de uitvoer van deze regeling vindt plaats in het portefeuillehoudersoverleg en het secretarissenoverleg. Slechts indien sprake is van een uitvoeringskwestie die slechts één gastgemeente en centrumgemeente betreffen kan direct individueel contact tussen de centrumgemeente en betreffende gastgemeente plaatsvinden.

Artikel 11 - Secretarissen overleg

1. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het secretarissenoverleg. Het secretarissenoverleg bestaat uit de secretaris van de centrumgemeente en vier tot zes secretarissen van de gastgemeenten die worden aangewezen door het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen.
2. Er vindt ambtelijk overleg plaats tussen de gemeenten in het secretarissenoverleg. Het secretarissenoverleg bestaat uit de secretaris van de centrumgemeente en vier tot zes secretarissen van de gastgemeenten die worden aangewezen door het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen.
3. Het secretarissenoverleg komt ten minste vier maal per kalenderjaar bijeen.
4. Het secretarissenoverleg spreekt onder meer over de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan, de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente . Het secretarissenoverleg doet een voorstel voor de onderwerpen voor het portefeuillehouders overleg, waarbij ten aanzien van de besluitvorming geldt:
(a) De centrumgemeente besluit zelfstandig in mandaat en dus zonder consultatie vooraf; dit betreft taken met wettelijke verplichte samenwerking met uitzondering van de gevallen waar het budgetrecht van de raad van de gastgemeente wordt gevraagd, waarvoor het recht van consultatie als bedoeld bij ii geldt; ofwel
(b) De centrumgemeente neemt een voorgenomen besluit welke ter consultatie aan de andere gemeenten wordt voorgelegd; de centrumgemeente neemt vervolgens op basis van de consultatie een besluit; ofwel

(c) De centrumgemeente komt in samenwerking met de andere gemeenten tot een besluit;
Besluitvorming over alle onderwerpen die niet vallen in één van de hiervoor genoemde categorieën vindt plaats door de centrumgemeente op basis van het mandaat in overeenstemming met het bepaalde in dit artikel sub A.
5. Het secretarissenoverleg kan een administratief protocol opstellen, zo nodig wijzigen en bijhouden dat de administratieve organisatie van deze regeling beschrijft. De gemeenten zullen zich inspannen om dit administratief protocol bij te houden en na te leven.

NIEUW ARTIKEL: Huishoudelijk Reglement
In het portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen kan een huishoudelijk regelement worden overeengekomen die regelt op welke wijze de in deze regeling beschreven gremia en de vanuit deze regeling ingestelde of in te stellen ambtelijke overleggen worden georganiseerd.

NIEUW ARTIKEL: Tussentijdse taaktoedeling
1. Aan de centrumgemeente kunnen nieuwe taken en activiteiten, niet zijnde een uitbreiding van de in deze regeling beschreven bevoegdheden (mandaten en machtigingen), worden opgedragen.
2. In het portefeuillehoudersoverleg Algemeen en Middelen, zoals genoemd in artikel 10 lid 1, wordt overeenstemming bereikt over de reikwijdte van deze taken en activiteiten alvorens tot het opdragen van deze nieuwe taken en activiteiten wordt overgegaan.
3. Nadat in het in lid 2 genoemde portefeuillehoudersoverleg overeenstemming is bereikt over de reikwijdte van deze nieuwe taken en activiteiten, besluiten het college van de centrumgemeente tot het formeel opdragen van deze taken en activiteiten aan de centrumgemeente.
4. Indien besloten wordt om bestaande taken en activiteiten, niet zijnde de in lid 1 van dit artikel bedoelde vorm van bevoegdheden, weg te nemen bij de centrumgemeente, kan dit niet eerder worden gerealiseerd dan bij de eerstvolgende overeenstemming op de begroting van de integrale kosten, zoals bedoeld in artikel 9. Bij het wegnemen van taken en werkzaamheden wordt een redelijke termijn in acht genomen waarbinnen de centrumgemeente de gevolgen van het wegnemen van deze taken kan opvangen. Het wegnemen van taken en werkzaamheden kan niet eerder dan wanneer de gevolgen voor de centrumgemeente en betreffende gastgemeenten in kaart zijn gebracht.
5. De centrumgemeente houdt een overzicht in stand van de tussentijds aan de centrumgemeente toebedeelde extra taken en activiteiten.
6. Bij een eerstvolgende wijziging van de regeling wordt het onder lid 4 genoemde overzicht betrokken bij de reikwijdte van de eerstvolgende nieuwe tekst van een regeling of wijziging van de regeling.

NIEUW ARTIKEL: Bekostiging dienstverlening opdrachtnemer
1. De centrumgemeente berekent de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor de instandhouding en kosten voor de taakuitvoering.
2. Kosten voor de instandhouding bestaan uit alle kosten die de centrumgemeente maakt ten behoeve van het kunnen uitvoeren van de dienstverlening die niet direct aan de concrete dienstverlening kunnen worden toegerekend.
3. Kosten voor uitvoering van taken bestaan uit de kosten die direct volgen uit de uitvoering van de taken, bedoeld in artikel 4.
4. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente stellen jaarlijks voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt een begroting op met de integrale kosten die voor haar voortvloeien uit de dienstverlening op grond van deze regeling ten behoeve van gemeenten. De begroting vermeldt hierbij de kosten voor instandhouding en de kosten voor de taakuitvoering. Deze begroting wordt besproken op de door gemeenten

afgesproken wijze en wordt verwerkt in de begroting van de centrumgemeente. Op deze wijze wordt de begroting vastgesteld door de raad van de centrumgemeente.
5. Indien gedurende een kalenderjaar blijkt dat de werkelijke kosten de begrote kosten lijken te gaan overstijgen, wordt dit gerapporteerd aan de gemeenten en besproken met de door gemeenten afgesproken gremia.
6. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1.
7. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet.
8. Gastgemeenten betalen maandelijks 1/12 deel van de door hen verschuldigde kosten voor instandhouding en uitvoering middels vooruitbetaling.
9. De centrumgemeente stuurt elke gastgemeente elke maand een betaalbestand voor de zorgkosten, ter uitvoering van de taak bedoeld in artikel [verwijzing naar het juiste lid in de nieuwe regeling]
10. Voor zover over de dienstverlening BTW is verschuldigd, berekent de centrumgemeente deze door aan gastgemeenten.
11. De centrumgemeente stelt na afloop van elk kalenderjaar ter verantwoording een jaarverantwoording financieel op. Deze jaarverantwoording wordt besproken op een door gemeenten afgesproken wijze. De concept jaarverantwoording van een jaar is uiterlijk in april van het daaropvolgende jaar gereed.
12. Indien op basis van een jaarverantwoording, zoals bedoeld in het vorige lid, sprake is van enig tekort, dan draagt elke gemeente bij in de kosten bedoeld in het tweede respectievelijke het derde lid, op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid. Indien sprake is van een overschot ten aanzien van de kosten, bedoeld in het tweede respectievelijk het derde lid, wordt dit op basis van de kostenverdeelsleutel, bedoeld in het zesde respectievelijk het zevende lid, verrekend met de bijdrage voor het daaropvolgende kalenderjaar.

BIJLAGE II: Overzicht besluitvormingsroutes

GOVERNANCE SDF

Sociaal Domein Fryslân

Raad Gemeente Leeuwarden

Centrumgemeente

College gemeente Leeuwarden

verantwoordelijk wethouder(s)

Staat in het hart van de provincie Fryslân als regie-organisatie voor inkoop en beleidsvoorbereiding.
Legt verbinding van en naar de Friese gemeenten.

Lokale college/raad	Lokale college/raad	Lokale directie/college/raad
Worden tijdig geïnformeerd over voorgenomen besluiten tav: - visie - beleidskaders - inkoopkaders - verantwoording - projecten/programma's - centrumregeling	Worden tijdig geïnformeerd over voorgenomen besluiten tav: - visie - beleidskaders - inkoopkaders - verantwoording - projecten/programma's - centrumregeling	Worden tijdig geïnformeerd over voorgenomen besluiten tav: - visie - beleidskaders - inkoopkaders - verantwoording - projecten/programma's - centrumregeling
voorzitter	**voorzitter**	**voorzitter**
Zorgt voor agendering en aanlevering stukken bij College ism	Zorgt voor agendering en aanlevering stukken bij College ism	Zorgt voor agendering en aanlevering stukken bij College ism Directeur SDF/ Strategisch

PO Jeugdwet	**PO Wmo**	**PO Algemeen & Middelen**
portefeuillehouders Jeugdwet	portefeuillehouders Wmo	*commissie van portefeuillehouders Jeugd+Wmo (7)*
Afstemming over: - visie - beleidskaders - inkoopkaders - monitoring - projecten/programma's	Afstemming over: - visie - beleidskaders - inkoopkaders - monitoring - projecten/programma's	Afstemming over: - GR SDF (centrumregeling) - Verantwoording (P&C) - overkoepelende projecten/programma's
Tijdelijke klankbordgroepen	Tijdelijke klankbordgroepen	
Beleidsvoorbereiding - Inkoopvoorbereiding door regiocoördinator/programmamanager + wethouders (bijv. Foar Fryske Bern)	Beleidsvoorbereiding - Inkoopvoorbereiding door regiocoördinator/programmamanager + wethouders (bijv. Beschermd Wonen)	
voorzitter		**voorzitter**
Zorgt voor agendering en aanlevering stukken bij betreffende PO en College ism Regiocoördinator		Zorgt voor agendering en aanlevering stukken bij PO Algemeen & Middelen en College ism Directeur/Strategisch Adviseur SDF

Directeuren Sociaal Domein Overleg (DSDO)	**Gemeentesecretarissen Overleg (GSO)**
Directeuren/ Managers Sociaal domein	Kerngroep Gemeentesecretarissen
Afstemming over: - voorbereiding afstemming/besluitvorming PO - jaarplan - inzet van mensen en middelen - bewaking projecten/programma's	Afstemming over: - focus op algemene gang van zaken samenwerking - GR SDF (centrumregeling) - Jaarplan/Verantwoording (P&C)
Regiocoordinator Jeugd SDF	**Regiocoordinator Wmo**	**Strategisch Adviseur SDF**
Zorgt voor agendering en aanleveren stukken bij PO en/of GS	Zorgt voor agendering en aanleveren stukken bij PO en/of GS	Zorgt voor agendering en aanleveren stukken bij GS-overleg / PO A&M

AO Jeugdwet	**AO Wmo**	**BVO**
beleidsadviseurs Jeugd	beleidsadviseurs Wmo	teammanagers/fin. adviseurs backoffices SocDom
Beleidsvoorbereiding: - visie - beleidskaders - inkoopkaders - inpassen aanvullende programma's/projecten	**Beleidsvoorbereiding:** - visie - beleidskaders - inkoopkaders - inpassen aanvullende programma's/projecten	**Beleidsvoorbereiding:** - verantwoording (P&C-cyclus) - monitoring - toezicht en handhaving - inpassen aanvullende en programma's en projecten
Beleidsuitvoering: - lokale implementatie - koppeling bedrijfsvoering - lokale verantwoording - monitoring - bijstellen uitvoering	**Beleidsuitvoering:** - lokale implementatie - koppeling bedrijfsvoering - lokale verantwoording - monitoring - bijstellen uitvoering	**Beleidsuitvoering:** - inrichting financieel/administratief proces - implementatie processen ICT - informatieuitwisseling (data/HUB) - lokale verantwoording - toezicht en handhaving
Contractmanagement: - rapporteert periodiek aan AO	**Contractmanagement:** - rapporteert periodiek aan AO	**Contractmanagement:** - rapporteert periodiek aan BVO - rapporteert incidenteel/indien nodig aan lokaal irt lokale zorgaanbieders
Programmamanagers/Projectleiders	**Programmamanagers/Projectleiders**	**Projectleiders:**
Aanvullende Programma's/Projecten: - beleidsvoorbereiding - beleidsuitvoering - verantwoording - monitoring	**Aanvullende Programma's/Projecten:** - beleidsvoorbereiding - beleidsuitvoering - verantwoording - monitoring	Besluitvoorbereiding: - evaluatie centrumregeling - verlengen centrumregeling Onderzoeken: - tijdelijke projectgroepen voor onderzoek specifieke kwesties (bijv. taskforce Jeugd)

BIJLAGE III: Rollen en taken gremia

A – GREMIA MET TAKEN

Raad Leeuwarden:
- Formele besluiten (m.n. betrekking hebbend op budgetrecht centrumgemeente)

College Leeuwarden:
- Formele besluiten

Portefeuillehoudersoverleg Algemeen & Middelen:
- Afstemmen Besluitvoorbereiding
- Bestuurlijke overeenstemming over voorstellen

Portefeuillehoudersoverleg Jeugdwet:
- Afstemmen Besluitvoorbereiding
- Bestuurlijke overeenstemming over voorstellen

Portefeuillehoudersoverleg WMO:
- Afstemmen Besluitvoorbereiding
- Bestuurlijke overeenstemming over voorstellen

Gemeentesecretarissenoverleg (GSO)
Het gemeentesecretarissenoverleg spreekt onder meer over de wijze van uitvoering door de centrumgemeente van haar taken en de kosten ervan, de wijze waarop de gastgemeenten hun opdrachtgeverschap invullen en de relatie tussen de gastgemeenten en de centrumgemeente .

Directeuren Sociaal Domein overleg (DSDO)
De directeuren Sociaal Domein nemen de rol van de secretarissen over om ambtelijk tot overeenstemming te komen en inhoudelijke voorstellen aan de bestuurlijke overleggen aan te bieden.

Ambtelijk overleg (AO) WMO en ambtelijk (AO) Jeugdwet
Voor beide ambtelijk overleggen gelden ten gevolge van de opdracht in de centrumregeling de voorbereiding van Inkoop en uitvoering van Regiocoördinatie.

Onderdeel van de beleidsvoorbereiding is **inkoop**:
2.1 Bepalen van de inkoopstrategie;
2.2 Realiseren van de inkoopproces, waaronder:
het opstellen van overeenkomsten met aanbieders dan wel van de verleningsbeschikking of subsidie nemen van besluiten tot het aangaan van overeenkomsten met aanbieders namens gemeenten het sluiten van contracten met de aanbieders of verlenen van beschikkingen namens gemeenten.
2.3 Uitvoeren van leveranciersmanagement;
2.4 Verzorgen van het contractbeheer;
2.5 Doen verzorgen van de jaarlijkse verantwoording ten aanzien van geleverde zorg en ten behoeve van de noodzakelijke accountantsverklaring.

regiocoördinatie ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:
1.1. Het signaleren en analyseren van landelijke en regionale (niveau 3 Noord) ontwikkelingen (waaronder de mogelijkheden en kansen die landelijke actieplannen bieden) en maatschappelijke tendensen in relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;
1.2. Signaleren wanneer maatregelen nodig zijn die kunnen zorgen voor een soepele inzet van noodzakelijke zorg bij overgang van de ene naar één of meerdere andere beleidsterreinen die onder deze regeling vallen;

1.3. Deelnemen aan bovenregionale en landelijke bijeenkomsten (zoals het J42 overleg, VNG overleg e.d.) met een directe relatie tot de taken en opdrachten die door de samenwerkingsorganisatie worden uitgevoerd;
1.4. Voorbereiden en initiëren van regionale visies en regionale beleidsstukken voor de onder deze regeling vallende beleidsterreinen;
1.5. Ontwikkelen en borgen van de transformatieopdracht behorende bij de onder de regeling vallende beleidsterreinen en wetten bij gastgemeenten en zorgaanbieders.
1.6. Monitoren of de afzonderlijke taken en opdrachten uit deze regeling door de betreffende verantwoordelijken (gemeenten, zorgaanbieders of samenwerkingsorganisatie) worden uitgevoerd;
1.7. Bewaken of de uitvoering wordt gedaan zoals is overeengekomen en is vastgelegd in de documenten van deze regeling en als uitwerking van deze regeling (regietaak);
1.8. Nemen van maatregelen en instellen van hulpstructuren zoals bijvoorbeeld een expertteam of inzetten van instrumenten zoals experimenten, pilots, beleidsdocumenten, project subsidies, (uitvoerings)instructies, kwaliteitskader, die er voor zorgen dat de uitvoering van de werkzaamheden, opdrachten en taken die in deze regeling worden genoemd, optimaal en accuraat worden uitgevoerd;
1.9. Opstellen van een jaarlijkse planning en jaarlijkse verantwoording met daarin de in deze regeling opgenomen taken, opdrachten, noodzakelijke acties en werkzaamheden in dat betreffende jaar;
1.10. Periodiek (minimaal eens per half jaar) opstellen van een tussenrapportage (bevindingen, knelpunten, stand van zaken) over de taken, werkzaamheden en opdrachten voor de samenwerkende gemeenten;
1.11. Zorgen voor communicatie met, informatie aan, transparantie voor en betrokkenheid van gastgemeenten op alle niveaus van hun organisatie te weten bestuurlijk (gemeenteraad en college van B&W) managerial (gemeentesecretarissen, hoofden sectoren sociaal domein) en ambtelijk (beleid, uitvoering en backoffices) met betrekking tot de onder deze regeling vallende werkzaamheden;
1.12. Zorgen voor periodieke actualisatie alsmede het warmhouden van het doel van de samenwerking, de wil en ambitie om samen te werken en de zachte kanten van de samenwerking (werken zoals bedoeld en gedrag en houding die past bij de samenwerking);
1.13. Zorgen voor een –jaarlijks te actualiseren- voorstel over de inrichting en bezetting van ambtelijke werkgroepen die ingesteld worden voor de uitvoering van de werkzaamheden en opdrachten van de samenwerkingsorganisatie;
1.14. Zorgen voor de coördinatie en afstemming tussen de ambtelijke werkgroepen onderling en tussen werkgroepen en de verschillende gremia die binnen de samenwerkingsorganisatie functioneren

Ambtelijk overleg WMO
Beleidsvoorbereiding ten aanzien van (Artikel 4 Centrumregeling):

in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de WMO (artikel 2.6.1 WMO):
1. Beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.2.1 onder b WMO;
2. Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang als bedoeld in artikel 1.2.1 onder c WMO;
3. Veilig thuis, waaronder advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in artikel 4.1.1 WMO

in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de WMO:
4. Openbare GGZ
5. Preventief verslavingsbeleid
6. Prostitutiebeleid
7. Mensenhandel

Ambtelijk overleg Jeugdwet
Beleidsvoorbereiding ten aanzien van (Artikel 4 Centrumregeling):
in het kader van de wettelijk verplichte samenwerking voor de Jeugdwet (artikel 2.8 Jeugdwet):
1. gesloten jeugdhulp als bedoeld in artikel 6.1.2.2., juncto artikel 6.1.6 Jeugdwet;

2. jeugdbescherming als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;
3. jeugdreclassering als bedoeld in artikel 2.4 Jeugdwet;

in het kader van de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet:
1. spoedeisende zorg, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap (VNG oktober 2020);
2. weinig voorkomende jeugdhulp, als bedoeld in de Norm voor Opdrachtgeverschap
3. pleegzorg als bedoeld in artikel 5.1.2, vijfde lid juncto artikel 6.1.4 Jeugdwet
4. Hoog specialistische zorg
5. Gespecialiseerde jeugdhulp (specialistische jeugdhulp, ernstig enkelvoudige dyslexie en wonen)

Ambtelijk overleg algemeen en middelen (bedrijfsvoeringsoverleg)
Het bedrijfsvoeringsoverleg heeft een tweeledige functie:
- adviseren aan de inhoudelijke ambtelijke werkgroepen/directeuren Sociaal Domein met betrekking tot de gevolgen voor de bedrijfsvoering van inhoudelijke voorstellen,
- voorbereidend voor de onderwerpen die in zijn algemeen het functioneren en de bedrijfsvoering van het samenwerkingsverband aangaan, waarvan de reguliere Planning & Control cyclus een onderdeel is.

Als scope voor dit overleg kunnen, een groot deel van, de taken benoemd onder Artikel 4.3 van de centrumregeling worden. Het college en de burgemeester van de centrumgemeente vervullen de volgende functies ten aanzien van **accounthouderschap** voor aanbieders en gesubsidieerde instellingen ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid:
4.1. Invullen van de inhoudelijke en financiële beheerfunctie namens de gastgemeenten voor de gecontracteerde en gesubsidieerde partijen, voor zover dit de werkzaamheden en taken van die partijen betreft;
4.2. Invullen van de operationele en tactische contactfunctie tussen de gecontracteerde partijen en de samenwerkende gemeenten;
4.3. Vaststellen van indicatoren (effectiviteit en efficiëntie) op kwalitatief en kwantitatief niveau die aangeven of beoogde doelen, gevraagde resultaten en opgedragen werkzaamheden worden uitgevoerd zoals bedoeld;
4.4. Zorgen voor communicatie, informatie, transparantie over en goede resultaten in zowel de uitvoering van de eigen taken van de samenwerkingsorganisatie als van de gecontracteerde partijen;
4.5. Bespreken van de jaarrekening, begroting en het kwaliteitsverslag met de gecontracteerde partijen;
4.6. Analyseren van informatie en rapportages over de uitvoering van de dienstverlening door de gecontracteerde partijen, en voorleggen van conclusies en aanbevelingen op basis van deze analyses, aan de samenwerkende gemeenten;
4.7. Monitoren (ook benchmarken) van prestaties (resultaten en kwaliteit) in relatie tot vastgestelde indicatoren;
4.8. Voorstellen doen over gecontracteerde of gesubsidieerde partijen, ten aanzien van bijsturen beleid, aanpassen indicatoren, opleggen van sancties en mate waarin voldaan wordt aan geldende wet- en regelgeving op basis van besprekingen, analyses en/of monitoring;
4.9. Invullen van het bestuurlijke overleg met de gecontracteerde of gesubsidieerde partijen;
4.10. Periodiek (minimaal eens per half jaar) c.q. op het moment dat er zich urgente zaken of calamiteiten voordoen, terugkoppelen van bevindingen en kernpunten rondom het accounthouderschap aan de samenwerkende gemeenten;

B – ROLLEN

Voorzitter portefeuillehoudersoverleg/gezamenlijk portefeuillehoudersoverleg: De voorzitter van een portefeuillehoudersoverleg is bij voorkeur de verantwoordelijk wethouder van de centrumgemeente. Daarmee wordt geborgd dat deze voorstellen in de raad van de centrumgemeente kan verdedigen. Voorzitter van het gezamenlijk portefeuillehoudersoverleg is één van de twee wethouders die een specifiek portefeuillehoudersoverleg voorzit.

Voorzitter DSDO: De leden van het Directeuren Sociaal domein overleg kiezen een voorzitter. Deze functie kan rouleren. De voorzitter werkt nauw samen met de regiocoördinatoren en waar nodig met de manager SDF en/of strategisch adviseur. Er vindt afstemming plaats met de voorzitter van het GSO.

Voorzitter GSO: De voorzitter van het GSO is bij voorkeur de gemeentesecretaris van de centrumgemeente. Daarmee wordt geborgd dat begroting en verantwoording in lijn zijn met de planning en control cyclus van de centrumgemeente. De voorzitter wordt daarin geadviseerd door de controller en de strategisch adviseur van SDF.

Manager SDF: De manager SDF kan op afroep en waar nodig aanschuiven bij de verschillende overleggen. In ieder geval is de manager SDF betrokken bij de begroting en jaarverantwoording van het samenwerkingsverband.

Regiocoördinator: De regiocoördinator is voorzitter van het betreffende AO. Deze zorgt voor agendering bij het DSDO en daarna naar het PO en zorgt voor doorgeleiding naar het college en/of raad van de centrumgemeente.

Strategisch Adviseur: De strategisch adviseur SDF is voorzitter van het AO Bedrijfsvoering. Deze zorgt voor agendering bij het GSO daarna bij het gezamenlijk PO en zorgt voor doorgeleiding naar het college en/of raad van de centrumgemeente. De strategisch adviseur is 'hoofd bedrijfsvoering' van de centrumregeling en werkt nauw samen met de controller van de centrumgemeente. Deze geeft uitvoering aan de 'scope' van het AO bedrijfsvoering.

Deelnemers AO WMO en AO Jeugdwet: Aan dit overleg kunnen, voor deze onderwerpen verantwoordelijke, beleidsmedewerkers van alle gemeenten deelnemen. Zij werken mee aan de beleidsvoorbereiding, inkoop en werkzaamheden die voortkomen uit de regiocoördinatie. Zij zorgen voor ambtelijke afstemming. Ook zijn zij verantwoordelijk voor de lokale implementatie, indien nodig in nauwe samenwerking met hun collega die belast is met de bedrijfsvoering. Ook zorgen zij voor het informeren van de portefeuillehouder, college en raad. Dit overleg is ook het gremium van waaruit nieuwe projecten en programma's op worden gestart. De beleidsmedewerker betrekt eventueel collega's om de projectgroepen te bemensen en stemt hierover af met de betrokken directeur/manager.

Deelnemers AO algemeen en middelen (bedrijfsvoeringsoverleg): Aan dit overleg kunnen teammanagers, (sub)controllers, financieel adviseurs van alle gemeenten deelnemen. Zij bereiden samen met de betrokken medewerkers van SDF de financieel-administratieve processen voor die nodig zijn voor uitvoering van het beleid en het monitoren van de afgesloten contracten. Bovendien zijn zij betrokken bij begroting en jaarverantwoording. Zij leggen de verbinding met de lokale financiële administratie, verantwoording en controle. Ook zorgen zij samen met de betrokken beleidsmedewerker voor het informeren van de portefeuillehouder. Ook adviseren zij de directeur en de gemeentesecretaris waar het gaat om planning en control.

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1549
Extern Zaak ID	2021-062244
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	3.4
Titel	Voorbereidingsbesluit Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o. aanpassing geluidszoneringsplichtige inrichtingen
Eigenaar	Mollema-Jong de, Selma de
Portefeuillehouder	Hein de Haan

Bijlagen
Raadsvoorstel Voorbereidingsbesluit ex artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.
Raadsbesluit vaststelling VBB Newtonpark

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	2 november 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o., dat in 2013 is vastgesteld. In de toelichting van het bestemmingsplan is aangegeven dat er geen geluidszoneringsplichtige bedrijven zijn toegestaan in het bestemmingsplan, maar dat is niet opgenomen in de regels van de bedrijfsbestemmingen.
Met een partiële herziening van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o. zal in de bedrijfsbestemmingen een regel wordt toegevoegd: “geluidszoneringsplichtige inrichtingen zijn niet toegestaan”. Het uitvoeren van onderzoek naar de bestaande bedrijven in het plangebied en het opstellen van de partiële herziening zal nog enige tijd in beslag nemen. Er bestaat de behoefte om op korte termijn ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Daarom stelt het college de gemeenteraad voor om een voorbereidingsbesluit te nemen. De dag na publicatie van het voorbereidingsbesluit treedt het in werking. Een planning voor de partiële herziening is opgenomen in het raadsvoorstel. De vaststelling van dit bestemmingsplan door de gemeenteraad wordt voorzien in het 4e kwartaal van 2022.

Voorgesteld besluit

Gemeente Leeuwarden

1. Aan de gemeenteraad voor te stellen om:
a. Een herziening van het bestemmingsplan voor te bereiden voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.;
b. Dit voorbereidingsbesluit vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.00000VB03-VG01;
c. Te bepalen dat geluidszoneringsplichtige inrichtingen niet zijn toegestaan binnen dit plangebied;
d. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt met ingang van de dag volgend op die van bekendmaking;

Besluit

1. De gemeenteraad besluit om:
a. Een herziening van het bestemmingsplan voor te bereiden voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.;
b. Dit voorbereidingsbesluit vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.00000VB03-VG01;
c. Te bepalen dat geluidszoneringsplichtige inrichtingen niet zijn toegestaan binnen dit plangebied;
d. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt met ingang van de dag volgend op die van bekendmaking;

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Voorbereidingsbesluit ex artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.
Zaaknummer: 2021-062244

Aan de gemeenteraad,

Het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o., dat in 2013 is vastgesteld, voorziet in de bestemming van de bedrijventerreinen ter plaatse. Bij toetsing van een aanvraag voor de vestiging van een bedrijf werd duidelijk dat er sprake is van een omissie in de regels van het bestemmingsplan.

In de toelichting van het bestemmingsplan is aangegeven dat er geen geluidszoneringsplichtige bedrijven zijn toegestaan in het bestemmingsplan, maar dat is niet opgenomen in de regels van de bedrijfsbestemmingen. Een geluidszoneringsplichtige inrichting is “een inrichting bij welke ingevolge de Wet geluidhinder rondom het terrein van vestiging in een bestemmingsplan een zone moet worden vastgesteld”. Er vanuit gaande dat deze bedrijven niet werden toegestaan in dit bestemmingsplan, is er ook geen geluidszone vastgesteld voor dit plan.

Op grond van het bestemmingsplan worden bedrijven tot en met categorie 5.2 toegestaan. Het is daarom ook goed mogelijk dat dit geluidszoneringsplichtige inrichtingen betreft.

Met een partiële herziening van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o. zal in de bedrijfsbestemmingen een regel wordt toegevoegd: “geluidszoneringsplichtige inrichtingen zijn niet toegestaan”.

Het uitvoeren van onderzoek naar de bestaande bedrijven in het plangebied en het opstellen van de partiële herziening zal nog enige tijd in beslag nemen. Er bestaat de behoefte om op korte termijn ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Daarom stellen wij u voor om een voorbereidingsbesluit te nemen.

Een voorbereidingsbesluit reikt niet zo ver dat op grond daarvan reeds ingediende aanvragen kunnen worden afgewezen. Wel wordt voorkomen dat eventueel nieuwe aanvragen voor geluidszoneringsplichtige bedrijven op grond van het geldende bestemmingsplan moeten worden vergund. Dit voorbereidingsbesluit zorgt ervoor dat geluidszoneringsplichtige inrichtingen niet langer zijn toegestaan. Alle overige bedrijven kunnen op de gebruikelijke wijze vergund worden.

Het voorbereidingsbesluit geeft de gemeente één jaar de tijd om een ontwerpbestemmingsplan ter inzage te leggen voor aanpassing van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.

Nadat uw raad het voorbereidingsbesluit heeft genomen zal het worden gepubliceerd. De dag na publicatie treedt het voorbereidingsbesluit in werking.

Planning:
- Besluitvorming gemeenteraad voorbereidingsbesluit – december 2021;
- Publicatie voorbereidingsbesluit – december 2021;
- Onderzoek bestaande bedrijven – 4e kwartaal 2021;
- Opstellen ontwerp bestemmingsplan – 1e kwartaal 2022;
- Publicatie ontwerp bestemmingsplan – 2e kwartaal 2022;
- Behandeling zienswijzen – 3e kwartaal 2022;
- Vaststelling bestemmingsplan door gemeenteraad - 4e kwartaal 2022.

Leeuwarden, 2 november 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Voorbereidingsbesluit Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.
aanpassing bestemmingsplan geluidszoneringsplichtige inrichtingen
---

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 november 2021 (zaaknummer 2021-062244);

BESLUIT:

1. Een herziening van het bestemmingsplan voor te bereiden voor het plangebied van het bestemmingsplan Leeuwarden – Newtonpark 1-2-3 e.o.;
2. Dit voorbereidingsbesluit vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.00000VB03-VG01;
3. Te bepalen dat geluidszoneringsplichtige inrichtingen niet zijn toegestaan binnen dit plangebied;
4. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit in werking treedt met ingang van de dag volgend op die van bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 1 december 2021,

voorzitter.

griffier.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Voorstel werkgroep Geheimhouding

Aan de gemeenteraad.

Gevraagd besluit
Voorgesteld wordt

- Het protocol dat onderdeel uitmaakt van de eindrapportage van de hoogleraren Munneke en Winter behoudens de punten 7 en 8 vast te stellen;
- Het college opdracht te geven dit protocol in samenwerking met de gemeenteraad uit werken tot een operationeel voorstel en dit voorstel ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen

Inleiding
De raad heeft een werkgroep ingesteld die zich moet buigen over de problematiek rondom het begrip geheimhouding. Deze werkgroep bestaat uit de raadsleden Veldstra, Molenaar en Visser. De werkgroep wordt ondersteund vanuit de griffie. De vraagstelling van de werkgroep is breed en heeft zich in de loop van de tijd waarin de werkgroep haar werk heeft gedaan verder ontwikkeld. Nieuwe kennis roept nieuwe vragen op. De reden voor het instellen van de werkgroep was dat er binnen de raad onduidelijkheid was over een aantal vragen rondom het begrip geheimhouding en beslotenheid. Deze onduidelijkheid vertaalde zich niet alleen in vragen, maar ook in een zekere onvrede. Samengevat heeft de werkgroep zich uiteindelijk gebogen over de volgende vragen:

- Wat is precies de juridische betekenis en context van de begrippen geheimhouding en beslotenheid?
- Worden deze instrumenten wel altijd op de goede wijze toegepast?
- Hoe kunnen we als raad op goede manier zicht en controle houden op de juiste toepassing van deze instrumenten?
- Hoe verhoudt het begrip geheimhouding zich tot het begrip vertrouwelijkheid?

Tot slot is in de werkgroep gesproken over het punt wat antwoorden op deze vragen betekenen voor de vergadercultuur in de gemeenteraad.

Uitwerking en gezette stappen
De werkgroep heeft de raad steeds zo goed mogelijk meegenomen in de stappen die zijn gezet. In dat proces is ook input van de raad gevraagd om zo tot een zo goed mogelijk eindvoorstel te komen. De volgende stappen zijn daarbij gezet.

- De werkgroep heeft de hoogleraren prof. Munneke en prof. Winter gevraagd of zij op basis van een aantal vragen onderzoek kunnen doen

en op basis van dit onderzoek tot een aantal aanbevelingen kunnen komen. Dit heeft geleid tot een rapport met daaraan gekoppeld een protocol dat gehanteerd kan worden om op een goede wijze met vragen rondom geheimhouding en beslotenheid om te gaan. Dit protocol behoeft nog wel verdere uitwerking zodat het als operationeel werkprotocol voor raad en college gebruikt kan worden.

- Voordat dit eindrapport is gemaakt is de raad door Munneke en Winter in een informatieve bijeenkomst geïnformeerd over alle relevante inhoudelijke en juridische aspecten van de problematiek.
- Vervolgens is er van het rapport een eindversie geschreven waarover opnieuw een bespreking met de raad heeft plaatsgevonden. In deze bijeenkomst is een aantal laatste verduidelijkende vragen aan de orde geweest. Bovendien is In deze laatste bijeenkomst nadrukkelijk gesproken over de positie van fractieassistenten als het gaat om geheimhouding en beslotenheid. Het advies van de externe deskundigen was daarbij dat de wet het feitelijk niet toelaat dat fractieassistenten toegang hebben tot geheime informatie en besloten vergaderingen. Met een kunstgreep zou dat wellicht opgelost kunnen worden door de raad per keer of per onderwerp te laten besluiten dat de geheime informatie toch met de fractieassistenten gedeeld zou kunnen worden. Uiteindelijk is de eindconclusie geweest hiervan af te zien en is afgesproken is dat bij de evaluatie van het Reglement van Orde van de gemeenteraad in januari 2022 conform de wettelijke regeling zal worden vastgelegd dat fractieassistenten geen toegang tot geheime informatie hebben. De punten 7 en 8 uit het protocol vervallen hiermee en zullen in de nadere uitwerking dan ook niet terugkomen.
- Een punt dat in de bespreking over het rapport nadrukkelijk aan de orde is geweest gaat om het begrip ‘vertrouwelijkheid’. Het is zinvol dat het college de mogelijkheid heeft de raad op een vertrouwelijke manier te informeren. Geheimhouding is dan een brug te ver, juridisch niet nodig en praktisch ook lastig vorm te geven. (Denk aan bijvoorbeeld het vooraf bijpraten van de raad voordat iets vanuit het college naar de pers gaat) Deze optie moet strikt gescheiden blijven van geheimhouding. Geheimhouding kent een juridische grondslag en daar hoort een procedure bij die recht doet aan dit gegeven. Vertrouwelijkheid heeft in de praktijk veelal een meer praktische achtergrond en het op verantwoorde wijze verstrekken van en omgaan met informatie die met dit ‘etiket’ wordt verstrekt is vooral een zaak van goede afspraken en een goede omgangscultuur. Het nader duiden van dit begrip en het formuleren van een werkbaar kader voor college en raad zal onderdeel moeten zijn van de nadere uitwerking van het protocol.

Vervolgstappen
Na vaststelling van dit voorstel zal de nadere uitwerking in een operationeel protocol aan de raad worden vastgelegd.

Namens de werkgroep geheimhouding,

F. van der Heide, griffier

Bijlage:
Onderzoeksrapport en protocol Geheimhouding Leeuwarden

pro facto

Rapportage voor werkgroep 'geheimhouding en openbaarheid'

Geheimhouding in Leeuwarden: onderzoeksverslag en protocol

Prof.mr.dr. Solke Munneke
Prof.dr. Heinrich Winter

Groningen, juni 2020

www.pro-facto.nl

Ossenmarkt 5
9712 NZ Groningen

profacto@pro-facto.nl
050 313 98 53

rijksuniversiteit groningen

1

Inleiding

1.1 Aanleiding

In het recente verleden is in de gemeenteraad van Leeuwarden verschillende keren discussie ontstaan over het toekennen van het predicaat 'geheim' aan bepaalde stukken en aan het in beslotenheid voeren van sommige overleggen. De gemeenteraad besloot daarop de 'werkgroep geheimhouding en openbaarheid' in te stellen die zou moeten adviseren over de vraag of stukken inderdaad geheim moeten zijn. De werkgroep heet formeel de 'werkgroep geheimhouding en openbaarheid', maar gaat ook wel door het leven als 'commissie stiekem'. Als leden van deze werkgroep werden de heer Marcel Visser (VVD, voorzitter), mevrouw Femke Molenaar (PALGroenLinks) en mevrouw Lyda Veldstra-Lantinga (FNP) aangewezen. De werkgroep kreeg de volgende opdracht mee:

'Meedenken vooraf en oordeel vormen achteraf over de wijze waarop in concrete gevallen medewerking aan besloten bijeenkomsten en bekrachtiging van geheime stukken wordt gevraagd, in relatie tot de informatiebehoefte van de raad.'

Vanaf de start van de werkgroep is er in de Raad en daarbuiten onduidelijkheid ontstaan over de uitvoering van de opdracht die de werkgroep heeft gekregen. De werkgroep heeft vervolgens haar opdracht nogmaals ter toetsing aan het presidium voorgelegd. Dat heeft geleid tot een opdracht om de regels die in Leeuwarden gelden voor geheimhouding te beschrijven en de raadsleden daarin te trainen.

Voorafgaand daaraan is in een kort onderzoek verkend wat de praktijk in Leeuwarden op het vlak van geheimhouding is. Het onderwerp moet immers nadrukkelijk worden geplaatst in de relatie tussen college en raad en heeft daardoor vanzelfsprekend te maken met de mogelijke spanningen die politiek-bestuurlijke verhoudingen met zich mee kunnen brengen.

1.2 Vraagstelling

De centrale vraag die aan dit verslag ten grondslag ligt luidt als volgt:

'Wat zijn de regels over geheimhouding, hoe dienen die te worden toegepast en hoe dient de (vergader)cultuur in Leeuwarden zich in dat verband idealiter te ontwikkelen?'

Dit conceptverslag is opgesteld door Solke Munneke (hoogleraar Staatsrecht, RUG) en Heinrich Winter (directeur Pro Facto en hoogleraar Bestuurskunde RUG). Ten behoeve daarvan

hebben zij gesprekken gevoerd met de navolgende personen die ruimhartig hebben meegewerkt en die daarvoor zeer worden bedankt:

- Frans van der Heide (griffier)
- Sjoerd Feitsma (wethouder)
- Sybrand van Haersma Buma (burgemeester)
- Willem Jan Borghardt (medewerker juridische zaken)
- Jacqueline Probst (medewerker concernstaf)
- Lutz Jacobi (fractievoorzitter PvdA)
- Marten van Mourik (fractievoorzitter 50+)
- Evert Stellingwerf (fractievoorzitter PALGroenLinks)
- Serge Hollander (fractievoorzitter VVD)
- Frits Rijpma (fractievoorzitter CU)

Voordat het onderzoek van start ging is met drie leden van de werkgroep van gedachten gewisseld en een concept van deze tekst is ook enkele keren met hen besproken.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een kort chronologisch overzicht van de gang van zaken rond geheimhouding in de gemeente Leeuwarden. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van het functioneren van geheimhouding op dit moment in Leeuwarden. In hoofdstuk 4 staan enkele observaties op basis van de gevoerde gesprekken en het formeel-juridische kader centraal. Dat leidt tot een in hoofdstuk 5 opgenomen advies voor het vaststellen van een protocol over geheimhouding.

2

Voorgeschiedenis

Uiteraard zijn de regels over geheimhouding van de Gemeentewet altijd al van toepassing in de gemeente Leeuwarden. Maar net als in veel andere gemeenten in Nederland lijken er de afgelopen jaren op dit onderwerp meer spanningen te zijn ontstaan. Dan kan te maken hebben met de komst van het dualisme waardoor de verhoudingen tussen gemeenteraad en college zijn gewijzigd en wellicht onder grotere druk zijn komen te staan. Het is mogelijk ook een afspiegeling van door politicologen met termen als 'versplintering' en 'volatiliteit' aangeduide verschijnselen waarbij er steeds meer fracties in gemeenteraden zitten, de omvang van de raadsfracties door de raadsperiodes heen snel wisselt en ook de spanning tussen oppositie- en coalitiepartijen toeneemt.

In de gesprekken die zijn gevoerd is door de gesprekspartners een indruk geschetst van een geschiedenis van toch wat problematische verhoudingen. Enkele incidenten die zich in het verleden hebben afgespeeld rond het 'lekken' van informatie die afkomstig zou zijn uit de raad spelen daarbij een belangrijke rol. De vorige burgemeester nam dergelijke incidenten hoog op, dat heeft ook niet voor een ontspannen omgang met het fenomeen 'geheimhouding' gezorgd. Maar ook los daarvan wordt door een enkele gesprekspartner wel gesproken over 'vijandige verhoudingen' tussen college en raad die ieder op een eigen speelveld opereren en te weinig met elkaar samenwerken. Hoewel vaststaat dat enkele keren informatie is gelekt, is ook duidelijk dat allerlei actoren en/of personen daarbij een rol zouden kunnen spelen, bedoeld of onbedoeld. In de situaties die zich hebben voorgedaan is nooit komen vast te staan dat de oorzaak aan de zijde van de gemeenteraad moest worden gezocht.

Rond het thema geheimhouding is van belang dat tijdens de vorige raadsperiode door de Coördinatiegroep Raad College (CRC), die het overleg burgemeester, griffier en gemeentesecretaris (BGG) ondersteunt, meer precies door mw. Jacqueline Probst van de concernstaf, een memo is opgesteld over 'omgaan met geheimhouding in besluitvorming'. Dat memo is vervolgens naar burgemeester, griffier en gemeentesecretaris verzonden, maar heeft de gemeenteraad nooit bereikt.

De notitie geeft aan wat van 2014 tot medio 2016 de situatie was op het terrein van geheimhouding in Leeuwarden en doet voorstellen voor afspraken over het omgaan met geheime stukken. Volgens het memo is in de periode van 2,5 jaar tussen 2014 en medio 2016 op ca. 54 stukken geheimhouding opgelegd. Het ging in 31% van die voorstellen om beslissingen op bezwaar en beroep. Dat betreft geheimhouding die het college zichzelf op-

legt in situaties waarin in bezwaardossiers contrair is beslist. Daarnaast ging het in 15% van de gevallen om beslissingen over het WTC en in 11% van de gevallen om detailinformatie over de financiële positie van de gemeente in concrete dossiers. De andere 43% betreft onder meer de uitreiking van penningen e.d., bijdragen aan bedrijven en samenwerkingsovereenkomsten. Het aantal door het college aan de raad voorgelegde stukken waarvan de raad de geheimhouding bekrachtigde was in die periode volgens de tabel in bijlage A van het memo in totaal 8. In de tekst van het memo staat hierover een afwijkend aantal: “Een aantal geheime stukken is ook door het college aan de raad voorgelegd. In de afgelopen 1,5 jaar zijn ca. 16 raadsbesluiten tot bekrachtiging van de geheimhouding van door college aan raad overlegde stukken genomen.” In het memo wordt het verschil tussen deze twee getallen niet duidelijk gemaakt.

De raad heeft voor zover is nagegaan de afgelopen jaren nooit aan zichzelf geheimhouding opgelegd waar het gaat om de geheimhouding van stukken; wanneer geheimhouding aan de orde was, ging het telkens om de bekrachtiging van geheimhouding van stukken die door het college aan de raad werden voorgelegd.

Door de jaren heen lijkt het aantal besluiten tot oplegging van geheimhouding aan het college wel toe te nemen. In 2019 is tot en met oktober door het college aan het college in totaal 25 keer geheimhouding opgelegd. In vergelijking met de 46 keer dat het college aan zichzelf geheimhouding oplegde in de periode van 2,5 jaar tussen 2014 en 2016 lijkt sprake van een toename, maar die is niet erg groot. In 2019 ging het in 8 gevallen om contraire besluiten in bezwaar. De achterliggende reden voor het opleggen van geheimhouding van bezwaarzaken van het college aan zichzelf ligt in de bescherming van (bijzondere) persoonsgegevens. De raad heeft in 2019 3 keer geheimhouding bekrachtigd. In die gevallen ging het telkens om geheimhouding van financiële gegevens in verband met grondexploitatie.

Het memo van oktober 2016 doet een aantal voorstellen voor de wijze waarop met geheimhouding moet worden omgegaan door college en raad. Aan die voorstellen is geen nadere invulling gegeven; op een aantal punten waar een keuzemogelijkheid wordt voorgelegd, is geen keuze gemaakt. Dat is jammer, want het memo betreft wel degelijk enkele relevante vraagstukken die nu weer terugkomen. Dat het memo in korte tijd kennelijk diep was weggezakt mag blijken uit het feit dat daaraan voor het eerst in een gesprek met een van de medewerkers van de gemeente werd gerefereerd, waarna het stuk alsnog ter kennis is gebracht.

Het lijkt er niet op dat het aantal keren dat geheimhouding wordt opgelegd enorm toeneemt. Wel lijkt de context van de besluitvorming hierover gevoeliger te worden. En dat heeft weer te maken met een verschijnsel dat aan geheimhouding raakt, het in vertrouwen informeren van de raad. In het volgende hoofdstuk wordt aan dat onderwerp aandacht geschonken.

3

De omgang tussen college en raad

3.1 Algemeen

Het vraagstuk geheimhouding van stukken en vertrouwelijke informatie leeft sterk. Dat blijkt uit de instelling enkele jaren geleden van de werkgroep geheimhouding en openbaarheid, maar het kan ook worden afgeleid uit de onvrede die daarover door sommige gesprekspartners wordt geventileerd. Soms heeft die onvrede te maken met de wijze waarop het college omgaat met geheime stukken. Er zijn ook gesprekspartners die erop wijzen dat sommigen het onderwerp om hen moverende motieven van politieke aard aan de orde stellen. Illustratief is wellicht ook dat de gesprekspartners nogal verschillend oordelen over de vraag of deze kwestie tijdens de huidige collegeperiode sterker speelt dan tijdens de vorige. Sommigen menen dat het beter wordt, maar even zo vaak werd het tegenovergestelde beweerd. Unaniem lijkt de behoefte te bestaan aan verduidelijking en vastlegging van de regels.

3.2 Geheimhouding

Over geheime stukken wordt tussen raad en college uiteraard vaak ook gesproken. Die besprekingen vinden plaats in besloten gedeelten van de raadsvergadering. De geheimhouding van een door het college aan de raad verstrekt stuk, dient in de eerstvolgende raadsvergadering door de raad te worden bekrachtigd. De discussie daarover zal gewoonlijk in een besloten raadsvergadering moeten plaatsvinden. Op hetgeen daar ten aanzien van de inhoud van de geheime stukken wordt besproken berust – afgeleid van de stukken zelf – geheimhouding.[1] De geïnterviewde raadsleden vinden geheimhouding op zichzelf een lastig fenomeen. Toch begrijpen ze goed dat wanneer de raad de geheimhouding bekrachtigt naar buiten toe geen mededelingen worden gedaan uit de betreffende stukken, en ook niet over het gesprek daarover met het college.

In de gesprekken hierover wordt regelmatig naar dezelfde casus verwezen die de afgelopen jaren hebben gespeeld:

- Friese Poort / WTC / Cambuurstadion
- Juridische kosten van popfestivals
- Blokhuispoort

[1] Helaas is dat juridisch geen vanzelfsprekendheid. Beslotenheid van een raadsvergadering leidt op zichzelf nog niet tot geheimhouding ten aanzien van de inhoud van die besloten vergadering. Dat vereist volgens de wet een afzonderlijk raadsbesluit. Dat is in zoverre vreemd omdat de inhoud van het besprokene wel degelijk al geheim is. Dit wordt gezien als een van de vreemde punten van de huidige regeling in de Gemeentewet. Die regeling in de Gemeentewet wordt op dit moment gewijzigd.

- Gemeentelijke belastingen
- Poppodium Neushoorn
- Het dossier Wielepolle

Tussen de geïnterviewde fractievoorzitters is er verschil van mening over de noodzaak om de geheimhouding van sommige stukken te bekrachtigen. In ieder geval menen sommige fractievoorzitters dat het college wat al te ruimhartig geheimhouding vraagt; die zou zich soms ook wel tot een beperkter deel van de tekst kunnen uitstrekken. De werkgroep toetst de door het college gevraagde geheimhouding nu aan de voorkant. Voordat de raad beslist, beoordeelt de werkgroep of het nodig is dat geheimhouding wordt opgelegd en of dat voldoende is gemotiveerd.

Een ander punt is dat de duur van geheimhouding niet (goed) wordt vastgelegd. En er is ook geen automatische check van een lijst geheime stukken om te bezien of de geheimhouding moet worden opgeheven. Zolang geheimhouding niet wordt opgeheven, blijft die gelden en blijft het schenden daarvan dus een strafbaar feit. Raadsleden menen dat zo'n register er wel moet komen. Ook is er behoefte aan een protocol waarin staat hoe de regels over geheimhouding moeten worden toegepast.

Geheime stukken worden nu in het gegevensuitwisselingssysteem iBabs aangeboden achter een 'slotje'. Waarschijnlijk komen deze stukken ook ter beschikking van de fractieassistenten. De vraag is of dat wenselijk of juridisch gezien mogelijk is, of dat hiervoor in het reglement van orde iets moet worden geregeld.

3.3 Vertrouwelijk informeren

Ingewikkelder wordt het wanneer een ander verschijnsel bij de beschouwingen wordt betrokken: het vertrouwelijke overleg tussen college, burgemeester of wethouder(s) enerzijds en het presidium of de raad anderzijds.

Veel meer dan geheimhouding van stukken en de beraadslaging daarover is het vertrouwelijk informeren van de raad een ingewikkelde zaak. Vertrouwelijk informeren raakt aan 'vertrouwen' en wanneer het politiek spannend is tussen college en raad, is dat een politiek beladen kwestie.

Vertrouwelijk informeren komt bijvoorbeeld voor in de vorm van een 'bijpraatsessie'. Vaak is niet duidelijk wat de status van die bijeenkomsten is. Maar van de kant van het college wordt dan wel gesteld dat het beter is wanneer de inhoud niet naar buiten gaat. "Ik heb liever dat u het er niet over heeft." Dat levert voor een raadslid een lastig dilemma op. Aan de ene kant is er begrip voor dat een bestuurder in vertrouwen de raad wil informeren. Aan de andere kant leidt het resultaat soms tot frustratie en gaat vertrouwelijk informeren ten koste van de politieke rol die een raadslid graag wil spelen, ook in de buitenwereld en in de media. Vaak overheerst het gevoel dat iets vertrouwelijk of geheim is omdat het het college niet uitkomt dat de informatie naar buiten gaat. Maar raadsleden hebben dikwijls een ander belang. Sommige partijen kiezen er om die reden voor niet bij dergelijke vertrouwelijke informatiebijeenkomsten aanwezig te zijn. Een andere vraag die (sommige) raadsleden regelmatig zeggen te stellen aan een bestuurder is: "kunt u uitleggen waarom dit nu vertrouwelijk of geheim is?" Die vraag wordt naar hun gevoel niet vaak op een bevredigende wijze beantwoord.

Op de achtergrond speelt hier ook een zeker wantrouwen tussen coalitiefracties en oppositiefracties mee. De laatsten menen dat de raadsleden die tot de coalitie behoren regelmatig

een informatievoorsprong hebben. Daarbij zou het niet gaan om inzage in stukken, maar wel om informeel bijpraten. Dat wijst er natuurlijk op dat informatie cruciaal is in het politieke spel.

Door sommige raadsleden wordt gesteld dat het ook wel eens voorkomt dat vertrouwelijk meegedeelde informatie korte tijd later wel in de krant staat of overigens in de media terecht komt. Dat vinden raadsleden nogal frustrerend; eerst is ze gevraagd vertrouwelijkheid te betrachten en vervolgens lezen ze iets over de kwestie in de krant. Het hoort naar hun inzicht zo te zijn dat wanneer informatie naar de media gaat (en dus openbaar wordt) de raad voorafgaand daaraan daarover moet zijn geïnformeerd.

Ook komt het in Leeuwarden voor dat informatie in vertrouwen met het presidium wordt gedeeld terwijl de rest van de raadsleden niet wordt geïnformeerd. Het presidium komt als orgaan niet voor in de Gemeentewet en dat leidt tot de vraag hoe deze praktijk moet worden gewaardeerd.

3.4 Raadsleden en ambtenaren

Een verwant onderwerp is de wijze waarop raadsleden rechtstreeks in contact kunnen treden met de ambtelijke organisatie. Er zijn nu geen heldere afspraken over. In de praktijk bellen raadsleden gemakkelijk rechtstreeks met ambtenaren. Daar is geen bezwaar tegen wanneer het vragen van technische aard betreft. Maar de scheidslijn is uiteraard lastig. En wat is in dit verband een acceptabele hoeveelheid vragen? Idealiter stemt de betreffende medewerker af met de portefeuillehouder voordat de informatie wordt verschaft, maar niet altijd is daarvoor gelegenheid. Ter vergelijking: op nationaal niveau wordt op dit punt gehandeld volgens de zogenoemde oekaze-Kok, genoemd naar minister-president Kok die aanwijzingen vaststelde over het rechtstreekse contact tussen ambtenaren en leden van de Staten-Generaal. Volgens deze aanwijzingen vinden er geen rechtstreekse contacten plaats, tenzij een minister naar aanleiding van een verzoek om een schriftelijk of mondeling contact direct een ambtenaar aanwijst (Staatscourant 8 juni 1998 nr. 104, p. 8).

3.5 Informatievoorziening in brede zin

Het vraagstuk van geheimhouding moet worden gezien tegen de achtergrond van informatievoorziening. Daarbij speelt de manier waarop de pers wordt geïnformeerd, hoe raadsleden worden geïnformeerd, hoe raadsleden zichzelf van informatie voorzien door bijvoorbeeld contact op te nemen met ambtenaren, hoe de timing van de informatievoorziening is (wie krijgt de informatie het eerst?).

4

Enkele observaties

Uit de gesprekken kwam naar voren dat met name het onduidelijke begrip ‘vertrouwelijkheid’ tot ergernis en onduidelijkheid leidt. Dat ‘geheimhouding’ in mindere mate het probleem is blijkt ook uit het feit dat van formeel-wettelijke oplegging van geheimhouding aan bepaalde stukken door het college en bekrachtiging daarvoor door de raad niet heel vaak sprake lijkt. Wanneer wel sprake is van geheimhouding is dat vaak gerelateerd aan specifieke grote projecten, waarbij ook derden zijn betrokken. Regelmatig zijn dan bedrijfsgegevens, financiële gegevens en persoonsgegevens aan de orde. Dat levert dus maar weinig problemen op. Juist de ongeclausuleerdheid van ‘vertrouwelijkheid’ van bepaalde overleggen kan gemakkelijk het gevoel versterken dat er politiek mee wordt bedreven.

Opvallend is het grote aantal gevallen waarin het college zichzelf geheimhouding oplegt. De oorzaak daarvan lijkt te zijn dat dit standaard in de agenderingssystematiek is ingebouwd, hoewel dat voor de mogelijkheid om in beslotenheid over die kwestie te spreken niet nodig is.

Informatie waarop formeel-wettelijk geheimhouding rust en die aan de raad wordt overgelegd, mag door raadsleden niet aan fractiemedewerkers worden verstrekt. Dat is een schending van de geheimhoudingsplicht. Het is zelfs niet mogelijk hier bij geheimhoudingsovereenkomst van af te wijken. Zou men toch per se fractiemedewerkers willen kunnen informeren, dan is daartoe een raadsbesluit vereist. Dat besluit wordt dan bij voorkeur van dossier tot dossier genomen, en niet in een algemene regeling.

Het onderzoek toont aan dat er reden is het onderwerp geheimhouding te agenderen en in concrete actiepunten (register, tijdelijkheid, bundeling van geheime informatie) te vertalen. In het volgende hoofdstuk van dit rapport is een voorstel voor een protocol opgenomen, waarin de geldende regels over geheimhouding in Leeuwarden op overzichtelijke wijze zijn opgesomd en vertaald in een aantal actiepunten.

5

Protocol: de regels over geheimhouding

5.1 Algemeen

Het opleggen van geheimhouding is geregeld in de Gemeentewet. De wet geeft aan wie er geheimhouding kan opleggen en op welke gronden dat kan gebeuren. Ook bevat de wet regels over het bekrachtigen van de geheimhouding en over de opheffing ervan. Wie een plicht tot geheimhouding opzettelijk schendt, begaat een strafbaar feit. Artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht stelt op het opzettelijk schenden van een geheim waarvan iemand weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat hij uit hoofde van zijn ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht is het te bewaren, een maximale straf van 1 jaar gevangenisstraf, of een geldboete van de vierde categorie (ruim € 20.000).

Een verplichting tot geheimhouding houdt in dat degene die van het geheim op de hoogte is, niet het recht heeft om die informatie te delen met iemand die niet zelf het recht heeft om van die informatie kennis te nemen. Geheime informatie mag niet bij anderen dan de geheimhouders bekend worden. Die ‘anderen’ zijn in de eerste plaats individuele burgers, het grote publiek en de pers. Geheimhouding is, met andere woorden, een uitzondering op de openbaarheid.

Openbaarheid is voor het functioneren van de raad een bestaansvoorwaarde. Het stelt raadsleden in staat aan de ingezetenen te laten zien hoe zij vertegenwoordigd worden. Het stelt raadsleden ook in staat hun controlerende taak goed te vervullen door bijvoorbeeld de pers op te zoeken of door externe deskundigen in te schakelen bij ingewikkelde dossiers. Dat belang van openbaarheid dwingt dan ook tot een terughoudende omgang met het opleggen van geheimhouding; de raad wordt er immers ernstig in zijn functioneren door beperkt. Vandaar dat het opleggen van geheimhouding in de wet aan regels en procedures is gebonden.

Niettemin zijn er soms goede redenen waarom toch, al dan niet tijdelijk, bepaalde informatie geheim moet blijven. De Gemeentewet verwijst voor deze gronden naar de belangen die staan opgesomd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur. Geheimhouding kan op grond van de Gemeentewet worden opgelegd als een of meer van de volgende belangen in het geding zijn. Het moet gaan om informatie die:

1) de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
2) de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;

3) bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
4) persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.

Ook kan het gaan om informatie die betrekking heeft op:

5) de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
6) de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
7) de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
8) inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
9) de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
10) het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
11) het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Wanneer een besluit wordt genomen tot geheimhouding van bepaalde stukken moet dat besluit worden gemotiveerd, waarbij de relevante grond moet worden vermeld, al dan niet uitgesplitst naar het document waarop de aangevoerde grond in het bijzonder ziet.

Hoewel deze lijst van gronden de nodige ruimte biedt, is het toch goed erop te wijzen dat andere belangen geen legitieme grond kunnen zijn om geheimhouding op te leggen. Zo is bijvoorbeeld het feit dat het om stukken gaat die bedoeld zijn voor intern beraad en die persoonlijke beleidsopvattingen van medewerkers bevatten, geen afdoende reden om geheimhouding op te leggen.[2]

> Daarbij moet wel worden opgemerkt dat artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht zijn eigen omschrijving van het schenden van een geheimhoudingsplicht kent, waarin ook sprake is van een geheimhoudingsplicht die voortvloeit uit hoofde van het ambt. Dat zou ruimer kunnen worden geïnterpreteerd dan alleen de geheimhoudingsplichten die op grond van de Gemeentewet zijn opgelegd. Ook artikel 2:5 Awb bevat een ruimere omschrijving van de verplichting tot geheimhouding. Hoe deze bepalingen zich tot het regime van de Gemeentewet verhouden is in de rechtspraak nog niet opgehelderd. Gelet op het grote belang van openbaarheid voor het functioneren van de raad en van individuele raadsleden moet niet al te snel tot uitbreiding van de geheimhoudingsplichten voor volksvertegenwoordigers worden geconcludeerd.

Eenieder kan op grond van de Wet openbaarheid van bestuur verzoeken om openbaarmaking van documenten die bij een bestuursorgaan berusten. Ook raadsleden kunnen dat doen, maar zij hebben dan geen andere positie dan ‘gewone’ burgers. Wordt een Wob-verzoek gedaan ten aanzien van een stuk waarop geheimhouding op grond van de Gemeentewet berust, dan wordt dat verzoek niet inhoudelijk beoordeeld. De regels in de Gemeentewet hebben voorrang op die in de Wob, zo is in de jurisprudentie bepaald. Het enkele feit dat er geheimhouding op een stuk rust, is dus voldoende grond om het Wob-verzoek af te

[2] Interne beraad is geregeld in artikel 11 van de Wob, de Gemeentewet verwijst slechts naar artikel 10 waar het de oplegging van geheimhouding betreft.

wijzen. Wel heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitgemaakt dat een dergelijk Wob-verzoek ten aanzien van geheime stukken ook steeds zal moeten worden beschouwd als een verzoek de geheimhouding op te heffen. Op dat verzoek moet afzonderlijk worden beslist, soms zelfs door een ander bestuursorgaan.

Hierna komt aan de orde waarover de geheimhouding zich uitstrekt (5.2), met wie over geheimgehouden informatie mag worden gesproken (5.3), geheimhouding in het college (5.4), de verplichting de raad te formuleren (5.5), vertrouwelijkheid (5.6), het beperken van geheimhouding (5.7) en de hoofdlijnen van een Protocol Geheimhouding (5.8).

5.2 Waarover strekt de geheimhoudingsplicht zich uit?

1 Geheimhouding ten aanzien van mondelinge informatie

De wettelijke mogelijkheden om geheimhouding op te leggen ten aanzien van mondelinge informatie zijn beperkt. Alleen mondelinge informatie die *tijdens* een raadsvergadering, collegevergadering of commissievergadering wordt meegedeeld, kan onder het beslag van een geheimhoudingsplicht komen te liggen. Het zal in de praktijk dan steeds gaan om besloten (dus niet-openbare) vergaderingen. Het orgaan waarvan het de vergadering betreft, is bevoegd geheimhouding op te leggen over het in die besloten vergadering behandelde (art. 25 lid 1 Gemw (raad), art. 55 lid 1 (college) en art. 86 lid 1 (commissie). Dat zal steeds in die besloten vergadering zelf moeten gebeuren, het kan niet achteraf alsnog. Buiten die vergaderingen om is het dus niet mogelijk om ten aanzien van mondelinge informatie geheimhouding op te leggen.

2 Geheimhouding ten aanzien van schriftelijke informatie

Ten aanzien van schriftelijke informatie zijn de mogelijkheden om geheimhouding op te leggen ruimer.

Elk orgaan (raad, college, commissie) kan in zijn eigen besloten vergadering geheimhouding opleggen over de inhoud van stukken die aan dat orgaan zijn overgelegd.

Daarnaast is het in een aantal gevallen mogelijk dat het ene orgaan aan een ander gemeentelijk orgaan geheimhouding oplegt. Dit is geregeld in de artikelen 25 lid 2, 55 lid 2 en 86 lid 2 van de Gemeentewet.

In de praktijk gaat het hierbij meestal om stukken die door het college aan de raad ter beschikking worden gesteld. De manier waarop die terbeschikkingstelling gebeurt, is voor de toepassing van de regels niet relevant: het kan gaan om papieren stukken die per post naar een raadslid worden gestuurd of in een postvakje worden gedeponeerd, het kan ook gaan om stukken die uitsluitend bij de griffier of elders ter inzage liggen, of het kan bijvoorbeeld gaan om stukken die in een digitaal systeem zijn opgenomen en slechts door raadsleden kunnen worden geopend. In al deze gevallen geldt de hoofdregel van artikel 25 lid 2 Gemw: Op grond van een belang genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, kan geheimhouding worden opgelegd door het college, de burgemeester en een commissie, ieder ten aanzien van de stukken die zij aan de raad of aan leden van de raad overleggen.

Naast de motiveringsplicht ten aanzien van de relevante Wob-grond, geldt hier de wettelijke eis dat van de opgelegde geheimhouding op de stukken melding wordt gemaakt. Het moet voor raadsleden immers duidelijk zijn dat het stukken betreft waarvan de inhoud niet openbaar gemaakt mag worden, ook niet in een openbaar raadsdebat of een openbare commissievergadering.

3 Bekrachtiging

De Gemeentewet eist verder (artikel 25 lid 3) dat een dergelijke door het college (of de burgemeester of een commissie) opgelegde geheimhouding ten aanzien van stukken die aan de raad worden overgelegd, door de raad wordt *bekrachtigd*. De raad heeft hier zelfstandig een keuze te maken, hij behoort geen 'stempelmachine' te zijn.

De wet schrijft dwingend voor dat dit moet gebeuren in de eerstvolgende raadsvergadering. Daarbij geldt bovendien als eis dat een quorum aanwezig is van meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden. Concreet betekent dit voor Leeuwarden dat (voor zover er geen vacatures zijn), ten minste 20 raadsleden over de bekrachtiging van de geheimhouding moeten stemmen, waarbij een meerderheid uiteraard voor de bekrachtiging moet stemmen. Is die meerderheid er niet, of wordt niet in de eerstvolgende vergadering tot stemming overgegaan, dan vervalt de geheimhouding van rechtswege.

Als de geheimhouding niet wordt bekrachtigd, betekent dat overigens niet dat het stuk dan automatisch voor eenieder openbaar is. Het is dan alleen niet meer geheim, en dus is het niet strafbaar als een raadslid over die niet-bekrachtigde informatie spreekt. Doet een burger een Wob-verzoek, dan moet dat verzoek nog steeds aan de hand van de gronden uit o.a. artikel 10 en 11 Wob inhoudelijk worden beoordeeld. Dat kan betekenen dat de openbaarmaking alsnog wordt geweigerd, bijvoorbeeld voor zover er persoonlijke beleidsopvattingen van ambtenaren in staan.

Door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is uitgemaakt dat na een bekrachtigingsbesluit van de raad, dát besluit als (nieuwe) grondslag voor de geheimhouding geldt. Dat betekent dat *vanaf dat moment ook nog slechts de raad bevoegd is* de geheimhouding weer op te heffen. Het college kan dat zelfstandig dus niet meer doen. Eventuele bezwaarschriften zullen dus ook tot de raad gericht moeten zijn (of, mochten zij aan het college zijn gericht, door het college moeten worden doorgezonden). Een en ander heeft ook consequenties voor de mogelijkheid om tijdelijk geheimhouding op te leggen. Een beslissing van het college daaromtrent zal door de raad bij de bekrachtiging moeten worden overgenomen (dan wel aangepast), omdat na bekrachtiging immers alleen dat raadsbesluit nog als grondslag van de geheimhouding geldt.

4 Raadscommissies

Is een geheim stuk door het college aan een raadscommissie gezonden (in plaats van aan de raad), dan geldt niet de regel van artikel 25 lid 2 maar de regel van artikel 86 lid 2 Gemw: de leden van de commissie zijn dan tot geheimhouding verplicht (evenals alle anderen die van de geheime informatie kennis dragen). De geheimhouding hoeft in dit geval niet te worden bekrachtigd. Zij blijft voortduren totdat de geheimhouding weer wordt opgeheven. Dat opheffen geschiedt in principe door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in dit geval dus het college (al kan dat ook de raad zijn), maar dat is anders als de commissie zich terzake van het behandelde inmiddels tot de raad heeft gewend: in dat geval is uitsluitend nog de raad bevoegd de geheimhouding weer op te heffen.

5 Presidium

De Gemeentewet kent geen bepalingen over het presidium. Daarvan is bewust afgezien, mede naar aanleiding van opmerkingen van de VNG. Deze overwoog in 2009, naar aanleiding van de zogeheten Staat van de dualisering hierover het volgende:

> "Een wettelijke regeling voor het presidium achten wij echter onnodig en onwenselijk. Het gevaar daarvan is namelijk dat een presidium allerlei eigenstandige bevoegdheden krijgt waardoor in feite besluitvorming daar plaatsvindt. Dat zou het democratisch besluitvormingsproces kunnen frustreren, omdat raadsbesluiten de facto dan niet meer worden genomen in een openbare en voor iedereen toegankelijke raadsvergadering. Dat kan niet de bedoeling zijn van het wettelijk formaliseren van het presidium. Codificatie van het presidium hoort naar onze mening derhalve niet in de Gemeentewet thuis."[3]

Het is duidelijk dat in deze benadering het presidium een organisatorische hulpstructuur is, een dagelijks bestuur van de gemeenteraad, bedoeld om de raadsvergaderingen en overige werkzaamheden van de raad in goede processuele banen te leiden. Het presidium is niet bedoeld als eigenstandig gemeentelijk orgaan met eigen rechten en bevoegdheden. Ook het reglement van orde van de gemeenteraad van Leeuwarden lijkt daar, blijkens de artikelen 6 en 6a, van uit te gaan. Mede daarom is het presidium ook niet aan te merken als een commissie in de zin van de Gemeentewet (tenzij het als zodanig expliciet zou worden ingesteld). De consequentie hiervan is in de eerste plaats dat het presidium niet zelfstandig bevoegd is tot het opleggen van geheimhouding, en de regels van artikel 86 Gemeentewet op het presidium niet van toepassing zijn.

Hoewel het uitgangspunt van de Gemeentewet is dat alle raadsleden een gelijk recht hebben op inlichtingen van het college (zie artikel 169 lid 3 Gemeentewet, waarin is vastgelegd dat de door een of meer raadsleden gevraagde inlichtingen aan de *gehele* raad worden verstrekt), lijkt de Gemeentewet er bij de regels omtrent het opleggen van geheimhouding vanuit te gaan dat verschillen tussen raadsleden wél mogelijk zijn. Art 25 lid 2 en 4 Gemw kennen, naast de mogelijkheid om geheimhouding aan de raad op te leggen, de mogelijkheid om geheimhouding aan *enkele leden* van de raad op te leggen. Mede in dat licht is het – naar huidig recht – verdedigbaar dat geheime informatie wordt gedeeld met de raadsleden die deel uitmaken van het presidium, en niet (direct) met anderen. Deze handelswijze (en het genoemde artikel 25 lid 2 en 4) staat op dit punt echter op gespannen voet met zowel de beoogde positie van het presidium (geen eigen rechten en bevoegdheden), als met het uitgangspunt van gelijkwaardigheid van raadsleden. In een voorstel tot wijziging van de Gemeentewet dat op dit moment nog in voorbereiding is, wordt voorgesteld deze mogelijkheid om geheimhouding aan enkele raadsleden op te leggen af te schaffen.

Met andere woorden, het delen van geheime informatie met uitsluitend het presidium kent een wankele gemeenterechtelijke basis. Voor zover toch de behoefte bestaat geheime informatie niet direct met de gehele raad te delen verdient het aanbeveling een en ander te gieten in de vorm van (geheime informatieverschaffing aan) een gemeentelijke commissie. Dat biedt duidelijkheid over de rechten en plichten over en weer, en over de te volgen procedures.

6 Politieke Dialoog en Open Podium

Volgens een wijziging van het Reglement van Orde uit 2019[4] wordt de raadsvergadering in Leeuwarden aangeduid als Politiek Podium (artikel 1 onderdeel f). Daarbij wordt een drietal onderdelen onderscheiden, aangeduid als respectievelijk Open Podium, Politieke dialoog en Besluitvormende raad. De besluitvormende raad wordt, enigszins verwarrend, in het Reglement van orde ook aangeduid als 'vergadering' (artikel 1 onderdeel g), wat als gevolg

[3] Reactie VNG op de Staat van de dualisering, 24 februari 2009, p. 3.
[4] Die overigens niet is terug te vinden op overheid.nl, en dus wellicht (nog?) niet formeel in werking is getreden.

heeft dat de 'vergadering' kennelijk slechts een onderdeel is van de 'raadsvergadering'. Wat daarvan ook zij, niet de naamgeving is juridisch gezien bepalend, maar de materiële kwalificatie, dat wil zeggen, datgene wat er werkelijk gebeurt.
Toch bestaat ook op dat punt – nodeloos – onduidelijkheid, namelijk voor wat betreft het Open Podium en de Politieke Dialoog. Uit artikel 15 van het Reglement van Orde 2019 blijkt dat dit Open Podium beschouwd moet worden als raadscommissie in de zin van artikel 82 Gemeentewet. Van deze raadscommissie zijn dan – kennelijk – alle raadsleden lid. Hetzelfde geldt voor de Politieke Dialoog. Ook dit onderdeel wordt in het Reglement van orde (ongenummerd artikel, paragraaf 2.2) gekwalificeerd als raadscommissie in de zin van artikel 82 Gemeentewet. Beide onderdelen zijn dus, anders dan de definitie van Politiek Podium suggereert, geen onderdeel van de raadsvergadering zoals de Gemeentewet die term gebruikt.

Voor de geheimhouding zijn de – ingewikkelde - consequenties de volgende:

- Hetgeen hierboven is opgemerkt over (raads)commissies geldt in Leeuwarden voor het Open Podium en voor de Politieke Dialoog. Artikel 86 Gemeentewet regelt de geheimhouding ten aanzien van deze gremia, niet artikel 25. Bekrachtiging van stukken is hier niet aan de orde.
- Alleen de besluitvormende raad ('vergadering') is te beschouwen als 'gemeenteraad' in de zin van de Gemeentewet. Hierop is artikel 25 van toepassing. Geheimhouding op stukken die door het college of de burgemeester zijn verstrekt, dient hier wél te worden bekrachtigd.

In de praktijk zal de raad (besluitvormende raad) via de gezamenlijke raadscommissie vrijwel steeds al over eventuele geheime informatie van het college beschikken. Van afzonderlijke verstrekking in de zin van artikel 25 is dan feitelijk geen sprake. Toch kan het niet zo zijn dat langs deze weg de bekrachtigingseis wordt omzeild. Aangenomen moet worden dat bekrachtiging alsnog vereist is in de eerstvolgende raadsvergadering, ook als de stukken in feite van de raadscommissie naar de raad als geheel gaan. Artikel 25 lid 2 en 3 spreken immers ook over de geheimhouding van stukken die door een commissie aan de raad zijn overgelegd.

De constructie roept, al met al, zeker ook op het punt van de geheimhouding, veel onduidelijkheid op.

5.3 Met wie mag over geheime informatie worden gesproken?

In de praktijk bestaat nogal eens onduidelijkheid over de vraag met wie geheime informatie wel en niet gedeeld mag worden.

Twee uitgangspunten zijn hier van belang.

A. Voor zover informatie aan een bepaald gemeentelijk orgaan is gezonden, geldt dat alle leden van dat orgaan dezelfde rechten hebben. Gaat dus een geheim stuk naar de raad, dan hebben alle raadsleden evenveel recht om van dat geheime stuk kennis te nemen.
B. Een geheimhoudingsplicht staat aan de mogelijkheid van openbaarmaking in de weg, maar ontneemt raadsleden niet het recht over die geheime informatie te spreken met anderen die zelf ook onder die geheimhoudingsplicht vallen.

Concreet betekent dit het volgende:

- Raadsleden mogen met elkaar spreken over geheime informatie, die aan de raad is gestuurd. Dat geldt dus ook voor het spreken met raadsleden die bijvoorbeeld bij een besloten vergadering van de raad niet aanwezig waren. Raadsleden mogen over

die geheime informatie ook spreken met anderen die een eigen geheimhoudingsplicht ten aanzien van die stukken hebben, bijvoorbeeld de leden van het college of de griffier.
- Raadsleden mogen niet over geheime informatie die aan de raad is gestuurd spreken met personen die niet zo'n eigen recht hebben om van die geheime informatie kennis te nemen. Dat zijn bijvoorbeeld fractiemedewerkers, eventuele niet-raadsleden die lid zijn van een raadscommissie, leden van de politieke partij die geen gemeentelijk ambt vervullen, familieleden en journalisten.

Het feit dat fractiemedewerkers de eed of belofte afleggen, verleent hun geen extra rechten of bevoegdheden. Zij hebben dus niet op grond van het feit dat zij zijn beëdigd het recht om bij besloten raads- of commissievergaderingen aanwezig te zijn, of om kennis te nemen van geheime stukken. Een raadslid dat een geheim verklaard stuk deelt met een fractiemedewerker begaat strikt genomen een strafbaar feit. Ook fracties kunnen niet zelfstandig besluiten hun medewerkers geheime informatie toe te vertrouwen.

Het is niet ondenkbaar dat deze uitkomst als onwenselijk wordt beschouwd. Met name kleine fracties zijn vaak van deze fractiemedewerkers afhankelijk. Het is juridisch mogelijk dat de raad in een verordening beslist dat de kring van geheimhouders met fractiemedewerkers wordt uitgebreid. De raad gaat immers zelf over de geheimhouding. Toch is terughoudendheid hier geboden. Raadsleden hebben een mandaat van de kiezer en hebben als volksvertegenwoordigers een bijzondere constitutionele positie. Dat verleent rechten maar brengt ook verantwoordelijkheden met zich. Voor fractiemedewerkers geldt dit alles niet. Om die reden dient terughoudend te worden omgegaan met het behandelen van fractiemedewerkers als waren zij wel raadsleden.

De Gemeentewet kent de mogelijkheid dat ook niet-raadsleden lid zijn van een raadscommissie als bedoeld in artikel 82 Gemw. Zij zijn dan wel volwaardig commissielid en hebben dus dezelfde rechten als commissielid als de overige leden van de commissie. Zij mogen dus kennisnemen van geheime stukken die aan de commissie zijn gezonden. Wordt een geheim stuk vervolgens in de raad behandeld dan hebben zij, omdat zij geen raadslid zijn, evenwel geen recht om kennis te nemen van de geheime informatie die in de raad aan de orde is geweest. Ook hebben zij geen recht op toegang tot besloten raadsvergaderingen. Wat hiervoor over fractiemedewerkers is opgemerkt, geldt ook voor deze commissieleden die geen raadslid zijn.

Heeft een raadscommissie zelf geheimhouding opgelegd (art. 86 lid 1), dan kan de vraag rijzen of ook de raadsleden die geen lid van die commissie zijn, inzage hebben in die geheime stukken. Artikel 82 lid 1 Gemw bepaalt hierover dat de raad moet regelen op welke wijze die raadsleden inzage hebben in die geheime stukken. Deze inzage, zo zegt de wet, kan slechts worden geweigerd voor zover zij in strijd is met het openbaar belang.

5.4 Geheimhouding in het college

Anders dan de vergaderingen van de raad zijn de vergaderingen van het college in principe niet openbaar (art. 54 lid 1 Gemw). Dat wil niet zeggen dat hetgeen daar wordt besproken automatisch geheim is. Geheimhouding ten aanzien van hetgeen in beslotenheid is besproken of behandeld dient door het college afzonderlijk te worden opgelegd op grond van artikel 55 Gemw. Vaak is dat overigens niet nodig gelet op het kleine gezelschap en de gemeenschappelijke belangen.

Het college is wettelijk verplicht zijn besluitenlijsten openbaar te maken (art. 60 lid 3 Gemw), ook die van de besloten vergaderingen. Openbaarmaking blijft echter achterwege voor zover het aangelegenheden betreft ten aanzien waarvan op grond van artikel 55 geheimhouding is opgelegd, of ten aanzien waarvan openbaarmaking in strijd is met het openbaar belang.

5.5 De verplichting de raad te informeren

Geheimhouding, zo bleek hiervoor, is de uitzondering op openbaarheid, op de kennisneming door derden. Het opleggen van geheimhouding ontslaat het college echter niet van de plicht de raad te informeren. Die inlichtingenplicht heeft zijn eigen wettelijke grondslag in artikel 169 van de Gemeentewet. Voor de burgemeester als afzonderlijk bestuursorgaan geldt een vergelijkbare verplichting op grond van artikel 180 Gemw.

Volgens deze artikelen zijn de burgemeester en het college (en elk van zijn leden) verplicht de raad alle door een of meer leden gevraagde informatie te geven, tenzij dat in strijd is met het openbaar belang. Ook het in beslotenheid informeren van de raad of het sturen van stukken onder oplegging van geheimhouding door het college geldt als het informeren van de raad. Informeren van de raad hoeft dus niet per se in openbaarheid te geschieden. Omdat dit de raad echter ernstig in zijn functioneren kan belemmeren, heeft de Gemeentewetgever gekozen voor een systeem waarin de raad het laatste woord heeft over de bekrachtiging of het voortduren dan wel opheffen van de geheimhouding, en niet het college.

Het college en de burgemeester kunnen (en vermoedelijk zelfs: moeten) het informeren van de raad achterwege laten als het verstrekken van de gevraagde inlichtingen in strijd zou zijn met het openbaar belang. Het college mag immers nooit het openbaar belang schenden.

De term ‘openbaar belang’ is echter zeer onbepaald. In de praktijk is zij vaak de uitkomst van een belangenafweging welke verplichting in een concreet geval het zwaarste weegt, het democratische belang om de raad te informeren, of het daartegenover staande belang. Dat vraagt om een zorgvuldige motivering, maar die is juist bij inlichtingenweigeringen vaak moeilijk goed te geven. Ook het tijdsaspect kan bij deze afweging een rol spelen. Duidelijk is wel dat het enkele feit dat het college zaken geheim wil houden, of een eigen geheimhoudingsplicht heeft opgelegd, onvoldoende is om de raad die inlichtingen te weigeren, juist omdat de raad ook achter gesloten deuren kan worden geïnformeerd.

5.6 Vertrouwelijkheid

Vertrouwelijk is niet hetzelfde als geheim. Het enkele feit dat informatie ‘vertrouwelijk’ wordt meegedeeld, maakt niet dat een wettelijke plicht tot geheimhouding bestaat. Dat betekent dat de regels uit de Gemeentewet over bijvoorbeeld bekrachtiging of opheffing niet van toepassing zijn, en dat ook ernstig betwijfeld moet worden of het schenden van die vertrouwelijkheid een strafbaar feit is.

> Waarschuwing: Zoals opgemerkt kent artikel 272 Sr een eigen delictsomschrijving die los staat van de Gemeentewet en die ook het bestanddeel ‘geheimhouding uit hoofde van het ambt’ kent. Het is om die reden niet helemaal uitgesloten dat de strafrechter tot een veroordeling zou komen wegens schending van het ambtsgeheim als iemand uit de mededeling ‘vertrouwelijk’ had moeten afleiden dat de informatie niet openbaar zou mogen worden gemaakt. Zoals ook al eerder opgemerkt zal met die redenering echter juist voor raadsleden zeer terughoudend moeten worden omgesprongen, gelet op het grote belang van openbaarheid voor hun werk,

en gelet ook op de uitvoerige en vermoedelijk uitputtende regels over openbaarheid en geheimhouding in de Gemeentewet.

Vertrouwelijkheid doet vooral een moreel appèl op degenen die worden geïnformeerd, maar heeft geen rechtsgevolgen. Tegelijkertijd is er in de politiek-bestuurlijke praktijk van alledag soms behoefte aan vertrouwelijkheid en vertrouwelijk informeren. Duidelijk moet zijn dat een scherp onderscheid met geheimhouding moet worden gemaakt. Het is duidelijk dat het soms wenselijk wordt geacht de raad iets eerder te informeren dan het grote publiek of de pers. En dat het soms aantrekkelijk is in een informele setting en mondeling bij te praten is ook evident. Over de spelregels die dan gelden zullen raad en college afzonderlijk afspraken moeten maken, maar dat staat los van de regels over geheimhouding.

5.7 Beperking van geheimhouding: bundeling, geheimhoudingsregister en tijdelijke geheimhouding

De Gemeentewet regelt het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding. De wet kent niet de figuur van tijdelijke geheimhouding. Een eenmaal geldende geheimhoudingsplicht duurt in beginsel onbepaald voort totdat zij weer wordt opgeheven. Met name in langlopende dossiers is dat soms onwenselijk. Het vergroot namelijk het risico van schending van de geheimhoudingsplicht vanwege het ongemerkt voortduren van die verplichting. Bovendien is vaak de reden waarom de geheimhouding werd opgelegd door tijdsverloop naar de achtergrond verdwenen of zelfs komen te vervallen. Proportionaliteitsoverwegingen schrijven bovendien voor dat geheimhouding, als uitzondering op de hoofdregel van openbaarheid, niet langer zou moeten voortduren dan strikt noodzakelijk is.

Er zijn verschillende manieren de omvang van geheimhoudingsplichten te beperken:

a. Soms worden hele documenten of zelfs dossiers geheim verklaard terwijl de geheimhouding slechts ziet op enkele onderdelen van dat dossier of document, bijvoorbeeld persoonsgegevens of financiële gegevens. Dat is niet erg proportioneel. Het probleem kan worden vermeden door de geheim te houden gegevens zoveel mogelijk in een afzonderlijk document op te nemen, en alleen dat document geheim te verklaren. Dat voorkomt ook het risico van per ongeluk ‘lekken’ van geheime informatie.
b. Het bijhouden van een geheimhoudingsregister. Door in een afzonderlijk bestand bij te houden wanneer ten aanzien van welke stukken geheimhouding is opgelegd, valt in één oogopslag te zien hoeveel documenten geheim zijn en kan eenvoudiger worden nagegaan of het voortduren van die geheimhouding nog nodig is. De raad zou het geheimhoudingsregister periodiek, bijvoorbeeld twee keer per jaar, moeten agenderen.
c. Het opleggen van tijdelijke geheimhouding. Hoewel de wet deze figuur niet kent, lijkt zij niet geheel uitgesloten. Omdat de door het college aan de op de aan de raad overgelegde stukken opgelegde geheimhouding door de raad moet worden bekrachtigd, ligt het niet op de weg van het college maar op de weg van de raad de geheimhouding al dan niet tijdelijk op te leggen (na bekrachtiging). Tijdelijk geheimhouding, met name als zij langer duurt, kan echter tot rechtsonzekerheid over het moment van opheffing of voortduren leiden. Daarom is het, gelet op de rechtszekerheid, wenselijker dat de geheimhouding zelf niet tijdelijk wordt opgelegd, maar de raad in de begeleidende stukken aangeeft tot wanneer de geheimhouding nodig is, en vervolgens expliciet het besluit tot opheffing van de geheimhouding agendeert. Overigens zou ook het college daarover in de begeleidende stukken uiteraard al aanwijzingen kunnen geven.

5.8 Protocol

Op basis van het voorgaande wordt voorgesteld een besluit te nemen tot vaststelling van een Protocol Geheimhouding:

1 College en raad gaan terughoudend om met het opleggen en bekrachtigen van geheimhouding van informatie vervat in documenten.
2 Geheimhouding wordt zo goed mogelijk gemotiveerd aan de hand van belangen, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur.
3 Geheimhouding wordt zoveel mogelijk beperkt; indien mogelijk wordt aangeven voor welke tekstonderdelen die geldt; zo mogelijk wordt de geheim te houden informatie in een afzonderlijk document bijeengebracht.
4 Indien geheime stukken in een besloten raadsvergadering worden besproken, wordt expliciet in die vergadering stilgestaan bij de vraag in hoeverre ook ten aanzien van de besloten vergadering zelf geheimhouding moet worden opgelegd, en hoe wordt omgegaan met het verslag van de besloten vergadering en de besluitenlijst.
5 Van de geheimhouding op stukken wordt melding gemaakt door het plaatsen van een stempel op de voorpagina en de volgende pagina's. Bij digitale stukken wordt dit op het digitale exemplaar kenbaar gemaakt (zowel in de benaming van het document als op de pagina's in het document zelf).
6 Voor zover ten behoeve van het Open Podium en de Politieke Dialoog geheime stukken worden verstrekt, dient artikel 86 Gemw als wettelijke grondslag te worden gehanteerd.
7 Het delen met fractiemedewerkers van geheime informatie die bij de raad berust, is slechts toegestaan na een expliciet raadsbesluit daarover.
8 Fractiemedewerkers hebben slechts toegang tot een besloten raads- of commissievergadering nadat de raad of die commissie daartoe een besluit heeft genomen.
9 Wordt een stuk na het Open Podium en de Politieke Dialoog doorgezonden naar de besluitvormende gemeenteraad, dan bekrachtigt de raad de geheimhouding ex art. 25 lid 3 Gemwet in de eerstvolgende raadsvergadering.
10 Wordt op een stuk op grond van art. 25 lid 2 door het college geheimhouding opgelegd en dat stuk vervolgens aan de besluitvormende raad gezonden, dan bekrachtigt de raad die geheimhouding in de eerstvolgende raadsvergadering (art. 25 lid 3 Gemwet).
11 Bij de bekrachtigingsbeslissing legt de raad zo mogelijk vast tot welk moment de geheimhouding zou moeten gelden.
12 De griffie legt de opgelegde geheimhouding of de bekrachtigingsbeslissing vast in een register; tweemaal per jaar wordt door de raad beslist voor welke documenten de geheimhouding kan worden opgeheven.
13 De hierboven opgenomen regels over geheimhouding worden als bijlage bij het Protocol Geheimhouding opgenomen.

pro facto

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

WOB verzoek 'Geheimhouding in Leeuwarden'

Aan de gemeenteraad.

Gevraagd besluit
Het WOB verzoek af te handelen conform de reactie zoals gesteld in bijgaande brief.

Motivering
Verzoeker heeft een WOB verzoek ingediend over het onderwerp "Geheimhouding in Leeuwarden". In de bijlage is zijn verzoek opgenomen.

Argumenten en afwegingen
De onder uw raad berustende documenten waarop het verzoek betrekking heeft komen voor openbaarmaking in aanmerking. Het verzoek wordt afgewezen voor zover het gaat om:

- een document dat niet voorhanden is (punt 2 van het verzoek).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 1 december 2021

S. Buma, voorzitter gemeenteraad

F. van der Heide, griffier

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

www.leeuwarden.nl
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

Gemeente Leeuwarden

[redacted]

Onderwerp Wob-verzoek
Uw kenmerk
Ons kenmerk 2021-067896
Dienst
Sector
Contact 14-058,
Bijlagen Bezwarenbijsluiter, document
Datum 2 december 202, verzonden:

Geachte heer [redacted],

U heeft op 9 oktober jl. met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) verzocht om verstrekking van documenten over het onderwerp ‘Geheimhouding in Leeuwarden: onderzoeksverslag en protocol’.

Het verzoek heeft betrekking op de volgende documenten:

1.Een memo over "omgaan met geheimhouding in besluitvorming".
2.De opgave die de griffie heeft gedaan aan de beide hoogleraren over het aantal malen dat geheimhouding is opgelegd en over welke periode dat is geweest.
3.Een opgave van de data waarop de interviews van de hoogleraren met de burgemeester, de griffier en de genoemde raadsleden hebben plaatsgevonden, ook die van de werkgroep geheimhouding.
4.De declaraties van ProFacto aan de gemeente Leeuwarden voor hun werkzaamheden en advisering in het kader van de geheimhouding.
5.Het verslag van de bijeenkomst op 26 februari 2020 van de beide hoogleraren met de gemeenteraad van Leeuwarden.

Wij hebben besloten om uw verzoek toe te wijzen voor zover het gaat om de documenten genoemd onder 1, 3 en 4.

Het gevraagde document onder 2. Bestaat niet en kunnen wij derhalve niet beschikbaar stellen. Het document dat u vraagt onder 1. Bevat overigens de opgave die aan de hoogleraren is gedaan vanuit de ambtelijke dienst over het aantal malen dat geheimhouding is opgelegd en over welke periode dat is geweest.

De documenten treft u – deels geanonimiseerd - bij dit besluit aan.

De documenten onder 4. betreffen een drietal facturen van Pro Facto.

Uw verzoek wijzen wij af voor zover het gaat om document 5. Dit document is niet voorhanden. Er is geen verslag gemaakt.

Als u het niet eens bent met dit besluit, dan kunt u daartegen bezwaar maken. Wij verwijzen voor meer informatie naar de bezwarenbijsluiter.

Voor vragen en opmerkingen kunt u contact opnemen met de griffie.

Wij vertrouwen erop, dat wij u voldoende hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

de raad,
namens dezen

Burgemeester,

Griffier,

Documentnummer: [redacted]

Kenmerken

Betreft	FW: e-formulier
Afzender	gemeente@leeuwarden.nl
Ontvanger	inproces@leeuwarden.nl
Ontvangen	11 oktober 2021
Kanaal	email
Bijlage	LWD_Indienen_Wob_verzoek.pdf

Inhoud email:

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: noreply@e-inwoner.nl
Verzonden: zaterdag 9 oktober 2021 14:09
Aan: Gemeente Leeuwarden
Onderwerp: e-formulier

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Aanvraag klant

Bijlagen
LWD_Indienen_Wob_verzoek.pdf

Indienen Wob verzoek

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Tussenvoegsel(s)

[redacted]

Huisnummertoevoeging

Aanvullende gegevens

Telefoonnummer

Bent u op het gegeven email adres bereikbaar?*

Het verzoek

Over welke bestuurlijke aangelegenheid gaat uw verzoek?*

Geheimhouding in Leeuwarden: onderzoeksverslag en

Beschrijf zo duidelijk mogelijk welk(e) document(en) u wenst te

In de rapportage van ProFacto van juni 2020 schrijven de hoogleraren Munneke en Winter op blz. 3 over een memo, opgesteld door [redacted] over "omgaan met geheimhouding in besluitvorming".
Ik verzoek u inzage in dit memo.
Tevens verzoek ik inzage in de opgave die de griffie heeft gedaan aan de beide hoogleraren over het aantal malen dat geheimhouding is opgelegd en over welke periode dat is

Het betreft in het bijzonder het aantal malen dat de gemeenteraad op verzoek van het college of de burgemeester de geheimhouding heeft bekrachtigd.
Ik verzoek u een opgave van de data waarop de interviews van de hoogleraren met de burgemeester, de griffier en de genoemde raadsleden hebben plaatsgevonden, ook die van de werkgroep geheimhouding.
Ik verzoek u inzage in de declaraties van ProFacto aan de gemeente Leeuwarden voor hun werkzaamheden en advisering in het kader van de geheimhouding.
Tenslotte verzoek ik u om inzage in het verslag van de bijeenkomst op 26 februari 2020 van de beide hoogleraren met de gemeenteraad van Leeuwarden.

Is het doel van uw verzoek dat de gevraagde documenten voor ieder openbaar zullen worden?

Wilt u bijlagen meesturen?

Wij brengen leges in rekening voor het verstrekken van kopieën (€ 0,50 per pagina). Bent u bereid die kosten te maken?

Ik wil op de hoogte worden gebracht van het totaal bedrag dat in rekening zal worden gebracht

Overzicht

DigiD aanmelding, 09-10-2021 13:50:38 BSN: 73647159

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Telefax 058 215 39 49
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

Gemeente Leeuwarden

[redacted]

Onderwerp Wob-verzoek/ontvangstbevestiging
Uw kenmerk
Ons kenmerk
Dienst Griffie
Sector
Doorkiesnummer 14 058
Bijlagen -
Datum 4 november 2021, verzonden:

Geachte heer [redacted],

Op 9 oktober jl. heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) verzocht om openbaarmaking van de in uw verzoek genoemde documenten.

Beslistermijn
Op grond van artikel 6, eerste lid van de Wob beslist het bestuursorgaan op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen. Op grond van artikel 6, tweede lid van de Wob heeft het bestuursorgaan de mogelijkheid om het nemen van het besluit nog eens met vier weken te verdagen.

Verdagen besluit
Vanwege het vergaderschema van onze raad, is de gebruikelijke beslistermijn van vier weken niet haalbaar. Daarom maken wij gebruik van de mogelijkheid om de termijn met vier weken te verlengen (artikel 6 lid 2 Wob). Dit betekent dat wij op 1 december 2021 een beslissing nemen op uw verzoek.

Informatie over leges
Verder wijzen wij u erop dat indien wij u kopieën gaan verstrekken, de kosten daartoe op grond van de Legesverordening Leeuwarden 2020 € 0,50 per verstrekte kopie zijn. Wij verwijzen u naar de volgende link: https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Leeuwarden/636065/CVDR636065_1.html. Dit geldt ook bij digitale verzending. Voordat wij echter tot verzending over gaan zullen wij u over de kosten informeren.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De gemeenteraad van Leeuwarden,
namens dezen,

Drs. F. van der Heide
Griffier

pro facto

Rapportage voor werkgroep 'geheimhouding en openbaarheid'

Geheimhouding in Leeuwarden: onderzoeksverslag en protocol

Prof.mr.dr. Solke Munneke
Prof.dr. Heinrich Winter

Groningen, juni 2020

www.pro-facto.nl

Ossenmarkt 5
9712 NZ Groningen

profacto@pro-facto.nl
050 313 98 53

rijksuniversiteit groningen

1

Inleiding

1.1 Aanleiding

In het recente verleden is in de gemeenteraad van Leeuwarden verschillende keren discussie ontstaan over het toekennen van het predicaat 'geheim' aan bepaalde stukken en aan het in beslotenheid voeren van sommige overleggen. De gemeenteraad besloot daarop de 'werkgroep geheimhouding en openbaarheid' in te stellen die zou moeten adviseren over de vraag of stukken inderdaad geheim moeten zijn. De werkgroep heet formeel de 'werkgroep geheimhouding en openbaarheid', maar gaat ook wel door het leven als 'commissie stiekem'. Als leden van deze werkgroep werden de heer Marcel Visser (VVD, voorzitter), mevrouw Femke Molenaar (PALGroenLinks) en mevrouw Lyda Veldstra-Lantinga (FNP) aangewezen. De werkgroep kreeg de volgende opdracht mee:

'Meedenken vooraf en oordeel vormen achteraf over de wijze waarop in concrete gevallen medewerking aan besloten bijeenkomsten en bekrachtiging van geheime stukken wordt gevraagd, in relatie tot de informatiebehoefte van de raad.'

Vanaf de start van de werkgroep is er in de Raad en daarbuiten onduidelijkheid ontstaan over de uitvoering van de opdracht die de werkgroep heeft gekregen. De werkgroep heeft vervolgens haar opdracht nogmaals ter toetsing aan het presidium voorgelegd. Dat heeft geleid tot een opdracht om de regels die in Leeuwarden gelden voor geheimhouding te beschrijven en de raadsleden daarin te trainen.

Voorafgaand daaraan is in een kort onderzoek verkend wat de praktijk in Leeuwarden op het vlak van geheimhouding is. Het onderwerp moet immers nadrukkelijk worden geplaatst in de relatie tussen college en raad en heeft daardoor vanzelfsprekend te maken met de mogelijke spanningen die politiek-bestuurlijke verhoudingen met zich mee kunnen brengen.

1.2 Vraagstelling

De centrale vraag die aan dit verslag ten grondslag ligt luidt als volgt:

'Wat zijn de regels over geheimhouding, hoe dienen die te worden toegepast en hoe dient de (vergader)cultuur in Leeuwarden zich in dat verband idealiter te ontwikkelen?'

Dit conceptverslag is opgesteld door Solke Munneke (hoogleraar Staatsrecht, RUG) en Heinrich Winter (directeur Pro Facto en hoogleraar Bestuurskunde RUG). Ten behoeve daarvan

hebben zij gesprekken gevoerd met de navolgende personen die ruimhartig hebben meegewerkt en die daarvoor zeer worden bedankt:

- Frans van der Heide (griffier)
- Sjoerd Feitsma (wethouder)
- Sybrand van Haersma Buma (burgemeester)
- Willem Jan Borghardt (medewerker juridische zaken)
- Jacqueline Probst (medewerker concernstaf)
- Lutz Jacobi (fractievoorzitter PvdA)
- Marten van Mourik (fractievoorzitter 50+)
- Evert Stellingwerf (fractievoorzitter PALGroenLinks)
- Serge Hollander (fractievoorzitter VVD)
- Frits Rijpma (fractievoorzitter CU)

Voordat het onderzoek van start ging is met drie leden van de werkgroep van gedachten gewisseld en een concept van deze tekst is ook enkele keren met hen besproken.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een kort chronologisch overzicht van de gang van zaken rond geheimhouding in de gemeente Leeuwarden. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van het functioneren van geheimhouding op dit moment in Leeuwarden. In hoofdstuk 4 staan enkele observaties op basis van de gevoerde gesprekken en het formeel-juridische kader centraal. Dat leidt tot een in hoofdstuk 5 opgenomen advies voor het vaststellen van een protocol over geheimhouding.

2

Voorgeschiedenis

Uiteraard zijn de regels over geheimhouding van de Gemeentewet altijd al van toepassing in de gemeente Leeuwarden. Maar net als in veel andere gemeenten in Nederland lijken er de afgelopen jaren op dit onderwerp meer spanningen te zijn ontstaan. Dan kan te maken hebben met de komst van het dualisme waardoor de verhoudingen tussen gemeenteraad en college zijn gewijzigd en wellicht onder grotere druk zijn komen te staan. Het is mogelijk ook een afspiegeling van door politicologen met termen als 'versplintering' en 'volatiliteit' aangeduide verschijnselen waarbij er steeds meer fracties in gemeenteraden zitten, de omvang van de raadsfracties door de raadsperiodes heen snel wisselt en ook de spanning tussen oppositie- en coalitiepartijen toeneemt.

In de gesprekken die zijn gevoerd is door de gesprekspartners een indruk geschetst van een geschiedenis van toch wat problematische verhoudingen. Enkele incidenten die zich in het verleden hebben afgespeeld rond het 'lekken' van informatie die afkomstig zou zijn uit de raad spelen daarbij een belangrijke rol. De vorige burgemeester nam dergelijke incidenten hoog op, dat heeft ook niet voor een ontspannen omgang met het fenomeen 'geheimhouding' gezorgd. Maar ook los daarvan wordt door een enkele gesprekspartner wel gesproken over 'vijandige verhoudingen' tussen college en raad die ieder op een eigen speelveld opereren en te weinig met elkaar samenwerken. Hoewel vaststaat dat enkele keren informatie is gelekt, is ook duidelijk dat allerlei actoren en/of personen daarbij een rol zouden kunnen spelen, bedoeld of onbedoeld. In de situaties die zich hebben voorgedaan is nooit komen vast te staan dat de oorzaak aan de zijde van de gemeenteraad moest worden gezocht.

Rond het thema geheimhouding is van belang dat tijdens de vorige raadsperiode door de Coördinatiegroep Raad College (CRC), die het overleg burgemeester, griffier en gemeentesecretaris (BGG) ondersteunt, meer precies door mw. Jacqueline Probst van de concernstaf, een memo is opgesteld over 'omgaan met geheimhouding in besluitvorming'. Dat memo is vervolgens naar burgemeester, griffier en gemeentesecretaris verzonden, maar heeft de gemeenteraad nooit bereikt.

De notitie geeft aan wat van 2014 tot medio 2016 de situatie was op het terrein van geheimhouding in Leeuwarden en doet voorstellen voor afspraken over het omgaan met geheime stukken. Volgens het memo is in de periode van 2,5 jaar tussen 2014 en medio 2016 op ca. 54 stukken geheimhouding opgelegd. Het ging in 31% van die voorstellen om beslissingen op bezwaar en beroep. Dat betreft geheimhouding die het college zichzelf op-

legt in situaties waarin in bezwaardossiers contrair is beslist. Daarnaast ging het in 15% van de gevallen om beslissingen over het WTC en in 11% van de gevallen om detailinformatie over de financiële positie van de gemeente in concrete dossiers. De andere 43% betreft onder meer de uitreiking van penningen e.d., bijdragen aan bedrijven en samenwerkingsovereenkomsten. Het aantal door het college aan de raad voorgelegde stukken waarvan de raad de geheimhouding bekrachtigde was in die periode volgens de tabel in bijlage A van het memo in totaal 8. In de tekst van het memo staat hierover een afwijkend aantal: “Een aantal geheime stukken is ook door het college aan de raad voorgelegd. In de afgelopen 1,5 jaar zijn ca. 16 raadsbesluiten tot bekrachtiging van de geheimhouding van door college aan raad overlegde stukken genomen.” In het memo wordt het verschil tussen deze twee getallen niet duidelijk gemaakt.

De raad heeft voor zover is nagegaan de afgelopen jaren nooit aan zichzelf geheimhouding opgelegd waar het gaat om de geheimhouding van stukken; wanneer geheimhouding aan de orde was, ging het telkens om de bekrachtiging van geheimhouding van stukken die door het college aan de raad werden voorgelegd.

Door de jaren heen lijkt het aantal besluiten tot oplegging van geheimhouding aan het college wel toe te nemen. In 2019 is tot en met oktober door het college aan het college in totaal 25 keer geheimhouding opgelegd. In vergelijking met de 46 keer dat het college aan zichzelf geheimhouding oplegde in de periode van 2,5 jaar tussen 2014 en 2016 lijkt sprake van een toename, maar die is niet erg groot. In 2019 ging het in 8 gevallen om contraire besluiten in bezwaar. De achterliggende reden voor het opleggen van geheimhouding van bezwaarzaken van het college aan zichzelf ligt in de bescherming van (bijzondere) persoonsgegevens. De raad heeft in 2019 3 keer geheimhouding bekrachtigd. In die gevallen ging het telkens om geheimhouding van financiële gegevens in verband met grondexploitatie.

Het memo van oktober 2016 doet een aantal voorstellen voor de wijze waarop met geheimhouding moet worden omgegaan door college en raad. Aan die voorstellen is geen nadere invulling gegeven; op een aantal punten waar een keuzemogelijkheid wordt voorgelegd, is geen keuze gemaakt. Dat is jammer, want het memo betreft wel degelijk enkele relevante vraagstukken die nu weer terugkomen. Dat het memo in korte tijd kennelijk diep was weggezakt mag blijken uit het feit dat daaraan voor het eerst in een gesprek met een van de medewerkers van de gemeente werd gerefereerd, waarna het stuk alsnog ter kennis is gebracht.

Het lijkt er niet op dat het aantal keren dat geheimhouding wordt opgelegd enorm toeneemt. Wel lijkt de context van de besluitvorming hierover gevoeliger te worden. En dat heeft weer te maken met een verschijnsel dat aan geheimhouding raakt, het in vertrouwen informeren van de raad. In het volgende hoofdstuk wordt aan dat onderwerp aandacht geschonken.

3

De omgang tussen college en raad

3.1 Algemeen

Het vraagstuk geheimhouding van stukken en vertrouwelijke informatie leeft sterk. Dat blijkt uit de instelling enkele jaren geleden van de werkgroep geheimhouding en openbaarheid, maar het kan ook worden afgeleid uit de onvrede die daarover door sommige gesprekspartners wordt geventileerd. Soms heeft die onvrede te maken met de wijze waarop het college omgaat met geheime stukken. Er zijn ook gesprekspartners die erop wijzen dat sommigen het onderwerp om hen moverende motieven van politieke aard aan de orde stellen. Illustratief is wellicht ook dat de gesprekspartners nogal verschillend oordelen over de vraag of deze kwestie tijdens de huidige collegeperiode sterker speelt dan tijdens de vorige. Sommigen menen dat het beter wordt, maar even zo vaak werd het tegenovergestelde beweerd. Unaniem lijkt de behoefte te bestaan aan verduidelijking en vastlegging van de regels.

3.2 Geheimhouding

Over geheime stukken wordt tussen raad en college uiteraard vaak ook gesproken. Die besprekingen vinden plaats in besloten gedeelten van de raadsvergadering. De geheimhouding van een door het college aan de raad verstrekt stuk, dient in de eerstvolgende raadsvergadering door de raad te worden bekrachtigd. De discussie daarover zal gewoonlijk in een besloten raadsvergadering moeten plaatsvinden. Op hetgeen daar ten aanzien van de inhoud van de geheime stukken wordt besproken berust – afgeleid van de stukken zelf – geheimhouding.[1] De geïnterviewde raadsleden vinden geheimhouding op zichzelf een lastig fenomeen. Toch begrijpen ze goed dat wanneer de raad de geheimhouding bekrachtigt naar buiten toe geen mededelingen worden gedaan uit de betreffende stukken, en ook niet over het gesprek daarover met het college.

In de gesprekken hierover wordt regelmatig naar dezelfde casus verwezen die de afgelopen jaren hebben gespeeld:

- Friese Poort / WTC / Cambuurstadion
- Juridische kosten van popfestivals
- Blokhuispoort

[1] Helaas is dat juridisch geen vanzelfsprekendheid. Beslotenheid van een raadsvergadering leidt op zichzelf nog niet tot geheimhouding ten aanzien van de inhoud van die besloten vergadering. Dat vereist volgens de wet een afzonderlijk raadsbesluit. Dat is in zoverre vreemd omdat de inhoud van het besprokene wel degelijk al geheim is. Dit wordt gezien als een van de vreemde punten van de huidige regeling in de Gemeentewet. Die regeling in de Gemeentewet wordt op dit moment gewijzigd.

- Gemeentelijke belastingen
- Poppodium Neushoorn
- Het dossier Wielepolle

Tussen de geïnterviewde fractievoorzitters is er verschil van mening over de noodzaak om de geheimhouding van sommige stukken te bekrachtigen. In ieder geval menen sommige fractievoorzitters dat het college wat al te ruimhartig geheimhouding vraagt; die zou zich soms ook wel tot een beperkter deel van de tekst kunnen uitstrekken. De werkgroep toetst de door het college gevraagde geheimhouding nu aan de voorkant. Voordat de raad beslist, beoordeelt de werkgroep of het nodig is dat geheimhouding wordt opgelegd en of dat voldoende is gemotiveerd.

Een ander punt is dat de duur van geheimhouding niet (goed) wordt vastgelegd. En er is ook geen automatische check van een lijst geheime stukken om te bezien of de geheimhouding moet worden opgeheven. Zolang geheimhouding niet wordt opgeheven, blijft die gelden en blijft het schenden daarvan dus een strafbaar feit. Raadsleden menen dat zo'n register er wel moet komen. Ook is er behoefte aan een protocol waarin staat hoe de regels over geheimhouding moeten worden toegepast.

Geheime stukken worden nu in het gegevensuitwisselingssysteem iBabs aangeboden achter een 'slotje'. Waarschijnlijk komen deze stukken ook ter beschikking van de fractieassistenten. De vraag is of dat wenselijk of juridisch gezien mogelijk is, of dat hiervoor in het reglement van orde iets moet worden geregeld.

3.3 Vertrouwelijk informeren

Ingewikkelder wordt het wanneer een ander verschijnsel bij de beschouwingen wordt betrokken: het vertrouwelijke overleg tussen college, burgemeester of wethouder(s) enerzijds en het presidium of de raad anderzijds.

Veel meer dan geheimhouding van stukken en de beraadslaging daarover is het vertrouwelijk informeren van de raad een ingewikkelde zaak. Vertrouwelijk informeren raakt aan 'vertrouwen' en wanneer het politiek spannend is tussen college en raad, is dat een politiek beladen kwestie.

Vertrouwelijk informeren komt bijvoorbeeld voor in de vorm van een 'bijpraatsessie'. Vaak is niet duidelijk wat de status van die bijeenkomsten is. Maar van de kant van het college wordt dan wel gesteld dat het beter is wanneer de inhoud niet naar buiten gaat. "Ik heb liever dat u het er niet over heeft." Dat levert voor een raadslid een lastig dilemma op. Aan de ene kant is er begrip voor dat een bestuurder in vertrouwen de raad wil informeren. Aan de andere kant leidt het resultaat soms tot frustratie en gaat vertrouwelijk informeren ten koste van de politieke rol die een raadslid graag wil spelen, ook in de buitenwereld en in de media. Vaak overheerst het gevoel dat iets vertrouwelijk of geheim is omdat het het college niet uitkomt dat de informatie naar buiten gaat. Maar raadsleden hebben dikwijls een ander belang. Sommige partijen kiezen er om die reden voor niet bij dergelijke vertrouwelijke informatiebijeenkomsten aanwezig te zijn. Een andere vraag die (sommige) raadsleden regelmatig zeggen te stellen aan een bestuurder is: "kunt u uitleggen waarom dit nu vertrouwelijk of geheim is?" Die vraag wordt naar hun gevoel niet vaak op een bevredigende wijze beantwoord.

Op de achtergrond speelt hier ook een zeker wantrouwen tussen coalitiefracties en oppositiefracties mee. De laatsten menen dat de raadsleden die tot de coalitie behoren regelmatig

een informatievoorsprong hebben. Daarbij zou het niet gaan om inzage in stukken, maar wel om informeel bijpraten. Dat wijst er natuurlijk op dat informatie cruciaal is in het politieke spel.

Door sommige raadsleden wordt gesteld dat het ook wel eens voorkomt dat vertrouwelijk meegedeelde informatie korte tijd later wel in de krant staat of overigens in de media terecht komt. Dat vinden raadsleden nogal frustrerend; eerst is ze gevraagd vertrouwelijkheid te betrachten en vervolgens lezen ze iets over de kwestie in de krant. Het hoort naar hun inzicht zo te zijn dat wanneer informatie naar de media gaat (en dus openbaar wordt) de raad voorafgaand daaraan daarover moet zijn geïnformeerd.

Ook komt het in Leeuwarden voor dat informatie in vertrouwen met het presidium wordt gedeeld terwijl de rest van de raadsleden niet wordt geïnformeerd. Het presidium komt als orgaan niet voor in de Gemeentewet en dat leidt tot de vraag hoe deze praktijk moet worden gewaardeerd.

3.4 Raadsleden en ambtenaren

Een verwant onderwerp is de wijze waarop raadsleden rechtstreeks in contact kunnen treden met de ambtelijke organisatie. Er zijn nu geen heldere afspraken over. In de praktijk bellen raadsleden gemakkelijk rechtstreeks met ambtenaren. Daar is geen bezwaar tegen wanneer het vragen van technische aard betreft. Maar de scheidslijn is uiteraard lastig. En wat is in dit verband een acceptabele hoeveelheid vragen? Idealiter stemt de betreffende medewerker af met de portefeuillehouder voordat de informatie wordt verschaft, maar niet altijd is daarvoor gelegenheid. Ter vergelijking: op nationaal niveau wordt op dit punt gehandeld volgens de zogenoemde oekaze-Kok, genoemd naar minister-president Kok die aanwijzingen vaststelde over het rechtstreekse contact tussen ambtenaren en leden van de Staten-Generaal. Volgens deze aanwijzingen vinden er geen rechtstreekse contacten plaats, tenzij een minister naar aanleiding van een verzoek om een schriftelijk of mondeling contact direct een ambtenaar aanwijst (Staatscourant 8 juni 1998 nr. 104, p. 8).

3.5 Informatievoorziening in brede zin

Het vraagstuk van geheimhouding moet worden gezien tegen de achtergrond van informatievoorziening. Daarbij speelt de manier waarop de pers wordt geïnformeerd, hoe raadsleden worden geïnformeerd, hoe raadsleden zichzelf van informatie voorzien door bijvoorbeeld contact op te nemen met ambtenaren, hoe de timing van de informatievoorziening is (wie krijgt de informatie het eerst?).

4

Enkele observaties

Uit de gesprekken kwam naar voren dat met name het onduidelijke begrip ‘vertrouwelijkheid’ tot ergernis en onduidelijkheid leidt. Dat ‘geheimhouding’ in mindere mate het probleem is blijkt ook uit het feit dat van formeel-wettelijke oplegging van geheimhouding aan bepaalde stukken door het college en bekrachtiging daarvoor door de raad niet heel vaak sprake lijkt. Wanneer wel sprake is van geheimhouding is dat vaak gerelateerd aan specifieke grote projecten, waarbij ook derden zijn betrokken. Regelmatig zijn dan bedrijfsgegevens, financiële gegevens en persoonsgegevens aan de orde. Dat levert dus maar weinig problemen op. Juist de ongeclausuleerdheid van ‘vertrouwelijkheid’ van bepaalde overleggen kan gemakkelijk het gevoel versterken dat er politiek mee wordt bedreven.

Opvallend is het grote aantal gevallen waarin het college zichzelf geheimhouding oplegt. De oorzaak daarvan lijkt te zijn dat dit standaard in de agenderingssystematiek is ingebouwd, hoewel dat voor de mogelijkheid om in beslotenheid over die kwestie te spreken niet nodig is.

Informatie waarop formeel-wettelijk geheimhouding rust en die aan de raad wordt overgelegd, mag door raadsleden niet aan fractiemedewerkers worden verstrekt. Dat is een schending van de geheimhoudingsplicht. Het is zelfs niet mogelijk hier bij geheimhoudingsovereenkomst van af te wijken. Zou men toch per se fractiemedewerkers willen kunnen informeren, dan is daartoe een raadsbesluit vereist. Dat besluit wordt dan bij voorkeur van dossier tot dossier genomen, en niet in een algemene regeling.

Het onderzoek toont aan dat er reden is het onderwerp geheimhouding te agenderen en in concrete actiepunten (register, tijdelijkheid, bundeling van geheime informatie) te vertalen. In het volgende hoofdstuk van dit rapport is een voorstel voor een protocol opgenomen, waarin de geldende regels over geheimhouding in Leeuwarden op overzichtelijke wijze zijn opgesomd en vertaald in een aantal actiepunten.

5

Protocol: de regels over geheimhouding

5.1 Algemeen

Het opleggen van geheimhouding is geregeld in de Gemeentewet. De wet geeft aan wie er geheimhouding kan opleggen en op welke gronden dat kan gebeuren. Ook bevat de wet regels over het bekrachtigen van de geheimhouding en over de opheffing ervan. Wie een plicht tot geheimhouding opzettelijk schendt, begaat een strafbaar feit. Artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht stelt op het opzettelijk schenden van een geheim waarvan iemand weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat hij uit hoofde van zijn ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht is het te bewaren, een maximale straf van 1 jaar gevangenisstraf, of een geldboete van de vierde categorie (ruim € 20.000).

Een verplichting tot geheimhouding houdt in dat degene die van het geheim op de hoogte is, niet het recht heeft om die informatie te delen met iemand die niet zelf het recht heeft om van die informatie kennis te nemen. Geheime informatie mag niet bij anderen dan de geheimhouders bekend worden. Die ‘anderen’ zijn in de eerste plaats individuele burgers, het grote publiek en de pers. Geheimhouding is, met andere woorden, een uitzondering op de openbaarheid.

Openbaarheid is voor het functioneren van de raad een bestaansvoorwaarde. Het stelt raadsleden in staat aan de ingezetenen te laten zien hoe zij vertegenwoordigd worden. Het stelt raadsleden ook in staat hun controlerende taak goed te vervullen door bijvoorbeeld de pers op te zoeken of door externe deskundigen in te schakelen bij ingewikkelde dossiers. Dat belang van openbaarheid dwingt dan ook tot een terughoudende omgang met het opleggen van geheimhouding; de raad wordt er immers ernstig in zijn functioneren door beperkt. Vandaar dat het opleggen van geheimhouding in de wet aan regels en procedures is gebonden.

Niettemin zijn er soms goede redenen waarom toch, al dan niet tijdelijk, bepaalde informatie geheim moet blijven. De Gemeentewet verwijst voor deze gronden naar de belangen die staan opgesomd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur. Geheimhouding kan op grond van de Gemeentewet worden opgelegd als een of meer van de volgende belangen in het geding zijn. Het moet gaan om informatie die:

1) de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
2) de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;

3) bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
4) persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.

Ook kan het gaan om informatie die betrekking heeft op:

5) de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
6) de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
7) de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
8) inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
9) de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
10) het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
11) het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Wanneer een besluit wordt genomen tot geheimhouding van bepaalde stukken moet dat besluit worden gemotiveerd, waarbij de relevante grond moet worden vermeld, al dan niet uitgesplitst naar het document waarop de aangevoerde grond in het bijzonder ziet.

Hoewel deze lijst van gronden de nodige ruimte biedt, is het toch goed erop te wijzen dat andere belangen geen legitieme grond kunnen zijn om geheimhouding op te leggen. Zo is bijvoorbeeld het feit dat het om stukken gaat die bedoeld zijn voor intern beraad en die persoonlijke beleidsopvattingen van medewerkers bevatten, geen afdoende reden om geheimhouding op te leggen.[2]

> Daarbij moet wel worden opgemerkt dat artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht zijn eigen omschrijving van het schenden van een geheimhoudingsplicht kent, waarin ook sprake is van een geheimhoudingsplicht die voortvloeit uit hoofde van het ambt. Dat zou ruimer kunnen worden geïnterpreteerd dan alleen de geheimhoudingsplichten die op grond van de Gemeentewet zijn opgelegd. Ook artikel 2:5 Awb bevat een ruimere omschrijving van de verplichting tot geheimhouding. Hoe deze bepalingen zich tot het regime van de Gemeentewet verhouden is in de rechtspraak nog niet opgehelderd. Gelet op het grote belang van openbaarheid voor het functioneren van de raad en van individuele raadsleden moet niet al te snel tot uitbreiding van de geheimhoudingsplichten voor volksvertegenwoordigers worden geconcludeerd.

Eenieder kan op grond van de Wet openbaarheid van bestuur verzoeken om openbaarmaking van documenten die bij een bestuursorgaan berusten. Ook raadsleden kunnen dat doen, maar zij hebben dan geen andere positie dan ‘gewone’ burgers. Wordt een Wob-verzoek gedaan ten aanzien van een stuk waarop geheimhouding op grond van de Gemeentewet berust, dan wordt dat verzoek niet inhoudelijk beoordeeld. De regels in de Gemeentewet hebben voorrang op die in de Wob, zo is in de jurisprudentie bepaald. Het enkele feit dat er geheimhouding op een stuk rust, is dus voldoende grond om het Wob-verzoek af te

[2] Interne beraad is geregeld in artikel 11 van de Wob, de Gemeentewet verwijst slechts naar artikel 10 waar het de oplegging van geheimhouding betreft.

wijzen. Wel heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitgemaakt dat een dergelijk Wob-verzoek ten aanzien van geheime stukken ook steeds zal moeten worden beschouwd als een verzoek de geheimhouding op te heffen. Op dat verzoek moet afzonderlijk worden beslist, soms zelfs door een ander bestuursorgaan.

Hierna komt aan de orde waarover de geheimhouding zich uitstrekt (5.2), met wie over geheimgehouden informatie mag worden gesproken (5.3), geheimhouding in het college (5.4), de verplichting de raad te formuleren (5.5), vertrouwelijkheid (5.6), het beperken van geheimhouding (5.7) en de hoofdlijnen van een Protocol Geheimhouding (5.8).

5.2 Waarover strekt de geheimhoudingsplicht zich uit?

1 Geheimhouding ten aanzien van mondelinge informatie

De wettelijke mogelijkheden om geheimhouding op te leggen ten aanzien van mondelinge informatie zijn beperkt. Alleen mondelinge informatie die *tijdens* een raadsvergadering, collegevergadering of commissievergadering wordt meegedeeld, kan onder het beslag van een geheimhoudingsplicht komen te liggen. Het zal in de praktijk dan steeds gaan om besloten (dus niet-openbare) vergaderingen. Het orgaan waarvan het de vergadering betreft, is bevoegd geheimhouding op te leggen over het in die besloten vergadering behandelde (art. 25 lid 1 Gemw (raad), art. 55 lid 1 (college) en art. 86 lid 1 (commissie). Dat zal steeds in die besloten vergadering zelf moeten gebeuren, het kan niet achteraf alsnog. Buiten die vergaderingen om is het dus niet mogelijk om ten aanzien van mondelinge informatie geheimhouding op te leggen.

2 Geheimhouding ten aanzien van schriftelijke informatie

Ten aanzien van schriftelijke informatie zijn de mogelijkheden om geheimhouding op te leggen ruimer.

Elk orgaan (raad, college, commissie) kan in zijn eigen besloten vergadering geheimhouding opleggen over de inhoud van stukken die aan dat orgaan zijn overgelegd.

Daarnaast is het in een aantal gevallen mogelijk dat het ene orgaan aan een ander gemeentelijk orgaan geheimhouding oplegt. Dit is geregeld in de artikelen 25 lid 2, 55 lid 2 en 86 lid 2 van de Gemeentewet.

In de praktijk gaat het hierbij meestal om stukken die door het college aan de raad ter beschikking worden gesteld. De manier waarop die terbeschikkingstelling gebeurt, is voor de toepassing van de regels niet relevant: het kan gaan om papieren stukken die per post naar een raadslid worden gestuurd of in een postvakje worden gedeponeerd, het kan ook gaan om stukken die uitsluitend bij de griffier of elders ter inzage liggen, of het kan bijvoorbeeld gaan om stukken die in een digitaal systeem zijn opgenomen en slechts door raadsleden kunnen worden geopend. In al deze gevallen geldt de hoofdregel van artikel 25 lid 2 Gemw: Op grond van een belang genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, kan geheimhouding worden opgelegd door het college, de burgemeester en een commissie, ieder ten aanzien van de stukken die zij aan de raad of aan leden van de raad overleggen.

Naast de motiveringsplicht ten aanzien van de relevante Wob-grond, geldt hier de wettelijke eis dat van de opgelegde geheimhouding op de stukken melding wordt gemaakt. Het moet voor raadsleden immers duidelijk zijn dat het stukken betreft waarvan de inhoud niet openbaar gemaakt mag worden, ook niet in een openbaar raadsdebat of een openbare commissievergadering.

3 Bekrachtiging

De Gemeentewet eist verder (artikel 25 lid 3) dat een dergelijke door het college (of de burgemeester of een commissie) opgelegde geheimhouding ten aanzien van stukken die aan de raad worden overgelegd, door de raad wordt *bekrachtigd*. De raad heeft hier zelfstandig een keuze te maken, hij behoort geen 'stempelmachine' te zijn.

De wet schrijft dwingend voor dat dit moet gebeuren in de eerstvolgende raadsvergadering. Daarbij geldt bovendien als eis dat een quorum aanwezig is van meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden. Concreet betekent dit voor Leeuwarden dat (voor zover er geen vacatures zijn), ten minste 20 raadsleden over de bekrachtiging van de geheimhouding moeten stemmen, waarbij een meerderheid uiteraard voor de bekrachtiging moet stemmen. Is die meerderheid er niet, of wordt niet in de eerstvolgende vergadering tot stemming overgegaan, dan vervalt de geheimhouding van rechtswege.

Als de geheimhouding niet wordt bekrachtigd, betekent dat overigens niet dat het stuk dan automatisch voor eenieder openbaar is. Het is dan alleen niet meer geheim, en dus is het niet strafbaar als een raadslid over die niet-bekrachtigde informatie spreekt. Doet een burger een Wob-verzoek, dan moet dat verzoek nog steeds aan de hand van de gronden uit o.a. artikel 10 en 11 Wob inhoudelijk worden beoordeeld. Dat kan betekenen dat de openbaarmaking alsnog wordt geweigerd, bijvoorbeeld voor zover er persoonlijke beleidsopvattingen van ambtenaren in staan.

Door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is uitgemaakt dat na een bekrachtigingsbesluit van de raad, dát besluit als (nieuwe) grondslag voor de geheimhouding geldt. Dat betekent dat *vanaf dat moment ook nog slechts de raad bevoegd is* de geheimhouding weer op te heffen. Het college kan dat zelfstandig dus niet meer doen. Eventuele bezwaarschriften zullen dus ook tot de raad gericht moeten zijn (of, mochten zij aan het college zijn gericht, door het college moeten worden doorgezonden). Een en ander heeft ook consequenties voor de mogelijkheid om tijdelijk geheimhouding op te leggen. Een beslissing van het college daaromtrent zal door de raad bij de bekrachtiging moeten worden overgenomen (dan wel aangepast), omdat na bekrachtiging immers alleen dat raadsbesluit nog als grondslag van de geheimhouding geldt.

4 Raadscommissies

Is een geheim stuk door het college aan een raadscommissie gezonden (in plaats van aan de raad), dan geldt niet de regel van artikel 25 lid 2 maar de regel van artikel 86 lid 2 Gemw: de leden van de commissie zijn dan tot geheimhouding verplicht (evenals alle anderen die van de geheime informatie kennis dragen). De geheimhouding hoeft in dit geval niet te worden bekrachtigd. Zij blijft voortduren totdat de geheimhouding weer wordt opgeheven. Dat opheffen geschiedt in principe door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in dit geval dus het college (al kan dat ook de raad zijn), maar dat is anders als de commissie zich terzake van het behandelde inmiddels tot de raad heeft gewend: in dat geval is uitsluitend nog de raad bevoegd de geheimhouding weer op te heffen.

5 Presidium

De Gemeentewet kent geen bepalingen over het presidium. Daarvan is bewust afgezien, mede naar aanleiding van opmerkingen van de VNG. Deze overwoog in 2009, naar aanleiding van de zogeheten Staat van de dualisering hierover het volgende:

> "Een wettelijke regeling voor het presidium achten wij echter onnodig en onwenselijk. Het gevaar daarvan is namelijk dat een presidium allerlei eigenstandige bevoegdheden krijgt waardoor in feite besluitvorming daar plaatsvindt. Dat zou het democratisch besluitvormingsproces kunnen frustreren, omdat raadsbesluiten de facto dan niet meer worden genomen in een openbare en voor iedereen toegankelijke raadsvergadering. Dat kan niet de bedoeling zijn van het wettelijk formaliseren van het presidium. Codificatie van het presidium hoort naar onze mening derhalve niet in de Gemeentewet thuis."[3]

Het is duidelijk dat in deze benadering het presidium een organisatorische hulpstructuur is, een dagelijks bestuur van de gemeenteraad, bedoeld om de raadsvergaderingen en overige werkzaamheden van de raad in goede processuele banen te leiden. Het presidium is niet bedoeld als eigenstandig gemeentelijk orgaan met eigen rechten en bevoegdheden. Ook het reglement van orde van de gemeenteraad van Leeuwarden lijkt daar, blijkens de artikelen 6 en 6a, van uit te gaan. Mede daarom is het presidium ook niet aan te merken als een commissie in de zin van de Gemeentewet (tenzij het als zodanig expliciet zou worden ingesteld). De consequentie hiervan is in de eerste plaats dat het presidium niet zelfstandig bevoegd is tot het opleggen van geheimhouding, en de regels van artikel 86 Gemeentewet op het presidium niet van toepassing zijn.

Hoewel het uitgangspunt van de Gemeentewet is dat alle raadsleden een gelijk recht hebben op inlichtingen van het college (zie artikel 169 lid 3 Gemeentewet, waarin is vastgelegd dat de door een of meer raadsleden gevraagde inlichtingen aan de *gehele* raad worden verstrekt), lijkt de Gemeentewet er bij de regels omtrent het opleggen van geheimhouding vanuit te gaan dat verschillen tussen raadsleden wél mogelijk zijn. Art 25 lid 2 en 4 Gemw kennen, naast de mogelijkheid om geheimhouding aan de raad op te leggen, de mogelijkheid om geheimhouding aan *enkele leden* van de raad op te leggen. Mede in dat licht is het – naar huidig recht – verdedigbaar dat geheime informatie wordt gedeeld met de raadsleden die deel uitmaken van het presidium, en niet (direct) met anderen. Deze handelswijze (en het genoemde artikel 25 lid 2 en 4) staat op dit punt echter op gespannen voet met zowel de beoogde positie van het presidium (geen eigen rechten en bevoegdheden), als met het uitgangspunt van gelijkwaardigheid van raadsleden. In een voorstel tot wijziging van de Gemeentewet dat op dit moment nog in voorbereiding is, wordt voorgesteld deze mogelijkheid om geheimhouding aan enkele raadsleden op te leggen af te schaffen.

Met andere woorden, het delen van geheime informatie met uitsluitend het presidium kent een wankele gemeenterechtelijke basis. Voor zover toch de behoefte bestaat geheime informatie niet direct met de gehele raad te delen verdient het aanbeveling een en ander te gieten in de vorm van (geheime informatieverschaffing aan) een gemeentelijke commissie. Dat biedt duidelijkheid over de rechten en plichten over en weer, en over de te volgen procedures.

6 Politieke Dialoog en Open Podium

Volgens een wijziging van het Reglement van Orde uit 2019[4] wordt de raadsvergadering in Leeuwarden aangeduid als Politiek Podium (artikel 1 onderdeel f). Daarbij wordt een drietal onderdelen onderscheiden, aangeduid als respectievelijk Open Podium, Politieke dialoog en Besluitvormende raad. De besluitvormende raad wordt, enigszins verwarrend, in het Reglement van orde ook aangeduid als 'vergadering' (artikel 1 onderdeel g), wat als gevolg

[3] Reactie VNG op de Staat van de dualisering, 24 februari 2009, p. 3.
[4] Die overigens niet is terug te vinden op overheid.nl, en dus wellicht (nog?) niet formeel in werking is getreden.

heeft dat de 'vergadering' kennelijk slechts een onderdeel is van de 'raadsvergadering'. Wat daarvan ook zij, niet de naamgeving is juridisch gezien bepalend, maar de materiële kwalificatie, dat wil zeggen, datgene wat er werkelijk gebeurt.
Toch bestaat ook op dat punt – nodeloos – onduidelijkheid, namelijk voor wat betreft het Open Podium en de Politieke Dialoog. Uit artikel 15 van het Reglement van Orde 2019 blijkt dat dit Open Podium beschouwd moet worden als raadscommissie in de zin van artikel 82 Gemeentewet. Van deze raadscommissie zijn dan – kennelijk – alle raadsleden lid. Hetzelfde geldt voor de Politieke Dialoog. Ook dit onderdeel wordt in het Reglement van orde (ongenummerd artikel, paragraaf 2.2) gekwalificeerd als raadscommissie in de zin van artikel 82 Gemeentewet. Beide onderdelen zijn dus, anders dan de definitie van Politiek Podium suggereert, geen onderdeel van de raadsvergadering zoals de Gemeentewet die term gebruikt.

Voor de geheimhouding zijn de – ingewikkelde - consequenties de volgende:

- Hetgeen hierboven is opgemerkt over (raads)commissies geldt in Leeuwarden voor het Open Podium en voor de Politieke Dialoog. Artikel 86 Gemeentewet regelt de geheimhouding ten aanzien van deze gremia, niet artikel 25. Bekrachtiging van stukken is hier niet aan de orde.
- Alleen de besluitvormende raad ('vergadering') is te beschouwen als 'gemeenteraad' in de zin van de Gemeentewet. Hierop is artikel 25 van toepassing. Geheimhouding op stukken die door het college of de burgemeester zijn verstrekt, dient hier wél te worden bekrachtigd.

In de praktijk zal de raad (besluitvormende raad) via de gezamenlijke raadscommissie vrijwel steeds al over eventuele geheime informatie van het college beschikken. Van afzonderlijke verstrekking in de zin van artikel 25 is dan feitelijk geen sprake. Toch kan het niet zo zijn dat langs deze weg de bekrachtigingseis wordt omzeild. Aangenomen moet worden dat bekrachtiging alsnog vereist is in de eerstvolgende raadsvergadering, ook als de stukken in feite van de raadscommissie naar de raad als geheel gaan. Artikel 25 lid 2 en 3 spreken immers ook over de geheimhouding van stukken die door een commissie aan de raad zijn overgelegd.

De constructie roept, al met al, zeker ook op het punt van de geheimhouding, veel onduidelijkheid op.

5.3 Met wie mag over geheime informatie worden gesproken?

In de praktijk bestaat nogal eens onduidelijkheid over de vraag met wie geheime informatie wel en niet gedeeld mag worden.

Twee uitgangspunten zijn hier van belang.

A. Voor zover informatie aan een bepaald gemeentelijk orgaan is gezonden, geldt dat alle leden van dat orgaan dezelfde rechten hebben. Gaat dus een geheim stuk naar de raad, dan hebben alle raadsleden evenveel recht om van dat geheime stuk kennis te nemen.
B. Een geheimhoudingsplicht staat aan de mogelijkheid van openbaarmaking in de weg, maar ontneemt raadsleden niet het recht over die geheime informatie te spreken met anderen die zelf ook onder die geheimhoudingsplicht vallen.

Concreet betekent dit het volgende:

- Raadsleden mogen met elkaar spreken over geheime informatie, die aan de raad is gestuurd. Dat geldt dus ook voor het spreken met raadsleden die bijvoorbeeld bij een besloten vergadering van de raad niet aanwezig waren. Raadsleden mogen over

die geheime informatie ook spreken met anderen die een eigen geheimhoudingsplicht ten aanzien van die stukken hebben, bijvoorbeeld de leden van het college of de griffier.
- Raadsleden mogen niet over geheime informatie die aan de raad is gestuurd spreken met personen die niet zo'n eigen recht hebben om van die geheime informatie kennis te nemen. Dat zijn bijvoorbeeld fractiemedewerkers, eventuele niet-raadsleden die lid zijn van een raadscommissie, leden van de politieke partij die geen gemeentelijk ambt vervullen, familieleden en journalisten.

Het feit dat fractiemedewerkers de eed of belofte afleggen, verleent hun geen extra rechten of bevoegdheden. Zij hebben dus niet op grond van het feit dat zij zijn beëdigd het recht om bij besloten raads- of commissievergaderingen aanwezig te zijn, of om kennis te nemen van geheime stukken. Een raadslid dat een geheim verklaard stuk deelt met een fractiemedewerker begaat strikt genomen een strafbaar feit. Ook fracties kunnen niet zelfstandig besluiten hun medewerkers geheime informatie toe te vertrouwen.

Het is niet ondenkbaar dat deze uitkomst als onwenselijk wordt beschouwd. Met name kleine fracties zijn vaak van deze fractiemedewerkers afhankelijk. Het is juridisch mogelijk dat de raad in een verordening beslist dat de kring van geheimhouders met fractiemedewerkers wordt uitgebreid. De raad gaat immers zelf over de geheimhouding. Toch is terughoudendheid hier geboden. Raadsleden hebben een mandaat van de kiezer en hebben als volksvertegenwoordigers een bijzondere constitutionele positie. Dat verleent rechten maar brengt ook verantwoordelijkheden met zich. Voor fractiemedewerkers geldt dit alles niet. Om die reden dient terughoudend te worden omgegaan met het behandelen van fractiemedewerkers als waren zij wel raadsleden.

De Gemeentewet kent de mogelijkheid dat ook niet-raadsleden lid zijn van een raadscommissie als bedoeld in artikel 82 Gemw. Zij zijn dan wel volwaardig commissielid en hebben dus dezelfde rechten als commissielid als de overige leden van de commissie. Zij mogen dus kennisnemen van geheime stukken die aan de commissie zijn gezonden. Wordt een geheim stuk vervolgens in de raad behandeld dan hebben zij, omdat zij geen raadslid zijn, evenwel geen recht om kennis te nemen van de geheime informatie die in de raad aan de orde is geweest. Ook hebben zij geen recht op toegang tot besloten raadsvergaderingen. Wat hiervoor over fractiemedewerkers is opgemerkt, geldt ook voor deze commissieleden die geen raadslid zijn.

Heeft een raadscommissie zelf geheimhouding opgelegd (art. 86 lid 1), dan kan de vraag rijzen of ook de raadsleden die geen lid van die commissie zijn, inzage hebben in die geheime stukken. Artikel 82 lid 1 Gemw bepaalt hierover dat de raad moet regelen op welke wijze die raadsleden inzage hebben in die geheime stukken. Deze inzage, zo zegt de wet, kan slechts worden geweigerd voor zover zij in strijd is met het openbaar belang.

5.4 Geheimhouding in het college

Anders dan de vergaderingen van de raad zijn de vergaderingen van het college in principe niet openbaar (art. 54 lid 1 Gemw). Dat wil niet zeggen dat hetgeen daar wordt besproken automatisch geheim is. Geheimhouding ten aanzien van hetgeen in beslotenheid is besproken of behandeld dient door het college afzonderlijk te worden opgelegd op grond van artikel 55 Gemw. Vaak is dat overigens niet nodig gelet op het kleine gezelschap en de gemeenschappelijke belangen.

Het college is wettelijk verplicht zijn besluitenlijsten openbaar te maken (art. 60 lid 3 Gemw), ook die van de besloten vergaderingen. Openbaarmaking blijft echter achterwege voor zover het aangelegenheden betreft ten aanzien waarvan op grond van artikel 55 geheimhouding is opgelegd, of ten aanzien waarvan openbaarmaking in strijd is met het openbaar belang.

5.5 De verplichting de raad te informeren

Geheimhouding, zo bleek hiervoor, is de uitzondering op openbaarheid, op de kennisneming door derden. Het opleggen van geheimhouding ontslaat het college echter niet van de plicht de raad te informeren. Die inlichtingenplicht heeft zijn eigen wettelijke grondslag in artikel 169 van de Gemeentewet. Voor de burgemeester als afzonderlijk bestuursorgaan geldt een vergelijkbare verplichting op grond van artikel 180 Gemw.

Volgens deze artikelen zijn de burgemeester en het college (en elk van zijn leden) verplicht de raad alle door een of meer leden gevraagde informatie te geven, tenzij dat in strijd is met het openbaar belang. Ook het in beslotenheid informeren van de raad of het sturen van stukken onder oplegging van geheimhouding door het college geldt als het informeren van de raad. Informeren van de raad hoeft dus niet per se in openbaarheid te geschieden. Omdat dit de raad echter ernstig in zijn functioneren kan belemmeren, heeft de Gemeentewetgever gekozen voor een systeem waarin de raad het laatste woord heeft over de bekrachtiging of het voortduren dan wel opheffen van de geheimhouding, en niet het college.

Het college en de burgemeester kunnen (en vermoedelijk zelfs: moeten) het informeren van de raad achterwege laten als het verstrekken van de gevraagde inlichtingen in strijd zou zijn met het openbaar belang. Het college mag immers nooit het openbaar belang schenden.

De term ‘openbaar belang’ is echter zeer onbepaald. In de praktijk is zij vaak de uitkomst van een belangenafweging welke verplichting in een concreet geval het zwaarste weegt, het democratische belang om de raad te informeren, of het daartegenover staande belang. Dat vraagt om een zorgvuldige motivering, maar die is juist bij inlichtingenweigeringen vaak moeilijk goed te geven. Ook het tijdsaspect kan bij deze afweging een rol spelen. Duidelijk is wel dat het enkele feit dat het college zaken geheim wil houden, of een eigen geheimhoudingsplicht heeft opgelegd, onvoldoende is om de raad die inlichtingen te weigeren, juist omdat de raad ook achter gesloten deuren kan worden geïnformeerd.

5.6 Vertrouwelijkheid

Vertrouwelijk is niet hetzelfde als geheim. Het enkele feit dat informatie ‘vertrouwelijk’ wordt meegedeeld, maakt niet dat een wettelijke plicht tot geheimhouding bestaat. Dat betekent dat de regels uit de Gemeentewet over bijvoorbeeld bekrachtiging of opheffing niet van toepassing zijn, en dat ook ernstig betwijfeld moet worden of het schenden van die vertrouwelijkheid een strafbaar feit is.

> Waarschuwing: Zoals opgemerkt kent artikel 272 Sr een eigen delictsomschrijving die los staat van de Gemeentewet en die ook het bestanddeel ‘geheimhouding uit hoofde van het ambt’ kent. Het is om die reden niet helemaal uitgesloten dat de strafrechter tot een veroordeling zou komen wegens schending van het ambtsgeheim als iemand uit de mededeling ‘vertrouwelijk’ had moeten afleiden dat de informatie niet openbaar zou mogen worden gemaakt. Zoals ook al eerder opgemerkt zal met die redenering echter juist voor raadsleden zeer terughoudend moeten worden omgesprongen, gelet op het grote belang van openbaarheid voor hun werk,

en gelet ook op de uitvoerige en vermoedelijk uitputtende regels over openbaarheid en geheimhouding in de Gemeentewet.

Vertrouwelijkheid doet vooral een moreel appèl op degenen die worden geïnformeerd, maar heeft geen rechtsgevolgen. Tegelijkertijd is er in de politiek-bestuurlijke praktijk van alledag soms behoefte aan vertrouwelijkheid en vertrouwelijk informeren. Duidelijk moet zijn dat een scherp onderscheid met geheimhouding moet worden gemaakt. Het is duidelijk dat het soms wenselijk wordt geacht de raad iets eerder te informeren dan het grote publiek of de pers. En dat het soms aantrekkelijk is in een informele setting en mondeling bij te praten is ook evident. Over de spelregels die dan gelden zullen raad en college afzonderlijk afspraken moeten maken, maar dat staat los van de regels over geheimhouding.

5.7 Beperking van geheimhouding: bundeling, geheimhoudingsregister en tijdelijke geheimhouding

De Gemeentewet regelt het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding. De wet kent niet de figuur van tijdelijke geheimhouding. Een eenmaal geldende geheimhoudingsplicht duurt in beginsel onbepaald voort totdat zij weer wordt opgeheven. Met name in langlopende dossiers is dat soms onwenselijk. Het vergroot namelijk het risico van schending van de geheimhoudingsplicht vanwege het ongemerkt voortduren van die verplichting. Bovendien is vaak de reden waarom de geheimhouding werd opgelegd door tijdsverloop naar de achtergrond verdwenen of zelfs komen te vervallen. Proportionaliteitsoverwegingen schrijven bovendien voor dat geheimhouding, als uitzondering op de hoofdregel van openbaarheid, niet langer zou moeten voortduren dan strikt noodzakelijk is.

Er zijn verschillende manieren de omvang van geheimhoudingsplichten te beperken:

a. Soms worden hele documenten of zelfs dossiers geheim verklaard terwijl de geheimhouding slechts ziet op enkele onderdelen van dat dossier of document, bijvoorbeeld persoonsgegevens of financiële gegevens. Dat is niet erg proportioneel. Het probleem kan worden vermeden door de geheim te houden gegevens zoveel mogelijk in een afzonderlijk document op te nemen, en alleen dat document geheim te verklaren. Dat voorkomt ook het risico van per ongeluk ‘lekken’ van geheime informatie.
b. Het bijhouden van een geheimhoudingsregister. Door in een afzonderlijk bestand bij te houden wanneer ten aanzien van welke stukken geheimhouding is opgelegd, valt in één oogopslag te zien hoeveel documenten geheim zijn en kan eenvoudiger worden nagegaan of het voortduren van die geheimhouding nog nodig is. De raad zou het geheimhoudingsregister periodiek, bijvoorbeeld twee keer per jaar, moeten agenderen.
c. Het opleggen van tijdelijke geheimhouding. Hoewel de wet deze figuur niet kent, lijkt zij niet geheel uitgesloten. Omdat de door het college aan de op de aan de raad overgelegde stukken opgelegde geheimhouding door de raad moet worden bekrachtigd, ligt het niet op de weg van het college maar op de weg van de raad de geheimhouding al dan niet tijdelijk op te leggen (na bekrachtiging). Tijdelijk geheimhouding, met name als zij langer duurt, kan echter tot rechtsonzekerheid over het moment van opheffing of voortduren leiden. Daarom is het, gelet op de rechtszekerheid, wenselijker dat de geheimhouding zelf niet tijdelijk wordt opgelegd, maar de raad in de begeleidende stukken aangeeft tot wanneer de geheimhouding nodig is, en vervolgens expliciet het besluit tot opheffing van de geheimhouding agendeert. Overigens zou ook het college daarover in de begeleidende stukken uiteraard al aanwijzingen kunnen geven.

5.8 Protocol

Op basis van het voorgaande wordt voorgesteld een besluit te nemen tot vaststelling van een Protocol Geheimhouding:

1 College en raad gaan terughoudend om met het opleggen en bekrachtigen van geheimhouding van informatie vervat in documenten.
2 Geheimhouding wordt zo goed mogelijk gemotiveerd aan de hand van belangen, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur.
3 Geheimhouding wordt zoveel mogelijk beperkt; indien mogelijk wordt aangeven voor welke tekstonderdelen die geldt; zo mogelijk wordt de geheim te houden informatie in een afzonderlijk document bijeengebracht.
4 Indien geheime stukken in een besloten raadsvergadering worden besproken, wordt expliciet in die vergadering stilgestaan bij de vraag in hoeverre ook ten aanzien van de besloten vergadering zelf geheimhouding moet worden opgelegd, en hoe wordt omgegaan met het verslag van de besloten vergadering en de besluitenlijst.
5 Van de geheimhouding op stukken wordt melding gemaakt door het plaatsen van een stempel op de voorpagina en de volgende pagina's. Bij digitale stukken wordt dit op het digitale exemplaar kenbaar gemaakt (zowel in de benaming van het document als op de pagina's in het document zelf).
6 Voor zover ten behoeve van het Open Podium en de Politieke Dialoog geheime stukken worden verstrekt, dient artikel 86 Gemw als wettelijke grondslag te worden gehanteerd.
7 Het delen met fractiemedewerkers van geheime informatie die bij de raad berust, is slechts toegestaan na een expliciet raadsbesluit daarover.
8 Fractiemedewerkers hebben slechts toegang tot een besloten raads- of commissievergadering nadat de raad of die commissie daartoe een besluit heeft genomen.
9 Wordt een stuk na het Open Podium en de Politieke Dialoog doorgezonden naar de besluitvormende gemeenteraad, dan bekrachtigt de raad de geheimhouding ex art. 25 lid 3 Gemwet in de eerstvolgende raadsvergadering.
10 Wordt op een stuk op grond van art. 25 lid 2 door het college geheimhouding opgelegd en dat stuk vervolgens aan de besluitvormende raad gezonden, dan bekrachtigt de raad die geheimhouding in de eerstvolgende raadsvergadering (art. 25 lid 3 Gemwet).
11 Bij de bekrachtigingsbeslissing legt de raad zo mogelijk vast tot welk moment de geheimhouding zou moeten gelden.
12 De griffie legt de opgelegde geheimhouding of de bekrachtigingsbeslissing vast in een register; tweemaal per jaar wordt door de raad beslist voor welke documenten de geheimhouding kan worden opgeheven.
13 De hierboven opgenomen regels over geheimhouding worden als bijlage bij het Protocol Geheimhouding opgenomen.

pro facto

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Concept M E M O

Aan: Burgemeester, gemeentesecretaris en griffier

Van: CRC

Datum: 30 augustus 2016

Onderwerp: Omgaan met geheimhouding in besluitvorming

Registratienummer:

Aanleiding
Eind april 2016 is een circulaire verschenen van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) over de wettelijke regeling inzake geheimhouding (artikelen 25, 55 en 86 Gemeentewet). Het doel daarvan is deze wettelijke regeling te verhelderen, omdat bij gemeenten onduidelijkheden bestaan over de interpretatie ervan. BZK vraagt gemeenten het voortduren van geheimhouding kritisch te beoordelen.

Inleiding
Naar aanleiding van de circulaire van BZK heeft de coördinatiegroep raad-college (CRC) de Leeuwarder praktijk rondom geheimhouding en het voortduren daarvan beoordeeld. Wij vragen uw mening over onderstaande analyse en uw instemming met de daaruit volgende werkwijze.

Achtergrond
Openbaarheid is één van de grondbeginselen van het democratisch systeem. Leeuwarden hanteert het principe dat alles wat zij doet en alle stukken die zij produceert openbaar zijn. Een deel van de stukken wordt actief openbaar gemaakt, bijvoorbeeld besluiten en achterliggende stukken van het college en de raad. Een deel wordt niet op voorhand gepubliceerd maar is wel opvraagbaar. Soms is het echter onvermijdelijk dat een stuk of vergadering geheim moet zijn. In dat geval wordt geheimhouding opgelegd. Uitgangspunt daarbij is de geheimhouding zo veel mogelijk te beperken qua inhoud en tijd.

Grondslag geheimhouding
De regeling inzake geheimhouding staat in de artikelen 25 (raad), 55 (college) en 86 (commissie) van de Gemeentewet. De mogelijkheid tot opleggen van geheimhouding wordt begrensd door artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur. De verplichting tot geheimhouding kan door een bestuursorgaan uit eigen beweging worden opgelegd, maar kan ook door het ene bestuursorgaan aan het andere bestuursorgaan worden opgelegd bij het delen van de betreffende informatie. Als het om *stukken* gaat die aan de raad worden overgelegd, moet de raad een besluit tot bekrachtiging van de geheimhouding nemen. Ten aanzien van *mondeling gedeelde informatie* is bekrachtiging niet vereist.

Schema grondslag opleggen geheimhouding

Overleggen van stukken aan een (ander) orgaan met verplichting tot geheimhouding	…de raad	…het college	…een commissie
Door het college aan…	op grond van artikel 25, lid 2	op grond van artikel 55, lid 1	op grond van artikel 86, lid 2
Door een commissie aan…	op grond van artikel 25, lid 2	op grond van artikel 55, lid 2	op grond van artikel 86, lid 1
Door de burgemeester aan…	op grond van artikel 25, lid 2	op grond van artikel 55, lid 2	op grond van artikel 86, lid 2
Door de raad aan…	op grond van artikel 25, lid 1		

Schending van geheimhouding is strafbaar
Artikel 272 van het Wetboek van strafrecht stelt schending van de *geheimhouding* strafbaar. In de praktijk worden soms de begrippen '*vertrouwelijk*' of '*niet openbaar*' gebruikt. Bij gebruik van deze begrippen kan over de juridische gevolgen onduidelijkheid ontstaan. BZK adviseert gemeenten daarom alleen de term '*geheim*' te gebruiken. Die term geeft zowel de verzender als ontvanger van stukken duidelijkheid over mogelijke strafrechtelijke consequenties.

Aantallen in Leeuwarden
Het aantal voorstellen waarover in de afgelopen 2,5 jaar (2014 t/m juli 2016) door college en/of raad is besloten, is gemiddeld ca. 590 per jaar. 96% daarvan is openbaar, 4% is geheim. In 2,5 jaar tijd gaat het om ca. 54 geheime voorstellen (zie bijlage 1 met aantallen per jaar). Een groot deel betreft beslissingen op bezwaar en beroep (31%), de ontwikkelingen rondom het WTC (15%) en detailinformatie over de financiële positie (11%). De overige 43% betreffen onder meer de uitreiking van penningen e.d., bijdragen aan bedrijven en samenwerkingsovereenkomsten. Een aantal geheime stukken is ook aan de raad voorgelegd. In de afgelopen 1,5 jaar zijn ca. 16 raadsbesluiten tot bekrachtiging van de geheimhouding genomen.

Huidige werkwijze

<u>Opleggen geheimhouding door b&w</u>
In de praktijk legt het college veelal zichzelf en soms ook de raad geheimhouding t.a.v. stukken op. Het college neemt daartoe tijdens een collegevergadering altijd expliciet een besluit tot geheimhouding. In het geval het college aan de raad stukken overlegt met verplichting tot geheimhouding moet de raad dit ook nog eens zelf met een expliciet besluit bekrachtigen. In de brief aan de raad wordt de raad gevraagd dit te doen. Op de betreffende stukken is veelal in hoofdletters op de eerste pagina direct zichtbaar aangegeven dat ze geheim zijn.

<u>Bekrachtigen geheimhouding door raad</u>
Als een geheim stuk wordt besproken door de raad, gebeurt dit in de praktijk in een besloten deel van een formele raadsvergadering (volgend op het openbare deel). In de uitnodiging voor een dergelijke 'geheime vergadering'

wordt gemotiveerd vermeld waarom de vergadering geheim is, onder verwijzing naar de betreffende artikelen in de WOB. De raad bekrachtigd tijdens de vergadering de geheimhouding van aan hen voorgelegde stukken met een expliciet besluit. Van de behandeling wordt een apart verslag gemaakt dat niet openbaar is. Net als bij b&w geldt de geheimhouding voor degenen die bij de behandeling aanwezig waren en voor hen die van de stukken kennis dragen. In de afgelopen jaren is het niet voorgekomen dat de raad zelf geheime besluiten neemt en zichzelf daarover geheimhouding oplegt.

Commissies
Een commissie als bedoeld in art. 86 Gemeentewet is op dit moment alleen de auditcommissie. De auditcommissie vergadert in beslotenheid, maar heeft zichzelf nog nooit geheimhouding opgelegd. Daarnaast kennen we per jaar een aantal besloten forum-bijeenkomsten (voorheen commissievergaderingen) die niet (meer) onder art. 86 Gemeentewet vallen. Rondom bepaalde dossiers wordt dan in aanwezigheid van portefeuillehouder vertrouwelijke informatie gedeeld. Ten aanzien van de gedeelde informatie in een dergelijke besloten bijeenkomst wordt een gentlemensagreement gehanteerd. Wat inhoud dat met ieders instemming vertrouwelijk met de gedeelde informatie wordt omgegaan. Gezien het advies van BZK inzake duidelijkheid over de juridische gevolgen, is het de vraag of in dit geval art. 23 lid 5 Gemeentewet[1] en art. 2:5 algemene Wet Bestuursrecht[2] voldoende bescherming bieden.

Opheffing geheimhouding
BZK vraagt ons het voortduren van geheimhouding kritisch te beoordelen.
De geheimhouding rust op de *stukken* zolang zij niet van rechtswege komt te vervallen (art. 25 lid 3) of wordt opgeheven. Geheimhouding hoeft niet altijd voort te duren en kan soms worden opgeheven. Door het college wordt beperkt van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Door de raad helemaal niet. Veelal omdat de geheimhouding moet blijven voortduren.
Een lijst met geheime stukken is op ieder gewenst moment te maken. In Leeuwarden doen we daar niet actief iets mee. BZK adviseert een lijst bij te houden met stukken die (nog) geheim zijn en periodiek te toetsen of geheimhouding nog steeds noodzakelijk is.
Stukken waarvan de geheimhouding wordt opgeheven kunnen alsnog openbaar gemaakt worden. Eerder is dit gebeurd met 0-besluiten van b&w en riep dit onnodig veel vragen op bij de pers.

Daarom stellen wij voor om vanaf heden:

- een lijst van geheime stukken (per bestuursorgaan) bij te houden en die 1x per jaar voor te leggen aan het betreffende bestuursorgaan.
- Indien van toepassing, het betreffende bestuursorgaan een verzamelbesluit tot opheffing te laten nemen.
- Wel dit verzamelbesluit, maar niet de betreffende achterliggende stukken vervolgens actief openbaar te maken.

---

[1] De raad maakt de besluitenlijst van zijn vergaderingen op de in de gemeente gebruikelijke wijze openbaar. De raad laat de openbaarmaking achterwege voor zover het aangelegenheden betreft ten aanzien waarvan op grond van artikel 25 geheimhouding is opgelegd of ten aanzien waarvan openbaarmaking in strijd is met het openbaar belang.

[2] Art. 2:5 Awb: Een ieder die is betrokken bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens.

Conclusies

In Leeuwarden wordt terughoudend omgegaan met het opleggen van geheimhouding. Geheime besluiten worden vooral genomen door het college. Een aantal geheime stukken wordt ook voorgelegd aan de raad, die vervolgens de geheimhouding ervan bekrachtigd met een besluit.
Het opleggen van geheimhouding door college aan zichzelf en aan de raad verloopt goed: de geheimhouding is duidelijk en goed onderbouwd. Het opheffen van de geheimhouding gebeurt zelden of nooit, veelal omdat de geheimhouding moet voortduren.

In besloten forum-bijeenkomsten wordt er impliciet met ieders instemming vertrouwelijk omgegaan met de gedeelde informatie. *De vraag is of u met ons van mening bent dat 23 lid 5 Gemeentewet en art. 2:5 algemene Wet Bestuursrecht in deze voldoende bescherming bieden?*

Op advies van BZK stellen we voor om een lijst met geheime stukken te gaan bijhouden en die 1x per jaar kritisch te beoordelen op mogelijk opheffing van de geheimhouding. De geheime stukken worden niet alsnog actief openbaar gemaakt. *Stemt u in met deze werkwijze?*

BIJLAGE 1 Aantallen geheime stukken

Aantal geheimopleggingen op stukken

	2014	2015	1e helft 2016
Door het college aan het college (art. 55 lid 1 Gemeentewet)	20	18	8
Door het college aan het college én de raad (art. 55 lid 1 en 25 lid 2)*	1	5	2
totaal	21	23	10

* Het betreft hier geen informatie waarover de raad moest besluiten. In de afgelopen 2,5 jaar is dat geen enkele keer voorgekomen.

BIJLAGE 2 Handreiking geheimhouding t.b.v. besluitvorming
(voor medewerkers)

1. College, burgemeester, commissie of raad kunnen geheimhouding opleggen op grond van art. 25, 55 of 86 Gemeentewet (zie schema).

Schema grondslag opleggen geheimhouding

Overleggen van stukken aan een (ander) orgaan met verplichting tot geheimhouding	…de raad	…het college	…een commissie
Door het college aan…	op grond van artikel 25, lid 2	op grond van artikel 55, lid 1	op grond van artikel 86, lid 2
Door een commissie aan…	op grond van artikel 25, lid 2	op grond van artikel 55, lid 2	op grond van artikel 86, lid 1
Door de burgemeester aan…	op grond van artikel 25, lid 2	op grond van artikel 55, lid 2	op grond van artikel 86, lid 2
Door de raad aan…	op grond van artikel 25, lid 1		

2. Bij elk besluit tot het opleggen van geheimhouding wordt gemotiveerd aangegeven welk belang genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur prevaleert boven het belang van openbaarheid.
3. Het besluit tot opleggen van geheimhouding bevat indien mogelijk de duur van de geheimhouding, door het benoemen van een concrete datum of het beschrijven van een bepaalde situatie.
4. Een besluit tot het opleggen van geheimhouding ten aanzien van stukken die aan de raad worden overlegd, gaat vergezeld van een verzoek in de brief aan de raad tot bekrachtiging van de geheimhouding in de eerstvolgende vergadering van de raad.
5. Van de geheimhouding wordt duidelijk melding gemaakt door het vermelden van ‘GEHEIM’ op de voorpagina van betreffende stukken, met datum besluit bestuursorgaan.

Zie bijlage 3 voorbeeld besluitteksten college en raad inzake geheimhouding.

BIJLAGE 3 Voorbeeld besluitteksten college en raad inzake geheimhouding

Geheimhouding door college, opgelegd aan zichzelf
Geheimhouding op te leggen ten aanzien van dit besluit/brief/bijlage over xxx op grond van art. 55 lid 1 Gemeentewet juncto art. 10, lid XXX (afhankelijk van welk belang wordt beschermd) van de Wet openbaarheid van bestuur (indien mogelijk een periode noemen).

Geheimhouding door college, opgelegd aan zichzelf en aan de raad
Geheimhouding op te leggen ten aanzien van dit besluit/brief/bijlage over xxx op grond van artikel 25 lid 2 en artikel 55 lid 1 Gemeentewet juncto artikel 10, lid XXX (afhankelijk van welk belang wordt beschermd) van de wet Openbaarheid van bestuur (indien mogelijk een periode noemen).

Bekrachtiging geheimhouding van aan de raad overlegde stukken

Nummer xxx

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

BESLUIT:

De *geheimhouding te bekrachtigen* van het besluit van het college van xxx over xxx op grond van artikel 25 lid 2 en 3 van de Gemeentewet juncto artikel 10, lid xxx (afhankelijk van welk belang wordt beschermd) van de wet Openbaarheid van bestuur.

Aldus vastgesteld in de besloten vergadering van xxx,

voorzitter,

griffier.

Geheimhouding door raad, opgelegd aan zichzelf

Nummer xxx

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

BESLUIT:

Geheimhouding op te leggen ten aanzien van de behandelde informatie/de aan de raad overlegde stukken over xxx op grond van art. 25 lid 1 van de Gemeentewet juncto art. 10, lid XXX (afhankelijk van welk belang wordt beschermd) van de Wet openbaarheid van bestuur (indien mogelijk een periode noemen).

Aldus vastgesteld in de besloten vergadering van xxx,

voorzitter,

griffier.

Wo 6 nov 2019	18.00-19.00	Fractievoorzitters: Lijst058, PvdA, PGL, 50Plus	Fractiekamer 2
Wo 13 nov 2019	12.30-13.30	Jan willem Borghardt	Fractiekamer 2
	14.00-15.00	Wethouder Sjoerd Feitsma	Fractiekamer 2
	15.30-16.30	Griffier Frans van der Heide	Fractiekamer 2
	17.00-18.00	Fractievoorzitters: D66, CDA, PvdD, FNP	Fractiekamer 2
	18.15-19.15	Burgemeester Buma	Kamer bgm
Do 14 nov 2019	16.00-17.00	Fractievoorzitters: GBL, CU, VVD	Fractiekamer 2

pro facto

Aan **Gemeente Leeuwarden**
Financiële administratie
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

ADRES
Ossenmarkt 5
9712 NZ GRONINGEN
KAMER VAN KOOPHANDEL
02070569
TELEFOON
050-3139853
EMAIL
[redacted]@pro-facto.nl

FACTUUR

Datum: **14-08-2019** Factuurnummer: **20191108**

omschrijving	aantal	stukprijs	totaal	BTW
Onderzoek "Geheimhouding in Leeuwarden"				
1e factuur (deel 1)				
40% van € 12.600,00		5.040,00	5.040,00	2
contactpersoon: Frans van der Heide				

BTW	%	grondslag	BTW-bedrag
0	0,00	0,00	0,00
1	9,00	0,00	0,00
2	21,00	5.040,00	1.058,40

Exclusief BTW	5.040,00
Totaal BTW	1.058,40
Te betalen	**6.098,40**

Gaarne betaling binnen 30 dagen te voldoen op bankrekeningnummer 42.13.86.649 t.n.v. Pro Facto BV, onder vermelding van het factuurnummer. Ons BTW-nummer is NL0008090.20.191.B.01
De IBAN gegevens van Pro Facto zijn: NL89ABNA0421386649 BIC: ABNANL2A

pro facto

Aan **Gemeente Leeuwarden**
Financiële administratie
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

ADRES
Ossenmarkt 5
9712 NZ GRONINGEN
KAMER VAN KOOPHANDEL
02070569
TELEFOON
050-3139853
EMAIL
[redacted]@pro-facto.nl

FACTUUR

Datum: **24-01-2020** Factuurnummer: **20201008**

omschrijving	aantal	stukprijs	totaal	BTW
Onderzoek "Geheimhouding in Leeuwarden"				
2e factuur (deel 1)				
30% van € 12.600,00		3.780,00	3.780,00	2
Contactpersoon: Frans van der Heide				

BTW	%	grondslag	BTW-bedrag
0	0,00	0,00	0,00
1	9,00	0,00	0,00
2	21,00	3.780,00	793,80

Exclusief BTW	3.780,00
Totaal BTW	793,80
Te betalen	**4.573,80**

Gaarne betaling binnen 30 dagen te voldoen op bankrekeningnummer 42.13.86.649 t.n.v. Pro Facto BV, onder vermelding van het factuurnummer. Ons BTW-nummer is NL0008090.20.191.B.01
De IBAN gegevens van Pro Facto zijn: NL89ABNA0421386649 BIC: ABNANL2A

pro facto

Aan **Gemeente Leeuwarden**
Financiële administratie
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

ADRES
Ossenmarkt 5
9712 NZ GRONINGEN
KAMER VAN KOOPHANDEL
02070569
TELEFOON
050-3139853
EMAIL
[redacted]@pro-facto.nl

FACTUUR

Datum: **02-03-2020** Factuurnummer: **20201019**

omschrijving	aantal	stukprijs	totaal	BTW
Onderzoek "Geheimhouding in Leeuwarden"				
slotfactuur (deel1)				
30% van € 12.600,00		3.780,00	3.780,00	2
Contactpersoon: Frans van der Heide				

BTW	%	grondslag	BTW-bedrag
0	0,00	0,00	0,00
1	9,00	0,00	0,00
2	21,00	3.780,00	793,80

Exclusief BTW	3.780,00
Totaal BTW	793,80
Te betalen	**4.573,80**

Gaarne betaling binnen 30 dagen te voldoen op bankrekeningnummer 42.13.86.649 t.n.v. Pro Facto BV, onder vermelding van het factuurnummer. Ons BTW-nummer is NL0008090.20.191.B.01
De IBAN gegevens van Pro Facto zijn: NL89ABNA0421386649 BIC: ABNANL2A

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1385
Extern Zaak ID	Z226422-2020
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	4.1
Titel	Bestemmingsplan Leeuwarden Arken en woonschepen
Eigenaar	Hengst, Johan
Portefeuillehouder	Hein de Haan

Bijlagen
Raadsvoorstel Bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen
Raadsvoorstel reactienota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen.pdf
Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerp BP Arken en woonschepen.0.1.doc
Reactie- en antwoordnota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen (1).pdf
Ambtshalve aanpassingen Bp Leeuwarden Arken en woonschepen
Bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen.0.1.pdf
Welstandscriteria arken.0.1.pdf
Zienswijzen bp Arken en woonschepen deel 1.0.1.pdf
Zienswijzen bp Arken en woonschepen deel 2 zw 10.0.1.pdf
211124 VvE bestuur Vijverparkgebouw -Arken en Scharken

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	22 juni 2021
Besluitvorming (raad)	4 oktober 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen om het bestemmingsplan Leeuwarden – Arken en woonschepen gewijzigd vast te stellen. De rechtbank had een eerder verleende omgevingsvergunning vernietigd omdat een geldige verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad ontbrak. Als gevolg hiervan zijn de arken die verplaatst worden van de Minne Finne naar de Burd te Grou op detail niveau inbestemd door een aanpassing van het bestemmingsplan. Deze inbestemming is nu ook voorzien van een nadere ruimtelijke onderbouwing. Verder is er nog sprake wijziging doorgevoerd die bestaat

uit het toevoegen van een aanduiding voor het aantal ligplaatsen ter hoogte van het Beursgebouw.

Voorgesteld besluit

Aan de gemeenteraad voor te stellen om:
1. de “Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden – Arken en woonschepen”, waarin tevens wordt ingegaan op de inspraakreacties op de welstandscriteria en een ambtshalve wijziging vast te stellen;
2. de Ambtshalve aanpassing Bestemmingplan Leeuwarden - Arken en woonschepen met Zaaknummer: Z226422-2020 vast te stellen;
3. de 'Reactienota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen' vast te stellen;
4. het bestemmingsplan “Leeuwarden – Arken en woonschepen” gewijzigd vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-VG01;
5. geen exploitatieplan vast te stellen;
6. de Welstandscriteria Arken vast te stellen en een dag na bekendmaking in werking te laten treden;

Besluit

De gemeenteraad besluit na aanneming van het amendement:
1. de “Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden – Arken en woonschepen”, waarin tevens wordt ingegaan op de inspraakreacties op de welstandscriteria en een ambtshalve wijziging vast te stellen;
2. de Ambtshalve aanpassing Bestemmingplan Leeuwarden - Arken en woonschepen met Zaaknummer: Z226422-2020 vast te stellen;
3. de 'Reactienota aanvullende zienswijze ontwerp- bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen' vast te stellen;
4. het bestemmingsplan “Leeuwarden – Arken en woonschepen” gewijzigd vast te stellen onder toekenning van het nummer NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-VG01;
5. *In de regels artikel 3.2 sub a aan te vullen met lid 6*: '*In afwijking van het bepaalde onder 5 mag de bouwhoogte van de woonarken ter plaatse van de aanduiding ‘maximum bouwhoogte’ niet meer bedragen dan is aangegeven.'*
6. *Op de verbeelding de aanduiding ‘maximum bouwhoogte’ met daarin ‘3,50 m’ aan te brengen ter plaatse van de woonarkenligplaats aan de Oostersingel waar eveneens een maximum aantal van 20 woonarken is aangegeven*.
7. geen exploitatieplan vast te stellen;
8. de Welstandscriteria Arken vast te stellen en een dag na bekendmaking in werking te laten treden;

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Vaststelling bestemmingsplan "Leeuwarden - Arken en woonschepen"
Zaaknummer: Z226422-2020

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
Sinds 1 januari 2018 is in de “Wet verduidelijking voorschriften woonboten” bepaald dat een woon- of recreatie-ark niet langer een schip is, maar een drijvend bouwwerk. Daarom is een omgevingsvergunning voor het realiseren van het bouwwerk nodig. Op dit moment kan die vergunning niet zonder meer worden verleend, omdat in de (meeste) geldende bestemmingsplannen geen bouwregels voor een woon- of recreatie-ark zijn opgenomen. Met het bestemmingsplan Arken en woonschepen willen we voorzien in deze bouwregels. Ook willen we de bestaande erven vastleggen. Bij het opstellen van het plan is ook voorzien in een (gebruiks)regeling voor alle woonschepen en voor een beperkt aantal andere schepen die een vaste ligplaats in de gemeente hebben (zoals het pannenkoekenschip en de Stânfries).

Volgens de “Wet verduidelijking voorschriften woonboten” gaat het bij de vraag of er sprake is van een (woon- of recreatie-)ark of een (woon)schip om de vraag of een schip bestemd is of was voor de vaart. Voor schepen zijn geen bouwregels nodig, omdat dit geen bouwwerken zijn in de zin van de “Wet algemene bepalingen omgevingsrecht”. Schepen hebben dan ook geen omgevingsvergunning nodig voor “het bouwen” (hiervoor volstaat een ligplaatsvergunning), maar het gebruik van locaties voor woonschepen moeten we wel regelen in het bestemmingsplan om strijdig gebruik te voorkomen. Daarvoor is een gebruiksregeling opgenomen.

Toelichting op bestemmingsplan
Het bestemmingsplan “Leeuwarden – Arken en woonschepen” biedt een juridisch-planologische regeling voor alle locaties in de gemeente waar een ark of woonschip ligt. Er worden als het ware allemaal “postzegels” geplakt op de geldende plankaarten. In de waterbestemming is met behulp van aanduidingen duidelijk gemaakt welke ligplaatsen of stroken van ligplaatsen voor woonarken, woonschepen, recreatie-arken, museale schepen, het pannenkoekenschip of de Stânfries mogen worden gebruikt. Bij sommige arken en woonschepen horen (eigen) percelen grond. De erven bij de woonarken, woonschepen en recreatie-arken hebben een tuinbestemming gekregen: Tuin – Erf bij woonark, Tuin – Erf bij woonschip of Tuin – Erf bij recreatie-ark.

Inspraak en overleg
Gezien het conserverende karakter van dit bestemmingsplan, is besloten niet de mogelijkheid tot inspraak te geven en geen vooroverleg te voeren, maar het bestemmingsplan direct als ontwerp ter inzage te leggen en aan de overlegpartners aan te bieden voor een eventuele reactie.

Zienswijzen
Het ontwerpbestemmingsplan heeft vanaf 16 april 2020 gedurende een periode van zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn 15 zienswijzen ontvangen. Voor de reactie van ons college verwijzen wij u naar de bijlage

“Reactie- en antwoordnota zienswijzen ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden – Arken en woonschepen”. In deze bijlage wordt per zienswijze-indiener aangegeven of dit leidt tot aanpassingen van het ontwerpbestemmingsplan. De zienswijzen geven aanleiding u voor te stellen het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen en tot een ambtshalve wijziging.

Ambtshalve wijzigingen
Daarnaast zijn er ambtshalve nog een aantal wijzigingen doorgevoerd als gevolg van een omissie en een tussentijdse uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland d.d.9 februari 2021 ECLI:NL:RBNNE:2021:707 in een vergunningstraject. In het ontwerp bestemmingsplan waren drie recreatie-arken aan de Burd meegenomen als bestaande gevallen. Echter de vergunningen voor de verplaatsing van drie recreatie-arken naar de Burd is vernietigd wegens een gebrek in de verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad. Door deze vernietiging was er niet langer sprake van een bestaand geval, waardoor deze verplaatsing thans vraagt om een gedetailleerde inbestemming overeenkomstig de inhoud van de oorspronkelijke vergunning.
Het betreffen de volgende wijzigingen:

- Het in detail inbestemmen van drie recreatie-arken aan de landtong de Burd, plaatselijk bekend Burd 8025, 8026 en 8027.
- Het toevoegen van een aanduiding voor het aantal ligplaatsen ter hoogte van het Beursgebouw.

Deze wijzigingen zijn verwerkt in het document**:**
Ambtshalve aanpassing Bestemmingplan Leeuwarden Arken en woonschepen met Zaaknummer: Z226422-2020

Exploitatieplan
Door middel van de grondexploitatieregeling in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) beschikken gemeenten over mogelijkheden voor het verhalen van kosten. Hierbij valt te denken aan kosten voor het bouw- en woonrijp maken en kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan. Daarnaast hebben gemeenten sturingsmogelijkheden, omdat in het geval van grondexploitatie door derden diverse eisen en regels gesteld kunnen worden. Het betreft in dit geval een conserverend bestemmingsplan, voor bestaande arken en woonschepen. Er is geen sprake van verhaalbare kosten. Wij stellen u voor om te besluiten geen exploitatieplan vast te stellen.

Welstandscriteria Arken
Tot voor kort stond het welstandskader ten behoeve van de beoordeling van aanvragen om een ligplaatsvergunning voor woonschepen en arken in de beleidsregel “Welstand op het water”. Voor de beoordeling van woonschepen geldt per 1 december 2019 de “Welstandsnota ligplaatsen”. Voor arken moet tegelijk met het vaststellen van het bestemmingsplan een nieuw welstandskader worden vastgesteld, op basis waarvan aanvragen om een omgevingsvergunning voor arken kunnen worden beoordeeld. Er is niet voor gekozen om nieuwe regels op te stellen, omdat de bestaande regels goed voldoen. De regels voor arken uit de (voorheen) geldende beleidsregels/welstandsnotities zijn daarom samengevoegd.
Voorgesteld wordt de Welstandscriteria Arken vast te stellen.

Leeuwarden, 22 juni 2021

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester,

secretaris.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Raadsvoorstel reactie- en antwoordnota aanvullende zienswijze ontwerp-Bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen
Zaaknummer: 2021-047937

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp welstandscriteria Leeuwarden Arken en Woonschepen hebben vanaf 16 april 2020 gedurende een periode van zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn 15 zienswijzen ontvangen, waarvan 5 tevens als inspraakreactie op de welstandscriteria zijn te beschouwen. In de reactie- en antwoordnota in het raadsvoorstel Vaststellen bestemmingsplan Leeuwarden- Arken en Woonschepen "Leeuwarden - Arken en Woonschepen" (nummer Z226422-2020) wordt inhoudelijk ingegaan op de zienswijzen tegen het ontwerpbestemmingsplan en de inspraakreacties op de welstandscriteria. De zienswijzen gaven aanleiding tot het gewijzigd vaststellen van het bestemmingsplan en tot een ambtshalve wijziging.

Uw raad heeft het raadsvoorstel in juni 2021 behandeling genomen. Vervolgens is op 22 juli 2021 nog een aanvullende zienswijze binnen gekomen op het ontwerpbestemmingsplan waarop het college nog niet heeft kunnen reageren. De raad heeft drie bijeenkomsten belegd waarin het ontwerpbestemmingsplan Arken en Woonschepen wordt behandeld. De eerste bijeenkomst was op 30 augustus 2021. Bij die behandeling hebben belanghebbenden zich beroepen op de aanvullende zienswijze die nog was nagezonden. Zij hebben deze zienswijze voorgedragen en toegelicht.

Bijgaand doen wij u een voorstel toekomen voor het vaststellen van een aanvullende reactienota op het ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen, waarbij een reactie wordt gegeven op de ontvangen aanvullende zienswijze. Overigens geeft de aanvullende zienswijze ons geen geen aanleiding om de inhoud van het ontwerp-bestemmingplan te wijzigen.

Argumenten
De aanvullende zienswijze met daarbij de reactie van het college treft u in de bijlage aan. De aanvullende zienswijze betreft een herhaling van de eerdere zienswijze met een aanvulling vanwege de ambtshalve wijzigingen ten behoeve van het verplaatsen van drie recreatiearken naar de Burd te Grou.

Wij stellen u voor om de aanvullende reactie- en antwoordnota vast te stellen.

Leeuwarden, 07 september 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

Zienswijzen ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen

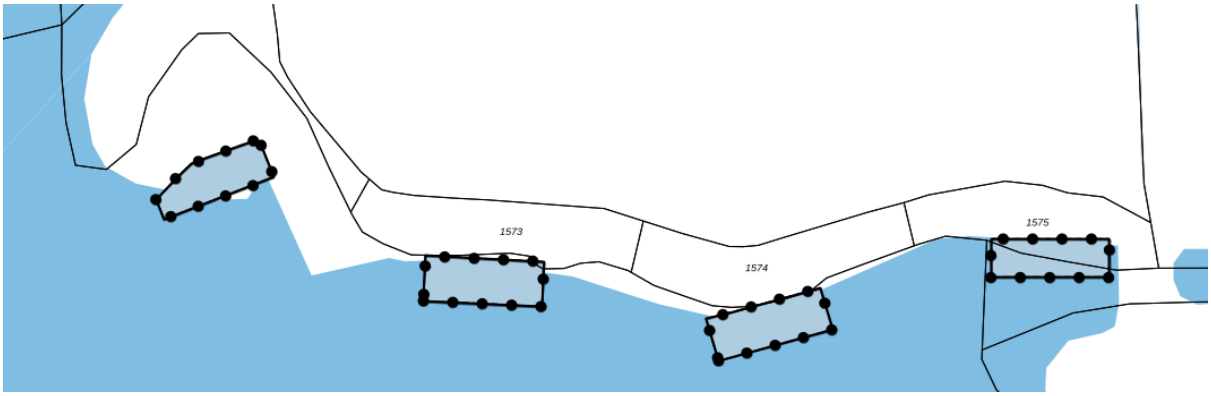
Het ontwerpbestemmingsplan "Leeuwarden – Arken en woonschepen" heeft in de periode vanaf 16 april 2020 zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn 15 zienswijzen ontvangen. Hieronder wordt de inhoud van de zienswijzen samengevat en volgt per zienswijze het gemeentelijke commentaar.

Zienswijze 1 - Eigenaar ark Burd 8001 te Grou (Biggemar)

In een mail van 24 april 2020 heeft de eigenaar van de recreatie-ark op het adres Burd 8001 te Grou een zienswijze ingediend. Aangegeven wordt dat ook het aanliggende perceel, kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1572, in eigendom is. In de 'Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen' [1] staat vermeld dat er geen erf is bij de ark op het adres Burd 8001 te Grou. Verzocht wordt dit aan te passen en het voornoemde perceel als erf op te nemen in het bestemmingsplan.

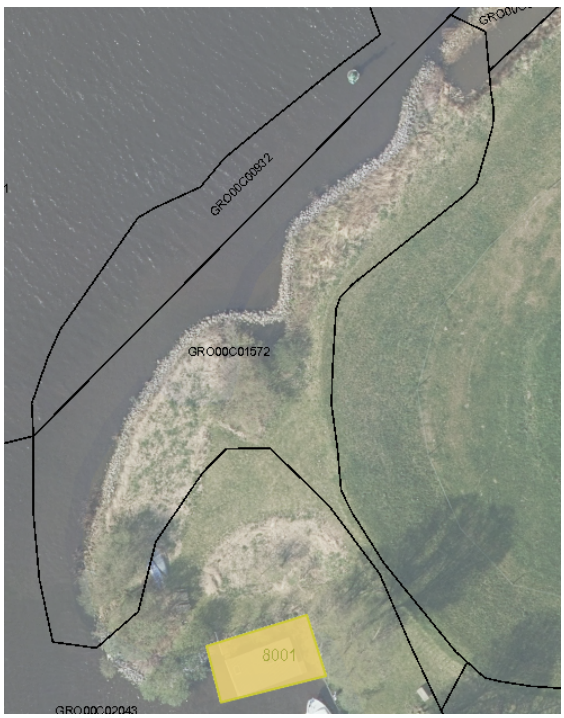
Reactie:

Op grond van de luchtfoto en de beschikbare kadastrale gegevens is geïnventariseerd of sprake is van wel dan geen erf bij arken. Voor de recreatie-ark op het adres Burd 8001 te Grou en ook voor de recreatie-arken op de adressen Burd 8002, 8003 en 8004 (zie zienswijze 2 en 3) is geconcludeerd dat geen sprake is van een erf bij de recreatie-ark. Alleen de ligplaats van de ark is opgenomen met de bestemming Water en aanduiding recreatie-ark. Zie onderstaand fragment:

Bestemming Water t.p.v. Burd 8001, 8002, 8003 en 8004 te Grou (bron www.ruimtelijkeplannen.nl)

Het perceel grond dat de eigenaar van de recreatie-ark op het adres Burd 8001 te Grou in eigendom heeft, sluit niet aan bij de locatie van de ark. Zie afbeelding hiernaast voor de situering van Burd 8001 en het perceel GROUW sectie C nr. 1572. Het tussenliggende perceel is niet in eigendom. Voor de gewenste bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark moet het perceel aansluiten bij de aanduiding van de recreatie-ark. Dat is hier niet het geval. Ook gaat het hier om een perceel dat een stuk oever betreft van het Prinses Margrietkanaal, waarbij een inrichting als tuin ongewenst is (omdat dit niet aansluit bij de ark).

[1] Dit betreft bijlage 1 bij de toelichting van het bestemmingsplan. Dit inventarisatiedocument heeft de gemeente gemaakt. Alle ligplaatsen voor woonschepen, woonarken en recreatie-arken zijn hierin opgenomen. Ook is in dit document per ligplaats aangegeven of sprake is van een erf bij de ligplaats.

In het geldende bestemmingsplan is sprake van de bestemming “Natuurgebied met waterrecreatief medegebruik”. De gronden zijn destijds volgens onze gegevens aangekocht als “dijk met rietland”. Dit alles rechtvaardigt niet het wijzigen van de bestemming van het perceel naar Tuin- Erf bij recreatie-ark. De bestemming blijft “Natuurgebied met waterrecreatief medegebruik”.

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 2 – Eigenaar ark Burd 8002 te Grou (Biggemar)
In een mail van 13 mei 2020 heeft de eigenaar van de recreatie-ark op het adres Burd 8002 te Grou een zienswijze ingediend. Aangegeven wordt dat ook het aanliggende perceel, kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1573, in eigendom is. In de ‘Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen’ staat vermeld dat er geen erf is bij de ark op het adres Burd 8002 te Grou. Verzocht wordt dit aan te passen en het voornoemde perceel als erf op te nemen in het bestemmingsplan.

Reactie:
Zie ook onze reactie op zienswijze 1, eerste alinea en het fragment van www.ruimtelijkeplannen.nl. Voor de gewenste bestemming Tuin- Erf bij recreatie-ark moet het perceel aansluiten bij de aanduiding van de recreatie-ark. Het perceel dat in eigendom is sluit in dit geval aan bij de locatie van de ark (zie afbeelding hieronder). Doordat het eigendom van een ark niet kadastraal is vastgelegd, was niet duidelijk dat het perceel in eigendom is van de eigenaar van de recreatie-ark. Nu dat wel het geval is, kan de bestemming van het perceel bij de ark Burd 8002 worden gewijzigd naar de bestemming Tuin - Erf bij recreatie-ark.

Situering arken Burd 8002, 8003 en 8004 met aansluitende percelen (aan noordkant) in eigendom.

Conclusie:
De zienswijze leidt tot aanpassing van het bestemmingsplan. Bij de recreatie-ark op het adres Burd 8002 te Grou wordt het perceel kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1573 opgenomen als Tuin – Erf bij recreatie-ark.

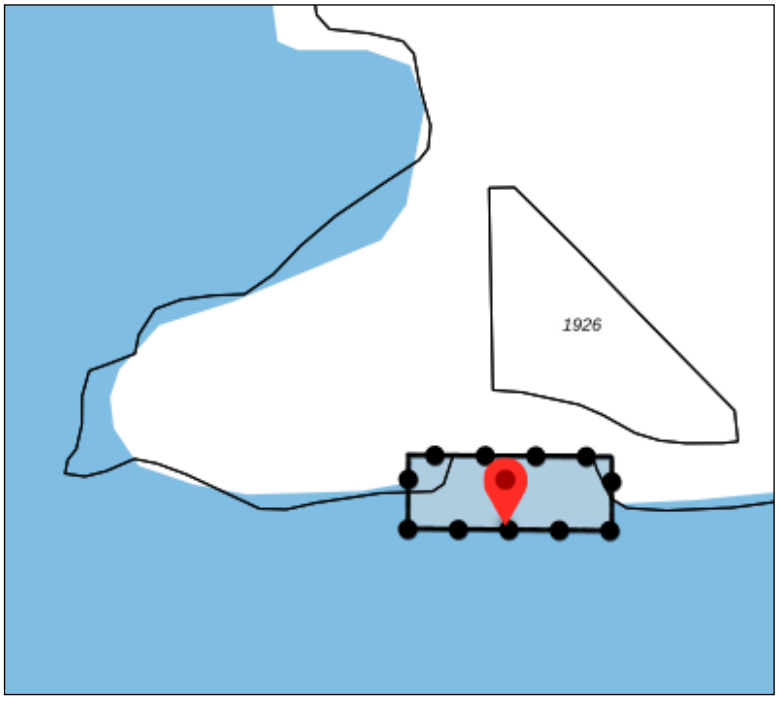
Zienswijze 3 – Eigenaar ark Burd 8004 te Grou (Biggemar)
In een mail van 6 mei 2020 heeft de eigenaar van de recreatie-ark op het adres Burd 8004 te Grou een zienswijze ingediend. Aangegeven wordt dat ook het aanliggende perceel, kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1575, in eigendom is. In de ‘Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen’ staat vermeld dat er geen erf is bij de ark op het adres Burd 8004 te Grou. Verzocht wordt dit aan te passen en het voornoemde perceel als erf op te nemen in het bestemmingsplan.

Reactie:
Zie ook onze reactie op zienswijze 1, eerste alinea en het fragment van www.ruimtelijkeplannen.nl. Voor de gewenste bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark moet het perceel aansluiten bij de aanduiding van de recreatie-ark. Het perceel dat in eigendom is sluit in dit geval aan bij de locatie van de ark (zie afbeelding vorige pagina bij zienswijze 2). Doordat het eigendom van een ark niet kadastraal is vastgelegd, was niet duidelijk dat het perceel in eigendom is van de eigenaar van de recreatie-ark. Nu dat wel het geval is, kan de bestemming van het perceel bij de ark Burd 8004 worden gewijzigd naar de bestemming Tuin - Erf bij recreatie-ark.

Conclusie:
De zienswijze leidt tot 2 aanpassingen. Bij de recreatie-ark op het adres Burd 8004 te Grou wordt het perceel kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1575 opgenomen als Tuin – Erf bij recreatie-ark. Ook wordt het tussenliggende perceel (bij de recreatie-ark op het adres Burd 8003) kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1574 opgenomen als Tuin – Erf bij recreatie-ark. Dit laatste betreft een ambtshalve wijziging.

Zienswijze 4 – Eigenaar ark Burd 8005 te Grou (Biggemar)
In een mail van 26 april 2020 heeft de eigenaar van de recreatie-ark op het adres Burd 8005 te Grou een zienswijze ingediend. Aangegeven wordt dat ook het aanliggende perceel, kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1926, in eigendom is. In de 'Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen' staat vermeld dat er geen erf is bij de ark op het adres Burd 8005 te Grou. Verzocht wordt dit aan te passen en het voornoemde perceel als erf op te nemen in het bestemmingsplan.

Reactie:
Op grond van de luchtfoto en de beschikbare kadastrale gegevens is geïnventariseerd of sprake is van wel dan geen erf bij arken. Voor de recreatie-ark op het adres Burd 8005 te Grou is geconcludeerd dat geen sprake is van een erf bij de recreatie-ark. Alleen de ligplaats van de ark is opgenomen met de bestemming Water en aanduiding recreatie-ark. Zie onderstaande afbeelding.

Situering ark Burd 8005 en perceel GROUW sectie C nr. 1926.

Het perceel grond dat de eigenaar van de recreatie-ark op het adres Burd 8005 te Grou in eigendom heeft, sluit niet aan bij de locatie van de ark. Het perceel dat ertussen ligt is niet in eigendom. Voor de gewenste bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark moet het perceel aansluiten bij de aanduiding van de recreatie-ark. Dat is hier niet het geval.

In het geldende bestemmingsplan is sprake van de bestemming "Natuurgebied". Dit alles rechtvaardigt niet het wijzigen van de bestemming van het perceel naar Tuin- Erf bij recreatie-ark. De bestemming blijft "Natuurgebied".

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijzen 5 t/m 9 – Belanghebbenden/eigenaars arken Meersweg 1001/1003/1005 te Grou
Er zijn 5 identieke zienswijzen via de mail ingediend op de datums 21, 22, 23 en 24 mei 2020. Deze 5 zienswijzen hebben allen betrekking op de Burd 8025, 8026 en 8027 en de ligplaatsen met adres Meersweg 1001, 1003 en 1005 te Grou. Eerder is door de raad een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd, waarna een omgevingsvergunning is verleend voor de verplaatsing van de arken van de Meersweg naar de percelen Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou. De percelen aan de Burd zijn in dit plan voorzien van de bestemming Water en aanduiding recreatie-ark. Ook zijn er bij deze percelen erven opgenomen conform de verleende vergunning. De ligplaatsen aan de Meersweg zijn "uitbestemd", door alleen de bestemming Water op te nemen en geen aanduiding meer op te nemen voor de ligplaatsen.

De rechtspositie van de eigenaren van drie recreatie-arken en de percelen op de Burd worden naar hun mening niet voldoende gewaarborgd. Vanwege de opgenomen afmetingen in artikel 3.2 sub b voor recreatie-arken, die beperkend worden geacht. Ook zijn de maatvoeringen op de plankaart anders. Het verdient de voorkeur de inhoud van de verleende omgevingsvergunning (nr. 11026949) op te nemen in het ontwerpbestemmingsplan, zowel ten aanzien van de maatvoering van de arken als de maatvoering van de berging. Ook de welstandscriteria zouden moeten worden aangepast conform het stedenbouwkundig en landschapsplan dat deel uitmaakt van de omgevingsvergunning. De uitbestemming van de ligplaatsen aan de Meersweg is akkoord als sprake is van onherroepelijke inbestemming van de arken aan de Burd conform de verleende omgevingsvergunning.

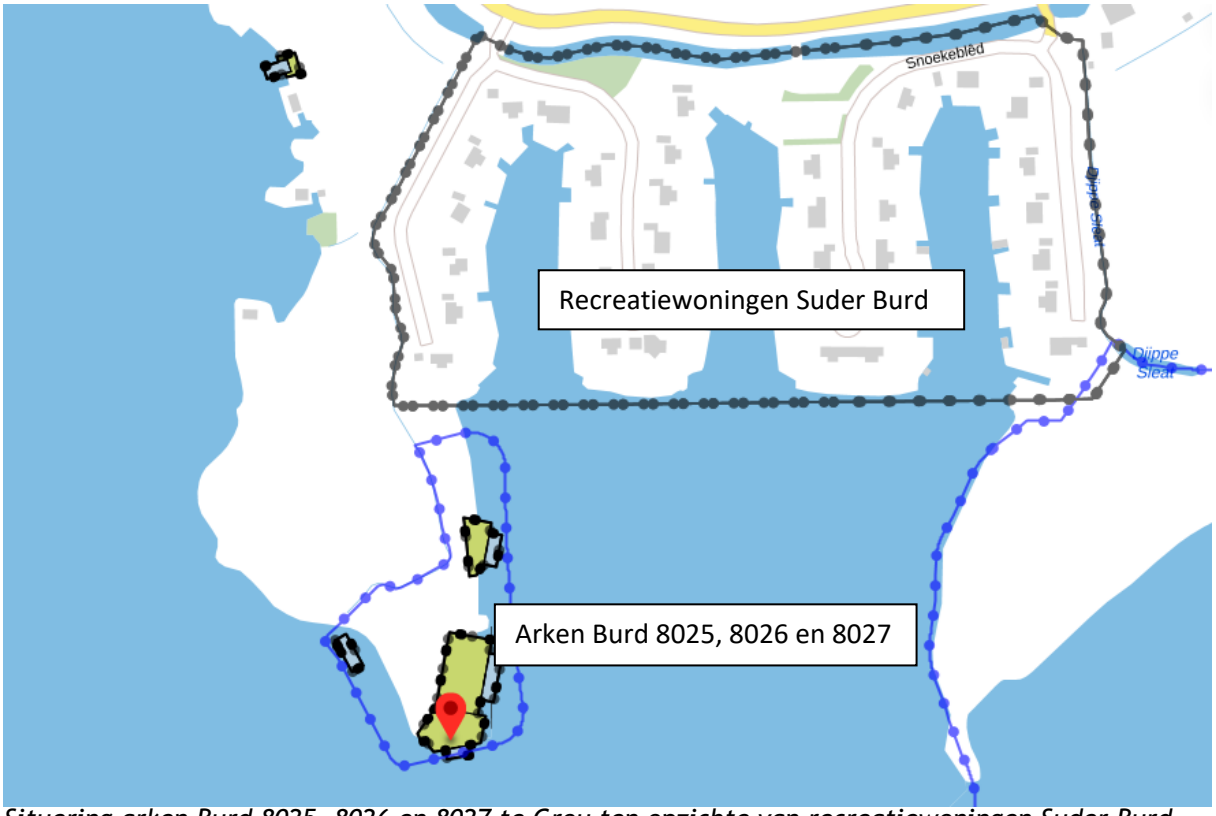
Reactie:
De intentie was om in dit bestemmingsplan voor arken en woonschepen één regeling op te nemen voor alle recreatie-arken. De recreatie-arken aan de Burd 8025, 8026 en 8027 zijn na het doorlopen van een aparte planologische procedure al vergund in 2019. Daarom werd er vanuit gegaan dat de arken voor de inwerkingtreding van dit bestemmingsplan verplaatst zouden zijn van de Meersweg naar deze locaties. Men zou daardoor geen hinder ondervinden van de regeling zoals opgenomen in dit bestemmingsplan. De arken zouden passen binnen de mogelijkheden van het bestemmingsplan op grond van het overgangsrecht.

Gelet op de ingediende zienswijzen is de conclusie dat één regeling voor alle recreatie-arken niet volstaat. De verleende omgevingsvergunning voor de arken op de nieuwe locaties aan de Burd had ook moeten worden verwerkt in het bestemmingsplan. Een initiatief dat voldoende mate van concreetheid bevat moet worden meegenomen in een bestemmingsplan. Over dit initiatief heeft zowel de gemeenteraad als het college al een positief besluit genomen, daarmee is het concreet genoeg. Dat beroep is ingediend tegen het besluit tot het verlenen van de omgevingsvergunning, verandert dit niet. De arken en bergingen zullen conform de verleende omgevingsvergunning worden inbestemd met een specifieke aanduiding. Ook het stedenbouwkundig- en landschapsplan zal aan deze ligplaatsen en erven worden gekoppeld in het bestemmingsplan. Dit plan bevat geen welstandscriteria voor de Arken en zal daarom niet daarin worden opgenomen.

Aangezien er sprake is van een verplaatsing van arken en niet van het realiseren van extra arken komen de ligplaatsen aan de Meersweg te vervallen na de verplaatsing van de betreffende arken. Daarom moeten die uit het bestemmingsplan worden gehaald. Aangezien dit bestemmingsplan zowel de inbestemming van de arken aan de Burd als de uitbestemming van de ligplaatsen aan de Meersweg regelt, zullen de inbestemming en uitbestemming waarschijnlijk tegelijkertijd onherroepelijk worden. Het kan wel zijn, vanwege eventueel beroep en voorlopige voorziening, dat het deel van het bestemmingsplan met de wegbestemde ligplaatsen wel in werking treedt en de nieuwe ligplaatsen niet. Het hele bestemmingsplan wordt echter pas onherroepelijk als de rechter heeft geoordeeld over het beroep. Als de nieuwe ligplaatsen inderdaad in beroep worden vernietigd, zal een reparatieplan een nieuwe plek moeten aanwijzen of de oude ligplaatsen moeten herstellen. Het overgangsrecht biedt in dat geval de oplossing. Als de arken nog gebruik maken van de ligplaatsen op het moment dat dit bestemmingsplan in werking treedt, dan kunnen ze daar nog blijven liggen op grond van het overgangsrecht. Voor de ark die al is verplaatst geldt dat, als het gebruik op de oude ligplaats nog niet langer dan een jaar is onderbroken sinds de inwerkingtreding van het bestemmingsplan voor de plek aan de Meersweg, dat dan de ark zonder meer teruggeplaatst kan worden naar de oude plek, dit valt dan ook nog onder het overgangsrecht.

Conclusie:
De zienswijzen leiden tot aanpassing van het bestemmingsplan conform de verleende omgevingsvergunning (nr. 11026949). In de bestemming Water zal voor alle drie arken een specifieke aanduiding worden opgenomen, met daaraan gekoppeld in de regels de specifieke maatvoering voor de vergunde arken. In de bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark zal een aanduiding worden opgenomen voor het realiseren van de bergingen, waardoor op grond van de regels de vergunde bergingen qua maatvoering worden toegestaan. Ook het stedenbouwkundig- en landschapsplan zal aan de ligplaatsen en erven worden gekoppeld in het bestemmingsplan. In de toelichting zal worden ingegaan op deze specifieke situatie ter onderbouwing van de nieuwe aanduidingen. Voor de motivering wordt hierbij verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing en het stedenbouwkundig- en landschapsplan welke deel uitmaken van de verleende omgevingsvergunning. De inspraakreacties op de welstandscriteria leiden niet tot wijzigingen.

Zienswijze 10 - Eigenaren recreatiewoningen nabij Burd 8025/8026/8027 te Grou
Per brief van 26 mei 2020 is een zienswijze ingediend met betrekking tot de drie recreatie-arken (met bijbehorende bebouwing, tuinen, terreinen en andere voorzieningen) op de adressen Burd 8025, 8026 en 8027. De zienswijze is namens eigenaren van nabijgelegen recreatiewoningen op De Suder Burd ingediend. Zij hebben rechtstreeks zicht op de voorgenomen locatie van de recreatie-arken en andere bouwwerken. Het open, gave en natuurlijke karakter van de landtong zou bewaard moeten blijven. Nieuwe bebouwing in dit (natuur)gebied is in strijd met provinciaal en gemeentelijk beleid, dat pleit voor behoud van openheid en natuur. Ook is sprake van een “nieuwe stedelijke ontwikkeling” als bedoeld in artikel 3.1.6 lid 2 Bro, waarvan in de toelichting niet gemotiveerd wordt waarom deze niet binnen bestaand stedelijk gebied kan worden gerealiseerd.

Situering arken Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou ten opzichte van recreatiewoningen Suder Burd.

In de zienswijze wordt ook ingegaan op de verleende omgevingsvergunningen voor de arken en aanlegvoorzieningen. Men is van mening dat de verleende omgevingsvergunningen in strijd zijn met het ontwerpbestemmingsplan (planregels voor recreatie-arken artikel 3.2 sub b en regels voor tuinen artikel 6). Gemotiveerd wordt waarom hier geen noodzaak is voor drie nieuwe ligplaatsen

voor arken. Ook wordt gemotiveerd dat geen sprake is van verplaatsing van arken van Minne Finne naar deze locatie. Het bestemmingsplan biedt ook ruimte voor andere arken, het creëert dus drie nieuwe ligplaatsen. De zeilkwaliteit van aangrenzend water zal nadelige gevolgen ondervinden van arken en beplanting. Verzocht wordt het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen, zonder deze drie recreatie-arken.

Reactie:
Een groot deel van de inhoud van deze zienswijze is ook opgenomen in het beroepschrift inzake de verleende omgevingsvergunning. Wij hebben in het kader van het beroep daarop gereageerd (zie bijlage 1 verweerschrift) en reageren nu alleen op de punten ten aanzien van dit bestemmingsplan.

Er wordt terecht geconstateerd dat de verleende omgevingsvergunning voor de arken en bijgebouwen in strijd is met het ontwerpbestemmingsplan. Zoals aangegeven in onze reactie op de zienswijzen 5 t/m 9 – waar wij hier ook naar verwijzen - zullen wij het bestemmingsplan aanpassen conform de verleende omgevingsvergunning. Ook zal in de toelichting worden ingegaan op deze specifieke situatie. Voor de motivering wordt hierbij verwezen naar de ruimtelijke onderbouwing en het landschapsplan welke deel uitmaken van de verleende omgevingsvergunning. Dit volstaat voor de onderbouwing van de drie recreatie-arken (met bijbehorende bebouwing, tuinen, terreinen en andere voorzieningen) op de adressen Burd 8025, 8026 en 8027.

Het bestemmingsplan creëert hier drie nieuwe ligplaatsen, conform de verleende vergunning. Er vervallen echter ook drie ligplaatsen aan de Meersweg (Minne Finne), deze ligplaatsen dienen ter vervanging. Inderdaad kunnen op de drie nieuwe ligplaatsen ook andere recreatie-arken komen, als die arken voldoen aan het bestemmingsplan en de welstandscriteria Arken. Aangezien de ligplaatsen aan de Meersweg worden wegbestemd, blijft het aantal ligplaatsen onveranderd.

Conclusie:
De zienswijze komt deels overeen met de zienswijzen 5 t/m 9 ten aanzien van het bestemmingsplan en voor dat deel is aanpassing van het bestemmingsplan nodig. Zie conclusie zienswijzen 5 t/m 9. Voor het overige leidt de zienswijze niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 11 – Grouster Watersport Vereniging m.b.t. Burd 8025/8026/8027 te Grou
In een mail van 25 mei 2020 heeft de Grouster Watersport Vereniging een zienswijze ingediend. De zienswijze betreft de beplanting in de tuinen bij de arken Burd 8025, 8026 en 8027. Deze beplanting zal voor meer luwte zorgen, waardoor vrij zeilen in dit stuk water bij bepaalde windrichting niet meer mogelijk is. Er wordt bezwaar gemaakt tegen hogere beplanting dan de hoogte van de arken. Gerekend vanaf het water zou de beplanting niet hoger moeten zijn dan drie meter en tussen de arken zouden gaten in de beplanting moeten blijven, zodat de wind er tussendoor kan. Dat er beplanting rondom de arken komt is een goede zaak om deze te camoufleren in het landschap, echter een grote luwte veroorzakende beplanting, is voor zeilers niet acceptabel.

Reactie:
Eerder is door de raad een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van deze drie arken aan de Burd, waarna een omgevingsvergunning is verleend. Onderdeel van deze vergunning is het landschapsplan met daarin de beplanting ter plaatse van de tuinen bij de arken. In dit bestemmingsplan wordt datgene vastgelegd wat eerder is vergund, waaronder de tuinen bij de arken. De hoogte van beplanting kan in een bestemmingsplan niet worden beperkt. Op grond van de geldende bestemming Natuurgebied was ook (hoge) beplanting mogelijk. In die zin verandert de bestemming niets aan de mogelijkheden.

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 12 – Stichting Behoud Fries Cultuurlandschap m.b.t. Burd 8025/8026/8027 te Grou
In een mail van 27 mei 2020 heeft de Stichting Behoud Fries Cultuurlandschap een zienswijze ingediend. De zienswijze betreft de beplanting in de tuinen bij de arken Burd 8025, 8026 en 8027. Gevraagd wordt om in de regels voor de tuinen bij de nieuwe ligplaatsen beperking op te nemen voor de hoogte van de planten. Dit als maatregel tegen weidevogelpredatie door roofvogels en om te voorkomen dat de zeilende recreatievaart hinder ondervindt van luwte.

Reactie:
Wij verwijzen naar onze reactie op zienswijze 11.

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 13 – Stichting Vlietvaardig m.b.t. Vlietzone
In een mail van 26 mei 2020 heeft de Stichting Vlietvaardig een zienswijze ingediend. De stichting zet zich in voor de leefbaarheid van de Vlietzone. Dit ontwerpbestemmingsplan heeft betrekking op een deel van de Vlietzone, namelijk de Emmakade (Noordzijde), de Oostergrachtswal en de Oostersingel.

Complimenten worden gegeven voor de gedetailleerdheid van het plan, waarin tot op het niveau van het individuele schip, zoals de Stânfries en het pannenkoekenschip, is gekeken. Ook voor het feit dat uit de regels blijkt dat, voor zover er in een ark een bêd & brochje wordt gehuisvest, dit alleen mogelijk is wanneer de exploitant de hoofdbewoner is en daadwerkelijk op het adres woont. Ook dat het voeren van een seksinrichting is uitgesloten, wordt als positief beschouwd.

Op de volgende punten maakt de stichting bezwaar tegen het plan:
1. Het verbod op erotische dienstverlening is onvoldoende concreet geformuleerd om daadwerkelijk te borgen dat erotische dienstverlening vanuit arken niet zal plaatsvinden.
2. Het feit dat een ark bewoond mag worden door ‘een huishouden’. De definitie is zo ruim dat ook studenten of seizoenswerkers als een huishouden kunnen worden beschouwd. Een huishouden per woonark geeft ruimte aan verkapte kamerverhuur en derhalve overlast. Verzocht wordt aan te sluiten bij de regel die geldt voor Bêd en Brochje dat de eigenaar niet alleen de hoofdbewoner moet zijn, maar ook woonachtig moet zijn op het adres. Dit sluit aan bij het feitelijke gebruik van het merendeel van de arken en voorkomt dat huisjesmelkers woonarken uitmelken als verhuurobject, zoals in de Vlietzone gebeurt.
3. De aanwijzing van de Oostersingel als een gebied waar woonarken mogen liggen. Deze uitzonderingspositie binnen de grachten van de stad Leeuwarden is niet gemotiveerd, past niet in een goede ruimtelijke ordening van een gracht waaraan monumentale pakhuizen staan, past niet in de toekomstvisie van de wijk en schuurt met het plan van aanpak om de wijk weer veilig en leefbaar te maken. Verzocht wordt om een uitsterfbeleid voor de arken om de historie te laten herleven, door aan de Oostersingel weer ligplaatsen te bieden aan de SKS-skûtsjes van Huzum en Leeuwarden.

Reactie:
Met dank voor de complimenten.
Hierbij onze reactie op de ingebrachte bezwaren:
1. De definitie van seksinrichting is standaard opgenomen in bestemmingsplannen van de gemeente Leeuwarden en heeft tot heden niet geleid tot onduidelijkheden. Wij zien geen redenen om een nadere definitie op te nemen.
2. De definitie van huishouden zorgt ervoor dat sprake moet zijn van het voeren van een duurzame (gemeenschappelijke) huishouding waarbij sprake is van onderlinge verbondenheid en continuïteit in de samenstelling ervan. De definitie zorgt ervoor dat ook minder traditionele vormen van een huishouden zijn toegestaan. Het kamergewijs verhuren past niet binnen de definitie van huishouden. Het is niet mogelijk om via het bestemmingsplan zelfbewoning door de eigenaar van een pand of ark af te dwingen. Zelfbewoning kan wel via een Huisvestingsverordening worden opgelegd. Een

Huisvestingsverordening kan alleen worden ingesteld als er aantoonbaar sprake is van een tekort aan betaalbare woningen binnen de gemeente. Daarvan is geen sprake. Wij zien op dit moment geen mogelijkheden om zelfbewoning door een eigenaar te verplichten.

3. Het toestaan van arken aan de Oostersingel vloeit voort uit de bestaande situatie. In het geldende bestemmingsplan was geen onderscheid gemaakt tussen ligplaatsen voor arken en ligplaatsen voor woonschepen. Dat wordt met dit bestemmingsplan wel duidelijk dit onderscheid. Binnen de grachten van de binnenstad van Leeuwarden zijn inderdaad alleen arken aanwezig aan de Oostersingel, voor het overige zijn alleen woonschepen toegestaan. Op grond van de uitgegeven ligplaatsenvergunningen zijn eerder arken toegestaan aan de Oostersingel. Er is een aantal jaren geleden wel onderzocht of dit teruggedraaid kan worden: of het mogelijk is de arken met uitsterfbeleid te weren. Dit bleek niet mogelijk. De arken hebben een zakelijke vergunning, dat is anders als bij een schip. Daar is sprake van een persoonlijke vergunning. Wordt het schip verkocht, dan moet het schip weg. Bij arken gaat dit niet op. Als een ark wordt verkocht, dan is dat inclusief ligplaats. Wij kunnen de ligplaatsen niet weghalen, dan ontnemen wij de eigenaars van de arken een recht.

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 14 – Eigenaren agrarisch bedrijf m.b.t. Leppedyk 1011 te Grou
Per brief van 23 mei 2020 is een zienswijze ingediend tegen de ligplaats op het adres Leppedyk 1011 te Grou en de bestemmingswijziging van het aanliggende perceel.

In het huidige geldende bestemmingsplan (Buitengebied 2008, gemeente Boarnsterhim) heeft dit adres en de bijbehorende percelen, geen ligplaats voor een ark en/of woonschip en heeft het gehele perceel de bestemming ‘agrarisch gebied’, het noordelijke perceel met de bijbehorende loods heeft de bestemming ‘niet-agrarisch bedrijf’, zo staat in de zienswijze.

Op het adres Leppedyk 1011 ligt op dit moment een ark, welke diende als bedrijfswoning. Het bedrijf is echter niet meer actief, er vinden al jaren geen activiteiten meer plaats. De eigenaar is in 2011 overleden en de weduwe woont er nog. Bij navraag, zowel bij gemeente als bij de provincie, is er geen ligplaatsvergunning voor dit adres bekend en/of afgegeven.
In het ontwerpbestemmingsplan wordt een permanente ligplaats aangegeven bij Leppedyk 1011 en krijgt het gehele perceel ten zuiden van het perceel met bestemming ‘niet-agrarisch bedrijf’ de bestemming tuin/erf krijgen, in plaats van agrarisch gebied.

Indieners van de zienswijze hebben een agrarisch bedrijf ten zuiden van dit gebied. Hun landerijen grenzen hieraan en de toegangsweg loopt oostelijk langs het perceel. In het verleden en ook nu heeft men last ondervonden van de bewoners in de arken aan de Leppedyk, welke hun toegangsweg is. O.a. tegenhouden van het loonbedrijf en zelfs blokkeren van de weg. Door de bestemmingswijziging komt de woonbestemming dichter bij het agrarisch bedrijf dat tot beperking kan leiden.

Fragment ontwerpbestemmingsplan.

Reactie:
Het bestemmingsplan Buitengebied 2008 van de voormalige gemeente Boarnsterhim is niet (meer) het geldende bestemmingsplan voor deze locatie. Op grond van het bestemmingsplan Woonschepen,

dat in 2013 door Boarnsterhim is vastgesteld, is er al wel een ligplaats voor deze ark op het adres Leppedyk 1011. Deze ligplaats met tuin hebben wij precies overgenomen uit dat bestemmingsplan. Er is derhalve sprake van een bestaande planologische situatie.

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 15 – Eigenaar kadastraal perceel Oude Lune (tussen 1a en 1b) te Leeuwarden
In een mail van 27 mei 2020 is een zienswijze ingediend met betrekking tot de (nieuwe) ligplaats voor een woonark aan de Oude Lune tussen 1a en 1b. Indiener van de zienswijze is eigenaar van het kadastrale perceel waar de ligplaats op gesitueerd is en een groot deel van de bijbehorende tuin. De eigenaar heeft aangegeven hier graag een woonark te willen situeren. Op dit moment betreft deze locatie nog een klein haventje, waar geregeld overlast wordt veroorzaakt door (hang)jongeren. De locatie, tussen bestaande ligplaatsen voor woonarken in, is ruimtelijk gezien geschikt voor een woonark en daarom in het ontwerpbestemmingsplan opgenomen als ligplaats voor een woonark met daarbij behorende tuin.

De zienswijze betreft de situering van de ligplaats. Verzocht wordt deze 4 meter verder in het water te situeren. Daardoor komt de ligplaats 4 meter in gemeentewater te liggen, ongeveer op dezelfde lijn als de arken aan de rechterzijde (Oude Lune 1b en verder). Er blijft dan meer ruimte over - tussen de ligplaats en het pad - voor de tuin, wat de indiener van de zienswijze graag wil.

Reactie:
De ligplaats is in het ontwerpbestemmingsplan op één lijn gesitueerd met de ligplaatsen van de arken aan de linkerzijde (Oude Lune 1 en 1a). De buitenste lijn van de bestemming Water (en de aanduiding voor de ligplaats) ligt daarbij op de eigendomsgrens. Zie onderstaande afbeelding.

Fragment www.ruimtelijkeplannen.nl ontwerpbestemmingsplan met kadastrale grens en luchtfoto.

Op grond van de ingediende zienswijze is onderzocht in hoeverre medewerking kan worden verleend aan dit verzoek. De watergang (de Potmarge) is eigendom van de gemeente, maar de provincie is hier nautisch beheerder. Wij hebben hun advies gevraagd in verband met de doorvaartbreedte. Door de provincie is aangegeven dat de ark niet voor beide naastliggende arken mag komen te liggen, omdat anders de doorvaartbreedte te veel wordt versmald.

Deze (rode) lijn – tussen beide arken – is daarvoor maatgevend:

Ook is de kanttekening geplaatst, dat als de ark precies op deze lijn tussen beide naastliggende arken komt te liggen, dat dan geen bootjes langszij mogen liggen. Geadviseerd wordt om de ark meer naar achter te situeren. Overigens moet voor voorzieningen in het water of op de oever (beheerszone 5 meter) ook getoetst worden of ontheffing nodig is in het kader van de Vaarwegenverordening Fryslân 2014.

Gelet op dit advies van de provincie zou alleen een “scheve ligplaats” meer ruimte creëren voor een tuin. Hierover is advies ingewonnen bij de stedenbouwkundige van de gemeente. De verspringing van de bestaande arken Oude Lune 1a en 1b is te verklaren door de knik in het pad ter hoogte van de ark Oude Lune 1b. Ter plaatse van die ark is sprake van een grotere tuin. Dit is een uitzondering. Dat rechtvaardigt niet een “scheve ligplaats” tussen Oude Lune 1a en 1b. Dit wordt stedenbouwkundig gezien niet wenselijk geacht, aangezien de overige arken op één lijn liggen.

Gelet op bovenstaande adviezen, wordt geen medewerking verleend aan het verzoek om de ligplaats 4 meter verder in het water te situeren.

Conclusie:
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Aanpassingen bestemmingsplan n.a.v. zienswijzen
De zienswijzen leiden tot aanpassingen in het bestemmingsplan, die hierna worden opgesomd.

De aanpassingen op de verbeelding betreffen:
- Bij de recreatie-ark op het adres Burd 8002 te Grou wordt het perceel kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1573 opgenomen als Tuin – Erf bij recreatie-ark.
- Bij de recreatie-ark op het adres Burd 8004 te Grou wordt het perceel kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1575 opgenomen als Tuin – Erf bij recreatie-ark.
- Ter plaatse van de recreatie-arken op het adres Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou wordt in de bestemming Water voor alle drie arken een specifieke aanduiding opgenomen voor de maatvoering van de vergunde arken.
- Bij de recreatie-arken op het adres Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou wordt in de bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark een specifieke aanduiding opgenomen voor de maatvoering van de vergunde bergingen.

De aanpassingen in de regels betreffen:

- In de bestemming Water worden in artikel 3.2 onder b, waar de bouwregels staan voor het bouwen van recreatie-arken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-arkenligplaats', bouwregels toegevoegd voor de maatvoering van de vergunde arken op het adres Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou, conform de verleende omgevingsvergunning (nr. 11026949) ter plaatse van de specifieke aanduiding hiervoor.
- In de bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark worden in artikel 6.2.1, waar de bouwregels staan voor bijbehorende bouwwerken, bouwregels toegevoegd voor de maatvoering van de vergunde bergingen bij de arken op het adres Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou, conform de verleende omgevingsvergunning (nr. 11026949) ter plaatse van de specifieke aanduiding hiervoor.
- In de bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark worden in artikel 6.4.1, waar de strijdig gebruiksregels zijn opgenomen, strijdig gebruiksregels toegevoegd voor een gebruik van de aanliggende recreatie-ark als de tuin niet wordt aangelegd en in stand gehouden zoals opgenomen in het stedenbouwkundig- en landschapsplan voor de recreatie-arken op het adres Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou, welke als bijlage bij de regels wordt opgenomen.
- Als bijlage bij de regels wordt opgenomen het stedenbouwkundig- en landschapsplan welke deel uitmaakt van de verleende omgevingsvergunning (nr. 11026949) voor de recreatie-arken op het adres Burd 8025, 8026 en 8027 te Grou.

Ambtshalve wijziging bestemmingsplan

Naar aanleiding van de zienswijzen t.a.v. Burd 8002 en Burd 8004 te Grou is ook een ambtshalve wijziging voor het tussenliggende perceel nodig.

De aanpassing op de verbeelding betreft:

- Bij de recreatie-ark op het adres Burd 8003 te Grou wordt het perceel kadastraal bekend GROUW, sectie C, nummer 1574 opgenomen als Tuin – Erf bij recreatie-ark.

Bijlage 1 – Verweerschrift beroep (bij zienswijze 10)

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14 058

www.leeuwarden.nl
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

KVK-nummer 59734817
BTW-nummer NL 0019.03.664.B01

Gemeente Leeuwarden

Rechtbank Noord-Nederland
Postbus 150
9700 AD GRONINGEN

Onderwerp: Beroep van Vereniging van Eigenaren Suder Burd te Grou
Uw kenmerk: Zaaknummer LEE 19/2200 WABOA
Ons kenmerk: 11026949
Dienst: Fysiek Domein
Sector: Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting
Contact: Peter Jager, 058 233 8577
WhatsApp:
Bijlagen: Diversen
Datum: 5 november 2019

Geacht rechtscollege,

Naar aanleiding van het beroepschrift tegen de verleende omgevingsvergunning voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatiearken bij De Burd nabij Grou doen wij u hierbij ons verweerschrift toekomen.

Hierna gaan we in op alle 80 door appellant ingebrachte bezwaarpunten.

1. In de tussen de gemeente en de Grouster Vastgoed Maatschappij B.V. (GVM) gesloten exploitatieovereenkomst is vastgelegd dat GVM zelf moet zorgen dat de arken verplaatst worden en dat de gemeente een inspanningsverplichting heeft om hier planologisch medewerking aan te verlenen.

Ad. 1
In de exploitatieovereenkomst is inderdaad vastgelegd dat de gemeente een inspanningsverplichting heeft om planologisch medewerking te verlenen aan de verplaatsing van de arken. In de overeenkomst is niet vastgelegd naar welke plek deze arken verplaatst moeten worden. Dit dient te gebeurden conform wet- en regelgeving en met instemming van de gemeenteraad.

2. In de exploitatieovereenkomst is vastgelegd dat de ark die grenst aan het toekomstig openbaar gebied verwijderd moet worden op straffe van een boete van € 5.000 per maand. De andere arken kunnen zonder juridische gevolgen en/of boetes blijven liggen. Verder is niet vastgelegd dat de arken naar De Burd verplaatst moeten worden.

Ad. 2.
In verband met het gemeentelijke belang van een vrije openbare oever, is een boeteclausule opgenomen voor de ark die zich bij het toekomstig openbaar gebied bevindt. Deze clausule is niet nodig voor de twee overige arken, aangezien de verplaatsing van deze arken voor GVM noodzakelijk is vanwege de verkoopbaarheid van de kavels. In algemene zin is vanwege de ontwikkeling van een woongebied op de Minne Finne het noodzakelijk dat de arken worden verplaatst. Er worden woningen aan het water gebouwd en in dat kader moeten de arken worden verplaatst. Er ligt ook een ark voor de nieuw aan te leggen insteekhaven en voor het toekomstig openbaar gebied. In verband met de herontwikkeling van de Minne Finne naar wonen is het uit functioneel en ruimtelijk oogpunt noodzakelijk dat de arken worden verplaatst.

3. De gemeente en GVM hebben kennelijk onderling afgesproken dat de arken verplaatst moeten worden naar De Burd. Daarover heeft met de eisers geen overleg plaatsgevonden.

Ad. 3
Voorafgaand aan het indienen van de aanvraag heeft overleg plaatsgevonden met de VVE van het recreatiepark. In verband met de bezwaren van de VVE is gekeken naar een mogelijk andere plek voor de arken. Vanwege zwaarwegende provinciale bezwaren in verband met de Ecologische Hoofdstructuur is deze alternatieve plek niet haalbaar gebleken. De wettelijk voorgeschreven procedure is doorlopen.

4. Er is een omgevingsvergunning verleend voor woon- en recreatiearken op de Burd met bijgebouwen, tuinen en boothellingen. Er is geen enkele aanleiding om op de nieuwe locatie extra voorzieningen toe te voegen die aan de Minne Finne niet aanwezig zijn.

Ad. 4
Anders dan appellant schijft is er geen medewerking verleend aan woon- en recreatiearken, maar alleen aan het afmeren van recreatiearken. Naast deze arken wordt ook ruimte geboden voor tuinen en kleinschalige bijgebouwtjes. Aan deze gebouwtjes en de inrichting van het terrein worden de nodige kwaliteitseisen gesteld. Wij zijn dan ook positief over de landschappelijke inpassing van de arken, tuinen en bijgebouwtjes.

5. De gemeente en GVM zijn contractueel overeengekomen dat de arken verplaatst moeten worden. Aan dit zelf gecreëerde belang mag weinig gewicht worden toegekend. Ook is enige schijn van belangenverstrengeling gewekt.

Ad.5
Vanwege de nieuwbouw op de Minne Finne is de verplaatsing van de arken noodzakelijk. Dit heeft echter geen invloed van de beoordeling van de geschiktheid van de arken op de nieuwe plek. De arken zijn op de nieuwe locatie aan De Burd ruimtelijk en planologisch passend. Hiervoor verwijzen wij u naar de ruimtelijke onderbouwing bij de omgevingsvergunning.

6. Uit niets blijkt dat de eigenaren bereid zijn te verplaatsen naar De Burd. De vergunning biedt de ruimte om aan de Burd drie andere arken aan te leggen dan de thans aan de Minne Finne gelegen arken. De vergunning biedt op de nieuwe locatie meer planologische mogelijkheden dan de huidige situatie aan de Minne Finne. Verwezen wordt naar de spelregels in de 'Notitie innemen van een ligplaats voor recreatieve woonschepen' van 1998.

Ad. 6
Anders dan appellant beweert gaat het wel degelijk om het verplaatsen van arken. De eigenaren van de arken hebben schriftelijk aangegeven hun arken te verplaatsen naar de Burd als de vergunning onherroepelijk is, zie bijlage 1. Als de omgevingsvergunning voor het planologisch mogelijk maken van de arken aan de Burd in rechte onherroepelijk is, dan zal de aanleg van arken aan de Minne Finne planologisch onmogelijk worden gemaakt. Verder is het water in eigendom bij de gemeente. De gemeente zal geen toestemming meer verlenen om hier nieuwe of andere arken af te meren. Tenslotte zijn de desbetreffende gronden aan De Burd voor het afmeren van de arken en de aanleg van de tuinen door GVM aangekocht van de Marrekrite. Dus ook vanwege de eigendomssituatie is het onmogelijk dat aan De Burd andere arken worden aangelegd dan de huidige arken aan de Minne Finne.
De planologische ruimte die op de nieuwe locatie wordt geboden voldoet aan alle gemeentelijke en provinciale landschappelijke vereisten. Verder zijn de criteria van de 'Notitie innemen van een ligplaats voor recreatieve woonschepen' van 1998 niet meer van toepassing. In verband met het samengaan van de gemeente Leeuwarden en de gemeente Boarnsterhim heeft er harmonisatie van beleid plaatsgevonden. In dat kader zijn er diverse beleidsdocumenten geactualiseerd en ingetrokken. Het beleid dat niet herzien of ingetrokken is, is twee jaar na de herindeling van rechtswege komen te vervallen. Als gevolg hiervan is de 'Beleidsnotitie Innemen van een ligplaats voor recreatieve woonschepen van 1998' niet meer van kracht.

7. Er moeten hoge eisen worden gesteld aan de arken en de overige voorzieningen omdat deze een ernstige en ingrijpende inbreuk zijn op het thans geldende regime (natuur, gaaf gebied, open landschap).

Ad. 7
Anders dan appellant beweert zijn wij van opvatting dat er geen sprake is van een forse inbreuk op de voorschriften en waarden van het gebied. Het gaat om het verplaatsen van bestaande arken in het Pikmeer. Buiten de te verplaatsen recreatiearken bevindt zich op en aan de Burd (ook dit deel van De Burd), reeds een groot aantal recreatiewoningen en -arken, zie hiervoor bijlage 2. Daarnaast is in datzelfde gebied ook een groot park met 35 ruime recreatiewoningen op grote percelen gerealiseerd. Dit recreatiepark is (inclusief geprivatiseerd water) ca. 87.000 m2 groot, zie bijlage 3. In dat opzicht is er feitelijk geen sprake van een 'gaaf open landschap en natuurgebied'. Juist dit park met vakantiewoningen heeft een zeer grote impact op de omgeving.

Dit betekent natuurlijk niet dat dit een vrijbrief is om ongebreideld door te gaan met het toestaan van arken en/of bebouwing in dit gebied. En daar is ook geen sprake van. Het gaat in dit geval om het verplaatsen van arken en niet om het toestaan van nieuwe arken; er is derhalve geen sprake van toename van het aantal arken in het Pikmeer. Bovendien worden de arken op de nieuwe plek uitermate zorgvuldig ingepast in het landschap.

De arken en de bijbehorende bouwwerken zijn inderdaad in strijd met de bestemmingen zoals genoemd door appellant. Echter door een zorgvuldige ecologische en landschappelijke inpassing is het niet bezwaarlijk om van deze bestemmingen af te wijken. Met het oog op een goede landschappelijke en ecologische inpassing is een landschapsplan opgesteld. In dit landschapsplan is o.a. vastgelegd dat het terrein zo min mogelijk wordt aangetast en dat het zijn natuurlijke karakter behoudt. Er worden drie percelen gemaakt die door middel van brede rietkragen worden omsloten. Ook vormen bosjes van wilg de afscheiding tussen de percelen. De bijgebouwen zijn per perceel maximaal 20 m2 groot en worden ingepast met groepjes wilgen. De bijgebouwen krijgen een sedum- of grasdak. Door middel van een voorwaardelijke verplichting in de omgevingsvergunning wordt geborgd dat het terrein conform de vergunning wordt aangelegd en in stand wordt gehouden.

Ook bij de situering van de arken is nadrukkelijk rekening gehouden met een goede landschappelijke inpassing. Ter hoogte van de ligplaatsen van de arken komen betonnen damwanden waardoor de arken veel dichter in de oever kunnen worden gelegd dan bij het toepassen van een stortstenen talud. Door het terug plaatsen van de arken en de aanplant van bomen rondom worden de arken min of meer opgenomen in het landschap en wordt de zichtbaarheid aanzienlijk verzacht, ook vanuit de recreatiewoningen.

Uit de ruimtelijke onderbouwing en de bijlagen blijkt dat adviesbureau Staro Natuur en Buitengebied een quick scan flora en fauna en toets EHS heeft uitgevoerd. Blijkens dit advies leiden de plannen niet tot aantasting van het ecologisch functioneren van de EHS. Door de tuinen bij de woonboten landschappelijk in te richten met riet en grasland wordt positief bijgedragen aan het functioneren van de EHS.

Bovendien zal de grootste ark ingrijpende uiterlijke wijzigingen ondergaan in verband met een goede landschappelijke inpassing. De gemeente, maar ook de provincie en de welstandscommissie Hûs en Hiem zijn positief over de verplaatsing van de arken.

Wij zijn dan ook van opvatting dat de afwijking van het bestemmingsplan goed is onderbouwd, dat er een integrale afweging is gemaakt, waarbij alle relevante omgevings- en beleidsaspecten zijn gewogen.

8. Er wordt verwezen naar bijgevoegde fotopresentatie.

Ad. 8
Dit betreft geen inhoudelijk bezwaar tegen het plan.

9. Appellant verwijst naar de ingediende zienswijzen tegen de ontwerpvergunning.

Ad. 9
Wij verwijzen u naar de beantwoording van deze zienswijzen in de 'Reactie- en antwoordnota planologisch mogelijk maken recreatiearken bij De Burd nabij Grou', behorende bij de omgevingsvergunning.

10. Er moeten hoge eisen worden gesteld aan de motivering aangezien er sprake is van een ingrijpende afwijking van het bestemmingsplan.

Ad. 10
Dit bezwaarpunt is identiek aan het bezwaar onder 7. Wij verwijzen u derhalve naar de gemeentelijke reactie onder 7.

11. Binnen de bestemmingsomschrijving staat de natuurfunctie voorop. De gronden zijn primair bestemd voor herstel, onderhoud en ontwikkeling van natuurlijke waarden.

Ad. 11.
Het initiatief is inderdaad in strijd met het bestemmingsplan. In de ruimtelijke onderbouwing is uitgebreid beargumenteerd dat wij het ruimtelijke en planologisch verantwoord vinden af te wijken van het bestemmingsplan.

12 en 13: Gezien de substantiële afwijking van het bestemmingsplan moeten er hoge eisen worden gesteld aan de ruimtelijke onderbouwing.

Ad. 12 en 13
Dit bezwaarpunt is identiek aan het bezwaar onder 7. Wij verwijzen u derhalve naar de gemeentelijke reactie onder 7.

14 t/m 17: De voor de verplaatsing benodigde ontwerp-vvgb is niet opgesteld en ook niet vastgesteld door de gemeenteraad. Dit is in strijd met recente jurisprudentie. Hierdoor zijn eisers benadeeld.

Ad. 14 t/m 17
Anders dan appellant beweert is het niet noodzakelijk dat de gemeenteraad de ontwerp-vvgb opstelt. De gemeenteraad heeft vooraf ingestemd met het ter visie leggen van de aanvraag, de tekeningen, de onderzoeksrapporten, de ontwerpvergunning en de ontwerp-vvgb. Het mailbericht van de griffie aan de raadsleden waarin gevraagd wordt om in te stemmen met het ter visie leggen van de ontwerpvergunning treft u aan als bijlage 4.

18 t/m 46: In de ruimtelijke onderbouwing wordt niet ingegaan op diverse beleidsdocumenten, zoals 'Welstand op het water', 'Beleidsregel recreatiewoningen Leeuwarden' en de 'Beleidsnotitie het innemen van een ligplaats voor recreatieve woonschepen'.

Ad. 18 t/m 46
Het feit dat niet alle beleidsdocumenten in de ruimtelijke onderbouwing expliciet zijn genoemd is niet noodzakelijk. Al deze aspecten zijn op zichzelf gewogen en akkoord bevonden.

In verband met het samengaan van de gemeente Leeuwarden en de gemeente Boarnsterhim heeft er harmonisatie van beleid plaatsgevonden. In dat kader zijn er diverse beleidsdocumenten geactualiseerd en ingetrokken. Het beleid dat niet herzien of ingetrokken is, is twee jaar na de herindeling van rechtswege komen te vervallen. Dit betekent dat de door appellant genoemde beleidsdocumenten 'Beleidsnotitie Innemen van een ligplaats voor recreatieve woonschepen van 1998', de 'Structuurvisie Boarnsterhim 2018' en de notitie 'Verbod op bijgebouwen bij recreatiearken' niet meer van kracht zijn.
Het beroep gebaseerd op deze documenten behoeft om voornoemde reden dan ook geen nadere reactie.

Strijd met 'Welstand op het water'.
Het uiterlijk voorkomen wordt getoetst door de welstandsadviescommissie Hûs en Hiem.
Rekening houdend met de geldende criteria heeft de welstandscommissie alles overwegend voor de verplaatsing van de arken een positief welstandsadvies uitgebracht. In verband met de nieuwe plek van de arken aan De Burd is ervoor gekozen om de kleurstelling van de grote (deels in twee bouwlagen) witte ark aan te passen. Een impressie van de ark in de aangepaste kleurstelling is bijgevoegd. In een voorwaardelijke verplichting in de omgevingsvergunning is vastgelegd dat de kleurstelling van de ark uiterlijk binnen 6 maanden na verplaatsing aangepast moet zijn conform het welstandsadvies.

Anders dan appellant beweert is de aanvraag in overeenstemming met de gemeentelijke beleidsregel Recreatiewoningen Leeuwarden 2016. Hierin is bepaald dat voor recreatiearken de omvang beperkt blijft tot de bestaande omvang. Aan dit criterium wordt voldaan aangezien er sprake is van het verplaatsen van arken, zonder dat deze worden vergroot.

47 t/m 57: De locaties van twee arken liggen geheel binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de private tuinen vallen grotendeels binnen de EHS. De gemeente heeft richting GS doen voorkomen alsof de arken buiten de EHS geplaatst zouden worden. De provinciale instemming is verkregen op basis van onjuiste informatie. De omgevingsvergunning voldoet niet aan de Verordening Romte in verband met de EHS. Er is sprake van een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied en tot een significante vermindering van de oppervlakte van de EHS.

Ad. 47 t/ 57
Anders dan appellant, constateren wij dat de recreatiearken zich buiten de Ecologische Hoofdstructuur bevinden. De arken bevinden zich nl. in een langgerekte grond-/waterstrook tussen het EHS water en het EHS overige natuur, zie hiervoor bijlage 5.

Dit wordt onderschreven door de provincie. Bij brief van 28 november 2017 (als bijlage 6 bij de stukken gevoegd) geeft de provincie aan dat bij de oorspronkelijk bedachte locatie (dat is de inmiddels vergunde locatie) de recreatiearken zelf net buiten de EHS geplaast zouden worden en dat de bijbehorende tuinen en de bijgebouwtjes wel in de EHS komen te liggen. In dat kader is in overleg met de provinciale dienst een inrichtingsplan/verbeterplan tot stand gekomen. Dit plan ging uit van het herstellen van natuurlijke en landschappelijke waarden die eerder op de landtong aanwezig waren.

De provinciale instemming is dan ook niet verkregen aan de hand van onjuiste informatie. Vanzelfsprekend heeft de gemeente de provincie als 'overlegpartner' voorafgaand aan de tervisielegging van de ontwerpvergunning alle relevante stukken toegestuurd. Dit is ook gebeurd na vergunningverlening. De provincie heeft geen zienswijze tegen het plan ingediend.

58 t/m 60: De arken zijn in strijd met de Verordening Romte Fryslân 2014 aangezien zij een nieuw complex van recreatiewoningen vormen. Op grond van de verordening is een nieuw complex van recreatiewoningen alleen toegestaan in, aansluitend aan of nabij een recreatiekern.

Ad. 58 t/m 60
Hiervoor is al betoogd dat, anders dan appellant stelt, de provincie akkoord is met het plan. De provincie is niet van opvatting dat het initiatief in strijd is met de Verordening Romte.

61: Het is onduidelijk of er sprake is van woon- of recreatiearken.

Ad. 61
De verplaatsing heeft betrekking op drie arken aan de Minne Finne. Dat zijn op dit moment twee recreatiearken en één woonark. De aanvraag voorziet enkel en alleen in het afmeren van drie recreatiearken op De Burd. Hierover kan geen misverstand bestaan, want dit blijkt ook uit de ruimtelijke onderbouwing en de verleende omgevingsvergunning.

62 t/m 66: De vergunning is in strijd met het Bouwbesluit aangezien de arken onbereikbaar zijn over het land. De vergunning voldoet namelijk niet aan de Bouwbesluitvoorschriften inzake de bereikbaarheid voor hulpverleningsdiensten.

Ad. 62 t/m 66
De aanvrager en de eigenaren van de arken zijn bekend en akkoord dat de arken over land niet bereikbaar zijn. Ook de gemeente vindt dit niet noodzakelijk. Op grond van het Bouwbesluit gelden er eisen aan de bereikbaarheid van bouwwerken voor hulpverleningsdiensten. Echter deze verplichting is op grond van het Bouwbesluit niet van toepassing 'indien de aard, de ligging of het gebruik van het bouwwerk geen verbindingsweg vereist'. Dat is het geval voor de recreatiearken, maar ook voor de rest van De Burd. Geen enkele (recreatie)woning of (recreatie)ark op de Burd voldoet namelijk aan de primaire eis voor een verbindingsweg, aangezien het eiland De Burd voor de hulpdiensten slecht bereikbaar is. In Bouwbesluit-technische zin is er op De Burd sprake van een 'rechtens aanwezig niveau'; alle (recreatie-)woningen en -arken hebben een identiek veiligheidsniveau. In dat opzicht bestaan er geen bezwaren tegen de verplaatsing van de arken naar De Burd; de arken hebben immers hetzelfde veiligheidsniveau als de overige woningen en arken op De Burd.
Het initiatief is ook voorgelegd aan de Brandweer in het kader van de tervisielegging en de Brandweer heeft geen kanttekeningen bij het plan geplaatst. In overleg met de Brandweer zal wel gekeken worden naar het treffen van aanvullende (effect)maatregelen, zoals het aanbrengen van rookmelders en blusvoorzieningen.

67 t/m 70: Voor dit initiatief had een gemeenteraad een exploitatieplan moeten vaststellen, tenzij het verhaal van kosten anderszins is verzekerd. Dit is niet gebeurd aangezien er geen sprake is van een rechtsgeldige exploitatieovereenkomst tussen de gemeente en de ontwikkelaar. De verleende vergunning is daarom niet uitvoerbaar.

Ad. 67 t/m 70
Anders dan appellant beweert, is het niet altijd nodig dat de gemeenteraad voor een dergelijk initiatief een exploitatieplan vaststelt. Dit is alleen noodzakelijk als de gemeente er niet in is geslaagd om met de betrokkenen een anterieure overeenkomst te sluiten. Dat is in dit geval wel gebeurd. De gemeente heeft bij dit initiatief voorzien in het kostenverhaal door het sluiten van een overeenkomst ambtelijke kosten. De overige kosten worden gedekt uit de leges. Het risico van planschade komt voor rekening van de initiatiefnemer. Hiermee is de economische uitvoerbaarheid in voldoende mate geborgd.

71 t/m 73: In 1997 zijn de gemeente Boarnsterhim en It Fryske Gea overeengekomen dat de betreffende gronden van de Burd openbaar en voor een ieder toegankelijk moet zijn en blijven. Dit is vastgelegd in een kwalitatieve verplichting. Deze kwalitatieve verplichting staat in de weg dat de gronden worden ingericht voor permanente particuliere en privé tuinen.

Ad. 71 t/m 73
De voormalige gemeente Boarnsterhim was voorheen voornemens om gronden op de Suderburd in Grou van It Fryske Gea te verwerven. In dat kader is inderdaad in 1997 met It Fryske Gea overeengekomen dat it Fryske Gea verplicht was te dulden dat deze gronden vrij toegankelijk zouden zijn voor een ieder. Dit is vastgelegd in een notariële akte. De voormalige gemeente Boarnsterhim heeft echter afgezien van de aankoop van deze gronden. Daarmee is de nut en noodzaak van het in stand houden van deze kwalitatieve verplichting komen te vervallen. Ook sluit het doel van de kwalitatieve verplichting niet meer aan bij de huidige ontwikkelingen op de Suderburd in verband met de verplaatsing van de arken naar De Burd. Het niet meer openbaar toegankelijk zijn van een deel van de Suderburd wordt elders in Grou gecompenseerd aangezien op de Minne Finne in het kader van de woningbouw nieuw openbaar gebied wordt aangelegd. In dat kader is de kwalitatieve verplichting inmiddels teniet gegaan door een verklaring van de gemeente Leeuwarden voor de zomer van 2019 dat zij afstand doet van de daarmee samenhangende rechten en bevoegdheden, door de instemming van de Marrekrite en door de inschrijving van een daartoe opgemaakte notariële akte in de openbare registers.

74 en 75: Het is onduidelijk hoe de randvoorwaardelijke bepaling moet worden gekwalificeerd. En het is onvoldoende rechtszeker hoe en jegens wie dit voorschrift gehandhaafd kan worden.

Ad. 74 en 75
De omgevingsvergunning is verleend onder de randvoorwaardelijke bepaling, dat het terrein uiterlijk binnen 1 jaar na het plaatsen van de arken wordt ingericht conform het bij de omgevingsvergunning gevoegde Landschapsplan De Burd in Grou van maart 2018 en dat het terrein wordt beheerd en in stand wordt gehouden conform het bepaalde onder 4.3. in de Ruimtelijke Onderbouwing d.d. 28 juni 2018, De Burd gemeente Leeuwarden. De tuinen worden opgenomen in het bestaande landschap. De grasvelden worden omsloten door brede randen van riet en tussen de tuinen vormen bosjes van wilg de afscheiding tussen de tuinen. Het dijkje en het water vormen een natuurlijke begrenzing van de tuinen. Het inrichtingsplan is onzes inziens (en ook in de ogen van de provincie Fryslân) voldoende concreet om garantie te hebben over een Landschappelijke verantwoorde inrichting.

76 t/m 79: Met name het afmeren van de ark van de familie Kuperus en de aan te planten bomen zorgen voor windvang en luwte op het aangrenzende water met negatieve gevolgen voor de zeilactiviteiten.

Ad. 76 t/ 79
Anders dan appellant, zijn wij van opvatting dat het afmeren van drie recreatiearken, het realiseren van een aantal bijgebouwtjes en de aanplant van een aantal bomen geen grote gevolgen heeft voor de kwaliteit van het zeilgebied. Het Pikmeer is ca. 660.000 m2 groot (zie bijlage 7) en de ingreep in het landschap is zeer bescheiden. Vanuit de zeilorganisaties zijn er geen zienswijzen ingediend tegen dit initiatief.

80: Appellant verzoekt om het bestreden besluit te vernietigen.

Ad. 80
Appellant heeft vooral formele bezwaren en bijna geen inhoudelijke bezwaren tegen het verplaatsen van de arken. Er wordt niet of nauwelijks duidelijk gemaakt in welk opzicht de belangen van de cliënten van appellant in het geding zijn. Wij zijn van opvatting dat deze belangen van de VVE niet of nauwelijks in het geding zijn. Het gaat immers om arken van beperkte omvang, die goed in het landschap worden opgenomen, op ruime afstand van de recreatiewoningen. Bovendien gaat het om recreatiewoningen, die dus beperkt gebruikt worden en niet om permanente arken. Gelet op het vorenstaande verzoeken wij u het beroep ongegrond te verklaren.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,
namens dezen,

M. Swart,
Coördinator cluster ruimtelijke ordening.

Reactie van het college op de aanvullende zienswijzen van mr. W.R van der Velde namens de vereniging van eigenaren Suder Burd te Grou en een aantal natuurlijke personen d.d. 22-07-2021 tegen Bestemmingplan Leeuwarden Arken en woonschepen

Zaaknummer: Z226422-2020

Samenvatting van de zienswijzen + reactie.

Afwijkende maatvoering

In de regelgeving zouden veel grotere dan de bestaande arken zijn toegestaan.

Antwoord:

Deze stelling is niet juist. De maatvoering sluit aan op de maten van de bestaande arken zoals die ook al eerder waren opgenomen in verleende vergunningen.

In het kader van die vergunningverlening is doormiddel van een besluit tot planologisch afwijken voor deze maatvoering en voor deze locaties instemming verkregen van de provincie.

De maatvoering in het bestemmingsplan heeft betrekking op het volume waarbinnen de ark moet passen. Het zijn dus niet de exacte maten van de ark.

Maatvoering voor bijgebouwen zouden afwijken van de maatvoering voor recreatiewoningen.

Antwoord:

Ten eerste gaat de vergelijking mank met recreatiewoningen. Het gaat om recreatiearken. Daarvoor gelden andere planologisch afwegingen. Een boot is nu eenmaal geen huis. Daarvoor geldt ook vanuit de verordening Romte dan een ander toetsingskader. Bovendien betreft dit geen recreatiepark. Er is in dat opzicht geen strijd met de bepalingen uit de verordening Romte.

De onderhavige arken krijgen de bijgebouwen zoals die eerder waren vergund. De bijgebouwen zijn nodig in het kader van het landschapsbeheer dat in het kader van de EHS is opgelegd.

De stellingen over de maatvoering en de toepasselijke regels uit de verordening Romte zijn feitelijk onjuist.

Welstandscriteria

Er wordt afgeweken van bestaande welstandscriteria.

Antwoord:

In het kader van de vergunningverlening heeft een welstandstoetsing plaatsgevonden. De betreffende arken kregen het predicaat “voldoet”.

Naast dit bestemmingsplan worden ook nieuwe beleidsregels voor welstand vastgesteld.

De betreffende arken zijn ook daarmee in overeenstemming.

Ecologische quick scan uit 2016 is verouderd en achterhaald

De reden zouden zijn dat

-het (gehele) gebied niét tot de EHS/het NNN behoort

Antwoord:

dit is onjuist. Het gaat om de eisen uit de verordening romte artikel 7 . De verbeelding bij dit artikel is bepalend en laat duidelijk verschillende zones zien.

-Omdat Staro geen rekening heeft gehouden met het Natuurbeheerplan 2022 en de Provinciale Omgevingsverordening 2022.

Antwoord: Deze stelling is onjuist Het natuurbeheerplan 2022 speelt geen rol bij de vraag of aan de verordening Romte wordt voldaan. Het vormt geen toetsingskader.

-omdat in het Staro-rapport geen rekening is gehouden met (harde) water/landafscheiding zoals betonnen walbeschoeiingen.

Antwoord:

Niet valt in te zien waarom dit relevant is voor de quikscan in relatie tot de aanwezige natuurwaarden/soorten en de bevindingen van de ecoloog.

Deze “scheiding” valt bovendien niet binnen de in artikel 7 van de verordening Romte bedoelde EHS zone (zie nummer 16, de verbeelding bij artikel 7 verordening Romte). Los daarvan speelt de exacte feitelijke invulling van het gebied bij het vaststellen van het bestemmingsplan geen rol. Het belang van de doelstelling van de EHS is al in de beoordeling meegenomen.

De quick scan van Staro vormt het vertrekpunt en laat zien dat het gebied met het oog op het verbeteren van de biodiversiteit vatbaar is voor verbetering doormiddel van actief natuurbeheer. Die situatie is nog steeds actueel. Er vond tot op heden nog geen actief natuurbeheer plaats.

Bovengenoemde bezwaren staan niet aan het gebruik van deze quick scan in de weg.

Waarom deze verplaatsing?

GS zou niet akkoord zijn met dit plan

Antwoord:

De verplaatsing houdt verband met een nieuwe ontwikkeling aan de Minne Finne.

De verplaatsing is afgestemd met de provincie. Aan GS is deze planologische ontwikkeling voorgelegd.

Aanvankelijk zou dat in de vorm van een afwijkingsbesluit met een aantal mitigerende maatregelen ten behoeve van de EHS doelstellingen. De provincie ziet dit als een versterking van de EHS.

In het ontwerp bestemmingsplan waren deze ligplaatsen al meegenomen als bestaand geval.

De procedures over de vergunning zijn gestrand op het ontbreken van een geldige verklaring van geen bedenkingen van de raad. Dit had te maken met de wijze waarop zo'n verklaring tot stand komt. Het gaat daarbij enkel om een formeel gebrek. Het gaat niet om de inhoudelijke beoordeling. Daar is de rechtbank nooit aan toe gekomen.

Er is voor gekozen om het gebrek in de vergunningverlening om af te wijken van het bestemmingsplan niet de herstellen, maar de verplaatsing in het bestemmingsplan meer concreet in te bestemmen. Dan is zo'n uitgebreide vergunning om te mogen afwijken van het bestemmingsplan niet meer nodig. Het advies van de adviescommissie voor de bezwaarschriften heeft betrekking op dit vergunningentraject en is dan ook niet relevant voor het vaststellen van wetgeving in de vorm van een bestemmingsplan. Al dan niet tijdelijke vergunningen om af te wijken van het bestemmingsplan zijn dan ook niet meer relevant.

Uiteindelijk is deze ruimtelijke ontwikkeling gegoten in de vorm van een bestemmingsplan. In beide gevallen (bestemmingsplan en afwijkingsbesluit) gaat het om een daad van wetgeving die betrekking heeft op exact dezelfde planologische ontwikkeling. De mitigerende maatregel voor het landschapsbeheer uit de vergunning zijn integraal overgenomen uit de vergunning in het bestemmingsplan. Er is geen verschil. Dit heeft de provincie ook aan de gemeente laten weten (zie de correspondentie bij de toelichting).

De provincie heeft zich uitgelaten over de verplaatsing zoals deze in de vergunningverlening is benoemd. Deze is één op één overgenomen in het bestemmingsplan. Het gaat om exact dezelfde planologische afweging.

De provincie is hier ook achteraf nogmaals over geconsulteerd. Zie mailwisseling bij de toelichting.

Nadat het plan gewijzigd door de raad is vastgesteld zal opnieuw de provincie over alle wijzigingen worden geïnformeerd en zal de provincie een laatste controle doen.

De uitgangspunten voor vergunningverlening zijn gekoppeld aan het oude bestemmingsplan waarmee deze ontwikkeling in strijd was waardoor een vergunning voor de afwijking moest worden verleend.

Bij het vaststellen van een bestemmingsplan speelt dat geen rol omdat er nieuwe regels worden opgesteld.

De planwetgever stelt zelf de regels vast alsmede de beleidsuitgangspunten die bij deze nieuwe wetgeving horen. De verwijzing naar de oude situatie is dus niet relevant.

Ligging ten opzichte van de EHS /NNN zou niet correct zijn

Antwoord:

De ligging is in het bestemmingsplan correct weergegeven. Overigens is de EHS geen gebied waar geen ontwikkelingen mogelijk zouden zijn. Het predicaat EHS levert op zichzelf geen bescherming op.

Voor de situering van de EHS moet de plankaart behorende bij artikel 7 van de op dit moment geldende verordening Romte van de provincie Fryslan worden gebruikt. Daarin is bepaald aan welke eisen een bestemmingsplan van de gemeente moet voldoen. Mogelijke toekomstige regels in het kader van de omgevingswet spelen hierbij geen rol.

Zoals in de toelichting is beschreven laat deze plankaart drie zones zien. EHS groen, een strook die buiten de EHS valt (de voormalige ligplaatsen van de Marrekritie) en een strook blauwe EHS.

De arken zelf liggen in de vrije zone. Voor zover het plangebied ligt in de blauwe zone (water) heeft dit volgens de provincie geen effect en zijn geen maatregelen nodig.

Een deel van het plangebied strekt zich uit over de groene zone ligt. Dat opent de deur naar de toets van artikel 7 van de verordening Romte.

Als gevolg hiervan heeft GS een afweging gemaakt naar de gevolgen voor de natuur in het kader van de doelstellingen van de EHS. De exacte ligging van de EHS zone maakt dan niet meer uit.

Het resultaat van deze toets is dat thans in het bestemmingsplan mitigerende beheersmaatregelen getroffen worden overeenkomstig de instructies van de provincie. De provincie beoogd daar mee voor de toekomst een verbetering van de biodiversiteit te bewerkstelligen. Ten behoeve van dat beheer wordt een bijgebouwtje toegestaan.

Daardoor is geen sprake van strijd met de verordening Romte.

De normen en het beleid voor een Recreatiepark zouden moeten worden toegepast.

Antwoord:

Er is geen sprake van een recreatiepark.

Boten zijn geen huisjes en vormen geen park. Er is geen strijd met bepalingen uit de verordening Romte.

Er zou sprake zijn van een nieuwe stedelijke ontwikkeling

Antwoord:

Er is geen sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Het gaat slechts om drie arken. Daarmee is geen sprake van een stedelijke ontwikkeling. Daarvoor is de omvang van de ontwikkeling te klein. Dit is in de toelichting reeds uiteengezet.

Regels voor de Inrichting van Tuinen zouden niet kunnen

Dit is een maatregel die op verzoek van de provincie is opgenomen in het bestemmingsplan.

Niet valt in te zien waarom niet getoetst kan worden of de feitelijke inrichting de kenmerken heeft die in het beheersplan (het stedenbouwkundig- en landschapsplan de Burd) worden genoemd. Daarbij is het doel van belang. Dat doel (toename van de biodiversiteit) is meetbaar doormiddel van een periodieke inventarisatie. Daarmee wordt de planologische maatregel meetbaar en handhaafbaar.

De quick scan van Staro vormt het vertrekpunt en laat zien dat het gebied met het oog op het verbeteren van de biodiversiteit vatbaar is voor verbetering doormiddel van actief natuurbeheer. Die situatie is nog steeds actueel. Er vond tot op heden nog geen actief natuurbeheer plaats.

Overige onjuistheden

-In het bestemmingsplan worden de gebruiksregels en bouwregels gegeven.

De legenda bij het kaartje op pagina 6 is niet leesbaar.

Antwoord: Deze legenda is ook niet relevant. Het kaartje is bedoeld om de betreffende locaties correct te oormerken om daar de juiste regels aan te koppelen.

-Wat is nu het beheersplan?

Antwoord:

Het beheersplan van de gemeente zit verwerkt in het stedenbouwkundig- en landschapsplan van de gemeente.

-In artikel 6.2.1 staat een verschrijving. De bouwhoogte wordt uitgedrukt in strekkende meters (m1) en niet in vierkante meters (m2).

Antwoord:

Dit betreft een zogenaamde kennelijke verschrijving en zal worden gecorrigeerd.

- Artikel 6.1 onder a zou geen voorwaardelijke verplichting bevatten.

Antwoord:

Artikel 6.1 onder a betreft weldegelijk een voorwaardelijke verplichting. Deze plan regel begint met de woorden “met dien verstande” dat betekent “onder de voorwaarde dat”.

Ambtshalve aanpassing Bestemmingplan Leeuwarden Arken en woonschepen

Zaaknummer: Z226422-2020

In het ontwerp waren de volgende bepalingen opgenomen:

Artikel 3 Water
3.1 Bestemmingsomschrijving
De voor 'Water' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. vaarwater, waterberging, waterhuishouding, watergangen en waterlopen en oeverstroken;
b. wonen in woonarken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats', met dien verstande dat het aantal woonarken niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
c. wonen in woonschepen, niet zijnde woonarken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'woonschepenligplaats', met dien verstande dat het aantal woonschepen niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
d. bedrijfswonen, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning';
e. recreatief gebruik van recreatie-arken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' met dien verstande dat het aantal recreatie-arken niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
f. ligplaats voor museale schepen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - museumhaven', met dien verstande dat het aantal museale schepen niet meer mag bedragen dan 1 ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - museumhaven' dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
g. ligplaats voor een schip voor educatieve en/of culturele doeleinden, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden';
h. pannenkoekenschip, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - pannenkoekenschip'
met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken en waterhuishoudkundige voorzieningen.

Artikel 3.2 Bouwregels
a. Voor het bouwen van woonarken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats' gelden de volgende regels:
1. de woonark inclusief de aan de woonark bevestigde al dan niet drijvende constructie(s) mogen uitsluitend liggen binnen het water dat zich bevindt tussen de watergrens en de denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die ter plaatse van een woonarkenligplaats is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)';
2. de onderlinge afstand tussen woonarken onderling of tussen woonarken en woonschepen of tussen woonarken en recreatie-arken mag niet minder dan 5 m bedragen, dan wel de bestaande afstand wanneer die in de bestaande situatie minder is;
3. de lengte van een woonark mag niet meer dan 22 m bedragen;
4. de oppervlakte van een woonark mag niet meer dan 100 m2 bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere oppervlakte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze oppervlakte mag worden gehandhaafd
5. de bouwhoogte van een woonark mag niet meer dan 3,5 m bedragen, met dien verstande dat:
60% van de oppervlakte van het dakvlak ten hoogste 4,50 m mag bedragen;
wanneer een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze bouwhoogte mag worden gehandhaafd.
b. Voor het bouwen van recreatie-arken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-arkenligplaats' gelden de volgende regels:

1. de recreatie-ark inclusief de aan de recreatie-ark bevestigde al dan niet drijvende constructie(s) mogen uitsluitend liggen binnen het water dat zich bevindt tussen de watergrens en de

denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)';
2. de onderlinge afstand tussen recreatie-arken onderling of tussen recreatie-arken en woonschepen of tussen recreatie-arken en woonarken mag niet minder dan mag niet minder dan 5 m bedragen, dan wel de bestaande afstand wanneer die in de bestaande situatie minder is;
3. de lengte van een recreatie-ark mag niet meer dan 17 m bedragen;
4. de breedte van een recreatie-ark mag niet meer dan 6 m bedragen;
5. de oppervlakte van een recreatie-ark mag niet meer dan 65 m^2 bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere oppervlakte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze oppervlakte mag worden gehandhaafd;
6. de bouwhoogte van een recreatie-ark mag niet meer dan 3 m bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze bouwhoogte mag worden gehandhaafd.
c. Voor het bouwen van steigers gelden de volgende regels:
1. steigers mogen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'maximum breedte (m)' worden gebouwd;
2. de bouwhoogte van steigers bedraagt ten hoogste 1 m.

Artikel 6 Tuin - Erf bij recreatie-ark

6.1 Bestemmingsomschrijving
De voor 'Tuin - Erf bij recreatie-ark' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. erf bij de aanliggende recreatie-ark;
b. water, oeverstroken en voorzieningen voor de waterhuishouding
met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken ten behoeve van de recreatie-ark.

6.2.1 Bijbehorende bouwwerken
Voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken op een erf bij nabijgelegen recreatie-ark, uitsluitend voor zover is aangeduid met 'specifieke vorm van tuin - erf bij recreatie-ark, gelden de volgende regels:
a. de gezamenlijke oppervlakte van bijbehorende bouwwerken per recreatie-ark mag niet meer bedragen dan de bestaande oppervlakte.
b. de goothoogte en bouwhoogte mogen niet meer bedragen dan de bestaande goothoogte en bestaande bouwhoogte.

Toelichting- onderbouwing in verband met de wijzigingen en aanvullingen

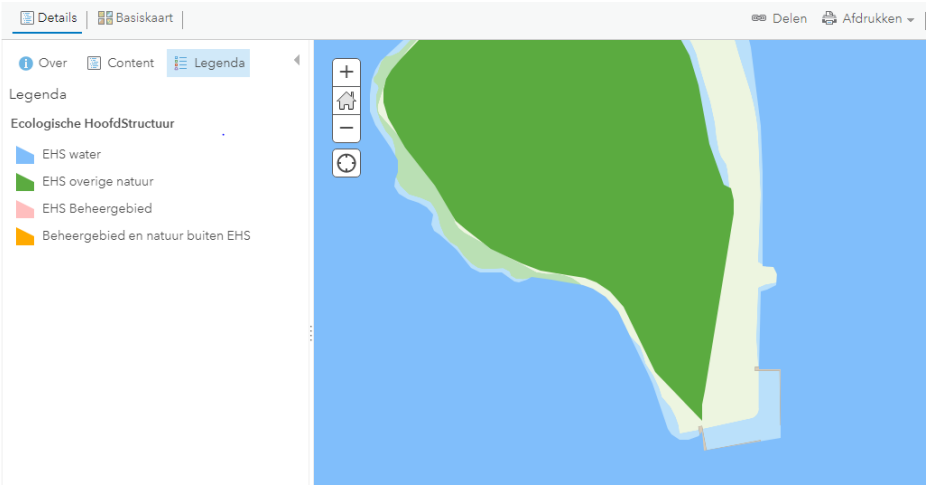
Aanvulling op de ruimtelijke onderbouwing Afdeling 4.3

Het bestemmingplan betreft een conserverend bestemmingsplan met hier en daar een wijziging of een aanvulling.

In de maatvoering wordt de bestaande situatie als uitgangspunt genomen. Bij een verplaatsing is dit ook het uitgangspunt. Voor de overige gevallen worden er uniforme voorschriften opgenomen voor de maatvoering. Deze zijn ontleend aan de tot nu toe vigerende praktijk.

Het bestemmingsplan voorziet mede in een drietal ligplaatsen aan landtong de Burd, plaatselijk bekend Burd 8025, 8026 en 8027. Deze ligplaatsen zijn inbestemd voor bestaande recreatie-arken afkomstig van een andere locatie aan de Meersweg (Minne Finne), zodat de oude vrijkomende locatie in het belang van de volkshuisvesting planologisch beter kan worden benut. Die oude locatie krijgt een woonbestemming met bijbehorende groenvoorziening.

De boorden van het Pikmeer kenmerken zich al vele decennia door de aanwezigheid van kleine recreatiehuisjes en recreatie-arken. Het geeft het gebied een heel eigen karakter. Deze recreatie-arken passen in dat beeld. De nadere bepaling van de locaties zijn het resultaat van een zorgvuldige afweging die gemaakt is samen met de provincie Fryslan (**zie** bijlage xx)
De nieuwe locaties zijn deels gelegen in een gebied dat valt onder de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De belangrijkste doelstelling van de EHS is het behoud en herstel van de biodiversiteit. Daarnaast draagt de EHS ook bij aan zogenoemde ecosysteemdiensten zoals recreatieve mogelijkheden, welzijn van burgers, beleving, levering van grondstoffen, waterretentie, waterzuivering en waterkering en CO2-opslag. Voor de realisatie en het in stand houden van deze doelen heeft de provincie een Natuurbeheersplan opgesteld.

Het Natuurbeheerplan geeft aan waar natuur aanwezig is, welke beheerdoelen hiervoor gelden en of het subsidiabel is. Naast het vaststellen van de beheerdoelen, financiert de provincie een aanzienlijk deel van de kosten voor de ontwikkeling en het beheer van natuur door middel van subsidies. Het Natuurbeheerplan vormt de basis voor het aanvragen van de subsidies, voor beheer en inrichting van natuur, agrarische natuur en het beheer van wateren.

De gemeente heeft in overleg met de provincie het Natuurbeheerplan uitgewerkt in haar stedenbouwkundig en landschapsplan dat uitgaat van het herstellen van natuurlijke en landschappelijke waarden die eerder op de langtong aanwezig waren.

Adviesburo Staro Natuur en Buitengebied heeft in verband met een aanvraag omgevingsvergunning voor drie recreatiearken aan de Burd in december 2016 een quick scan flora en fauna en een toets EHS uitgevoerd (**bijlage ww).** Blijkens dit rapport leidt dit plan niet tot aantasting van het ecologisch functioneren van de EHS. En door de tuinen bij de recreatiearken landschappelijk in te richten met riet en grasland heeft dit initiatief zelfs een positieve bijdrage aan het functioneren van de EHS. Wij onderschrijven deze conclusie.

Ook de provincie Fryslan is hierin geconsulteerd (**bijlage xx**). Net als wij is de provincie van opvatting dat hier geen sprake is van significante effecten op de EHS omdat de plannen worden uitgevoerd conform het stedenbouwkundig en landschapsplan van de gemeente Leeuwarden, waarbij planologisch is geborgd dat het terrein ook op lange termijn zo wordt onderhouden/beheerd. Het plan is dan ook niet in strijd met de Verordening Romte van de provincie Fryslan. Dit plan valt namelijk onder art 7.1.1 lid 2 van de verordening; een ruimtelijke plan in de Ecologische Hoofdstructuur dat niet leidt tot significante aantasting van de EHS.

Om te borgen dat de inrichting en het beheer conform het Natuurbeheerplan plaatsvindt is het nodig dat dit planologisch wordt geregeld. Daarom wordt in dit bestemmingsplan verplicht gesteld dat de aanleg en het onderhoud conform de uitgangspunten van Natuurbeheerplan van de provincie Fryslan, zoals uitgewerkt in het stedenbouwkundig en landschapsplan van de gemeente Leeuwarden **(bijlage YY)** dient plaats te vinden. Dit heeft geresulteerd in de passende bestemming Tuin - Erf bij recreatie-ark met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de gronden zoals bedoeld in artikel 7.1.1 lid 1 van de verordening Romte van de provincie Fryslan.

Nieuwe Stedelijke ontwikkeling
Er is geen sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Of er sprake is van een stedelijke ontwikkeling wordt bepaald door de aard en omvang van de ontwikkeling in relatie tot de omgeving.

Belangrijk is op te merken dat het hier gaat om het conserveren van de bestaande situatie. Voor zover het plan betrekking heeft op het hierboven genoemde drietal recreatie-arken is het volgende van belang: In de uitspraak van de afdeling van 5 april 2017 (ECLI:NL:RVS:2017:943) heeft de afdeling overwogen dat terreinen voor het onderbrengen van recreatieve voertuigen of vergelijkbare onderkomens niet worden aangemerkt een als een stedelijke ontwikkeling.

Bovendien dient zo'n ontwikkeling volgens de afdeling (ECLI:NL:RVS:2017:1724) voldoende substantieel te zijn om van een nieuwe stedelijke ontwikkeling te kunnen spreken. In dit geval is de omvang van de deze ontwikkeling zeer beperkt. Zo wordt door de afdeling voor bijvoorbeeld woningbouw een ondergrens aangehouden van 11 woningen. Van een dergelijke ontwikkeling is in dit bestemmingsplan geen sprake.

Aanpassingen van voorschriften en verbeelding

Aangepaste versie van artikel 3.1 sub e

e. recreatief gebruik van recreatie-arken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' met dien verstande dat;

1 het aantal recreatie-arken niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;

In de verbeelding de locatie Burd 8025, 8026 en 8027 oormerken met de aanduiding respectievelijk EHS-8025, EHS-8026 en EHS-8027

Op deze met EHS aangeduide locaties worden i.v.m. een verplaatsing van 3 bestaande recreatie-arken met bijbehorende bouwwerken de daarbij behorende maatvoeringen inbestemd. Deze maatvoering zal worden inbestemd in artikel 3.2 sub b en artikel 6.2.1. van het bestemmingsplan.

Het gewijzigde artikel 3.2 sub b luidt aldus:

b. Voor het bouwen van recreatie-arken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-arkenligplaats' gelden de volgende regels:

1. de recreatie-ark inclusief de aan de recreatie-ark bevestigde al dan niet drijvende constructie(s) mogen uitsluitend liggen binnen het water dat zich bevindt tussen de watergrens en de denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)';
2. de onderlinge afstand tussen recreatie-arken onderling of tussen recreatie-arken en woonschepen of tussen recreatie-arken en woonarken mag niet minder dan mag niet minder dan 5 m bedragen, dan wel de bestaande afstand wanneer die in de bestaande situatie minder is;

3. de lengte van een recreatie-ark mag niet meer dan 17 m bedragen. Voor de recreatie-ark met de aanduiding EHS-8026 bedraagt deze maat 29 m. Voor de recreatie-ark met de aanduiding EHS-8027 bedraagt deze maat 18 m;

4. de breedte van een recreatie-ark mag niet meer dan 6 m bedragen.
Voor de recreatie-ark met de aanduiding EHS-8026 bedraagt deze maat 7 m.

5. de oppervlakte van een recreatie-ark mag niet meer dan 65 m_2 bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere oppervlakte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze oppervlakte mag worden gehandhaafd.
Voor de recreatie-ark met de aanduiding EHS-8026 bedraagt deze maat 205 m2.
Voor de recreatie-ark met de aanduiding EHS-8027 bedraagt deze maat 85 m2

6. de bouwhoogte van een recreatie-ark mag niet meer dan 3 m bedragen met dien verstande dat wanneer een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze bouwhoogte mag worden gehandhaafd.
Voor de recreatie-ark met de aanduiding EHS-8025 bedraagt deze maat 3,5 m.
Voor de uit twee bouwlagen bestaande recreatie-ark met de aanduiding EHS-8026 bedraagt deze maat 6 m.

Artikel 6 Tuin - Erf bij recreatie-ark

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Tuin - Erf bij recreatie-ark' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. erf bij de aanliggende recreatie-ark;
   met dien verstande dat bij recreatief gebruik van recreatie-arken met de specifieke aanduiding EHS-8025, EHS-8026 en EHS-8027 het verplicht is dat het terrein behorende bij de recreatie-ark
   a. uiterlijk binnen 1 jaar na het plaatsen van de recreatie-ark worden ingericht conform het beheerplan van de gemeente Leeuwarden zoals neergelegd in het stedenbouwkundig en landschapsplan De Burd in Grou van oktober 2018 (bijlage YY) en
   b. wordt beheerd en in stand gehouden conform het bepaalde onder 4.3. van de Ruimtelijke Onderbouwing d.d. 29 oktober 2018, De Burd gemeente Leeuwarden (**bijlage ZZ**).

b. water, oeverstroken en voorzieningen voor de waterhuishouding

met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken ten behoeve van de recreatie-ark.

6.2.1 Bijbehorende bouwwerken

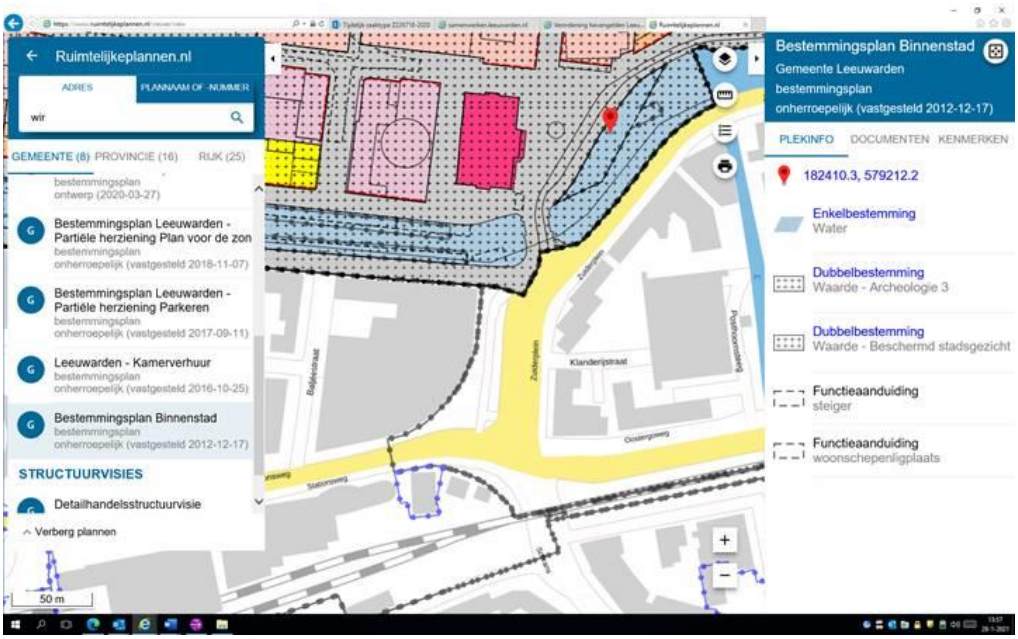
Voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken op een erf bij nabijgelegen recreatie-ark, uitsluitend voor zover is aangeduid met 'specifieke vorm van tuin - erf bij recreatie-ark, gelden de volgende regels:
a. de gezamenlijke oppervlakte van bijbehorende bouwwerken per recreatie-ark mag niet meer bedragen dan de bestaande oppervlakte. Voor recreatie-arken met de aanduiding EHS- 8025, EHS-8026 en EHS-8027 bedraagt deze oppervlaktemaat 20m2
b. de goothoogte en bouwhoogte mogen niet meer bedragen dan de bestaande goothoogte en bestaande bouwhoogte. Voor recreatie-arken met de aanduiding EHS- 8025, EHS-8026 en EHS-8027 bedragen deze maten voor de bouwhoogte 4m2 en voor de goothoogte 3m2.

Locatie Museumhaven

Aanpassingen in de verbeelding

Bij de Museumhaven wordt het aantal woonarken (3 stuks) expliciet opgenomen in de plankaart.

Het betreft een foutje in het ontwerp dat hiermee wordt gecorrigeerd.

Aanvullen begrippenlijst

EHS;

Ecologische hoofdstructuur. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van met elkaar samenhangende natuurgebieden met belangrijke (inter)nationale natuurwaarden. De EHS vormt de ruggengraat voor de ontwikkeling van natuur in de provincie. De planologische EHS begrenst het gebied dat voor natuurontwikkeling in aanmerking komt.

De planologische EHS;

De begrenzing van het gebied dat onder de EHS valt en voor natuurontwikkeling in aanmerking komt.

Natuurbeheerplan;

Het Natuurbeheerplan (NBP) is een beleidskader voor het provinciale natuurbeleid van de provincie Fryslan. In het NBP stelt de provincie de kaders voor de uitvoering van het natuur- en landschapsbeheer. Het vormt de basis voor het aanvragen van de subsidies, voor beheer en inrichting van natuur, agrarische natuur en het beheer van wateren.

Beheerplan;

Een plan waarin een beheerder de uitgangspunten van het Natuurbeheerplan heeft uitgewerkt ten behoeve van de realisatie van het natuurbeleid.

Bijlagen:

- bijlage ww Quick scan Adviesburo Staro inzake flora en fauna / toets EHS

- bijlage xx consultatie/toelichting Provincie Fryslan, brief van de provincie d.d 28 november 2017 en e-mail d.d. 20 oktober 2020

- bijlage yy stedenbouwkundig en landschapsplan De Burd in Grou van oktober 2018

- bijlage ZZ het bepaalde onder 4.3. van de Ruimtelijke Onderbouwing d.d. 29 oktober 2018

Staro

NATUUR EN BUITENGEBIED

ONTVANGEN 18 JUL 2019

heente Leeuwarden
het besluit van
ster en wethouders van
29 AUG. 2019
11033641

Quickscan flora en fauna en toets EHS

De Burd te Grou

Rapportnummer 16-0336

www.staroby.nl

Quickscan flora en fauna en toets EHS

De Burd te Grou

December 2016

Rapportnummer: 16-0305

In opdracht van: Pouderoyen compagnons
St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ Nijmegen

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.staroby.nl

Veldonderzoek: ing. M. Benders

Auteur: ir. N. Arts-Smits

Kwaliteitscontrole: ir. E. Claassen

Inhoud

1 Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Doel 4
1.3 Zorgplicht 4
1.4 Wet natuurbescherming 5
1.5 Leeswijzer 5

2 Plangebied 6
2.1 Ligging en beschrijving plangebied 6
2.2 Voorgenomen plannen 8

3 Toetsingskader 10
3.1 Flora- en faunawet 10
3.2 Natuurbeschermingswet 1998 11
3.3 Natuurnetwerk Nederland (Ecologische hoofdstructuur - EHS) 12

4 Beschermde gebieden 13
4.1 Natuurbeschermingswet 1998 13
4.2 Nationale Parken 14
4.3 Natuurnetwerk Nederland (NNN) 15

5 Toets EHS 17
5.1 Wezenlijke kenmerken en waarden EHS 17
5.2 Effecten op de EHS 18
5.3 Mitigatie en compensatie 20
5.4 Conclusie 20

6 Toets Flora- en faunawet 21
6.1 Methode 21
6.2 Flora 21
6.3 Vlinders en libellen 23
6.4 Mieren, kevers en slakken 23
6.5 Vissen 24
6.6 Reptielen en amfibieën 25
6.7 Vogels 27
6.8 Zoogdieren 27

7 Conclusies 31
7.1 Wet natuurbescherming 33

Geraadpleegde bronnen 34

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op de landtong De Burd in het verlengde van de straat Djerreblom in het buitengebied van Grou wordt een drietal woonboten herplaatst.
Ten behoeve van de planologische procedures is het noodzakelijk te onderzoeken welke natuurwaarden actueel in het gebied aanwezig zijn en op welke wijze de werkzaamheden hierop effect hebben. Dit om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld zal worden.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming is hierbij de Flora- en faunawet van belang. Gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (o.a. Natura 2000) en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen EHS).

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft tot doel het vaststellen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in de tabellen van beschermde flora en fauna in het kader van de Flora- en faunawet. Tevens heeft het onderzoek tot doel vast te stellen op welke wijze en in welke mate de voorgenomen ontwikkeling invloed kan hebben op het eventueel voorkomen van beschermde soorten. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkeling effect heeft op het Natuurnetwerk Nederland. Om te bepalen of effecten optreden op gebieden die vallen onder bescherming van het NNN is een zogenoemde NNN-toets uitgevoerd.

1.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Flora- en faunawet een zorgplicht. Deze zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

1.4 Wet natuurbescherming

Volgens de huidige stand van zaken treedt per 1 januari 2017 de Wet natuurbescherming in werking. Deze nieuwe wet bundelt de drie vigerende wetten op het gebied van gebieds- en soortbescherming; Boswet, Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en faunawet. De bescherming van het NNN en Natura 2000-gebied blijft onder de nieuwe wet grotendeels ongewijzigd.
Ook de bescherming van een groot aantal dier- en plantensoorten, die nu onder de Flora- en faunawet vallen blijft ongewijzigd, zoals bijvoorbeeld de bescherming van vleermuizen, gierzwaluw en huismus. Maar er zijn ook een aantal wijzigingen aangebracht in de bescherming die dier- en plantensoorten genieten. De vissoort kleine modderkruiper bijvoorbeeld is onder de nieuwe wet niet meer beschermd.
De in deze rapportage beschreven conclusies zullen tevens worden getoetst aan de Wet natuurbescherming.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt het toetsingskader besproken. In het vierde hoofdstuk worden de nabijgelegen beschermde gebieden in kaart gebracht. De toets aan de EHS wordt uitgevoerd in hoofdstuk 5. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 6. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet. In paragraaf 7.1 van dit hoofdstuk worden de conclusies van het rapport getoetst aan de nieuwe Wet natuurbescherming.

2 Plangebied

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied De Burd ligt in de provincie Friesland in het verlengde van de straat Djerreblom in het buitengebied van de gemeente Leeuwarden. Het plangebied betreft een deel van een landtong aan de noordkant van het Pikmeer. De noordgrens van het plangebied betreft een sloot. De oostelijke, zuidelijke en westelijke grens worden gevormd door het Pikmeer.

Het plangebied bestaat voor het grootse deel uit riet en ruigte. De oevers bestaan uit stortstenen en riet. Daarnaast is een groot deel van het plangebied kort gemaaid grasland ten behoeve van recreatie. In het plangebied staan geen bomen of struiken. De bomen en struiken die zichtbaar zijn op figuur 2 zijn in het kader van regulier en grootschalig beheer en onderhoud door de terreinbeheerder (recreatieschap) verwijderd.
Aan de westzijde van de landtong ligt een woonboot. Bij deze ark wordt een stuk land beheerd als tuin; kort gemaaid grasland.

Het plangebied is een drukbezochte plek voor recreanten op het water. De twee aanwezige aanlegsteigers liggen voornamelijk in de lente en de zomer vol met plezierboten. Aanleggen is toegestaan voor maximaal drie dagen. De recreanten die aanleggen met de boot gebruiken het land om te recreëren, waaronder feesten te houden en te barbecueën.

De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1 en 2 en de begrenzing in figuur 3. Op pagina 7 en 8 is een foto-impressie van het plangebied opgenomen.

Figuur 1. Locatie plangebied (rode stip) (bron: Bingmaps.nl)

Figuur 2. Begrenzing van het plangebied (rood omlijnd) (bron: Bingmaps.nl)

Foto 1. Noordelijke strook plangebied

Foto 2. Oostkant plangebied

Foto 3. Plangebied gezien vanuit het noorden, op voorgrond kort gemaaid gras bij bestaande woonboot

Foto 4. Sloot links is de noordgrens van het plangebied

Foto 5. Plangebied gezien vanuit het zuiden

Foto 6. Drie schepen aan de oostelijke steiger

Foto 7. Maximaal 3 dagen aanleggen

Foto 8. Kort gemaaid grasland, buiten EHS

Foto 9. Stortstenen en riet langs de oever

Foto 10. Riet langs de oever

2.2 Voorgenomen plannen

Initiatiefnemer is voornemens binnen het plangebied drie woonboten te plaatsen aan nieuwe steigers. Hierbij worden op de landtong drie private landschapstuinen gerealiseerd van ongeveer 700 tot 1.000 m^2 groot, zie figuur 3. Ruimtelijk zijn de drie landschapstuinen opgenomen in het bestaande landschap. Drie reeds bestaande grasvelden worden omsloten door brede randen van riet. Per woonboot zijn een boothelling, aanlegsteiger en berging van 20m^2 met een schuin sedumdak voorzien.

Aan de westzijde van het plangebied is reeds een woonboot aanwezig. Bij deze woonboot zal ook een landschapstuin worden gerealiseerd van ongeveer 700 m^2. In de huidige situatie is het terrein aangrenzend aan de woonboot reeds beheerd als tuin. Het terrein bestaat uit kort gemaaid grasland. Aanwezige bomen en struiken zijn hier reeds verwijderd in het kader van het grootschalig beheer en onderhoud.

Het gebied tussen de tuinen zal niet worden heringericht.

Enkele aan te leggen paden worden in halfverharding uitgevoerd.
De woonboten worden naar deze locatie verplaatst vanuit Grou en zullen dienstdoen als recreatieverblijven. De eigenaren van de boten mogen deze boten jaarrond recreatief gebruiken. Het is niet toegestaan permanent op de woonboten te wonen.

De werkzaamheden bestaan uit:
+ Ter plaatse van de aan te leggen tuinen: verwijderen van reeds losgetrokken stobben en egalisatie terrein (recent heeft de terreinbeheerder grootschalig beheer en onderhoud gepleegd);
+ Aanbrengen beplanting (aan tuinranden en in tuinen);
+ Aanbrengen halfverharding en bijgebouwtje in tuinen;
+ Vervangen twee steigers en aanbrengen derde steiger, afmeren woonboten.

Figuur 3. Concept inrichtingsschets

3 Toetsingskader

3.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt soorten, niet individuele planten of dieren, om te voorkomen dat het voortbestaan van de soort in gevaar komt. Doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij' principe. Dit betekent dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.
In de Flora- en faunawet geldt een verbod op activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten. De bescherming van soorten is geregeld middels een aantal verbodsbepalingen. In dit geval zijn vooral artikel 8 t/m 12 van belang.
Artikel 8: Het is verboden beschermde planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9: Het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10: Het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12: Het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

De Flora- en faunawet beschermt alle inheemse zoogdieren (op de huismuis, de bruine rat en de zwarte rat na), vogels, reptielen en amfibieën. Bij de vissen, ongewervelde dieren en planten zijn alleen die soorten beschermd die als zodanig in de wet zijn aangewezen. Alle beschermde soorten, met uitzondering van de vogels, staan in de tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet.
Tabel 1: Algemene soorten
Dit betreft soorten waarvoor in het geval van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen een algehele vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.
Tabel 2: Overige soorten
Dit betreft zeldzame en veelal bedreigde soorten. Voor deze soorten wordt in het geval van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling verleend voor de verbodsbepalingen artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet, mits de activiteiten uitgevoerd worden op basis van een door de Minister van Economische Zaken (EZ) goedgekeurde gedragscode. Wanneer geen gedragscode wordt gevolgd, is bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing nodig.
Tabel 3: Strikt beschermde soorten
Onder deze tabel vallen onder andere de soorten die beschermd zijn volgens de Europese Habitatrichtlijn. In het geval van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik wordt voor de soorten uit tabel 3 een vrijstelling verleend van de verbodsbepalingen artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet, mits de activiteiten uitgevoerd worden op basis van een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor activiteiten in het kader van ruimtelijke

ontwikkelingen geldt voor deze soorten geen vrijstelling, hiervoor moet een ontheffing aangevraagd worden.
Vogels en hun nesten mogen tijdens het broeden niet worden verstoord. Daarnaast bestaat er een lijst van het ministerie van EZ waarop de vogels zijn opgenomen waarvan het nest jaarrond beschermd is.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht (artikel 2) opgenomen: “een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.” Dit artikel is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

3.2 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) vormt in Nederland het wettelijke kader voor onder andere de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden. De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of die een significant verstorend effect kunnen hebben op soorten waarvoor het gebied is aangewezen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (artikel 19d, eerste lid, NB-wet).
Voor de NB-wet maakt het niet uit of een project of handeling in of buiten een Natura 2000-gebied plaatsvindt, omdat de wet uitgaat van ‘externe werking’. Als een activiteit buiten een Natura 2000-gebied plaatsvindt, maar er wel negatieve gevolgen te verwachten zijn in het Natura 2000-gebied, moet een beoordeling plaatsvinden van de effecten die de activiteit kan hebben op de beschermde natuurwaarden.

Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Een effect is significant als de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. In deze toets wordt onderzocht of de instandhoudingsdoelen door de voorgenomen ontwikkelingen in gevaar kunnen komen.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets. De habitattoets is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.
De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:
+ oriëntatiefase (en vooroverleg);
+ verslechterings- en verstoringstoets;
+ passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolgprocedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.
Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring vanwege de Natuurbeschermingswet nodig.
Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

+ er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
+ er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
+ er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

+ of deze kans reëel is en
+ of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

3.3 Natuurnetwerk Nederland (Ecologische hoofdstructuur - EHS)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Nationaal Natuurnetwerk (NNN, voorheen genoemd EHS en in Friesland EHS gebleven) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.
Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het ‘nee, tenzij’-regime. Dit betekent dat nieuwe plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten.
De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

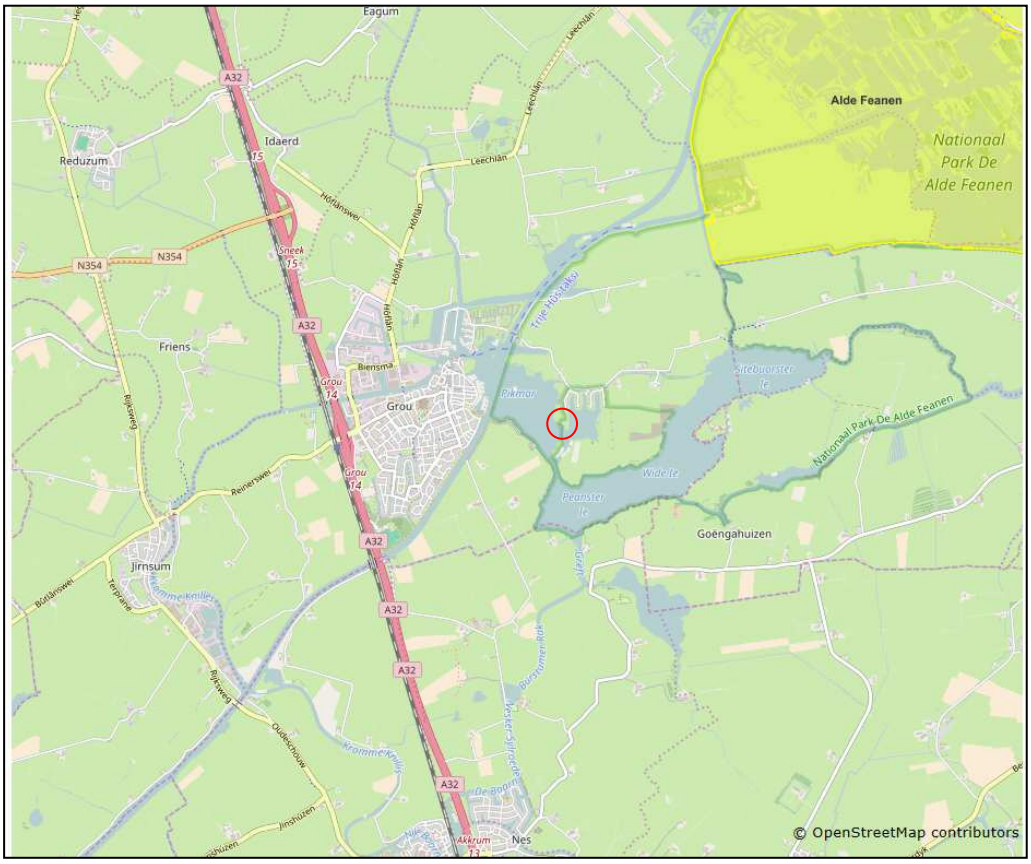
Om de wezenlijke kenmerken te bepalen is uitgegaan van de ontwerp Provinciale Natuurbeheerkaart 2017 van provincie Friesland, zie figuur 6. Deze kaart vormt het kader waaraan getoetst wordt. Externe werking wordt in de beoordeling voor EHS niet meegenomen, alleen de effecten die zich voordoen door activiteiten binnen de begrenzing worden beoordeeld.

4 Beschermde gebieden

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden), het NNN en de aanwezigheid van Nationale Parken in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

4.1 Natuurbeschermingswet 1998

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Economische Zaken (EZ) en de themakaarten van provincie Friesland blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op circa 2,2 kilometer ten noordoosten van het plangebied ligt. Dit betreft het Natura 2000-gebied Alde Feanen (figuur 4).

Figuur 4. Plangebied (rode cirkel) ten opzichte van Natura 2000-gebied (geel) (bron: http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

Effectbeoordeling

Het plangebied ligt op ongeveer 2,2 kilometer van het Natura 2000-gebied Alde Feanen. Uit de effectenindicator van het Ministerie van EZ blijkt dat de volgende effecten mogelijk zijn bij de activiteiten water- en landrecreatie in de buurt van Natura 2000-gebied Alde Feanen:

+ Oppervlakteverlies;
+ Verontreiniging;
+ Verstoring door geluid;

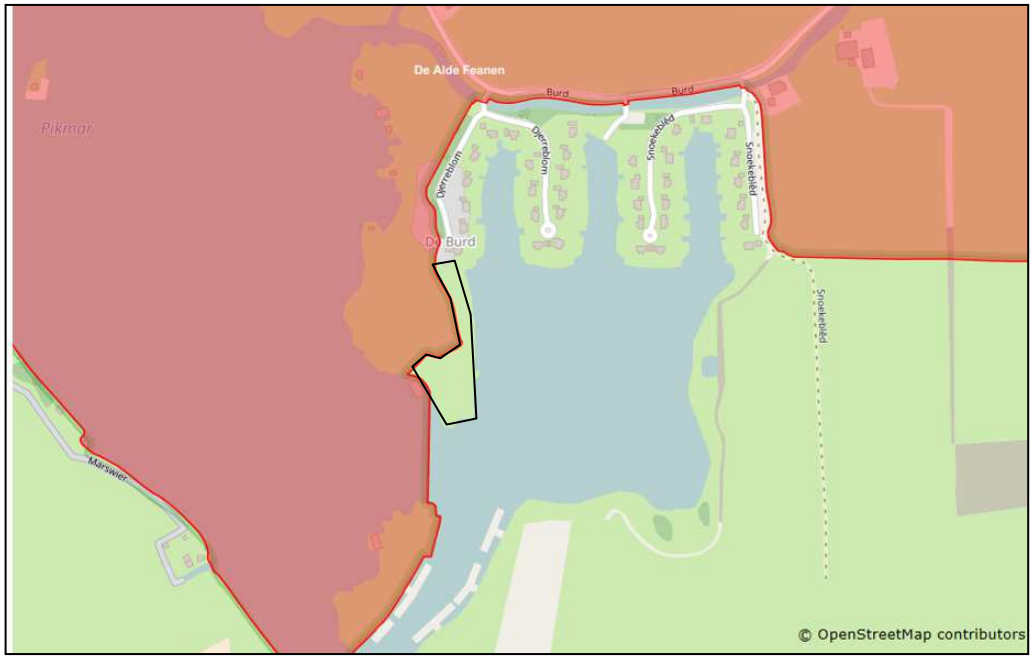
+ Verstoring door licht;
+ Verstoring door trilling;
+ Optische verstoring
+ Verstoring door mechanische effecten.

Aangezien het plangebied buiten de Natura-2000 ligt, kunnen alleen effecten optreden op het Natura 2000-gebied middels externe werking. Oppervlakteverlies en verstoring door mechanische effecten zijn derhalve op voorhand uitgesloten. Gezien de aard van de voorgenomen plannen, het aanleggen van tuinen en het plaatsen van drie woonboten, en de relatief grote afstand tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied, zijn ook de overige effecten op voorhand uit te sluiten. De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Natura 2000-gebied Alde Feanen.

Conclusie
De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Natura 2000-gebied Alde Feanen.

4.2 Nationale Parken

Een Nationaal Park is een aaneengesloten natuurgebied van minimaal 1.000 hectare met bijzondere planten en dieren. Er zijn 20 Nationale parken in Nederland. Deze behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Uit de gebiedendatabase van het ministerie van Economische Zaken blijkt dat het plangebied grenst aan het Nationaal Park De Alde Feanen, zie figuur 5.

Figuur 5. Plangebied (zwarte figuur) ten opzichte van nationaal park De Alde Feanen (rood) (bron: http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapsgebied.aspx?id=np20&groep=2)

Met betrekking tot Nationale Parken geldt dezelfde wet- en regelgeving dan voor de EHS. Externe werking wordt in de beoordeling voor de EHS niet meegenomen.

De voorgenomen plannen, zullen derhalve geen negatief effect hebben op het Nationaal Park De Alde Feanen.

Conclusie
De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Nationaal Park De Alde Feanen.

4.3 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Landelijk wordt gesproken over het Natuurnetwerk (NNN, voorheen EHS genoemd). In Friesland is er voor gekozen om de term EHS te blijven hanteren. In deze rapportage wordt daarom ook de term EHS gebruikt. Uit de gegevens van de website van provincie Friesland blijkt dat het plangebied in het “Natuurbeheerplan 2017 in ontwerp” gedeeltelijk behoort tot de EHS, zie figuur 6.

Figuur 6. Locaties van de woonboten en private landschappelijke tuinen (rode figuur) ten opzichte van de bestaande beheertypes binnen de EHS nabij het plangebied (groen; vochtig hooiland en blauw; zoete plas) (bron: digitale natuurbeheerplannen 2017, provincie Friesland)

De locaties voor de woonboten liggen gedeeltelijk binnen de EHS; beheertype zoete plas. De private tuinen in het oostelijk gedeelte van het plangebied vallen buiten de EHS.
De private tuin van ark Ket valt gedeeltelijk binnen de zuidelijke punt van de EHS en de private tuin in het westelijk deel van het plangebied valt gedeeltelijk samen met de EHS, zie figuur 4. De ambitie voor dit gebied is beheertype vochtig hooiland. In totaal betreft het maximaal 700 m^2 tuin gesitueerd binnen de EHS.

De effectbeoordeling voor de EHS, de zogenoemde EHS-toets, wordt uitgevoerd in het volgende hoofdstuk.

5 Toets EHS

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. De belangrijkste motivering voor de EHS is dan ook het streven naar behoud van de Nederlandse biodiversiteit. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied.
In dit hoofdstuk wordt beschreven wat voor het plangebied de wezenlijke kenmerken en waarden zijn, wat de mogelijke effecten op de EHS zijn en of het noodzakelijk is om mitigerende of compenserende maatregelen te treffen.

Om de wezenlijke kenmerken te bepalen is uitgegaan van de ontwerp Provinciale Natuurbeheerkaart 2017 van provincie Friesland, zie figuur 6. Externe werking wordt in de beoordeling voor de EHS niet meegenomen, alleen de effecten die zich voordoen door activiteiten binnen de begrenzing worden beoordeeld (dit is conform het EHS-toetsingskader). Het plangebied vormt deels onderdeel van de EHS, maar valt buiten het Nationaal Park De Alde Feanen.

De locaties waar de woonboten en de nieuwe aanlegsteiger zijn voorzien, behoren tot het beheertype N04.02 – zoete plas. Een gedeelte van de landtong, waar gedeelten van twee van de tuinen zijn voorzien, behoort tot de EHS, maar is nog niet ontwikkeld. De ambitie voor dit stuk EHS is het beheertype N10.02 – vochtig hooiland.

5.1 Wezenlijke kenmerken en waarden EHS

Het plangebied ligt in een gebied waar veel waterrecreatie plaatsvindt. Het gebied dient deels te worden omgevormd naar natuur; de ambitie voor dit deel van de EHS binnen het plangebied is vochtig hooiland, zie figuur 6.
In de huidige situatie bestaat het gedeelte van het plangebied met de ambitie vochtig hooiland voor het grootste deel uit riet en voedselrijke ruigte. Een gedeelte van het terrein bij de bestaande woonboot wordt in de huidige situatie beheerd als grasland.

Binnen het plangebied is een tweetal aanlegsteigers aanwezig dat in het vaarseizoen druk bezocht wordt door waterrecreanten. Ook op het land wordt door deze recreanten veelvuldig gerecreëerd, vooral op het kort gemaaid grasland buiten de EHS. Hier vinden, voornamelijk in het vaarseizoen, regelmatig feesten plaats en wordt er gebarbecued.

In de huidige toestand ontstaat door de hoge recreatiedruk aantasting van oevervegetaties en verstoring van aanwezige fauna binnen het plangebied en aangrenzende terreinen. Daarnaast vindt aantasting plaats van watervegetaties door bewegingen van de motorschroef en verstoring van de onderwaterfauna door geluid en trilling (vissen, amfibieën). Tevens treedt geluidsverstoring en optische verstoring op van hiervoor gevoelige diersoorten in, langs en naast het water.

Het plangebied heeft in de huidige toestand en gebruik een beperkte ecologische waarde.

5.2 Effecten op de EHS

Bij uitvoering van de voorgenomen plannen vindt een ingreep plaats in een gebied dat gedeeltelijk is aangewezen als EHS-gebied. De mogelijke effecten die zouden kunnen optreden zijn:

+ oppervlakteverlies;
+ versnippering;
+ verstoring door geluid, licht, trilling en/of optische verstoring.

Oppervlakteverlies

De nieuwe aanlegsteigers en de woonboten zullen geen significant negatief effect hebben op beheertype zoete plas. Het oppervlakteverlies zal klein zijn; in de huidige situatie zijn reeds twee grote steigers aanwezig, deze worden verkleind. Daarnaast worden in het zomerseizoen nu veel kleine boten aangelegd, terwijl in de beoogde situatie het aantal vaarbewegingen nihil zal zijn. Negatieve ecologische effecten zullen dan ook verwaarloosbaar zijn of beperkt verbeteren.

Bij vier woonboten zal een private tuin worden gerealiseerd op het land. Slechts een klein gedeelte van de EHS zal in het voorgenomen plan als tuin worden ingericht, zie figuur 6. In de huidige toestand bestaat dat gedeelte EHS uit riet en voedselrijke ruigte en een deel bij de reeds bestaande woonboot uit kort gemaaid grasland.
Het plangebied heeft ter plaatse van de voorgenomen tuinen geen bijzondere ecologische waarden. Daarnaast zullen de tuinen volgens een door een landschapsarchitect uitgewerkt ontwerp landschappelijk worden ingericht. Na de inrichting van de private tuinen zal de inrichting vrijwel gelijk zijn aan de huidige inrichting met ruigte en rietland.
Het oppervlakteverlies van de EHS is verwaarloosbaar klein. Ecologische effecten zullen daarom verwaarloosbaar zijn. Door de betreffende tuinen binnen de EHS landschappelijk in te richten, zullen de voorgenomen plannen geen effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden en functioneren van de EHS.

Versnippering

Versnippering is niet aan de orde in het water; voor dieren en planten in het water vormen de steigers en woonboten geen barrière. De oevers met rietkragen en riet in het water blijven behouden. Steigers/loopplanken dienen over deze oeverzone heen te lopen, zodat deze niet wordt verstoord en het riet tot wasdom kan komen.
Versnippering is niet aan de orde op het land; de tuinen vormen geen barrière voor plant- en diersoorten in het gebied. De aanwezigheid van de tuinen vormt geen belemmering voor de uitwisseling van soorten binnen de EHS.

Verstoring door geluid

Aanlegfase

Het realiseren van de steiger en het aanleggen van de woonboot leidt naar verwachting niet tot lokale verstoring van diersoorten door geluid gedurende de aanlegfase, aangezien de werkzaamheden binnen een kort tijdsbestek zullen worden uitgevoerd. Werkzaamheden aan de steigers en woonboten zullen vanaf het water worden uitgevoerd en overdag plaatsvinden.
Als gevolg van geluid verspreid door de plaatsing van de aanlegsteiger en het aanleggen van de woonboot vindt geen significante aantasting plaats van het ecologisch functioneren van de beheertypen die in het plangebied aanwezig zijn.

Geluid van vrijkomt bij de inrichting van de tuinen zal ook een verwaarloosbaar klein effect hebben op de omgeving, aangezien de werkzaamheden gedurende een korte periode plaatsvinden en overdag worden uitgevoerd.
Er zijn geen significante effecten te verwachten door geluid in de aanlegfase op de wezenlijke kenmerken en waarden en het functioneren van de EHS.

Gebruiksfase
In de gebruiksfase zal bij normaal recreatief gebruik geluid van binnen de woonboot geen verstoring veroorzaken van het beheertype zoete plas.
Op het land zal gebruik van de tuinen die binnen de EHS gesitueerd zijn mogelijk een negatief effect hebben op het voorkomen van verstoringsgevoelige fauna in de nabijheid. Echter, in de huidige situatie zijn de dieren in de omgeving reeds gewend aan verstoring door geluid van recreanten in het vaarseizoen. Naar verwachting zal de verstoring door geluid in de nieuwe toestand minder zijn, onder andere doordat minder mensen tegelijk in het gebied verblijven.
Er zijn geen significante effecten te verwachten door geluid in de gebruiksfase op de wezenlijke kenmerken en waarden en het functioneren van de EHS.

<u>Verstoring door licht</u>
Met verstoring door licht wordt bedoeld; kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc.
Voorgenomen plannen omvatten plaatsing van drie woonboten binnen het plangebied en de aanleg van vier private tuinen.

Aanlegfase
Het verplaatsen van de woonboten en het aanleggen van de tuinen zal overdag gebeuren. De locatie zal tijdens de werkzaamheden ’s nachts niet verlicht worden.

Gebruiksfase
De drie te plaatsen woonboten zullen door de eigenaren alleen recreatief worden gebruikt. In de huidige toestand zijn in het plangebied een woonboot aanwezig en twee grote aanlegsteigers die in het vaarseizoen druk bezocht worden door recreanten met een boot. Deze recreanten gebruiken het land om ’s avonds en ’s nachts feesten te houden en te barbecueën.
In de nieuwe situatie worden drie nieuwe woonboten aangelegd in het plangebied. Er zal lichtverstrooiing plaatsvinden vanuit de woonboten. Deze lichtverstrooiing zal minimaal zijn en geen significant effect hebben op beheertype zoete plas. In het vaarseizoen zal de uitstoot van licht door de woonboten kleiner of gelijk zijn aan lichtverstrooiing vanuit de boten in de huidige situatie.

Daarnaast kan verstoring door licht optreden wanneer buitenverlichting wordt aangebracht aan de woonboten of indien de tuinen verlicht worden.
Om verstoring door licht binnen de EHS te voorkomen mag geen buitenverlichting worden geplaatst bij de woonboten, of er dient speciale verlichting te worden aangebracht die geen verstoring kan veroorzaken, zoals afgeschermde armaturen. Het landschappelijk inrichtingsplan houdt hier rekening mee.

<u>Verstoring door trilling</u>
Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij heien, draaien van rotorbladen etc.

Doordat de woonboten stilliggen, zullen er in de nieuwe situatie minder trillingen plaatsvinden in het water dan in de huidige situatie waarbij het een komen en gaan is van boten.

Optische verstoring
Door de aanwezigheid van mensen bij de woonboten en in de tuinen kan optische verstoring optreden van de omgeving van het plangebied. In de huidige situatie is ook sprake van optische verstoring door recreanten.
Door de tuinen door middel van beplanting (struiken/riet) optisch af te schermen van de omgeving, zal geen sprake zijn van significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden en het functioneren van de EHS.

5.3 Mitigatie en compensatie

Een klein deel van de EHS met ambitie beheertype vochtig hooiland zal worden ingericht als tuin. Het betreft de locatie van de private tuin aan de westzijde van het plangebied, die in de huidige situatie wordt beheerd als kort gemaaid grasland en een puntje in het zuiden van het plangebied. Dit betekent een klein oppervlakteverlies van dit beheertype. Door mitigerende maatregelen te nemen worden significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden in termen van samenhang en kwaliteit van de EHS voorkomen.

Als gevolg van de voorgenomen plannen vindt geen aantasting plaats van het ecologisch functioneren van de EHS. De oevers met riet en het riet in het water zullen behouden blijven. Steigers/loopplanken dienen over de oeverzone heen te lopen, zodat deze niet wordt verstoord en het riet tot wasdom kan komen.
Faunasoorten kunnen de gehele landtong, ook de tuinen buiten de EHS, gebruiken als leefgebied en migratieroute.

In de huidige toestand bestaat het plangebied binnen de EHS uit voedselrijke ruigte en rietland. Door de private tuinen landschappelijk in te richten en geschikt te maken voor de doelsoorten van vochtig hooiland; vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren, wordt positief bijgedragen aan het functioneren van de EHS.
Het is daarom van belang afspraken te maken met de eigenaren van de woonboten over inrichting, beheer en onderhoud van de tuinen. Het inrichtingsplan houdt hier rekening mee.

Om verstoring door licht binnen de EHS te voorkomen mag geen buitenverlichting worden geplaatst bij de woonboten, of er dient speciale verlichting te worden aangebracht die geen verstoring kan veroorzaken, zoals afgeschermde armaturen. Hierover dienen afspraken te worden gemaakt met de eigenaren van de woonboten. Ook hier geeft het landschappelijk inrichtingsplan invulling aan.

5.4 Conclusie

De voorgenomen ontwikkeling zal niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS ter plaatse.

6 Toets Flora- en faunawet

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of er mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn.

6.1 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij gekeken is naar mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en de websites Vlindernet.nl, Libellennet.nl, Waarneming.nl en Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen. De gegevens over vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders en libellen zijn onder andere uit dergelijke atlassen afkomstig.

Als onderdeel van het onderzoek heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle op de locatie aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooiresten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. Een eenmalig veldbezoek is nadrukkelijk geen volledige inventarisatie. Dat betekent dat op basis van een eenmalig veldbezoek het voorkomen van soorten niet per definitie is uit te sluiten.
De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 21 november 2016 in de middag onder de volgende weersomstandigheden: matige wind, bewolkt, droog en circa 10 ˚C.

6.2 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied enkel algemeen voorkomende plantensoorten waargenomen.
Uit gegevens van de NDFF blijkt dat binnen een straal van nul tot een kilometer van het plangebied de beschermde plantensoort gewone/spindotterbloem voorkomt. Op een afstand van een tot vijf kilometer van het plangebied zijn de volgende beschermde plantensoorten waargenomen: gele helmbloem, rietorchis, ronde zonnedauw, Spaanse ruiter, waterdrieblad, wilde gagel en wilde kievitsbloem (alle FFtabel 2).

Bij het veldbezoek zijn deze beschermde planten niet waargenomen binnen het plangebied. Het veldbezoek is echter buiten de groei- en bloeiperiode van de meeste plantensoorten uitgevoerd en beschermde planten kunnen daardoor zijn gemist. Wilde gagel is niet in het plangebied aangetroffen; het voorkomen van wilde gagel kan derhalve worden uitgesloten.
Op basis van biotoopeisen (uit Soortenbank.nl) van de in de omgeving van het plangebied voorkomende beschermde vaatplanten is een inschatting gemaakt of het voorkomen van deze soorten binnen het plangebied aannemelijk is, zie tabel 1.

Tabel 1. Komen de in de omgeving van het plangebied voorkomende beschermde soorten mogelijk voor binnen het plangebied.

Plantensoort	**Standplaats**	**Mogelijk binnen plangebied**
Gewone/spindotterbloem	Op natte, voedselrijke grond aan waterkanten, in graslanden, rietlanden, moerasbossen en brongebieden; zoutmijdend.	Nee, te droog. Op natte locatie rietland aanwezig.
Gele helmbloem	Op oude muren en andere stenige plaatsen.	Nee
Rietorchis	Op natte, matig voedselrijke grond in graslanden, trilvenen, veenmosrietlanden, op zandplaten en opgespoten terreinen.	Nee
Ronde zonnedauw	Op open, natte, zure heidegrond en tussen het veenmos in hoogveen en veenmosrietland.	Nee
Spaanse ruiter	Op natte, matig voedselarme grond in blauwgraslanden, duinvalleien en op heide- en veengrond.	Nee
Waterdrieblad	In ondiep water in veenmoerassen, vennen en duinvalleien, soms in moerasbos; zoutmijdend.	Nee
Wilde kievitsbloem	In drassige graslanden en uiterwaarden, vooral op 'klei-op-veen'.	Nee

Op basis van de biotoopeisen van de in de omgeving voorkomende beschermde vaatplanten, kan het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied worden uitgesloten.

<u>Conclusie</u>
In het plangebied komen geen beschermde vaatplanten voor.

6.3 Vlinders en libellen

Uit De dagvlinders van Nederland (Bos et al. 2006), de website Vlindernet.nl en gegevens van de NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied geen beschermde vlindersoorten voorkomen.

Uit de atlas De Nederlandse libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), de website Libellennet.nl en gegevens van de NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied de beschermde libellensoorten groene glazenmaker en gevlekte witsnuitlibel voorkomen.
De groene glazenmaker is waargenomen op één tot vijf kilometer afstand van het plangebied en gevlekte witsnuitlibel komt voor op vijf tot tien kilometer afstand van het plangebied (beide FFtabel 3).

De groene glazenmaker komt voor bij stilstaande wateren met dichte krabbenscheervelden: plassen, sloten en petgaten in laagveengebieden en sloten in veenweidegebieden. Aangezien in en rondom het plangebied geen krabbenscheer aanwezig is, kan het voorkomen van groene glazenmaker in het plangebied worden uitgesloten.

De gevlekte witsnuitlibel is een soort van laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen en komt vooral voor bij rijk begroeide wateren. Het plangebied en het voortplantingswater voldoen niet aan de habitateisen van gevlekte witsnuitlibel. Daarnaast ligt het verspreidingsgebied van de soort op minimaal vijf kilometer van het plangebied. Het voorkomen van gevlekte witsnuitlibel binnen het plangebied kan worden uitgesloten.

Conclusie
In het plangebied komen geen beschermde vlinders en/of libellen voor.

6.4 Mieren, kevers en slakken

Beschermde soorten mieren en houtkevers zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (naald)bossen. Deze biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van beschermde mier- en houtkeversoorten binnen het plangebied kan worden uitgesloten.
Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat op een afstand van vijf tot tien kilometer de beschermde waterkever gestreepte waterroofkever is waargenomen. De gestreepte waterroofkever komt voor in grote, permanente wateren, smalle en brede sloten en petgaten. De wateren moeten over een grote oppervlakte maximaal ongeveer één meter diep zijn met warme, zonnige plekken en oeverbegroeiing (website ministerie van Economische Zaken).
Uit de 'kansenkaarten' in Cuppen & Koese (2005) blijkt dat de kans dat gestreepte waterroofkever in het water binnen het plangebied voorkomt zeer klein is. Deze kansenkaarten geven de kilometerhokken weer waarvan voorspeld is dat er respectievelijk een kans van meer dan 50% en meer dan 70% is dat gestreepte waterroofkever hier voorkomt. De kans dat gestreepte waterroofkever in het plangebied voorkomt is op basis van de potentiële waarden in het gebied kleiner dan 30%.

Vanwege het ontbreken van geschikt biotoop, de kansenkaart van Cuppen & Koese (2005) en de relatief grote mate van verstoring door recreanten kan het voorkomen van gestreepte waterroofkever langs de oever van het plangebied redelijkerwijs worden uitgesloten.

Op een afstand van 25 tot 50 kilometer van het plangebied is de aquatische slakkensoort platte schijfhoren (FFtabel 3) waargenomen. De platte schijfhoren heeft een voorkeur voor helder, stilstaand of zeer zwakstromend water met een rijke plantengroei. De trefkans is het grootst als zowel ondergedoken vaatplanten, draadalgen, als planten met drijvende bladeren aanwezig zijn. De soort leeft zowel in grote plassen en meren als in smalle sloten. Vanwege de afwezigheid van plantengroei, buiten het aanwezige riet, kan het voorkomen van de slakkensoort platte schijfhoren in het water rondom het plangebied worden uitgesloten.

Conclusie
Vanwege het ontbreken van geschikte biotopen is het uit te sluiten dat beschermde soorten mieren, kevers en slakken voorkomen in het plangebied.

6.5 Vissen

Een gedeelte van het plangebied betreft oppervlaktewater, aangezien daar een steiger gerealiseerd gaat worden voor een woonboot. De twee bestaande steigers zullen worden verkleind. Uit de NDFF blijkt dat paling en rivierdonderpad (beide FFtabel 2) binnen een straal van nul tot een kilometer van het plangebied voorkomen. Op een afstand van een tot vijf kilometer van het plangebied zijn kleine modderkruiper (FFtabel 2) en bittervoorn (FFtabel 3) waargenomen. Op een afstand van vijf tot tien kilometer van het plangebied komt de beschermde vissoort grote modderkruiper (FFtabel 3) voor. Hieronder wordt beschreven of het voorkomen van deze vissoorten binnen het plangebied aannemelijk is op basis van de biotoopeisen (Ravon.nl).

Het is mogelijk dat paling en rivierdonderpad voorkomen bij het plangebied; rivierdonderpad kan leefgebied vinden tussen de stortstenen op de oevers van het plangebied.
De kleine modderkruiper heeft een voorkeur voor stilstaand tot langzaam stromend ondiepe wateren met een rijke plantenbegroeiing en een zandige of met dunne sliblaag bedekte bodem. Vanwege het ontbreken van een rijke plantenbegroeiing en de grote diepte van het water bij het plangebied is niet aannemelijk dat kleine modderkruiper in het plangebied voorkomt.
In Nederland komt de bittervoorn voor in de plantenrijke oevers van de uiterwaardwateren van het rivierengebied, poldergebieden en de benedenlopen van riviertjes en beken tot 60 cm diep met een goede waterkwaliteit en een goed ontwikkelde watervegetatie. Het is belangrijk dat zoetwatermosselen als schildersmossel en zwanenmossel in hetzelfde water voorkomen, deze zijn onmisbaar voor de voortplanting. Aangezien het water diep is en weinig plantengroei aanwezig is in het plangebied, maar de oever bestaat uit stortstenen en riet is het niet aannemelijk dat bittervoorn voorkomt in het plangebied.
Grote modderkruiper heeft een voorkeur voor verlandende wateren in laag dynamische overstromingsvlakten en moerasgebieden. Het oppervlaktewater binnen

het plangebied ontbreekt het aan geschikt biotopen voor grote modderkruiper. Het voorkomen van grote modderkruiper binnen het plangebied kan worden uitgesloten.

Effectbeoordeling
De aanleg van de nieuwe steiger vindt plaats in het water. Doordat de werkzaamheden plaatsvinden binnen een groot water, slechts kleinschalig van aard zijn en in een kort tijdsbestek worden uitgevoerd, kunnen negatieve effecten op mogelijk voorkomende vissoorten worden uitgesloten.
Aangezien geen werkzaamheden plaatsvinden aan de stortstenen zijn negatieve effecten op de rivierdonderpad (FFtabel 2) uit te sluiten.

Conclusie
In de omgeving van het plangebied komen de beschermde vissoorten paling en rivierdonderpad (beide FFtabel 2) voor. De voorgenomen plannen zullen geen negatief effect op mogelijk voorkomende beschermde vissoorten hebben.

6.6 Reptielen en amfibieën

Uit gegevens van RAVON, 'De amfibieën en reptielen van Nederland' (Creemers et al. 2009) en de NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied de beschermde amfibieënsoorten; bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander (alle FFtabel 1), rugstreeppad, en heikikker (beide FFtabel 3) voorkomen.
Uit het bronnenonderzoek blijkt dat op een tot vijf kilometer afstand van het plangebied de beschermde reptielensoort ringslang (FFtabel 3) voorkomt en dat op 10 tot 25 kilometer afstand van het plangebied levendbarende hagedis (FFtabel 2) voorkomt.

Het plangebied is geschikt als landbiotoop voor de minder kritische soorten van FFtabel 1, zoals bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander. Mogelijk vormt de sloot langs het plangebied geschikt voortplantingswater voor amfibieën van FFtabel 1.

De typische habitat van heikikker bestaat uit vochtige gebieden; hoog- en laagvenen, moerassen en overstromingsgebieden (uiterwaarden). Het voortplantingsbiotoop bestaat uit ondiepe stilstaande wateren met oevervegetatie.
De heikikker overwintert van oktober tot eind februari op vorstvrije plekken op het land buiten bereik van het grondwater. De heikikker overwintert (nagenoeg) niet in het water (soortenstandaard heikikker, 2014). Het is daardoor uit te sluiten dat het landgedeelte binnen het plangebied, dat in de winter onder water staat, geschikt is als overwinteringsplaats voor heikikkers. Het is mogelijk dat heikikkers de sloten rond het plangebied gebruiken als voortplantingswater. Het is daardoor niet uit te sluiten dat heikikkers het plangebied gebruiken als landhabitat. Het kort gemaaide gazon is niet geschikt voor heikikker. Het rietland en de ruigte zijn wel geschikt als landhabitat voor heikikker.

Rugstreeppad is een soort van dynamische zandige milieus. Deze biotopen zijn niet aanwezig binnen het plangebied. De rugstreeppad is waargenomen op een afstand van vijf tot tien kilometer van het plangebied. Gezien de matige geschiktheid van het plangebied voor rugstreeppad en de grote afstand tot de dichtstbijzijnde waarneming

van rugstreeppad is het redelijkerwijs uit te sluiten dat rugstreeppad binnen het plangebied voorkomt.

Het plangebied vormt geschikt leefgebied voor ringslang. De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden echter gemeden, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. In het plangebied zijn geen potentiële broedhopen voor ringslang aangetroffen. Het is niet aannemelijk dat de ringslang alle stadia van de levenscyclus kan doorlopen binnen het plangebied, aangezien het een nat terrein is. Het plangebied vormt daardoor geen belangrijk leefgebied voor ringslang. Het kan echter niet worden uitgesloten dat ringslangen incidenteel het plangebied doorkruisen.

Effectbeoordeling

De voorgenomen plannen kunnen gevolgen hebben voor mogelijk binnen het plangebied voorkomende algemene soorten amfibieën van FFtabel 1. Binnen het plangebied verdwijnt tijdelijk leefgebied tijdens het inrichten van de tuinen. Daarna zullen de tuinen weer geschikt zijn voor de soorten van FFtabel 1.
Mogelijk komt heikikker voor binnen het plangebied. De werkzaamheden bij de herinrichting van de tuinen zouden een negatief effect kunnen hebben op mogelijk voorkomende heikikkers. Na de herinrichting zullen de tuinen echter even geschikt zijn als leefgebied voor heikikkers, aangezien de tuinen natuurlijk worden ingericht en geen hekken of andere barrières worden geplaatst.

Mogelijk komen incidenteel ringslangen voor binnen het plangebied. Werkzaamheden binnen het plangebied kunnen een negatief effect op aanwezige ringslangen.

Mitigerende maatregelen

Voor soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een algehele vrijstelling. Het is daarom niet noodzakelijk mitigerende maatregelen te nemen.
Mogelijk komen heikikkers (FFtabel 3) voor in het plangebied. Door mogelijk verstorende werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van heikikkers (november t/m februari) worden negatieve effecten op heikikkers voorkomen.

Mogelijk komen incidenteel ringslangen voor binnen het plangebied. Het doden of verwonden van ringslangen kan worden voorkomen door mogelijk verstorende werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van ringslangen: grofweg half oktober t/m half maart.

Conclusie

In het plangebied komen mogelijk soorten amfibieën van FFtabel 1 voor. De plannen kunnen negatieve effecten hebben voor deze soorten. Het is niet noodzakelijk mitigerende maatregelen te nemen voor soorten van FFtabel 1. Het is niet uit te sluiten dat heikikkers voorkomen binnen het plangebied; door werkzaamheden uit te voeren in de periode november t/m februari worden negatieve effecten op heikikkers voorkomen. In verband met het mogelijk voorkomen van ringslangen binnen het plangebied is het noodzakelijk om bij uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met deze soort door de werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van ringslangen: grofweg half oktober t/m half maart.

6.7 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in de omgeving van het plangebied meerkoet, wilde eend en winterkoning waargenomen. Het plangebied is geschikt als foerageergebied en broedgebied voor algemene vogelsoorten, voornamelijk riet- en watervogels.
In het plangebied zijn geen nesten of sporen aangetroffen van vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is.

Effectbeoordeling
Het onderzoeksgebied is geschikt als foerageer- en broedgebied voor vogels. De voorgenomen ontwikkeling zal tot gevolg hebben dat het plangebied tijdelijk niet meer geschikt zal zijn als foerageer- en broedgebied. In de directe omgeving is echter voldoende soortgelijk foerageergebied aanwezig. Negatieve effecten van voorgenomen plannen op het foerageergebied van vogels zijn redelijkerwijs uit te sluiten.
Ten aanzien van het broedseizoen dienen maatregelen genomen te worden om negatieve effecten van de voorgenomen plannen op vogels te voorkomen. Voor de vogels geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, het verwijderen van riet en andere beplanting niet kan plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. De nesten van algemene vogels zijn gedurende het broedseizoen strikt beschermd.

Mitigerende maatregelen
Door riet en beplanting buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat er negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van algemeen voorkomende vogelsoorten. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli.

Conclusie
Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor algemeen voorkomende vogelsoorten. De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben ten aanzien van foerageergebied en of broedgebied. Na de herinrichting zal het gebied even geschikt zijn als foerageer- en broedgebied voor vogels. Indien exemplaren aan het broeden zijn, kan het verwijderen van riet en andere beplanting niet plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Door riet en andere beplanting buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat er negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van vogels.

6.8 Zoogdieren

Vleermuizen
Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen en Korsten en Regelink (2010) en de NDFF blijkt dat de soorten gewone- en kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, tweekleurige vleermuis, laatvlieger, franjestaart, meervleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, baardvleermuis (alle FFtabel 3) voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Het plangebied en de omgeving daarvan zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Vanwege het ontbreken van bebouwing en/of bomen binnen het

plangebied zijn geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen of vliegroutes van vleermuizen aanwezig.

Overige zoogdieren

Het plangebied kan (onderdeel van) het leefgebied vormen van algemene grondgebonden zoogdieren als bijvoorbeeld mol, bunzing, konijn, vos, egel en diverse algemene muizensoorten (alle FFtabel 1).
Uit gegevens van de NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied de beschermde zoogdiersoorten; steenmarter (FFtabel 2), boommarter, otter, das, noordse woelmuis en waterspitsmuis (alle FFtabel 3) voorkomen.

In het plangebied is geen potentiële verblijfplaats van steenmarters aangetroffen. De steenmarter wordt vaak een cultuurvolger genoemd. Op veel plaatsen lijkt hij gebonden aan bebouwde gebieden en cultuurlandschappen. De soort komt door zijn grote aanpassingsvermogen echter in vrijwel alle biotopen voor. Voedsel en dekking zijn bepalend voor de habitatkeuze van de steenmarter (Zoogdiervereniging). Mogelijk vormt het plangebied onderdeel van het grotere leefgebied van een steenmarter. Het plangebied vormt echter geen belangrijk deel van het leefgebied, door de ligging op een landtong en de hoge mate van recreatie in de avond en nacht gedurende het vaarseizoen.

Op een afstand van vijf tot tien kilometer van het plangebied is boommarter waargenomen. Het plangebied voldoet vanwege het ontbreken van bomen en struiken niet aan de habitatseisen van de boommarter. Het voorkomen van boommarters binnen het plangebied kan worden uitgesloten.

In het plangebied zijn geen sporen van otters aangetroffen. De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking, voedsel en rust. Overdag verblijft de otter in een dagrustplaats die zich bevindt op oevers in dichte oevervegetaties. Holen en andere dagrustplaatsen die regelmatig in gebruik zijn door een otter zijn herkenbaar aan uitwerpselen, ottergeil en krabheuveltjes in de omgeving. De otter houdt geen winterslaap (Zoogdiervereniging). Gezien het huidige gebruik van het plangebied met een grote recreatiedruk en het ontbreken van ottersporen is het niet aannemelijk dat het plangebied belangrijk leefgebied vormt voor otters. Het is echter niet uit te sluiten dat incidenteel een otter het plangebied doorkruist.

In het plangebied zijn geen sporen van dassen aangetroffen. Ook zijn in de directe omgeving van het plangebied geen dassenholen aangetroffen. Vanwege de ligging van het plangebied op een landtong en het ontbreken van bosjes in de omgeving van het plangebied is het redelijkerwijs uit te sluiten dat dassen binnen het plangebied leefgebied vinden.

De noordse woelmuis leeft in hoge vegetaties met vooral grasachtige planten. Het is een soort die erg gevoelig is voor concurrentie van onder andere aardmuis, veldmuis en rosse woelmuis. In gebieden waar andere woelmuizen voorkomen, leeft de soort veel in natte terreinen, zoals rietland, moeras, zeer extensief gebruikte weilanden, drassige hooilanden, vochtige duinvalleien en periodiek overstroomde terreinen. Uit een ecologische quickscan uit 2011 (Ecologische toetsing Herinrichting Swette -De Burd, 2011) blijkt dat in polder De Burd de concurrenten rosse woelmuis, veldmuis en aardmuis voorkomen. Het is daardoor niet aannemelijk dat noordse

woelmuis in de drogere delen van het plangebied, waar de private tuinen zijn beoogd, voorkomt. In het plangebied zijn geen 'molshopen' van noordse woelmuis aangetroffen, maar deze worden voornamelijk gevormd in gebieden met een lage grondwaterstand.
Het voorkomen van noordse woelmuis in het deel van het plangebied waar drassig rietland aanwezig is, is niet uit te sluiten. Hier is marginaal geschikt habitat aanwezig. Hoewel het oppervlakte van de biotoop aan de kleine kant is, is het, gezien het bekende voorkomen van deze soort in de Alde Feanen niet uitgesloten dat de soort aanwezig is. De locaties binnen het plangebied waar kort gemaaid grasland aanwezig is, zijn niet geschikt als leefgebied voor noordse woelmuis vanwege het ontbreken van voldoende dekking. Vanwege het recentelijk uitgevoerde grootschalig onderhoud en beheer is het uit te sluiten dat noordse woelmuis buiten het natte rietland voorkomt.

De waterspitsmuis is in 2011 door ecologisch adviesbureau FaunaX vastgesteld langs de Wide Burd. Waterspitsmuizen komen voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Geschikt habitat wordt gevormd door de oost-west verlopende Neare Burd / Wide Burd. Deze watergang is rijk begroeid met een verlandingsvegetatie van riet en kruiden.
Het leefgebied van de waterspitsmuis is langgerekt en loopt evenwijdig aan een oever. De actieradius loopt uiteen van 30 tot 160 meter. De sloten en grenzend aan het plangebied en de oevers daarvan vormen geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis. De waterspitsmuis komt daardoor mogelijk ook binnen het plangebied voor. Als waterspitsmuizen in het plangebied voorkomen, is het vanwege het recentelijk uitgevoerde grootschalig onderhoud en beheer in het plangebied vrijwel uit te sluiten dat waterspitsmuis ver buiten de oevers van de watergangen en het drassige rietland leefgebied vindt, zie foto's 1 en 2. Daarnaast is het niet aannemelijk dat waterspitsmuizen voorkomen in het kort gemaaide grasland binnen het plangebied.

<u>Effectbeoordeling</u>
Het onderzoeksgebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De voorgenomen ontwikkeling zal geen effect hebben op de functie van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen. Na het inrichten van de tuinen, zal het plangebied even geschikt zijn als foerageergebied. Negatieve effecten van voorgenomen plannen op het foerageergebied van vleermuizen zijn uit te sluiten.

Mogelijk behoort het plangebied tot het leefgebied van een aantal grondgebonden zoogdieren van FFtabel 1. De voorgenomen ontwikkeling heeft geen negatief effect op deze soorten. Na de herinrichting van het plangebied, zal het plangebied nog even geschikt zijn als leefgebied voor zoogdieren van FFtabel 1. Mogelijk dat het plangebied tijdelijk minder geschikt is als leefgebied gedurende de werkzaamheden voor de inrichting van de tuinen.

Mogelijk vormt het plangebied een onderdeel van het leefgebied van steenmarter. Het plangebied vormt echter geen belangrijk deel van het leefgebied van steenmarter. Doordat de oevers met riet behouden blijven en de tuinen na herinrichting geen barrières hebben en natuurlijk worden ingericht met onder andere riet, zal het plangebied in de nieuwe situatie even geschikt zijn als leefgebied voor steenmarters. Een negatief effect op de steenmarter kan worden uitgesloten.

Mogelijk komen incidenteel otters voor binnen het plangebied. Het plangebied vormt echter geen belangrijk onderdeel van het leefgebied van otters en de voorgenomen plannen zullen geen negatief effect hebben op de otter. Doordat de oevers met riet behouden blijven en de tuinen na herinrichting geen barrières hebben en natuurlijk worden ingericht met onder andere riet, zal het plangebied in de nieuwe situatie even geschikt zijn als leefgebied voor otters.

In het plangebied komen mogelijk waterspitsmuis en noordse woelmuis voor. De sloten en hun oevers, het drassige rietland en het riet in het water en op de oevers van het Pikmeer blijven ongewijzigd, zie figuur 3. Het geschikte biotoop van genoemde soorten bevindt zich daardoor buiten de grenzen van de beoogde private tuinen.
Omdat daarnaast de tuinen landschappelijk worden ingericht, zie figuur 3, en geen obstakels worden geplaatst in de tuinen die als barrière kunnen dienen, zullen de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op de eventuele migratie van de noordse woelmuis en waterspitsmuis.
Incidenteel kunnen individuen op de locatie van de beoogde private tuinen aanwezig kunnen zijn. Aangezien het geschikte biotoop voor de genoemde soorten buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden ligt, zijn negatieve effecten uit te sluiten, indien mitigerende maatregelen worden genomen om het doden of verwonden van individuen te voorkomen.

Mitigerende maatregelen
Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1.
Het plangebied vormt mogelijk leefgebied van noordse woelmuis en waterspitsmuis. Om negatieve effecten op de soorten uit te sluiten dient het verwijderen van het riet op de locaties van de beoogde tuinen te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden voor noordse woelmuis en waterspitsmuis. Het voortplantingsseizoen van de waterspitsmuis loopt van april tot september en van de noordse woelmuis van april tot oktober. Dit houdt in dat het verwijderen van riet alleen in de periode november tot en met maart mag worden uitgevoerd.

Conclusie
Het plangebied en de omgeving daarvan zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Negatieve effecten op het foerageergebied zijn redelijkerwijs uit te sluiten. Vanwege het ontbreken van bebouwing of bomen zijn er geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen of vliegroutes van vleermuizen binnen het plangebied.

Het plangebied vormt mogelijk leefgebied van noordse woelmuis en waterspitsmuis. Om negatieve effecten op de soorten uit te sluiten dient het verwijderen van het riet te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden voor noordse woelmuis en waterspitsmuis. Dit houdt in dat het verwijderen van riet alleen in de periode november tot en met maart mag worden uitgevoerd.

7 Conclusies

Beschermde gebieden

De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Natura 2000-gebied Alde Feanen.

De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Nationaal Park De Alde Feanen.

Als gevolg van de ingreep vindt geen aantasting plaats van het ecologisch functioneren van de EHS. Door de tuinen bij de woonboten landschappelijk in te richten met riet en grasland wordt positief bijgedragen aan het functioneren van de EHS.

Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten voor die vermeld staan in de tabellen van de Flora- en faunawet, zie tabel 1 op de volgende pagina.

Soorten van FFtabel 1

Mogelijk wordt het plangebied gebruikt door enkele grondgebonden zoogdieren en amfibieën, die zijn opgenomen in FFtabel 1. De voorgenomen plannen hebben mogelijk een tijdelijk negatief effect op zoogdieren en amfibieën van FFtabel 1. Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen.

Soorten van FFtabel 2

In het plangebied komen mogelijk de beschermde vissoorten paling en rivierdonderpad (beide FFtabel 2) voor. De voorgenomen plannen zullen geen negatief effect op mogelijk voorkomende beschermde vissoorten hebben.

Soorten van FFtabel 3

Het plangebied en de omgeving daarvan zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Negatieve effecten op het foerageergebied zijn redelijkerwijs uit te sluiten. Vanwege het ontbreken van bebouwing of bomen zijn er geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen of vliegroutes van vleermuizen binnen het plangebied.

Mogelijk komen heikikkers (FFtabel 3) voor in het plangebied. Door mogelijk verstorende werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van heikikkers (november t/m februari) worden negatieve effecten op heikikkers voorkomen.

Mogelijk komen incidenteel ringslangen voor binnen het plangebied. Het doden of verwonden van ringslangen kan worden voorkomen door mogelijk verstorende werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van ringslangen: grofweg half oktober t/m half maart.

Het plangebied vormt mogelijk leefgebied van noordse woelmuis en waterspitsmuis. Om negatieve effecten op de soorten uit te sluiten dient het verwijderen van het riet te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden voor noordse woelmuis en waterspitsmuis. Dit houdt

in dat het verwijderen van riet alleen in de periode november tot en met maart mag worden uitgevoerd.

Soorten van FFtabel vogels
Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor algemeen voorkomende vogelsoorten. De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben ten aanzien van foerageergebied en of broedgebied. Na de herinrichting zal het gebied even geschikt zijn als foerageer- en broedgebied voor vogels. Indien exemplaren aan het broeden zijn, kan het verwijderen van riet en andere beplanting niet plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Door riet en andere beplanting buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat er negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van vogels.

Tabel 1. Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten

Soort(groep)	**Bescherming**	**Functie plangebied**	**Mogelijk effect**	**Ontheffing nodig**	**Maatregelen**
Amfibieën	FFtabel 1	Landhabitat	Ja, tijdelijk	Nee, algehele vrijstelling	-
Grondgebonden zoogdieren	FFtabel 1	Leef- en foerageergebied	Ja, tijdelijk	Nee, algehele vrijstelling	-
Paling	FFtabel 2	Leefgebied	Nee	-	
Rivierdonderpad	FFtabel 2	Leefgebied	Nee	-	
Steenmarter	FFtabel 2	Leefgebied	Nee	-	-
Otter	FFtabel 3	Leefgebied	Nee		
Noordse woelmuis	FFtabel 3	Leefgebied	Ja	Nee, mits maatregelen worden genomen	Maaien riet in de periode november tot en met maart.
Waterspitsmuis	FFtabel 3	Leefgebied	Ja	Nee, mits maatregelen worden genomen	Maaien riet in de periode november tot en met maart.
Vleermuizen	FFtabel 3	Foerageergebied	Nee	-	-

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Vogels (niet jaarrond beschermd)	Vogels	Foerageer en broedgebied	Nee, mits uitvoeren maatregelen	-	riet en andere beplanting buiten het broedseizoen van vogels verwijderen/snoeien

7.1 Wet natuurbescherming

Onder de nieuwe Wet natuurbescherming blijven soorten van de huidige FFtabel 1 in Friesland vrijgesteld van de verbodsbepalingen blijkt uit de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017.

Rivierdonderpad, paling, kleine modderkruiper en bittervoorn zijn onder de nieuwe wet niet meer beschermd. Dat betekent dat bij werkzaamheden in watergangen geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd voor deze soorten. Echter, dient altijd rekening te worden gehouden met de zorgplicht.

Noordse woelmuis en waterspitsmuis blijven beschermd en ontheffingsplichtig onder de Wet natuurbescherming. De bescherming van vogels blijft in de praktijk ook gelijk aan de huidige situatie.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Buro Hemmen. 2005. Nationaal Park De Alde Feanen Beheer- en Inrichtingsplan In Nije Faze.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- Cuppen, J.G.M. & B. Koese, 2005. De gestreepte waterroofkever Graphoderus bilineatus in Nederland: een eerste inhaalslag
- Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Brochure: Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten, 22 februari 2005.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Provinciale Staten van Fryslân. November 2016. Ontwerp verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017.
- Rijksdienst voor ondernemend Nederland, soortenstandaard heikikker, versie 2.0, december 2014.
- Tonckens ecologie, 2013. Ecologische toetsing Herinrichting Swette -De Burd.

Internet

- Natura 2000-gebieden, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx, 17-11-2016.
- Effectenindicator, http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1, 17-11-2016.
- Begrenzing nationaal par De Alde Feanen: http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapsgebied.aspx?id=np20&groep=2, 18 november 2016
- www.quickscanhulp.nl, NDFF, 14-11-2016 13:49:55'
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1, 17-11-2016
- Informatie nationaal park Alde Feanen; http://www.np-aldefeanen.nl/, 17-11-2016
- http://www.np-aldefeanen.nl/8817/beheer,17-11-2016
- Informatie NNN: http://www.fryslan.frl/kaarten/kaart.html?t=Natuurbeheerplannen 2017 ontwerp&e=117000,530000,226000,620000&l=natuur_beheerplannen2017;1;100;1;2;3;4;5&b=bmk, 17-11-2016
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/

+ www.compendiumvoordeleefomgeving.nl
+ www.eis-nederland.nl
+ Informatie gestreepte waterroofkever: http://minez.nederlandsesoorten.nl/content/gestreepte-waterroofkever-graphoderus-bilineatus, 24-11-2016.
+ www.libellennet.nl
+ www.ravon.nl
+ Soortinformatie beschermde vissen: http://www.ravon.nl/Infotheek/Soortinformatie/Vissen/tabid/1394/Default.aspx, 1 december 2016.
+ www.soortenbank.nl
+ www.telmee.nl
+ www.vlindernet.nl
+ www.waarneming.nl
+ www.zoogdiervereniging.nl
+ Informatie otters; http://www.zoogdiervereniging.nl/otterinnederland, 25-11-2016.
+ Informatie steenmarter; http://www.zoogdiervereniging.nl/de-steenmarter-martes-foina, 25-11-2016.
+ Informatie noordse woelmuis; http://www.zoogdiervereniging.nl/de-noordse-woelmuis-microtus-oeconomus, 25-11-2016.
+ Informatie waterspitsmuis; http://www.zoogdiervereniging.nl/de-waterspitsmuis-neomys-fodiens, 25-11-2016.
+ www.verspreidingsatlas.nl

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
telefoon: (058) 292 59 25
telefax: (058) 292 51 25

www.fryslan.nl
provincie@fryslan.nl
www.twitter.com/provfryslan

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Leeuwarden, 28 november 2017
Verzonden, 28 NOV. 2017

Ons kenmerk : 01469314
Afd./Opgave : Omgevingszaken
Behandeld door : F. Jilderda / (058) 292 52 43 of f.jilderda@fryslan.frl
Uw kenmerk : -
Bijlage(n) : -

Onderwerp : Uw principeverzoek m.b.t. de verplaatsing van recreatiearken naar De Burd nabij Grou.

Geacht college,

Op 16 oktober 2017 hebben wij van u een principeverzoek ontvangen met betrekking tot de verplaatsing van drie recreatiearken naar De Burd nabij Grou. Naar aanleiding hiervan het volgende.

Noodzaak verplaatsing
De drie recreatiearken liggen momenteel nog op de locatie Minne Finne. Wij begrijpen dat u deze locatie wilt gebruiken voor een woningbouwontwikkeling. Om dit mogelijk te kunnen maken is het nodig de recreatiearken te verplaatsen.

Oorspronkelijk bedachte locatie
Op 6 januari 2016 ontvingen wij van u (ambtelijk) het verzoek om medewerking verlenen aan de verplaatsing van de recreatiearken naar een locatie aan De Burd. De beoogde locatie betrof de landtong ten zuidwesten van het recreatieterrein aan De Burd.
De landtong en ook het omringende water maakt grotendeels onderdeel uit van de ecologische hoofdstructuur (EHS). De uitdaging was een plan te ontwikkelen dat geen afbreuk zou doen aan de kenmerkende waarden van het gebied en bij voorkeur een verbetering van de waarden zou bewerkstelligen.

Uiteindelijk bleek dat de recreatiearken zelf net buiten de EHS geplaatst zouden kunnen worden. De bijbehorende tuinen zouden wel in de EHS komen te liggen. Om te voorkomen dat het gebruik van een deel van de landtong als tuin zou leiden tot significant areaalverlies is in overleg met de provinciale dienst een inrichtingsplan/verbeterplan tot stand gekomen. Dit plan ging

uit van het herstellen van natuurlijke- en landschappelijke waarden die eerder op de landtong aanwezig waren.

Op 17 februari 2017 heeft onze ambtelijke dienst aangegeven dat er met het oog op de provinciale belangen verder geen belemmeringen zijn voor de verdere planvorming. U bent geadviseerd om een bestemmingsplan op te stellen met daarin een voorwaardelijke bepaling om de inrichting van de landtong conform het inrichtingsplan te borgen.

Principeverzoek
Op 9 augustus 2017 ontvingen wij van u een (ambtelijk) verzoek om een alternatieve locatie voor de recreatiearken te beoordelen. Dit vanwege bezwaren van de vereniging van eigenaren van het recreatieterrein aan De Burd. De alternatieve locatie ligt in het inrichtingsgebied Swette-De Burd ten oosten van het recreatieterrein aan De Burd. Na een oriënterend overleg met de provinciale dienst op 5 oktober 2017 over de mogelijkheden op deze alternatieve locatie, verzoekt u ons een principe-uitspraak te doen over de alternatieve locatie.

Wij overwegen het volgende.

De beoogde locatie ligt in het inrichtingsgebied Swette-De Burd. Recent is 25 ha open water gerealiseerd ter plaatse van de Suderburd om een verbinding te realiseren tussen de Pikmar en de Sitebuorster Ie. De Suderburd maakt onderdeel uit van de EHS. De natuurdoelstelling is gericht op de ontwikkeling van botanische waarden. Er zijn luwe en natuurvriendelijke oevers gerealiseerd.

Gezien de recente natuurontwikkelingen vinden wij het niet logisch om op de door u beoogde locatie in het gebied Suderburd drie recreatiearken neer te leggen. Het gebruik van het gebied moet wat ons betreft worden gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van natuurwaarden. Nog daargelaten of hier daadwerkelijk sprake is van een significante aantasting van de kenmerkende waarden of van significante vermindering van areaal menen wij dat het in dit geval ook niet nodig is om over te gaan tot het plaatsen van de recreatiearken op deze plek in de EHS. Het plan voor het plaatsen van recreatiearken aan de landtong is ons inziens ruimtelijk aanvaardbaar, mits ingericht conform het inrichtingsplan.
Daarbij komt nog dat er, gezien de recente ontwikkeling van de Suderburd, geen winst voor landschap en natuur te behalen is met het plaatsen van de recreatiearken op de alternatieve locatie. Op de locatie aan de landtong zijn wel goede mogelijkheden voor het verbeteren van de landschappelijke en natuurlijke waarden.

In het overleg van 5 oktober 2017 zijn nog ideeën aangedragen die de bezwaren van de omgeving mogelijk wat kunnen wegnemen. De mogelijkheid van het realiseren van een insteekhaven is bijvoorbeeld als optie benoemd. De meest in het oog springende recreatieark kan dan achter afschermende beplanting worden geplaatst.

provinsje fryslân

Conclusie
Alles afwegende zien wij geen aanleiding om mee te werken aan de alternatieve locatie voor de drie recreatiearken. Wij denken dat het beter is om, wellicht met enige aanpassingen, door te gaan met de verplaatsing naar de eerder bedachte locatie aan de landtong.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

R.E. Boulus - Riemersma, MBA MCM, secretaris

Ons kenmerk: 01469314

provinsje fryslân

Gearchiveerd: dinsdag 1 juni 2021 16:14:49
Van:
Aan:
Onderwerp: RE: brief afwijken verordening
Precisie: Normal

Dag Geja,

Dank voor je vlotte reactie.

De rechters waren nadrukkelijk op zoek naar documenten waaruit de provinciale instemming bleek. Het feit dat er geen zienswijze was ingediend vonden de rechters nogal mager.

We zijn er nu van overtuigd dat we met jouw reactie en met jullie brief van 28 november 2017 voldoende in handen hebben.

Met vriendelijke groet,

\itap2

\itap2**Peter Jager** | Adviseur Planontwikkeling
Cluster Ruimtelijke Ordening

\itap2**E** peter.jager@leeuwarden.nl
T 058 - 233 85 77 / 06 - 52 51 20 54

\itap2Gemeente Leeuwarden
Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000, 8900 JA LEEUWARDEN
T 14 058 | www.leeuwarden.nl | Twitter | Facebook

\itap2 GLOBAL GOALS GEMEENTE

\itap2Aanwezig: maandag t/m vrijdag

Van: Wielen-Berg, Geja van der <g.vanderwielen@fryslan.frl>
Verzonden: dinsdag 20 oktober 2020 14:29
Aan: Jager, Peter <peter.jager@leeuwarden.nl>
Onderwerp: FW: brief afwijken verordening

\cbpat8LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Dag Peter,

In de frequente mailwisseling (die gezien kan worden als informeel vooroverleg en die jij ongetwijfeld ook nog in jouw mailbox hebt) omtrent genoemd project hebben wij aangegeven dat er mogelijkheden zijn in de EHS, mits er geen sprake zal zijn van significante effecten. In het ecologisch onderzoeksrapport is geconcludeerd dat er geen significante effecten zijn te verwachten. Ambtelijk hebben wij aangegeven dat wij het wel eens zijn met de conclusie dat hier geen sprake is van significante effecten, wanneer de plannen

worden uitgevoerd conform het inrichtingsplan en planologisch wordt geborgd dat één en ander ook op lange termijn zo wordt onderhouden/beheerd.

In het ontwerp was het beheerplan geborgd. Wij hebben op dit punt dan ook geen zienswijze ingediend. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om in de toelichting een goede onderbouwing op te nemen.

Het lijkt ons niet zinvol om een brief te schrijven met het akkoord van de provincie met daarbij onze onderbouwing. Wij hebben geen zienswijze ingediend, dus wij zijn akkoord. De onderbouwing is een verantwoordelijkheid van de gemeente. Voor de onderbouwing kun je putten uit de mailwisseling.

Tot slot voor de goede orde: er is hier geen sprake van een afwijking van de VR.

Het plan valt onder 7.1.1 lid 2 van de VR (een ruimtelijke plan in de EHS dat niet leidt tot significante aantasting).

Met vriendelijke groet,

Geja van der Wielen-Berg

Beleidsmedewerker Ruimte

Afdeling Omgevingszaken

Werkdagen: ma t/m do

058 2925778

g.vanderwielen@fryslan.frl

provinsje fryslân
provincie fryslân

Tweebaksmarkt 52 (bezoekeradres)

Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden
(058) 292 5925 / provincie@fryslan.frl
WhatsApp: 06 10 26 88 31

www.fryslan.frl

Volg ons op social media!

Tink oan it miljeu foar 't jo beslute dizze mail te printsjen / Denk aan het milieu voor u besluit deze mail te printen.

Van: Jager, Peter <peter.jager@leeuwarden.nl>
Verzonden: Thursday, October 8, 2020 9:36:36 AM
Aan: Jilderda, Fin <f.jilderda@fryslan.frl>
CC: Mollema-Jong de, Selma <selma.mollema@leeuwarden.nl>
Onderwerp: brief afwijken verordening

Dag Fin,

We zijn afgelopen dinsdag bij de rechtbank Groningen geweest in verband met de vergunning voor de verplaatsing van de arken van de Minne Finne in Grou naar de Burd. Het beroep is ingediend door de VVE van het aangrenzende recreatiepark.

In de rechtbank is uitgebreid gesproken over de strijd met de verordening Romte en de ligging in de EHS. De rechter miste in het dossier een goede onderbouwing om af te wijken van de verordening Romte en het standpunt hierover van de provincie. Wij hebben betoogd dat dit is onderbouwd in de ruimtelijke onderbouwing en de “Quickscan flora en fauna en toets EHS De Burd”, maar de rechter miste de rol van de provincie. De rechter vond het onvoldoende dat de provincie ‘kennis heeft genomen van de stukken en geen zienswijze heeft ingediend’.

Je kent dit dossier natuurlijk goed, want we hebben hier diverse malen vooroverleg over gehad. En in verband met de ligging in de EHS zijn er door jullie de nodige eisen gesteld aan de inrichting van het gebied. Conform deze wens is er een landschapsplan opgesteld. Dit plan is met jullie gedeeld en dit plan is ook bij de aanvraag/vergunning gevoegd.

Op dit moment is Selma Mollema druk bezig met het bestemmingsplan arken en woonschepen en in dit bestemmingsplan zijn ook de vergunde arken voor de Burd opgenomen. De kans is natuurlijk levensgroot dat de VVE ook gaat procederen tegen dit bestemmingsplan. In verband met de juridische houdbaarheid van het bestemmingsplan zouden we graag van de provincie een brief krijgen waarin specifiek wordt vermeld dat de provincie akkoord is met de verplaatsing van de arken en waarin wordt onderbouwd dat het verantwoord is om af te wijken van de verordening Romte in verband met de EHS.

Kan jij ervoor zorgen dat wij een dergelijke brief van jullie krijgen?

Normaal gesproken doen we dit 'aan de voorkant' door middel van een formeel verzoek, maar dat lijkt me nu niet handig aangezien het bestemmingsplan al ter visie heeft gelegen.

Ik hoor graag van jou.

Met vriendelijke groet,

\itap2Peter Jager | Adviseur Planontwikkeling
Cluster Ruimtelijke Ordening

\itap2E peter.jager@leeuwarden.nl
T 058 - 233 85 77 / 06 - 52 51 20 54

\itap2

\itap2Gemeente Leeuwarden
Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000, 8900 JA LEEUWARDEN
T 14 058 | www.leeuwarden.nl | Twitter | Facebook

\itap2

\itap2Aanwezig: maandag t/m vrijdag

<< Disclaimer >>

Persoansgegevens en privacy
De provinsje Fryslân giet sekuer mei jo persoansgegevens om en hannelet neffens de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Lês hjir ús Privacyferklearring.

Persoonsgegevens en privacy
De provincie Fryslân gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en handelt overeenkomstig de Algemene verordening gegevensbescherming en de Uitvoeringswet
Algemene verordening gegevensbescherming. Lees hier onze Privacyverklaring.

POUDEROYEN
compagnons
vormgeving van stad en land

DE BURD - GROU

Stedenbouwkundig en landschapsplan - oktober 2018

POUDEROYEN compagnons
vormgeving van stad en land

Stedenbouwkundig en landschapsplan

De Burd te Grou

Project 251-002

ir. Leander van Berkel bnt

29 oktober 2018

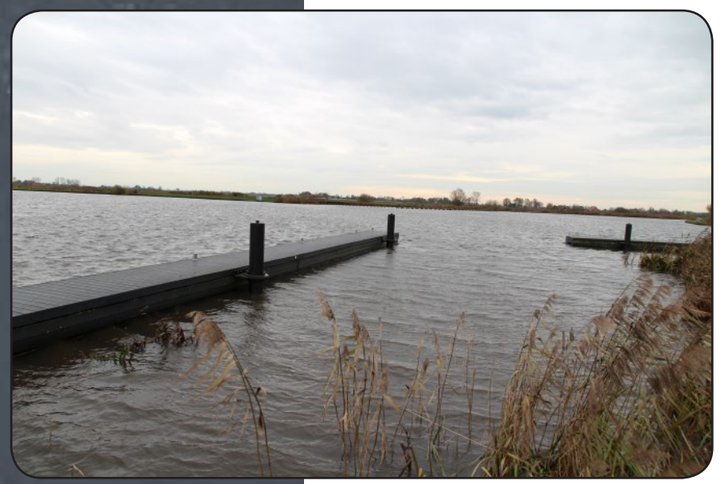

Aanwezig dijkje in landschap

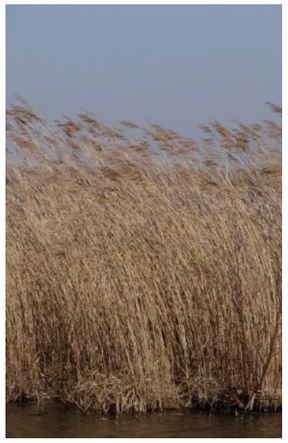
Open ruimtes in het riet bieden ruimte voor ‘tuinen’

Vrij uitzicht over het water

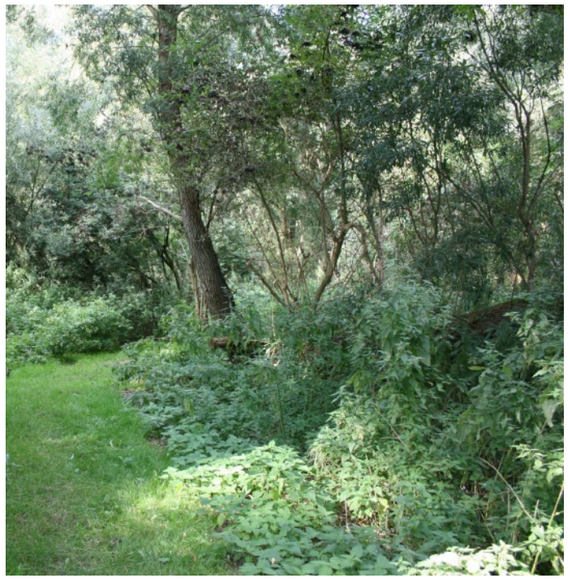

Riet en gras als basis voor de tuinen, landschappelijk hek als afscheding tussen de tuinen

Wilgen zorgen voor afscheiding tussen de tuinen en brengen beschutting in dit open landschap

De schuur in de tuin krijgt een hellend sedum of grasdak

Stedenbouwkundige opzet woonboten
Locatie De Burd, Grou

De drie woonboten komen te liggen langs een groene landtong nabij het vakantiepark Djerreblom. Uitgangspunten voor de inrichting van het gebied zijn:

- 3 private tuinen van 700 tot 1.350 m2;
- De tuinen moeten hun landschappelijke karakter behouden;
- Een aanlegsteiger per woonboot;
- Een boothellinkje per woonboot;
- Berging van 20 m2 met een schuin sedumdak;
- Bij de berging een terrasje van tegels;
- Alle overige paden halfverharding of grasbetontegels;
- Rondom de tuinen, behalve aan de waterkant komt een bescheiden bij het landschap passende tuinafscheiding;
- Het terrein wordt zo min mogelijk aangetast en behoud in basis zijn natuurlijke karakter;
- Het binnengebied blijft gehandhaafd als vochtig hooiland. Er komt hier een extensief maaibeheer op.

Ruimtelijk zijn de drie tuinen opgenomen in het bestaande landschap. Drie grasvelden omsloten door brede randen van riet. Tussen de tuinen vormen bosjes van wilg de afscheiding tussen de tuinen. Het dijkje en het water vormen een natuurlijke begrenzing van de tuinen.

In elke tuin staat een berging van 20 m2. Deze hebben een groen sedum- of grasdak en zijn landschappelijk ingepast met groepjes wilgen.

De woonboten liggen in een open plek in het riet waardoor er vanuit de tuin een relatie ontstaat met de woonboot en het water.

De oevers met stortsteen blijven gehandhaafd als overgang tussen water en land. Indien nodig wordt deze aangevuld. Ter hoogte van de ligplaatsen van de arken komen betonnen damwanden waardoor de arken veel meer en dichter in de oever kunnen worden gelegd dan dat dit bij het gebruik van een stortstenen talud het geval zou zijn. E.e.a. om de zichtbaarheid van de arken t.o.v. de op afstand gelegen recreatiewoningen nog meer te beperken en deze op natuurlijke wijze in het landschap te laten opgaan.

Verplaatsing 3 woon- en recreatiearken naar De Burd

Gemeente Leeuwarden

Ruimtelijke onderbouwing (29 oktober 2018)

POUDEROYEN compagnons
vormgeving van stad en land

INHOUD BLZ

1. INLEIDING 3

1.1. Aanleiding 3
1.2. Ligging plangebied 3
1.3. Geldend bestemmingsplan 3
1.4. Leeswijzer 4

2. BESTAANDE SITUATIE 5

2.1. Ruimtelijke & functionele structuur 5
2.2. Bestaande ark en recreatieterrein 5

3. BELEIDSKADERS 7

3.1. Rijks- en provinciaal beleid 7
3.2. Gemeentelijk beleid 9

4. PLANBESCHRIJVING 11

4.1. Gebiedsontwikkeling 11
4.2. Toevoeging 3 recreatiearken met tuinen 11
4.3. Beheerplan 14
4.4. Verkeer en parkeren 15

5. MILIEU- & OMGEVINGSASPECTEN 16

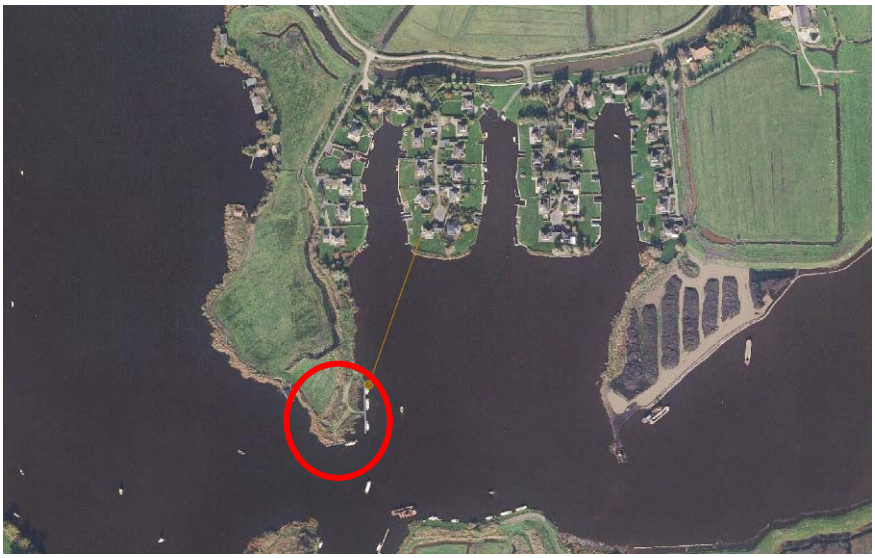
5.1. Milieu 16
5.2. Waterhuishouding 18
5.3. Flora & Fauna 20
5.4. Cultureel erfgoed 23
5.5. Leidingen 23

6. ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID 24

6.1. Economische uitvoerbaarheid 24
6.2. Maatschappelijke uitvoerbaarheid 24

Bijlage 1: Landschapsplan De Burd
Bijlage 2: Watertoets
Bijlage 3: Flora- en faunaonderzoek

Voorliggende onderbouwing heeft betrekking op de aanvraag omgevingsvergunning 'afwijken bestemmingsplan'. Later zullen de diverse aanvragen omgevingsvergunning 'bouwen' worden ingediend.

Plangebied (gelegen op 85 m zuidelijk van de rand van het recreatiecomplex aan de Djerreblom (bron: ruimtelijkeplannen)

Globale ligging plangebied in groter verband (rode cirkel)
Bron: http://maps.google.nl

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

Al jarenlang spannen diverse partijen zich in om vanuit stedenbouwkundig en toeristisch oogpunt het waterfront aan de noordoostzijde van het centrum van Grou een nieuw aanzicht te geven. Dit deel van het centrum ligt namelijk al jarenlang braak, en dat komt de uitstraling van het dorp niet ten goede. In het kader van de nu voorgestane herinrichting van dit waterfront, worden de drie daar gelegen woon- en recreatiearken verplaatst naar De Burd, waar reeds steigers voor recreatief gebruik aanwezig zijn. Voorliggende ruimtelijke onderbouwing beschrijft deze verplaatsing op de ruimtelijk en planologisch relevante aspecten. Dit voor de benodigde afwijking van het vigerende bestemmingsplan.

Op de locatie De Burd worden daartoe 3 permanente ligplaatsen voor de recreatiearken gecreëerd, waarbij op het vaste land private tuinen bij de recreatiearken worden aangelegd. Aanvullend zal er binnenkort een bestemmingsplan in procedure worden gebracht waarbij de arken aan de Minne Finne worden wegbestemd.

1.2. Ligging plangebied

Het plangebied De Burd ligt in de omgeving van Grou in het verlengde van de straat Djerreblom in het buitengebied van de gemeente Leeuwarden. Het plangebied betreft een deel van een landtong aan de noordkant van het Pikmeer. De noordgrens van het plangebied betreft een sloot. De oostelijke, zuidelijke en westelijke grens worden gevormd door het Pikmeer. De drie recreatiearken komen te liggen langs de oostelijke rand en zuidelijke punt van de groene landtong zuidelijk van en nabij het 85 meter meer noordelijk gelegen vakantiepark Djerreblom (zie voorgaande afbeeldingen).

1.3. Geldend bestemmingsplan

Voor de planlocatie geldt het “Bestemmingsplan Buitengebied 2008”.

De verplaatsing van de arken naar onderhavige locatie en het gebruik van het landdeel als tuinen bij de recreatiearken is in strijd met de gebruiksbepalingen van de natuurbestemming en waterbestemming. Voorliggende ruimtelijke onderbouwing beschrijft de relevante aspecten in het kader van de voorgestane afwijking van het bestemmingsplan.

Tevens geldt voor de planlocatie een tweetal andere bestemmingsplannen:

- Bestemmingsplan Leeuwarden - Partiële herziening Plan voor de zon (planstatus: vastgesteld 13 februari 2017). Dit plan bevat een aanvullende regeling voor het plaatsen van zonnepanelen;
- Bestemmingsplan Leeuwarden - Kamerverhuur (planstatus: vastgesteld 25 oktober 2016). Dit plan bevat een aanvullende regeling voor kamerverhuur.

Onderhavige ontwikkeling is niet in strijd met deze partiële plannen.

1.4. Leeswijzer

Deze Ruimtelijke onderbouwing is als volgt opgebouwd:

- in hoofdstuk 2 wordt de bestaande situatie beschreven;
- in hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van het ruimtelijke beleidskader dat van toepassing is op dit plan;
- in hoofdstuk 4 komt de planbeschrijving aan bod;
- in hoofdstuk 5 worden de relevante milieu- en omgevingsaspecten besproken;
- in hoofdstuk 6 komt de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid aan bod;

2. BESTAANDE SITUATIE

2.1. Ruimtelijke & functionele structuur

Het plangebied bestaat voor het grootse deel uit riet en ruigte en open water. De oevers bestaan uit stortstenen en riet. Daarnaast is een groot deel van het plangebied kort gemaaid grasland ten behoeve van recreatie. In het plangebied staan geen bomen of struiken. De bomen en struiken die tot voor kort aanwezig waren, zijn in het kader van regulier en grootschalig beheer en onderhoud door de terreinbeheerder (recreatieschap) verwijderd.

2.2. Bestaande ark en recreatieterrein

Aan de westzijde van de landtong ligt een ark. Bij deze ark wordt een stuk land beheerd als tuin; kort gemaaid grasland.
Het plangebied is een drukbezochte plek voor recreanten op het water. De twee aanwezige aanlegsteigers liggen voornamelijk in de lente en de zomer vol met plezierboten. Aanleggen is toegestaan voor maximaal drie dagen. De recreanten die aanleggen met de boot gebruiken het land om te recreëren en te barbecueën.
Navolgende foto's (bron: Staro) geven een beeld van het plangebied.

Foto 1. Noordelijke strook plangebied

Foto 2. Oostkant plangebied

Foto 3. Plangebied gezien vanuit het noorden, op voorgrond kort gemaaid gras bij bestaande woonboot

Foto 4. Sloot links is de noordgrens van het plangebied

Foto 5. Plangebied gezien vanuit het zuiden

Foto 6. Drie schepen aan de oostelijke steiger

Foto 7. Maximaal 3 dagen aanleggen

Foto 8. Kort gemaaid grasland, buiten EHS

Foto 9. Stortstenen en riet langs de oever

Foto 10. Riet langs de oever

3. BELEIDSKADERS

In deze paragraaf worden kort de ruimtelijk relevante beleidskaders beschreven voor alle deelgebieden.

3.1. Rijks- en provinciaal beleid

De aard en omvang van onderhavig project is van dusdanig beperkte omvang, dat deze zich voegt binnen algemene planologische en ruimtelijke beleidsuitgangspunten van het rijk en de provincie. In het kader van de verplaatsing van de recreatiearken naar een gebied waar de overheid zich mede richt op behoud, beheer en ontwikkeling van natuurwaarden, is hierna ingegaan op de specifieke gebiedsdoelstellingen voor natuurbescherming.

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van natuurgebieden (Wet Natuurbescherming), het Nationaal NatuurNetwerk en de aanwezigheid van Nationale Parken in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

<u>Wet Natuurbescherming</u>
Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Economische Zaken (EZ) en de themakaarten van provincie Friesland blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op circa 2,2 kilometer ten noordoosten van het plangebied ligt. Dit betreft het Natura 2000-gebied Alde Feanen. Uit de effectenindicator van het Ministerie van EZ blijkt dat de volgende effecten mogelijk zijn bij de activiteiten water- en landrecreatie in de buurt van Natura 2000-gebied Alde Feanen:

- Oppervlakteverlies;
- Verontreiniging;
- Verstoring door geluid;
- Verstoring door licht;
- Verstoring door trilling;
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten.

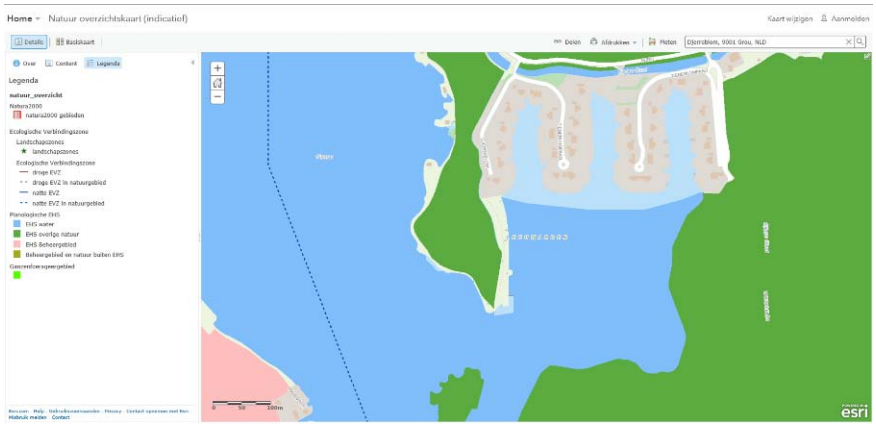
Aangezien het plangebied buiten de Natura-2000 ligt, kunnen alleen effecten optreden op het Natura 2000-gebied middels externe werking. Oppervlakteverlies en verstoring door mechanische effecten zijn derhalve op voorhand uitgesloten. Gezien de aard van de voorgenomen plannen, het aanleggen van tuinen en het plaatsen van drie recreatiearken, en de relatief grote afstand tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied, zijn ook de overige effecten op voorhand uit te sluiten. De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Natura 2000-gebied Alde Feanen.

Nationale Parken

Een Nationaal Park is een aaneengesloten natuurgebied van minimaal 1.000 hectare met bijzondere planten en dieren. Er zijn 20 Nationale parken in Nederland. Deze behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Uit de gebiedendatabase van het ministerie van Economische Zaken blijkt dat het plangebied grenst aan het Nationaal Park De Alde Feanen. Met betrekking tot Nationale Parken geldt dezelfde wet- en regelgeving dan voor de EHS. Externe werking wordt in de beoordeling voor de EHS niet meegenomen.
De voorgenomen plannen, zullen derhalve geen negatief effect hebben op het Nationaal Park De Alde Feanen.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Landelijk wordt gesproken over het Natuurnetwerk (NNN, voorheen EHS genoemd). In Friesland is er voor gekozen om de term EHS te blijven hanteren. In deze rapportage wordt daarom ook de term EHS gebruikt. Gedeputeerde Staten van Fryslân hebben op 27 september het Natuurbeheerplan 2017 vastgesteld. Uit de gegevens van de website van provincie Friesland blijkt dat het plangebied in het “Natuurbeheerplan 2017” gedeeltelijk behoort tot de EHS, zie onderstaande figuur.

De locaties voor de recreatiearken liggen gedeeltelijk binnen de EHS-water; beheertype zoete plas. De private tuinen in het oostelijk gedeelte van het plangebied vallen buiten de EHS-overige natuur, de westelijke delen vallen erbinnen.
De private tuin van één van de arken valt gedeeltelijk binnen de zuidelijke punt van de EHS en de private tuin in het westelijk deel van het plangebied valt gedeeltelijk samen met de EHS. De effectbeoordeling voor de EHS, de zogenoemde EHS-toets, is uitgevoerd in het kader van een natuurtoets door Staro (zie verderop in deze ruimtelijke onderbouwing).

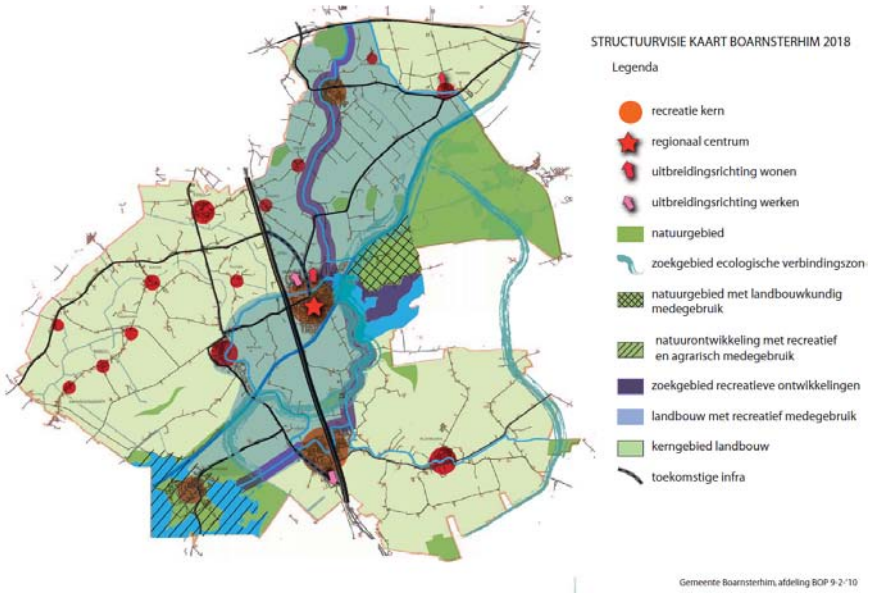
Bro; ladder voor duurzame verstedelijking

Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is in 2017 op onderdelen gewijzigd. In artikel 3.1.6 van het Bro is de 'ladder voor duurzame verstedelijking' opgenomen.
Deze ladder stelt eisen aan de onderbouwing in bestemmingsplannen en uitgebreide omgevingsvergunningen die nieuwe stedelijke ontwikkelingen mogelijk maken. Omdat het hier evenwel de verplaatsing van 3 bestaande woonarken betreft, is de aard en omvang van het project niet aan te merken als stedelijke ontwikkeling. Momenteel wordt in de jurisprudentie een parallelle vergelijking gemaakt met woningbouwprojecten, die vanaf 12 woningen als stedelijke ontwikkeling worden aangemerkt. Het betreft in dit initiatief slechts 3 recreatiearken die reeds bestaand zijn.

De Verordening Romte Fryslân 2014 bevat in hoofdstuk 5 het beleid en de regels voor dag- en verblijfsrecreatieve ontwikkelingen. De daarin opgenomen bepalingen voor vakantiewoningen en jachthavens hebben allen betrekking op nieuwvestiging of uitbreiding van een schaal die voorliggende ontwikkeling ver te boven gaat. Bovendien betreft het hier geen nieuwvestiging of uitbreiding van voorzieningen, maar verplaatsing van voorzieningen. Dit is niet in strijd met de verordening, zo is ook bevestigd door de provincie (zie overlegreactie zoals toegelicht in hoofdstuk 6 van deze onderbouwing).

3.2. Gemeentelijk beleid

Voor de planlocatie geldt de Structuurvisie Boarnsterhim 2018 (opgesteld door de voormalige gelijknamige gemeente. Daarin is de planlocatie opgenomen binnen het in onderstaande kaart weergegeven “zoekgebied recreatieve ontwikkeling”.

De structuurvisie richt zich in dit gebied op het volgende beleid:

Door de ligging van de gemeente Boarnsterhim (midden in het merengebied) vormt water gerelateerde recreatie een belangrijke economische drager. Recreatieve ontwikkelingen doen zich vooral voor in aansluiting op en rond de grote meren en de daartussen liggende vaarten en kanalen. Op de kaart is een 'zoekgebied recreatieve ontwikkelingen' aangewezen.
Binnen dit gebied zijn kleinschalige (verblijfs)recreatieve ontwikkelingen mogelijk, gerelateerd aan watersport. Met name de Staande Mastroute vormt een nieuwe ontwikkelingsas voor recreatiebedrijven. Het recreatieve zoekgebied deelt de recreatieve functie met de agrarische en natuurfunctie. Ontwikkelingen van agrarische en natuurfuncties zijn mogelijk, maar moeten bij voorkeur de recreatie en het toerisme versterken/ondersteunen.
Naast de Staande Mastroute vormt ook het zuidelijk deel van de Burd een zoek gebied voor watergerelateerde ontwikkelingen. Dit gebied maakt echter ook onderdeel uit van de EHS, wat betekent dat recreatieve ontwikkelingen hier een extensief karakter hebben.
Recreatieve ontwikkelingen in het buitengebied moeten de landschapsstructuur respecteren/versterken.
Grootschalige ontwikkelingen, zoals jachthavens en grote campings, moeten aansluiting vinden bij de bestaande recreatiekernen Grou, Akkrum en Wergea.
Voor alle (recreatieve) ontwikkelingen geldt dat ontwikkelingen die een mogelijk significant effect hebben op de Natura 2000 gebieden Alde Feanen, Sneekermeergebied en De Deelen niet mogelijk/toegestaan zijn. Dergelijke aanvragen dienen individueel en specifiek te worden beoordeeld en vragen om maatwerk

Voorliggende ontwikkeling past geheel binnen de recreatieve doelstellingen die zijn toegekend aan de oeverzone bij De Burd. De nadere toetsing van landschappelijke en ecologische waarden is gedaan in een specifiek ecologisch onderzoek (zie hierna) en de uitwerking van een plan voor de landschappelijke inpassing met een beheerplan.

<u>Conclusie beleidskader</u>
Vanuit het ruimtelijk en planologisch beleid van de gemeente en hogere overheden zijn er geen belemmeringen om af te wijken van het bestemmingsplan.

4. PLANBESCHRIJVING

4.1. Gebiedsontwikkeling

In het kader van de verplaatsing van de drie arken vanuit Grou is initiatiefnemer voornemens binnen het plangebied drie recreatiearken te plaatsen aan nieuwe steigers. De drie recreatiearken komen te liggen langs een groene landtong, op aanzienlijke afstand van het vakantiepark Djerreblom. Hierbij worden op de landtong drie private landschapstuinen gerealiseerd van ongeveer 700 tot 1.000 m2 groot (zie hierna). Ruimtelijk zijn de drie landschapstuinen opgenomen in het bestaande landschap. Drie reeds bestaande grasvelden worden omsloten door brede randen van riet. Per recreatieark zijn een boothelling, aanlegsteiger en berging van 20m2 met een schuin sedumdak voorzien.

Aan de westzijde van het plangebied is reeds een woonark aanwezig. Bij deze woonark zal ook een landschapstuin worden gerealiseerd van ongeveer 700 m2. In de huidige situatie is het terrein aangrenzend aan de woonark reeds beheerd als tuin. Het terrein bestaat uit kort gemaaid grasland. Aanwezige bomen en struiken zijn hier reeds verwijderd in het kader van het grootschalig beheer en onderhoud.

4.2. Toevoeging 3 recreatiearken met tuinen

Randvoorwaarden voor de inrichting van het gebied zijn:

- 3 private tuinen van 700 tot 1000 m2.
- De tuinen moeten hun landschappelijke karakter behouden.
- Één aanlegsteiger per recreatieark.
- Één boothelling per recreatieark.
- Berging van maximaal 20 m2, maximaal 4 meter hoog, met een schuin aflopend sedumdak.
- Bij de berging een terrasje van tegels.
- Alle overige paden halfverharding of grasbetontegels.
- Rondom de tuinen, behalve aan de waterkant komt een bescheiden bij het landschap passende tuinafscheiding.
- De bestaande steigers worden verwijderd en vervangen door kleinere steigers bij de arken.
- Verlichting wordt uitsluitend functioneel toegepast, dat wil zeggen gedimd, naar beneden gericht en alleen waar noodzakelijk, zoals bij de aanlichting van de steigers naar de arken (in verband met een veilig en doelmatig gebruik).
- Het terrein wordt zo min mogelijk aangetast en behoud in basis zijn natuurlijke karakter.
- Het binnengebied blijft gehandhaafd als vochtig hooiland. Er komt hier een extensief maaibeheer op.

Ruimtelijk zijn de drie tuinen opgenomen in het bestaande landschap. Drie grasvelden omsloten door brede randen van riet. Tussen de tuinen

vormen bosjes van wilg de afscheiding tussen de tuinen. Het dijkje en het water vormen een natuurlijke begrenzing van de tuinen.
In elke tuin staat een berging van 20 m2. Deze staan zo gesitueerd dat ze vanaf het water nauwelijks waarneembaar zijn en direct bereikbaar zijn vanaf het pad. Bij de berging ligt een terras. De wilgen schermen het terras en de berging af van de omgeving.

De recreatiearken liggen in een open plek in het riet waardoor er vanuit de tuin een relatie ontstaat met de recreatieark en het water. De oevers met stortsteen blijven gehandhaafd als overgang tussen water en land. Indien nodig wordt deze aangevuld. Ter hoogte van de ligplaatsen van de arken komen betonnen damwanden waardoor de arken veel meer en dichter in de oever kunnen worden gelegd dan dat dit bij het gebruik van een stortstenen talud het geval zou zijn. E.e.a. om de zichtbaarheid van de arken t.o.v. de op afstand gelegen recreatiewoningen nog meer te beperken en deze op natuurlijke wijze in het landschap te laten opgaan.

Landschapsplan De Burd

Een meer uitgebreide plantoelichting is opgenomen in “Landschapsplan De Burd” (Pouderoyen Compagnons, 26 april 2018). Dit landschapsplan is integraal opgenomen als **bijlage 1** bij deze ruimtelijke onderbouwing.

Gelet op de omvang van de arken en de afstand tot de (zichtbare) woningen op het recreatiepark aan de Djerreblom (kortste afstand waarover zicht is op onderhavig plangebied bedraagt 115 meter) worden de belangen van de eigenaren niet onevenredig aangetast (de dichtstbijzijnde woning op 85 meter gelegen, heeft geen zicht op de arken vanwege tussenliggende afschermende beplanting van struweel en riet). Bij deze afstand is de zichtbaarheid van de arken en van bescheiden verlichting bij de arken zeer beperkt. De arken gaan bovendien deels schuil achter de rietkragen, die op de oever staan en door lopen tot in de ondiepe waterbodems. De grootste ark zal qua kleurstelling in overleg met welstand dusdanig worden aangepast dat deze beter passend is in het landschap. Onderstaand beeld geeft een indicatie van de beperkte zichtbaarheid en de bescheiden en ingetogen positionering van de arken tussen de rietvelden, tegen het decor van de opgaande beplanting op de landtong.

Landschapsplan in omgeving De Burd

4.3. Beheerplan

“Landschapsplan De Burd” (Pouderoyen Compagnons, december 2016) is de gemeente goedgekeurd en bijgevoegd. In aanvulling daarop is voorliggend beheerplan uitgewerkt (integraal overgenomen), waarin het beheer van de in het landschapsplan opgenomen beplantingselementen is uitgewerkt. Het landschapsplan is hiervoor weergegeven en bestaat uit de volgende landschapselementen:

- Wilg, in struweelvorm of als knotboom (vrij invulbaar);
- Vochtig hooiland met extensief maaibeheer;
- Rietland.

Het beheer van deze 3 soorten landschapselementen is hierna uitgewerkt.

Wilg, als knotboom

Bij de toepassing van knotwilgen dient er in de eerste jaren een beheer plaats te vinden waarbij de vorming van de knot wordt gestuurd. In de eerste 2 jaar na aanplant kan in de zomer een teveel aan takken worden geknipt, waarbij de stam blijvend kan uitgroeien. Het is belangrijk om de zijscheuten van de stam weg te halen gedurende het 1^{e} groeiseizoen en dan ook de pruik uit te dunnen.
4 jaar na aanplant dient de pruik geheel weggenomen te worden op de gewenste hoogte. En de 2 jaar erna zal door regelmatig stikken (uitdunnen van de pruik) de knotvorming gestimuleerd worden. Daarna kan om de 3-6 jaar de boom worden geknot in de winter/lente.

Wilg, in struweelvorm

Indien wilgen in struweelvorm of als stobben beheerd worden, kan de gewenste vormsnoei jaarlijks in de winter of lente worden gedaan.

Vochtig hooiland met extensief maaibeheer

Er kan alleen gemaaid worden op momenten dat de grond voldoende droog is in de periode juli-november. Hiermee wordt onnodige schade aan de vegetatie en bodem door maaivoertuigen voorkomen. Ook maaien als de grond hard bevroren is, kan op zeer vochtige en natte terreinen schade aan de bodem helpen voorkomen.

Als de vegetatie tot ontwikkeling is gekomen, dient pas te worden gemaaid in de late nazomer of herfst, omdat veel soorten daarvoor nog bloeien of zaad moeten zetten. Bij ecologisch maaibeheer kan het maaien worden uitgesteld tot maart-april, waardoor dieren optimaal kunnen profiteren van de begroeiing. Eens per jaar maaien en hooien is voldoende. Als de vegetatie enigszins mag verruigen, dan kan volstaan worden met eens per twee jaar maaien en hooien. Dit past uitstekend bij gefaseerd maaibeheer.

Rietland

Het terrein is eind 2016 afgeschraapt, waarbij de bovengrondse vegetatie is verdwenen, maar de ondergrondse wortelstelsels van de rietvelden behouden zijn. Deze zullen vanzelf opnieuw gaan uitlopen.

Zodra het riet weer een volgroeid stadium heeft bereikt, kan worden gestart met het jaarlijks maaien of klepelen van het riet. Dit is nodig om het riet in stand te houden en om geleidelijke bosvorming te voorkomen. Riet maaien mag vanaf 1 januari tot eind februari en vanaf 1 oktober t/m 1 december. Er dient in elk geval jaarlijks 10% te worden gemaaid van het totale rietoppervlak en maximaal 50% in één jaar. Hiermee wordt gekomen tot gefaseerd maaibeheer van de rietzomen.
Dus niet elk jaar alle of de hele oppervlakte van de rietzomen maaien maar dit faseren en verspreiden over een aantal jaar.

4.4. Verkeer en parkeren

Voor de bereikbaarheid van de recreatiearken wordt uitgegaan van de bereikbaarheid over water. Er zijn derhalve geen parkeervoorzieningen in het plangebied voorzien. Over het land zijn de arken alleen lopend bereikbaar.

5. MILIEU- & OMGEVINGSASPECTEN

5.1. Milieu

Bodem

Het afmeren van de recreatiearken aan steigers zal geen invloed hebben op de bodemkwaliteit. Ook worden daarmee geen bodemdelen van substantiële omvang permanent geïsoleerd of afgesloten. Het landdeel was reeds recreatief in gebruik (dagrecreatie). Voor de realisatie van de 3 aanlegplaatsen en het gebruik ervan is daarom geen bodemonderzoek vereist. Er zijn geen aanwijzingen dat de bodemkwaliteit is aangetast door (bedrijfs)activiteiten of andere zaken. De locatie ligt in een gebied met een bodemkwaliteit die gemiddeld voldoet aan de bodemkwaliteitsklasse ‘Landbouw/natuur’. Dit is gebaseerd op de gemeentelijke bodemkwaliteitskaart.

Luchtkwaliteit

Onderhavig project zal Niet In Betekenende Mate bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. De locatie is niet per auto bereikbaar; het initiatief genereert geen noemenswaardige verkeersbewegingen.

Geluid

Omdat recreatieverblijven niet als akoestisch gevoelig worden aangemerkt, is er voor de verplaatsing van de recreatiearken geen akoestisch onderzoek uitgevoerd. Bovendien is de afstand van de beoogde locaties tot omliggende wegen en vaarwegen dusdanig groot, dat ook geen twijfels bestaan over een goed woon- en leefklimaat op de planlocatie.

Externe veiligheid

(Bevi) inrichtingen

Aan de hand van de risicokaart kan gesteld worden dat binnen een afstand van 200 meter tot het project geen BEVI inrichtingen aanwezig zijn. Er wordt dus ruim voldaan aan de normstelling voor het plaatsgebonden risico. Toetsing aan een groepsrisico kent in onderhavige situatie geen toepassing.

Transportroutes

Ten westen van het projectplan op ruim 2.300 meter afstand is de rijksweg A32 en de spoorlijn Wolvega-Leeuwarden gelegen. Hierop vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. Het plangebied is echter gezien de afstand (> 400 meter) als “niet kwetsbaar” aan te merken.

Nabij het plangebied is de vaargeul van het prinses Margrietkanaal gelegen. Hierop vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats.

In bijlage 6 van het RNVGS is een lijst met vaarwegen opgenomen waarvoor risicoafstanden gelden. Voor vaarwegen die niet op deze lijst staan en die voor de binnenvaart worden gebruikt gelden geen risicoafstanden. Het prinses Margrietkanaal is niet in bijlage 6 van het RNVGS opgenomen en is daarmee niet relevant voor het plaatsgebonden risico.

Naast het plaatsgebonden risico dient voor wat betreft transportroutes waarop vervoer van gevaarlijke stoffen plaats vindt evenwel ook rekening te worden gehouden met de effecten van plasbrand scenario's.
Het Plasbrand Aandachtsgebied PAG betreft de zone waarbinnen de effecten van een ongeluk met brandbare vloeistoffen een dodelijk effect hebben. Voor de wegen en het spoor ligt deze grens op 30 meter voor vaarwegen op 25 meter. De afstand tot het plangebied is ruim groter en derhalve niet van toepassing als PAG.

Buisleidingen
Op basis van de risicokaart kan gesteld worden dat in de directe omgeving van het project geen ondergrondse buisleiding is gelegen.

Milieuzonering
In de publicatie "Bedrijven en milieuzonering" (editie 2009) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn indicatieve richtafstanden voor woningbouw nabij verschillende typen bedrijven opgenomen.

De richtafstanden gelden tussen enerzijds de grens van de bestemming die bedrijven (of andere milieubelastende functies) toelaat en anderzijds de uiterste situering van de gevel van een woning of ander gevoelig object die volgens het bestemmingsplan of via vergunningsvrij bouwen mogelijk is. Binnen deze richtafstanden is hinder ten gevolge van het betreffende bedrijf niet uit te sluiten.

De geprojecteerde recreatiearken (deels gevoelige bestemmingen, vanwege menselijk verblijf) in het plangebied vormen geen belemmering voor de bedrijfsmatige activiteiten bij agrarische- en niet agrarische vergunningplichtige inrichtingen in de directe omgeving. Ook beïnvloeden inrichtingen in de omgeving het woon- en leefklimaat voor de 3 recreatiearken niet.

De recreatiearken worden op dusdanig ruime afstand van bestaande bebouwing gesitueerd, dat geen lichthinder etc. zal ontstaan. Bij de aangehouden afstand zal de toepassing van normale verlichting op de recreatiearken, niet leiden tot onaanvaardbare hinder.
Het aspect milieuzonering vormt geen belemmering voor de realisatie van het initiatief.

5.2. Waterhuishouding

Op grond van artikel 3.1.6 uit het Besluit ruimtelijke ordening dient in de toelichting op ruimtelijke plannen een waterparagraaf te worden opgenomen van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishoudkundige situatie. In die paragraaf dient uiteengezet te worden of en in welke mate het plan in kwestie gevolgen heeft voor de waterhuishouding, dat wil zeggen het grondwater en het oppervlaktewater. Het is de schriftelijke weerslag van de zogenaamde watertoets.
Het doel van de watertoets is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. Door middel van de watertoets wordt in een vroegtijdig stadium aandacht besteed aan het wateraspect.
In het nationale waterbeleid, vastgelegd in onder meer het Nationaal Waterplan, de adviezen van de Commissie Waterbeheer 21^{e} eeuw en de Europese Kaderrichtlijn water staat het duurzaam omgaan met water centraal: het waarborgen van voldoende veiligheid en het zo klein mogelijk houden van de kans op wateroverlast.

Het voorgaande moet mede gezien worden in het kader van de problematiek met betrekking tot ontwikkelingen als klimaatverandering, bodemdaling en zeespiegelstijging. Hiervoor is de trits 'vasthouden - bergen - afvoeren' maatgevend. Kort gezegd betekent dit dat overtollig water zoveel mogelijk bovenstrooms wordt vastgehouden in de bodem en in het oppervlaktewater.
Vervolgens wordt zo nodig het water tijdelijk geborgen in bergingsgebieden en pas als vasthouden en bergen te weinig opleveren wordt het water afgevoerd. Uitgangspunten in dit verband zijn:

- geen afwenteling van problemen naar andere compartimenten in ruimte en tijd;
- zoveel mogelijk gebiedseigen water vasthouden en de inlaat van gebiedsvreemd water zoveel mogelijk beperken;
- beperking van overlast door (grond)water of tekort aan water.

Naast de waterkwantiteit heeft duurzaam omgaan met water ook betrekking op de waterkwaliteit. Hierbij staat de trits 'schoonhouden - scheiden - zuiveren' centraal.

Bij schoonhouden, scheiden en zuiveren gaat het erom dat het water zo veel mogelijk schoon wordt gehouden. Vervolgens worden schoon en vuil water zoveel mogelijk gescheiden en als laatste komt het zuiveren van verontreinigd water aan bod.

Uitgangspunten in dit verband zijn:

- vervuiling waar mogelijk bij de bron aanpakken;
- voorkomen van verspreiding van verontreinigingen;

- benutten van schoon water.

Het beleidsdoel duurzaam omgaan met water dient niet alleen in waterbeheerplannen te worden uitgewerkt, maar er dient ook in de ruimtelijke ordening, waaronder de bestemmingsplannen, rekening mee te worden gehouden.

Afstemming van waterbeleid en ruimtelijke ordening kan door:

- het bieden van ruimte voor water in verband met veiligheid, wateroverlast en zoetwaterbeheer;
- water als ordenend principe in de functietoekenning;
- kansen benutten die water biedt voor de vergroting van de belevingswaarde en functiecombinaties (bijvoorbeeld cultuurhistorische waarden van voormalige waterlinies);
- randvoorwaarden aan de inrichting en het beheer op basis van water (bijvoorbeeld kruipruimteloos bouwen, zodat de grondwaterstand hoog kan blijven);
- effecten op waterkwaliteit meewegen bij besluitvorming in de ruimtelijke ordening.

Omdat de toename van het verharde oppervlak in het plangebied minder dan 1.500 m² bedraagt, kan de versnelde watertoets worden toegepast.

Watertoets

Op Dewatertoets is de digitale watertoets uitgevoerd voor dit project. Daaruit volgt onderstaand Wateradvies (zie ook **bijlage 2).** De uitkomst is dat de korte procedure moet worden gevolgd. Het plan 3 recreatiearken De Burd heeft een beperkte invloed op de wateraspecten die van belang kunnen zijn bij ruimtelijke plannen. Dit betekent dat de beperkte invloed van het plan kan worden opgevangen met standaard maatregelen die vermeld staan in de leidraad watertoets. Naast dit wateradvies staan hieronder enkele aandachtspunten die gelden voor het plan.

<u>Aandachtspunt: Vrij voor de boezem</u>

Het plangebied ligt vrij voor de boezem. Dit wil zeggen dat het gebied niet is beschermd tegen hoge waterstanden in de Friese boezem. Het waterschap adviseert om hiermee rekening te houden bij het bepalen van de aanleghoogte. De steigers zijn hierop ingericht en de recreatiearken bewegen mee met eventuele waterstandsverandering.

<u>Leidraad watertoets</u>

Als richtlijn bij het beoordelen van ruimtelijke plannen werkt Wetterskip Fryslân met de Leidraad Watertoets te raadplegen via de link: www.wetterskipfryslan.nl/watertoets. In Leidraad Watertoets, hoofdstuk 4. De wateraspecten, staan de aandachtspunten voor alle wateraspecten omschreven waarmee rekening gehouden moet worden en is informatie te vinden over de te nemen standaard maatregelen. Deze vragen evenwel aandacht bij de verdere uitvoering en zijn niet relevant voor de planologische afwijking.

Waterwet
Voor bepaalde werkzaamheden is een watervergunning nodig. Soms is het doen van een melding voldoende. Zodra het plan in meer technische details is uitgewerkt, zal indien nodig een melding worden gedaan of een vergunningaanvraag.

Afronden procedure
Via www.dewatertoets.nl is deze watertoets als een melding ontvangen. Wetterskip Fryslân archiveert deze melding. De watertoets is hiermee voor Wetterskip Fryslân afgerond.

5.3. Flora & Fauna

Door Staro is de “Quickscan flora en fauna en toets EHS De Burd te Grou” uitgevoerd (december 2016, zie **bijlage 3**). Daarin zijn de volgende onderzoeksconclusies opgenomen:

Beschermde gebieden
De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten tot gevolg hebben op het Natura 2000-gebied Alde Feanen en op het Nationaal Park De Alde Feanen (zie paragraaf 3.1 van deze onderbouwing).
Als gevolg van de ingreep vindt geen aantasting plaats van het ecologisch functioneren van de EHS. Door de tuinen bij de recreatiearken landschappelijk in te richten met riet en grasland wordt positief bijgedragen aan het functioneren van de EHS.

Beschermde soorten
Onder de nieuwe Wet natuurbescherming (die in werking is getreden kort nadat het natuuronderzoek is uitgevoerd) blijven soorten van de FFtabel 1 in Friesland vrijgesteld van de verbodsbepalingen, zo blijkt uit de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017. Aan het einde van deze paragraaf is aangegeven op welke wijze de wetswijziging invloed heeft op onderstaande conclusies.

In het plangebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten voor die vermeld staan in de tabellen van de Flora- en faunawet, zie tabel 1 op de volgende pagina.

Soorten van FFtabel 1
Mogelijk wordt het plangebied gebruikt door enkele grondgebonden zoogdieren en amfibieën, die zijn opgenomen in FFtabel 1.
De voorgenomen plannen hebben mogelijk een tijdelijk negatief effect op zoogdieren en amfibieën van FFtabel 1. Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen.

Soorten van FFtabel 2
In het plangebied komen mogelijk de beschermde vissoorten paling en rivierdonderpad (beide FFtabel 2) voor. De voorgenomen plannen zullen geen negatief effect op mogelijk voorkomende beschermde vissoorten hebben.

Soorten van FFtabel 3
Het plangebied en de omgeving daarvan zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Negatieve effecten op het foerageergebied zijn redelijkerwijs uit te sluiten. Vanwege het ontbreken van bebouwing of bomen zijn er geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen of vliegroutes van vleermuizen binnen het plangebied.

Mogelijk komen heikikkers (FFtabel 3) voor in het plangebied. Door mogelijk verstorende werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van heikikkers (november t/m februari) worden negatieve effecten op heikikkers voorkomen.

Mogelijk komen incidenteel ringslangen voor binnen het plangebied. Het doden of verwonden van ringslangen kan worden voorkomen door mogelijk verstorende werkzaamheden uit te voeren in de winterrustperiode van ringslangen: grofweg half oktober t/m half maart.

Het plangebied vormt mogelijk leefgebied van noordse woelmuis en waterspitsmuis. Om negatieve effecten op de soorten uit te sluiten dient het verwijderen van het riet te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden voor noordse woelmuis en waterspitsmuis. Dit houdt in dat het verwijderen van riet alleen in de periode november tot en met maart mag worden uitgevoerd.

Soorten van FFtabel vogels
Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor algemeen voorkomende vogelsoorten. De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben ten aanzien van foerageergebied en of broedgebied. Na de herinrichting zal het gebied even geschikt zijn als foerageer- en broedgebied voor vogels. Indien exemplaren aan het broeden zijn, kan het verwijderen van riet en andere beplanting niet plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren.
Door riet en andere beplanting buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat er negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van vogels.

Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten:

Tabel 1. Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Amfibieën	FFtabel 1	Landhabitat	Ja, tijdelijk	Nee, algehele vrijstelling	-
Grondgebonden zoogdieren	FFtabel 1	Leef- en foerageergebied	Ja, tijdelijk	Nee, algehele vrijstelling	-
Paling	FFtabel 2	Leefgebied	Nee	-	
Rivierdonderpad	FFtabel 2	Leefgebied	Nee	-	
Steenmarter	FFtabel 2	Leefgebied	Nee	-	-
Otter	FFtabel 3	Leefgebied	Nee		
Noordse woelmuis	FFtabel 3	Leefgebied	Ja	Nee, mits maatregelen worden genomen	Maaien riet in de periode november tot en met maart.
Waterspitsmuis	FFtabel 3	Leefgebied	Ja	Nee, mits maatregelen worden genomen	Maaien riet in de periode november tot en met maart.
Vleermuizen	FFtabel 3	Foerageergebied	Nee	-	-

Wet natuurbescherming

Onder de nieuwe Wet natuurbescherming blijven soorten van de huidige FFtabel 1 in Friesland vrijgesteld van de verbodsbepalingen blijkt uit de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017. Rivierdonderpad, paling, kleine modderkruiper en bittervoorn zijn onder de nieuwe wet niet meer beschermd. Dat betekent dat bij werkzaamheden in watergangen geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd voor deze soorten. Echter, dient altijd rekening te worden gehouden met de zorgplicht. Noordse woelmuis en waterspitsmuis blijven beschermd en ontheffingsplichtig onder de Wet natuurbescherming. De bescherming van vogels blijft in de praktijk ook gelijk.

Omdat voor de verschillende genoemde soorten het van belang is om terreinbeheer in de juiste seizoenen van het jaar uit te voeren, is een beheerplan uitgewerkt voor het terrein dat in paragraaf 4.3 van deze onderbouwing is opgenomen.
De daarin opgenomen maanden waarin terreinbeheer uitgevoerd kan en mag worden van landschappelijke doelstellingen, komt voldoende overeen met de in deze paragraaf genoemde perioden waarin vanuit ecologisch oogpunt het beheer kan plaatsvinden.

5.4. Cultureel erfgoed

Archeologie

Begin 1992 ondertekende Nederland het Verdrag van Valletta/Malta. Daarmee heeft de zorg voor het archeologische erfgoed een prominentere plaats gekregen in het proces van de ruimtelijke planvorming. Uitgangspunten van het verdrag zijn het vroegtijdig betrekken van archeologische belangen in de planvorming, het behoud van archeologische waarden in situ (ter plaatse) en de introductie van het zogenaamde “veroorzakerprincipe”. Dit principe houdt in dat degene die de ingreep pleegt financieel verantwoordelijk is voor behoudsmaatregelen of een behoorlijk onderzoek van eventueel aanwezige archeologische waarden. Ondertussen is dit vertaald in de Wet op de archeologische monumentenzorg (WAMZ) die op 1 september 2007 van kracht is geworden.

Met name de Monumentenwet is door de WAMZ aangepast en gaat concreet in op de bescherming van archeologische waarden in planologische procedures. De gemeente heeft naar aanleiding daarvan haar eigen archeologiebeleid opgesteld. De archeologische indicatie voor dit gebied is zeer laag. Dit kan worden verklaard door de zeer lage ligging van het gebied, wat historische bewoning onwaarschijnlijk maakt. Daarnaast is het gebied meermalen mechanisch gespit en vergraven en is meermaals grootschalig onderhoud gedaan waarbij stobben etc uit de grond zijn weggenomen, laatstelijk in 2016. Daar komt bij dat de beoogde ontwikkeling niet zal leiden tot oeveraanpassingen of bodemroering tot een diepte die niet reeds eerder geroerd is. Het aspect archeologie vormt geen belemmering voor de realisatie van het initiatief.

5.5. Leidingen

In het plangebied zijn geen leidingen met een planologisch relevante beschermingszone gelegen, noch overlapt een beschermingszone van een planologisch relevante leiding met het plangebied.

6. ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID

6.1. Economische uitvoerbaarheid

Met de initiatiefnemer zijn afspraken gemaakt over de vergoeding van ambtelijke kosten. Ook de eventuele planschade komt voor rekening van de initiatiefnemer. De overige kosten worden gedekt uit de leges. Het project wordt volledig gefinancierd door de initiatiefnemer en er is geen aanleiding om te veronderstellen dat deze niet over voldoende financiële middelen beschikt om dit project te realiseren. Er is derhalve geen twijfel over de economische uitvoerbaarheid van het project.

6.2. Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Aan deze procedure is vooroverleg vooraf gegaan met o.a. de VVE van het noordelijk gelegen recreatiecomplex, de provincie en recreatieschap. Daaruit is gebleken dat voorliggende locatie voor deze ontwikkeling aanvaardbaar is en dat andere onderzochte locaties zijn afgevallen om uiteenlopende redenen. Dit heeft overigens, na overleg met de VVE, niet kunnen leiden tot instemming van de VVE met voorliggende plannen. Alternatieve locaties blijken evenwel om moverende redenen niet voorhanden.

De aanvraag omgevingsvergunning doorloopt de in de Wabo voorgeschreven procedure. Dit betekent dat de aanvraag gedurende zes weken ter inzage ligt voor zienswijzen. Tijdens deze periode bestaat voor een ieder de mogelijkheid voor het indienen van zienswijzen. Aan de hand van de ingekomen zienswijzen kan het plan eventueel worden aangepast. De indieners van de zienswijzen worden hiervan op de hoogte gehouden. Tegen de omgevingsvergunning is beroep mogelijk bij de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

In het kader van overleg heeft afstemming met de provincie plaatsgevonden. De provincie heeft per brief, gedateerd 12 juni 2018, kenmerk 01532923 laten weten dat de voorontwerp omgevingsvergunning aanleiding geeft tot het maken van de volgende opmerking:
Het project brengt nautisch geen problemen met zich en de vaarwegverordening is hier niet van toepassing. De plaatsing van de arken dient wel te worden afgestemd op het vaarverkeer (uitvoeringsaspect). De omgevingsvergunning geeft voor het overige geen aanleiding tot opmerkingen.

Gemeente Leeuwarden

bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen

ontwerp

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

bestemmingsplan

Leeuwarden - Arken en woonschepen

ontwerp 27-03-2020

Toelichting

Inhoudsopgave

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding 7

Hoofdstuk 2 Keuzes en uitgangspunten van het plan 9
2.1 Plangrens 9
2.2 Aantallen en plaats van de ligplaatsen 9
2.3 Onderscheid 9
2.4 Gebruiksmogelijkheden 10
2.5 Omvang van de ligplaatsen en bouwmaten 11
2.6 Erven en gebouwen bij arken en woonschepen 12
2.7 Welstand 13

Hoofdstuk 3 Uitvoerbaarheidsaspecten 15
3.1 Beleids- en milieubeperkingen 15
3.2 Vaarwegenverordening Fryslân 15
3.3 Watertoets 15
3.4 Economische uitvoerbaarheid 15
3.5 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 15

Hoofdstuk 4 Toelichting op de planregels 17
4.1 Toelichting op het juridisch systeem 17
4.2 Regels 17
4.3 Nadere toelichting op de bestemmingen 18
4.4 Nadere toelichting op de algemene, overgangs- en slotregels 20

Hoofdstuk 1 Inleiding

Doel van het plan

Sinds 1 januari 2018 is in de nieuwe 'Wet verduidelijking voorschriften woonboten' bepaald dat een woon- of recreatie-ark niet langer een schip is, maar een drijvend bouwwerk. Gevolg hiervan is dat bewoners of gebruikers van een ark met (ver)bouwplannen een omgevingsvergunning voor het bouwen nodig hebben. Op dit moment kan de noodzakelijke omgevingsvergunning niet zonder meer worden verleend. Omdat een woonark en een recreatie-ark nu als bouwwerk moet worden aangemerkt, moet een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het bouwen worden getoetst aan het bestemmingsplan. Niet alle in de gemeente Leeuwarden geldende bestemmingsplannen kennen bouwregels voor een woonark of een recreatie-ark. Het (ver)bouwen is in de huidige situatie in die gevallen dan ook niet toegestaan en de omgevingsvergunning kan dan ook niet worden verleend.

Dit bestemmingsplan zorgt voor de gehele gemeente dat in dit 'tekort' van de geldende plannen via het vaststellen van één nieuw bestemmingsplan wordt voorzien. Daarbij gaat het niet alleen om de woonarken en recreatie-arken die omgevingsvergunningplichtig worden. Bij het opstellen van het plan is ook voorzien in een regeling voor alle woonschepen en voor een beperkt aantal andere schepen die een vaste ligplaats in de gemeente hebben. Het gaat dan om het museumschip 'Stânfries' en andere museale schepen en een pannenkoekenschip.

Wat eraan vooraf ging

Op 16 april 2014 bepaalde de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State dat een woonark als bouwwerk in de zin van de Woningwet moest worden gezien. De AbRvS bepaalde dat een woonark is bedoeld om ter plaatse als woning te functioneren. En dat maakte een woonark tot een bouwwerk.

Nieuwe wet – bestaande ark

Tot 1 januari 2018 zijn arken gebouwd zonder rekening te houden met het Bouwbesluit. De nieuwe Wet verduidelijking voorschriften woonboten verandert dit voor nieuwe situaties. Veel bestaande arken zullen echter niet aan het Bouwbesluit voldoen, maar omdat de wetgever zich heeft gerealiseerd dat bestaande arken in de toekomst best wel eens verbouwd zouden kunnen worden, is voorzien in een ruim overgangsrecht (peildatum 1 januari 2018).

- Bestaande arken hoeven daardoor niet 'verplicht' te worden verbouwd om aan de nu geldende voorschriften te kunnen voldoen.
- Voor nieuwe situaties gelden voortaan bouwregels voor drijvende bouwwerken – overigens zijn deze wat minder streng dan voor ‘gewone’ grondgebonden bouwwerken.
- Ook bij verbouw van bestaande arken zullen de nieuwe regels gelden. Wanneer een ark wordt verbouwd waarvoor een omgevingsvergunning moet worden verleend, zal deze vergunning aan het dan geldende bestemmingsplan én aan het Bouwbesluit worden getoetst.

Consequenties voor het bestemmingsplan

Om te voorkomen dat een omgevingsvergunning voor het bouwen niet kan worden verleend na toetsing aan het bestemmingsplan, zullen bestemmingsplangebieden waarin arken op locaties voorzien zijn, moeten worden aangepast. Deze aanpassing bestaat eruit dat:

- ter plaatse van de (legale) ligplaats van een ark moet worden bepaald dat hier voortaan een drijvend bouwwerk mag liggen;
- specifieke bouwregels voor drijvende bouwwerken moeten worden opgenomen;
- via de begripsbepaling moet worden vastgesteld wat als ark en daarmee als drijvend bouwwerk wordt beschouwd.

Hoe zit het dan met woonschepen?

Een schip dat wordt gebruikt als vaartuig en dat is bestemd voor de vaart, is geen bouwwerk, zo bepaalt de Wet verduidelijking voorschriften woonboten. Daarom zijn bewoonde schepen niet automatisch een

bouwwerk. Maar waar gaat het één over in het ander? Is een klipper, die weliswaar voor de vaart is bestemd, maar al sinds jaar en dag als woning wordt gebruikt (en niet meer beschikt over een goed werkende motor en/of zeiltuigage) nog een schip? En is een betonnen woonark met een flinke aanhangmotor, waardoor zij op eigen kracht kan varen, een boot?

Volgens de 'Wet verduidelijking voorschriften woonboten' gaat het bij de vraag of er sprake is van een woonark, recreatie-ark of een woonschip om de vraag of een schip bestemd is of was voor de vaart. Bij het bepalen of het schip bestemd is voor de vaart of niet kan gekeken worden naar:

- de vorm van het casco en het materiaalgebruik;
- de bedoeling waarmee het schip oorspronkelijk is of werd gemaakt;
- de aanwezigheid van voortstuwing of aandrijving (al dan niet indirect);
- de aanwezigheid van een stuurinrichting;
- de zichtlijn vanuit de stuurinrichting;
- of het schip gebruikt mag worden om mee te varen op grond van de Binnenvaartwet.

Voor dit bestemmingsplan houden we aan dat ieder schip dat wordt bewoond, dat gebruik maakt van een ligplaats in de gemeente Leeuwarden en waarvoor door de gemeente ook een ligplaatsvergunning is verleend om ter plekke te mogen wonen, als woonschip wordt beschouwd.

Hoofdstuk 2 Keuzes en uitgangspunten van het plan

2.1 Plangrens

Dit bestemmingsplan betreft uitsluitend de ligplaatsen van woonarken, recreatie-arken en woonschepen. De ligplaatsen liggen logischerwijs in het water. Ook eventuele erven op de vaste wal die bij een woonark, recreatieark of woonschip horen, maken deel uit van dit bestemmingsplan. Daarom is er geen sprake van één plangebied, maar lijkt het plangebied een soort van confetti te zijn.

Dit bestemmingsplan vervangt daarmee de onderliggende bestemmingen. In de meeste gevallen zal het gaan om de herziening van de onderliggende bestemming water en in die gevallen waar er sprake is van erven op de vaste wal een herziening van die geldende bestemmingen.

2.2 Aantallen en plaats van de ligplaatsen

De gemeente heeft alle woonschepen, woonarken en recreatie-arken binnen de gemeente geïnventariseerd. Het inventarisatiedocument is als bijlage Bijlage 1 bij deze toelichting gevoegd. Daarbij is steeds beoordeeld of er sprake is van een legale situatie. Daarvan is sprake wanneer voor de ligplaats een ligplaatsvergunning is verleend. Een legale situatie heeft ertoe geleid dat de ligplaats in dit bestemmingsplan is opgenomen.

Er zijn in dit plan een beperkt aantal ligplaatsen opgenomen waar nog geen ark of schip ligt. Die ligplaatsen waren al wel opgenomen in het aanwijsbesluit van de gemeente, maar planologisch nog niet geregeld.

Bij het beoordelen van de vraag of er sprake is van een ligplaats voor een ark of een schip, zijn de in de paragraaf 2.3 weergegeven definities gebruikt. Maar er is ook gekeken naar de beeldkwaliteit. Niet op iedere plaats zijn woonarken of woonschepen even wenselijk. Zo is er in ieder geval voor gekozen om woonarken en woonschepen bij voorkeur niet te mengen. In z'n algemeenheid kan worden gesteld dat het aanwijsbesluit van de gemeente leidend is geweest en op grond daarvan de bestaande situatie als uitgangspunt is genomen.

Eén bijzondere situatie is buiten dit plan gehouden. Het betreft een ark die op een ligplaats in de jachthaven bij Terzool in de gemeente Súdwest-Fryslân ligt, maar waarvan het erf in de gemeente Leeuwarden ligt. De grens loopt hier precies langs de oever. Deze situatie zal met de gemeente Súdwest-Fryslân worden besproken. Het erf heeft al een passende bestemming en is daarom niet verwerkt in dit bestemmingsplan. De ark zelf zal door de gemeente Súdwest-Fryslân van een goede planologische regeling voorzien moeten worden.

2.3 Onderscheid

Dit bestemmingsplan vormt de planologisch-juridische basis voor ligplaatsen voor arken, woonschepen en enkele andere schepen. Daarbij maken wij onderscheid tussen woonarken, recreatie-arken, woonschepen en andere schepen. Het onderscheid is als volgt gemaakt:

Woonark
Dit is een drijvend bouwwerk, niet (meer) bestemd of ingericht om te varen, doorgaans voorzien van een rechthoekige opbouw, en bestemd tot *woon*verblijf van een huishouden.

Recreatie-ark
Dit is eveneens een drijvend bouwwerk, niet (meer) bestemd of ingericht om te varen, doorgaans voorzien van een rechthoekige opbouw, en bestemd voor *recreatief* verblijf.

Woonschip
Dit is een vaartuig dat is bestemd en wordt gebruikt voor de vaart en dat wordt gebruikt voor wonen, niet zijnde een drijvend bouwwerk.

Ander schip
Daarnaast regelt dit plan nog ligplaatsen voor enkele andere schepen, zoals het museumschip de Stânfries en een pannenkoekenschip. Deze schepen worden 'ander schip' genoemd. Het zijn vaartuigen bestemd voor de vaart, waarop niet mag worden gewoond.

Museaal schip
Dit is een ander schip met een museaal en/of cultuurhistorisch waardevol karakter waarop in tegenstelling tot overige 'andere schepen' gewoond mag worden door één huishouden. Het streven is ook dat deze schepen - die liggen in de museumhaven in Leeuwarden - bewoond worden, maar het is niet verplicht.

Bijboten en pleziervaartuigen
In dit bestemmingsplan worden ook regels gesteld voor bijboten en pleziervaartuigen bij arken of woonschepen. Met bijboot wordt een gebruiksklaar open vaartuig of een open drijvend voorwerp bedoeld, dat hoofdzakelijk wordt gebruikt voor het uitvoeren van inspecties, klein onderhoud, kleine reparaties en soortgelijke werkzaamheden aan en om het schip met een maximale lengte van 5 meter, zoals vletten, roeischouwen, reddingsbootjes, werkvlotten en dergelijke. Met een pleziervaartuig wordt een vaartuig bedoeld dat is bestemd voor sportbeoefening of vrijetijdsbesteding.

Onderscheid ark en woonschip
In dit plan zijn de in Leeuwarden legaal aanwezige ligplaatsen voor arken en woonschepen bestemd. Het onderscheid wordt gemaakt op basis van de bovenstaande definities. Door op de planverbeelding te kijken hoe de ligplaats is aangeduid, wordt duidelijk of hier een ark of een woonschip is toegestaan.

2.4 Gebruiksmogelijkheden

Woonarken en woonschepen in dit bestemmingsplan mogen uitsluitend worden gebruikt voor wonen. Recreatie-arken mogen uitsluitend voor recreatief verblijf worden gebruikt. Andere schepen mogen niet voor wonen en niet voor recreatief verblijf worden gebruikt. Daarvoor geldt een uitzondering: op museale schepen mag worden gewoond, maar het hoeft niet.

Naast het wonen kunnen woonarken en woonschepen ook worden gebruikt voor een aan-huis-verbonden beroep of aan-huis-verbonden bedrijf of bêd & brochje (B&B). Daaraan zijn voorwaarden verbonden:
- de activiteiten mogen uitsluitend worden uitgeoefend binnen de woonark of woonschip en niet in een bijgebouw;
- de activiteiten zijn ondergeschikt aan de hoofdfunctie;
- B&B is alleen toegestaan wanneer kan worden voldaan aan het Bouwbesluit (zoals vereisten brandveiligheid en verblijfsruimten) en de Beleidsregel Bêd & Brochje Leeuwarden 2019 die op 5 maart 2019 is vastgesteld (zie ook bijlage Bijlage 2 bij deze toelichting) dan wel de nieuwe regels, wanneer deze beleidsregel wordt gewijzigd. In afwijking van de Beleidsregel is B&B niet toegestaan in bijgebouwen bij arken of woonschepen.

Op grond van de beleidsregel is B&B of aan-huis-verbonden-beroep of bedrijf elders in de gemeente ook toegestaan in bijgebouwen. Dat wil de gemeente niet bij woonarken en woonschepen. De hier toegelaten bijgebouwen zijn alleen bedoeld voor bergruimte. Er is dan geen ruimte voor B&B of voor aan-huis-verbonden-beroep of bedrijf in bijgebouwen. Voor B&B is bovendien de extra regel opgenomen voor woonarken en woonschepen dat deze moeten voldoen aan de in het Bouwbesluit gestelde eisen t.a.v.

brandveiligheid en vereisten voor verblijfsruimten. Dit is vergelijkbaar met de regel die geldt voor vrijstaande bijgebouwen uit de beleidsregel B&B. B&B is op grond van de beleidsregel in woningen toegestaan, die (als het goed is) voldoen aan eisen t.a.v. brandveiligheid en vereisten voor verblijfsruimten. Bij woonarken en woonschepen is dit niet vanzelf sprekend. Daarom is deze regel extra opgenomen

Omdat de gemeente wil kunnen beoordelen of de activiteiten passend geacht kunnen worden en binnen de in dit plan gestelde criteria kunnen worden uitgevoerd, zal hiervoor eerst in afwijking van het bestemmingsplan een omgevingsvergunning moeten worden verleend.

Bij arken of woonschepen mogen ten hoogste één bijboot en één pleziervaartuig ligplaats innemen. Er zijn enkele voorwaarden:

- De overige vaart mag niet wordt gehinderd. Daarvan is in ieder geval geen sprake wanneer deze bootjes zich bevinden in het water naast een woonschip of woonark ter plaatse van de op de verbeelding aangegeven aanduiding 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats', 'specifieke vorm van water - recreatie-ark', 'woonschepenligplaats' en 'maximum breedte (m)'.
- Het aantal is beperkt tot twee, waarbij maximaal een bijboot en een pleziervaartuig zijn toegestaan.
- Pleziervaartuigen mogen uitsluitend binnen het watersportseizoen van 1 april tot 1 november een ligplaats innemen. Bijboten kunnen jaarrond bij een ark of een woonschip liggen.

In de binnenstad van Leeuwarden zijn verschillende ligplaatsen aangeduid als 'museumhaven'. Deze ligplaatsen zijn bedoeld voor 'andere schepen' met een museaal en/of cultuurhistorisch waardevol karakter waarop in tegenstelling tot overige andere schepen gewoond mag worden. Voor het voormalige beurtvaartschip 'Stânfries' is een specifieke aanduiding opgenomen voor 'schip voor educatieve en/of culturele doeleinden'. Ten slotte is ook de locatie van het pannenkoekenschip bij de Prins Hendrikbrug in Leeuwarden specifiek bestemd. Dit schip mag worden gebruikt voor 'horeca categorie 2' (restaurant). Bij gebruik van deze specifiek aangeduide locaties door een 'schip voor educatieve en/of culturele doeleinden' of een "schip gebruikt voor horeca categorie 2' mag niet gewoond worden op deze schepen.

2.5 Omvang van de ligplaatsen en bouwmaten

Breedte van ligplaatsen

De ligplaatsen voor woonarken, recreatie-arken en woonschepen hebben een variabele breedte die mee afhangt van de breedte van het vaarwater. Op de planverbeelding zijn stroken aangegeven; daarbinnen is steeds aangegeven wat de feitelijke breedte van de ligplaats is. De breedte wordt gerekend vanaf de watergrens. Dat is de lijn op de plaats waar het water overgaat in de oever of kade. Op deze wijze wordt voorkomen dat woonarken te breed worden, waardoor in sommige gevallen de vaart van vaartuigen kan worden belemmerd.

Lengte van de ligplaatsen van arken

De lengte van de ligplaatsen voor woonarken en recreatie-arken is beperkt tot maximaal 22 m plus aan weerszijden 5 m. De 5 m aan weerszijden bestaat uit ruimte tussen arken, die is bedoeld om brandoverslag te voorkomen.

Op de planverbeelding zijn de ligplaatsen niet exact begrensd: er is steeds een strook aangegeven waar in zo'n geval twee of meer woonarken mogen liggen. Het maximum aantal is op de planverbeelding ingetekend.

In de bestaande situatie is de onderlinge afstand niet altijd 5 m. Ook is er niet altijd ruimte voor een optelsom van meerdere lengtes van 22 m. In zo'n geval is de fysieke situatie dan bepalend voor de ruimte. Wordt een woonark vervangen door een nieuwe, dan kan aan de maximumlengte van 22 m in dit plan niet het recht worden ontleend om een ligplaatslengte van 22 m te eisen. De fysieke situatie is dan bepalend. Bovendien is het in die situatie van belang dat de onderlinge afstand tussen de bestaande en de nieuwe

woonark ten minste 5 m bedraagt. In zo'n geval kan niet worden teruggevallen op een kleinere afstand, zoals die wellicht in de bestaande situatie bestond. Deze eis komt voort uit het Bouwbesluit, waarin een afstand van 2,5 m tot de (denkbeeldige) perceelsgrens wordt geëist. Als gevolg daarvan moet dus een onderlinge afstand van 5 m tussen arken worden gevraagd. Deze afstand wordt gemeten vanaf de wand van de onderbouw.

Oppervlakte van arken

Woonarken hebben een maximumoppervlakte van 100 m^2; de oppervlakte van recreatie-arken is beperkt tot 65 m^2. Voor beide geldt dat wanneer de bestaande oppervlakte groter is, dan geldt deze bestaande oppervlakte. Let op: wanneer een ark wordt vervangen, gelden de maten zoals die in de bestaande situatie aanwezig waren.

Lengte van de ligplaatsen van woonschepen

De lengte van ligplaatsen van de woonschepen houden we aan op 30 m plus 2 m onderlinge afstand. Alleen voor de woonschepen in de Harlingervaart (langs de Harlinger- en de Snekertrekweg) houden we de lengte van de ligplaatsen aan op 35 m plus 2 m onderlinge afstand. Ook hier geldt dat de fysieke situatie bepalend is voor de beschikbare ruimte.

Bouwhoogte van de arken

Een ark mag tot 3,50 m boven het wateroppervlak worden opgebouwd; voor recreatie-arken geldt dat deze hoogte maximaal 3 m is. In de praktijk is dit ruim voldoende. Hier is als volgt geredeneerd: een onderbouw van een ark is vaak niet hoger dan 70 à 100 cm boven het wateroppervlak. Om voldoende stahoogte te krijgen kan dan met 3,50 m worden volstaan, zodat een hoogte van ca 2,30 tot 2,60 kan worden bereikt. Wanneer de vloer enigszins verlaagd in de onderbouw wordt aangebracht, is een hogere stahoogte mogelijk. Indien een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan, mag deze hogere bouwhoogte opnieuw worden aangehouden bij vervanging. Voor woonarken geldt aanvullend dat 60% van van de oppervlakte van het dakvlak ten hoogste 4,50 m mag bedragen. Deze maatvoering is mee afgestemd op de maatvoering die wordt gehanteerd voor nieuwe woonarken in het te realiseren bestemmingsplan Middelsee.

Binnenplanse afwijkingsmogelijkheid voor een 'splitlevel-ark'

Een 'splitlevel-ark' is een ark bestaande uit twee lagen, waarbij de onderste laag grotendeels onder water ligt. De bak onder water is dan dieper. Er moet dan wel voldoende diepgang zijn ter plaatse om dit te kunnen realiseren. Daarbij kan een maximale hoogte van 4,50 meter boven water worden toegestaan, mits dit qua stedenbouw en welstand positief wordt beoordeeld. In de nieuwe gemeentelijke welstandregels wordt dit nader geregeld.

2.6 Erven en gebouwen bij arken en woonschepen

Bij sommige arken en bij sommige woonschepen horen erven op de vaste wal. De grens van deze erven is bij de inventarisatie van het plan vastgesteld. Deze erven hebben in dit bestemmingsplan een tuinbestemming gekregen, waarbij is aangegeven dat het hier gaat om een erf bij een ligplaats van een woonark, een woonschip (komt alleen in Warten voor) of een recreatie-ark. Dit plan maakt geen nieuwe erven bij ligplaatsen van arken mogelijk.

Gebouwen en overkappingen bij woonarken

Op het erf mag een bijbehorend bouwwerk worden gebouwd (waarin niet mag worden gewoond). De maatvoering van deze gebouwen en overkappingen bedraagt:

- oppervlakte van de gebouwen en overkappingen gezamenlijk: maximaal 25 m^2
- goothoogte: maximaal 3 m en bouwhoogte: maximaal 4 m.

Reeds bestaande gebouwen en overkappingen met grotere bouwmaten zijn toegestaan. Wanneer een gebouw geheel wordt vervangen, moet aan de bovenstaande maatvoering worden voldaan.

De bebouwingsregeling die in dit plan wordt toegepast, komt mogelijk niet overeen met de bestaande bebouwingsregeling. Deze bood in sommige gevallen meer ruimte. De gemeente Leeuwarden is van oordeel dat de gebouwen bij woonarken beslist ondergeschikt aan de woonark moeten zijn. Een grotere oppervlakte staat vaak niet in verhouding tot de omvang van de woonark. Om tegemoet te komen aan een eventuele noodzaak om royaler te kunnen bouwen (bijvoorbeeld voor de berging van een scootmobiel of andere noodzakelijke atributen of vervoersmiddelen), kan de gemeente - na daarvoor een omgevingsvergunning te hebben verleend - toestemming geven voor een gebouw of gebouwen met een oppervlakte van (tezamen) ten hoogste 50 m^2.

Gebouwen en overkappingen bij recreatie-arken en woonschepen

Op een erf bij een recreatie-ark en - voor zover aanwezig - bij een woonschip mag niet worden gebouwd. Bestaande gebouwen, overkappingen en andere bouwwerken, geen gebouw zijnde zijn wel toegestaan.

Vergunningvrije bouwwerken

De gemeente beschouwt de erven bij arken als 'voorerfgebied' op grond van artikel 1 bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. De erven liggen aan de voorzijde van een woonark en veelal aan de openbare weg. De bouw van vergunningvrije bouwwerken in het voorerfgebied is beperkt toegestaan. Zo zijn erf- en terreinafscheidingen tot maximaal 1 m hoog toegestaan. In dit bestemmingsplan zelf zijn geen aanvullende bouwregels opgenomen, de gemeente wil niet meer mogelijk maken dan vergunningvrij is toegestaan.

2.7 Welstand

Tot voor kort stond het welstandkader voor zowel woonschepen als arken in de beleidsregel “Welstand op het water”. Voor woonschepen geldt per 1 december 2019 de “Welstandsnota ligplaatsen”. Voor arken, die voorheen ook onder dat beleidstuk vielen, wordt een aanvulling gemaakt op de welstandsnota van de gemeente. Tegelijk met het vaststellen van dit bestemmingsplan wordt een welstandkader vastgesteld.

Hoofdstuk 3 Uitvoerbaarheidsaspecten

3.1 Beleids- en milieubeperkingen

Hoewel dit plan een compleet bestemmingsplan behelst en het daarin op grond van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) noodzakelijk is dat in de toelichting wordt nagegaan in hoeverre de gelegde bestemmingen uitvoerbaar zijn, is in dit bestemmingsplan slechts een zeer beperkte toets aan het geldende beleid uitgevoerd. Uit beperkt onderzoek is nagegaan in hoeverre de woonfunctie (en de beperkte verblijfsrecreatieve functie) van de woonarken en woonschepen wordt beperkt door omgevingsaspecten. Het gaat hier immers om een bestaande situatie die al was vastgelegd in een bestemmingsplan dan wel via een ligplaatsvergunning was toegestaan. Bovendien staan de bestemmingen van de woonarken en woonschepen immers niet ter discussie. Dit bestemmingsplan is uitsluitend bedoeld om te voorzien in de wettelijke noodzaak tot het geven van bouwregels, zodat omgevingsvergunningen voor het (ver)bouwen van woonarken kunnen worden verleend.

3.2 Vaarwegenverordening Fryslân

Het plan biedt de mogelijkheid om beperkt bouwwerken te realiseren. Het is dan ook van belang dat bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid daarvan moet worden nagegaan of de Vaarwegenverordening Fryslân (VVF) hierover nadere regels stelt.

3.3 Watertoets

De watertoets is op grond van het bepaalde in het Bro een verplicht onderdeel van het bestemmingsplan. Omdat er geen sprake is van het realiseren van nieuwe ligplaatsen van woonarken of woonschepen en omdat het bestemmingsplan weinig ruimte biedt voor het toevoegen van nieuwe bebouwing, is er geen sprake van een effect op de oppervlaktewaterhuishouding. Er is dan ook geen sprake van een noodzaak van compensatie.

3.4 Economische uitvoerbaarheid

Het voorliggend bestemmingsplan heeft betrekking op een bestaande situatie en omvat dan ook een regeling die hoofdzakelijk conserverend van karakter is. Het weergeven van de economische uitvoerbaarheid ten behoeve van de inzet van gemeentelijke middelen door middel van een cijfermatige opzet, is daarom voor dit deelgebied niet relevant. Het onderhavige bestemmingsplan is in feite een herziening en actualisering van bestaande regelgeving. De toegestane functies en de bouwregels zijn op zowel de geldende regelingen als op de bestaande situatie afgestemd.

De bijgebouwenregeling is enigszins beperkend ten opzichte van de oude regeling. Daaruit zou de conclusie kunnen worden getrokken dat een kans op verzoeken om planschade toeneemt. Omdat het bestemmingsplan de mogelijkheid biedt om af te wijken van de beperkende regel, wordt deze kans als klein beoordeeld.

3.5 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Met het toezenden van het concept-ontwerpbestemmingsplan aan de overlegpartners is hun de gelegenheid geboden om hun reactie op het plan te geven ex artikel 3.1.1. Bro. Brandweer Fryslân en provincie Fryslân hebben gereageerd. Hun reactie is in de bijlage bij deze toelichting opgenomen. De gemeente wil hier als volgt mee omgaan:

- De overlegreactie van de brandweer geeft geen aanleiding tot aanpassing van het plan.
- De provincie merkt op dat er in het plan geen aandacht is besteed aan de provinciale Vaarwegenverordening Fryslân. De opmerking van de provincie in de overlegreactie is terecht. Er was niet expliciet aandacht besteed aan de Vaarwegenverordening Fryslân in het bestemmingsplan. Wel was er al rekening mee gehouden. Het vaarwegprofiel in de provinciale wateren blijft gewaarborgd

doordat voor de arken en woonschepen aanduidingen zijn opgenomen met een maximum breedte. Deze aanduidingen zijn opgenomen om te voorkomen dat de vaarweg wordt belemmerd. Dat de bouwwerken vergund dienen te worden vanuit de Vaarwegenverordening Fryslân is inmiddels benoemd in de toelichting. Verder is voor dit doel in artikel 8 van de regels een coördinatieregeling opgenomen.

Het ontwerpbestemmingsplan wordt voor een periode van zes weken ter inzage gelegd. Hiermee stelt de gemeente een ieder in de gelegenheid om kennis te kunnen nemen van, alsmede te reageren op, de inhoud van het plan. De op het plan verkregen zienswijzen zullen te zijner tijd in deze paragraaf worden besproken.

Hoofdstuk 4 Toelichting op de planregels

4.1 Toelichting op het juridisch systeem

In de voorgaande hoofdstukken zijn de uitgangspunten voor de ruimtelijke en functionele situatie in het plangebied aangegeven. In dit hoofdstuk is de inhoud van de bestemmingen (de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden) toegelicht en is aangegeven hoe de uitgangspunten hun juridische vertaling in het eigenlijke plan hebben gekregen. De bepalingen die betrekking hebben op de te onderscheiden bestemmingen, zijn vastgelegd in de regels en op de verbeelding.

Het bestemmingsplan geeft aan voor welke doeleinden de gronden zijn bestemd. Het bestemmingplan valt onder de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het bestemmingsplan is opgezet volgens de wettelijke regelgeving en qua systematiek volgens de Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen (SVBP) 2012.

Het plan is digitaal raadpleegbaar uitgevoerd. Het digitale plan verschaft de burger "online" informatie omtrent het bestemmingsplan. Bovendien is de digitale versie bedoeld voor uitwisseling van gegevens binnen de gemeente en met andere overheidsinstanties. De digitale plannen zijn per 1 januari 2010 verplicht op grond van de Wro.

4.2 Regels

De bij dit plan behorende regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken, te weten:

Hoofdstuk 1 Inleidende regels;
Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels;
Hoofdstuk 3 Algemene regels;
Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels.

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

In dit hoofdstuk zijn de algemene artikelen opgenomen die voor het gehele plan van belang zijn. In artikel 1 zijn omschrijvingen opgenomen van de in het plan voorkomende relevante begrippen. In artikel 2 is vastgelegd op welke wijze bepaalde afmetingen dienen te worden gemeten. Door deze vaste omschrijving van de begrippen en van de wijze van meten wordt eenduidigheid in de bedoelingen van het plan gegeven en wordt de rechtszekerheid vergroot.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Dit hoofdstuk bevat de bestemmingsregels. De meeste bestemmingen bestaan uit:

a. een bestemmingsomschrijving
b. bouwregels

Daarnaast is bij verscheidene bestemmingen opgenomen:

c. een afwijkingsmogelijkheid en/of
d. gebruiksregels.

Ad a. Bestemmingsomschrijving

De bestemmingsomschrijving is vooral van belang om vast te stellen waartoe de gronden mogen worden gebruikt. In het kader van de handhaving is de bestemmingsomschrijving dan ook van groot belang.

Ad b. Bouwregels

De bouwregels geven de bouwmogelijkheden aan. Omdat steeds is opgenomen dat alleen mag worden gebouwd ten dienste van de bestemming zijn de bouwmogelijkheden niet los te zien van de

bestemmingsomschrijving.

Ad c. Afwijkingsmogelijkheid
Met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van bepaalde regels. In beginsel betreft het afwijkingen van geringe aard, waarbij de aan de grond toegekende bestemming niet mag worden gewijzigd.

Ad d. Gebruiksregel
In sommige bestemmingen wordt uitdrukkelijk aangegeven wat onder strijdig gebruik wordt verstaan. Desgewenst kunnen specifieke vormen van gebruik worden uitgesloten. Dit zijn gebruiksvormen, waarvan het op voorhand gewenst is aan te geven dat deze in ieder geval niet zijn toegestaan.

Hoofdstuk 3 Algemene regels
Dit hoofdstuk bevat regels die in hun algemeenheid voor het hele bestemmingsplan gelden. Vaak zijn ze van toepassing op meerdere bestemmingen. Het betreffen onder andere de voor alle bestemmingen geldende gebruiksregels en de algemene afwijkingsregels. De afwijkingsmogelijkheden in de verschillende bestemmingen en de algemene afwijkingsregels zorgen voor enige flexibiliteit van het plan. De algemene afwijkingen zijn niet specifiek op één bestemming gericht, zij kunnen gebruikt worden ten aanzien van alle bestemmingen.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels
Hoofdstuk 4 geeft regels over hoe om te gaan met bouwwerken en het gebruik vallend onder het overgangsrecht en de benaming van het plan.

4.3 Nadere toelichting op de bestemmingen

In deze paragraaf zijn de afzonderlijke bestemmingen voor zover nodig van een toelichting voorzien. Gebouwen moeten binnen het bestemmingsvlak worden gebouwd en de van toepassing zijnde maatvoeringen zijn op de verbeelding weergegeven.

Water
Deze bestemming komt in de plaats van de waterbestemming zoals die in het geldend plan gold. In deze waterbestemming is met behulp van aanduidingen duidelijk gemaakt welke ligplaatsen of stroken van ligplaatsen voor woonarken, woonschepen, recreatie-arken, museale schepen, het pannenkoekenschip of de Stânfries mogen worden gebruikt. Het water speelt verder een rol in de waterhuishouding.

Bouwregels
Voor woonarken en recreatie-arken gelden bouwregels. De regels zijn als volgt:

	Max. lengte	Max. breedte	Max. oppervlakte	Max. bouwhoogte 1	Max. bh 2 < 60%
Woonark	22 m	variabel	100 m^2	3,50 m	4,50 m
Recreatie-ark	17 m	6 m	65 m^2	3 m	--

- De maximale lengte van arken is weliswaar 22 m, maar de ligplaatslengte bepaalt de maximale beschikbare ruimte. Verder moet tussen arken en woonschepen ten minste 5 m afstand zijn vanwege de brandveiligheid. Waar die ruimte niet beschikbaar is, kan worden volstaan met de bestaande afstand. Wanneer een ark wordt vervangen, dan moet wel rekening worden gehouden met een minimale afstand van 5 m.
- De maximale breedte van een ark hangt samen met de beschikbare breedte van het vaarwater. De breedte is nooit meer dan 8 m. Waar nodig is de breedte kleiner, zodat het resterend water voldoende ruimte biedt voor de vaart van passerende schepen.
- De maximale bouwhoogte van woonarken is 3,50 m, maar 60% van de oppervlakte mag hoger zijn tot maximaal 4,50 m. Voor recreatie-arken geldt een maximale bouwhoogte van 3 m.

- Omdat ook woonarken met twee verdiepingen worden gebruikt (waarbij de onderverdieping zich dan in de onderbouw bevindt), is voor deze 'splitlevel-arken' een afwijkingsbevoegdheid opgenomen die het mogelijk maakt om de bouwhoogte te vergroten tot 4,50 m. Deze hoogte geldt dan in tegenstelling tot het vorige punt voor de gehele ark.

Voor woonschepen geldt dat het plan slechts ruimte biedt voor schepen die niet langer zijn dan 30 m. Hierop bestaat een uitzondering: een binnenvaartschip met een originele Friese maat van 31,5 m lang. Langs de Harlingertrekweg en Snekertrekweg zijn woonschepen tot 35 m toegelaten. In de 'Welstandsnota ligplaatsen' zijn de overige maatvoering en regels opgenomen voor woonschepen.

Gebruiksregels

Uitsluitend op woonarken en op woonschepen mag worden gewoond door ten hoogste één huishouden per woonark of woonschip. Kamerverhuur is uitgesloten. Binnen een woonark of woonschip mogen een aan-huis-verbonden beroep of bedrijf worden uitgeoefend. Ook bêd & brochje is toegestaan. Deze ondergeschikte activiteiten dienen aan voorwaarden te voldoen. B&B is alleen toegestaan wanneer kan worden voldaan aan de in het Bouwbesluit (dan wel de op dat moment geldende wetgeving) gestelde eisen voor brandveiligheid en verblijfsruimten en de Beleidsregel Bêd & Brochje Leeuwarden 2019 die op 5 maart 2019 is vastgesteld (zie ook bijlage Bijlage 2 bij deze toelichting) dan wel de nieuwe regels, wanneer deze beleidsregel wordt gewijzigd. In afwijking van de Beleidsregel is B&B niet toegestaan in bijbehorende bouwweken bij arken of woonschepen.

Recreatie-arken mogen uitsluitend worden gebruikt voor de recreatie.

Bij de arken en woonschepen mogen (kleine) boten liggen. Per ark of woonschip is een bootje (van max. 5 m) voor onderhoud van de onderbouw of de romp toelaatbaar. Ook mag per ark of woonschip maximaal 1 pleziervaartuig worden aangelegd. Voor beide boten geldt dat zij moeten passen binnen de breedte van de ligplaats zoals die van de planverbeelding kan worden afgeleid; ze mogen ook voor of achter de ark of het woonschip liggen. Voor de eerste zeven ligplaatsen die ten westen van de Verlaatsbrug langs de Harlingertrekweg liggen, is dit in verband met een ongehinderde vaart van passendere schepen uitgesloten.

Tuinbestemmingen

Bij sommige arken en woonschepen horen (eigen) percelen grond. De erven bij de woonarken, woonschepen en recreatie-arken hebben een tuinbestemming gekregen, waar bij de grens is afgeleid van de kadastrale begrenzing:

- Tuin – erf bij woonark
- Tuin – erf bij woonschip
- Tuin – erf bij recreatie-ark

Het gebruik van het erf is uitsluitend ten behoeve van de naastgelegen ark of woonschip.

Voor woonarken gelden de volgende bouwregels: Het bouwen is beperkt tot bijbehorende bouwwerken (bijgebouwen) en bouwwerken, geen gebouw zijnde. Voor wonen-woonarken geldt dat een bijgebouw van ten hoogste 25 m^2 is toegestaan. Wanneer het erf voldoende ruimte biedt kan met omgevingsvergunning de oppervlakte zo nodig worden verdubbeld. De goot- en bouwhoogte zijn beperkt tot 3 respectievelijk 4 m.

NB. Bij de beoordeling of de bouwwerken aanvaardbaar zijn, met ook de Vaarwegenverordening Fryslân worden betrokken.

Voor recreatie-arken en woonschepen geldt dat alleen de bestaande bouwwerken mogen worden gebruikt. Deze mogen worden vernieuwd, maar niet worden vergroot.

4.4 Nadere toelichting op de algemene, overgangs- en slotregels

Anti-dubbeltelregel

Deze regel is opgenomen om een ongewenste verdichting van de bebouwing te voorkomen. Deze zou zich kunnen voordoen indien een deel van een bouwperceel dat al bij de berekening van een maximaal bebouwingspercentage was betrokken wederom bij een dergelijke berekening, doch nu ten behoeve van een ander bouwperceel wordt betrokken.

Algemene bouwregels

Met het oog op het afstemmen van de bouwregels in dit bestemmingsplan en de regels die provincie Fryslân heeft gesteld in de Vaarwegenverordening Fryslân, is een algemene bouwregel opgenomen die hierin voorziet.

Algemene gebruiksregels

Voor de redactie van dit artikel is de algemene formulering aangehouden. Deze gaat uit van de gedachte dat het gebruik uitsluitend mag plaatsvinden in overeenstemming met de bestemming. In beginsel is de bestemmingsomschrijving van de betreffende bestemming bepalend. In verband met het schrappen van het bordeelverbod is expliciet opgenomen dat onder strijdig gebruik met het bestemmingsplan in ieder geval wordt verstaan het (laten) gebruiken van gebouwen, arken, woonschepen en andere schepen ten behoeve van een seksinrichting. Voor veel bestemmingen is dit evident, maar omdat dat in casu voor alle bestemmingen geldt is het - om discussie te voorkomen - expliciet opgenomen.

Algemene afwijkingsregels

Aan burgemeester en wethouders wordt hier de bevoegdheid gegeven om af te wijken van het plan door het verlenen van een omgevingsvergunning. Voorts is van belang dat het bestaan van de bevoegdheid niet mag leiden tot een automatisme in het verlenen van een omgevingsvergunning: conform de Algemene wet bestuursrecht moeten burgemeester en wethouders de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen afwegen. Overigens is de bevoegdheid beperkt in die zin dat geen omgevingsvergunning mag worden verleend indien onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een aantal met name genoemde belangen.

Overgangsrecht

Bij het overgangsrecht wordt onderscheid gemaakt naar bouwwerken en gebruik. Bij bouwwerken gaat het er om of ze op de peildatum in enigerlei opzicht afwijken van het plan. Doorgaans betreffen die afwijkingen de bouwregels. Ze mogen gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd of na een calamiteit worden herbouwd, mits de bestaande afwijkingen naar hun aard niet worden vergroot. Bij de vraag of de afwijking wordt vergroot kan ook het gebruik relevant zijn.

Van de mogelijkheid tot gedeeltelijke vernieuwing of verandering zijn de illegale bouwwerken uitgesloten. Daaronder worden verstaan de bouwwerken die zonder of in afwijking van een (omgevings-)vergunning - voor zover vereist - zijn gebouwd in strijd met het toen geldende bestemmingsplan.

Voor een vergroting van de oppervlakte met niet meer dan 10% kan een omgevingsvergunning worden verleend. Uiteraard kan van deze bevoegdheid slechts éénmaal gebruik worden gemaakt. Peildatum voor bouwwerken is, conform artikel 3.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening, het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan.

Ten aanzien van het gebruik is bepaald dat bestaand, met het plan strijdig gebruik mag worden voortgezet. Een uitsluitingsclausule is opgenomen voor gebruik dat al in strijd was met het voorheen geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

Slotregel

Hier staat de naam van het plan zoals die in andere beleidsstukken kan worden aangehaald.

Bijlagen bij de toelichting

Inhoudsopgave

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 **Inventarisatie van arken en woonschepen**

Bijlage 2 **Beleidsregel Bêd & Brochje Leeuwarden 2019**

Bijlage 3 **Overlegreactie provincie Fryslân**

Bijlage 4 **Overlegreactie Brandweer Fryslân**

Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen

Plaats	Straat	Huisnummer	postcode	ark/woonschip	Wonen/recreatief	Breedte zone	Opmerkingen	Tuin/erf
Grou	Leechlân	1000	9001 ZH	Ark	Wonen	5		Zie eigendom
Grou	Leechlân	8001	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8002	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8003	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8004	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8005	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8006	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8007	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8008	9001 ZH	Ark	Recreatief	7		opnemen als tuin
Grou	Leechlân	8009	9001 ZH	Ark	Recreatief	6		Geen erf
Grou	Hôflân	8001	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8002	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8003	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8004	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8005	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8006	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8007	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8008	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Hôflân	8009	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot erfafscheiding
Grou	Hôflân	8010	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot erfafscheiding
Grou	Hôflân	8011	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8012	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8013	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8014	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8015	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8016	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8017	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Tot looppad
Grou	Hôflân	8018	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Afscheiding t/m boothuis
Grou	Hôflân	8019	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 952 en 953
Grou	Hôflân	8020	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 949 en 950
Grou	Hôflân	8021	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 947 en 946
Grou	Hôflân	8022	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 944 en 943
Grou	Hôflân	8023	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 939 en 940
Grou	Hôflân	8024	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 936 en 937
Grou	Hôflân	8025	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 934 en 933
Grou	Hôflân	8026	9001 ZG	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom percelen 930 en 931
Grou	Burd	8001	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8002	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8003	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8004	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8005	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8006	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8007	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		deel eigendom wat gras/bijgebouw is
Grou	Burd	8008	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		steiger + gras eigendom
Grou	Burd	8009	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		zie eigendom
Grou	Burd	8010	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		hetgeen wat in gebruik is
Grou	Burd	8011	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		hetgeen wat in gebruik is
Grou	Burd	8012	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		hetgeen wat in gebruik is
Grou	Burd	8013	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8014	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8015	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		hetgeen wat in gebruik is
Grou	Burd	8016	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		deel gras en bijgebouw
Grou	Burd	8017	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		zie eigendom
Grou	Burd	8018	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		deel gras en steiger
Grou	Burd	8019	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		gedeelte tussen ark en de weg
Grou	Burd	8020	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		eigendomsgrens aanhouden
Grou	Burd	8021	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Burd	8022	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		deel gras en bijgebouw
Grou	Burd	8023	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		zie eigendom
Grou	Burd	8024	9001 ZV	Ark	Recreatief	6		deel gras en bijgebouwen
Grou	Burd	8025	9002 ZV	Ark	Recreatief	4	verg afwijking bp verleend, ipv Meersweg	zie vergunning

Plaats	Straat	Huisnummer		postcode	ark/woonschip	Wonen/recreatief	Breedte zone	Opmerkingen	Tuin/erf
Grou	Burd	8026		9003 ZV	Ark	Recreatief	7	verg afwijking bp verleend, ipv Meersweg	zie vergunning
Grou	Burd	8027		9004 ZV	Ark	Recreatief	6	verg afwijking bp verleend, ipv Meersweg	zie vergunning
Grou	Goatum	8001		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Goatum	8002		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Zie eigendom
Grou	Goatum	8003		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		geen erf
Grou	Goatum	8004		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Kleine strook zie eigendom
Grou	Goatum	8005		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Kleine strook zie eigendom
Grou	Goatum	8006		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Kleine strook zie eigendom
Grou	Goatum	8007		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Kleine strook zie eigendom
Grou	Goatum	8008		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Kleine strook zie eigendom
Grou	Goatum	8009		9001 ZB	Ark	Recreatief	6		Nummer 221 deel gras/bijgebouw
Grou	Yn'e Lyte	8001		9001 ZR	Ark	Recreatief	6	Niet langer dan 16 meter.	Zie 2145, klein perceel
Grou	Lútsenom-lân	8001		9001 RA	Ark	Recreatief	6		Vierkant deel gras, eigendom gras
Grou	Aalsum	8001		9001 TA	Ark	Recreatief	6		In eigendom
Grou	Leppedyk	1001		9001 ZD	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		erf al opgenomen in BP
Grou	Leppedyk	1003		9002 ZD	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		erf al opgenomen in BP
Grou	Leppedyk	1005		9003 ZD	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		erf al opgenomen in BP
Grou	Leppedyk	1007		9004 ZD	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		erf al opgenomen in BP
Grou	Leppedyk	1009		9005 ZD	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		erf al opgenomen in BP
Grou	Leppedyk	1011		9001 ZD	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		erf al opgenomen in BP
Grou	Oedsmawei	1000		9001 ZE	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		zie bp woonschepen
Grou	Oedsmawei	1002		9001 ZE	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		zie bp woonschepen
Grou	Meersweg	1001		9001 BG	Ark		Zie BP woonschepen	Worden verplaatst naar andere locatie	regelen dat geen ligplaats ark meer
Grou	Meersweg	1003		9001 BG	Ark		Zie BP woonschepen	Worden verplaatst naar andere locatie	regelen dat geen ligplaats ark meer
Grou	Meersweg	1005		9001 BG	Ark		Zie BP woonschepen	Worden verplaatst naar andere locatie	regelen dat geen ligplaats ark meer
Grou	Garde Jagerswei	1000		9001 ZP	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		Wat in eigendom is.
Grou	Garde Jagerswei	1002		9001 ZP	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		Eigendom perceelnr 925
Hempens	De Leyte	1		9086 CJ	Ark	Wonen	6	Is nu breder dan 6 meter	Nzijde tot pad, Ozijde stuk groen/bos
Hempens	De Leyte	2		9086 CJ	Ark	Wonen	6	Is nu breder dan 6 meter	Tot pad
Hempens	De Leyte	3		9086 CJ	Ark	Wonen	6	Is nu breder dan 6 meter	Tot pad
Hempens	De Leyte	4		9086 CJ	Ark	Wonen	6		Tot pad
Hempens	De Leyte	5		9086 CJ	Ark	Wonen	6	Is nu breder dan 6 meter	Tot pad
Hempens	De Leyte	6		9086 CJ	Ark	Wonen	6		Tot pad en water (Westkant)
Jirnsum	Wjitteringswei	1001		9011 WJ	Ark	Wonen	BP Woonschepen	ligt niks - wel opnemen (bestaande plaats)	Geen erf
Jirnsum	Wjitteringswei	1003		9011 WJ	Ark	Wonen	BP Woonschepen		zie bp woonschepen
Leeuwarden	De Boeg	1		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	2		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	3		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	4		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	5		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	6		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	7		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	8		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	De Boeg	9		8919 AP	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Leeuwarden	Nieuwekade	74		8911 JZ	Woonschip	Wonen	7	Niet in bestemd moet worden in bestemd	geen erf
Leeuwarden	Nieuwekade	74	a	8911 JZ	Woonschip	Wonen	7	Niet in bestemd moet worden in bestemd	geen erf
Leeuwarden	Nieuwekade	75		8911 JX	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Nieuwekade	76		8911 JZ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Nieuwekade	77		8911 JX	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	80		8921 GA	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	82		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	84		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	86		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	88		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	90		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	92		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	94		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	96		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	98		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	100		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	102		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf

Plaats	Straat	Huisnummer		postcode	ark/woonschip	Wonen/recreatief	Breedte zone	Opmerkingen	Tuin/erf
Leeuwarden	Oostersingel	104		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	106		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	108		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	110		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	112		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	114		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	116		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostersingel	118		8921 GB	Ark	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Eebuurt	34		8911 EV	Woonschip	Wonen	6	Niet in bestemd - nieuwe ligplaats	geen erf
Leeuwarden	Eebuurt	36		8911 EV	Woonschip	Wonen	6	Niet in bestemd - bestaande ligplaats	geen erf
Leeuwarden	Emmakade	174		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	176		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	178		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	180		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	181		8933 AS	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	181	a	8933 AS	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	182		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	183		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	184		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	185		8933 AS	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	186		8933 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	187		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	188		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	189		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	190		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	191		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	192		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	193		8933 AT	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	194		8933 AV	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	195		8921 AE	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	196		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	197		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	198		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	198	b	8933 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	199		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	200		8921 BW	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	201		8921 AG	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	202		8921 BW	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	203		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	204		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	205		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	206		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	207		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	207	a	8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	207	b	8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	208		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	209		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	210		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	211		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	212		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	213		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	214		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	215		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	216		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	217		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	218		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	220		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	221		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	222		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	223		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	224		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf

Plaats	Straat	Huisnummer		postcode	ark/woonschip	Wonen/recreatief	Breedte zone	Opmerkingen	Tuin/erf
Leeuwarden	Emmakade	225		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	226		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	227		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	228		8921 AX	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	229		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	231		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	233		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Emmakade	235		8921 CB	Woonschip	Wonen	7,5		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	54		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	56		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	58		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	60		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	62		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	64		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	66		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	68		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	70		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	72		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	74		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Westersingel	76		8913 CL	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	131	b	8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	131	a	8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	131		8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	133		8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	135		8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	137		8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	139		8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oostergrachtswal	141		8921 AC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oosterkade	130		8911 KJ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oosterkade	131		8911 KJ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oosterkade	132		8911 KJ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oosterkade	133		8911 KJ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oosterkade	134		8911 KJ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oosterkade	135		8911 KJ	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Willemskade	46-48		8911 BC	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Willemskade	50-52		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	54		8911 C	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	55		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	56		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	56	a	8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	57		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	58		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	59		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	60		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	61		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	62		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	63		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	64		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	64	a	8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	64	b	8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	65		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	66		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	67		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	68		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	69		8911 AZ			7	Pannekoekenschip en aanduiding: museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	70		8911 BC	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	71		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	73		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	75		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	77		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Willemskade	79		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf

Plaats	Straat	Huisnummer		postcode	ark/woonschip	Wonen/recreatief	Breedte zone	Opmerkingen	Tuin/erf
Leeuwarden	Willemskade	81		8911 AZ	Woonschip	Wonen	7	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Wirdumerpoortsdwinger	2		8911 LK			Zone geldend	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Wirdumerpoortsdwinger	4		8911 LK			Zone geldend	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Wirdumerpoortsdwinger	6		8911 LK			Zone geldend	aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Wirdumerpoortsdwinger	8		8911 LK			Zone geldend	Stânfries en aanduiding museumhaven	geen erf
Leeuwarden	Bisschopsrak	1		8914 AW				Uitsterfbeleid - niet opnemen in bestemmingsplan	NIET OPNEMEN
Leeuwarden	Snekertrekweg	20 -22		8912 AA				Geen ligplaats meer, cruise aanlegsteiger	NIET OPNEMEN
Leeuwarden	Snekertrekweg	24		8912 AA	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Snekertrekweg	26		8912 AA	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	57		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	59		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	60		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	61		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	62		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	63		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	64		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	65		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	66		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	67		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	68		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	68	a	8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	68	b	8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	68	c	8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	69		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	70		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	71		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Harlingertrekweg	72		8913 HR	Woonschip	Wonen	7		geen erf
Leeuwarden	Oude Lune	1		8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	1	a	8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	onbekend		8937 HV	Ark	Wonen	7	zone doortrekken tussen 1a en 1b	nieuw
Leeuwarden	Oude Lune	1	b	8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	2		8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	3		8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	4		8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	5		8936 HV	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Leeuwarden	Oude Lune	6		8936 HV	Ark	Wonen	7	zone doortrekken tot aan het pad	zone doortrekken
Leeuwarden	Oude Lune	7		8936 HV	Ark	Wonen	11	geen erf	geen erf
Leeuwarden	Holstmeerweg	18		8936 AR			nvt	Niet opgenomen in bestemmingsplan en niet opnemen	N.v.t. - niet opnemen.
Leeuwarden	Ceresweg	10		8938 BG			nvt	Niet opgenomen in bestemmingsplan en niet opnemen	N.v.t. - niet opnemen.
Leeuwarden	Opfeart	2		8941 BL	Ark	Wonen	10		Eigendom aanhouden tuin/erf/water
Leeuwarden	Opfeart	4		8941 BL	Ark	Wonen	10		Eigendom aanhouden tuin/erf/water
Leeuwarden	Opfeart	6		8941 BL	Ark	Wonen	10		Eigendom aanhouden tuin/erf/water
Leeuwarden	Opfeart	8		8941 BL	Ark	Wonen	10		Eigendom aanhouden tuin/erf/water
Leeuwarden	Opfeart	10		8941 BL	Ark	Wonen	10		Eigendom aanhouden tuin/erf/water
Leeuwarden	Opfeart	12		8941 BL	Ark	Wonen	10		Eigendom aanhouden tuin/erf/water
Leeuwarden	Ouddeelstraat	5b		8936 AZ	Ark	Wonen		Vergunning verleend voor woonark	Geen erf, alleen ark is vergund
Snakkerburen	It Anker	1		9083 AK	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	2		9083 AK	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	3		9083 AK	Ark	Wonen	7		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	4		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	5		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	6		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	7		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	8		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	9		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	10		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Snakkerburen	It Anker	11		9083 AK	Ark	Wonen	6		is nu wonen
Warten	Leechlân	8001		9003 XX	Ark	Recreatief	6		geen erf
Warten	Midsbuorren	1000		9003 LB	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		geen erf
Warten	Midsbuorren	1002		9003 LB	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		geen erf
Warten	Rounwei	2	a	9003 LZ	Woonschip	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV	Vergunning verleend met bijbehorende bouwwerken	Locatie bijgebouwen tuin/erf

Plaats	Straat	Huisnummer		postcode	ark/woonschip	Wonen/recreatief	Breedte zone	Opmerkingen	Tuin/erf
Warten	Rounwei	2	b	9003 LZ	Woonschip	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV	Vergunning verleend met bijbehorende bouwwerken	Locatie bijgebouwen tuin/erf
Warten	Rounwei	2	c	9003 LZ	Woonschip	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV	Vergunning verleend met bijbehorende bouwwerken	Locatie bijgebouwen tuin/erf
Warten	Rounwei	2	d	9003 LZ	Woonschip	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV	Vergunning verleend met bijbehorende bouwwerken	Locatie bijgebouwen tuin/erf
Warten	Rounwei	2	e	9003 LZ	Woonschip	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV	Vergunning verleend met bijbehorende bouwwerken	Locatie bijgebouwen tuin/erf
Warten	Hoofdstraat	1000		9003 LC	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		zie bp woonschepen
Warten	Bûtenstreek	1000		9003 MC	Ark	Wonen	Zie BP woonschepen		Best bos en aand bijgeb, zo laten
Warten	Bûtenstreek	1001		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1002		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1003		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1004		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1005		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1006		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1007		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1008		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1009		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1010		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1011		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1012		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1013		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1014		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1015		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1016		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1017		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Bûtenstreek	1018		9003 MC	Ark	Wonen	Lytse Doarpen R-HAV		Tussen pad en zone erf
Warten	Oude Venen	8001		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8002		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8003		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8004		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8005		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8006		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8007		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8008		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8009		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Gras/bijgebouwen in eigendom
Warten	Oude Venen	8010		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8011		9003 XB	Ark	Recreatief	6		eigendom opnemen perceelnr 3058
Warten	Oude Venen	8012		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Wat in eigendom en gebruik is
Warten	Oude Venen	8013		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8014		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8015		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8016		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Alles in eigendom opnemen
Warten	Oude Venen	8017		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Wat feitelijk in gebruik is.
Warten	Oude Venen	8018		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Wat in feitelijk gebruik is.
Warten	Oude Venen	8019		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Wat in feitelijk gebruik is.
Warten	Oude Venen	8020		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Geen erf
Warten	Oude Venen	8021		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Wat feitelijk in gebruik is.
Warten	Oude Venen	8022		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Eigendom en in gebruik
Warten	Oude Venen	8023		9003 XB	Ark	Recreatief	6		Eigendom perceelnr 3084

Bijlage 2 Beleidsregel Bêd & Brochje Leeuwarden 2019

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Beleidsregel Bêd and Brochje Leeuwarden 2019

Overwegende dat:

- particulieren in de gemeente in toenemende mate in hun eigen woning of in een vrijstaand bijgebouw bij de woning voor toeristen en anderen op beperkte schaal logies en ontbijt, in Fryslân genoemd "bêd en brochje", verstrekken;
- deze activiteit bijdraagt tot de economische bedrijvigheid in de gemeente;
- bestemmingsplanregelingen niet in alle gevallen in "bêd en brochje" voorzien, waardoor de exploitatie van deze dienstverlening onnodig belemmerd wordt;
- het daarom vooreerst wenselijk is, totdat alle Leeuwarder bestemmingsplannen voorzien in deze activiteit, om een aantal beleidsregels vast te stellen, waardoor de exploitatie van "bêd en brochje" planologisch juridisch minder wordt belemmerd;

A. Onder bêd en brochje wordt verstaan: het tegen betaling aanbieden van tijdelijke logies en ontbijt in een woning of in een vrijstaand bijgebouw bij de woning.

B. De volgende voorwaarden worden daarbij in acht genomen:

1. maximaal 30% van de totale gezamenlijke begane vloeroppervlakte van de woning (inclusief de aan-, uit- en bijgebouwen) tot ten hoogste 50 m^2, mag ingericht worden voor de voorziening

2. maximaal vier slaapplaatsen in ten hoogste twee van elkaar afgescheiden ruimten voor nachtverblijf mogen worden gebruikt;

3. de exploitant is hoofdbewoner en moet er daadwerkelijk wonen;

4. de kamers maken deel uit van het hoofdgebouw, van een daarvan onderdeel uitmakende aan- of uitbouw en/of worden in een vrijstaand bijgebouw gerealiseerd;

5. in geval van het gebruik van een vrijstaand bijgebouw voor bed and breakfast:

    a. dient het vrijstaande bijgebouw te voldoen aan de in het Bouwbesluit gestelde eisen;

    b. dient de oppervlakte van het bouwperceel ten minste 750 m^2 te bedragen of in geval van de bestemming "Gemengd", "Centrum" of "Centrumgebied" dient de oppervlakte van het bouwperceel van een *grondgebonden* woonhuis ten minste 500 m^2 te bedragen;

    c. dient de ruimte die in het vrijstaande bijgebouw wordt gebruikt voor bed and breakfast ten minste 25 m^2 per ruimte te bedragen;

    d. dient het vrijstaande bijgebouw ten minste 1 meter uit de zijdelingse- en achterperceelgrens gesitueerd te zijn;

e. geldt het gestelde onder lid a, b, c, d, f, g, h en i onverminderd;

6. reclame in de vorm van één naam aanduiding of logo met een lengte van niet meer dan 1 meter en een oppervlakte van niet meer dan 0.50 m^2 in de vorm van niet uitstekende gevelreclame is toegestaan en die reclame mag niet verlicht zijn;

7. de activiteit mag niet leiden tot parkeer- en verkeersoverlast;

8. de activiteit mag niet leiden tot hinder of overlast voor het woonmilieu;

9. bij de beoordeling van de mate van overlast dienen tevens het woningtype en het karakter van de buurt of de wijk te worden betrokken;

10. er moet voldoende bergruimte overblijven in of bij de woning;

11. Burgemeester en wethouders kunnen op grond van artikel 4:84 Awb in onvoorziene omstandigheden gemotiveerd afwijken van lid a tot en met i van deze beleidsregel.

C. Deze beleidsregel treedt in werking op de dag na publicatie.

Toelichting beleidsregel bêd en brochje

Beleidsregel 'Bêd en brochje'

In de Leeuwarder bestemmingsplannen werd tot mei 2010 onder de bestemming "Wonen" en andere bestemmingen op grond waarvan wonen is toegestaan, geen mogelijkheid voor bêd en brochjes geboden. Om die reden is voorzien in een aantal beleidsregels ten aanzien van de ontwikkeling van deze activiteit, waarin benoemd wordt waaraan en onder welke voorwaarden bêd en brochje kan worden toegestaan. De beleidsregel van 2016 wordt nu verruimd met mogelijkheden voor bêd en brochje in vrijstaande bijgebouwen.
Zolang de regeling nog niet in een bestemmingsplan is opgenomen kan medewerking worden verleend met behulp van een buitenplanse afwijking op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) waarbij getoetst wordt aan de beleidsregel. De mogelijkheid om een bêd en brochje te exploiteren wordt opgenomen in de nieuwe bestemmingsplannen. Dit proces is voor de oude gemeente Leeuwarden reeds gestart na het vaststellen van de oorspronkelijke "Bêd en brochje" regeling in mei 2010. Ook in de te herziene bestemmingsplannen van de voormalige gemeente Boarnsterhim en de voormalige gemeenten Leeuwarderadeel en Littenseradiel zal de regeling worden opgenomen, aangezien de beleidsregel nu voor de gehele nieuwe gemeente geldt.

Definitie bêd en brochje

Een bêd en brochje-voorziening is te omschrijven als 'het tegen betaling aanbieden van logies en ontbijt bij de exploitant in haar/ zijn woning'. In tegenstelling tot een regulier horecabedrijf gaat het niet om een in het algemeen voor het publiek toegankelijke besloten ruimte. De voorziening wordt aangeboden bij particulieren thuis in de beslotenheid van de woning. Veelal wordt de badkamer gedeeld met de exploitant of zijn/haar gezin. Het ontbijt wordt genuttigd in de betreffende slaapkamer(s) of in een gemeenschappelijke ruimte.
Om aangemerkt te worden als bêd en brochje moet de hoofdbestemming, op grond van het bestemmingsplan "Wonen" zijn, dan wel een andere bestemming op grond waarvan wonen is toegestaan. De logiesverstrekking dient daaraan ondergeschikt te zijn. De voorwaarden voor het starten van een bêd en brochje in de gemeente Leeuwarden staan geformuleerd in de beleidsregel 'Bêd en brochje in Leeuwarden 2019'.

Vrijstelling exploitatievergunning

Beperking van deze kleinschalige activiteit om redenen van openbare orde en veiligheid is niet evenredig in verhouding tot het doel van de regeling met betrekking tot de horeca in de APV. Er is geen dringende reden van algemeen belang om te stellen dat deze activiteit moet worden beheerst door middel van exploitatievergunningen. Voor de hand ligt dan ook om bêd en brochje vrij te stellen van de exploitatievergunningplicht, zoals voorzien in de APV.
Deze vrijstelling zal niet kunnen gelden voor die bêd en brochje- voorzieningen waar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank geschonken wordt. Deze vallen onder het regime van de Drank- en Horecawet. De laatste wet vraagt een drank- en horecavergunning.
Deze vrijstelling is conform het besluit dat hierover genomen is in 2010, en zal nu voor de gehele nieuwe gemeente gaan gelden.

Bêd en brochje in relatie tot andere gemeentelijke plannen

Andere belangrijke wettelijke regelingen die van toepassing zijn op bêd en brochje.

Beleidsnota Bijzondere wetten (horeca) – in deze nota zijn vier hoofdstukken opgenomen, waarin het beleid is neergelegd met betrekking tot de horeca, coffeeshops, prostitutie en de Kansspelen. In hoofdstuk 1.10 wordt aandacht besteed aan bêd en brochje.

Drank- en Horecawet – indien bedrijfsmatig alcoholhoudende drank aan gasten wordt verstrekt zal een drank- en horecavergunning moeten worden aangevraagd.

Reclame – voor wat betreft reclame wordt aangesloten bij de beleidsregel voor reclame op woonpanden met een aan huis verbonden beroep. Deze is opgenomen in de beleidsregel 'bêd en brochje'.

Wet milieubeheer – op grond van de Wet milieubeheer en het Activiteitenbesluit milieubeheer hoeven inrichtingen waar voorzieningen aanwezig zijn voor het gelijktijdig kunnen verstrekken van uitsluitend logies en ontbijt aan ten hoogste 15 personen geen vergunningen te hebben. Die inrichtingen hoeven ook niet gemeld te worden.

Bouwbesluit

a. Brandveiligheid: een bêd en brochje-voorziening zoals hierboven gedefinieerd wordt voor de toets aan het Bouwbesluit niet als een logiesfunctie maar als een woonfunctie beschouwd. De gemeente Leeuwarden adviseert in ieder geval in de vluchtroutes rookmelders conform NEN2555 aan te brengen. De rookmelders moeten in de gastenkamers goed hoorbaar zijn. Het kan dus noodzakelijk zijn de rookmelders onderling te koppelen.
   Op grond van het Bouwbesluit 2012 hoeft er voor de hier beschreven bêd en brochje-activiteit geen melding brandveilig gebruik gedaan te worden.
b. Vereisten verblijfsruimten: voldaan zal moeten worden aan de vereisten voor verblijfsruimten, zoals weergegeven in het Bouwbesluit. In het Bouwbesluit zijn bijvoorbeeld minimale eisen gesteld aan vloeroppervlakte, hoogte en ventilatie van de betreffende verblijfsruimten.

Meer informatie over de regels met betrekking tot veiligheid is te vinden op de site: http://www.ondernemersplein.nl.
Ook bevat de site van de Stichting Bed en Breakfast informatie over het exploiteren van een bêd en brochje-voorziening. Zie http://www.bedandbreakfast.nl .
Voor het doel van deze beleidsregels is het niet noodzakelijk deze allemaal te beschrijven. Exploitanten zien op die sites of zij zich moeten inschrijven bij de Kamer van Koophandel en het Bedrijfschap voor Horeca en Catering. Dit zijn verantwoordelijkheden voor de exploitant. Daar heeft het bestuur geen bevoegdheid over.

Bijlage 3 Overlegreactie provincie Fryslân

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
(058) 292 59 25

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Leeuwarden, 18 maart 2020
Verzonden, 19 MAART 2020

Ons kenmerk : 01748559
Afd./Opgave : Omgevingszaken
Behandeld door : G. van der Wielen-Berg / (058) 292 57 78 of g.vanderwielen@fryslan.frl
Uw kenmerk : -
Bijlage : -

Onderwerp : Voorontwerp bestemmingsplan Leeuwarden Arken en woonschepen

Geacht College,

Op 24 februari 2020 is bovengenoemd plan ter advisering ontvangen.

De provinciale belangen in het plan geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Vaarwegen (cat. 3: overige provinciaal belang)
Ik verzoek u aandacht te besteden aan de Vaarwegen Verordening Fryslân. Van belang is dat in de provinciale vaarwateren het vaarwegprofiel gewaarborgd blijft. Voor de volledigheid merk ik op dat bouwwerken in theorie ook vergund dienen te worden vanuit de Vaarwegen Verordening Frylân.

Het plan geeft verder geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Voor de betekenis van de categorie-aanduiding verwijs ik naar de brief van Gedeputeerde Staten van 8 februari 2019, betreffende “Aanpassing Notitie Inwerkingtreding Verordening Romte Fryslân".

Namens het college van Gedeputeerde Staten,

dhr. J. Bosma
afdelingshoofd Omgevingszaken

Ons kenmerk: 01748559

Bijlage 4 Overlegreactie Brandweer Fryslân

BRANDWEER
Fryslân

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Leeuwarden
T.a.v. Mevrouw S. Mollema-de Jong
Postbus 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN
T 088 22 99 666
F 088 22 99 661
I www.brandweerfryslan.nl
E info@brandweerfryslan.nl

Datum	2 maart 2020	Behandeld door	L.A. van Tongeren
Onze referentie	UIT/20012111/BRW/BR/RB	Doorkiesnummer	088 22 98 971
Uw referentie		E-mail	l.vantongeren@brandweerfryslan.nl
Uw brief van	24 februari 2020	Bijlagen	0

Onderwerp Vooroverleg bestemmingsplan Leeuwarden - arken en woonschepen

Geacht college,

Op 2 maart 2020 heeft u ten behoeve van het overleg ingevolge artikel 3.1.1 van het Besluit op de ruimtelijke ordening aan ons het bestemmingsplan Leeuwarden – arken en woonschepen toegezonden, met de vraag eventuele opmerkingen aan u te richten.

Dit bestemmingsplan bevat alle woon- en recreatiearken van de gemeente Leeuwarden.

Externe veiligheid
Brandweer Fryslân ziet geen noodzaak om bij dit bestemmingsplan opmerkingen te plaatsen. Dit omdat er geen risicovolle activiteiten zoals bedoeld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) en het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) op het plangebied van invloed zijn.

Repressief advies
Brandweer Fryslân heeft de mogelijkheid een repressief advies te geven in het kader van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. In een dergelijk advies komen aspecten aan bod die van belang zijn voor de basisbrandweerzorg. Hierbij valt te denken aan onder meer bereikbaarheid, de beschikbaarheid van bluswater en de opkomsttijden.

Aangezien het zich hier om een conserverend plan handelt, ziet Brandweer Fryslân af van de mogelijkheid tot het geven van een repressief advies

BRANDWEER
Fryslân

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met Lars van Tongeren, medewerker risicobeheersing van Brandweer Fryslân, te bereiken via 088 – 229 89 71.

Wij gaan ervan uit hiermee te hebben voldaan aan uw adviesaanvraag.

Hoogachtend,
Namens het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Fryslân,
voor deze

ing. S. Veerbeek
clusterhoofd risicobeheersing afdeling Noordwest

Regels

Inhoudsopgave

Regels

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**7**
Artikel 1	Begrippen	7
Artikel 2	Wijze van meten	11
Hoofdstuk 2	**Bestemmingsregels**	**13**
Artikel 3	Water	13
Artikel 4	Tuin - Erf bij woonark	17
Artikel 5	Tuin - Erf bij woonschip	19
Artikel 6	Tuin - Erf bij recreatie-ark	21
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**23**
Artikel 7	Anti-dubbeltelregel	23
Artikel 8	Algemene bouwregels	25
Artikel 9	Algemene gebruiksregels	27
Artikel 10	Algemene afwijkingsregels	29
Artikel 11	Overige regels	31
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**33**
Artikel 12	Overgangsrecht	33
Artikel 13	Slotregel	35

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 het plan:

het bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen met identificatienummer NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01 van de gemeente Leeuwarden;

1.2 bestemmingsplan:

de geometrische bepaalde planobjecten met bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 aan-huis-verbonden beroeps- of bedrijfsactiviteit:

een beroeps- of bedrijfsactiviteit waarvan de activiteiten niet onevenredig publieksaantrekkend zijn en die op kleine schaal in een woonark of woonschip en/of de daarbij behorende bijbehorende bouwwerken wordt uitgeoefend, waarbij de woonark of het woonschip in overwegende mate haar woonfunctie behoudt en de desbetreffende activiteit een ruimtelijke uitstraling heeft die in overeenstemming is met de woonfunctie;

1.4 aanduiding:

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.5 aanduidingsgrens:

de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.6 afmeren:

het vastmaken van een vaartuig of ander drijvend object aan een vast object, zoals een kade of oever;

1.7 ander schip

een vaartuig dat is bestemd en wordt gebruikt voor de vaart en dat niet mag worden gebruikt voor wonen;

1.8 bedrijfswonen:

wonen ten behoeve van het bedrijf;

1.9 bestaand(e) (situatie):

a. ten aanzien van de bij of krachtens de Woningwet of Wet algemene bepalingen omgevingsrecht aanwezige bouwwerken en werkzaamheden:
   1. bestaand ten tijde van de eerste terinzagelegging van dit plan;
b. ten aanzien van het overige gebruik:
   1. bestaand ten tijde van het van kracht worden van dit plan;

1.10 bestemmingsgrens:

de grens van een bestemmingsvlak;

1.11 bestemmingsvlak:

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.12 bijbehorend bouwwerk:

uitbreiding van en hoofdgebouw, dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak; de bouwwerken die op de erven bij woonarken, recreatie-arken en woonschepen mogen worden gebouwd, worden als bijbehorend bouwwerk beschouwd.

1.13 bijboot:

een gebruiksklaar open vaartuig of een open drijvend voorwerp dat hoofdzakelijk wordt gebruikt voor het uitvoeren van inspecties, klein onderhoud, kleine reparaties en soortgelijke werkzaamheden aan en om het schip, met een maximale lengte van 5 meter, zoals vletten, roeischouwen, reddingsbootjes, werkvlotten en dergelijke;

1.14 bouwen:

plaatsen, geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen, veranderen of vergroten;;

1.15 bouwwerk:

elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct hetzij indirect met de grond is verbonden, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond;

1.16 bêd & brochje:

het tegen betaling aanbieden van tijdelijke logies en ontbijt;

1.17 detailhandel:

het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die die goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit;

1.18 drijvend bouwwerk:

een bouwkundige constructie van enige omvang die drijft, die op de plaats van bestemming direct of indirect met de grond verbonden is en bedoeld is om ter plaatse te functioneren, met uitzondering van een schip dat wordt gebruikt voor verblijf en dat is bestemd en wordt gebruikt voor de vaart zoals bedoeld in artikel 1, lid 7, van de Woningwet;

1.19 gebouw:

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.20 horecabedrijf categorie 2:

een horecabedrijf dat voornamelijk is gericht op het verstrekken van maaltijden, zoals restaurants;

1.21 huishouden:

een alleenstaande, dan wel twee of meer personen, die een duurzame (gemeenschappelijke) huishouding voer(t)(en) of wil(len) voeren, waar bij een gemeenschappelijke huishouding sprake is van onderlinge verbondenheid en continuïteit in de samenstelling ervan (kamerverhuur wordt daaronder niet begrepen);

1.22 ligplaats innemen:

het afmeren en het vervolgens doen of laten liggen van een vaartuig aan of op de oever, aan de oeverbescherming, aan of op een natuurlijke of een voor dit doel aangebrachte voorziening of aan een ander vaartuig;

1.23 milieusituatie:

de situatie, waarbij milieuaspecten dienen te worden beoordeeld, zoals hinder voor omwonenden, een verkeersaantrekkende werking, de effecten op bodem, water en lucht maar ook de gevolgen voor natuur en landschap;

1.24 museaal schip:

een ander schip met een museaal en/of cultuurhistorisch waardevol karakter dat, in tegenstelling tot overige 'andere schepen', mag worden gebruikt voor wonen;

1.25 pannenkoekenschip:

een ander schip dat is bedoeld voor het gebruik ten behoeve van een horecabedrijf categorie 2.

1.26 peil:

a. voor een bouwwerk op een perceel, waarvan de hoofdtoegang direct aan de weg grenst: de hoogte van de weg ter plaatse van die hoofdtoegang;
b. voor een bouwwerk op een perceel, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het terrein ter hoogte van die hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
c. voor het bouwen van een bouwwerk in of op het water: het feitelijke wateroppervlak;

1.27 pleziervaartuig:

een gebruiksklaar vaartuig dat is bestemd voor sportbeoefening of vrijetijdsbesteding;

1.28 recreatie-ark:

een drijvend bouwwerk, niet (meer) bestemd of ingericht om te varen, doorgaans voorzien van een rechthoekige opbouw, en bestemd voor recreatief gebruik;

1.29 recreatief gebruik:

dagrecreatief en verblijfsrecreatief gebruik;

1.30 recreatief verblijf:

het verblijf buiten de eerste woning, waarbij ten minste één nacht wordt doorgebracht, met uitzondering van overnachtingen bij familie en kennissen;

1.31 schip voor educatieve en/of culturele doeleinden

een 'ander schip' dat wordt gebruikt voor educatieve en/of culturele doeleinden;

1.32 seksinrichting:

de voor het publiek toegankelijke ruimte waarin bedrijfsmatig, of in de omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch/pornografische aard plaatsvinden. Onder seksinrichting wordt in ieder geval verstaan: een prostitutiebedrijf, alsmede een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of een parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar;

1.33 steiger

een aan de oever en boven water gebouwde constructie en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwwerken , bedoeld voor de aanleg van een vaartuig;

1.34 watergrens

de rand van het water met de aanliggende oever of kade waaraan een woonark is afgemeerd;

1.35 wonen:

het huisvesten in een woonark of een woonschip of een museaal schip van één afzonderlijk huishouden;

1.36 woonark:

een drijvend bouwwerk, niet (meer) bestemd of ingericht om te varen, doorgaans voorzien van een rechthoekige opbouw, en bestemd voor wonen;

1.37 woonschip:

een vaartuig dat is bestemd en wordt gebruikt voor de vaart en dat wordt gebruikt voor wonen, niet zijnde een drijvend bouwwerk.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van de regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de bouwhoogte van een bouwwerk:

vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een bouwwerk, met uitzondering van kleine bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.2 de oppervlakte van een bouwwerk:

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

2.3 de lengte van een woonark:

in een rechte lijn over de langste lengte van de woonark; stootranden, loopranden, dakranden, goten etc worden meegemeten;

2.4 de lengte van een woonschip:

in een rechte lijn over de langste lengte van de romp van het woonschip (van steven tot steven, waarbij de uitstekende delen niet worden meegerekend);

2.5 de breedte van een woonark:

over de grootste breedte van de woonark; stootranden, loopranden, gangboorden, dakranden, goten etc. worden meegemeten;

2.6 de afstand tussen arken

over de kortste afstand tussen de buitenwanden van de rompen of onderbouwen.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Water

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Water' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. vaarwater, waterberging, waterhuishouding, watergangen en waterlopen en oeverstroken;
b. wonen in woonarken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats', met dien verstande dat het aantal woonarken niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
c. wonen in woonschepen, niet zijnde woonarken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'woonschepenligplaats', met dien verstande dat het aantal woonschepen niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
d. bedrijfswonen, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'bedrijfswoning';
e. recreatief gebruik van recreatie-arken, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' met dien verstande dat het aantal recreatie-arken niet meer mag bedragen dan 1 dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
f. ligplaats voor museale schepen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - museumhaven', met dien verstande dat het aantal museale schepen niet meer mag bedragen dan 1 ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - museumhaven' dan wel niet meer dan is aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'aantal' voor zover die is opgenomen;
g. ligplaats voor een schip voor educatieve en/of culturele doeleinden, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden';
h. pannenkoekenschip, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - pannenkoekenschip'

met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken en waterhuishoudkundige voorzieningen.

3.2 Bouwregels

a. Voor het bouwen van woonarken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats' gelden de volgende regels:
    1. de woonark inclusief de aan de woonark bevestigde al dan niet drijvende constructie(s) mogen uitsluitend liggen binnen het water dat zich bevindt tussen de watergrens en de denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die ter plaatse van een woonarkenligplaats is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)';
    2. de onderlinge afstand tussen woonarken onderling of tussen woonarken en woonschepen of tussen woonarken en recreatie-arken mag niet minder dan 5 m bedragen, dan wel de bestaande afstand wanneer die in de bestaande situatie minder is;
    3. de lengte van een woonark mag niet meer dan 22 m bedragen;
    4. de oppervlakte van een woonark mag niet meer dan 100 m2 bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere oppervlakte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze oppervlakte mag worden gehandhaafd
    5. de bouwhoogte van een woonark mag niet meer dan 3,5 m bedragen, met dien verstande dat:
        - 60% van de oppervlakte van het dakvlak ten hoogste 4,50 m mag bedragen;
        - wanneer een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze bouwhoogte mag worden gehandhaafd.

b. Voor het bouwen van recreatie-arken ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-arkenligplaats' gelden de volgende regels:

1. de recreatie-ark inclusief de aan de recreatie-ark bevestigde al dan niet drijvende constructie(s) mogen uitsluitend liggen binnen het water dat zich bevindt tussen de watergrens en de denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)';
2. de onderlinge afstand tussen recreatie-arken onderling of tussen recreatie-arken en woonschepen of tussen recreatie-arken en woonarken mag niet minder dan mag niet minder dan 5 m bedragen, dan wel de bestaande afstand wanneer die in de bestaande situatie minder is;
3. de lengte van een recreatie-ark mag niet meer dan 17 m bedragen;
4. de breedte van een recreatie-ark mag niet meer dan 6 m bedragen;
5. de oppervlakte van een recreatie-ark mag niet meer dan 65 m^2 bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere oppervlakte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze oppervlakte mag worden gehandhaafd;
6. de bouwhoogte van een recreatie-ark mag niet meer dan 3 m bedragen, met dien verstande dat wanneer een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze bouwhoogte mag worden gehandhaafd.

c. Voor het bouwen van steigers gelden de volgende regels:
   1. steigers mogen uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'maximum breedte (m)' worden gebouwd;
   2. de bouwhoogte van steigers bedraagt ten hoogste 1 m.

3.3 Afwijken van de bouwregels

3.3.1 Omgevingsvergunning

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

a. lid 3.2 sub a onder 2 en lid 3.2 sub b onder 2 ten behoeve van een kleinere onderlinge afstand als kan worden voldaan aan de in het Bouwbesluit (dan wel de op dat moment geldende wetgeving) gestelde eisen ten aanzien van brandveiligheid en voldaan wordt aan de vereisten van het burenrecht op grond van het Burgerlijk Wetboek;
b. lid 3.2 sub a onder 5 voor het verhogen van de bouwhoogte van een woonark tot 4,50 m voor een woonark die bestaat uit twee woonlagen, waarbij de onderste woonlaag grotendeels onder water ligt, mits:
   1. er ter plaatse voldoende diepgang is om dit te realiseren;
   2. de stedenbouwkundige kwaliteit en de welstand positief worden beoordeeld.

3.3.2 Afwegingskader

De in sublid 3.3.1 genoemde omgevingsvergunning wordt slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. de stedenbouwkundige kwaliteit van de omgeving;
b. het straat- en bebouwingsbeeld;
c. de woonsituatie;
d. de milieusituatie;
e. externe veiligheid;
f. de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid;
g. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

3.4 Specifieke gebruiksregels

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:

a. het gebruik van een woonschip met een grotere lengte dan 30 m, met dien verstande dat:
   1. het gebruik van woonschepen met een lengte tot maximaal 35 m in de Harlingervaart (langs de Harlinger- en Snekertrekweg) is toegestaan;
   2. het gebruik van woonschepen die van oorsprong binnenvaartschepen betreffen met een originele

Friese maat van 31,5 m, is toegestaan;

b. het gebruik van een woonschip buiten de aanduiding 'woonschepenligplaats' en/of buiten het water dat zich bevindt tussen de watergrens en de denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die ter plaatse van een woonschepenligplaats is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)' ;
c. het afmeren van woonschepen op een kleinere onderlinge afstand dan 2 m tenzij de bestaande afstand kleiner is;
d. het afmeren van meer dan 1 bijboten en of het afmeren van meer dan 1 pleziervaartuigen binnen de aanduidingen 'woonschepenligplaats' , 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats' en 'specifieke vorm van water - recreatie-ark' met dien verstande dat:
    1. het bijboten en pleziervaartuigen niet mogen liggen buiten de strook water tussen de watergrens en de denkbeeldige lijn parallel aan de watergrens op een afstand gerekend vanaf de watergrens zoals die is aangegeven met de aanduiding 'maximum breedte (m)';
    2. het afmeren van bijboten en/of pleziervaartuigen niet is toegestaan bij de volgende adressen: Harlingertrekweg 57, 59, 60, 61, 62, 63 en 64;
e. het afmeren van pleziervaartuigen in de periode 1 november - 1 april binnen de aanduiding 'woonschepenligplaats', 'specifieke vorm van water - woonarkenligplaats' en 'specifieke vorm van water - recreatie-ark';
f. het wonen in een 'ander schip', met uitzondering van een museaal schip, of in een recreatie-ark.
g. het gebruiken of laten gebruiken van woonarken en woonschepen voor het huisvesten van meer dan één huishouden;
h. het gebruiken of laten gebruiken van woonarken en woonschepen voor één of meer onzelfstandige woonruimten.

Artikel 4 Tuin - Erf bij woonark

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Tuin - Erf bij woonark' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. erf bij de aanliggende woonark;
b. water, oeverstroken en voorzieningen voor de waterhuishouding
met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken ten behoeve van de woonark.

4.2 Bouwregels

4.2.1 Bijbehorende bouwwerken

Voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken gelden de volgende regels:
a. de gezamenlijke oppervlakte van bijbehorende bouwwerken per woonark mag niet meer bedragen dan 25 m^2;
b. de goothoogte mag niet meer bedragen dan 3 m;
c. de bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 4 m.

4.2.2 Bouwwerken, geen gebouw zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouw zijnde geldt de volgende regel:
a. uitsluitend bestaande bouwwerken, geen gebouw zijnde, zijn toegestaan;
b. in afwijking van het gestelde onder 4.2.2a mogen steigers worden gebouwd, waarbij de bouwhoogte van steigers niet meer mag bedragen dan 1 m.

4.3 Afwijken van de bouwregels

4.3.1 Omgevingsvergunning

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:
a. sublid 4.2.1 onder a ten behoeve van een maximale gezamenlijke oppervlakte van de bijbehorende bouwwerken van niet meer dan 50 m^2, indien en voor zover:
    1. niet meer dan 1/3 deel van de oppervlakte van het perceel is bebouwd;
    2. de grotere oppervlakte ruimtelijk en landschappelijk inpasbaar is, waarbij de ruimtelijke en landschappelijke inpasbaarheid is aangetoond in een erfinrichtingsplan;
    3. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden niet onevenredig worden aangetast;
    4. de verkeersveiligheid niet onevenredig wordt aangetast;
b. sublid 4.2.2 onder a voor het verhogen van de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouw zijnde, tot 3 m.

4.3.2 Afwegingskader

De in sublid 4.3.1 genoemde omgevingsvergunningen worden slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
a. de stedenbouwkundige kwaliteit van de omgeving;
b. het straat- en bebouwingsbeeld;
c. de woonsituatie;
d. de milieusituatie;
e. externe veiligheid;
f. de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid.

4.4 Specifieke gebruiksregels

4.4.1 Strijdig gebruik

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:

a. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bijbehorende bouwwerken voor zelfstandige bewoning;
b. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bijbehorende bouwwerken voor één of meer onzelfstandige woonruimten.

Artikel 5 Tuin - Erf bij woonschip

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Tuin - Erf bij woonschip' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. erf bij het aanliggend woonschip;
b. water, oeverstroken en voorzieningen voor de waterhuishouding
met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken ten behoeve van het woonschip.

5.2 Bouwregels

5.2.1 Bijbehorende bouwwerken

Voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken gelden de volgende regels:
a. de gezamenlijke oppervlakte van bijbehorende bouwwerken per woonschip mag niet meer bedragen dan de bestaande oppervlakte;
b. de goothoogte en bouwhoogte mogen niet meer bedragen dan de bestaande goothoogte en bestaande bouwhoogte.

5.2.2 Bouwwerken, geen gebouw zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouw zijnde geldt de volgende regel:
a. uitsluitend bestaande bouwwerken, geen gebouw zijnde, zijn toegestaan;
b. in afwijking van het gestelde onder 5.2.2a mogen steigers worden gebouwd, waarbij de bouwhoogte van steigers niet meer mag bedragen dan 1 m.

5.3 Specifieke gebruiksregels

5.3.1 Strijdig gebruik

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:
a. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bijbehorende bouwwerken voor zelfstandige bewoning;
b. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bijbehorende bouwwerken voor één of meer onzelfstandige woonruimten.

Artikel 6 Tuin - Erf bij recreatie-ark

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Tuin - Erf bij recreatie-ark' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. erf bij de aanliggende recreatie-ark;
b. water, oeverstroken en voorzieningen voor de waterhuishouding
met daarbij behorende bouwwerken, steigers en loopplanken ten behoeve van de recreatie-ark.

6.2 Bouwregels

6.2.1 Bijbehorende bouwwerken

Voor het bouwen van bijbehorende bouwwerken op een erf bij nabijgelegen recreatie-ark, uitsluitend voor zover is aangeduid met 'specifieke vorm van tuin - erf bij recreatie-ark, gelden de volgende regels:
a. de gezamenlijke oppervlakte van bijbehorende bouwwerken per recreatieark mag niet meer bedragen dan de bestaande oppervlakte;
b. de goothoogte en bouwhoogte mogen niet meer bedragen dan de bestaande goothoogte en bestaande bouwhoogte.

6.2.2 Bouwwerken, geen gebouw zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouw zijnde geldt de volgende regel:
a. uitsluitend bestaande bouwwerken, geen gebouw zijnde, zijn toegestaan;
b. in afwijking van het gestelde onder 6.2.2a mogen steigers worden gebouwd, waarbij de bouwhoogte van steigers niet meer mag bedragen dan 1 m.

6.3 Afwijken van de bouwregels

6.3.1 Omgevingsvergunning

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:
a. sublid 6.2.1 onder a ten behoeve van een maximale gezamenlijke oppervlakte van de bijbehorende bouwwerken van niet meer dan 6 m^2, met dien verstande dat de bouwhoogte niet meer dan 2,25 m mag bedragen;
b. sublid 6.2.2 onder a bouwen van nieuwe bouwwerken, geen gebouw zijnde, met dien verstande dat de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouw zijnde, niet meer dan 1,80 m mag bedragen.

6.3.2 Afwegingskader

De in sublid 6.3.1 genoemde omgevingsvergunningen worden slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
a. de stedenbouwkundige kwaliteit van de omgeving;
b. het straat- en bebouwingsbeeld;
c. de woonsituatie;
d. de milieusituatie;
e. externe veiligheid;
f. de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid;
g. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

6.4 Specifieke gebruiksregels

6.4.1 Strijdig gebruik

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:
a. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bijbehorende bouwwerken voor zelfstandige bewoning;

b. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bijbehorende bouwwerken voor één of meer onzelfstandige woonruimten.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 7 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 8 Algemene bouwregels

8.1 Afstand tot de waterlijn van vaarwegen

8.1.1 Bouwregels

Voor het bouwen van bouwwerken, het veranderen van de afmetingen van een bestaand (bouw)werk en voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden, waardoor in de plaatselijke toestand wijziging wordt gebracht, moet voor de te onderscheiden categorieën van vaarwegen een bepaalde afstand tot de waterlijn (zomerpeil) worden aangehouden.

Voor de aan te houden afstanden wordt verwezen naar de Vaarwegenverordening Friesland.

8.1.2 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van de afstand, zoals bepaald in lid 8.1.1 , mits daarvoor een vergunning is verleend op grond van de Vaarwegenverordening Friesland.

Artikel 9 Algemene gebruiksregels

9.1 Strijdig gebruik

Onder een gebruik, strijdig met de bestemming, wordt in ieder geval verstaan:

a. het gebruiken of laten gebruiken van gronden als standplaats voor kampeermiddelen;
b. het gebruiken of laten gebruiken van gronden en bouwwerken, woonarken, woonschepen, recreatie-arken of andere schepen voor aan-huis-verbonden beroeps- en bedrijfsactiviteiten en/of bêd & brochje;
c. het afmeren van vaartuigen of andere drijvende voorwerpen naast een woonark, een woonschip of een ander schip;
d. het gebruiken of het laten gebruiken van gronden, bouwwerken, woonarken, woonschepen, recreatie-arken of andere schepen ten behoeve van een seksinrichting.

9.2 Afwijkingsbevoegdheid

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van lid 9.1 onder b ten behoeve van een aan-huis-verbonden beroep of aan-huis-verbonden bedrijf of bêd & brochje, mits de activiteiten uitsluitend worden uitgeoefend binnen de woonark of woonschip, waarbij tevens de volgende regels in acht worden genomen:

a. de oppervlakte die wordt gebruikt ten behoeve van een aan-huis-verbonden beroep of bedrijf mag niet meer bedragen dan 30% van de gezamenlijke oppervlakte van de woonark of het woonschip (feitelijke oppervlakte) en de bijbehorende bouwwerken (toegestane oppervlakte), met dien verstande dat voor bêd & brochje geldt dat sprake is van maximaal 4 slaapplaatsen in ten hoogste 2 van elkaar afgescheiden ruimten voor nachtverblijf;
b. in geval van bêd & brochje kan worden voldaan aan de 'Beleidsregel Bêd & Brochje Leeuwarden 2019' die op 5 maart 2019 is vastgesteld dan wel de nieuwe regels wanneer deze beleidsregel wordt gewijzigd, met dien verstande dat in afwijking van de 'Beleidsregel Bêd & Brochje Leeuwarden 2019' bêd & brochje niet is toegestaan in bijgebouwen bij woonarken of woonschepen;
c. in geval van bêd & brochje in een woonark of woonschip tevens kan worden voldaan aan de in het Bouwbesluit (dan wel de op dat moment geldende wetgeving) gestelde eisen ten aanzien van brandveiligheid en vereisten voor verblijfsruimten;
d. het gebruik moet de woonfunctie ondersteunen, dat wil zeggen dat de gebruiker van het woonschip ook de beroepsmatige of bedrijfsmatige activiteit ontplooit;
e. geen personeel is toegelaten;
f. het gebruik mag geen ernstige hinder voor het woonmilieu opleveren en mag ook geen afbreuk doen aan het woonkarakter van de wijk of buurt, waarbij geldt dat het geen activiteit mag zijn waarvoor een omgevingsvergunning voor een milieu-inrichting verplicht is of industriële handelingen inhouden;
g. in de bestemming 'Tuin - Erf bij woonark' mag het onbebouwde deel van het bouwperceel niet worden gebruikt voor de activiteiten en voor parkeren;
h. buitenopslag is niet toegestaan;
i. detailhandel mag niet plaatsvinden tenzij het gaat om een beperkte verkoop als ondergeschikte nevenactiviteit dat direct verband houdt met het aan huis verbonden beroep of bedrijf;
j. het gebruik mag geen nadelige invloed hebben op de verkeersafwikkeling, verkeersveiligheid en de parkeerbalans;
k. reclameborden met een maximale omvang van 0,5 m^2 zijn toegestaan.

Artikel 10 Algemene afwijkingsregels

10.1 Afwijkingsbevoegdheid

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

a. de bij recht in de regels gegeven maten, afmetingen, percentages tot niet meer dan 10% van die maten, afmetingen en percentages, met dien verstande dat de maten en afmetingen van woonschepen hiervan zijn uitgezonderd;
b. de bestemmingsregels met het oog op de aanpassing aan de werkelijke afmetingen van het terrein, mits de structuur van het plan niet wordt aangetast, de belangen van derden in redelijkheid niet worden geschaad en de afwijking gewenst en noodzakelijk wordt geacht voor de juiste verwezenlijking van het plan.

10.2 Afwegingskader

De in lid 10.1 bedoelde omgevingsvergunningen worden slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting wordt gedaan aan:

a. de stedenbouwkundig kwaliteit van de omgeving;
b. het straat- en bebouwingsbeeld;
c. de woonsituatie;
d. de milieusituatie;
e. de externe veiligheid;
f. de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid;
g. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 11 Overige regels

11.1 Parkeren

a. Een drijvend bouwwerk, waarvan een behoefte aan parkeergelegenheid wordt verwacht, kan niet worden gebouwd of gebruikt wanneer in de omgeving van de ligplaats van het drijvend bouwwerk niet in voldoende parkeergelegenheid is voorzien en in stand wordt gehouden, tenzij sprake is van een bestaande situatie of vervanging van die bestaande situatie waarbij voldoende parkeergelegenheid in de omgeving van de ligplaats van het drijvend bouwwerk niet kan worden gerealiseerd.
b. Bij een omgevingsvergunning wordt aan de hand van de Nota Parkeernormen Leeuwarden 2014 (mei 2015) bepaald of er sprake is van voldoende parkeergelegenheid, waarbij indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, rekening wordt gehouden met de wijziging;
c. Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in sub a en worden toegestaan dat in minder dan voldoende parkeergelegenheid wordt voorzien, mits dit geen onevenredige afbreuk doet aan:
    1. het bebouwingsbeeld;
    2. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    3. de cultuurhistorische waarden;
    4. de landschappelijke waarden;
    5. de milieusituatie;
    6. de natuurlijke waarden;
    7. de sociale veiligheid;
    8. de verkeersveiligheid;
    9. de watersituatie;
    10. de woonsituatie.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 12 Overgangsrecht

12.1 Overgangsrecht bouwwerken

a. een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot:
   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
   2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het bepaalde in sub a een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sub a met maximaal 10%;

c. sub a is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

12.2 Overgangsrecht gebruik

a. het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet;

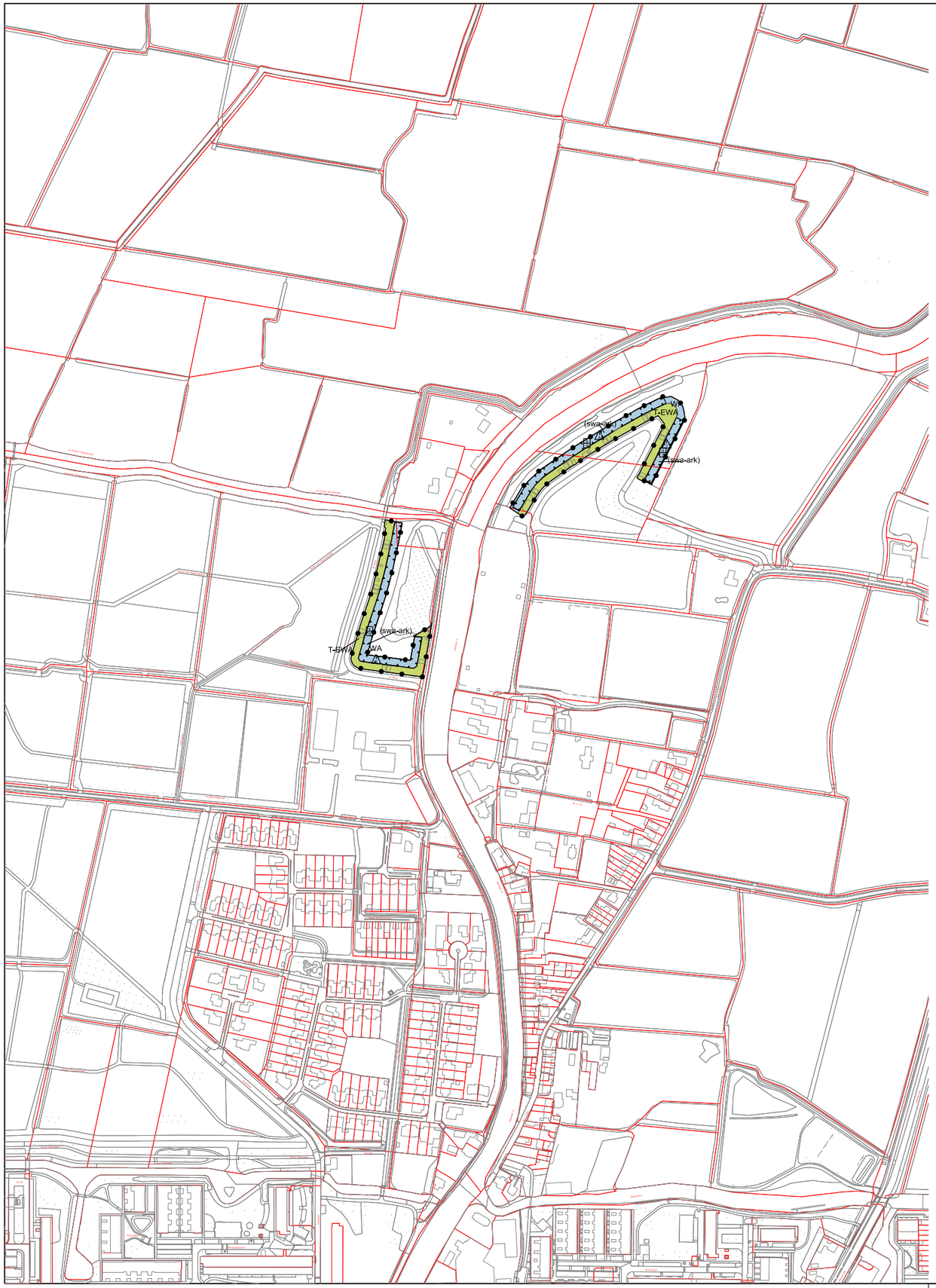
b. het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in sub a, te veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en afwijking wordt verkleind;

c. indien het gebruik, bedoeld in sub a, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten;

d. sub a is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 13 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:
Regels van het bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen van de gemeente Leeuwarden.

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- a / J — aantal
- i / J — maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 1

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- aantal
- maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

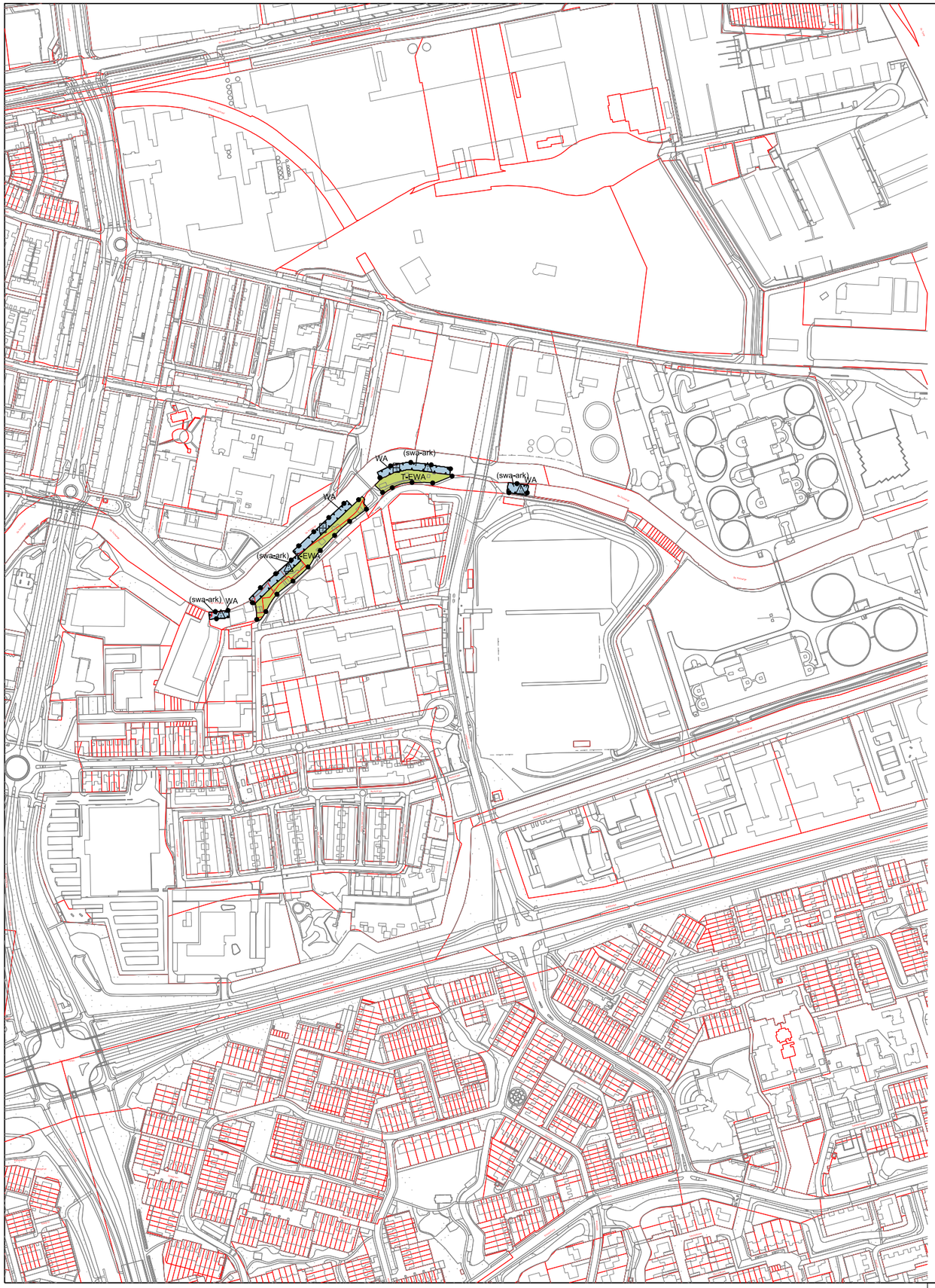
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 2

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- a / J — aantal
- i / J — maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

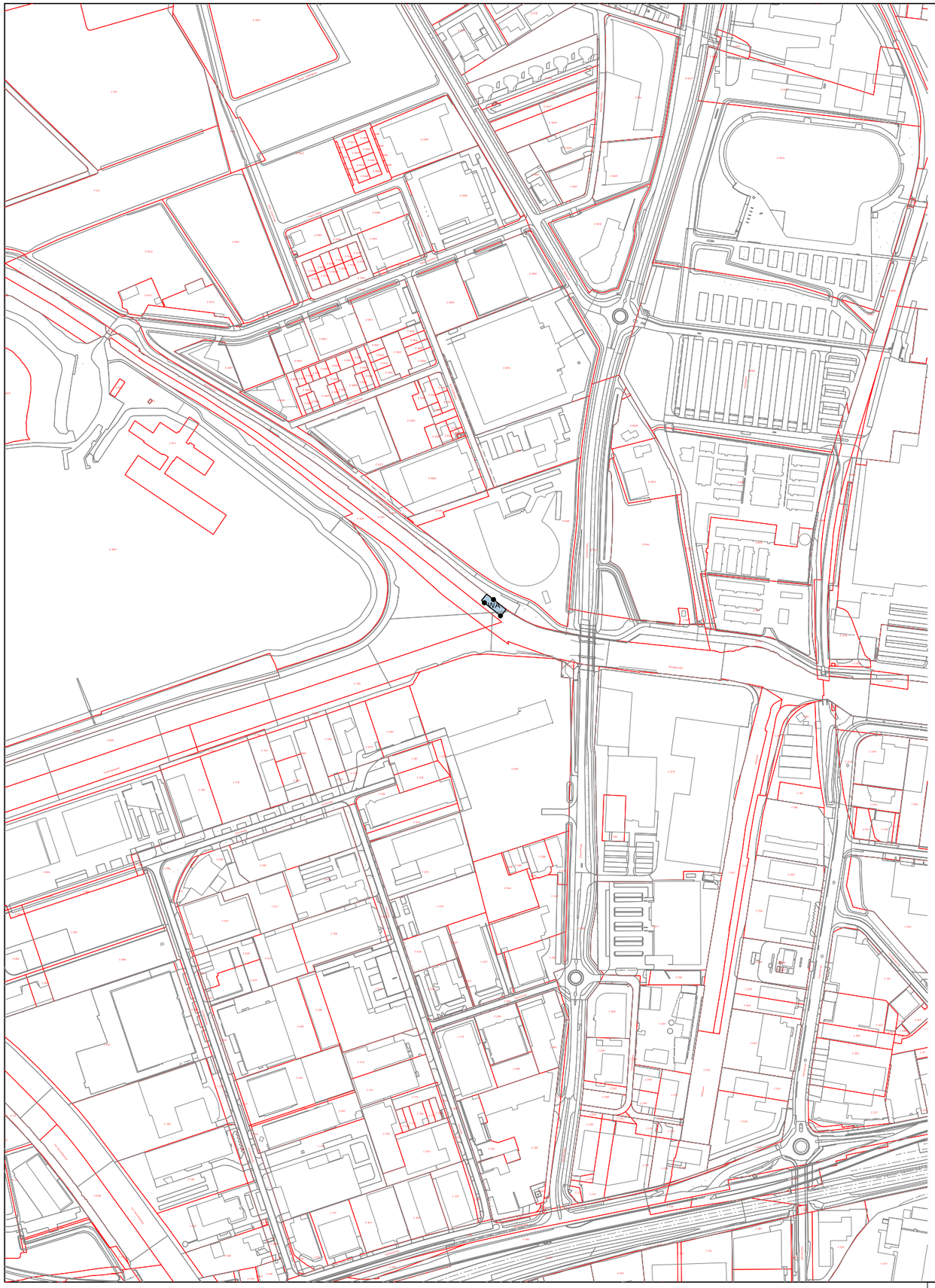
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 3

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- a / J — aantal
- i / J — maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

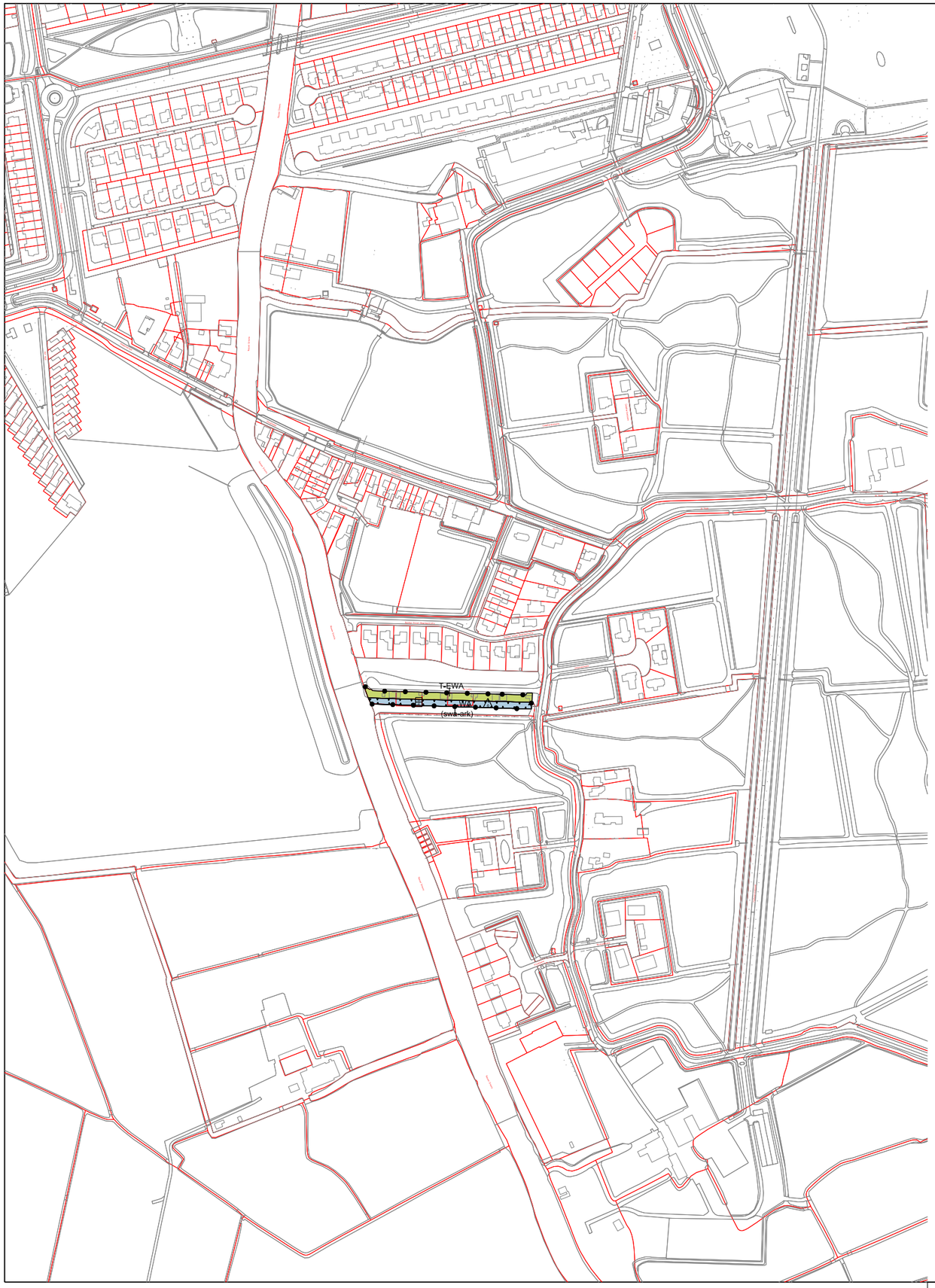
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 4

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- a / J — aantal
- i / J — maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

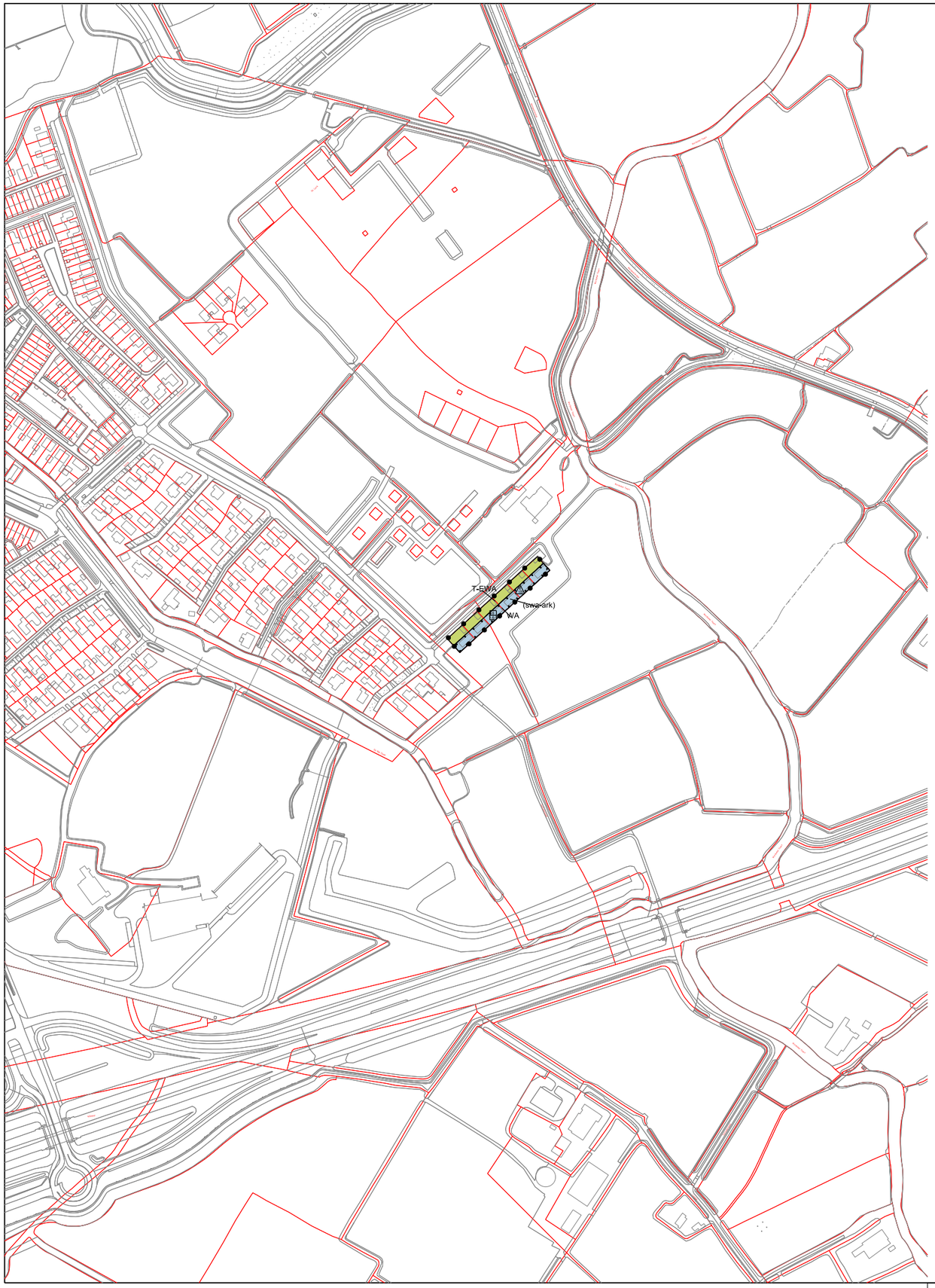
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 5

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- a / J — aantal
- i / J — maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

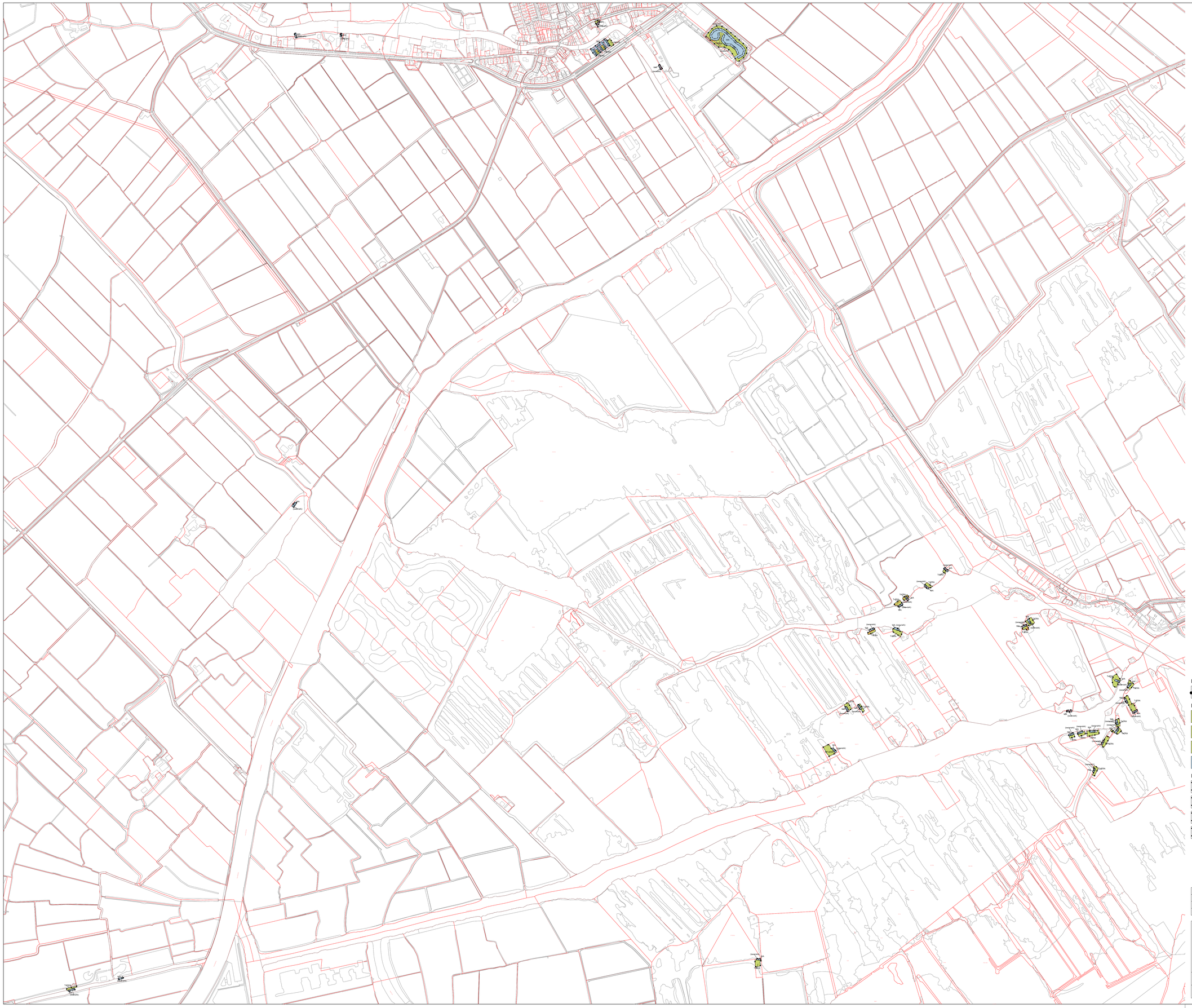
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 6

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- aantal
- maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

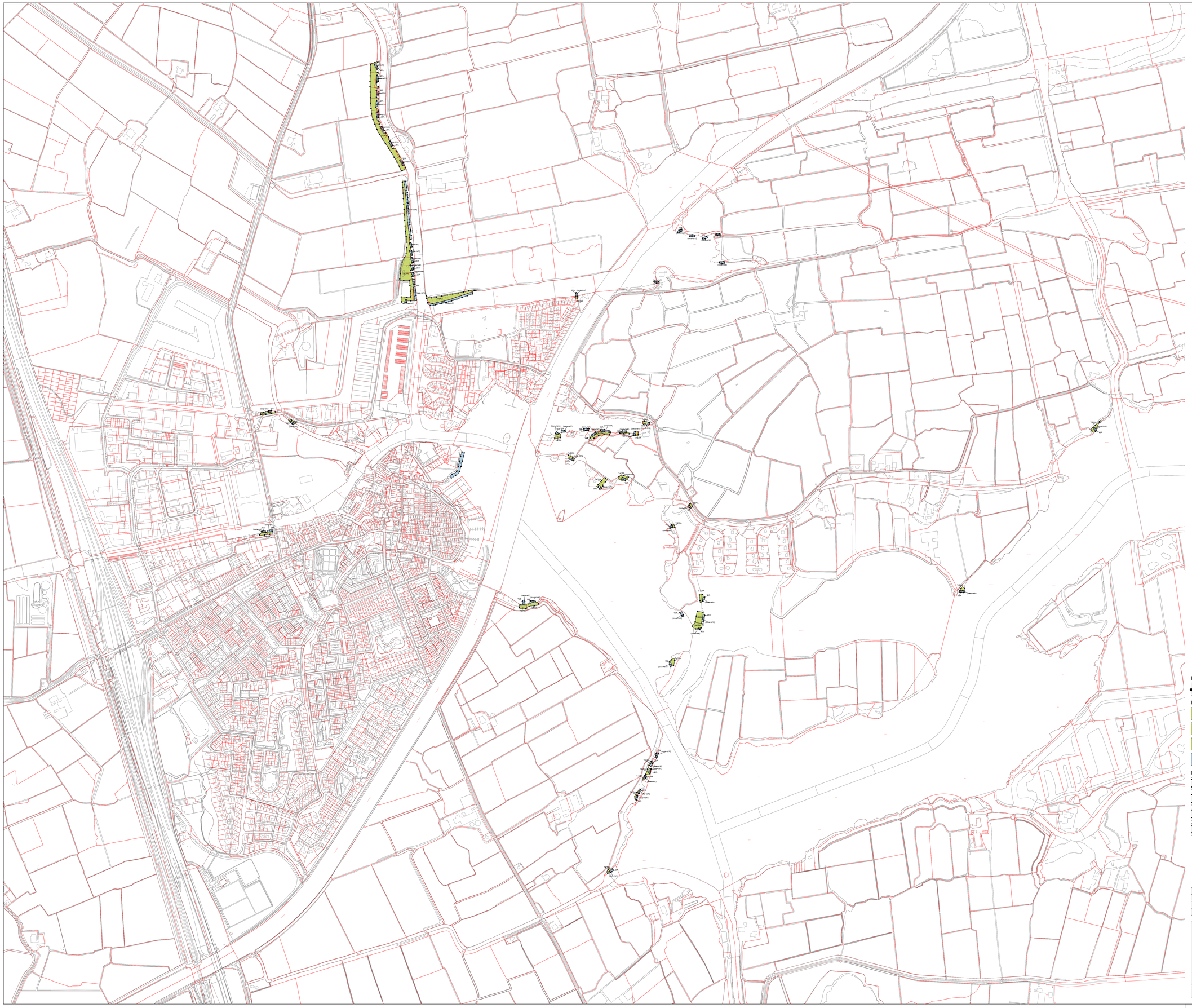
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de toekomstgroep

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 7

Legenda

Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- aantal
- maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

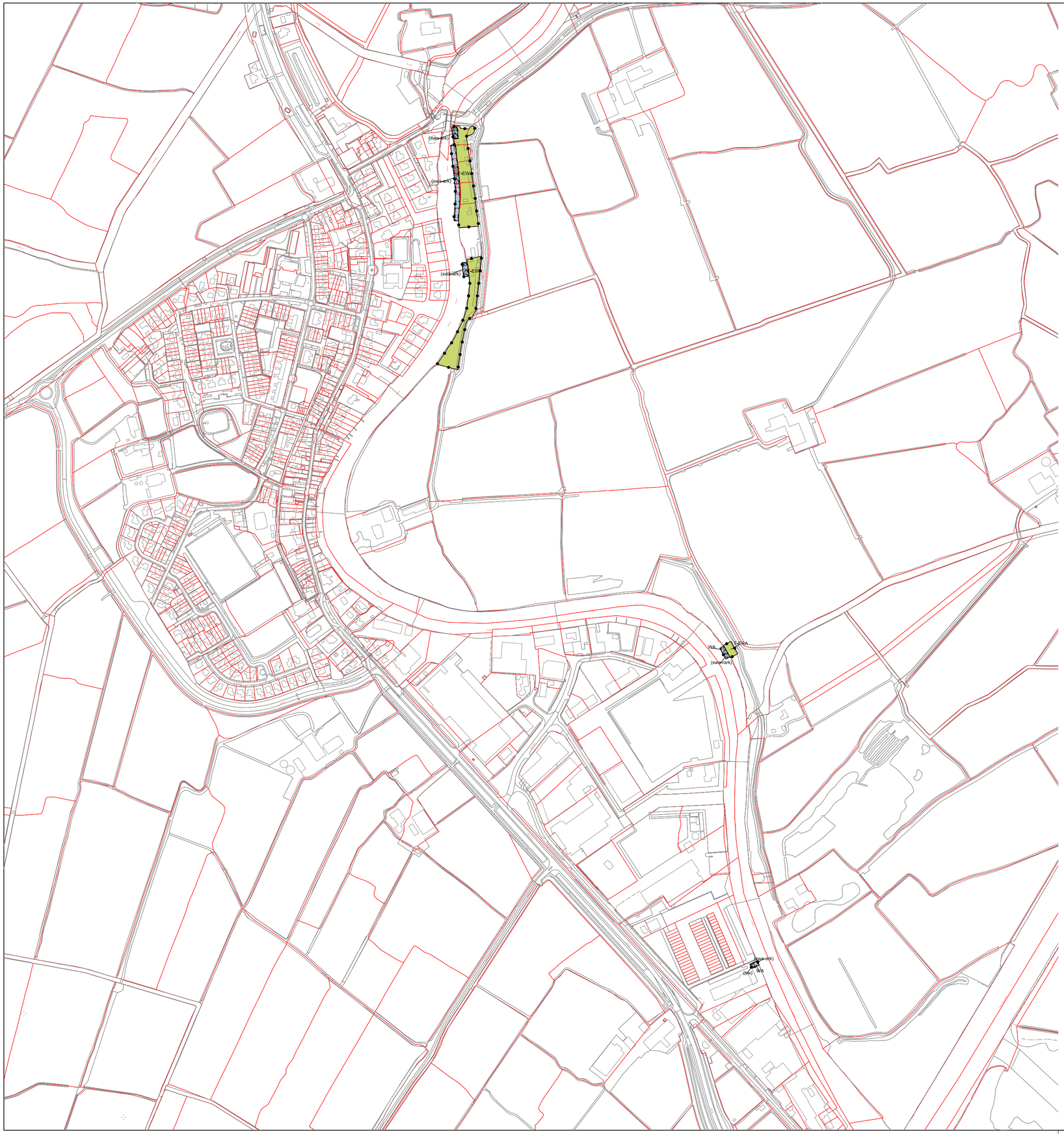
BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Advies voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 8

Legenda

- Plangebied

Bestemmingen

- T-ERA — Tuin - Erf bij recreatie-ark
- T-EWA — Tuin - Erf bij woonark
- T-EWS — Tuin - Erf bij woonschip
- WA — Water

Functieaanduidingen

- (bw) — bedrijfswoning
- (swa-mh) — specifieke vorm van water - museumhaven
- (swa-rark) — specifieke vorm van water - recreatie-ark
- (swa-sec) — specifieke vorm van water - schip voor educatieve en/of culturele doeleinden
- (swa-pks) — specifieke vorm van water - pannenkoekenschip
- (swa-ark) — specifieke vorm van water - woonarkenligplaats
- (ste) — steiger
- (wl) — woonschepenligplaats

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- a / j — aantal
- j — maximum breedte (m)

ONTWERP

status	datum	tervisielegging
vastgesteld		
ontwerp	27-03-2020	
voorontwerp	17-12-2019	

GEMEENTE LEEUWARDEN

BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN - ARKEN EN WOONSCHEPEN

Ontwerp

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Stadsontwikkeling en -beheer ROI Team M & R

schaal 1:5000	NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01	verbeelding - blad 9

Welstandscriteria Arken

| Gemeente Leeuwarden | 2 april 2020

1 INLEIDING

1.1 WELSTAND OP HET WATER

De gemeente hecht waarde aan de ruimtelijke kwaliteit op en aan het water. Net als gebouwen zijn de objecten op en aan het water zoals schepen, arken en steigers onderdeel van hun omgeving. De verschijningsvorm is niet alleen een zaak van de eigenaar. Elke voorbijganger en omwonende wordt ermee geconfronteerd. Het is een publiek belang om daar zorgvuldig mee om te gaan.

Tegelijkertijd wil de gemeente burgers niet onnodig inperken in de mogelijkheden het uiterlijk van een schip, ark of oevervoorziening af te stemmen op hun wensen. Dit geldt voor alle veranderingen, dus zowel bij een aanpassing als een vervanging.

Het beoordelen op redelijke eisen van welstand is net als op de wal een manier om beide uitgangspunten in praktijk te brengen.

1.2 REIKWIJDTE WELSTANDSCRITERIA

Deze nota bevat welstandscriteria voor arken, die niet bestemd zijn voor de vaart en stilliggen. Sinds 1 januari 2018 is in de nieuwe 'Wet verduidelijking voorschriften woonboten' bepaald dat arken aangemerkt moeten worden als een drijvend bouwwerk. De welstandsnota geeft voor deze bouwwerken criteria als bedoeld in de Woningwet en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Schepen en vaartuigen die langere tijd stilliggen, maar waarmee af en toe gevaren wordt, vallen niet onder deze nota. Daarbij gaat het om (historische) varende schepen en vaartuigen waarop wordt verbleven. Deze worden niet als bouwwerk aangemerkt. Hiervoor is op 1 december 2019 de “Welstandsnota ligplaatsen” vastgesteld.

2 RUIMTELIJKE KWALITEIT

2.1 EENDUIDIGHEID

De aanwezigheid van arken in de wateren bepaalt mede de ruimtelijke kwaliteit van de wateren en de directe omgeving. Het gebruik van het water als woongebied is een statische functie. Door dat statische karakter is het wonen op het water in toenemende mate vergelijkbaar met het wonen op de wal. Met het vaststellen van deze welstandscriteria komt er een heldere, eenduidige regeling voor de toetsing van welstand voor de vervanging en verbouwing van arken.

2.2 GELIJKWAARDIGHEID

Hoewel de welstandsrichtlijnen voor bebouwing op de wal niet zomaar zijn te gebruiken voor drijvende bouwwerken, is getracht de richtlijnen zo gelijkwaardig mogelijk te laten zijn. Ondanks dat bebouwing op de wal duidelijk is te onderscheiden van bebouwing op het water, is het principe van welstandsbeoordeling gelijkwaardig van opzet, zonder dat dat onderscheid in bebouwing wordt genegeerd.

Hieronder enkele voorbeelden:

• Op de wal is er sprake van een voor- en achtergevel waarbij de achtergevel in principe niet zichtbaar is vanaf de openbare weg. Dat is bij arken niet altijd het geval: alle zijden zijn in veel gevallen vanaf de openbaar gebied (weg of vaarwater) zichtbaar.

• Regelingen op de wal waarbij, in het geval van een dakterras wordt voorgeschreven dat deze slechts achter op het dak geplaatst mag worden zodat ze niet zichtbaar is vanaf de weg gaat bij arken niet altijd op. Daar is een toegevoegd terras in veel gevallen vanaf de openbaar gebied (weg of vaarwater) zichtbaar.

• Ook de indeling die bij bebouwing op de wal wordt geëist kan niet zomaar voor arken worden voorgeschreven. Het is bij arken zo vertaald dat een deling (inclusief maximale maten) in de opbouw wordt voorgeschreven zodanig dat de karakteristiek van de ark goed tot zijn recht komt.

• Er is een maximaal percentage transparantie (te bereiken door ramen en deuren) voor zowel de wanden aan de walzijde als voor de wanden aan de waterzijde voorgeschreven wat vergelijkbaar is aan het verbieden van tot op de begane grond dichtgezette wanden bij bebouwing op de wal.

• Wat betreft het materiaalgebruik is het gebruik van kunststof beperkt toegestaan. Ook bij bebouwing op de wal is kunststof beperkt toegestaan.

• Het kleurgebruik van zowel de bebouwing op de wal als de arken dient voor het overgrote deel van de ark terughoudend te zijn.

2.3 DOEL VAN DE WELSTANDSCRITERIA

Deze nota is het kader voor beoordeling van het uiterlijk van arken en veranderingen in het uiterlijk van arken op het water.

Wie een ark of oevervoorziening wil veranderen, moet voldoen aan verschillende voorwaarden. Welstand is er één van. Als het plan past in het bestemmingsplan, kan aan de hand van de uitgangspunten en criteria voor welstand worden beoordeeld of het uiterlijk past in de omgeving.

2.4 DEZELFDE INHOUDELIJKE KOERS

De inhoudelijke lijn van de welstandscriteria in deze nota is overgenomen uit de nota "Welstand op het water". De keuzes die in die nota gemaakt zijn ten aanzien van wat wel of niet passend is zijn in deze nota overgenomen. In deze nota worden geen strengere of minder strenge criteria geformuleerd dan die al gelden. Hooguit is de wijze van formuleren iets aangepast omwille van de helderheid en leesbaarheid.

2.5 BESCHERMD STADSGEZICHT

Leeuwarden heeft een grotendeels gave, historische binnenstad en dit stelt hoge eisen aan de kwaliteit en zeggingskracht van ingrepen. De binnenstad is al jarenlang aangewezen als beschermd stadsgezicht. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is de verantwoorde inpassing van bebouwing in de structuur van het stadsbeeld. Ook de voorliggende nota past goed in dit kader.

2.6 OEVERS, KADES EN STEIGERS

Het wonen op het water beperkt zich vaak niet tot een ark alleen. Vaak verschijnen (al dan niet permanente) objecten in de directe omgeving, in het water, aan de kademuur of op de kade. Het gaat dan meestal om loopplanken, hekwerken etc.

Het bestemmingsplan "Leeuwarden, arken en woonschepen" staat slechts minimale bebouwingsmogelijkheden op de oever toe. De gemeente is van oordeel dat de gebouwen bij woonarken beslist ondergeschikt aan de woonark moeten zijn.

2.7 BESTEMMINGSPLANNEN

In de welstandsnota "Welstand op het water" waren ook criteria opgenomen over de afmetingen en bouwhoogte. In deze nota beperken de criteria zich tot het uiterlijk van de bebouwing. In het bestemmingsplan "Leeuwarden, arken en woonschepen" is de maatvoering van arken vastgelegd.

Het bestemmingsplan gaat boven welstand. In de concrete praktijk van de welstandsadvisering kunnen zich situaties voordoen waarbij een bestemmingsplan een bepaalde ruimtelijke ontwikkeling toelaat, terwijl dat volgens de Welstandscommissie uit welstandsoogpunt ongewenst zou zijn. De bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt kunnen in het kader van het welstandstoezicht niet worden tegengehouden. Dit betekent dat de welstandscommissie in voorkomende gevallen het bestemmingsplan en daarmee bijvoorbeeld de situering, maatvoering en bouwhoogte moet respecteren. Over de andere welstandsaspecten (bouwwerk op zichzelf, detaillering en materiaalgebruik) kan de commissie wel advies uitbrengen. Als het bestemmingsplan daar echter de ruimte toe geeft heeft de commissie wel degelijk de bevoegdheid over andere aspecten van het bouwplan te adviseren. Een zorgvuldige afstemming tussen het welstandsbeleid en de bestemmingsplannen is daarom vereist.

3 WELSTANDSCRITERIA

In dit deel van de Welstandsnota worden de welstandscriteria voor arken beschreven, opgedeeld in algemene criteria, objectcriteria en extra criteria. Deze drie soorten criteria zijn de 'maatlat' waarlangs de Welstandscommissie toetst.

De algemene criteria bieden een globaal kader waar alle aanvragen aan moeten voldoen. De objectcriteria zijn ondergebracht in een aantal paragrafen die elk over een onderdeel van de ark gaan. Wij geven hierin de criteria voor het uiterlijk, de kleur en het materiaalgebruik. De extra criteria zijn van toepassing op een aantal ondergeschikte speciaal benoemde aanpassingen of verbouwingen.

3.1 ALGEMENE CRITERIA

Vanwege het verschil in karakter van de diverse gebieden van de gemeente Leeuwarden, zijn de algemene criteria in drie gebieden verdeeld.

3.1.1 De stad Leeuwarden

De arken die binnen de bebouwde kom van de stad Leeuwarden liggen maken deel uit van het stadsbeeld. De constructie en het materiaalgebruik moeten de compositie ondersteunen. In principe moet het kleurgebruik terughoudend zijn. De detaillering is voor een belangrijk deel bepalend voor de kwaliteit van de vormgeving van een ark. Het gebruik van goedkoop ogende materialen, zoals onder andere volkernbeplating en ander plaatmateriaal, steenstrips en kunststof kozijnen, zijn niet toegestaan.

3.1.2 Het open landschap

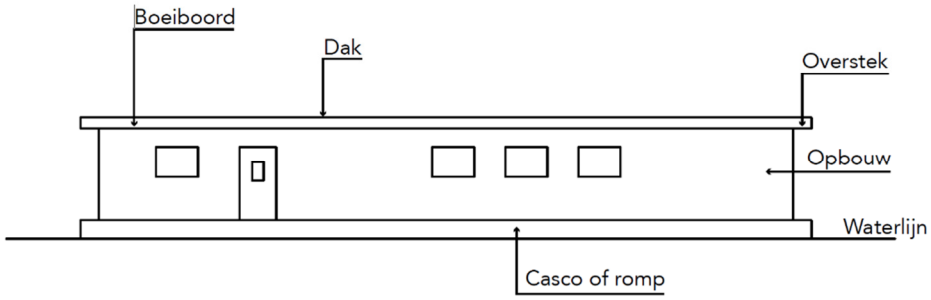
Het open karakter van het landschap buiten de bebouwde kommen van de gemeente Leeuwarden moet zoveel mogelijk intact worden gehouden. Het gebied kent een agrarische functie en bebouwing. Dat betekent beperking van het aantal arken en dat de arken zich zoveel mogelijk moeten voegen in het landschap.

3.1.3 In of aan de rand van de dorpskern

Uitgangspunt is dat de ruimtelijke en visuele beleving van het openbare gebied vergroot wordt, waarbij het water en de oever vaak een openbaar karakter hebben. Ook de groene dorpsranden moeten herkenbaar blijven. Het karakteristieke van het open landschap aan de randen van de dorpen kan worden versterkt door zichtlijnen vanuit het dorp te realiseren. Daarnaast moet de belevingswaarde van het water worden versterkt. Omdat de oevers in de dorpskommen een beeldbepalend element vormen binnen het openbaar gebied is het intensieve oevergebruik uit ruimtelijk oogpunt ongewenst. Het streven is er dan ook op gericht het oevergebruik te beperken en te waarborgen dat de oever zorgvuldig en representatief is ingericht. De arken moeten in hun vorm en schaal passen bij en bijdragen aan de dorpsrand als overgang van dorp naar landschap. In hun ordening moeten ze bijdragen aan de ritmiek, richtlijnen en aanwezige structuren van het bestaande dorp en landschap.

3.2 OBJECTCRITERIA

De belangrijkste onderdelen van een ark zijn hieronder schematisch aangegeven.

3.2.1 Casco

Ook in deze categorie moeten de verschillende onderdelen van de ark in hun volume, materiaal, kleur en vormgeving met elkaar in overeenstemming zijn, zodat een evenwichtig geheel ontstaat.

a) Het casco is van metaal of beton en heeft een eenvoudige rechthoekige hoofdvorm.
b) Het casco is gesloten van karakter, zonder grote openingen.
c) Alleen zeer ondergeschikte ingrepen in het casco zijn toegestaan. Het volume en de vorm van het casco moet grotendeels intact en zichtbaar blijven.
d) De opbouw mag de buitenmaten van het casco nergens overschrijden. De vorm van het casco mag door een eventuele aanbouw aan de ark niet te veel afwijken van het bestaande casco.

3.2.2 Wanden van de opbouw

Ook arken zijn (te) vaak vormgegeven als een gesloten wand aan de straatzijde. Net als gebouwen mogen de wanden van arken niet volledig gesloten zijn.

a) Aan de straatzijde en de waterzijde moeten de wanden voor minimaal 15% en maximaal 50% van het oppervlak transparant zijn.
b) Vorm en plaatsing van de ramen moeten in onderlinge verhouding en als onderdeel van een totaalbeeld van de ark worden gekozen. Door de ramen bijvoorbeeld op één lijn te plaatsen en identiek van vorm en afmeting te maken, kunnen ze passend worden gemaakt als onderdeel van de compositie van het geheel.

3.2.3 Dak en boeiboord

Het dak is een belangrijk element in de vormgeving van arken, zeker als men er van de straat af bovenop kijkt.

a) Het dak mag in de dwarsrichting licht gebogen of hellend zijn. De maximale helling is 15 graden. Een lessenaarsdak met een maximale hellingshoek van 15 graden is toegestaan, onder voorwaarde dat de hoge zijde aan de waterkant ligt.
b) Boeiboorden mogen maximaal 10 centimeter hoog zijn.
c) Platte dakramen zijn toegestaan, met een maximale hoogte van 10 centimeter boven het dakvlak.

3.2.4 Hoogte opbouw

Bij voorkeur bestaat de opbouw uit één volume met één gelijke hoogte. Als er sprake is van een opbouw met verschillende dakhoogten moet de massaopbouw evenwichtig zijn.

a) Bij voorkeur niet meer dan twee verschillende dakhoogten.
b) De vorm en plaatsing van ramen is in goede verhouding met de hoogte opbouw.
c) Bij voorkeur zijn de daken van verschillende hoogte van hetzelfde type (bijvoorbeeld allebei plat) en hebben eenzelfde opmaak, zoals gelijke boeiboorden en overstekken.

3.2.5 Materiaal- en kleurgebruik

a) Het dak moet in hout of metaal worden uitgevoerd. Golfplaat en andere goedkoop ogende materialen zijn niet toegestaan. Bitumen is toegestaan mits deze dakbedekking zeer zorgvuldig wordt aangebracht. Extensieve groene daken zijn toegestaan, mits zorgvuldig gedetailleerd.
b) Wanden moeten in hout, metaal of hoogwaardige kunststof worden uitgevoerd. Andere materialen, zoals plaatmateriaal, volkernplaat of andere kunststof zijn niet toegestaan.
c) De onderbouw (casco) moet van beton of metaal zijn.
d) De onderbouw en de wanden van de opbouw moeten in gedekte, terughoudende kleuren worden uitgevoerd.
e) Ramen, kozijnen en deuren worden uitgevoerd in hout, metaal of hoogwaardige kunststof.

3.2.6 Overige criteria

a) Het totaalbeeld moet een evenwichtige compositie van volumes vormen en in zijn vormgeving, materiaal en kleur passen in zijn omgeving.
b) (Terras)hekken, toegevoegde terrassen, kooien en dergelijke zijn niet toegestaan.
c) Andere noodzakelijke toevoegingen, zoals schoorstenen moeten door hun maatvoering en vormgeving passen in het totaalbeeld van de ark. Toevoegingen mogen het beeld niet domineren.
d) Balkons en terrassen zijn alleen toegestaan aan de korte zijde of aan de aan de lange zijde (waterkant) als loggia. Deze terrassen zijn niet op het dak van de ark toegestaan.

3.2.7 Bebouwing op de wal

Op sommige plekken staat het bestemmingsplan enige bebouwing toe op de wal. De eventuele bebouwing op de wal dient ondergeschikt te zijn aan de ark en terughoudend in vormgeving, materiaal en kleur.

a) Bebouwing bestaat bij voorkeur uit één materiaalsoort: hout, metaal of hoogwaardige kunststof.
b) Bebouwing is netjes en strak gedetailleerd.
c) Kleur is óf de naturelkleur van hout óf een donkere gedekte tint in reeks van grijzen en groenen.
d) Boeiboorden en eventuele dakgoten zijn bescheiden van formaat.
e) Eventuele regenwaterafvoerpijpen zijn bij voorkeur niet in het zicht.

3.3 EXTRA CRITERIA

3.3.1 Extra criteria ramen en deuren in een bestaande romp of opbouw

1. Plaatsing en vorm: Vorm en plaatsing ramen en/of deuren in één lijn met bestaande ramen en deuren.
2. Materiaalgebruik: Hout of metaal. Kunststof is niet toegestaan.
3. Kleur: Als bestaand(e) raam of deur.

3.3.2 Extra criteria dakramen en dakluiken in een bestaand dak

3.3.2.1 Dakramen

1. Plaatsing: Vlak in het dak (maximaal 10cm hoog).
2. Materiaalgebruik: Gelijk aan het bestaande te vervangen dakraam.
3. Kleur: Helder glas, geen kunststof.

3.3.2.2 Dakluiken

1. Plaatsing: Vlak in het dak.
2. Materiaalgebruik: Gelijk aan het te vervangen dakluik.
3. Kleur: Gelijk aan kleur dak.

3.3.3 Extra criteria zonnecollectoren/zonnepanelen en schotelantennes

3.3.3.1 Zonnecollectoren/zonnepanelen

1. Meerdere zonnecollectoren/zonnepanelen moeten op een horizontale lijn gerangschikt worden.
2. De gezamenlijke breedte van de zonnecollectoren/zonnepanelen mag niet meer dan 1/3 van de beschikbare dakvlakbreedte bedragen.

3.3.3.2 Schotelantennes

1. Schotelantennes moeten aan de kopse zijde van de ark worden geplaatst.
2. De schotel moet zo klein mogelijk zijn.
3. De schotel moet ze worden voorzien van een terughoudende kleur.

4 BEGRIPPENLIJST

Balkon Open platform of uitbouw, voorzien van een balustrade en toegankelijk via een deur uit de daaraan grenzende binnenruimte.
Bestemmingsplan Door het gemeente bestuur opgesteld plan, op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, dat de bestemming van een bepaald gebied aangeeft.
Bitumen Zwart plastisch aardolie product (asfalt).
Boeiboord Een (houten) dakrand afwerking; een opstaande kant van een dakgoot.
Casco De kale romp van een ark.
Daklicht Lichtopening in een dak, zie dakraam.
Dakraam Raam in de helling van een dakvlak, zie daklicht.
Golfplaat Plaat gemaakt van gegolfd ijzer.
Kooi Een vrijstaand afgesloten hok op het dek.
Kopse zijde Korte zijde van een ark
Kozijn In een wand gemonteerd raamwerk ter omlijsting van een venster of deuropening.
Lessenaarsdak Een dak dat op de wijze van een lessenaar helt.
Loggia Een inpandig overdekt balkon, een schaduwrijk onderdeel in de gevel van een ark.
Onderbouw De romp van een ark, ook casco genoemd.
Opbouw Het deel van de kajuit dat boven het dek is uitgebouwd (om voldoende stahoogte te creëren); alles wat zich boven het dek bevindt waarin gewoond kan worden.
Romp Lichaam van een schip, van mastwerk en tuigage ontbloot.
Schotelantenne Antenne in de vorm van schotel waarmee door satelliet uitgezonden tv signalen kunnen worden opgevangen.
Steenstrip Strip van metselsteen dat tegen een vlakke muur of wand kan worden bevestigd.
Terras Een (hoger gelegen) speciaal gebouwde oppervlakte, die ingericht is als loop- of zitplaats, bijvoorbeeld een plankenconstructie op een dak of luikenkap, al dan niet met hekwerken omringd.
Uitbouw Hetgeen aan de buitenzijde van een ark is gebouwd of bevestigd ter vergroting van de woonruimte of in gebruik als opslag of terras.
Volkernbeplating Hardkunststofmateriaal.
Waterlijn Grens tussen het gedeelte onder water en dat erboven als de ark rechtop ligt.

Zienswijze 1

[redacted]

Gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Verzonden per e-mail aan: gemeente@leeuwarden.nl en selma.mollema@leeuwarden.nl

[redacted] 24 april 2020

Betreft: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden - Arken en woonschepen’

Geachte College,

Als eigenaar van een recreatie-ark gelegen aan het Biggemar te Grou stuur ik u hierbij mijn zienswijze omtrent het ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden - Arken en woonschepen’.

Het adres van de recreatie-ark is Burd 8001 9001 ZV Grou. Ik ben ook eigenaar van het aanliggende perceel dat kadastraal bekend staat als GROUW sectie C nummer 1572.
In de ‘Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen’ staat abusievelijk vermeld dat er geen erf is. Gaarne verzoek ik u om uw registratie te corrigeren en mij daarvan de bevestiging te sturen.

Hartelijk dank,

Hoogachtend,

[redacted]

Zienswijze 2

[redacted]

Gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Per email: gemeente@leeuwarden.nl

[redacted] 13 mei 2020

Geacht College,

Als eigenaar van een recreatie-ark gelegen aan het Biggemar te Grou stuur ik u hierbij mijn zienswijze omtrent het ontwerpbestemmingsplan “Leeuwarden-Arken en woonschepen”.

Het adres van voornoemde ark is Burd 8002, 9001 ZV Grou.
Ik ben tevens eigenaar van het aanliggende perceel, bestaande uit grond en een dijk en kadastraal bekend als Grouw sectie C 1041.
In “Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen” staat ten onrechte vermeld dat er geen erf is.
Ik verzoek u om uw registratie te corrigeren met de vermelding van “tuin/erf”.

Hoogachtend,

[redacted]

Zienswijze 3

[redacted]

Gemeente Leeuwarden
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Verzonden per e-mail op aan: gemeente@leeuwarden.nl en selma.mollema@leeuwarden.nl

[redacted] 4 mei 2020

Betreft: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden - Arken en woonschepen’

Geachte College,

Als eigenaar van een recreatie-ark gelegen aan het Biggemar te Grou stuur ik u hierbij mijn zienswijze omtrent het ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden - Arken en woonschepen’.

Het adres van de recreatie-ark is Burd 8004 9001 ZV Grou. Ik ben ook eigenaar van het aanliggende perceel dat kadastraal bekend staat als GROUW sectie C nummer 1575.
In de ‘Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen’ staat abusievelijk vermeld dat er geen erf is. Gaarne verzoek ik u om uw registratie te corrigeren.

Hartelijk dank,

Hoogachtend,

[redacted]

Zienswijze 4

Gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Verzonden per e-mail op 26 april aan: gemeente@leeuwarden.nl en selma.mollema@leeuwarden.nl

[redacted] 26 april 2020

Betreft: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'

Geachte College,

Als eigenaar van een recreatie-ark gelegen aan het Biggemar te Grou stuur ik u hierbij mijn zienswijze omtrent het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'.

Het adres van de recreatie-ark is Burd 8005 9001 ZV Grou. Mijn echtgenote en ik zijn ook eigenaar van het aanliggende perceel dat kadastraal bekend staat als GROUW sectie C nummer 1926.
In de 'Bijlage 1 Inventarisatie van arken en woonschepen' staat abusievelijk vermeld dat er geen erf is. Gaarne verzoek ik u om uw registratie te corrigeren.

Hartelijk dank,

[redacted]

Zienswijze 5 t/m 9 (identieke zienswijzen)
Bijlagen 1 en 2 éénmaal bijgevoegd

From: [redacted]
Date: 21 May 2020 12:40:22 +0200
To: "Gemeente Leeuwarden" <gemeente@leeuwarden.nl>
Subject: Ontwerp bestemmingsplan woonarken
Attachments: Zienswijze Ket.pdf, Bijlage 1 verklaring van geen bedenking en besluit dd24042019.pdf, Bijlage 2 Landschapsplan De Burd Grou_.pdf

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Aan de gemeenteraad van de gemeente Leeuwarden.

Geachte raad,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in tegen het ontwerpbestemmingsplan ‘ Leeuwarden – Arken en woonschepen’ en Het ontwerp ‘Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken’.
De bijlagen behorende bij mijn zienswijze vindt u als bijlagen 1 en 2 bij deze email.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Gemeente Leeuwarden

t.a.v. de gemeenteraad

Postbus 21000

8900 JA Leeuwarden.

[redacted]

Datum: 22 mei 2020

Onderwerp: Zienswijze tegen:

- Het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01.
- Het ontwerp 'Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken'

Geachte gemeenteraad,

Hierbij dien ik, [redacted] mede-eigenaar van recreatie ark De Twee Gebroeders te Grou, een zienswijze in tegen het ontwerpbestemmingsplan '*Leeuwarden - Arken en woonschepen*'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01 en het ontwerp '*Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken*', zoals ter inzage gelegd op 16 april 2020. Volgens de Toelichting hebben het ontwerpbestemmingsplan Arken en woonschepen en de bijbehorende ontwerp-welstandsrichtlijnen Arken betrekking op een bestaande situatie en zijn zij onder meer bedoeld om het verlenen van omgevingsvergunningen voor het (ver)bouwen van recreatie-arken mogelijk te maken. In dit kader wijs ik erop dat de gemeenteraad en het college besluiten hebben genomen op grond waarvan drie recreatie-arken – wegens stedenbouwkundige herontwikkeling – kunnen worden verplaatst van de Minne Finne naar de Burd te Grou.

De gemeenteraad heeft op 24 april 2019 een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou (adres: Burd 8025/8026/8027, 9001 ZV Grou) (bijlage 1). In samenhang daarmee zijn door het college omgevingsvergunningen verleend voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou, voor het fysiek mogelijk maken daarvan en voor het aanleggen van walbeschoeiingen met aanlegvoorzieningen, met, respectievelijk, nummers: 11026949, 11033641 en 11029204. In de inventarisatielijst arken en woonschepen (Bijlage 1 bij de Toelichting) wordt daarnaar verwezen. Ik stel echter vast dat de rechtspositie van de eigenaren van desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken daardoor niet voldoende gewaarborgd wordt.

In de eerste plaats gaat het ontwerpbestemmingsplan voor recreatiearken van zeer beperkende dimensies uit. Volgens artikel 3.2, sub b, mag de lengte van een recreatie-ark niet meer dan 17 m bedragen, mag de breedte van een recreatie-ark niet meer dan 6 m bedragen, mag de bouwhoogte van een recreatie-ark niet meer dan 3 m bedragen en mag de oppervlakte van een recreatie-ark niet meer dan 65 m² bedragen. Ik teken daarbij aan dat deze dimensies onderling inconsistent zijn – de bij de maximale lengte en breedte behorende maximale oppervlakte is namelijk 102 m².

In de tweede plaats wordt met de verleende omgevingsvergunningen afgeweken van het bestemmingsplan Buitengebied Boarnsterhim 2008, dat door het ontwerpbestemmingsplan wordt vervangen. Met het oog op het rechtszekerheidsbeginsel verdient het dan ook de voorkeur om de inhoud van deze omgevingsvergunningen als zodanig in het ontwerpbestemmingsplan op te nemen, zodat de juridische status van de drie recreatiearken, hun ligplaatsen en de bijbehorende tuinen/erven in het ontwerpbestemmingsplan zelf gewaarborgd wordt. Voor zover de inventarisatielijst arken en woonschepen daarbij wordt gehanteerd, dient deze op duidelijke wijze te worden gekoppeld aan de regels.

De rechtspositie van de eigenaren van de desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken wordt evenmin voldoende gewaarborgd door verwijzingen in de regels naar bestaande situaties, op een bepaald moment aanwezige eigenschappen of het in artikel 12 neergelegde overgangsrecht. Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-welstandsrichtlijnen dienen derhalve op de volgende punten te worden aangepast, conform plantekening en omschrijving in bijlage 2: *De Burd Grou / Stedenbouwkundig en landschapsplan – Oktober 2018* (dit document maakt onderdeel uit van omgevingsvergunning nr. 11026949). Ik merk daarbij op dat de maatvoeringen op de plankaart ter plaatse van de betrokken locaties op de Burd 8025/8026/8027 onduidelijk zijn weergegeven en niet overeenstemmen met artikel 3.2, sub b.

(1) Op-/over te nemen maatvoeringen (en daaruit voortvloeiende oppervlaktes) van de drie recreatie-arken:

- Recreatie-ark Burd 8025: L 14 X B 4 X H 3,5 m / 56 m² oppervlakte; [waarbij wordt bepaald dat de maximale breedte 6 m en de maximale lengte 20 m bedraagt];
- Recreatie-ark Burd 8026: L 29 X B 7 X H 6 meter / 203 m² oppervlakte; deze recreatie-ark heeft twee woonlagen;
- Recreatie-ark Burd 8027: L 18 x B 6 X H 3,5 meter / 108 m² oppervlakte;

(2) Op-/overnemen van een berging van 20 m² met terras van tegels per recreatie-ark;

(3)-Voor verdere detaillering en materialisering inzake steigers, vlonders, perceelinrichting, tuinafscheidingen en oeverbescherming verwijs ik graag naar de omschrijving in bijlage 2.

Ik verzoek u bovenstaande specificaties in de ‘Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken’ waar nodig aan te passen c.q. te verwerken.

Zoals hierboven aangegeven hangen de verleende omgevingsvergunningen samen met de stedenbouwkundige herontwikkeling van de Minne Finne. Uit de plankaart behorende bij het ontwerpbestemmingsplan en de Inventarisatielijst arken en woonschepen blijkt dat de arken met adres Meersweg 1001/1003/1005 worden verplaatst naar een andere locatie en dat onder meer wordt geregeld dat er aan de Meersweg-locatie ‘geen ligplaats ark meer’ zal zijn. De concept-plankaart toont op deze locatie dan ook de bestemming ‘WA’ (water) en niet meer de bestemmingen ‘WL’ (= 1 x

woonschepenligplaats) en ‘SR-WLR’ (= 2 x woonschepenligplaats-recreatief). Deze uitbestemming moet logischerwijs gekoppeld zijn aan de inbestemming op de Burd zoals bovenstaand omschreven.

Omdat deze uitbestemming en inbestemming met elkaar samenhangen en de inbestemming op de Burd, zoals hierboven is aangegeven, nog niet afdoende geregeld is, stel ik mij op het standpunt dat pas akkoord wordt gegaan met het uitbestemmen van de arkenligplaatsen aan de Meersweglocatie, wanneer er sprake is van een definitieve en onaantastbare inbestemming voor de drie arken aan de Burd, zodat de bijbehorende rechten door dit bestemmingsplan gewaarborgd worden. Ik verzoek u derhalve in het kader van consistentie van uw beleid, het ontwerpbestemmingplan overeenkomstig deze zienswijze zodanig te wijzigen dat de rechtspositie van eigenaren van de drie recreatie-arken en de betrokken percelen aan de Burd definitief geregeld en gewaarborgd wordt.

Met vriendelijke groet,

Bijlage 1
Bijlage 2

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Verklaring van geen bedenkingen voor het planologisch maken van drie recreatiearken bij De Burd nabij Grou.
Zaaknummer: Z206475-2019

Aan de gemeenteraad.

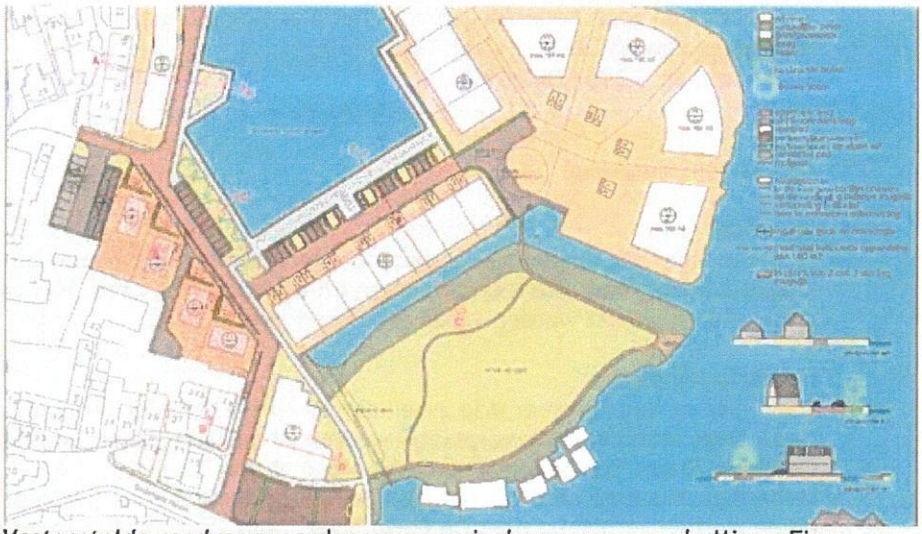
Inleiding
Er is een aanvraag omgevingsvergunning ingediend voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatiearken bij de Burd nabij Grou. Het gaat om arken die verplaatst worden vanaf de Minne Finne in Grou.

Beschrijving plan
Sinds jaar en dag liggen er drie arken aan de Minne Finne in het centrum van Grou. Deze arken moeten verplaatst worden in verband met de woningbouw op de Minne Finne. Ten behoeve van deze woningbouw heeft u stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen vastgesteld. De arken worden verplaatst naar De Burd, waar reeds steigers voor recreatief gebruik aanwezig zijn. Op de locatie De Burd worden daartoe 3 permanente ligplaatsen voor recreatiearken gecreëerd.

Bestaande arken aan de Minne Finne

Gemeente Leeuwarden
Behoort bij het besluit van burgemeester en wethouders van Leeuwarden d.d.
- 2 MEI 2019
nummer 11026949

Vastgestelde randvoorwaarden voor woningbouw aan o.a. de Minne Finne

Planologische situatie
Dit verzoek is in strijd met het ter plekke geldende bestemmingsplan Buitengebied 2008 aangezien de arken en de tuinen met bijgebouwen in strijd zijn met de gebruiks- en bouwbepalingen van het bestemmingsplan.

Afwijkingsmogelijkheid
Wij kunnen medewerking verlenen aan dit verzoek door af te wijken van het bestemmingsplan op grond van artikel 2.12 lid 1 onder a sub 3° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). In het kader van deze afwijkingsprocedure (buitenplanse grote afwijking) is op grond van artikel 6.5 lid 1 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) ook een 'verklaring van geen bedenkingen' van uw gemeenteraad vereist.

Nieuwe locatie arken

Projectenlijst
Op grond van de Wabo is het college het bevoegd orgaan voor het afgeven van de omgevingsvergunning maar er is ook een 'verklaring van geen bedenkingen' van de gemeenteraad vereist. De gemeenteraad heeft een lijst van projecten vastgesteld waarvoor een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist. De aanvraag past niet binnen deze vastgestelde projectenlijst omdat deze lijst niet voorziet in het planologisch mogelijk maken van recreatiearken.

Overwegingen
De verplaatsing van de arken hangt samen met de nieuwbouw op de Minne Finne en de opwaardering van het centrum van Grou. De nieuwe plek van de arken is zorgvuldig tot stand gekomen in overleg met de provincie Fryslân. De arken worden landschappelijk goed ingepast en er worden eisen gesteld aan de terreininrichting waardoor de natuurlijke setting in belangrijke mate in stand blijft. Ook anderszins (bijvoorbeeld ecologisch en milieutechnisch) bestaan er geen bezwaren tegen het initiatief.

Risico's
Voor de gemeente zijn er geen juridische en/of financiële risico's verbonden aan de afgifte van de verklaring van geen bedenkingen en het verlenen van de omgevingsvergunning. De ambtelijke kosten worden vergoed en het risico van planschade ligt bij de initiatiefnemer. De overige ambtelijke kosten worden gedekt door de leges. Alle kosten en risico's liggen bij de initiatiefnemer.

Ter inzage
De aanvraag met de ontwerpverklaring van geen bedenkingen en de ontwerp-omgevingsvergunning heeft in het kader van de planologische procedure voor een periode van zes weken ter visie gelegen. Binnen de ter visie termijn is één zienswijze ingediend.
Blijkens de ruimtelijke onderbouwing en de 'Reactie- en antwoordnota planologisch mogelijk maken recreatiearken bij De Burd nabij Grou' is er geen aanleiding, om als gevolg van deze zienswijzen, goedkeuring aan het plan te onthouden.

Wij stellen u voor om een verklaring van geen bedenkingen conform artikel 6.5, lid 1 Besluit omgevingsrecht af te geven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatiearken bij de Burd nabij Grou.

Vervolgacties
Na de afgifte van de verklaring van geen bedenkingen zal de omgevingsvergunning worden verleend. De verlening van de omgevingsvergunning zal formeel worden bekendgemaakt, waarna de mogelijkheid bestaat voor beroep en hoger beroep.

Leeuwarden, 26 februari 2019

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester, R.F. Dijkstra

secretaris.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Verklaring van geen bedenkingen voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatiearken aan de Burd nabij Grou.

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 februari 2019 (Z206475-2019);

BESLUIT:

een verklaring van geen bedenkingen conform artikel 6.5 lid 1 van het Besluit omgevingsrecht, afgeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatiearken aan de Burd nabij Grou.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 24 april 2019,

voorzitter,

griffier.

Gemeente Leeuwarden
Behoort bij het besluit van
burgemeester en wethouders van
Leeuwarden d.d.

- 2 MEI 2019

nummer 11026949

Gemeente Leeuwarden
Behoort bij het besluit van
burgemeester en wethouders van
Leeuwarden d.d.
- 2 MEI 2019
nummer 11026949

POUDEROYEN
compagnons
vormgeving van stad en land

DE BURD - GROU

Stedenbouwkundig en landschapsplan - oktober 2018

POUDEROYEN
compagnons
vormgeving van stad en land

Stedenbouwkundig en landschapsplan

De Burd te Grou

Project 251.002

in Leander van Berkel bnt

Oktober 2018

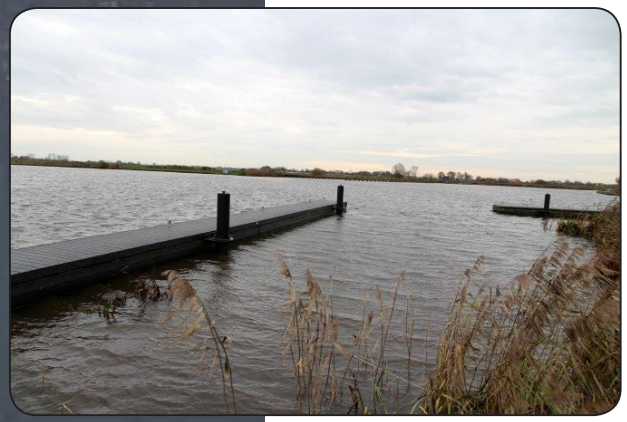

Aanwezig dijkje in landschap

Open ruimtes in het riet bieden ruimte voor ‘tuinen’

Vrij uitzicht over het water

Riet en gras als basis voor de tuinen,
landschappelijk hek als afscheding tussen de tuinen

Wilgen zorgen voor afscheiding tussen de tuinen en brengen beschutting in dit open landschap

De schuur in de tuin krijgt een
hellend sedum of grasdak

Stedenbouwkundige opzet woonboten
Locatie De Burd, Grou

De drie woonboten komen te liggen langs een groene landtong nabij het vakantiepark Djerreblom. Uitgangspunten voor de inrichting van het gebied zijn:

- 3 private tuinen van 700 tot 1.350 m2;
- De tuinen moeten hun landschappelijke karakter behouden;
- Een aanlegsteiger per woonboot;
- Een boothellinkje per woonboot;
- Berging van 20 m2 met een schuin sedumdak;
- Bij de berging een terrasje van tegels;
- Alle overige paden halfverharding of grasbetontegels;
- Rondom de tuinen, behalve aan de waterkant komt een bescheiden bij het landschap passende tuinafscheiding;
- Het terrein wordt zo min mogelijk aangetast en behoud in basis zijn natuurlijke karakter;
- Het binnengebied blijft gehandhaafd als vochtig hooiland. Er komt hier een extensief maaibeheer op.

Ruimtelijk zijn de drie tuinen opgenomen in het bestaande landschap. Drie grasvelden omsloten door brede randen van riet. Tussen de tuinen vormen bosjes van wilg de afscheiding tussen de tuinen. Het dijkje en het water vormen een natuurlijke begrenzing van de tuinen.

In elke tuin staat een berging van 20 m2. Deze hebben een groen sedum- of grasdak en zijn landschappelijk ingepast met groepjes wilgen.

De woonboten liggen in een open plek in het riet waardoor er vanuit de tuin een relatie ontstaat met de woonboot en het water.

De oevers met stortsteen blijven gehandhaafd als overgang tussen water en land. Indien nodig wordt deze aangevuld. Ter hoogte van de ligplaatsen van de arken komen betonnen damwanden waardoor de arken veel meer en dichter in de oever kunnen worden gelegd dan dat dit bij het gebruik van een stortstenen talud het geval zou zijn. E.e.a. om de zichtbaarheid van de arken t.o.v. de op afstand gelegen recreatiewoningen nog meer te beperken en deze op natuurlijke wijze in het landschap te laten opgaan.

Gemeente Leeuwarden

t.a.v. de gemeenteraad

Postbus 21000

8900 JA Leeuwarden.

Datum: 22 mei 2020

Onderwerp: Zienswijze tegen:

- Het ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden - Arken en woonschepen’; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01.
- Het ontwerp ‘Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken’

Geachte gemeenteraad,

Hierbij dien ik een zienswijze in tegen het ontwerpbestemmingsplan ‘*Leeuwarden - Arken en woonschepen*’; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01 en het ontwerp ‘*Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken*’, zoals ter inzage gelegd op 16 april 2020. Volgens de Toelichting hebben het ontwerpbestemmingsplan Arken en woonschepen en de bijbehorende ontwerp-welstandsrichtlijnen Arken betrekking op een bestaande situatie en zijn zij onder meer bedoeld om het verlenen van omgevingsvergunningen voor het (ver)bouwen van recreatie-arken mogelijk te maken. In dit kader wijs ik erop dat de gemeenteraad en het college besluiten hebben genomen op grond waarvan drie recreatie-arken – wegens stedenbouwkundige herontwikkeling – kunnen worden verplaatst van de Minne Finne naar de Burd te Grou.

De gemeenteraad heeft op 24 april 2019 een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou (adres: Burd 8025/8026/8027, 9001 ZV Grou) (bijlage 1). In samenhang daarmee zijn door het college omgevingsvergunningen verleend voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou, voor het fysiek mogelijk maken daarvan en voor het aanleggen van walbeschoeiingen met aanlegvoorzieningen, met, respectievelijk, nummers: 11026949, 11033641 en 11029204. In de inventarisatielijst arken en woonschepen (Bijlage 1 bij de Toelichting) wordt daarnaar verwezen. Ik stel echter vast dat de rechtspositie van de eigenaren van desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken daardoor niet voldoende gewaarborgd wordt.

In de eerste plaats gaat het ontwerpbestemmingsplan voor recreatiearken van zeer beperkende dimensies uit. Volgens artikel 3.2, sub b, mag de lengte van een recreatie-ark niet meer dan 17 m bedragen, mag de

breedte van een recreatie-ark niet meer dan 6 m bedragen, mag de bouwhoogte van een recreatie-ark niet meer dan 3 m bedragen en mag de oppervlakte van een recreatie-ark niet meer dan 65 m² bedragen. Ik teken daarbij aan dat deze dimensies onderling inconsistent zijn – de bij de maximale lengte en breedte behorende maximale oppervlakte is namelijk 102 m².

In de tweede plaats wordt met de verleende omgevingsvergunningen afgeweken van het bestemmingsplan Buitengebied Boarnsterhim 2008, dat door het ontwerpbestemmingsplan wordt vervangen. Met het oog op het rechtszekerheidsbeginsel verdient het dan ook de voorkeur om de inhoud van deze omgevingsvergunningen als zodanig in het ontwerpbestemmingsplan op te nemen, zodat de juridische status van de drie recreatiearken, hun ligplaatsen en de bijbehorende tuinen/erven in het ontwerpbestemmingsplan zelf gewaarborgd wordt. Voor zover de inventarisatielijst arken en woonschepen daarbij wordt gehanteerd, dient deze op duidelijke wijze te worden gekoppeld aan de regels.

De rechtspositie van de eigenaren van de desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken wordt evenmin voldoende gewaarborgd door verwijzingen in de regels naar bestaande situaties, op een bepaald moment aanwezige eigenschappen of het in artikel 12 neergelegde overgangsrecht. Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-welstandsrichtlijnen dienen derhalve op de volgende punten te worden aangepast, conform plantekening en omschrijving in bijlage 2: *De Burd Grou / Stedenbouwkundig en landschapsplan – Oktober 2018* (dit document maakt onderdeel uit van omgevingsvergunning nr. 11026949). Ik merk daarbij op dat de maatvoeringen op de plankaart ter plaatse van de betrokken locaties op de Burd 8025/8026/8027 onduidelijk zijn weergegeven en niet overeenstemmen met artikel 3.2, sub b.

(1) Op-/over te nemen maatvoeringen (en daaruit voortvloeiende oppervlaktes) van de drie recreatie-arken:

- Recreatie-ark Burd 8025: L 14 X B 4 X H 3,5 m / 56 m² oppervlakte; [waarbij wordt bepaald dat de maximale breedte 6 m en de maximale lengte 20 m bedraagt];
- Recreatie-ark Burd 8026: L 29 X B 7 X H 6 meter / 203 m² oppervlakte; deze recreatie-ark heeft twee woonlagen;
- Recreatie-ark Burd 8027: L 18 x B 6 X H 3,5 meter / 108 m² oppervlakte;

(2) Op-/overnemen van een berging van 20 m² met terras van tegels per recreatie-ark;

(3) Voor verdere detaillering en materialisering inzake steigers, vlonders, perceelinrichting, tuinafscheidingen en oeverbescherming verwijs ik graag naar de omschrijving in bijlage 2.

Ik verzoek u bovenstaande specificaties in de ‘Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken’ waar nodig aan te passen c.q. te verwerken.

Zoals hierboven aangegeven hangen de verleende omgevingsvergunningen samen met de stedenbouwkundige herontwikkeling van de Minne Finne. Uit de plankaart behorende bij het ontwerpbestemmingsplan en de Inventarisatielijst arken en woonschepen blijkt dat de arken met adres Meersweg 1001/1003/1005 worden verplaatst naar een andere locatie en dat onder meer wordt geregeld dat er aan de Meersweg-locatie ‘geen ligplaats ark meer’ zal zijn. De concept-plankaart toont op deze locatie dan ook de bestemming ‘WA’ (water) en niet meer de bestemmingen ‘WL’ (= 1 x woonschepenligplaats) en ‘SR-WLR’ (= 2 x woonschepenligplaats-recreatief). Deze uitbestemming moet logischerwijs gekoppeld zijn aan de inbestemming op de Burd zoals bovenstaand omschreven.

Omdat deze uitbestemming en inbestemming met elkaar samenhangen en de inbestemming op de Burd, zoals hierboven is aangegeven, nog niet afdoende geregeld is, stel ik mij op het standpunt dat pas akkoord wordt gegaan met het uitbestemmen van de arkenligplaatsen aan de Meersweglocatie, wanneer er sprake is van een definitieve en onaantastbare inbestemming voor de drie arken aan de Burd, zodat de

bijbehorende rechten door dit bestemmingsplan gewaarborgd worden. Ik verzoek u derhalve in het kader van consistentie van uw beleid, het ontwerpbestemmingplan overeenkomstig deze zienswijze zodanig te wijzigen dat de rechtspositie van eigenaren van de drie recreatie-arken en de betrokken percelen aan de Burd definitief geregeld en gewaarborgd wordt.

Met vriendelijke groet,

Bijlage 1
Bijlage 2

Gemeente Leeuwarden

t.a.v. de gemeenteraad

Postbus 21000

8900 JA Leeuwarden.

[redacted]

Datum: 22 mei 2020

Onderwerp: Zienswijze tegen:

- Het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01.
- Het ontwerp 'Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken'

Geachte gemeenteraad,

Hierbij dien ik, [redacted] mede-eigenaar van recreatie De Yndyk te Grou, een zienswijze in tegen het ontwerpbestemmingsplan '*Leeuwarden - Arken en woonschepen*'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01 en het ontwerp '*Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken*', zoals ter inzage gelegd op 16 april 2020. Volgens de Toelichting hebben het ontwerpbestemmingsplan Arken en woonschepen en de bijbehorende ontwerp-welstandsrichtlijnen Arken betrekking op een bestaande situatie en zijn zij onder meer bedoeld om het verlenen van omgevingsvergunningen voor het (ver)bouwen van recreatie-arken mogelijk te maken. In dit kader wijs ik erop dat de gemeenteraad en het college besluiten hebben genomen op grond waarvan drie recreatie-arken – wegens stedenbouwkundige herontwikkeling – kunnen worden verplaatst van de Minne Finne naar de Burd te Grou.

De gemeenteraad heeft op 24 april 2019 een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou (adres: Burd 8025/8026/8027, 9001 ZV Grou) (bijlage 1). In samenhang daarmee zijn door het college omgevingsvergunningen verleend voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou, voor het fysiek mogelijk maken daarvan en voor het aanleggen van walbeschoeiingen met aanlegvoorzieningen, met, respectievelijk, nummers: 11026949, 11033641 en 11029204. In de inventarisatielijst arken en woonschepen (Bijlage 1 bij de Toelichting) wordt daarnaar verwezen. Ik stel echter vast dat de rechtspositie van de eigenaren van desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken daardoor niet voldoende gewaarborgd wordt.

In de eerste plaats gaat het ontwerpbestemmingsplan voor recreatiearken van zeer beperkende dimensies uit. Volgens artikel 3.2, sub b, mag de lengte van een recreatie-ark niet meer dan 17 m bedragen, mag de breedte van een recreatie-ark niet meer dan 6 m bedragen, mag de bouwhoogte van een recreatie-ark niet meer dan 3 m bedragen en mag de oppervlakte van een recreatie-ark niet meer dan 65 m² bedragen. Ik teken daarbij aan dat deze dimensies onderling inconsistent zijn – de bij de maximale lengte en breedte behorende maximale oppervlakte is namelijk 102 m².

In de tweede plaats wordt met de verleende omgevingsvergunningen afgeweken van het bestemmingsplan Buitengebied Boarnsterhim 2008, dat door het ontwerpbestemmingsplan wordt vervangen. Met het oog op het rechtszekerheidsbeginsel verdient het dan ook de voorkeur om de inhoud van deze omgevingsvergunningen als zodanig in het ontwerpbestemmingsplan op te nemen, zodat de juridische status van de drie recreatiearken, hun ligplaatsen en de bijbehorende tuinen/erven in het ontwerpbestemmingsplan zelf gewaarborgd wordt. Voor zover de inventarisatielijst arken en woonschepen daarbij wordt gehanteerd, dient deze op duidelijke wijze te worden gekoppeld aan de regels.

De rechtspositie van de eigenaren van de desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken wordt evenmin voldoende gewaarborgd door verwijzingen in de regels naar bestaande situaties, op een bepaald moment aanwezige eigenschappen of het in artikel 12 neergelegde overgangsrecht. Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-welstandsrichtlijnen dienen derhalve op de volgende punten te worden aangepast, conform plantekening en omschrijving in bijlage 2: *De Burd Grou / Stedenbouwkundig en landschapsplan – Oktober 2018* (dit document maakt onderdeel uit van omgevingsvergunning nr. 11026949). Ik merk daarbij op dat de maatvoeringen op de plankaart ter plaatse van de betrokken locaties op de Burd 8025/8026/8027 onduidelijk zijn weergegeven en niet overeenstemmen met artikel 3.2, sub b.

(1) Op-/over te nemen maatvoeringen (en daaruit voortvloeiende oppervlaktes) van de drie recreatie-arken:

- Recreatie-ark Burd 8025: L 14 X B 4 X H 3,5 m / 56 m² oppervlakte; [waarbij wordt bepaald dat de maximale breedte 6 m en de maximale lengte 20 m bedraagt];
- Recreatie-ark Burd 8026: L 29 X B 7 X H 6 meter / 203 m² oppervlakte; deze recreatie-ark heeft twee woonlagen;
- Recreatie-ark Burd 8027: L 18 x B 6 X H 3,5 meter / 108 m² oppervlakte;

(2) Op-/overnemen van een berging van 20 m² met terras van tegels per recreatie-ark;

(3)-Voor verdere detaillering en materialisering inzake steigers, vlonders, perceelinrichting, tuinafscheidingen en oeverbescherming verwijs ik graag naar de omschrijving in bijlage 2.

Ik verzoek u bovenstaande specificaties in de ‘Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken’ waar nodig aan te passen c.q. te verwerken.

Zoals hierboven aangegeven hangen de verleende omgevingsvergunningen samen met de stedenbouwkundige herontwikkeling van de Minne Finne. Uit de plankaart behorende bij het ontwerpbestemmingsplan en de Inventarisatielijst arken en woonschepen blijkt dat de arken met adres Meersweg 1001/1003/1005 worden verplaatst naar een andere locatie en dat onder meer wordt geregeld dat er aan de Meersweg-locatie ‘geen ligplaats ark meer’ zal zijn. De concept-plankaart toont op deze locatie dan ook de bestemming ‘WA’ (water) en niet meer de bestemmingen ‘WL’ (= 1 x

woonschepenligplaats) en ‘SR-WLR’ (= 2 x woonschepenligplaats-recreatief). Deze uitbestemming moet logischerwijs gekoppeld zijn aan de inbestemming op de Burd zoals bovenstaand omschreven.

Omdat deze uitbestemming en inbestemming met elkaar samenhangen en de inbestemming op de Burd, zoals hierboven is aangegeven, nog niet afdoende geregeld is, stel ik mij op het standpunt dat pas akkoord wordt gegaan met het uitbestemmen van de arkenligplaatsen aan de Meersweglocatie, wanneer er sprake is van een definitieve en onaantastbare inbestemming voor de drie arken aan de Burd, zodat de bijbehorende rechten door dit bestemmingsplan gewaarborgd worden. Ik verzoek u derhalve in het kader van consistentie van uw beleid, het ontwerpbestemmingplan overeenkomstig deze zienswijze zodanig te wijzigen dat de rechtspositie van eigenaren van de drie recreatie-arken en de betrokken percelen aan de Burd definitief geregeld en gewaarborgd wordt.

Met vriendelijke groet,

Bijlage 1
Bijlage 2

Gemeente Leeuwarden

t.a.v. de gemeenteraad

Postbus 21000

8900 JA Leeuwarden.

[redacted]

Datum: 22 mei 2020

Onderwerp: Zienswijze tegen:

- Het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01.
- Het ontwerp 'Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken'

Geachte gemeenteraad,

Hierbij dien ik, [redacted] mede-eigenaar van recreatie ark Kolhorn te Grou, een zienswijze in tegen het ontwerpbestemmingsplan '*Leeuwarden - Arken en woonschepen*'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01 en het ontwerp '*Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken*', zoals ter inzage gelegd op 16 april 2020. Volgens de Toelichting hebben het ontwerpbestemmingsplan Arken en woonschepen en de bijbehorende ontwerp-welstandsrichtlijnen Arken betrekking op een bestaande situatie en zijn zij onder meer bedoeld om het verlenen van omgevingsvergunningen voor het (ver)bouwen van recreatie-arken mogelijk te maken. In dit kader wijs ik erop dat de gemeenteraad en het college besluiten hebben genomen op grond waarvan drie recreatie-arken – wegens stedenbouwkundige herontwikkeling – kunnen worden verplaatst van de Minne Finne naar de Burd te Grou.

De gemeenteraad heeft op 24 april 2019 een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou (adres: Burd 8025/8026/8027, 9001 ZV Grou) (bijlage 1). In samenhang daarmee zijn door het college omgevingsvergunningen verleend voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou, voor het fysiek mogelijk maken daarvan en voor het aanleggen van walbeschoeiingen met aanlegvoorzieningen, met, respectievelijk, nummers: 11026949, 11033641 en 11029204. In de inventarisatielijst arken en woonschepen (Bijlage 1 bij de Toelichting) wordt daarnaar verwezen. Ik stel echter vast dat de rechtspositie van de eigenaren van desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken daardoor niet voldoende gewaarborgd wordt.

In de eerste plaats gaat het ontwerpbestemmingsplan voor recreatiearken van zeer beperkende dimensies uit. Volgens artikel 3.2, sub b, mag de lengte van een recreatie-ark niet meer dan 17 m bedragen, mag de breedte van een recreatie-ark niet meer dan 6 m bedragen, mag de bouwhoogte van een recreatie-ark niet meer dan 3 m bedragen en mag de oppervlakte van een recreatie-ark niet meer dan 65 m² bedragen. Ik teken daarbij aan dat deze dimensies onderling inconsistent zijn – de bij de maximale lengte en breedte behorende maximale oppervlakte is namelijk 102 m².

In de tweede plaats wordt met de verleende omgevingsvergunningen afgeweken van het bestemmingsplan Buitengebied Boarnsterhim 2008, dat door het ontwerpbestemmingsplan wordt vervangen. Met het oog op het rechtszekerheidsbeginsel verdient het dan ook de voorkeur om de inhoud van deze omgevingsvergunningen als zodanig in het ontwerpbestemmingsplan op te nemen, zodat de juridische status van de drie recreatiearken, hun ligplaatsen en de bijbehorende tuinen/erven in het ontwerpbestemmingsplan zelf gewaarborgd wordt. Voor zover de inventarisatielijst arken en woonschepen daarbij wordt gehanteerd, dient deze op duidelijke wijze te worden gekoppeld aan de regels.

De rechtspositie van de eigenaren van de desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken wordt evenmin voldoende gewaarborgd door verwijzingen in de regels naar bestaande situaties, op een bepaald moment aanwezige eigenschappen of het in artikel 12 neergelegde overgangsrecht. Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-welstandsrichtlijnen dienen derhalve op de volgende punten te worden aangepast, conform plantekening en omschrijving in bijlage 2: *De Burd Grou / Stedenbouwkundig en landschapsplan – Oktober 2018* (dit document maakt onderdeel uit van omgevingsvergunning nr. 11026949). Ik merk daarbij op dat de maatvoeringen op de plankaart ter plaatse van de betrokken locaties op de Burd 8025/8026/8027 onduidelijk zijn weergegeven en niet overeenstemmen met artikel 3.2, sub b.

(1) Op-/over te nemen maatvoeringen (en daaruit voortvloeiende oppervlaktes) van de drie recreatie-arken:

- Recreatie-ark Burd 8025: L 14 X B 4 X H 3,5 m / 56 m² oppervlakte; [waarbij wordt bepaald dat de maximale breedte 6 m en de maximale lengte 20 m bedraagt];
- Recreatie-ark Burd 8026: L 29 X B 7 X H 6 meter / 203 m² oppervlakte; deze recreatie-ark heeft twee woonlagen;
- Recreatie-ark Burd 8027: L 18 x B 6 X H 3,5 meter / 108 m² oppervlakte;

(2) Op-/overnemen van een berging van 20 m² met terras van tegels per recreatie-ark;

(3)-Voor verdere detaillering en materialisering inzake steigers, vlonders, perceelinrichting, tuinafscheidingen en oeverbescherming verwijs ik graag naar de omschrijving in bijlage 2.

Ik verzoek u bovenstaande specificaties in de 'Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken' waar nodig aan te passen c.q. te verwerken.

Zoals hierboven aangegeven hangen de verleende omgevingsvergunningen samen met de stedenbouwkundige herontwikkeling van de Minne Finne. Uit de plankaart behorende bij het ontwerpbestemmingsplan en de Inventarisatielijst arken en woonschepen blijkt dat de arken met adres Meersweg 1001/1003/1005 worden verplaatst naar een andere locatie en dat onder meer wordt geregeld dat er aan de Meersweg-locatie 'geen ligplaats ark meer' zal zijn. De concept-plankaart toont op deze locatie dan ook de bestemming 'WA' (water) en niet meer de bestemmingen 'WL' (= 1 x

woonschepenligplaats) en 'SR-WLR' (= 2 x woonschepenligplaats-recreatief). Deze uitbestemming moet logischerwijs gekoppeld zijn aan de inbestemming op de Burd zoals bovenstaand omschreven.

Omdat deze uitbestemming en inbestemming met elkaar samenhangen en de inbestemming op de Burd, zoals hierboven is aangegeven, nog niet afdoende geregeld is, stel ik mij op het standpunt dat pas akkoord wordt gegaan met het uitbestemmen van de arkenligplaatsen aan de Meersweglocatie, wanneer er sprake is van een definitieve en onaantastbare inbestemming voor de drie arken aan de Burd, zodat de bijbehorende rechten door dit bestemmingsplan gewaarborgd worden. Ik verzoek u derhalve in het kader van consistentie van uw beleid, het ontwerpbestemmingplan overeenkomstig deze zienswijze zodanig te wijzigen dat de rechtspositie van eigenaren van de drie recreatie-arken en de betrokken percelen aan de Burd definitief geregeld en gewaarborgd wordt.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Bijlage 1
Bijlage 2

From: [redacted]
Date: 24 May 2020 08:56:47 +0200
To: "Gemeente Leeuwarden" <gemeente@leeuwarden.nl>
Subject: Zienswijze tegen: ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'
Attachments: Bijlage 2 Landschapsplan De Burd Grou_.pdf, Bijlage 1 verklaring van geenbedenking en besluit dd 24042019.pdf

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Gemeente Leeuwarden
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Uitsluitend per email: gemeente@leeuwarden.nl
Onderwerp: Zienswijze tegen:
• Het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01.
• Het ontwerp 'Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken'
Geachte gemeenteraad,
Hierbij dien ik, als eigenaar van een arken-afmeerkavel op de Burd kadastraal bekend GROUW sectie E, nummer E516, een zienswijze in tegen het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden - Arken en woonschepen'; identificatiecode: NL.IMRO.0080.BPWARKENWSCHEPEN-OW01 en het ontwerp 'Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken', zoals ter inzage gelegd op 16 april 2020. Volgens de Toelichting hebben het ontwerpbestemmingsplan Arken en woonschepen en de bijbehorende ontwerp-welstandsrichtlijnen Arken betrekking op een bestaande situatie en zijn zij onder meer bedoeld om het verlenen van omgevingsvergunningen voor het (ver)bouwen van recreatie-arken mogelijk te maken. In dit kader wijs ik erop dat de gemeenteraad en het college besluiten hebben genomen op grond waarvan drie recreatie-arken – wegens stedenbouwkundige herontwikkeling – kunnen worden verplaatst van de Minne Finne naar de Burd te Grou.
De gemeenteraad heeft op 24 april 2019 een verklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou (adres: Burd 8025/8026/8027, 9001 ZV Grou) (bijlage 1). In samenhang daarmee zijn door het college omgevingsvergunningen verleend voor het planologisch mogelijk maken van drie recreatie-arken aan de Burd nabij Grou, voor het fysiek mogelijk maken daarvan en voor het aanleggen van walbeschoeiingen met aanlegvoorzieningen, met, respectievelijk, nummers: 11026949, 11033641 en 11029204. In de inventarisatielijst arken en woonschepen (Bijlage 1 bij de Toelichting) wordt daarnaar verwezen. Ik stel echter vast dat de rechtspositie van de eigenaren van desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken daardoor niet voldoende gewaarborgd wordt.
In de eerste plaats gaat het ontwerpbestemmingsplan voor recreatiearken van zeer beperkende dimensies uit. Volgens artikel 3.2, sub b, mag de lengte van een recreatie-ark niet meer dan 17 m bedragen, mag de breedte van een recreatie-ark niet meer dan 6 m bedragen, mag de bouwhoogte van een recreatie-ark niet meer dan 3 m bedragen en mag de oppervlakte van een recreatie-ark niet meer dan 65 m² bedragen. Ik teken daarbij aan dat deze dimensies onderling inconsistent zijn – de bij de maximale lengte en breedte behorende maximale oppervlakte is namelijk 102 m².

In de tweede plaats wordt met de verleende omgevingsvergunningen afgeweken van het bestemmingsplan Buitengebied Boarnsterhim 2008, dat door het ontwerpbestemmingsplan wordt vervangen. Met het oog op het rechtszekerheidsbeginsel verdient het dan ook de voorkeur om de inhoud van deze omgevingsvergunningen als zodanig in het ontwerpbestemmingsplan op te nemen, zodat de juridische status van de drie recreatiearken, hun ligplaatsen en de bijbehorende tuinen/erven in het ontwerpbestemmingsplan zelf gewaarborgd wordt. Voor zover de inventarisatielijst arken en woonschepen daarbij wordt gehanteerd, dient deze op duidelijke wijze te worden gekoppeld aan de regels.
De rechtspositie van de eigenaren van de desbetreffende percelen op de Burd en de drie recreatie-arken wordt evenmin voldoende gewaarborgd door verwijzingen in de regels naar bestaande situaties, op een bepaald moment aanwezige eigenschappen of het in artikel 12 neergelegde overgangsrecht. Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-welstandsrichtlijnen dienen derhalve op de volgende punten te worden aangepast, conform plantekening en omschrijving in bijlage 2: De Burd Grou / Stedenbouwkundig en landschapsplan – Oktober 2018 (dit document maakt onderdeel uit van omgevingsvergunning nr. 11026949). Ik merk daarbij op dat de maatvoeringen op de plankaart ter plaatse van de betrokken locaties op de Burd 8025/8026/8027 onduidelijk zijn weergegeven en niet overeenstemmen met artikel 3.2, sub b.
(1) Op-/over te nemen maatvoeringen (en daaruit voortvloeiende oppervlaktes) van de drie recreatie-arken:
- Recreatie-ark Burd 8025: L 14 X B 4 X H 3,5 m / 56 m² oppervlakte; [waarbij wordt bepaald dat de maximale breedte 6 m en de maximale lengte 20 m bedraagt, ook bij vervanging];
- Recreatie-ark Burd 8026: L 29 X B 7 X H 6 meter / 203 m² oppervlakte; deze recreatie-ark heeft twee woonlagen;
- Recreatie-ark Burd 8027: L 18 x B 6 X H 3,5 meter / 108 m² oppervlakte;
(2) Op-/overnemen van een berging van 20 m² met terras van tegels per recreatie-ark;
(3) Voor verdere detaillering en materialisering inzake steigers, vlonders, perceelinrichting, tuinafscheidingen en oeverbescherming verwijs ik graag naar de omschrijving in bijlage 2.
Ik verzoek u bovenstaande specificaties in de ‘Welstandsrichtlijnen Leeuwarden – Arken’ waar nodig aan te passen c.q. te verwerken.
Zoals hierboven aangegeven hangen de verleende omgevingsvergunningen samen met de stedenbouwkundige herontwikkeling van de Minne Finne. Uit de plankaart behorende bij het ontwerpbestemmingsplan en de Inventarisatielijst arken en woonschepen blijkt dat de arken met adres Meersweg 1001/1003/1005 worden verplaatst naar een andere locatie en dat onder meer wordt geregeld dat er aan de Meersweg-locatie ‘geen ligplaats ark meer’ zal zijn. De concept-plankaart toont op deze locatie dan ook de bestemming ‘WA’ (water) en niet meer de bestemmingen ‘WL’ (= 1 x woonschepenligplaats) en ‘SR-WLR’ (= 2 x woonschepenligplaats-recreatief). Deze uitbestemming moet logischerwijs gekoppeld zijn aan de inbestemming op de Burd zoals bovenstaand omschreven.
Omdat deze uitbestemming en inbestemming met elkaar samenhangen en de inbestemming op de Burd, zoals hierboven is aangegeven, nog niet afdoende geregeld is, stel ik mij op het standpunt dat pas akkoord wordt gegaan met het uitbestemmen van de arkenligplaatsen aan de Meersweglocatie, wanneer er sprake is van een definitieve en onaantastbare inbestemming voor de drie arken aan de Burd, zodat de bijbehorende rechten door dit bestemmingsplan gewaarborgd worden. Ik verzoek u derhalve in het kader van consistentie van uw beleid, het ontwerpbestemmingplan overeenkomstig deze zienswijze zodanig te wijzigen dat de rechtspositie van eigenaren van de drie recreatie-arken en de betrokken percelen aan de Burd definitief geregeld en gewaarborgd wordt.
Met vriendelijke groet,

Zienswijze 11

VERENIGING GROUWSTER WATERSPORT
Opgericht 3 januari 1935

Secretariaat: Sinia 6
9001LX Grou
E info@grouwsterwatersport.nl
www.grouwsterwatersport.nl

Zienswijze ontwerp bestemmingsplan Arken en woonschepen
Ter attentie van de Gemeenteraad Leeuwarden.

Grou, 25 mei 2020

Betreft: de ligplaats van drie woonarken aan de Burd te Grou.

In verband met verplaatsing van drie woonarken vanuit de kern Grou naar de Burd nabij Grou, en het bestemmingsplan Arken en woonschepen is de gemeente van voornemen de tuinen bij arken en woonschepen vast te leggen.

Graag willen wij wat betreft de arken die een plek krijgen aan de Burd het volgende onder de aandacht brengen:

Deze arken komen te liggen in een open gebied, waar de provincie een nieuwe doorgang heeft gerealiseerd via de Súderburds Wiid naar de Ee.
Met deze doorvaart is een stuk opengebroken waardoor een prachtig zeilwater is ontstaan.
Mede dankzij dit open karakter hebben zeilers geen last van luwten.
Echter door het verplaatsen van de arken krijgen zeilers wel weer last van enige luwte bij bepaalde windrichtingen.

Dat de arken verplaatst zijn/worden is een gegeven, waar bij de GWS geen bezwaar tegen is.
Echter ligt het in de bedoeling dat bij de arken een “tuin” aangelegd gaat worden met hoge bomen.

Deze begroeiing zal voor de meer luwte zorgen, waardoor het vrij zeilen in dit stuk water bij bepaalde windrichting niet meer mogelijk is.
Het zal bij de aanleg niet de bedoeling geweest zijn, dat dit mooie zeil water wat hier net aangelegd is voor een deel weer onbruikbaar gemaakt wordt door beplanting.

Wij hebben er dan ook bezwaar tegen dat bij de arken hogere beplanting komt dan de hoogte van de arken. Gerekend vanaf het water zal de beplanting niet hoger moeten zijn dan drie meter en tussen de arken zullen gaten in de beplanting moeten blijven zodat de wind er tussendoor kan.
Dat er beplanting rondom de arken komt is een goede zaak om deze te camoufleren in het landschap, echter een grote luwten veroorzaken de beplanting is voor ons als zeilers niet acceptabel.

[redacted]
Voorzitter van de GWS

Zienswijze 12

From: [redacted]
Date: 27 May 2020 09:57:22 +0200
To: "Gemeente Leeuwarden" <gemeente@leeuwarden.nl>
Subject: T.a.v. gemeenteraad :Regels voor tuinen bij arken en woonschepen

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

T.a.v. gemeenteraad

27 mei 2020

Zienswijze betreffende:
Ontwerp bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en Woonschepen

Geachte dames en heren leden van de gemeenteraad,

Wij geven u in overweging om in de regelgeving voor tuinen bij nieuwe ligplaatsen voor arken en woonschepen een beperking op te nemen voor de hoogte van de planten als maatregel tegen weidevogel predatie door roofvogels en om te voorkomen dat de zeilende recreatievaart hinder ondervindt van luwte.

Hoogachtend

[redacted]

Secretaris
Stichting Behoud Fries Cultuurlandschap

[redacted]

Zienswijze 13

Stichting Vlietvaardig
[redacted]

Gemeente Leeuwarden
t.a.v. de gemeenteraad

* PER E-MAIL VERZONDEN *

Leeuwarden, 26 mei 2020

Betreft: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan ‘Leeuwarden – Arken en woonschepen’

Geachte Raad,

Zoals bekend zet de stichting Vlietvaardig zich in voor de leefbaarheid van de Vlietzone. Zowel de Emmakade (Noordzijde), de Oostergrachtswal als de Oostersingel maken onderdeel uit van de Vlietzone, hetgeen met zich brengt dat wij met interesse kennis genomen hebben van het ontwerpbestemmingsplan Arken en Woonschepen. Hoewel er sprak is van een conserverend bestemmingsplan, is er o.i. wel aanleiding om het plan inhoudelijk te bekijken. Via dit plan worden een aantal relevante zaken geregeld en gereglementeerd voor de toekomst.

Allereerst wil de stichting de Raad waardering uitspreken voor de gedetailleerdheid van het plan, waarin tot op het niveau van het individuele schip, zoals de Stânfries en het pannenkoekenschip, is gekeken.

Daarnaast wil de stichting de raad complimenteren voor het feit dat uit de regels blijkt dat, voor zover er in een ark een bêd & brochje wordt gehuisvest, dit alleen mogelijk is wanneer de exploitant de hoofdbewoner is en daadwerkelijk op het adres woont (B onder 3 van de Beleidsregel Bêd and Brochje Leeuwarden 2019). Dit voorkomt ‘Amsterdamse toestanden’ waarin woonruimte volledig gebruikt wordt voor kortdurend wisselend verblijf met alle overlast voor de aanwonenden tot gevolg.

Seksinrichting
Voorts is het erg prettig om te lezen dat het voeren van een seksinrichting is uitgesloten (artikel 9.1 onder d van de ‘Regels Arken en woonschepen’). De Vlietzone huisvest al voorzieningen op sociaal en recreatief gebied die niet welkom zijn in de andere wijken van de stad, een seksinrichting zien wij dan ook liever niet aan het toch al kleurrijke arsenaal van voorzieningen binnen onze wijk wordt toegevoegd. De stichting zou wel graag willen dat deze uitzondering meer concreet wordt omschreven. De gegeven definities voor toegestaan recreatief gebruik, het gebruik voor aan huis gebonden beroepen en de erotische dienstverlening lopen naar de opvatting van de stichting te vloeiend in elkaar over en geven daarmee teveel ruimte aan een eigen interpretatie en juridisch steekspel

Huishouden
In het bestemmingsplan is opgenomen dat een woonark door ten hoogste een huishouden mag worden bewoond. De definitie van huishouden (artikel 1.21 ‘Regels Arken en woonschepen’) is

dermate ruim gesteld dat het voor huisjesmelkers geen enkel beletsel vormt om een ark te voorzien van bewoning waar het Vliet al vol mee zit. De definitie is zo ruim dat ook studenten of seizoenswerkers als een huishouden kunnen worden beschouwd. Een huishouden per woonark is derhalve te diffuus en geeft ruimte aan verkapte kamerverhuur en derhalve overlast en verloedering en verwaarlozing van arken. De stichting wil ter onderbouwing van haar standpunt verwijzen naar de staat waarin de witte vierkante arken zich bevinden en de aard van de -vroegere- bewoning van deze arken.

Om te voorkomen dat er meer arken in de Vlietzone als verhuurobject/melkoe in gebruik worden genomen verzoekt de stichting om de term huishouden te laten vervallen en om aan te sluiten bij de in de Beleidsregel Bêd and Brochje Leeuwarden 2019 geformuleerde harde regel: *De eigenaar moet niet alleen de hoofdbewoner zijn, maar ook woonachtig zijn op het adres*. Niet alleen draagt deze formulering bij aan een uniform, concreet en uitvoerbaar beleid, maar het sluit ook aan bij de werkelijke situatie zoals deze voor het merendeel van de woonarken in de gemeente Leeuwarden geldt. Voor zover de stichting bekend zijn namelijk enkel in de Vlietzone de arken verknipt tot verhuurbare units. Daarnaast sluit de regel ook aan op landelijk (grootstedelijk) beleid om eigenaren van woonruimte te verplichten om op het eigendomsadres domicilie te hebben.

Woonarken

De stichting heeft kennis genomen van de bijlage waarin per ligplaats de bestemming is aangegeven. Niet geheel tot onze verbazing is binnen de grachten van de stad Leeuwarden enkel de Oostersingel, dus gelegen in de Vlietzone, aangewezen als ligplaatsen voor woonarken.

De stichting is van opvatting dat verhuurbare woonarken, zoals deze in de Oostersingel liggen, haaks staan op een goede ruimtelijke ordening en niet passen in een toekomstvisie van een leefbare, prettig ogende en veilige wijk, zoals deze ook de raad -blijkens het onlangs vastgestelde plan van aanpak- voor ogen staat. De Vlietsterbrug vormt de toegangspoort tot de wijk. Deze toegangspoort en de gracht bieden nu geen visueel aanlokkelijk beeld. Degene die deze brug oversteekt of door de gracht vaart wordt gelijk geconfronteerd met grote vierkante groene en witte arken, die worden verhuurd en die afbreuk doen aan het woonkarakter van een wijk. Dat deze arken een roemrucht verleden hebben en dat hierin niet de ‘bon ton’ van Leeuwarden is gehuisvest behoeft geen betoog.

De stichting zou dan ook graag zien, in het kader van een goede ruimtelijke ordening, dat het ligplaatsenbeleid in de Vlietzone gelijk gesteld wordt met het ligplaatsenbeleid in de overige stadsgrachten van Leeuwarden. Dit levert niet alleen een uniform, hanteerbaar en concreet beleid op, maar ook een uitlegbaar beleid. Immers, waarom in de Vlietzone wordt afgeweken van het beleid om in de stadsgrachten geen ligplaatsen voor woonarken te creëren, wordt op geen enkele wijze gerechtvaardigd, uitgelegd dan wel gemotiveerd. Zeker gelet op de monumentale pakhuizen aan de gracht passen woonarken hier niet. Daarnaast bood de Oostersingel voorheen onderdak aan de skûtsje families van de stad. Deze rijke scheepvaarhistorie is helaas door de gemeente in een recent verleden uit de Oostersingel verbannen. Hiervoor in de plaats kwamen grote vierkante verhuurarken en overlast. Graag zouden wij de oude grandeur hersteld zien, waarbij de SKS-skutsjes van Huzum en Leeuwarden in onze ogen hier een prima ligplaats zouden kunnen vinden.

Resumerend:

De stichting maakt bezwaar tegen het thans geformuleerde verbod op erotische dienstverlening vanuit arken. Dit verbod is onvoldoende concreet geformuleerd om daadwerkelijk te borgen dat erotische dienstverlening vanuit arken niet zal plaatsvinden. Wij verzoeken de Raad te kiezen voor een éénduidige, ondubbelzinnige formulering;

De stichting maakt bezwaar tegen het feit dat een ark bewoond mag worden door 'een huishouden'. Deze term sluit niet aan bij landelijk (grootstedelijk) woonbeleid waarin er steeds meer voor wordt gekozen om de regel op te nemen dat de eigenaar ook domicilie moet hebben op het adres in eigendom. Daarnaast sluit de term niet aan op het eigen gemeentelijke beleid (Beleidsregel Bêd and Brochje Leeuwarden 2019), sluit de term niet aan op het feitelijke gebruik van het merendeel van de arken waar de eigenaar zelf op woont en biedt de term feitelijk en specifiek voor de Vlietzone onnodig ruimte aan huisjesmelkers om woonarken uit te melken als verhuurobject met alle overlast van dien;

De stichting maakt bezwaar tegen de aanwijzing de Vlietzone als een gebied waar woonarken mogen liggen. De uitzonderingspositie binnen de stadgrachten van de stad Leeuwarden is niet gemotiveerd, past niet in een goede ruimtelijke ordening van een gracht waaraan monumentale pakhuizen staan, past niet in de toekomstvisie van de wijk en schuurt met het plan van aanpak om de wijk weer veilig en leefbaar te maken. De stichting pleit er dan ook voor een uitsterfbeleid van arken om de historie van de Vlietzone te laten herleven, als ligplaats voor de welvaartbrengers van Friesland, de skûtsjes van de stad.

-

Namens Stichting Vlietvaardig

[redacted]

.

Zienswijze 14

Grou, 23 mei 2020

Gemeente Leeuwarden

t.a.v. de gemeenteraad

Betreft:

Onze zienswijze over het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden – Arken en woonschepen'

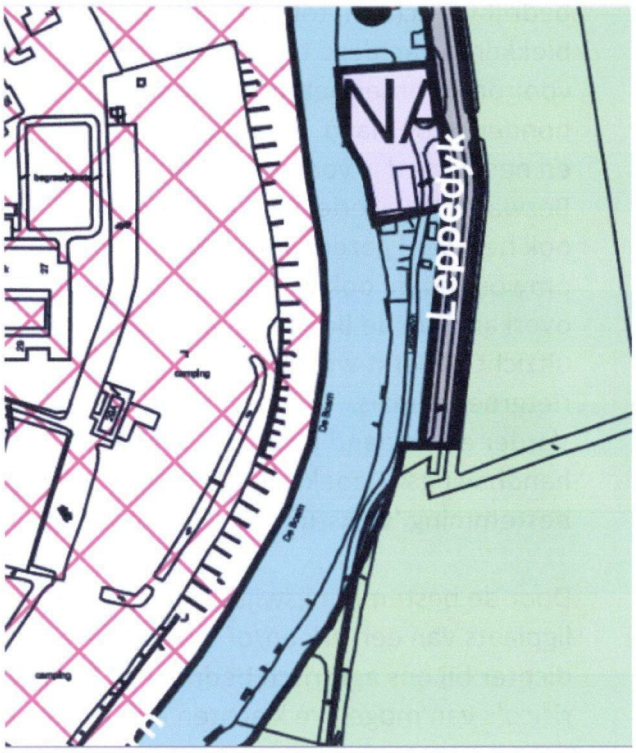
Wij maken bezwaar tegen de toewijzing van een ligplaats en/of strook voor een ark en/of woonschip ter plaatse van Leppedyk 1011, 9001 ZD Grou en tegen de bestemmingswijziging van het aanliggende (zuidelijke)perceel.

(zie kaartje hiernaast uit het ontwerpbestemmingsplan 'Leeuwarden – Arken en woonschepen')

In het huidige geldende bestemmingsplan heeft dit adres, Leppedyk 1011 en alle bijbehorende percelen, geen ligplaats voor een ark en/of woonschip en heeft het gehele perceel de bestemming 'agrarisch gebied', het noordelijke perceel met de bijbehorende loods heeft de bestemming 'niet-agrarisch bedrijf'.

(zie kaartje hiernaast uit het bestemmingsplan Buitengebied 2008 van de gemeente Boarnsterhim)

Op het adres Leppedyk 1011, 9001 ZD Grou ligt op dit moment een ark van mevrouw Smit. Deze diende als bedrijfswoning. Het bedrijf is echter niet meer actief, althans er vinden al jaren geen activiteiten meer plaats. De eigenaar H. Smit is in 2011 overleden, de weduwe van 79 jaar woont er nog.
Bij navraag door ons afgelopen weken zowel bij de gemeente Leeuwarden, als bij de provincie Friesland is er bij beiden echter geen ligplaatsvergunning voor dit adres bekend en/of afgegeven. (zie bijlage 1 en 2)

In het ontwerpbestemmingsplan Leeuwarden, Arken en woonschepen (ontwerp 2020-03-27) wordt er een permanente ligplaats aangegeven bij deze percelen aan de Leppedyk 1011. Bovendien zou het gehele perceel ten zuiden van het perceel met bestemming 'niet agrarisch bedrijf' de bestemming tuin/erf krijgen, in plaats van agrarisch gebied.

Wij zijn naastligger, we zijn zowel zuidelijk als oostelijk buren en hebben een agrarisch bedrijf en onze toegangsweg loopt oostelijk langs het perceel van Leppedyk 1011. (zie kaartje hiernaast)
We hebben in het verleden en ook nu nog veel last ondervonden van de bewoners in de arken aan de Leppedyk welke onze toegangsweg is. Het tegenhouden van o.a. het loonbedrijf die met shovel en ladewagen en andere werktuigen werkzaamheden voor ons op het bedrijf verrichten, tot zelfs het blokkeren van deze toegangsweg voor ons. Verder het uitlaten van honden in ons land, terwijl dit rust- en nestgebied is voor weidevogels. Bezwaren bij allerlei instanties en ook heel veel gezeur van omwonenden, ook vanaf de overkant van de Boorne omdat hun uitzicht beperkt wordt door rietgroei of maïs.

Verder een maand terug bezwaren en tegenhouden door middel van een handhavingsverzoek van het telen van groente in een tunnelkas op een perceel van ons met bestemming 'volkstuin', omdat dit hun uitzicht beperkte.

Door de bestemmingswijziging van Leppedyk 1011 en de aanwijzing van een permanente ligplaats van een ark en/of woonschip bij deze percelen, komt de woonbestemming nog dichter bij ons agrarisch bedrijf, ons land, maar ook dichter bij onze gebouwen met alle risico's van mogelijke klachten en bezwaren tegen de uitvoering van ons agrarisch bedrijf en daardoor mogelijke beperkingen voor ons in de toekomst.

Bovendien is er geen noodzaak meer voor deze ark en eigenlijk is deze er ook nooit geweest.

Kortom, we vinden het niet wenselijk dat er op Leppedyk 1011 een ligplaats voor een ark en/of woonschip komt en dat het perceel ernaast de bestemming tuin/erf krijgt in plaats van agrarisch gebied.

We willen graag ons standpunt verder toelichten, mocht u daar prijs op stellen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Bijlage 1: Mailverkeer gemeente Leeuwarden m.b.t. evt vergunningen in het verleden
Bijlage 2: Mailverkeer provincie Fryslân m.b.t. evt. ligplaatsvergunning in het verleden.

Bijlagen niet bijgevoegd. O.a. complete bouwdossiers, essentie in zienswijze.

Zienswijze 15

Van:
Verzonden: woensdag 27 mei 2020 07:31
Aan: Mollema-Jong de, Selma
Onderwerp: ligplaats woonark tussen Oude lune 1a en 1b

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Goedemorgen,

Na telefonisch contact met u te hebben gehad kon ik vandaag bezwaar aanteken.
Mijn vrouw en ik willen aan de oude lune met een woonark liggen en ons plan was als de mogelijkheid is er, om 4 meter in gemeente water te liggen. hebben we wat meer tuin. de vrouw mag heel graag tuinieren en eigen groenten maken. En ik snap dat we dan ook liggeld moeten betalen wat ook geen probleem is. Heb met de omwonenden contact gehad die zien het ook niet als een probleem. wij willen een enkele woonark die is mooi laag en dat past er mooi tussen. aan de hand van de arken aan de rechter kant zien wij niet een probleem om een stukje in gemeente water te liggen. vind het vreemd de ene wordt toegestaan en de ander mag het niet. Wij willen er een mooi stukje van maken dat iedereen super tevreden, is de buren de gemeente.

Vriendelijke groet,

Zienswijze 10

PlasBossinade

advocaten notarissen

PlasBossinade Advocaten N.V.

Postadres
Postbus 1100
9701 BC Groningen

Bezoek- en factuuradres
Paterswoldseweg 804
9728 BM Groningen

www.plasbossinade.nl
Tel. : + 31 (0)50 521 43 33
KvK : 01144514

AANTEKENEN
De Raad van de Gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Groningen, 26 mei 2020

Per mail vooruit:
gemeente@leeuwarden.nl

Inzake : Suder Burd/advies
Onze ref. : 20180375-14/wrv/mk/20-01332088
Uw ref. :

[redacted]
Advocaat
Tel. direct : (050) 521 43 65
Fax direct : (050) 525 54 35
[redacted]

ZIENSWIJZE ONTWERP-BESTEMMINGSPLAN LEEUWARDEN-ARKEN EN WOONSCHEPEN

Geachte gemeenteraad,

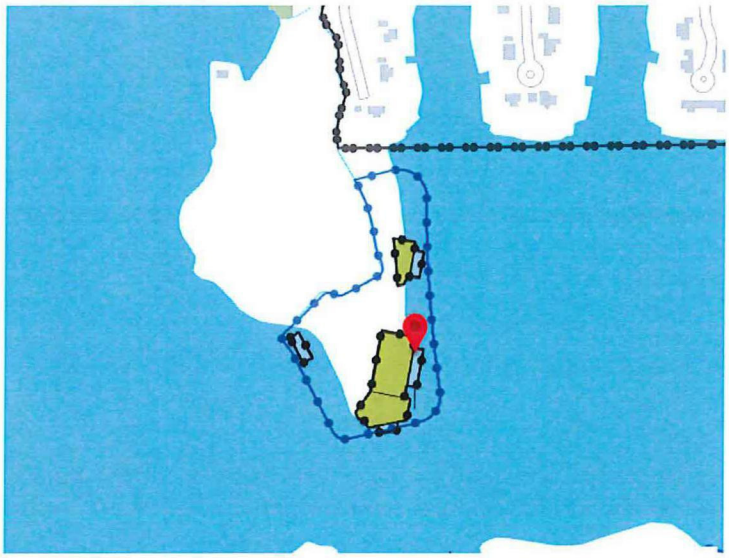
In bovengenoemde zaak treed ik op als advocaat-gemachtigde van de Vereniging van Eigenaren Suder Burd te Grou en de volgende personen:

- [redacted] (eigenaar Djerreblom 1)
- [redacted] (vruchtgebruiker Djerreblom 11)
- [redacted] (eigenaar Snoekebled 6)
  [redacted]
- [redacted] (eigenaar)
  Djerreblom 12
  [redacted]

Cliënten hebben kennis genomen van het ontwerp-bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en Woonschepen. Cliënten kunnen zich met enkele onderdelen van dat ontwerp-bestemmingsplan niet verenigen en dienen daarom deze zienswijze in.

De zienswijze ziet enkel op de drie recreatiearken (met bijbehorende bebouwing, tuinen, terreinen en eventuele andere voorzieningen) die het bestemmingsplan mogelijk wil maken op de zuidelijke landtong van het eiland De Burd. Het betreft de volgende locatie (percelen 514 t/m 518):

Uitsnede verbeelding

Cliënten zijn eigenaren van de nabij gelegen recreatiewoningen op De Suder Burd. Zij hebben rechtstreeks zicht op de voorgenomen locaties van de recreatiearken en andere bouwwerken. De afstand tussen de recreatiewoningen en de meest noordelijke ark bedraagt circa 100 meter. Cliënten vinden het belangrijk dat het open, gave en natuurlijke (EHS) karakter van de landtong bewaard blijft.

Cliënten stellen vast dat zij daar niet alleen in staan. Bebouwing in dit (natuur)gebied is in strijd met:

- het huidige bestemmingsplan: met een natuurbestemming en aanduiding wordt het, gaaf en open landschap beschermd en gevrijwaard van iedere bebouwing

- de ladder voor duurzame verstedelijking (artikel 3.1.6 Wro): er is geen behoefte aan een nieuwe stedelijke ontwikkeling in dit natuurgebied;

- Verordening Romte Fryslân 2014; bouwen in de EHS is verboden;

- Verordening Romte Fryslân 2014: een nieuw complex van recreatiearken in natuurgebied is niet toegestaan;

- Provinciale Structuurvisie Grutsk op 'e Romte! Bouwen in grootschalig open gebied en aantasten weidsheid/leegte is ongewenst;

- Gemeentelijke Nota "welstand op het water": geen woonschepen in open landschap;

- Gemeentelijke Structuurvisie Boarnsterhim 2018: ruimte en openheid zijn dé kwaliteiten van het buitengebied. Deze moeten worden gewaarborgd.

Kortom: al het provinciaal en gemeentelijk beleid met betrekking tot dit gebied pleit voor behoud van openheid en natuur. Het mogelijk maken van nieuwe bebouwing is daarmee in strijd.

Beeldmateriaal

1. Voor een goede indruk van de huidige locatie van de arken en het plangebied verwijs ik naar bijgevoegde fotopresentatie (**bijlage 1**).

Huidige situatie

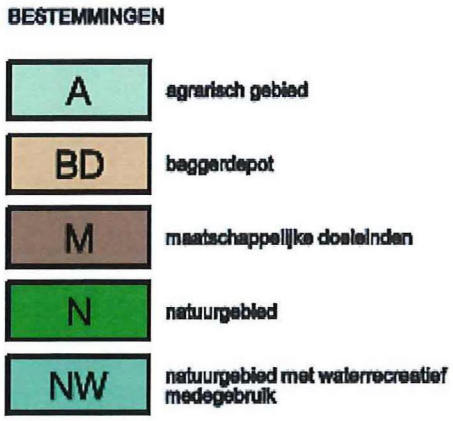
2. Het ontwerp-bestemmingsplan maakt drie recreatie-arken mogelijk in een open en gaaf natuurgebied, waar geen bebouwing aanwezig is en waar krachtens het huidige bestemmingsplan ook geen bebouwing is toegestaan. Deze landtong van De Burd is in 2016 in het kader van de Herinrichting Swette - De Burd 2016 ingericht als zomerpolder, met kruidenrijk natte graslanden, ten behoeve van watervogels in de winter en weidevogels in de zomer (herinrichting Swette - De Burd). In dat kader zijn vanaf 2016 bijvoorbeeld alle bosschages van de landtong verwijderd om de openheid van het gebied te waarborgen en te benadrukken en ervoor te zorgen dat hier minder roofvogels konden nestelen wat goed is voor de weidevogels.

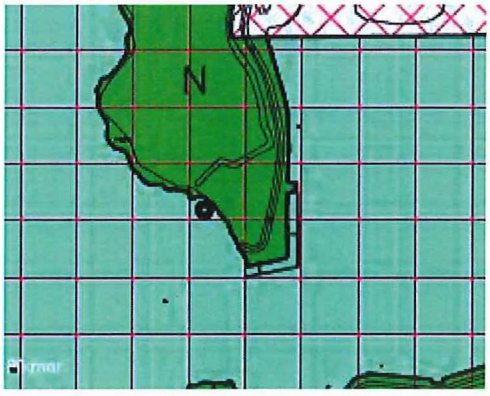
3. Het ontwerp-plan betekent een forse inbreuk op de huidige feitelijke situatie en een breuk met het huidige bestemmingsplan Buitengebied Boarnsterhim 2008. De gronden hebben daarin de bestemming:

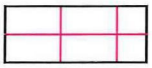
   - voor zover het gaat om het water (Pikmeer en Súderburdster Wiid): natuurgebied met waterrecreatief medegebruik (artikel 7 van de planvoorschriften);

   - voor zover het gaat om het land/de landtong: natuurgebied (artikel 6 van de planvoorschriften).

Voorts geldt voor zowel de landtong als het water de aanduiding "gaaf gebied".

4. Binnen beide bestemmingsomschrijvingen staat de natuurfunctie uitdrukkelijk voorop. Bebouwing is niet toegestaan. De gronden zijn bestemd voor herstel, onderhoud en ontwikkeling van natuurlijke waarden, hetgeen overeenkomt met de ligging van die gronden binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS: thans Natuurnetwerk Nederland, maar in Fryslân wordt de term EHS gebruikt). Toevoeging van drie recreatie-arken met bijgebouwen en tuinen wijzigt het – open en natuurlijke – karakter van het gebied fundamenteel. Dat is in strijd met – onder meer – het provinciaal beleid over de Ecologische Hoofdstructuur.

Strijd met artikel 3.1.6 Bro (ladder voor duurzame ontwikkeling)

5. Het bestemmingsplan voorziet op de Suder Burd in een "nieuwe stedelijke ontwikkeling" als bedoeld in artikel 3.1.6 lid 2 Bro. Het bestemmingsplan voorziet immers in nieuwe bebouwing, verharding en private tuinen in een natuurgebied. Het totale ruimtebeslag bedraagt (veel) meer dan 500 m^2 en geldt daarom als stedelijke ontwikkeling (ABRS 28 juni 2017 (ECLI:NL:RVS:2017:1724, r.o. 3.6). Het is bovendien een "*nieuwe*" stedelijke ontwikkeling omdat het ruimtegebruik substantieel wijzigt (van natuur naar intensieve recreatie).

6. Verder gaat het om een nieuwe stedelijke ontwikkeling *buiten* bestaand stedelijk gebied. De landtong van de Burd is (bestemd als) natuurgebied; daar is geen bebouwing aanwezig en het is evident dat ter plaatse van de locatie van de nieuwe woonarken met private tuinen geen sprake is van stedelijk gebied.

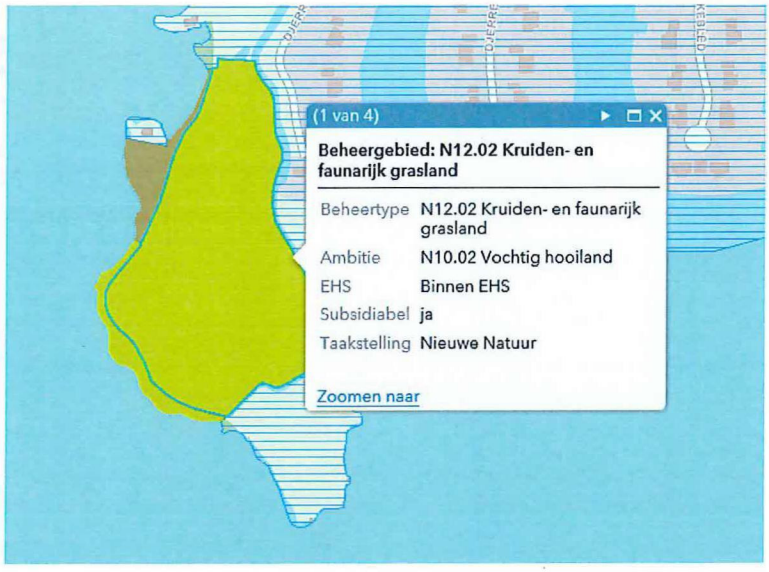
7. Dat betekent dat in de plantoelichting moet zijn gemotiveerd waarom deze nieuwe stedelijke ontwikkeling niet binnen het bestaand stedelijk gebied kan worden gerealiseerd (artikel 3.1.6 lid 2 Bro). Een dergelijke motivering staat niet in de plantoelichting en zo'n motivering is er natuurlijk ook niet. Niet valt in te zien waarom binnen het stedelijk gebied van de gemeente Leeuwarden – of daarbij aansluitend – geen ruimte is voor drie recreatiearken.

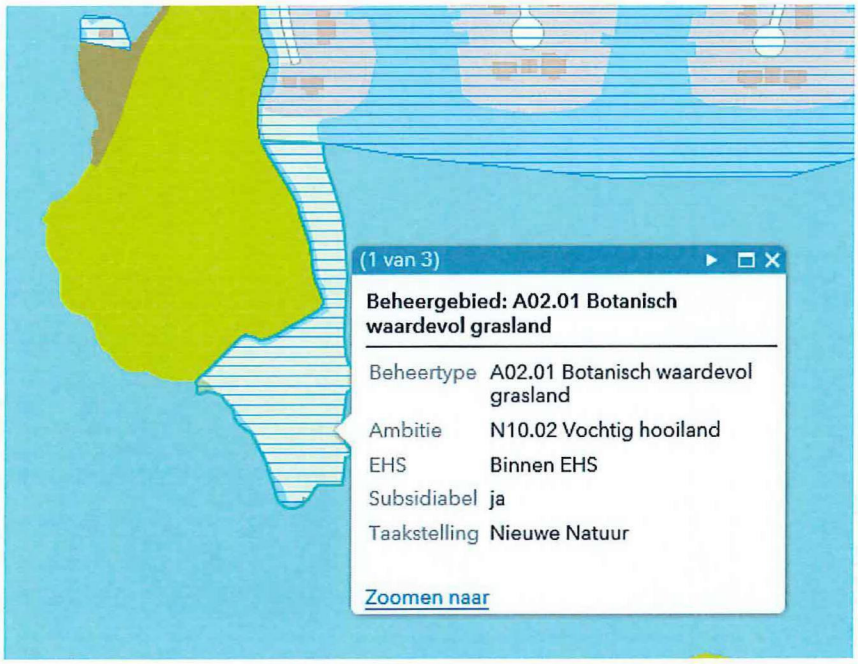
Strijd met Verordening Romte Fryslân 2014

<u>Verordening Romte Fryslân 2014 en EHS: niet bouwen in de EHS</u>

8. De landtong (en omliggend water) zijn onderdeel van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Het water waar de ligplaatsen voor de drie arken aan de Suder Burd zijn gesitueerd behoort blijkens de "Kaart Natuur" bij de Verordening Romte Fryslân 2014 tot de EHS. Er is geen GS-besluit om de grenzen van de EHS aan te passen (als bedoeld in artikel 7.1.6 Verordering Romte Fryslând 2014).

9. In het Natuurbeheerplan van de provincie Fryslan (2020) zijn de gronden als volgt gekwalificeerd:

(1 van 4)
Beheergebied: N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
Beheertype N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
Ambitie N10.02 Vochtig hooiland
EHS Binnen EHS
Subsidiabel ja
Taakstelling Nieuwe Natuur
Zoomen naar

(1 van 3)
Beheergebied: A02.01 Botanisch waardevol grasland
Beheertype A02.01 Botanisch waardevol grasland
Ambitie N10.02 Vochtig hooiland
EHS Binnen EHS
Subsidiabel ja
Taakstelling Nieuwe Natuur
Zoomen naar

10. De volgende kaart laat zien dat de arken in de EHS komen te liggen. De arken liggen nu alle drie, voor de volle 100%, in de EHS:

11. Op grond van artikel 7.1.1 lid 1 Verordening Romte moet een bestemmingsplan voor de EHS voorzien in een passende bestemming met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de gronden. Wat die kenmerken en waarden zijn blijkt uit de kaarten hierboven.

12. De gronden behoren tot de EHS en vallen onder het beheertype kruiden- en faunarijk grasland en botanisch waardevol grasland. Zij hebben de taakstelling "nieuwe natuur", met als ambitieniveau het beheertype "vochtig hooiland". Het water geldt als beheer- en ambitietype 'zoete plas'.

13. Permanente recreatiearken met bijgebouwen en private tuinen voorzien uiteraard niet in behoud, herstel of ontwikkeling van de natuurlijke kenmerken en waarden van dit gebied, zijnde "vochtig hooiland". Zoals gezegd is het gebied nota bene in 2016 ingericht als zomerpolder, met kruidenrijk natte graslanden, ten behoeve van watervogels in de winter en weidevogels in de zomer.

14. Het bestemmingsplan leidt tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied en tot een significante vermindering van de oppervlakte van de EHS. In het Provinciale Natuurbeheerplan 2020 geldt voor de gronden de ambitie "vochtig hooiland (de landtong)". Het is duidelijk dat permanente bebouwing en private tuinen zich niet verdragen met deze beheertypen, en daarom de daarbij behorende wezenlijke kenmerken en waarden significant aantasten. Voorts gaat het - mede vanwege de vier forse private tuinen - om een groot EHS-gebied (13.000 m^2) dat niet langer voor behoud en ontwikkeling van natuur wordt aangewend, maar voor bebouwing en privaat gebruik. De vierde ark mag met dit nieuwe bestemmingsplan ook een tuin maken. Uiteraard past dit ook

niet in het Natuurbeheerplan 2020, de EHS, en de omschrijving 'gaaf gebied' in het bestemmingsplan uit 2008.

15. Vanwege de permanente aanwezigheid van de arken wordt dat gebruik fors geïntensiveerd ten opzichte van de huidige situatie. De voorheen aanwezige recreatieve aanlegplaatsen, zonder gebouwen, werden slechts kortdurend (maximaal drie dagen) en alleen in het vaarseizoen (grofweg van mei tot september) gebruikt door vaarrecreanten, terwijl de permanente arken jaarrond aanwezig zijn en gebruikt worden.

16. Realisatie van het bouwplan leidt dus tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS ter plaatse en tot een significante vermindering van de oppervlakte van de EHS-gronden op De Burd. Daarom is de omgevingsvergunning in strijd met artikel 7.1.1 lid 2 Verordening Romte Fryslân 2014 (voor zover de vergunning ziet op EHS-gronden).

17. Dat zou slechts anders zijn indien is voldaan aan de criteria van artikel 7.1.3 lid 1 en lid 3 Verordening Romte Fryslân 2014 (groot openbaar belang, geen alternatieven, mitigatie en compensatie). Daarvan is niets gesteld en niets gebleken. Aan die voorwaarden is evident niet voldaan, alleen al omdat geen sprake is van een groot openbaar belang.

18. Blijkens het ontwerp Natuurbeheerplan 2021 wordt de landtong deels "uit" de EHS gehaald. Dat is juridisch niet mogelijk omdat niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 7.1.6 lid 2 Verordening Romte Fryslân 2014. Zo gaat de ontwikkeling (de recreatiearken) per saldo niet gepaard met een versterking van de wezenlijke kenmerken en waarden van de ecologische hoofdstructuur of een vergroting van de oppervlakte van de ecologische hoofdstructuur en blijft de oppervlakte van de ecologische hoofdstructuur niet (tenminste) gelijk. Het aanpassen van de grenzen van de EHS, zodanig dat de recreatiearken buiten de EHS komen te liggen, is dan ook niet toegestaan. Om die reden zullen cliënten een zienswijze indienen op het ontwerp Natuurbeheerplan 2021.

<u>Verordening Romte: Geen nieuwe recreatiewoningen toegestaan</u>

19. De drie recreatie-arken zijn recreatiewoningen in de zin van de Verordening Romte Fryslân. Een recreatiewoning is, volgens de begripsbepalingen van de Verordening Romte

> *"een gebouw of deel van een gebouw dat naar de aard en inrichting is bedoeld voor verblijfsrecreatieve bewoning door een huishouding of daarmee gelijk te stellen groep van personen, dat het hoofdverblijf elders heeft."*

20. Gezamenlijk vormen zij dus een nieuw complex van recreatiewoningen. Krachtens artikel 5.1.2 van de Verordening Romte Fryslân is een nieuw complex van recreatiewoningen uitsluitend toegestaan in, aansluitend aan of nabij een recreatiekern als bedoeld in de Verordening Romte Fryslân 2014. De locatie op De Burd voldoet niet aan dit criterium. Daarom is de nieuwvestiging van drie (recreatie)arken op deze locatie in strijd met artikel 5.1.2 lid 1 van de Verordening Romte Fryslân.

21. Voor kleinschalige verblijfsrecreatie geldt een uitzondering in artikel 5.5.1 lid 1 Verordening Romte Fryslân: tot maximaal 15 nieuwe recreatiewoningen c.q. recreatiearken geldt dat zij

ook buiten een recreatiekern zijn toegestaan, mits de nieuwe bebouwing binnen of aangrenzend aan bestaand stedelijk gebied ligt. Bovendien moet het dan ook nog gaan om herbestemming en hergebruik van bestaande bebouwing. Aan geen van deze criteria is voldaan.

22. Het ontwerp-bestemmingsplan is daarom in strijd met de artikelen 5.1.2 lid 1 en 5.5.1 lid 1 sub d van de Verordening Romte Fryslân 2014. Voor zover dat al mogelijk zou zijn, hebben GS geen vrijstelling of ontheffing van deze bepalingen verleend. In de plantoelichting wordt geen enkele aandacht besteed aan deze strijdigheid.

Provinciaal beleid: Structuurvisie Grutsk op 'e Romte!

23. Het realiseren van recreatiearken (gebouwen) met bijbehorende voorzieningen op de landtong van de Burd is in verschillende opzichten in strijd met het provinciaal beleid, zoals bijvoorbeeld verwoord in de Structuurvisie Grutsk op 'e Romte:

24. Nummer 2 van de top 10 van de 'grensoverschrijdende landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang' is de *"grootschalige openheid en weidsheid of leegte van de open landschapstypen"*. De landtong van de Suder Burd behoort daar zonder meer toe. Het provinciaal advies c.q. beleid luidt: *"Openheid, weidsheid of leegte van de afzonderlijke landschapstypen behouden en versterken door bijvoorbeeld niet passend groen of bouwwerken te verwijderen of verplaatsen."* Daarmee is onverenigbaar dat gebouwen (recreatiearken) worden gesitueerd in een natuurgebied, dat just wordt gekenmerkt door zijn weidsheid en openheid.

25. Specifiek voor de (Suder) Burd wordt dit bevestigd in Bijlage 2.9 "laagveengebied". Als kernkwaliteiten van dit landschap worden onder meer genoemd:
- zeer grootschalige openheid;
- openheid en weidsheid.

26. Blijkens de Friese landschapstypenkaart is sprake van laagveengebied, met als ambities en kenmerken eveneens zeer grootschalige openheid (als het gaat om maat en schaal) en "openheid en weidsheid" (structuur).

Strijd met gemeentelijk beleid

<u>Welstand op het water</u>

27. In de Nota "Welstand op het water" (d.d. 18 december 2015) heeft de gemeente Leeuwarden vastgelegd onder welke voorwaarden medewerking kan worden verleend aan het creëren van nieuwe ligplaatsen. Daarbij maakt de gemeente onderscheid tussen vier (deel)gebieden: de stad Leeuwarden, de museumhaven, *gebied in het open landschap* en gebieden in of aan de rand van de dorpskern. Het is duidelijk dat de landtong aan De Burd valt in het gebied *"in het open landschap"*.

28. Het gemeentelijk beleid daarvoor luidt als volgt (blz. 8 Nota Welstand op het water):

> "Het open karakter van het landschap buiten de bebouwde kommen van de gemeente Leeuwarden moet zoveel mogelijk intact worden gehouden. Het gebied kent een agrarische functie en bebouwing. Het landschap dient hier dan ook aan gerelateerd te zijn. Dat betekent beperking van het aantal woonschepen en dat de woonschepen zich zoveel mogelijk moeten voegen in het landschap."

29. Daarmee is uiteraard niet verenigbaar het toevoegen van nieuwe woonschepen in een gebied dat zich nu juist gekenmerkt door de openheid en gaafheid daarvan. Er is geen sprake van dat woonschepen zich daar kunnen "voegen in het landschap". De gemeente moet zich houden aan zijn eigen beleid. Er is geen enkele aanleiding om van dit zwaarwegende uitgangspunt af te wijken.

Ontwerp welstandscriteria arken (april 2020)

30. Ook in de ontwerp-welstandscriteria voor arken staat onder paragraaf 3.1.2 "het open landschap" dat het open karakter van het landschap buiten de bebouwde kommen zoveel mogelijk intact moet worden gehouden. Daar zijn cliënten het mee eens. Daarmee is echter niet verenigbaar dat de raad tegelijkertijd drie recreatiearken met tuinen en bebouwing mogelijk maakt in het open en gave natuurlandschap van de Super Burd.

Structuurvisie Boarnsterhim 2018

31. Doelstelling van de Structuurvisie is (zie pagina 21):

> "Bundeling en concentratie van bebouwing en voorzieningen om het buitengebied zoveel mogelijk open te laten, alsmede (recreatieve) druk op de natuurgebieden te verminderen. Zo stelt de Structuurvisie (bladzijde 21): "ruimte en openheid zijn dé kwaliteiten van het buitengebied. Deze kwaliteiten moeten dan ook zoveel mogelijk gewaarborgd worden. Dit kan door zeer zorgvuldig om te gaan met ontwikkelingen in het buitengebied."

Het afmeren van permanente recreatiearken past niet in die visie. Dat geldt evenzeer voor de aanleg van tuinen en het bouwen van bijgebouwen en andere bouwwerken.

32. Wat betreft de visie op recreatie (bladzijde 25) is het gebied aangewezen als een "*zoekgebied recreatieve ontwikkelingen*". Dat wil niet zeggen dat iedere recreatieve ontwikkeling hier zonder meer is toegestaan, integendeel. De Structuurvisie stelt specifiek over dit gebied (bladzijde 25):

> "Naast de Staande Mast route vormt ook het zuidelijk deel van De Burd een zoekgebied voor watergerelateerde ontwikkelingen. Dit gebied maakt echter ook onderdeel uit van de EHS, dat betekent dat recreatieve ontwikkelingen hier een extensief karakter hebben."

De inrichting van het gebied voor permanente recreatiearken met private tuinen en bijgebouwen, is geen recreatieve ontwikkeling met een extensief karakter.

Beoogde locatie is onbereikbaar via land: strijd met Bouwbesluit

33. De locatie van de vergunde arken is uitsluitend via het water bereikbaar. Zelfs lopend of per fiets zijn de arken vanaf het land niet te bereiken. Er is geen pad en gezien de eigendomsverhoudingen komt er ook geen pad. De vereniging en individuele (mandelige) eigenaren van de recreatiewoningen op de Suder Burd zijn en blijven unaniem niet bereid om een recht van overpad te vestigen, laat staan om de aanleg van een weg over hun eigendommen toe te staan.

34. Dat betekent dat de recreatiearken - bouwwerken in de zin van de Woningwet - niet kunnen voldoen aan de Bouwbesluitvoorschriften inzake de bereikbaarheid voor hulpverleningsdiensten (bijvoorbeeld artikel 6.37 Bouwbesluit). Krachtens deze voorschriften dient een verbindingsweg aanwezig te zijn tussen de opstelplaats voor brandweervoertuigen (als bedoeld in artikel 6.38 Bouwbesluit) en de openbare weg die voldoet aan de bepalingen van artikel 6.27 lid 3 Bouwbesluit (minimaal 4,5 meter breed, verhard over een breedte van tenminste 3,25 meter en geschikt voor motorvoertuigen met een massa van tenminste 14.600 kilogram). De woon- en recreatiearken zijn echter volstrekt onbereikbaar voor brandweervoertuigen en andere hulpdiensten. Daarom is de onderhavige locatie ruimtelijk onaanvaardbaar.

35. Cliënten realiseren zich dat een toetsing aan het Bouwbesluit pas aan de orde is bij het eventueel verlenen van een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen. Dat neemt niet weg dat het bestemmen van het voorgenomen gebruik in strijd is met een goede ruimtelijke ordening, indien op voorhand voorzienbaar is dat de voorgenomen bouwwerken niet of alleen in strijd met andere regelgeving gerealiseerd kunnen worden. Het bestemmingsplan is dan bovendien onuitvoerbaar.

(Economische) uitvoerbaarheid en grondexploitatie

36. Het ontwerp-bestemmingsplan voorziet in een aangewezen bouwplan als bedoeld in artikel 6.12 Wro. Dat betekent dat de Gemeenteraad een exploitatieplan had moeten vaststellen, tenzij het verhaal van kosten van de grondexploitatie anderszins verzekerd is.

37. Dat laatste is niet het geval omdat geen sprake is van een (rechtsgeldige) exploitatieovereenkomst tussen de Gemeente en de Grouster Vastgoedmaatschappij B.V ontwikkelaar.

38. Voorts is niet verzekerd dat de ligplaatsen alleen maar zijn bestemd voor de eigenaren van de arken aan de Minne Finne, terwijl dat kennelijk wel de bedoeling van de planwetgever is.

39. Het bestemmingsplan is daarom niet uitvoerbaar. Los daarvan geeft het bestemmingsplan ook geen enkel inzicht in de financiële onderbouwing of uitvoerbaarheid daarvan.

Voorgeschiedenis

40. De gemeente speelt een merkwaardig spel, met als uitkomst drie recreatiearken aan De Burd die in strijd zijn met zowel het huidige woonschepenbeleid van de gemeente Leeuwarden (Welstand op het water 2015, Beleidsregels recreatiewoningen 2016) als het ontwerp-bestemmingsplan arken en woonschepen. Dat is onbehoorlijk, onzorgvuldig en in strijd met

een goede ruimtelijke ordening. Maar om onbekende redenen wil de gemeente kennelijk heel graag deze drie arken in dit natuurgebied hebben.

Omgevingsvergunning 16 maart 2018 voor aanlegvoorzieningen

41. B&W hebben op 16 november 2018 omgevingsvergunning verleend voor aanleg- en walvoorzieningen op de landtong, ten behoeve van de drie recreatiearken. Cliënten hebben daartegen bezwaar gemaakt. De bezwaarschriftencommissie van de gemeente Leeuwarden heeft B&W geadviseerd de bezwaren gegrond te verklaren en de omgevingsvergunning in te trekken. Dat hebben B&W niet gedaan. Bij beslissing op bezwaar van 5 juli 2019 hebben B&W in afwijking van het advies van de bezwaarschriftencommissie de omgevingsvergunning gehandhaafd.

42. Daartegen hebben cliënten beroep ingesteld en verzocht om schorsing (LEE 19/2519). De omgevingsvergunning van 16 maart 2018 voor de aanlegvoorzieningen is door de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland geschorst bij uitspraak van 9 december 2019. De voorzieningenrechter heeft daarbij onder meer overwogen dat de drie arken niet op korte termijn verplaatst hoefden te worden.

Omgevingsvergunning afwijkend gebruik d.d. 2 mei 2019 voor ligplaatsen en bijgebouwen

43. Op 2 mei 2019 hebben B&W omgevingsvergunning afwijkend gebruik verleend voor het mogelijk maken van drie arken aan de landtong bij De Burd, inclusief bijgebouwen en tuinen. Cliënten hebben daartegen beroep ingesteld. Het beroep is bij de rechtbank Noord-Nederland aanhangig onder nummer LEE 19/2200.

Omgevingsvergunning-bouw d.d. 29 augustus voor recreatiearken

44. Op 29 augustus 2019 B&W een omgevingsvergunning afwijkend gebruik verleend voor het verplaatsen van de drie recreatiearken en het aanleggen van vlonders. Daartegen hebben cliënten rechtstreeks beroep ingesteld (ex art. 7.1a Awb, zaaknummer LEE 19/3533).

45. De drie beroepszaken zijn gevoegd en zullen gezamenlijk op een zitting van de meervoudige kamer van de rechtbank worden behandeld. Het is op dit moment nog niet duidelijk wanneer. Dat komt mede door de coronamaatregelen van de rechtspraak.

Truc: Tijdelijke (?) omgevingsvergunning d.d. 2 maart 2020

46. Door de schorsingsuitspraak van 9 december 2019 konden geen aanlegvoorzieningen worden gerealiseerd en konden aan de landtong dus geen recreatiearken worden afgemeerd. Daarom hebben de Grouster Vastgoedmaatschappij BV en de gemeente Leeuwarden een truc bedacht.

47. De Grouster Vastgoedmaatschappij BV, althans de heer Kuperus, heeft op 2 maart 2020 een zogenaamd 'tijdelijke' omgevingsvergunning aangevraagd voor het plaatsen van aanlegvoorzieningen en het afmeren van een (grote) recreatieark. Blijkens de aanvraag zou

de ark drie jaren op de locatie aan de Burd blijven liggen. B&W hebben die aanvraag pas gepubliceerd op 18 maart 2020.

48. De zogenaamd "tijdelijke" omgevingsvergunning hebben B&W verleend op 11 maart 2020 verzonden op 12 maart 2020 en gepubliceerd op 26 maart 2020. Op vrijdag 13 maart 2020 zijn de aanlegvoorzieningen gerealiseerd en op zaterdagochtend 14 maart 2020 is de ark daadwerkelijk afgemeerd. Cliënten zijn hierover niet tevoren geïnformeerd en niet gehoord hetgeen wel gemoeten had op grond van art. 4:8 Awb. Daarmee werden cliënten voor voldongen feiten geplaatst.

49. Het is natuurlijk helder dat het helemaal niet gaat om een tijdelijke situatie. Alle inspanningen van de gemeente - inclusief het ontwerp bestemmingsplan - zijn erop gericht om ter plaatse permanente ligplaatsen mogelijk te maken. Cliënten achten het zeer onbehoorlijk dat de gemeente meewerkt aan een constructie die tijdelijkheid suggereert, terwijl de gemeente weet dat dat niet de waarheid is.

Voorlopig eindresultaat

50. De drie hiervoor genoemde omgevingsvergunningen maken het mogelijk dat op de landtong van de Burd recreatiearken met bijbehorende bebouwing komen, die evident en fors afwijken van de locatiekeuze én maatvoering in:

- De gemeentelijke nota welstand op het water (2015; blz. 8: geen arken in open landschap)
- De Beleidsnotitie recreatiewoningen (2016)
- het Ontwerp-bestemmingsplan (2020)
- Ontwerp Welstandscriteria arken (april 2020; par. 3.1.2 geen arken in open landschap)

	Lengte	Breedte	Hoogte	Maximale oppervlakte	Bijgebouwen
Welstand op het water (2015)	Max. 22 m.	Max 6 m.	Max 3.3 m.	Geen	0,00
Beleidsnotitie recreatiewoningen (2016)	--	--	--	Bij recht 70 m^2, bij uitzondering 120 m^2	0,00
Ontwerp bestemmingsplan arken en woonschepen	Max 17 m.	Max 6 m.	Max 3 m.	Max 65 m^2	0,00
Recreatieark Kuperus	29 m.	7 m.	6 m.	203 m^2	20 m^2
Recreatieark Van Slooten	18 m.	6 m.	3,5 m.	108 m^2	20 m^2
Recreatieark Ket	14 m.	4 m.	3,5 m.	64 m^2	20 m^2

51. Cliënten achter het onbegrijpelijk, onzorgvuldig en in strijd met een goede ruimtelijke ordening dat de gemeente hangende de voorbereiding van het ontwerp-bestemmingsplan

omgevingsvergunningen verleent voor recreatiearken, die met datzelfde ontwerp-bestemmingsplan flagrant in strijd zijn.

52. Het eind van het liedje is echter dat de drie vergunde recreatiearken en de vergunde bijgebouwen overal mee ins strijd zijn:

- niet overeenstemmen met de planregels voor recreatiearken (artikel 3.2 sub b)
- en ook niet met de regels voor tuinen/erven bij recreatiearken (artikel 6),
- maar desondanks vanwege het overgangsrecht en/of omdat de "bestaande" maatvoeringen al aanwezig waren kunnen blijven liggen

53. Aldus heeft de gemeente een situatie gecreëerd die vanaf dag één van de inwerkingtreding van het Bestemmingsplan arken en woonschepen in strijd is met de uitgangspunten en planregels daarvan.

Geen noodzaak voor drie nieuwe ligplaatsen voor arken op De Burd

54. In het dorp Grou wordt het gebied Minne Finne door Grouster Vastgoed Maatschappij B.V. ontwikkeld ten behoeve van woningbouw. Daar liggen momenteel twee recreatiearken en één woonark. De Grouster Vastgoedmaatschappij B.V. heeft met de Gemeente Leeuwarden in 2018 een exploitatieovereenkomst gesloten (**bijlage 2**). Daarin is in artikel 18.3 opgenomen dat de Grouster Vastgoedmaatschappij B.V voor eigen rekening en risico moet zorgen dat de drie aanwezige arken verplaatst worden. De Gemeente heeft een inspanningsverplichting om daaraan planologisch medewerking te verlenen.

55. Alleen ten aanzien van de ark die grenst aan het toekomstig openbaar gebied geldt een verplichting voor de Grouster Vastgoedmaatschappij B.V om op straffe van een boete van € 5.000,-- per maand die ark ook daadwerkelijk te verwijderen (uiterlijk twee jaren na het opleveren van de laatste nieuwbouwwoning). De andere twee arken kunnen zonder juridische consequenties en/of boetes blijven liggen. Dat blijkt ook uit bijlage 2 bij die overeenkomst met als titel 'de door Exploitant verplicht te verplaatsen recreatieark'. Als er al een ark moet worden verplaatst dan is dat er dus maar *één.* Daarom is er geen enkele aanleiding om aan de Suder Burd *drie* ligplaatsen mogelijk te maken.

56. In de exploitatieovereenkomst is niet overeengekomen dat de arken naar De Burd verplaatst worden. De eigenaren van de arken zijn daartoe ook niet verplicht. Er is ruimtelijk of planologisch geen enkele noodzaak om de arken van hun huidige ligplaats aan de Minne Finne te verwijderen.

57. De Grouster Vastgoedmaatschappij B.V heeft de landtong van De Burd in 2016 gekocht van Recreatieschap Marrekrite. Levering vond plaats in 2019. Op de landtong rustte vanaf 1997 een kwalitatieve verplichting die inhield dat de eigenaar van de landtong het gebied vrij toegankelijk en open moest houden voor het publiek. De landtong was dus altijd openbaar en vrij toegankelijk (natuur)gebied en werd ook op die manier gebruikt door recreanten.

Geheel onverplicht - en dus bij wijze van 'cadeau' aan de Grouster Vastgoedmaatschappij B.V - heeft de gemeente in 2019 die kwalitatieve verplichting ' er af' gehaald.

58. Het is niet duidelijk waarom, maar de gemeente is de Grouster Vastgoedmaatschappij B.V kennelijk zeer gunstig gezind. Waarom haalt de gemeente ten gunste van Grouster Vastgoedmaatschappij B.V de openbare toegankelijkheid van een gebied en waarom maakt de gemeente het planologisch mogelijk om drie recreatie-arken af te meren in een natuurgebied/EHS? Normaliter worden verzoeken om te bouwen in de EHS resoluut afgewezen.

59. Hoe dan ook, kennelijk hebben Gemeente en Grouster Vastgoedmaatschappij B.V onderling op enig moment afgesproken dat de arken van de Minne Finne verplaatst zouden worden naar De Burd. Daarover heeft geen overleg met belanghebbenden of inspraak plaatsgevonden.

60. In het ontwerp-bestemmingsplan is overigens niet geregeld of geborgd dat de ligplaatsen aan Burd (alleen) zijn bestemd voor de arken aan de Minne Finne. De eigenaar van (het relevante deel van) de landtong is de Grouster Vastgoedmaatschappij. Het staat de Grouster vastgoedmaatschappij blijkens het ontwerp-bestemmingsplan vrij de ligplaatsen te gebruiken voor geheel andere arken dan die aan De Minne Finne.

61. Het ontwerp-bestemmingsplan voorziet niet alleen in recreatiearken op De Burd, maar ook in bijgebouwen, walvoorzieningen en private tuinen. Er is geen enkele aanleiding - noch contractueel, noch ruimtelijk - om op de nieuwe locatie van de arken allerlei voorzieningen toe te voegen (forse private tuinen, bijgebouwen, boothellingen) die aan de Minne Finne niet aanwezig zijn. Bovendien zijn de bouwmogelijkheden in het ontwerp-bestemmingsplan voor de Burd groter dan de afmetingen van de arken die nu aan de Minne Finne liggen. Waarom zou de Grouster Vastgoedmaatschappij ten koste van natuur en landschap ruimere en nieuwe planologische mogelijkheden cadeau moeten krijgen, waarover zij niet beschikken en nooit beschikt heeft? Bij veel ligplaatsen voor arken mogen helemaal geen bijgebouwen worden geplaatst. Waarom wel op de Burd, in EHS gebied?

62. De Gemeente en Grouster Vastgoedmaatschappij hebben zélf veroorzaakt en zijn contractueel overeengekomen dat de arken, althans de ark die grenst aan het nieuwe openbaar gebied op de Minne Finne, verplaatst moeten worden. Dat betekent dat aan dit zelf gecreëerde belang van GVM en Gemeente in het kader van de (ruimtelijke) belangenafweging weinig gewicht mag worden toegekend en voorts dat de schijn van belangenverstrengeling is gewekt.

Geen verplaatsing

63. In het bijlage 1 bij het ontwerp-bestemmingsplan wordt gesuggereerd dat het zou gaan om verplaatsing van drie arken van de Minne Finne naar De Burd. Die voorstelling van zaken is om de volgende redenen niet juist:

- Uit niets blijkt dat de eigenaren van de drie arken die thans goed bereikbaar aan de Minne Finne liggen bereid zijn te verplaatsen naar een vanaf het land onbereikbare

locatie aan de Burd. Indien bijvoorbeeld de families Ket en van Slooten elders een ligplaats vinden voor hun arken, dan is het creëeren van de ligplaatsen aan De Burd niet nodig.

- De exploitatieovereenkomst tussen de Grouster Vastgoedmaatschappij B.V. en de gemeente Leeuwarden verplicht niet tot het verplaatsen van de drie arken aan de Minne Finne

- Het ontwerp-bestemmingsplan biedt vergunninghouder ruimte om ter plaatse drie geheel andere arken aan te leggen, als de thans aan de Minne Finne gelegen arken niet kiezen voor deze locatie;

- Het ontwerp-bestemmingsplan ziet op een groter gebied, grotere arken, meer bouwwerken en meer planologische mogelijkheden dan de huidige situatie aan de Minne Finne.

64. Het gaat dus welbeschouwd niet om een verplaatsing van drie arken, maar om het creëeren van drie geheel nieuwe permanente en grotere ligplaatsen, met bijbehorende tuinen, gebouwen en bouwwerken.

Gevolgen voor het zeilgebied

65. Met name de ark van de familie Kuperus (6 meter hoog) en de vele aan te planten bomen zorgen voor windvang en luwte op het aangrenzende water. Dat water wordt door de leden van de VvE intensief gebruikt voor zeilactiviteiten, maar ook door watersportverenigingen die daar zeilactiviteiten en zeilwedstrijden organiseren. Zij vrezen voor de gevolgen voor het zeilgebied wat aan drie kanten ligt van het schiereiland en wat belangrijk is voor recreatief- en wedstrijdzeilen (in nationale en lokale zeilklassen). Het aanmeren van de drie arken en het creëren van een landschapsplan (met bomen van meer dan 6 meter hoogte heeft tot gevolg dat de windsnelheid zal afnemen en de turbulentie zal toenemen in het volledige gebied rondom de drie arken. Het recent geopende nieuwe vaarwater was o.a. bedoeld om veel meer (zeil)boten langs deze landtong te laten varen (zie p.21 "Herinrichting Suderburd "Versterken waterrecreatie"). De gemeente stimuleert zeilen (zie Visiedocument Duurzaam Leeuwarden, 5.1 III "verduurzaming van waterrecreatie). In het ontwerp-bestemmingsplan worden de belangen van de zeilers onvoldoende in de afweging betrokken. Er is onvoldoende rekening gehouden met andere belangen dan die van de initiatiefnemer.

66. Elk voorjaar maken de watersportverenigingen de oevers rondom het zeilwater zoveel mogelijk vrij van bosschages en bomen (uiteraard in overleg met de eigenaren). Overigens is in 2015/2016 de gehele landtong van De Burd vrij van bomen en bosschages gemaakt, in het kader van herinrichting Swette-De Burd (geheel in overeenstemming met de kwalificatie "gaaf en open gebied" in het bestemmingsplan).

67. Eisers maken er bezwaar tegen dat thans een plan wordt gemaakt met nadelige gevolgen voor de zeilkwaliteit van het aangrenzende water. De raad heeft op geen enkele wijze onderzoek gedaan naar of aandacht besteed aan de gevolgen van dit bouwplan, inclusief beplanting, voor de zeilkwaliteit van het aangrenzende water. De nadelige gevolgen voor

veel watersporters die van dit water gebruik maken zijn zonder nader onderzoek of nadere belangenafweging ondergeschikt gemaakt aan de privé en zakelijke belangen van de familie Kuperus.

Conclusie

Cliënten verzoeken u om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen, dat wil zeggen zonder de drie nieuwe recreatiearken (met tuinen, bouwwerken en voorzieningen) aan de landtong van De Burd.

[redacted]

PlasBossinade

advocaten notarissen

bijlage 1

Om welk gebied gaat het

Bron: https://kadastralekaart.com/kaart/5.858427286148072/53.09213630109261/18

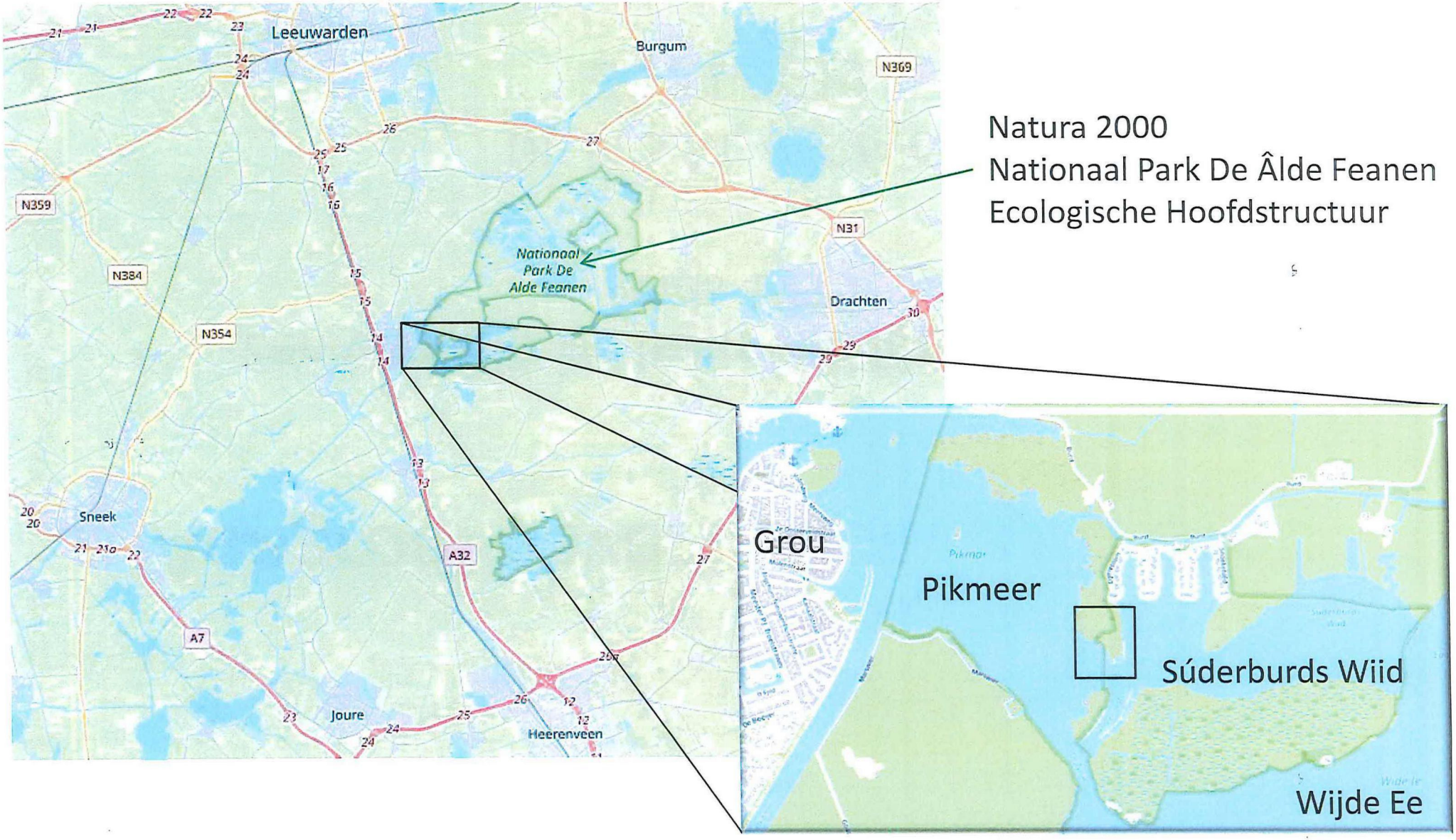
Om welk gebied gaat het

Bron: https://www.youtube.com/watch?v=u0BZhBCY-x8&feature=youtu.be (op 1:38)

Video is gemaakt in september 2016

Om welk gebied gaat het

Bron: https://www.openstreetmap.org/#map=15/53.0926/5.8610

Riet groeit volop achter de steigers. Door het weghalen van deze steigers krijgt de oever nu minder bescherming.

De steigers geven extra bescherming aan de oever, dus weghalen is niet verstandig

PlasBossinade

advocaten notarissen

bijlage 2

EXPLOITATIEOVEREENKOMST

Minne Finne in Grou

De ondergetekenden:

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon: Gemeente Leeuwarden, gevestigd te Leeuwarden, Oldehoofsterkerkhof 2, te dezen ingevolge het bepaalde in artikel 171 van de Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar burgemeester drs. Ferdinandus Johannes Maria Crone, wonende te Leeuwarden, geboren te Dordrecht op 19 juli 1954;
te dezen tevens handelende ter uitvoering van het besluit van het College van burgemeester en wethouders van Leeuwarden de dato 25 oktober 2016 en derhalve bevoegd tot het aangaan en ondertekenen van deze overeenkomst,
Gemeente Leeuwarden hierna ook te noemen: "de Gemeente",

en

2. [redacted]
Exploitant"

partijen sub 1 en 2 hierna ook te noemen: "Partijen" en ieder voor zich: "Partij".

In aanmerking nemende:

A. dat de Exploitant voornemens is het Exploitatiegebied Minne Finne in Grou voor zijn rekening en risico tot ontwikkeling te brengen ten behoeve van de realisatie van woningbouw met bijbehorende infrastructuur, zoals het aanleggen van een weg, parkeerplaatsen, openbaar groen en een opvaart en overige Openbare Ruimte;

B. dat het voor het Exploitatiegebied geldende bestemmingsplannen 'Grou' en 'Woonschepen', de nu door de Exploitant voorgenomen ontwikkeling niet toelaat en dat de Gemeente aan de hand van één of meerdere aanvragen omgevingsvergunning een of meer afwijkingsprocedures moet doorlopen teneinde deze voorgenomen ontwikkeling wel mogelijk te maken;

C. dat de in overweging A. genoemde ontwikkeling op grond van artikel 6.2.1. van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) aan te merken is als een "bouwplan" waardoor het bepaalde in Afdeling 6.4 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing is;

D. dat de Exploitant aan de Gemeente heeft verzocht medewerking te verlenen aan het in exploitatie brengen van het Exploitatiegebied;

E. dat het Exploitatiegebied zal wordt ontwikkeld in overeenstemming met de gemeentelijke uitgangspunten en randvoorwaarden welke door de Gemeente in overleg met de Exploitant zijn vastgesteld;

F. dat de Exploitant met uitzondering van de eventueel nog door de Gemeente aan hem in eigendom over te dragen onroerende zaken, alle gronden binnen het Exploitatiegebied in eigendom heeft, dan wel dat gemelde onroerende zaken aan hem ter beschikking staan en dat dit Exploitatiegebied is aan te merken als een Exploitatiegebied als bedoeld in Afdeling 6.4 Wet ruimtelijke ordening;

G. dat deze overeenkomst een overeenkomst is als bedoeld in artikel 6.24 Wet ruimtelijke ordening en voorziet in een totaalontwikkeling van het Exploitatiegebied;

H. dat het bepaalde in artikel 6.12 tweede lid en artikel 6.24 eerste lid Wet ruimtelijke ordening voorziet in het sluiten van deze overeenkomst en de daarin overeengekomen financiële bijdragen door de Exploitant aan de Gemeente;

I. dat Partijen overeenstemming hebben bereikt over de Locatie-eisen, en welke Locatie-eisen voor het Exploitatiegebied de kwalitatieve en kwantitatieve randvoorwaarden en uitgangspunten beschrijven en als sturings- en toetsingsinstrument dienen bij toekomstige ontwerpen en planuitwerkingen;

J. dat de Exploitant een Grondexploitatie heeft opgesteld voor de ontwikkeling van het Exploitatiegebied en ter informatie aan de Gemeente heeft verstrekt;

K. dat partijen de afspraken die zij over bovenbedoelde ontwikkeling hebben gemaakt in deze overeenkomst wensen vast te leggen.

Artikel 1
Begripsbepalingen
In de onderhavige overeenkomst wordt verstaan onder:

1.1. Beeldkwaliteitplan:
De op 19 december 2016 door de gemeenteraad vastgestelde 'Stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen ten behoeve van woningbouw op de Volmawei, Hellingshaven en Minne Finne in Grou'.

1.2. Bestemmingsplan:
het eventueel ten behoeve van de ontwikkeling van het Exploitatiegebied door de Gemeente op kosten van de Exploitant op te stellen noodzakelijke bestemmingsplan als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening, en/of een buitenplanse grote afwijking als bedoeld in artikel 2.12 lid 1, onder a, sub 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

1.3. Bouwrijp maken:
het door en op kosten van de Exploitant geschikt maken van onroerende zaken voor de beoogde inrichting en bebouwing, in hoofdzaak en voor zover hier van toepassing, bestaande uit: sloop van opstallen c.q. boven- en ondergrondse obstakels, bodemsanering, terreinophoging, aanleg van hoofdriolering, hoofdontsluitingen, civiele kunstwerken, nutsvoorzieningen en waterhuishoudkundige voorzieningen, waaronder drainage.

1.4. Directievoering:
het dagelijks toezicht op het Bouwrijp maken en het Woonrijp maken.

1.5. vervallen.

1.6. Exploitatiegebied:
het gebied zoals nader aangeduid op de als Bijlage I aan de onderhavige overeenkomst gehechte kaart en welk gebied op de wijze als in deze overeenkomst is bepaald zal worden verwezenlijkt.

1.7. Grondexploitatie:
de door de Exploitant opgestelde en aan de Gemeente bekende grondexploitatieberekening met toelichting en bijlagen, die een begroting omvat van alle kosten en opbrengsten van de Locatieontwikkeling.

1.8. Inrichtingsplan:
het door en op kosten van de Exploitant voor het Exploitatiegebied en/of elk daarvan deel uitmakend gebied te vervaardigen plan met betrekking tot de inrichting van de Openbare Ruimte.

1.9. Kavel:
elk voor verwezenlijking van Werken/Gebouwen c.a. in aanmerking komend afzonderlijk gedeelte van het Exploitatiegebied, niet bestemd tot Openbare Ruimte.

1.10. Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte
het door de Gemeente opgestelde document: "Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte" van 5 februari 2014, aan welke eisen onderdelen van de Openbare Ruimte dienen te voldoen in de realisatiefase, beheerfase en onderhoudsfase en van welk document door de Gemeente aan de Exploitant een exemplaar ter hand is gesteld.

1.11. Locatie-eisen:
- De op 19 december 2016 door de gemeenteraad vastgestelde 'Stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen ten behoeve van woningbouw op de Volmawel, Hellingshaven en Minne Finne in Grou',
- eventuele eisen met betrekking tot werken en werkzaamheden inzake Bouwrijp maken;
- eventuele regels omtrent uitvoering van werken en werkzaamheden inzake Bouwrijp maken.

1.12. Locatieontwikkeling:
de voor rekening en risico van de Exploitant uit te voeren ontwikkeling van het Exploitatiegebied c.q. de daarvan deel uitmakende gebieden, in hoofdzaak bestaande uit de indeling in meerdere Kavels, het voor het Exploitatiegebied en/of elk daarvan deel uitmakend gebied vervaardigen of uitwerken van Stedenbouwkundige plan(nen) (inclusief Inrichtingsplan en Beeldkwaliteitplannen), de stedenbouwkundige supervisie, bodemsanering, het Bouw- en Woonrijp maken en de uitgifte van Kavels ten behoeve de Voorgenomen ontwikkeling.

1.13 Openbare Ruimte:
de in het Exploitatiegebied door en voor rekening van de Exploitant aan te leggen openbare infrastructuur, zoals, voor zover hier van toepassing, wegen, fietspaden, trottoirs en groenvoorzieningen waaraan ingevolge de Wegenwet een openbare bestemming zal worden gegeven, alsmede waterpartijen en watergangen, alles, voor zover hier van toepassing, met de daarop/daarin aanwezige verlichtingen, nutsvoorzieningen, speelvoorzieningen, rioleringen en alle daarbij behorende werken.

1.14. Planning:
de tijdsplanning voor de uitvoering van de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling, zoals blijkend uit de Grondexploitatie en de Locatie-eisen.

1.15. Programma:
het totaal van de in het Exploitatiegebied te ontwikkelen en te realiseren Werken/Gebouwen, inclusief de parkeervoorzieningen, zoals opgenomen in de Grondexploitatie.

1.16. Projectgroep
de in artikel 4 bedoelde groep.

1.17 Realisator
iedere partij of iedere derde, die eventueel krachtens enige overeenkomst met De Exploitant rechten toekomt en/of verkrijgt.

1.18. Standaard 2005:
de Standaard RAW Bepalingen (Standaard 2005), van Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (C.R.O.W.).

1.19. Vervallen

1.20. Stedenbouwkundig Plan:
De op 19 december 2016 door de gemeenteraad vastgestelde 'Stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen ten behoeve van woningbouw op de Volmawei, Hellingshaven en Minne Finne in Grou'.

1.21. Supervisie:
het incidenteel inspecteren door de Gemeente, anders dan de Directievoering en het toezicht volgens de UAV 2012, van de uitvoering van de werkzaamheden van het Bouwrijp maken en het Woonrijp maken van het Exploitatiegebied.

1.22. UAV 2012:
de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor de uitvoering van werken 2012 (UAV 2012).

1.23. Voorgenomen ontwikkeling:
het door en voor rekening van de Exploitant dan wel enige Realisator (doen) ontwikkelen en realiseren van Werken/Gebouwen in het Exploitatiegebied.

1.24. Werken/Gebouwen:
ieder gedeelte van de voor het Exploitatiegebied c.q. elk daarvan deel uitmakend gebied beoogde verwezenlijking van Werken/gebouwen, inclusief parkeervoorzieningen, geschikt om afzonderlijk in de Voorgenomen ontwikkeling te worden betrokken.

1.25. Woonrijp maken:
het door en voor rekening van de Exploitant inrichten van het Openbare Ruimte, omvattende in hoofdzaak: de verwezenlijking van bijvoorbeeld wegen, fietspaden, trottoirs, verlichtingen, nutsvoorzieningen, groenvoorzieningen, rioleringen en alle daarbij behorende werken.

Artikel 2
Doel en duur van de overeenkomst

2.1. Partijen gaan hierbij een exploitatieovereenkomst aan gericht op de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling in het Exploitatiegebied door de Exploitant.

2.2. De Locatieontwikkeling en Voorgenomen ontwikkeling vindt plaats volgens de bepalingen van de onderhavige overeenkomst en met inachtneming van:
   a. de Locatie-eisen, vastgesteld door de Gemeente op 19 december 2016;
   b. de door de raad of het college van burgemeester en wethouders der gemeente Leeuwarden vast te stellen ruimtelijke/planologische stukken;

   Partijen zijn in gezamenlijkheid bevoegd tot wijziging van de Locatie-eisen, alles voor zover passend binnen de hiervoor sub b nader omschreven stukken. In geval van een dergelijke wijziging treden de gewijzigde documenten in de plaats van de voorgaande versie(s) van de betreffende documenten.

2.3. Ingeval van strijdigheid tussen deze documenten prevaleren de onder b. gemelde ruimtelijke/planologische stukken, mits deze alsdan onherroepelijk zijn geworden.

2.4. De onderhavige overeenkomst treedt heden in werking en duurt voort zolang de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling nog niet voltooid zijn conform het bepaalde in artikel 2.5, zulks onverlet de mogelijkheden tot tussentijdse beëindiging en/of ontbinding van deze overeenkomst op grond van het in artikel 14 bepaalde. Onverlet het vorenstaande streven Partijen er naar en nemen zij ten opzichte van elkaar ook een inspanningsverplichting op zich de Locatieontwikkeling te voltooien binnen 5 jaren na de dag van ondertekening van deze overeenkomst.

2.5. De Locatieontwikkeling en de Voorgenomen Ontwikkeling wordt voltooid door een besluit- of een daartoe strekkende mededeling van de Exploitant aan de Gemeente. Dit besluit en/of deze mededeling dient door de Exploitant bij aangetekende brief of deurwaardersexploit aan de Gemeente bekend te worden gemaakt. De Exploitant verplicht zich jegens de Gemeente een dergelijk besluit en/of mededeling niet eerder te nemen dan wel te doen, dan nadat de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling volledig zijn voltooid, het Openbare Ruimte volledig aan de Gemeente is opgeleverd en in eigendom is overgedragen, de onderhoudstermijnen van de Openbare Ruimte zijn verstreken en de tijdens de onderhoudstermijnen uit te voeren werken zijn voltooid alsmede nadat al de door de Exploitant aan de Gemeente ingevolge artikel 10 aan de Gemeente verschuldigde bijdragen volledig zijn voldaan. Tussentijdse beëindiging van de onderhavige overeenkomst door de Exploitant is, behoudens het bepaalde in artikel 5.5. en 14 bepaalde, niet mogelijk zonder dat de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling zijn voltooid in de zin van dit artikel 2.5.

Artikel 3
Publiekrechtelijke medewerking Gemeente

3.1. De Gemeente zal zich maximaal inspannen, met inachtneming van geldende wet- en regelgeving en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, dat alle noodzakelijke procedures tot aan het onherroepelijk worden van de aanvra(a)g(en) omgevingsvergunning met voortvarendheid worden gevoerd c.q. behandeld, zodat maximaal wordt bevorderd dat de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling conform de Planning kan plaatsvinden.

3.2. De Gemeente zal, met inachtneming van geldende wet- en regelgeving en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zich maximaal inspannen te bevorderen dat alle publiekrechtelijke besluiten, vergunningen, afwijkingen, vrijstellingen en goedkeuringen van overheidswege, welke vereist zijn in het kader van de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling verleend zullen worden. De Exploitant draagt zorg voor ontvankelijke aanvragen voor de voor De Exploitant benodigde publiekrechtelijke besluiten, vergunningen, afwijkingen, vrijstellingen en goedkeuringen van overheidswege. Eventuele Realisatoren dienen zorg te dragen voor ontvankelijke aanvragen voor de door Realisatoren benodigde publiekrechtelijke besluiten, vergunningen, afwijkingen en goedkeuringen van overheidswege.

3.3. Indien het publiekrechtelijke planologisch kader voor het Exploitatiegebied of een gedeelte daarvan afwijkt van de inhoud van de Locatie-eisen en/of van reeds vastgestelde eventuele Beeldkwaliteitplannen en/of Stedenbouwkundige Plannen, dan wel indien eventueel vereiste afwijkingen en/of publiekrechtelijke besluiten op basis van wet- en/of regelgeving (waaronder de flora en fauna, geluid/lucht, archeologie, bodem en water) niet worden verkregen of indien als gevolg van wet- en/of regelgeving nadere maatregelen dienen te worden getroffen, dan zal dit volledig voor rekening en risico van de Exploitant komen.

3.4. Ingeval van wijzigingen c.q. afwijkingen c.q. nadere maatregelen, zoals bedoeld in artikel 3.3. zal De Exploitant de Locatie-eisen, het Stedenbouwkundige plan en de Grondexploitatie (inclusief het Programma) alles voor zover nog niet uitgevoerd, (noodzakelijkerwijs) aan de gewijzigde situatie in overleg met de Gemeente aanpassen, waarbij de Locatie-eisen en reeds vastgestelde en goedgekeurde Stedenbouwkundige Plannen zoveel mogelijk gehandhaafd zullen worden.

Artikel 4
Projectgroep

4.1. De Exploitant en de Gemeente roepen hierbij een Projectgroep in het leven voor de nadere uitwerking van het Inrichtingsplan, het bouw- en woonrijp maken bestek, de benodigde planologische procedures en de feitelijke inrichting van het openbaar gebied en de overdracht aan de gemeente.

4.2. De Projectgroep wordt samengesteld uit vier leden, waarvan twee leden te benoemen door de Exploitant en twee leden te benoemen door de Gemeente. Zijdens de Gemeente zal een lid in ieder geval een stedenbouwkundig ambtenaar dienen te zijn. Partijen zijn te allen tijde bevoegd de door hen aangestelde leden van de Projectgroep te vervangen.

4.3. Het is ieder lid van de Projectgroep toegestaan derden/deskundigen op ad hoc-basis bij de werkzaamheden van de Projectgroep te betrekken.

4.4. Besluiten van de Projectgroep komen tot stand op basis van unanimiteit. Bij gebreke van deze unanimiteit komt geen besluit van de Projectgroep tot stand.
De werkzaamheden van de Projectgroep zijn van uitvoerende en adviserende aard. Een oordeel van de Projectgroep kan derhalve noch privaatrechtelijk noch publiekrechtelijk gelden als een oordeel en/of medewerking of goedkeuring van de Gemeente. Op iedere in het kader van deze overeenkomst en de uitvoering daarvan zijdens de Gemeente vereiste medewerking danwel goedkeuring blijft derhalve het bepaalde in artikel 17 volledig van toepassing.
De zijdens de Gemeente aan te stellen leden van de Projectgroep dienen er jegens de Exploitant zorg voor te dragen dat tijdig en adequaat aan de daartoe bevoegde organen van de Gemeente voor enige zijdens de Gemeente vereiste medewerking dan wel goedkeuring aan bevoegde organen van de Gemeente de daartoe vereiste voorstellen ter besluitvorming worden voorgelegd.

4.5. De voorzitter van de Projectgroep is het lid dat zijdens de Gemeente niet in zijn/haar hoedanigheid van stedenbouwkundig ambtenaar is aangesteld. Deze voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen alsmede de oproeping van de vergaderingen van de Projectgroep. Vergaderingen vinden plaats op zodanige plaatsen en tijdstippen als de voorzitter door middel van diens oproepingen zal aangeven. Vergaderingen van de Projectgroep worden tevens gehouden indien twee of meer leden om een vergadering verzoeken middels een schriftelijk bericht aan de voorzitter, die vervolgens tot oproeping van de vergadering overgaat. Ieder van de leden van de Projectgroep is bevoegd agendapunten voor de vergaderingen aan te dragen, ook staande de vergadering.

Artikel 5
Algemeen

5.1. De Locatieontwikkeling en de Voorgenomen Ontwikkeling zal door en voor rekening en risico van De Exploitant worden uitgevoerd.

5.2. De Exploitant heeft met betrekking tot het Exploitatiegebied voorcalculatorisch de Grondexploitatie vastgesteld, welke als zodanig aan Partijen bekend is doch voor rekening van de Exploitant is en blijft en derhalve onder meer niet taakstellend is voor het beleid van de Exploitant met betrekking tot de Locatieontwikkeling.

5.3. De Exploitant is bevoegd om het Programma en de Planning te wijzigen in overleg met de Gemeente. Hernieuwde vaststelling van het Programma en de Planning in gewijzigde vorm geschiedt door de Exploitant in overleg met de Gemeente en geheel onverlet het gestelde in artikel 3 (publiekrechtelijke bevoegdheden van de Gemeente). De Exploitant zal ieder(e) door hem gewijzigde Programma en Planning binnen een termijn van vier weken nadat hij deze in overleg met de Gemeente heeft vastgesteld bij aangetekende brief aan de Gemeente toezenden.

5.4. De Exploitant is zondermeer verplicht, doch onverlet de mogelijkheden tot tussentijdse beëindiging en/of ontbinding op grond van het in artikel 5.5. en 14 bepaalde, op de wijze als in deze overeenkomst is bepaald, over te gaan tot verwezenlijking van de Locatieontwikkeling, zij het dat dit alle rechten en verplichtingen welke deze overeenkomst toekent aan De Exploitant onverlet laat.

5.5. Indien de Exploitant op enig tijdstip tot het oordeel komt dat de feitelijke en/of geldelijke omstandigheden verdere verwezenlijking van de Locatieontwikkeling onmogelijk maken zal hij een daartoe strekkend besluit dienen te nemen en zal vervolgens mits de Exploitant heeft voldaan aan het verder in dit artikel 5.5. gestelde, de verdere verwezenlijking van de Locatieontwikkeling door hem achterwege worden gelaten.
In het voorkomende geval zal, mits, voor zover nog van toepassing, aan de overige daarvoor geldende voorwaarden in deze overeenkomst is voldaan, de Locatieontwikkeling als voltooid moeten worden beschouwd.
Van een dergelijk besluit zal de Exploitant binnen vier weken schriftelijk aan de Gemeente mededeling doen bij aangetekende brief of deurwaardersexploit. In het voorkomende geval zal met het alsdan wel verwezenlijkte gedeelte van het Openbare Ruimte door Partijen moeten worden gehandeld als is bepaald in artikel 2.5. en 9.
Voorts heeft in geval van een verder achterwege blijven van de Locatieontwikkeling als in dit artikel 5 de Exploitant jegens de Gemeente geen enkel recht op restitutie van door hem aan de Gemeente betaalde kosten als bedoeld in artikel 10.

Artikel 6
De bij Exploitant in eigendom zijnde onroerende zaken

6.1. De Exploitant heeft, voor zover hier van toepassing met uitzondering van de in artikel 7.1. bedoelde bij de gemeente in eigendom zijnde onroerende zaken, in het Exploitatiegebied reeds alle onroerende zaken in eigendom, dan wel deze staan aan hem ter beschikking.

Artikel 7
Levering van onroerende zaken aan de Exploitant

7.1. De Gemeente, zal de bij haar in eigendom zijnde onroerende zaken gelegen binnen het Exploitatiegebied, tegen een koopsom van € 1,- in eigendom overdragen en leveren aan de Exploitant, gelijk de Exploitant de betreffende onroerende zaken in eigendom zal aanvaarden. Levering door de Gemeente aan de Exploitant zal plaatsvinden, nadat - in overleg tussen de Gemeente en de Exploitant - de Gemeente een redelijke termijn is gegund in het kader van de uitvoering van het bepaalde in artikel 7.2.

7.2. De Gemeente verbindt zich jegens de Exploitant om, indien deze zulks noodzakelijk/wenselijk oordeelt, in nauw overleg met de Exploitant, aan de door de Gemeente aan de Exploitant te leveren onroerende zaken zoals benoemd onder 7.1. voor zover gelegen binnen het Exploitatiegebied vóór de levering aan de Exploitant zodanige vervaardigingshandelingen te verrichten, dat de desbetreffende onroerende zaken worden aangemerkt als Bouwterrein in de zin van artikel 11, vierde lid van de Wet op de Omzetbelasting 1968 en wijziging 1995 (reparatiewetgeving) en de daarop gebaseerde regelgeving. Zo nodig zal daaromtrent nader overleg door Partijen en de fiscale autoriteiten plaatsvinden, teneinde - waar nodig en/of gewenst - een daartoe strekkende verklaring van deze fiscale autoriteiten omtrent de BTW -status van de desbetreffende onroerende zaken te verkrijgen.

7.3. Met kosten van hier bedoelde door de gemeente verrichte vervaardigingshandelingen wordt gehandeld als bepaald in artikel 10. De betreffende kosten zullen bestaan uit:
   a. alle externe kosten die de Gemeente aantoonbaar heeft gemaakt ter zake van de betreffende vervaardigingshandelingen;
   b. alle interne gemaakte kosten van de Gemeente ter zake van de betreffende vervaardigingshandelingen, te berekenen tegen de bij de Gemeente gebruikelijke tarieven en met inachtneming van een desbetreffend voorcalculatorisch budget, welk budget wordt vastgesteld door de Gemeente.

7.4. De overdracht en levering door de Gemeente aan de Exploitant zal plaatsvinden op de gebruikelijk door de Gemeente gebezigde voorwaarden, met dien verstande dat de levering aan de Exploitant in ieder geval zal plaatsvinden vrij van hypotheek, hypothecaire inschrijvingen en beslagen, en in de staat waarin de betreffende onroerende zaken zich bij de levering aan de Exploitant zullen bevinden. De Gemeente heeft met betrekking tot de door haar te leveren onroerende zaken de Exploitant inzage gegeven in de desbetreffende milieutechnische onderzoeksrapporten.
De Exploitant aanvaardt bij de levering van de betreffende onroerende zaken de feitelijke en juridische staat, zoals die blijkt uit de in de vorige alinea bedoelde, door de Gemeente overgelegde en aan Partijen genoegzaam bekende documenten, en/of uit de openbare registers, zoals bedoeld in artikel 3:16 van het Burgerlijk Wetboek.
Het vorenstaande is echter niet van toepassing indien evenwel uit al de bovengenoemde stukken blijkt dat er in enige desbetreffende onroerende zaak bodemverontreinigingen aanwezig zijn dit het voorgenomen gebruik dat de Exploitant daarvan wil gaan maken onmogelijk maken. In het voorkomende geval zullen de Gemeente en de Exploitant hieromtrent nadere afspraken maken, dan wel kunnen besluiten volledig van overdracht en levering af te zien.

7.5. De Exploitant is bevoegd om met betrekking tot onroerende zaken, die de Gemeente ingevolge artikel 7.2. aan de Exploitant zal overdragen en leveren, de eigendomsoverdracht bij de terbeschikkingstelling van deze onroerende zaken aan de Exploitant uit te stellen, en om aan de Gemeente te verzoeken om de levering geheel of gedeeltelijk aan derden te doen plaatsvinden. De Gemeente zal dergelijke verzoeken van de Exploitant honoreren.

Artikel 8
Sanering; Bouw- en Woonrijp maken

8.1. De Exploitant zal na vaststelling en goedkeuring van het desbetreffende Stedenbouwkundig Plan inclusief Beeldkwaliteitplan en Inrichtingsplan, voor zijn rekening en risico (doen) uitvoeren alle werkzaamheden tot het Bouw- en Woonrijp maken. Onder het Bouw- en Woonrijp maken wordt de volledige aanleg en inrichting van de in artikel 9 bedoelde Openbare Ruimte mede begrepen.
De betreffende werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd met inachtneming van het bepaalde in artikel 2.2, het desbetreffende vastgestelde en goedgekeurde Stedenbouwkundig Plan, alsmede het Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte, en zoals zal worden vastgelegd in de in opdracht en voor rekening van de Exploitant te vervaardigen schetsontwerpen, voorlopige- en definitieve ontwerpen en bestekken met bijbehorende bestekstekeningen en van al welke stukken een nadere omschrijving is opgenomen in het Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte.
De bestekken ter zake van de uitvoering van de voormelde werken, zullen worden ingericht conform het bepaalde in de Standaard RAW bepalingen 2005. Voorts zal in voormelde bestekken de U.A.V. 2012 van toepassing worden verklaard, onverminderd eventuele nadere afspraken tussen de Exploitant en de Gemeente (zoals hierna bedoeld) bij wijziging van een of meer van deze regelingen en onverminderd het in de volgende alinea bepaalde. Indien de bedoelde Standaard RAW bepalingen 2005 en/of de U.A.V. 2012 worden gewijzigd, kunnen de Exploitant en de Gemeente nader overeenkomen om de gewijzigde regelingen op de bestekken van toepassing te verklaren. Bij gebreke van nadere overeenstemming daaromtrent tussen de Gemeente en De Exploitant zullen de Standaard RAW bepalingen 2005 en de U.A.V. 2012 van toepassing blijven.
Ter zake van de oplevering aan Gemeente, de duur van de onderhoudsperiode, de garantieverplichtingen van De Exploitant, de verplichtingen van De Exploitant gedurende de onderhoudsperiode, de verplichtingen van De Exploitant ter zake van het herstraten, en de verplichtingen van De Exploitant tot het vervaardigen en leveren van revisietekeningen, dient de Exploitant zich in ieder geval te houden aan het Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte van gemeente.
Voor De Exploitant wordt de verplichting opgenomen om met zijn (onder)aannemers te bedingen, dat de Gemeente deze (onder)aannemers uit hoofde van garanties kan aanspreken, indien De Exploitant met de nakoming van de betreffende garantieverplichtingen jegens de Gemeente in gebreke blijft, dan wel wanneer de onderhavige overeenkomst is geëindigd. De betreffende verplichtingen van De Exploitant worden opgenomen in voormelde bestekken en van welke bestekken aan de Gemeente zowel een gewaarmerkt duplicaat als een digitale versie moet worden verstrekt.

8.2. De in artikel 8.1. bedoelde schetsontwerpen, voorlopige en definitieve ontwerpen, bestekken en bestekstekeningen zullen in opdracht en voor rekening en risico van de Exploitant worden vervaardigd. De Directievoering en het toezicht over de uitvoering van de werkzaamheden inzake het Bouw- en Woonrijp maken alsmede de Supervisie hierover worden door of in opdracht van de Exploitant gevoerd, zij het wat de Supervisie betreft met inachtneming van het daarover in artikel 8.3. bepaalde.

8.3. De in 8.1. bedoelde schetsontwerpen, voorlopige en definitieve ontwerpen, bestekken en bestekstekeningen dienen door de Exploitant dadelijk na gereedkomen door de Exploitant ter goedkeuring aan de Gemeente (Dienst SOB) te worden voorgelegd. De Gemeente (Dienst SOB) toetst op voortvarende wijze en terstond de aldus aan zijn voorgelegde schetsontwerpen, voorlopige en definitieve ontwerpen, bestekken en bestekstekeningen aan de hand van het bepaalde in artikel 2.2 en aan het betreffende vastgestelde en overeenkomstig artikel 12.1 goedgekeurde Stedenbouwkundig Plan en aan het Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte.
Onverlet het bepaalde in artikel 8.2. voert de Gemeente in opdracht van de Exploitant de Supervisie uit op de uitvoering van de werkzaamheden inzake het Bouwrijp maken en het Woonrijp maken.
De Gemeente zal ter zake een eigen functionaris aanstellen. Al de op de werkzaamheden van een dergelijke functionaris vallende kosten zijn voor rekening van de Exploitant en hiermee zal gehandeld worden op de wijze als hierna in artikel 10 is bepaald. De exploitant is verplicht gemelde functionaris bij voortduring onbeperkt en ongestoord toegang te verschaffen tot het Exploitatiegebied en deze verplichting tevens op te leggen aan zijn aannemers en/of onderaannemers.
Aan het feit, dat de Gemeente (Dienst SOB) betrokken wordt bij de tussentijdse controle van uitvoering van werken, kan de Exploitant ter zake van de oplevering (zoals bedoeld in artikel 10) geen rechten ontlenen.

8.4. De Exploitant zal voor zijn rekening en risico op de bij hem in eigendom zijnde c.q. nog van de Gemeente te verkrijgen onroerende zaken in het Exploitatiegebied de eventueel noodzakelijke sanering van de bodem uitvoeren conform de eisen van het ter zake bevoegde (overheids)gezag, voorafgaand aan de overige werkzaamheden tot het Bouw- en Woonrijp maken, onverminderd de bevoegdheid van de Exploitant om kosten en schade ter zake van zulke verontreiniging te verhalen op de veroorzakers.

8.5. De Exploitant zal de in dit artikel 8 begrepen werkzaamheden (doen) uitvoeren met inachtneming van de publiekrechtelijke regelgeving met betrekking tot eventuele archeologische vondsten. De kosten en baten ter zake zijn voor rekening van de Exploitant.

8.6. Voor zover nodig en mogelijk zal de Exploitant bij de uitoefening van zijn bevoegdheden steeds de geldende aanbestedingswetgeving (waaronder de Europese Aanbestedingsrichtlijnen), voor zover zulke wetgeving van toepassing is op de activiteiten van de Exploitant, in acht nemen.
De exploitant is jegens de Gemeente verplicht de geldende aanbestedingswetgeving (waaronder de Europese Aanbestedingsrichtlijnen in ach te nemen waar het betreft de verwezenlijking van het Openbare Ruimte. Schade voor de Gemeente die voortvloeit uit het door de Exploitant niet- of niet behoorlijk in acht nemen van de gemelde aanbestedingswetgeving zal op eerste vordering volledig door de Exploitant aan de Gemeente moeten worden vergoed.

8.7. Met de uitvoering van de in dit artikel 8 bedoelde werkzaamheden mag door de Exploitant dan wel de derden door wie de Exploitant deze werkzaamheden zal doen uitvoeren, niet eerder worden begonnen dan nadat de Exploitant ter zake een schriftelijke mededeling van goedkeuring van de ontwerpen, bestekken en bestektekeningen door de Gemeente heeft ontvangen.
Tijdens de uitvoering van de in dit artikel 8 bedoelde werkzaamheden blijkende misslagen en omissies in de ontwerpen, bestekken en bestekstekeningen dan wel niet onderkende aanpassingen aan de uit te voeren werkzaamheden die voortvloeien uit de specifieke omstandigheden van het Exploitatiegebied dan wel de desbetreffende gedeelten daarvan, komen, ook al zijn al de desbetreffende ontwerpen, bestekken en bestekstekeningen goedgekeurd door de Gemeente volledig voor rekening van de Exploitant.

Artikel 9
Openbare Ruimte

9.1. De Openbare Ruimte zal door de Exploitant en ter keuze van de Gemeente om niet dan wel voor een symbolisch bedrag aan de Gemeente worden overgedragen, na behoorlijke vooraankondiging door de Exploitant aan de Gemeente. Zulke vooraankondiging dient schriftelijk te geschieden, en wel ten minste 30 werkdagen voor de geplande opleveringsdatum.
Ten aanzien van zulke overdracht(en) zal de Exploitant in ieder geval moeten voldoen aan het gestelde in het Kwaliteitsdocument Openbare Ruimte.

9.2. Gelijktijdig met de overdracht zoals bedoeld in artikel 9.1. zal de Openbare Ruimte om niet c.q. voor 1 euro door de Exploitant in eigendom worden overgedragen worden geleverd aan de Gemeente. De kosten van overdracht en de ter zake eventueel verschuldigde overdrachtsbelasting dan wel de ten gevolge van deze overdracht aan de zijde van de Gemeente vallende Omzetbelasting zijn voor rekening van de Exploitant.

9.3. De Exploitant zal in overleg met de Gemeente al die maatregelen nemen die nodig zijn om het bouwverkeer van- en naar het Exploitatiegebied door de eventueel aangrenzende- en in de nabijheid liggende (woon)wijken zoveel als mogelijk te beperken. Tot deze maatregelen behoort in ieder geval het in goed overleg tussen Partijen vaststellen van de routes van het bouwverkeer van- en naar het Exploitatiegebied.
Tijdens de bouwperiode van de projecten Minne Finne, Volmawei en Hellingshaven wordt de Volmawei voorzien van een tijdelijke asfaltlaag zodat deze weg tijdens de bouw voor het bouwverkeer van de hiervoor genoemde projecten en voor de bewoners en bezoekers toegankelijk blijft. De kosten van de aanleg van dit asfalt voor betaald door de ontwikkelaars van de drie bouwlocaties en de gemeente. De totale kosten bedragen € 20.000, De kosten voor iedere partij en dus ook voor Opdrachtgever bedraagt € 5.000. Dit bedrag wordt binnenkort in rekening gebracht.

9.4. Tot zekerheid voor de richtige nakoming van zijn verplichtingen betreffende de verwezenlijking van het Openbare Ruimte verplicht de Exploitant zich aan de Gemeente een bankgarantie te verstrekken. Dit dient te geschieden uiterlijk 15 november 2018.

9.5. Het bedrag van de in artikel 9.4. bedoelde bankgarantie is gelijk aan de op als prognose berekende begrote kosten van het woonrijp maken van de Openbare Ruimte en het herstel van de schade als bedoeld in artikel 9.3., zijnde € 175.000. Hierin zijn ook begrepen de eventuele kosten die noodzakelijkerwijs gemaakt moeten worden buiten het Exploitatiegebied. Deze prognose is gegrond op de Grondexploitatie, de desbetreffende budgetraming dan wel de aanneemsom en wordt gecorrigeerd naar rente en inflatie gedurende de looptijd van de uitvoering van de verwezenlijking van het Openbare Ruimte.

9.6. Vervallen

9.7. De Gemeente zal de in artikel 9.4. bedoelde bankgarantie aan de Exploitant retourneren ter gelegenheid van de in artikel 9.2. bedoelde eigendomsoverdracht, tenzij de Exploitant dan wel de aannemer aan wie hij de desbetreffende werkzaamheden heeft opgedragen nog werkzaamheden dient te verrichten met een waarde van meer dan 2,5% dan het bedrag van de bankgarantie.

9.8. De Gemeente zal alleen dan onder de bankgarantie mogen trekken nadat naar haar oordeel is komen vast te staan dat de Exploitant niet- dan wel niet volledig heeft voldaan aan zijn verplichtingen.

9.9 Partijen verklaren dat bij de bepaling van de koopprijs van het aan de gemeente verkochte openbaar gebied is uitgegaan van het gebruik voor openbaar groen. Indien een gedeelte of het geheel van het verkochte, aangegeven op bijlage III, binnen vijfentwintig (25) jaar, ingaande heden een hoogwaardigere of andere bestemming, invulling of gebruik krijgt dan de huidige bestemming door vaststelling door de gemeente van een nieuw bestemmingsplan, of op grond van een door de gemeente vastgestelde planologische afwijking ex artikel 2:12 lid 1 sub a. ten derde Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) , danwel door het van de zijde van het Rijk of de provincie tot stand komen van een inpassingsplan (ex artikelen 3:28 en 3:26 Wro), of een vergelijkbare planologische maatregel, is de gemeente aan Exploitant of haar rechtsopvolger een meerprijs verschuldigd indien door Exploitant daartoe een beroep op nakoming van het onderhavige beding wordt gedaan.

9.10 De gemeente dient de Exploitant binnen drie maanden na vaststelling van een in artikel 9.9. genoemde planologische maatregel, bij aangetekende brief te informeren.

9.11 De meerwaarde wordt bepaald door het verschil tussen de door de deskundige vastgestelde vrije marktwaarde op basis van een situatie als beschreven in artikel 9.9. en de overeengekomen koopsom van € 1,-. Indien het verkochte onderdeel uitmaakt van een te ontwikkelen plangebied, wordt de mogelijke meerwaarde van het verkochte naar rato berekend van de totale waardeontwikkeling van het plangebied.

9.12 De in artikel 9.9. bedoelde meerwaarde wordt voor de Exploitant en de gemeente bindend vastgesteld door één gecertificeerde deskundige (Nederlands Register Vastgoed Taxateurs (NRVT)). De gemeente en de Exploitant zullen binnen een maand na de in 9.10 genoemde in kennisstelling deze deskundige in onderling overleg aanwijzen. Aanwijzing van de deskundige dient te geschieden binnen twee maanden na een daartoe door de Exploitant gedaan verzoek. Indien de gemeente in gebreke blijft om binnen twee maanden na een daartoe door de Exploitant gedaan verzoek, gezamenlijk een deskundige aan te wijzen, zal de Exploitant benoeming van de deskundige verzoeken aan de bevoegde rechter binnen wiens ressort het verkochte is gelegen. De kosten van het bindend advies, dan wel de gerechtelijke aanwijzing, worden door partijen ieder voor de helft gedragen.

9.13 De door de deskundigen bindend vastgestelde meerwaarde zal de gemeente aan de Exploitant voldoen binnen twee maanden na een daartoe door de Exploitant bij aangetekende brief gedaan verzoek.

9.14 De gemeente verbindt zich de in dit artikel opgelegde verplichtingen bij elke vervreemding in eigendom van het ingevolge deze akte gekochte of gedeelte daarvan aan de nieuwe verkrijger in eigendom op te leggen, ten behoeve van de Exploitant te bedingen en aan te nemen en om die bedingen, alsmede het in dit artikel bepaalde, in elke verdere akte van vervreemding in eigendom woordelijk te doen opnemen.

Artikel 10
Kosten

10.1. In het kader van de uitvoering van de Locatieontwikkeling worden aan gemeentezijde externe en interne kosten gemaakt ten behoeve van de grondexploitatie van het Exploitatiegebied waarover op grond van artikel 6.24 lid 1 van de Wet ruimtelijke ordening in deze overeenkomst bepalingen kunnen worden opgenomen inzake financiële bijdragen door de Exploitant aan de Gemeente;
voorts kunnen op grond van gemeld artikel in deze overeenkomst bepalingen worden opgenomen inzake financiële bijdragen van de Exploitant aan de Gemeente inzake ruimtelijke ontwikkelingen.

De hierboven bedoelde kosten en financiële bijdragen zijn:

a. de kosten, die gemoeid zijn met het opstellen van deze overeenkomst c.a., ten bedrage van €
b. de kosten voor de projectleiding en voor het opstellen danwel beoordelen van één ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van de uitgebreide afwijkingsprocedure of het Bestemmingsplan ten bedrage van € Indien er meerdere aanvragen omgevingsvergunning worden ingediend die enkel door middel van een uitgebreide afwijkingsprocedure verleend kunnen worden, dan zullen hierover extra ambtelijke kosten in rekening gebracht; over de hoogte van deze kosten worden aanvullende afspraken gemaakt;
c. de kosten, die gemoeid zijn met het toetsen van het bestek inzake het Bouw- en Woonrijp maken, de kosten voor het uitvoeren van Supervisie op het Bouw- en Woonrijp maken van het Exploitatiegebied en de kosten die verband houden met de overdracht van de grond naar de Gemeente, ten bedrage van € Uitgangspunt hierbij is dat het bouwrijp maken plaatsvindt in een aaneengesloten periode van 12 weken en dat het woonrijp maken plaatsvindt in een aaneengesloten periode van 12 weken. Indien het bouw- en/of woonrijp maken gefaseerd wordt uitgevoerd, dan worden deze ambtelijke kosten verhoogd met 25%, zijnde € Indien als gevolg van planaanpassingen een aangepast bestek wederom door de Gemeente getoetst moet worden, dan zullen hierover aanvullende afspraken gemaakt moeten worden.
d. de kosten voor het uitvoeren van landmeetkundige werkzaamheden, ten behoeve van o.a. het verwerken van de nieuwe situatie ten behoeve van de Basisregistratie Grootschalige Topografie en de noodzakelijke grondtransacties in het Exploitatiegebied, ten bedrage van €
e. de kosten voor het toetsen van onderzoeken en de toetsen van de plannen door Milieu, Verkeer, Ontwerp en Wijkzaken aangaande de inrichting van de openbare ruimte, ten bedrage van €
g. de kosten voor het verweer, indien tegen een verleende omgevingsvergunning beroep wordt aangetekend, ten bedrage van €
h. de kosten voor het verweer indien tegen een verleende omgevingsvergunning hoger beroep wordt aangetekend, ten bedrage van €

De totale kosten bedragen aangezien het bouwrijp maken langer heeft geduurd dan 12 weken), eventueel aan te vullen met de kosten voor het verweer in het kader van beroepsprocedures en de kosten voor het opstellen of toetsen van een bestemmingsplan. De kosten worden in drie gelijke termijnen in rekening gebracht van op 15 november 2018, 15 november 2019 en15 november 2020.

De eventuele betaling van de ambtelijke kosten indien beroep wordt aangetekend vindt plaats binnen 3 maanden na het indienen van het beroep.

Al het vorenstaande onverlet de verplichting van de Exploitant om aan de gemeente te voldoen de bedragen welke hij verplicht is aan de gemeente te voldoen op basis van de jaarlijks door de gemeente vast te stellen Verordening Leges Leeuwarden en/of de overige ter zake gelden publiekrechtelijke regelingen.

10.2. Met betrekking tot de externe kosten geldt dat, alvorens over te gaan tot het maken van externe kosten c.q. tot het aangaan van verplichtingen waaruit zulke externe kosten kunnen voortvloeien, de Gemeente ter zake van de aard en omvang van deze externe kosten overleg zal voeren met de Exploitant. Uitgangspunt daarbij is dat bedoelde externe kosten redelijkerwijs noodzakelijk en marktconform dienen te zijn;

10.3. De Exploitant zal de kosten dragen van de noodzakelijke (civieltechnische) werkzaamheden welke buiten het Exploitatiegebied door of in opdracht van de Gemeente dienen te worden uitgevoerd als gevolg van de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling van- en op het Exploitatiegebied. Onder deze kosten vallen in elk geval werkzaamheden als gevolg van herstel of aanpassing dan wel upgrading en/of herinrichting van de Openbare Ruimte alsmede werkzaamheden in het kader van de aanleg of verbetering dan wel capaciteitsvergroting van nutsvoorzieningen in de Openbare Ruimte. Indien de uitvoering van deze werkzaamheden met zich brengt dat één of meer derden hierdoor nadeel of hinder ondervinden als gevolg waarvan de Gemeente kosten dient te maken in de sfeer van nadeelcompensatie, dan vallen deze kosten eveneens onder de kosten als bedoeld in dit artikel. De kosten zullen op basis van de werkelijk gemaakte kosten door de Gemeente bij de exploitant in rekening worden gebracht. Het staat de initiatiefnemer ook vrij om de hiervoor genoemde werkzaamheden zelf uit (te laten) voeren. Deze werkzaamheden moeten voldoen aan de gemeentelijke kwaliteitseisen en behoeven gemeentelijke goedkeuring.

10.4. De Exploitant verplicht zich op zijn kosten zorg te dragen voor de aansluiting en aanpassing van rioleringen, nutsvoorzieningen en verharding ter plaatse van de aansluiting op de bestaande infrastructuur. De in verband met deze werkzaamheden door de Gemeente te maken kosten zullen op basis van de werkelijk gemaakte kosten door de Gemeente bij de Exploitant in rekening worden gebracht.

10.5. De Exploitant machtigt de directeur van Stadsontwikkeling en Beheer om, in voorkomende gevallen, door nutsbedrijven voorgeschreven aanpassingen aan nutsvoorzieningen, welke voortvloeien uit de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen ontwikkeling te laten uitvoeren. Alle hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van de Exploitant. De directeur van Stadsontwikkeling en Beheer zal vooruitlopend op een opdracht tot uitvoering van bedoelde aanpassingen met de Exploitant overleg hebben inzake deze werkzaamheden en de daaraan verbonden kosten.

10.6. Eventueel benodigde aanpassing van rioleringen, nutsvoorzieningen en verharding welke zich buiten het plangebied bevinden doch noodzakelijk zijn voor het Bouw- en/of Woonrijp maken van het plangebied dienen voor rekening van de Exploitant te worden uitgevoerd en gelden als bijdrage aan de Gemeente.
Te denken valt daarbij aan:
- het aanleggen van inritconstructies;
- het zo nodig vergroten van de capaciteit van het rioleringssysteem;
- het afkoppelen van riolering en leidingen van nutsvoorzieningen;
- het opnieuw aansluiten daarvan en het aanpassen van verhardingen;
- het aanbrengen van een of meer brandkranen;
- het (ver)plaatsen van lichtmasten.

Voor zover de hier bedoelde werkzaamheden zich voordoen zal de directeur van Stadsontwikkeling en Beheer hierover vooruitlopend op een opdracht tot uitvoering van bedoelde aanpassingen met de Exploitant overleg hebben inzake deze werkzaamheden en de daaraan verbonden kosten.

10.7. Al de in dit artikel 10. bedoelde kosten zullen door De Exploitant aan de Gemeente gefaseerd worden voldaan als door de Gemeente nader aan de Exploitant zal worden meegedeeld en voorts op basis van door de Gemeente aan de Exploitant te verstrekken nota's en op de wijze als in deze nota's door de Gemeente nader zal worden aangegeven.

10.8. De Exploitant is bij te late betaling een rentevergoeding over de desbetreffende kosten verschuldigd. Als rentepercentage geldt de wettelijke rente, vermeerderd met 1% aan administratiekosten op jaarbasis.

Artikel 11
Nutsbedrijven en bereikbaarheid

11.1. De Exploitant treedt, in verband met de aanleg van nutsvoorzieningen, rechtstreeks in overleg met de desbetreffende nutsbedrijven of andere derden. De kosten van nutsvoorzieningen (energievoorziening, telecommunicatievoorzieningen en dergelijke) komen ten laste van de betreffende leveranciers van nutsvoorzieningen, onverminderd de (gebruikelijke) aansluitbijdragen, die nutsbedrijven ter zake van zogenaamde huisaansluitingen van (delen van) Werken/Gebouwen in rekening brengen bij de Exploitant, dan wel de desbetreffende Realisator(en) of hun rechtverkrijgenden.

11.2. De Exploitant zal actief ijveren voor een goede kwaliteit van de bereikbaarheid van het Exploitatiegebied in fysieke zin en in beeldvorming.

Artikel 12
Voorgenomen Ontwikkeling – medewerking Partijen

12.1. Planvorming
Binnen de uitgangspunten van artikel 2.2. en met inbegrip van de uit de Grondexploitatie zijn stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen vervaardigd. Deze stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen zijn op 19 december 2016 door de gemeenteraad vastgesteld.

12.2. Partijen nemen hierbij over en weer een inspanningsverplichting op zich om alles in het werk te stellen, wat redelijkerwijze van hen verwacht mag worden en binnen hun invloedsfeer ligt, om de Locatieontwikkeling en de Voorgenomen Ontwikkeling mogelijk te maken.

Artikel 13
Planschade en schade ex afdeling artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening

13.1. Planschadeclaims ingevolge afdeling 6.1. Wet ruimtelijke ordening op grond van besluiten tot één of meer afwijkingen van het bestemmingsplan betrekking hebbende op het Exploitatiegebied, zijn voor rekening van de Exploitant.

13.2. Tijdens de Planvorming zoals bedoeld in artikel 12, zullen de Exploitant en de Gemeente regelmatig onderling overleg voeren, teneinde het risico voor eventuele planschadevorderingen zoveel mogelijk te vermijden. De Gemeente zal voorts overleg voeren met de Exploitant, telkens wanneer bij de Gemeente enige planschadevordering bekend is geworden.

13.3. Schade die op grond van afdeling 6.1. Wet ruimtelijke ordening voor vergoeding in aanmerking komt is tevens voor rekening van de Exploitant.

Artikel 14
Tussentijdse beëindiging

14.1. Tussentijdse beëindiging van deze overkomst is, met uitzondering van de in artikel 14 genoemde gevallen, niet mogelijk.

14.2. De onderhavige overeenkomst kan door een of meer Partij(en) schriftelijk bij aangetekende brief dan wel deurwaardersexploit met onmiddellijke ingang aan de betrokken overige Partij(en) worden opgezegd indien wet- en/of regelgeving de opzeggende Partij(en) daartoe dwingt, dan wel de financiële positie van de betrokken Partij(en) zo ernstig in gevaar komt dat het voortbestaan der betrokken Partij(en) in het geding is.

14.3. Indien een van Partijen, ondanks behoorlijke schriftelijke ingebrekestelling door de overige Partij, toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van zijn verplichtingen uit hoofde van de onderhavige overeenkomst en voorts in het geval van faillissement, aanvrage(n) van surseance van betaling en/of ontbinding van een van Partijen is de andere Partij bevoegd de onderhavige overeenkomst met onmiddellijke ingang zonder rechterlijke tussenkomst en bij aangetekende brief jegens de betreffende Partij te beëindigen, onverminderd haar recht om nakoming, ontbinding volgens de wet en/of schadevergoeding te vorderen van de Partij die aanleiding gaf tot de beëindiging. De bevoegdheid tot de beëindiging in geval één der Partijen toerekenbaar tekort schiet in de nakoming van diens verplichtingen (zoals hiervoor in dit artikel 14.3. bedoeld), is niet van toepassing indien de tekortkoming, gezien zijn bijzondere aard of geringe betekenis, een beëindiging met zijn gevolgen niet rechtvaardigt.

Artikel 15
Toepasselijk recht: Geschillenregeling

15.1. Op de onderhavige overeenkomst en op alle overeenkomsten welke daaruit voortvloeien c.q. welke daarmee samenhangen, is Nederlands recht van toepassing.

15.2. Alle uit de onderhavige overeenkomst, dan wel uit overeenkomsten welke daaruit voortvloeien c.q. welke daarmee samenhangen, voortvloeiende geschillen zullen uitsluitend kunnen worden voorgelegd aan de ter zake bevoegde rechter.

Artikel 16
Bevoegd orgaan Gemeente

16.1. Indien krachtens de bepalingen van de onderhavige overeenkomst en/of zijn bijlagen en/of nadere overeenkomsten, die uit de onderhavige overeenkomst voortvloeien, de medewerking c.q. goedkeuring van de Gemeente vereist is, wordt daarmee bedoeld de medewerking c.q. goedkeuring c.q. toestemming van het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente, tenzij uit de betreffende bepaling(en) expliciet voortvloeit dat de vereiste medewerking c.q. goedkeuring c.q. toestemming dient te worden verleend door de Raad van de Gemeente.

16.2. Het in artikel 17.1 bepaalde is niet van toepassing op publiekrechtelijke besluiten, die krachtens publiekrechtelijke regelgeving zijn voorbehouden aan de Raad of de Burgemeester van de Gemeente.

Artikel 17
Publiekrechtelijke bevoegdheden/positie

17.1. Het in de onderhavige overeenkomst bepaalde laat de publiekrechtelijke positie en bevoegdheden van de Gemeente onverlet, onverminderd het in de onderhavige overeenkomst bepaalde met betrekking tot publiekrechtelijke medewerking van de Gemeente.

17.2. Publiekrechtelijk handelen van de Gemeente, dan wel het nalaten van publiekrechtelijk handelen door de Gemeente, vormt derhalve nimmer een tekortkoming van de Gemeente bij de uitvoering van de onderhavige overeenkomst. Het in de vorige volzin bepaalde laat het bepaalde in artikel 3 onverlet, evenals aanspraken van De Exploitant, die aan hem mochten toekomen jegens de Gemeente buiten de werking van de bepalingen van de onderhavige overeenkomst.

Artikel 18
Bijzondere bepalingen

18.1. In samenhang met de realisatie van de woningbouw op de Minne Finne door de Exploitant, zal de Gemeente de gemeentelijke damwanden in de haven vervangen. Indien de verankering van deze damwanden deels in particuliere tuinen aangebracht moeten worden dan is de Exploitant hiermee akkoord. Ook heeft de gemeente te allen tijde toegang tot deze verankering. Voor het onderhoud aan de damwanden heeft de gemeente, indien noodzakelijk, ook toegang tot de particuliere tuinen. Hiertoe neemt De Exploitant in de koopovereenkomst een recht van opstal op.

18.2. De mate waarin De Minne Finne wordt opgehoogd behoeft gemeentelijke goedkeuring, zoals bedoeld in artikel 8. Indien als gevolg van deze ophoging er extra kosten gemoeid zijn met het vervangen van de gemeentelijke damwanden (bijvoorbeeld door het moeten aanbrengen van langere of dikkere planken) dan komen de meerkosten hiervan voor rekening van de Exploitant.

18.3. In verband met de realisatie van de woningbouw en de inrichting van het toekomstig openbaar gebied op de Minne Finne, dient de Exploitant voor eigen rekening en risico ervoor te zorgen dat de drie aanwezige woonarken verplaatst worden. De Gemeente heeft een inspanningsverplichting om planologisch medewerking te verlenen aan de verplaatsing van deze recreatiearken.
De Exploitant garandeert de Gemeente dat op de locatie van de recreatieark grenzend aan het toekomstig openbaar gebied, zie bijlage II, geen ark aanwezig is, op het moment dat het openbaar gebied aan de gemeente wordt overgedragen. De oplevering en overdracht van het toekomstig openbaar gebied gebeurt uiterlijk 2 jaar na het gereed komen van de laatste nieuwbouwwoning binnen het project. Indien op deze locatie wel een ark aanwezig is, dan betaalt de Exploitant de gemeente een boete van € 5.000 per maand, met een maximum van € 50.000.

Artikel 19
Slotbepaling

19.1. De considerans en de bijlagen maken integraal deel uit van de onderhavige overeenkomst.

19.2. Ingeval van tegenstrijdigheid tussen de inhoud van de onderhavige overeenkomst en de inhoud van zijn bijlagen, prevaleert de inhoud van de bepalingen van de onderhavige overeenkomst.

19.3. Derden - niet zijnde Partijen - kunnen aan de inhoud van de onderhavige overeenkomst geen rechten ontlenen.

19.4. Geen der Partijen is bevoegd om rechten uit hoofde van de onderhavige overeenkomst over te dragen aan derden, tenzij met schriftelijke toestemming van de overige Partij. De in de vorige volzin bedoelde toestemming zal niet worden onthouden indien bedoelde derde (de verkrijger) geheel behoort tot hetzelfde concern als de overdragende Partij, en daarenboven de overige Partij de verkrijger voldoende solvabel achten voor de nakoming, waartoe de overdragende Partij de geëigende informatie ter beschikking zal stellen aan de overige Partij. Onder een overdracht van rechten in de zin van dit artikel 19.4 wordt niet begrepen een overgang onder algemene titel, noch een overgang van rechten van rechtswege.

Artikel 20
Bijlagen
Bij de onderhavige overeenkomst behoren de volgende bijlagen:

Bijlage I	Kaart Exploitatiegebied
Bijlage II	De door Exploitant verplicht te verplaatsen recreatiepark
Bijlage III	Aan de Gemeente over te dragen gronden, bedoeld in artikel 9.9 t/m 9.14
Bijlage IV	Aan de Exploitant over te dragen gronden, bedoeld in artikel 7.1.

Aldus overeengekomen en in drievoud getekend:

[redacted]

Gemeente: Leeuwarden

Plaats: Leeuwarden

Datum: 30-10-2018

Exploitant:

Plaats: Grou

Datum: 28-8-2018

Woensdag 24 november 2021

Geachte fractievoorzitters,

[redacted] heeft de VvE Vijverpark vernomen dat het voorstel met betrekking tot de maten van woonschepen en-arken aan de Oostersingel iets is aangepast.
De maximale hoogte aldaar mag dan maximaal 3.50 meter zijn.

Naar de mening van het bestuur van VvE Vijverpark is dat, rekening houdend met de hoogte van de huizen vanaf de Vlietsterbrug tot en met Tryater, te hoog.

Hier wreekt zich weer dat de behandelend ambtenaar de feitelijk situatie niet in ogenschouw lijkt te hebben genomen.

Blijkbaar kan of wil de verantwoordelijk wethouder zijn ambtenaren niet op adequate wijze aansturen.

Het bestuur verwijst naar de notitie van [redacted] (Vlietvaardig), waarin hij beschrijft hoe het woonboten- en arkenbeleid in andere steden geregeld is. Daar wordt bij het vaststellen van de maten rekening gehouden met de directe omgeving.
Waarom wordt in Leeuwarden zo'n beleid niet opgesteld?

Als de behandelend ambtenaar eens ter plekke geweest was, had ze ook de bar slechte staat van onderhoud van sommige woonboten- en arken kunnen zien.
Ook het huidige beleid staat handhaving van achterstallig onderhoud toe.

Het zou fijn zijn als de Gemeente Leeuwarden eens in aktie kwam!

Onlangs stond een artikel in de Leeuwarder Courant over de stroeve omgang van de Gemeente Leeuwarden met haar burgers.

Ook in dit dossier lijkt de Gemeente Leeuwarden te weinig oog te hebben voor de belangen van haar burgers.

Het is uw taak als controlerend orgaan om de Gemeente op haar verantwoordelijkheden te wijzen.

Het bestuur en de bewoners van VvE Vijverpark zouden het op prijs te stellen als het woonboten en -arkenbeleid op HOLD zou worden gezet, totdat er voor de Gemeente Leeuwarden een integraal beleid opgesteld is voor alle plaatsen binnen de gemeente waar woonboten- en arken liggen en waar rekening wordt gehouden met de omstandigheden ter plekke.

Tenslotte verzoeken het bestuur en de bewoners van VvE Vijverpark uw fractievoorzitters er op toe te zien dat de Gemeente Leeuwarden zich aan zijn wettelijk vastgelegde handhavingstaken gaat houden.

Hoogachtend,

VvE-bestuur Vijverparkgebouw,

[redacted], voorzitter

[redacted] secretaris

[redacted], lid

[redacted], bewoner

[redacted] bewoner

[redacted]

Motie: arken en woonschepen

De gemeenteraad van Leeuwarden, in vergadering bijeen op maandag 1 december 2021,

constaterende dat

- er momenteel verschillende woonarken in de Oostersingel liggen die van inferieure kwaliteit zijn;
- dit niet past bij een beschermd stadgezicht van een trotse provinciehoofdstad en afbreuk doet aan de kwaliteit van Europese Culturele hoofdstad;
- nergens in de binnenstad van Leeuwarden woonarken mogen liggen behalve in de Oostersingel en dat deze uitzonderingssituatie ongewenst is,

overwegende dat

- de Oostersingel onderdeel is van het Beschermd Stadgezicht Leeuwarden;
- de Prins Frederikkazerne, alsmede het gebied van de Amelandsdwinger, allebei een belangrijk rijksmonument zijn, welke van grote ruimtelijke kwaliteit zijn;
- aanvullend en aansluitend op de visie Amelandskwartier ook de Oostersingel een opwaardering verdient;
- ook vanuit het Plan van Aanpak Vlietzone aandacht wordt gevraagd voor het verbeteren de leefbaarheid van dit gedeelte van de stad;
- het voorliggende bestemmingsplan arken en woonschepen beleidsarm van aard is en nu eerst wel kan worden vastgesteld;
- er met het oog op de gewenste omgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid van de waterwegen in onze gemeente een actuele visie op woonschepen en woonarken gewenst is,

verzoekt het college

- om met een gemeente-brede watervisie te komen, welke aansluit bij de andere visies zoals de visie op klimaatadaptie en de omgevingsvisie;
- in deze watervisie de Oostersingel met name dezelfde status krijgt als de andere singels in het centrum;
- te onderzoeken wat er qua regelgeving voor nodig is om de status voor woonarken in de Oostersingel te vervangen voor die van woonschepen;
- de raad hierover uiterlijk eind 2022 te informeren

en gaat over tot de orde van de dag.

GroenLinks Leeuwarden	PvdA Leeuwarden	CDA Leeuwarden
Pim Astro	Sander Douma	Aaltsje Meinderts
VVD Leeuwarden	D66 Leeuwarden	PvdD Leeuwarden
Sietze Bouma	Anne Nugteren	Caroline de Groot

Amendement: Bestemming landtong Súderburd voor drie arken ligplaatsen

Onderwerp: bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen

De raad van de gemeente Leeuwarden in vergadering bijeen op 1 december 2021 bij de behandeling van het raadsvoorstel met het kenmerk Z226422-2020, te weten **Bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen.**

Constaterende dat:

- Het Omgevingsplan Leeuwarden-Buitengebied Zuid op dit moment in voorbereiding is;
- Het ontwerp-omgevingsplan pas in procedure kan worden gebracht als de omgevingswet van kracht is: dus na de beoogde inwerkingtredingsdatum van 1 juli 2022;
- Het ontwerp-omgevingsplan dan voor een periode van zes weken ter visie wordt gelegd;
- Dat het bestemmingsplan Leeuwarden Arken en Woonschepen consoliderend van aard is;
- Dat het besluit om een drietal ligplaatsen voor woonarken aan de Suderburd (Burd 8025, Burd 8026 en Burd 8027) nog in rechte wordt aangevochten, hetgeen inhoudt dat dit besluit niet onherroepelijk is.

Overwegende dat:

- Het in strijd is met de rechtszekerheid van burgers (i.c. de bezwaarmakers) wanneer niet-onherroepelijke besluiten door middel van consolidatie in een bestemmingsplan worden opgenomen;
- Het nog te behandelen "Omgevingsplan Leeuwarden - Buitengebied Zuid" een uitstekend alternatief is om – met inachtneming van de gerechtelijke uitspraken – nieuwe ligplaatsen voor bedoelde 3 arken te reguleren;
- Gedurende de tijd dat dit nieuwe omgevingsplan ter discussie ligt, er alternatieve ligplaatsen (waaronder de Geeuw) kunnen worden onderzocht, niet noodzakelijkerwijs voor drie arken bij elkaar;
- Dat deze tijd nodig is om oplossingen te vinden die voor alle partijen (gemeente, provincie, landeigenaren, buren, watersportverenigingen, en natuurorganisaties) min of meer acceptabel zijn.

Besluit:

Het ontwerpraadsbesluit als volgt aan te vullen:

7. Uit het bestemmingsplan te verwijderen:

7.1 De 3 ligplaatsen aan de landtong geadresseerd Burd 8025, Burd 8026 en Burd 8027 met de bestemming Water, inclusief de aanduiding ‘specifieke vorm van water- recreatie-ark’;
7.2 de tuinen behorend bij de ligplaatsen Burd 8025, Burd 8026 en Burd 8027 met de Bestemming Tuin – Erf bij recreatie-ark (artikel 6).

8. De voorgestelde wijzigingen zoals opgenomen in de “Reactie- en antwoordnota zienswijzen” en nota “Ambtshalve aanpassingen” ten aanzien van de 3 ligplaatsen zoals genoemd onder 7.1 en daarbij behorende tuinen niet door te voeren.

9. Drie ligplaatsen (hetzij de drie ligplaatsen zoals genoemd onder 7.1 of drie nieuwe ligplaatsen) op te nemen in het nog te behandelen "Omgevingsplan Leeuwarden - Buitengebied Zuid’.

FNP Ljouwert Lyda Veldstra-Lantinga	**VVD Leeuwarden** Sietze Bouma	**Gemeentebelangen** Sikko Klaver	**Lijst058** David Hoekstra
Partij voor de Dieren Caroline de Groot			

Amendement: beperken hoogte woonarken Oostersingel

De gemeenteraad van Leeuwarden, in vergadering bijeen op maandag 1 december 2021, behandelende het raadsvoorstel met het kenmerk Z226422-2020, te weten het **Bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen**,

constaterende dat

- het bestemmingsplan Leeuwarden - Arken en woonschepen een conserverend bestemmingsplan is;
- voor regels ten aanzien van de hoogte van woonarken aansluiting is gezocht bij de nieuwste bestemmingsplannen;
- in de regels in artikel 3.2 sub a onder 5 is opgenomen:

  de bouwhoogte van een woonark mag niet meer dan 3,5 m bedragen, met dien verstande dat:

  - *60% van de oppervlakte van het dakvlak ten hoogste 4,50 m mag bedragen;*
  - *wanneer een grotere bouwhoogte aanwezig is op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan deze bouwhoogte mag worden gehandhaafd.*

- daardoor een maximale hoogte van 4,5 meter wordt toegestaan,

overwegende dat

- voor de woonarken aan de Oostersingel een uitzondering op de regels gewenst is;
- deze woonarken in de binnenstad en met name dichtbij woningen liggen;
- aansluiting wordt gezocht bij het voorheen geldende beleid voor arken op deze locatie;

- daarom een maximale hoogte van 3,5 meter boven de waterspiegel gewenst is op deze locatie,

besluit

Het ontwerpraadsbesluit aan te vullen met de volgende besluitpunten:

- In de regels artikel 3.2 sub a aan te vullen met lid 6:

6. In afwijking van het bepaalde onder 5 mag de bouwhoogte van de woonarken ter plaatse van de aanduiding 'maximum bouwhoogte' niet meer bedragen dan is aangegeven.

- Op de verbeelding de aanduiding 'maximum bouwhoogte' met daarin '3,50 m' aan te brengen ter plaatse van de woonarkenligplaats aan de Oostersingel waar eveneens een maximum aantal van 20 woonarken is aangegeven.

en gaat over tot de orde van de dag.

GroenLinks Leeuwarden	PvdA Leeuwarden	CDA Leeuwarden
Pim Astro	Sander Douma	Aaltsje Meinderts
D66 Leeuwarden	PvdD Leeuwarden	GBL
Anne Nugteren	Caroline de Groot	Sikko Klaver

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1535
Extern Zaak ID	2021-062636
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	4.2
Titel	6e wijziging van de APV Leeuwarden
Eigenaar	van der Helm, Marjan van der
Portefeuillehouder	Sybrand Buma

Bijlagen
Raadsvoorstel 6e wijziging APV.docx
Geamendeerd Raadsbesluit 6e Wijziging APV.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	12 oktober 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen over te gaan tot een wijziging van de APV. Het betreft de 6e wijziging van de APV in Leeuwarden. In deze wijziging worden de zomerwijzigingen van de Model-APV van de VNG doorgevoerd. Tevens vinden aanpassingen plaats vanwege de nieuwe benaming van de Drank- en Horecawet, die voortaan Alcoholwet heet. De overige aanpassingen zoals die voorgesteld worden in de artikelen betreffende honden en carbidschieten zijn het gevolg van de actualiteit. Het artikel over woonoverlast is aangepast aan het model en gewijzigd vanwege wijziging van landelijke wetgeving.

Voorgesteld besluit

1. De raad voor te stellen de 6e wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden vast te stellen.
2. Het raadsvoorstel vast te stellen.

Besluit

De gemeenteraad besluit de geamendeerde wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden vast te stellen.
Tegen stemden de fracties van GBL en FNP.
Voor stemden de fracties van PvdA, GLL, CDA, VVD, D66, Cu, L058 en PvdD.

Gemeente Leeuwarden

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

6e wijziging van de APV
Zaaknummer: 2021-062636

Aan de gemeenteraad.

1. Inleiding
Het afgelopen jaar zijn er weer de nodige ontwikkelingen geweest die tot wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening nopen. De VNG heeft tekstuele wijzigingsvoorstellen aan de gemeenten toegezonden naar aanleiding van veranderende wetgeving, zoals de Alcoholwet, en jurisprudentie. Daarnaast is afgelopen jaar gebleken dat de regeling voor carbidschieten onvoldoende inzicht gaf en niet in lijn lag met omliggende gemeenten. Tevens zijn we geconfronteerd met een toename van bijtincidenten met honden, hetgeen ook tot aanpassing noopt.

2. Inhoudelijk
Naast een aantal kleinere tekstuele wijziging betreft het volgende wijzigingen.

Sinds 1 juli 2021 is de naam van de Drank- en Horecawet veranderd in Alcoholwet. Verwijzingen in de APV naar deze wet moeten hierop aangepast worden.

De afgelopen jaren zijn er steeds meer incidenten geweest met gevaarlijke en hinderlijke honden. Bijtincidenten zorgden voor onveiligheidsgevoelens en verdriet. Met de bestaande artikelen in de APV kon hier onvoldoende tegen worden ondernomen. Daarom zijn de artikelen aangepast en nieuwe artikelen toegevoegd.

Vorig jaar bleek ook dat de sturing op carbidschieten in de gemeente te beperkt was. Op oudejaarsdag zelf bleek soms dat de afstandscriteria niet in acht werden genomen en was handhaving lastig. Het artikel wordt nu in lijn gebracht met de regelingen in andere gemeenten van Friesland door een ontheffingenstelsel en een gewijzigde eindtijd op te nemen. Hierdoor is vooraf duidelijk waar, wanneer, door wie en in welke richting geschoten worden, zodat het toezicht eenvoudiger wordt.

Artikel 2:79 dat gaat over woonoverlast is ook aangepast. Tot 1 januari 2021 was de gedragsaanwijzing aan verhuurders alleen mogelijk als de persoon die overlast gaf niet als ingezetene in de desbetreffende gemeente stond ingeschreven. Met de inwerkingtreding van de Wet toeristische verhuur van woonruimte (Stb. 2020, 460) op 1 januari 2021 is die beperking vervallen. Om woonoverlast beter tegen te gaan, geldt de zorgplicht voortaan in alle gevallen voor verhuurders van woonruimten. Dit artikel is nu conform het model.

Voor verdere toelichting verwijzen wij u naar de toelichting.

3. Financiën
Aan dit raadsvoorstel zitten geen financiële consequenties.

4. Juridische aspecten
De gemeenteraad is het bevoegde orgaan op grond van de Gemeentewet om de betreffende wijziging vast te stellen.

5. Communicatie (in-/extern)
Nadat de verordening tot wijziging van de APV is vastgesteld, zal er een publicatie op het internet volgen. Hiermee treedt de wijziging van de APV in werking. De APV wijziging wordt ook gepubliceerd in Huis aan Huis.

Leeuwarden, 12 oktober 2021,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

6e Wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden
----

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 oktober 2021 (Zaaknummer: 2021-062636);

gelet op (artikel I, onderdelen H, J en EE van) de Wet van 16 december 2020 tot wijziging van de Drank- en Horecawet in verband met het Nationaal Preventieakkoord en evaluatie van de wet (Stb. 2021, 26);

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet;

BESLUIT:

1. **Vast te stellen de volgende verordening tot wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden:**

   A. **In de artikelen 2:28, lid 1, sub a. en b., 2:48, lid 2, sub b., en 3:5, lid 2, sub c., onderdeel 1, wordt 'Drank- en Horecawet' vervangen door 'Alcoholwet' en in het artikel 2:28a, lid 1, sub a., wordt 'Drank- en Horecawet 1999' vervangen door 'Alcoholwet" .**

   B. **In het opschrift van Hoofdstuk 2, Afdeling 5, wordt 'Drank- en Horecawet' vervangen door 'Alcoholwet'.**

   C. **In artikel 2:1f, lid 1, onder a. worden de woorden 'tot samenscholen' geschrapt.**

   D. **Artikel 2:24, lid 1, onder f. wordt de bestaande tekst vervangen door 'activiteiten als bedoeld in artikel 2:9 en 2:39 van deze verordening;'.**

   E. **In artikel 2:57, lid 1, onder c. en d., wordt 'de weg' vervangen door 'openbare plaatsen'.**

   F. **In artikel 2:59, lid 2, wordt de zinsnede "van hand tot halsband" vervangen door "van hand tot halsband / tuig / neusband".**

   G. **In artikel 2:59a wordt de bestaande tekst vervangen door de volgende tekst:**
      1. **Het is de eigenaar of houder van een hond verboden deze hond op zijn terrein zonder muilkorf te laten loslopen als de burgemeester een aanlijngebod of een aanlijn- en muilkorfgebod heeft opgelegd als bedoeld in artikel 2:59, eerste lid dan wel als de hond is opgeleid voor bewakings-, opsporings- en verdedigingswerk.**
      2. **Het in het eerste lid genoemde verbod geldt niet als:**
         a. **op een vanaf de weg zichtbare plaats een naar het oordeel van de burgemeester duidelijk leesbaar waarschuwingsbord is aangebracht;**
         b. **het mogelijk is een brievenbus te bereiken en aan te bellen zonder het terrein te betreden; en**
         c. **het terrein van een zodanig hoge en deugdelijke afrastering is voorzien dat de hond niet zelfstandig buiten het terrein kan komen. De hond mag zich niet aan de voorzijde van de voorgevel bevinden. Het hekwerk achter de voorgevel is:**
            i. **1,50 meter hoog bij honden met een maximale schofthoogte van maximaal 50 centimeter**
            ii. **1,80 meter hoog bij honden met een schofthoogte van 51 centimeter en meer.**
            iii. **Het hekwerk bevat aan de binnenzijde geen horizontale planken of draden, zodat klimmen wordt voorkomen.**

H. Na artikel 2:59a worden de volgende nieuwe artikelen ingevoegd:

Artikel 2:59b Locatieverbod honden

1. **De burgemeester kan aan de eigenaar of houder van een hond die een bijtincident heeft veroorzaakt een locatieverbod opleggen:**
   a. **indien hij vreest dat de hond op die locatie opnieuw betrokken raakt bij een bijtincident.**
   b. **indien de aanwezigheid van de hond op een locatie tot maatschappelijke onrust leidt.**

Artikel 2:59c Hekwerk en sluitwerk

Indien de burgemeester een hond in verband met zijn gedrag gevaarlijk of hinderlijk acht en vrees bestaat voor het uitbreken van een hond van eigen terrein, kan het de eigenaar of houder van die hond verplichten om op het eigen terrein een solide hekwerk en/of sluitwerk aan te brengen. De hond mag zich niet aan de voorzijde van de voorgevel bevinden. Het hekwerk is achter de voorgevel is:

a. **1,50 meter hoog bij honden met een maximale schofthoogte van maximaal 50 centimeter**
b. **1,80 meter hoog bij honden met een schofthoogte van 51 centimeter en meer.**
c. **Het hekwerk bevat aan de binnenzijde geen horizontale planken of draden, zodat klimmen wordt voorkomen.**

Het sluitwerk bevat een dubbele zekering of sluis.

Artikel 2:59d Vaste verblijfplaats gevaarlijke of hinderlijke hond

1. **Indien de burgemeester een hond in verband met zijn gedrag gevaarlijk of hinderlijk acht en de eigenaar of houder van de hond niet beschikt over een vaste woon- of verblijfplaats, kan de burgemeester de eigenaar of houder van de hond verplichten om de hond onder te brengen op een locatie waar de hond een vaste verblijfplaats krijgt. De gegevens van deze vaste verblijfplaats alsmede de nieuwe houder van de hond moeten onverwijld bij de burgemeester gemeld worden. De burgemeester kan op grond van APV aanvullende voorwaarden stellen waaraan de vaste woon- of verblijfplaats van de hond moet voldoen.**
2. **Indien de eigenaar of oorspronkelijk houder beschikt over een vaste woon- of verblijfplaats mag de hond na melding aan de burgemeester terug. De burgemeester kan op grond van de APV aanvullende voorwaarden stellen waaraan de vaste woon- of verblijfplaats van de hond moet voldoen.**

I. Van artikel 2:73a Carbidschieten worden de leden 2 t/m 7 vervangen door de volgende tekst:

2. **Het is verboden zonder ontheffing van de burgemeester carbid te schieten.**
3. **De burgemeester verleent van het verbod ontheffing indien wordt voldaan aan het volgende:**
   a. **de aanvraag wordt ingediend vóór 1 december voorafgaand aan het moment van schieten;**
   b. **het carbidschieten vindt plaats op 31 december tussen 10.00 uur en 18.00 uur;**
   c. **de aanvraag is vergezeld van een schriftelijke toestemming van de eigenaar van het terrein van waaraf geschoten wordt;**
   d. **er worden geen handelingen verricht of nagelaten waarvan degene die het carbidschieten verricht weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat daardoor gevaren kunnen optreden voor mens, dier en milieu;**
   e. **er wordt gebruik gemaakt van melkbussen met een maximale inhoud van 50 liter;**
   f. **de plek waar het carbidschieten plaatsvindt ligt buiten de bebouwde kom;**
   g. **de plaats vanwaar geschoten wordt is gelegen:**
      1) **op een afstand van tenminste 75 meter van woonbebouwing en;**
      2) **op een afstand van tenminste 300 meter van in gebruik zijnde voorzieningen voor het houden van dieren;**
   h. **het vrijschootsveld bedraagt tenminste 75 meter en hierin bevinden zich geen openbare wegen of paden en er wordt geschoten in een richting die is afgewend van woonbebouwing;**
   i. **indien het carbidschieten plaatsvindt na zonsondergang dient het terrein te worden verlicht.**

4. **De burgemeester kan ter voorkoming van gevaar, schade of overlast, of in het belang van natuurbescherming, plaatsen in de gemeente aanwijzen waar het gestelde in het derde lid niet van toepassing is.**
5. **In bijzondere gevallen kan de burgemeester afwijken van het gestelde in lid 3, sub f., mits de veiligheid van mens en dier gewaarborgd is en er geen ernstige overlast voor hen ontstaat.**
6. **Dit artikel geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Wet milieubeheer, de Wet wapens en munitie, de Wet milieugevaarlijke stoffen, de Wet vervoer gevaarlijke stoffen en het Wetboek van Strafrecht.**
7. **Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.**

J. **In artikel 2:79 wordt de bestaande tekst in de leden 1, 2 en 3 vervangen door de volgende tekst:**
   1. **Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.**
   2. **De burgemeester kan een last onder bestuursdwang wegens overtreding van het eerste lid in ieder geval opleggen bij ernstige en herhaaldelijke:**
      a. **ernstige en herhaaldelijke geluid- of geurhinder;**
      b. **ernstige en herhaaldelijke hinder van dieren;**
      c. **ernstige en herhaaldelijke hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in de woning of op het erf aanwezig zijn;**
      d. **ernstige en herhaaldelijke intimidatie van derden vanuit de woning of het erf.**

K. **In artikel 3:5, lid 1, onder a., worden de woorden 'en is niet ontzet uit de ouderlijke macht of de voogdij' geschrapt.**

2. Dat deze wijziging in werking treedt op de dag na bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van november 2021,

voorzitter.

griffier.

Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.

Toelichting per artikel

A. en B.
Middels deze wijzigingen worden de verwijzingen naar de Drank- en Horecawet aangepast aan de nieuwe naam Alcoholwet.

C.
Artikel 2:1f
Dit betreft een tekstuele aanpassing.

D.
Artikel 2:24
Dit betreft een tekstuele aanpassing.

E.
Artikel 2:57
Het verbod voor niet-aangelijnde honden is uitgebreid tot openbare plaatsen binnen de bebouwde kom (was alleen binnen de bebouwde kom op de weg, zie eerste lid, onder b). Hierdoor geldt het verbod ook voor andere plaatsen binnen de bebouwde kom, zoals parken en plantsoenen of andere voor publiek openstaande plaatsen. Dat past ook beter bij de uitzondering in het tweede lid, waar wordt gesproken over 'aangewezen plaatsen'.

F.
Artikel 2:59
In lid 2 van dit artikel wordt de zinsnede "van hand tot halsband" vervangen door "van hand tot halsband / tuig / neusband". Deze wijziging sluit aan bij de wijze waarop tegenwoordig honden kunnen worden aangelijnd.

G. en H.
Artikelen 2:59a t/m 2:59d
In de gemeente Leeuwarden komen steeds vaker bijtincidenten voor met gevaarlijke en hinderlijke honden. Deze incidenten tasten de leefbaarheid en veiligheid(sgevoelens) in een wijk, straat en/of buurt aan en zorgen voor maatschappelijke onrust. Anderzijds is er natuurlijk ook de zorg voor de hond en de verantwoordelijkheid van het baasje.
Met het bestaande artikel konden deze verschillende belangen te weinig worden meegenomen en was adequate handhaving soms lastig. Door aanpassing van het bestaande artikel en toevoeging van een aantal nieuwe artikelen kan dit wel.
De burgemeester kan op grond van deze bepalingen een aanlijn- en/of muilkorfgebod en locatieverboden opleggen en voorwaarden stellen aan de verblijfplaats van de hond. Op grond van de bepalingen zal door de burgemeester ook beleid worden gevoerd.

I.
Artikel 2:73a
De gemeente Leeuwarden kent in Friesland de meest laagdrempelige manier van carbidschieten. Dat houdt in dat bewoners kunnen carbidschieten als aan de voorwaarden in de APV wordt voldaan. Hierdoor is er weinig zicht op het aantal locaties waar, de feitelijke locatie van en met welke middelen er carbid wordt geschoten. Omdat vooraf initiatiefnemers geen locatie hoeven aan te leveren is het voor handhaving lastig om ter plaatse tijdens het schieten te beoordelen of aan de afstandscriteria wordt voldaan.
Afgelopen jaar is achteraf geconstateerd dat er niet aan de afstandscriteria is voldaan waardoor er te dicht bij de bebouwde kom en/of bij voorzieningen waar dieren worden gehouden is geschoten. Om beter uitvoering te geven aan toezicht en handhaving op de voorwaarden is het noodzakelijk om het artikel carbidschieten in de APV te wijzigen in die zin dat er een ontheffingsstelsel wordt ingericht, zodat de activiteit van te voren getoetst kan worden.
Aanvragen dienen voor 1 december ingediend te worden, onder vermelding van de verantwoordelijke c.q. initiatiefnemer en vergezeld van een kaart van de locatie met bijbehorende afmetingen waaronder de schietrichting. Hierdoor wordt vooraf inzichtelijk of aan de afstandscriteria voldaan wordt.
Naar aanleiding van de jaarwisseling 2020-2021 is er binnen de Veiligheidsregio Fryslân een inventarisatie uitgevoerd hoe carbidschieten is geregeld in de verschillende Friese gemeenten in

relatie tot de veiligheid van en overlast voor personen. Hieruit zijn twee belangrijke punten gekomen, namelijk de grootte van de bus en de eindtijd van het schieten. De grootte van de bus was in de APV Leeuwarden al geregeld. De eindtijd was echter niet in lijn met de andere gemeenten en de afspraken die er op regioniveau over zijn gemaakt. Daarom is in het artikel de eindtijd aangepast naar 18.00 uur. Uit de praktijk van de afgelopen jaren is gebleken dat er in onze gemeente na die tijd niet veel geschoten meer wordt en deze eindtijd hoeft derhalve ook geen problemen op te leveren.
Door de gehele aanpassing van dit artikel komt de regeling meer in lijn met de andere Friese gemeenten, conform de inventarisatie van de VRF in opdracht van het ROT ter voorbereiding op de jaarwisseling 2020-2021.

J.
Artikel 2:79
In artikel 2:79 van de APV is een zorgplicht opgenomen voor gebruikers en verhuurders van woningen om geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden te veroorzaken. De burgemeester kan op grond hiervan gedragsaanwijzingen geven aan overlastgevers in zowel huur- als koopwoningen en aan verhuurders. Tot 1 januari 2021 was de gedragsaanwijzing aan verhuurders alleen mogelijk als de persoon die overlast gaf niet als ingezetene in de desbetreffende gemeente stond ingeschreven. Met de inwerkingtreding van de Wet toeristische verhuur van woonruimte (Stb. 2020, 460) op 1 januari 2021 is die beperking vervallen. In verband hiermee is artikel 2:79 aangepast. Om woonoverlast beter tegen te gaan, geldt de zorgplicht voortaan in alle gevallen voor verhuurders van woonruimten. Dat betekent dat verhuurders zorgdragen dat de woningen die zij verhuren geen ernstige en herhaaldelijke hinder veroorzaken. Als de verhuurder zich niet of op een verkeerde manier inzet tegen ernstige en herhaaldelijke hinder, kan de burgemeester direct een verhuurder aanspreken en hoeft de burgemeester daarvoor niet eerst de huurder te hebben aangesproken. Dit is wenselijk wanneer verschillende huurders van dezelfde verhuurder hinder hebben veroorzaakt. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn in panden waar meerdere huurders wonen of waar huurders snel wisselen. De burgemeester kan dan dus – als ultimum remedium – direct aan een verhuurder een last onder bestuursdwang of dwangsom opleggen.

K.
Artikel 3:5
In het eerste lid is onderdeel a vervalt de tekst 'en is niet ontzet uit het ouderlijk gezag of de voogdij'. Sinds 2015 is wettelijk sprake van 'beëindiging van ouderlijk gezag of voogdij'. Beëindiging van het ouderlijk gezag is veel ruimer dan de zeer beperkte groep ontzette ouders. In verband hiermee is ook in de Drank- en Horecawet deze weigeringsgrond destijds vervallen. Dit gebeurt nu ook in dit artikel.

Ljouwert

Amendemint FNP Ljouwert oangeande karbydsjitten (behandelvoorstel 6e wijziging van de APV Leeuwarden) by de beslútfoarming 1 desimber 2021.

De gemeenteried fan Ljouwert byinoar yn de riedsgearkomste fan 1 desimber 2022.

Yn berie nimmende dat:

- Karbydsjitten benammen op it plattelân in ieuwenâlde tradysje is.
- It opnimmen as feroardering yn de APV absolút in goeie saak is.
- Alle Fryske gemeenten de regels oangeande karbydsjitten net unifoarm hantearje.
- Net alle karbydploegen/ferieningen belutsen binne by it opstellen fan de nije regeljouwing, dejinge dy wol frege binne kinne harren der net allegearre yn fine.
- De ôfrûne jierren by it karbydsjitten al in BOCK (Bewust Oplettende Carbid Knaller) ferplichte is en dêr goed mei omgien wurdt.
- De karbydsjittiid troch de gemeente Ljouwert werom te bringen fan 02.00 oere nachts nei 18.00 jûns sa as omkreun yn artikel 2:73a punt 3b fan de APV wol hiel grut is.
- It karbydsjitterrein ferljochtsje nei sinne-ûndergong sa as omskreaun yn artikel 2:73 3i fan de APV net realistysk is en troch ús sjoen wurdt as ûntmoedigingsbelied.

Beslút:

1. De 6e wijziging van de APV Leeuwarden vast te stellen met een gewijzigd art. 2:73a, lid 3, sub b.
   Art. 2:73a, lid 3, sub b. als volgt vast te stellen
   Het carbidschieten vindt plaats op 31 december tussen 10.00 uur en 22.00uur.
2. De 6e wijziging van de APV Leeuwarden vast te stellen zonder art. 2:73a, lid 3, sub i

FNP Fraksje Ljouwert,
Jan-Willem Tuininga

Amendement APV 6e wijziging

De raad van de gemeente Leeuwarden, bijeen op 01 december 2021 behandelende het raadsvoorstel 6e Wijziging van de APV Leeuwarden met het kenmerk 2021-062636.

Gehoord de beraadslagingen;

Constaterende dat:

- Dieren veel last hebben van het afsteken van knalvuurwerk zoals carbid, ze schrikken of schieten van de knallen in de stress.
- Bij het afsteken van Carbid goed rekening gehouden moet worden met mens en omgeving en dat dieren ook onderdeel uitmaken van de omgeving.
- Deze voorwaarde in de APV duidelijk genoemd moet worden.

Besluit het concept raadsbesluit als volgt te wijzigen:

1. De 6e wijziging van de APV Leeuwarden met een gewijzigd art. 2:73a, lid 3, sub d. vast te stellen;
2. Art. 2:73a, lid 3, sub d. als volgt vast te stellen:
   er worden geen handelingen verricht of nagelaten waarvan degene die het carbidschieten verricht weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat daardoor gevaren kunnen optreden voor mens, dier en milieu.

GroenLinks	PvdD	PvdA
Andries Bergsma	Caroline de Groot	Eline de Koning
ChristenUnie	D66	
Frits Rijpma	Tonko Jansen	

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1527
Extern Zaak ID	2021-066004
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	4.3
Titel	Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)
Eigenaar	Vennema-Wierstra, Irma
Portefeuillehouder	Hein Kuiken

Bijlagen
Raadsvoorstel vaststellen Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)
Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)
20211001 Advies ASD mbt Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	26 oktober 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het college heeft besloten de gemeenteraad voor te stellen om de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging) vast te stellen. De wijzigingen betreffen als eerste de mogelijkheid om een verstrekt mobiliteitshulpmiddel of roerende woonvoorziening bij verhuizing van of uit de gemeente Leeuwarden mee te nemen. Hiermee sluiten we aan bij het landelijk vastgesteld convenant ‘meeverhuizen van individuele mobiliteitshulpmiddelen en roerende woonvoorzieningen bij een verhuizing’. Daarnaast wordt er een wijziging van de reisbijdrage van het Wmo-taxivervoer doorgevoerd, met een eerste stap in 2022 en een tweede stap in 2023. Hiermee worden de kosten van het collectief vervoer voor mensen met een beperking (Wmo-taxivervoer) gelijk gesteld aan de kosten voor het collectief vervoer voor mensen zonder een beperking (openbaar busvervoer) en dragen we zorg voor de betaalbaarheid van Wmo voorzieningen.

Voorgesteld besluit

1. De gemeenteraad voor te stellen de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging) vast te stellen.

Besluit

1. De gemeenteraad besluit de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging) vast te stellen.

Toelichting

Raadslid Tuininga onthoudt zich van stemming in verband met belangenverstrengeling

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Vaststellen Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)
Zaaknummer: 2021-066004

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
Bijgaand ontvangt u een voorstel voor het vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging).

De wijzigingen betreffen:
- Artikel 4 Melding van behoefte aan maatschappelijke ondersteuning
  toevoeging lid 7: m.b.t. een melding van een verhuizing van een persoon met een verstrekt hulpmiddel of roerende woonvoorziening
- Artikel 12 Bijdrage in de kosten van individuele maatwerkvoorzieningen (in natura en PGB) en bij verordening aangewezen algemene voorzieningen
  wijziging lid 9: m.b.t. de reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer

Adviesraad Sociaal Domein
De ASD heeft in haar advies te kennen gegeven:
- positief te adviseren met betrekking tot de toevoeging van lid 7 in artikel 4;
- negatief te adviseren met betrekking tot de wijziging van lid 9 in artikel 12.

Met de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) is verkennend in juli 2021 het voornemen tot wijziging reisbijdrage besproken. Dit overleg heeft geleid tot het besluit om voor te stellen de wijziging van de reisbijdrage in 2 stappen, in plaats van ineens, te doen. Op deze manier verloopt de impact voor de gebruiker van de Wmo-taxi meer geleidelijk.

Wij hebben de bedenkingen van de ASD gelezen, maar neemt het negatieve advies met betrekking tot de wijziging van de reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer niet over. De wijziging van de reisbijdrage is beoordeeld in het licht van het betaalbaar houden van alle Wmo-voorzieningen voor de gemeente. Daarbij is het noodzakelijk om ook een wijziging van de reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer te overwegen. We beogen met de wijziging tevens gelijke kosten voor het collectieve vervoer voor mensen zonder een beperking en mensen met een beperking.

Het hanteren van een reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer die aansluit bij het OV-tarief is, gelet op gehanteerde tarieven bij andere gemeenten en jurisprudentie, gebruikelijk voor het Wmo-taxivervoer. Alternatieven zoals het wettelijk vastgestelde abonnementstarief voor de Wmo (€ 19,- per maand) of de commerciële prijs van het taxivervoer (€ 1,60 per km) zijn niet passend. De kosten voor de gebruiker zouden dan veel hoger zijn dan de nu voorgestelde reisbijdrage.
Voor andere vormen van verplaatsen, zoals lopen of met een fiets of met een brommer, is het mogelijk om vanuit de Wmo een voorziening te verstrekken als een rolstoel, een bijzondere fiets of een scootmobiel.

Wij zijn van mening dat de financiële impact voor burgers met de voorgestelde stapsgewijze invoering is te overzien. Hoewel de gemiddelde ritprijs in twee jaar procentueel stijgt met 42% (2 x 21%), betekent deze stijging in absolute zin een beperkt bedrag van gemiddeld € 19,13 op jaarbasis oftewel € 1,59 per maand. De gemiddelde kosten voor alle actieve gebruikers stijgen van € 45,49 per jaar (€ 3,79 per maand /€ 1,03 per rit) in 2021, naar € 54,99 per jaar (€ 4,58 per maand/€ 1,25 per rit) bij stap 1 in 2022 en € 64,62 per jaar (€ 5,38 per maand/€ 1,47 per rit) bij stap 2 in 2023. Dit is gebaseerd op het gebruik in 2019 (zie feitelijk gebruik Wmo-taxivervoer).

Beoogd effect

Artikel 4
De toevoeging van lid 7 in artikel 4 is in lijn met het landelijke convenant 'meeverhuizen van individuele mobiliteitshulpmiddelen en roerende woonvoorzieningen bij een verhuizing' dat op 5 maart 2021 landelijk bestuurlijk is vastgesteld. Wij en huidige gecontracteerde aanbieder zijn voornemens om dit landelijke convenant te ondertekenen. Het doel van dit convenant is het mogelijk te maken dat iemand een specifiek aangepaste voorziening eenvoudig kan meeverhuizen en hiervoor niet opnieuw een hele aanvraagprocedure hoeft te doorlopen en er ook geen discussie ontstaat tussen organisaties, leveranciers en gemeenten onderling over de wijze en de kosten van de overname.

Artikel 12
De wijziging van de reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer heeft als doel om de kosten voor het collectief vervoer van mensen met een beperking (Wmo-taxivervoer) en mensen zonder een beperking (OV) opnieuw in lijn met elkaar te brengen.

De reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer was in de gemeente Leeuwarden tot 2014 gelijk aan de tarieven voor het OV. In 2014 is de reisbijdrage gewijzigd van een reisbijdrage per zone (net als de oude strippenkaart in de bus) naar een reisbijdrage per kilometer. De reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer is sindsdien niet meer geïndexeerd, terwijl voor de kosten van het Wmo-taxivervoer voor de gemeente wel jaarlijks een indexatie wordt toegepast. Dit heeft gevolgen voor de betaalbaarheid van de voorziening. Daarnaast ontstaat ook een steeds grotere ongelijkheid in de kosten van het collectief vervoer voor mensen met een beperking (Wmo-taxivervoer) en het collectief vervoer voor mensen zonder een beperking (OV).

In 2017 heeft de gemeente Leeuwarden de reisbijdrage meer in lijn willen brengen met het tarief van het openbaar vervoer, door naast het tarief per kilometer ook een instaptarief van € 1,00 te hanteren. Het instaptarief is, na behandeling van een aantal bezwaren tegen de invoering van het instaptarief, vanaf 2018 weer stopgezet. De Adviescommissie Bezwaarschriften Sociale Zekerheidskamer gaf, onder verwijzing naar wetgeving en jurisprudentie, aan dat de gemeente een reisbijdrage mag vragen die gelijk is aan hetgeen een valide persoon betaalt voor gebruik van het openbaar vervoer. Het instaptarief en de reisbijdrage per kilometer was samen destijds hoger dan de kosten voor het openbaar vervoer.

Na de uitspraak van de adviescommissie is er niet direct een nieuw voorstel tot aanpassing van de reisbijdrage ter besluitvorming voorgelegd. Op dat moment waren er verschillende wijzigingen voor de ondersteuning vanuit de Wmo in voorbereiding, zoals de lokale Herijking ondersteuning Wmo, de landelijke invoering van het nieuwe wettelijk vastgestelde abonnementstarief en het lokale project met de Voor Elkaar Pas voor Wmo-taxipashouders. De keuze is destijds gemaakt om niet allerlei wijzigingen voor burgers tegelijk door te voeren. Nu nog langer wachten met de invoering van het OV-tarief is echter niet wenselijk. Hoe langer gewacht wordt hoe groter de impact voor de burgers is.

Veel andere gemeenten hanteren net als het OV een reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer met een combinatie van een opstap- of starttarief en een kilometertarief. In Friesland zijn dit de gemeenten Smallingerland, Noardeast Fryslân en in Noardwest Fryslân. Gemeenten in Groningen en Drenthe hanteren ook veelal het openbaar vervoertarief. Met een aanpassing van de reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer naar het huidige OV-tarief sluiten we dus ook aan bij tarieven van ons omringende gemeenten.

Het voorstel is om het verschil in indexering tussen 2014 en 2021 niet ineens, maar in 2 stappen te vereffenen, zodat de impact voor de burgers niet te groot is. Om de tussenstap te kunnen bepalen, is eerst het break-evenpoint bepaald voor de totale omvang van de opbrengsten van de reisbijdrage.
De voorgestelde tussenstap ligt precies tussen het huidige OV tarief en het break-even point in. Gekozen is voor een tussenstap met het vaste deel van de reisbijdrage (per rit). De impact voor de gebruikers van het Wmo-taxivervoer is met deze keuze evenredig verdeeld over stap 1 (2022) en 2 (2023). Deze tussenstap heeft de voorkeur boven een tussenstap met het variabele deel van de reisbijdrage (per km), waarbij een grotere groep relatief hogere extra kosten heeft bij de eerste stap. De voorgestelde wijziging van de reisbijdrage ziet er op basis van het huidige OV tarief als volgt uit:

Stappen		**65-**		**65+**	
		vast per rit	**variabel per km**	**vast per rit**	**variabel per km**
2021	**Huidige reisbijdrage**	-	0,250	-	0,160
2022	**Tussenstap**	0,70	0,171	0,46	0,113
2023	**Reisbijdrage = OV-tarief**	0,99	0,171	0,65	0,113

Kanttekeningen en risico's
Om een goed beeld te krijgen van de impact voor burgers, is een analyse uitgevoerd op basis van de data van het gebruik van het Wmo-taxivervoer in het jaar 2019. In dit jaar was er nog geen sprake van invloed door coronamaatregelen. Uit de analyse blijkt dat taxipashouders die veel lange ritten maken met de nieuwe reisbijdrage goedkoper uit zijn. Taxipashouders die veel korte ritten maken, zijn duurder uit.

Feitelijk gebruik Wmo-taxivervoer
In 2019 hadden 4.592 bewoners een Wmo-taxipas. Deze Wmo-taxipas is door 3.491 (76%) daadwerkelijk gebruikt, dit noemen we de actieve pashouders.
Van de actieve gebruikers in 2019 is 78 procent 65 jaar of ouder.
De actieve gebruikers hebben in 2019 gemiddeld voor 44,1 ritten en 243 km op

jaarbasis gebruik gemaakt van het Wmo-taxivervoer. Het gemiddeld aantal km per rit is 5,5 km, hetgeen in 2020 en 2021 nagenoeg gelijk is gebleven. Het aantal ritten en kilometers is in 2020 en 2021 aanzienlijk gedaald vanwege de Coronamaatregelen.

Impact tussenstap (stap 1 in 2022)
Op basis van het gebruik van het Wmo-taxivervoer in 2019 is de gemiddelde stijging een bedrag van € 0,22 per rit. Het omslagpunt tussen meer of minder betalen ligt op een ritomvang van 10 km. Van de actieve gebruikers betaalt 23% (807) gemiddeld € 5,77 op jaarbasis minder en zal 77% (2.684) gemiddeld € 14,10 op jaarbasis meer gaan betalen.

Groep die meer gaat betalen (2.684)

gemiddeld per jaar	Groepsgrootte relatief	Groepsgrootte absoluut
< 5 euro	36%	1.271
5-10 euro	13%	451
10-20 euro	12%	425
20-50 euro	11%	400
50-75 euro	1%	25
75-100 euro	3%	112
>100	0%	0

Impact invoering OV tarief (stap 2 in 2023)
Op basis van het gebruik van het Wmo-taxivervoer in 2019 is de gemiddelde stijging een bedrag van € 0,44 per rit. Het omslagpunt voor meer of minder betalen per rit ligt op een ritomvang van 12 km. Van de actieve gebruikers betaalt 11% (394) gemiddeld € 4,27 op jaarbasis minder en zal 89% (3.097) gemiddeld € 22,10 op jaarbasis (inclusief de €14,10 in 2022) meer gaan betalen.

Groep die meer gaat betalen (3.097)

gemiddeld per jaar	Groepsgrootte relatief	Groepsgrootte absoluut
< 5 euro	43%	1.501
5-10 euro	15%	531
10-20 euro	8%	290
20-50 euro	13%	449
50-75 euro	4%	139
75-100 euro	2%	74
>100	3%	113

Impact voor gecontracteerde aanbieder
De gecontracteerde aanbieder factureert bij de gemeente een vast tarief per beladen kilometers. De reisbijdrage per kilometer wordt door de gecontracteerde aanbieder per maand geïnd bij de gebruikers van het Wmo-taxivervoer. De reisbijdragen per kilometer zijn, conform de huidige overeenkomst, onderdeel van het opbrengstmodel van de gecontracteerde aanbieder en het daarvan onderdeel uitmakende inschrijftarief. Als de reisbijdrage per kilometer daalt dient de gecontracteerde aanbieder, conform de aanbesteding, hiervoor te worden gecompenseerd.

Het voornemen tot wijziging van de reisbijdrage is met de huidige gecontracteerde aanbieder besproken. De aanbieder volgt de beweegreden van de gemeente tot aanpassing van de reisbijdrage. Er is vanuit de aanbieder positief gereageerd op het voorstel om te gaan werken met een financieel neutraal model. Dit betekent dat het verschil tussen de huidige reisbijdrage en de nieuwe reisbijdrage exact verrekend kan worden en dat het meerdere (positief verschil) naar de gemeente gaat door een credit op de factuur en het mindere aan de aanbieder gecompenseerd wordt door een plus op de factuur. In het huidige voorstel is de invoering van de wijziging van de reisbijdrage afgerond voordat een nieuwe contract met mogelijk een nieuwe aanbieder start. Dit is in augustus 2023, in geval van gebruikmaking van de verlengingsopties. Een gelijktijdige start van nieuwe reisbijdrage en nieuwe aanbieder is niet aan te bevelen, omdat een nieuwe aanbieder dan als het ware naast de implementatie van het contract ook nog te maken krijgt met de implementatie van de wijziging van de reisbijdrage.

Financiën
De invoering van de wijziging van de reisbijdragen heeft een positief effect op de financiën van de gemeente. De extra opbrengst van de reisbijdragen bij de gelijkstelling aan het huidig OV-tarief (in 2023) is naar schatting € 66.768 hoger dan de opbrengsten in 2019. De extra opbrengst van de reisbijdragen bij de tussenstap (in 2022) is naar schatting € 33.176 hoger dan de opbrengsten in 2019. Hiermee kunnen eventuele tegenvallers in de kosten van andere voorzieningen vanuit de Wmo worden opgevangen. Daarmee draagt de wijziging van de reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer bij aan de betaalbaarheid voor de gemeente van alle Wmo-voorzieningen.

De schatting van de extra opbrengst is gebaseerd op de omvang van het Wmo-taxivervoer in 2019. Het is op dit moment nog niet in te schatten of het gebruik van het Wmo-taxivervoer vanaf 2022 op een gelijk niveau zal komen als het jaar 2019.

Vervolgacties op hoofdlijnen
Na uw besluitvorming zal de Verordening tot wijziging Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden worden gepubliceerd op www.overheid.nl én de wijzigingen worden verwerkt in de eerder gepubliceerde verordeningen. Jaarlijks zal de dan geldende reisbijdrage voor het Wmo-taxivervoer kenbaar gemaakt worden via publicatie van het Financieel Besluit en op de website van de gemeente Leeuwarden.

De invoering van dit voorstel vraagt nauwe samenwerking met de aanbieder en goede informatie aan Wmo-taxipashouders. De aanbieder heeft te kennen gegeven de wijziging technisch eenvoudig te kunnen implementeren in het facturatiesysteem.

Iedere Wmo-taxipashouder zal per brief geïnformeerd worden over de wijziging van de reisbijdrage. Daarnaast zullen organisaties als het buurtservicepunt en Amaryllis actief geïnformeerd over de wijziging.

Leeuwarden, 26 oktober 2021

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester,

secretaris.

Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden (tweede wijziging)

De gemeenteraad van de gemeente Leeuwarden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 oktober 2021
gelet op artikel 108, tweede lid en artikel 147, eerste lid van de Gemeentewet;
gelet op de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;

b e s l u i t

tot vaststellen van de:
Verordening tot wijziging van de Verordening Wmo 2021 gemeente Leeuwarden

Deze verordening is vastgesteld op datum 2021.

A. In Artikel 4. Melding behoefte aan maatschappelijke ondersteuning is lid 7 toegevoegd, als volgt:

7. In geval van verhuizing uit of naar de gemeente Leeuwarden van een bewoner met een verstrekt hulpmiddel of roerende woonvoorziening, biedt het college de mogelijkheid om deze voorziening mee te verhuizen. Voor een voorziening in natura wordt de overnamewaarde in principe vastgesteld conform de hiervoor in het landelijk convenant 'meeverhuizen van individuele mobiliteitshulpmiddelen en roerende woonvoorzieningen' opgenomen formule (historische bruto catalogusprijs – voor voorziening geldende korting) /economische afschrijvingstermijn voorziening x resterende economische afschrijvingstermijn).

B. In Artikel 12. Bijdrage in de kosten van individuele maatwerkvoorzieningen (in natura en PGB) en bij verordening aangewezen algemene voorzieningen is lid 9 gewijzigd, als volgt:

9. In afwijking van lid 4 is de bijdrage in de kosten voor Collectief lokaal vervoer (Wmo-taxivervoer) een reisbijdrage gelijk aan het landelijke vastgestelde basistarief en het regionale kilometertarief voor het openbare busvervoer van het voorgaande jaar, met in achtneming van de voor het openbare busvervoer geldende korting voor leeftijdsgroepen (kinderen jonger dan 12 jaar en volwassenen van 65 jaar en ouder). Er geldt geen reisbijdrage voor kinderen jonger dan 4 jaar, met een maximum van twee kinderen per rit. Er geldt geen eigen bijdrage voor een begeleider op (medische) indicatie.
   Voor het jaar 2022 zal, ten behoeve van een stapsgewijze invoering, het basistarief vastgesteld worden op € 0,70 voor de bewoner die jonger is dan 65 jaar en € 0,46 voor een bewoner van 65 jaar of ouder.

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2022.

Aan het College van Burgemeester en Wethouders

van de gemeente Leeuwarden

Betreft : Advies tot wijziging van de Verordeningen en beleidsregels WMO 2022.

Datum : 1 oktober 2021

Geacht College,

Op 2 september jl. heeft de ASD in een ambtelijk overleg aangegeven akkoord te gaan met de voorgenomen (technische) wijzigingen van de verordeningen en beleidsregels WMO 2022. Dit echter op één onderdeel na, namelijk de voorgenomen wijziging van de bijdragetarieven voor het WMO-taxivervoer.

Uit het overleg heeft de ASD begrepen dat zal worden voorgesteld aan de gemeenteraad om de tarieven voor de reisbijdrage WMO-taxivervoer in 2 stappen (per 2022 en 2023) te verhogen en gelijk te trekken/te vergelijken met de tarieven in het openbaar vervoer (OV).

Uit het conceptvoorstel blijkt dat het huidige beleid de ontwikkelingen in de tarieven van het OV volgt, alleen de reisbijdrage is sedert 2014 niet geïndexeerd. Het volgen van OV tarieven blijft echter discutabel: voor het WMO-vervoer is een meerjarig contract afgesloten met een andere partij dan de partij, die het openbaar vervoer in Fryslân verzorgd.

Voorgesteld wordt nu om conform de tarieven OV per 2022 een instaptarief te gaan hanteren, aangevuld met een km-bijdrage. In twee stappen zal dan de reisbijdrage worden verhoogd om per 1 januari 2023 het niveau van de tarieven in het OV te hanteren.

Uit berekeningen hiertoe blijkt dat, nog afgezien van de toe te passen indexaties voor 2022 en 2023, de bijdrage over twee stappen wordt opgetrokken met (2 x 21% =) 42% ten opzichte van de bijdrage in 2020.

De groep gebruikers van de WMO-pas heeft (in meerderheid vanwege fysieke beperkingen) geen keuze in de diverse vormen van vervoer (openbaar vervoer, brommer, fiets, lopen) en is aangewezen op en geïndiceerd voor het WMO-vervoer. Ca. 75% van deze (kwetsbare) gebruikers is gepensioneerd met geen of weinig pensioen, velen maken gebruik van financiële bijstandsmogelijkheden. Hierdoor is er ook geen sprake van eigen autobezit, zelf of in het netwerk.

De ASD vindt het niet acceptabel dat de achtergebleven jaarlijkse verhogingen in 2 jaren met 42% worden opgetrokken tot de dan geldende OV-tarieven. De verhoging van de AOW compenseert deze extra verhogingen niet en er is geen zicht op verhoging van pensioenen en financiële bijstandsmogelijkheden. Met de voorgenomen wijzigingen van de bijdrage wordt de groep die gebruik maakt van het WMO-taxivervoer daarom achteraf onevenredig belast.

Hoogachtend,
namens de Adviesraad Sociaal Domein Leeuwarden

[redacted]

Motie: onderzoek alternatieven Wmo-vervoer

De gemeenteraad van Leeuwarden, in vergadering bijeen op maandag 1 december 2021,

constaterende dat

- er de afgelopen jaren op tal van plekken in onze gemeente alternatieve wijzen van deelvervoer zijn ontstaan,

overwegende dat

- er gezocht wordt naar manieren om Wmo-zorg toekomstbestendig te maken en betaalbaar te houden;
- het inzetten op deelvervoer hieraan kan bijdragen en een alternatief kan bieden voor het gebruik van de Wmo-taxi;
- de sociale basis binnen de Wmo als een belangrijke pijler wordt beschouwd;
- er op tal van plaatsen – zoals Alkmaar en Smallingerland – mooie voorbeelden zijn waarin de gemeente in samenwerking met de sociale basis en/of ondernemers tot alternatieve, laagdrempelige manieren van algemeen deelvervoer gekomen is,

verzoekt het college

- de mogelijkheden en initiatieven die kunnen worden ingezet naast het reguliere Wmo-taxivervoer te inventariseren en onderzoeken;
- hierbij te kijken naar reeds bestaande initiatieven voor laagdrempelig, algemeen deelvervoer, zowel binnen als buiten onze gemeentegrenzen;
- in gesprek te gaan met de sociale basis en bestaande initiatieven op welke wijze – niet zijnde geld – de gemeente deze initiatieven kan ondersteunen, zodat deze breder kunnen worden ingezet;
- te komen tot een voorstel waarin de gemeente zich kan verhouden tot deze initiatieven en deze kan faciliteren en/of versterken zodat deze breder kunnen worden ingezet;
- de uitkomsten van deze inventarisatie en gesprekken uiterlijk ~~eind februari~~ april 2022 aan de raad terug te koppelen

en gaat over tot de orde van de dag.

GroenLinks Leeuwarden	PvdA Leeuwarden	VVD Leeuwarden
Femke Molenaar	Bauke Aalbers	Marcel Visser

Gemeentebelangen	CDA Leeuwarden
Gijs Jacobse	Fokelien van der Meulen

ChristenUnie Leeuwarden

Carlijn Niesink

Motie verbetering informatie aan gebruikers van WMO vervoer

De Raad van de Gemeente Leeuwarden bijeen op 1 december 2021,

Constaterende dat

- De aanpassing van de tarieven van het WMO vervoer door indexatie voor gebruikers met een beperkte bestedingscapaciteit kan leiden tot afzien van het gebruik van WMO vervoer en daarmee op vergroten van het risico op vereenzaming
- Vereenzaming een groot probleem is bij ouderen in de samenleving
- Het veelal ouderen zijn die gebruik maken van de WMO vervoersregeling

Overwegende dat:

- In de Verordening WMO 2021 een hardheidsclausule is opgenomen waar zeer zelden gebruik van wordt gemaakt
- WMO vervoer ook vaak wordt ingezet voor bezoek aan zorg of aan werk en dit vervoer vergoed kan worden uit de ziektekostenverzekering of UWV
- Er mogelijk alternatieven voor de WMO taxi bestaan of in de toekomst gerealiseerd zullen worden
- De overheid geacht wordt de burgers goed te informeren over regelingen waar zij gebruik van kunnen maken

Concluderend dat:

De gebruikers van de WMO taxi van deze informatie onvoldoende op de hoogte zijn

Verzoekt het College:

- De informatie aan gebruikers van WMO vervoer kritisch te evalueren op inhoud en de wijze van communiceren (passend bij de doelgroep)
- Deze informatie waar nodig aan te vullen met instructies over alternatief vervoer, het gebruik van de hardheidsclausule en de mogelijkheden andere bronnen van tegemoetkoming in de kosten, zoals in de overwegingen vermeld, aan te vragen,

En gaat over tot de orde van de dag.

PvdA	GroenLinks	ChristenUnie	Gemeentebelangen
B.Aalbers	F. Molenaar	C. Niesink	Chr. Okkema

Gemeente Leeuwarden

Besluitvorming (raad)

Dossiernummer	1504
Extern Zaak ID	2021-053751
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	1 december 2021
Agendapunt	4.4
Titel	Visiedocument Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad
Eigenaar	Post, Peter
Portefeuillehouder	Friso Douwstra

Bijlagen
Informerende brief aan de raad visiedocument Fiets op 1
GemLwd Visie Fietsop1.pdf
Ambtelijke presentatie
Behandelvoorstel - Fiets op 1 (2)
Presentatie Fietsersbond
Oslo en Helsinki naar 0 verongelukte fietsers en voetangers in het verkeer
Toezegging kosten fietsenstalling voor circa 800 fietsen in de openbare buitenruimte

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Collegevergadering	28 september 2021
Besluitvorming (raad)	**1 december 2021**

Toelichting

Het college heeft besloten om het visiedocument "Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad" ter bespreking voor te leggen aan de gemeenteraad.

Voorgesteld besluit

Het visiedocument "Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad" ter bespreking voor te leggen aan de gemeenteraad en de brief aan de raad vast te stellen.

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14 058

www.leeuwarden.nl
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

KVK-nummer 59734817
BTW-nummer NL 0019.03.664.B01

Gemeente Leeuwarden

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Visie Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad
Uw kenmerk	-
Ons kenmerk	2021-053751
Dienst	Fysiek Domein
Sector	Ruimtelijke Ontwikkeling en Inrichting
Contact	14058, Peter Post
Bijlagen	1
Datum	28 september 2021

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief bieden wij u het visiedocument Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad ter bespreking aan.

Inleiding:
'Leeuwarden Fietsstad' staat als term genoemd in het collegeprogramma 2018-2022 'de kracht van samen'. In het bijgevoegde visiedocument 'Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad' wordt beschreven wat er nodig is om de ambitie van Leeuwarden als Fietsstad te realiseren. Aangegeven wordt welke rol de fiets inneemt in het brede spectrum van het fysieke en sociale domein. 'Fiets Op 1' is een ambitie die vooruitziet en de realisatie er van zal meerdere jaren in beslag nemen. Het gaat om het slim combineren van maatregelen: enerzijds door het huidige (sectorale) fietsbeleid te intensiveren en anderzijds het fietsbeleid nadrukkelijker te integreren met andere beleidsvelden. Deze visie is weliswaar als eigenstandige ambitie gestart, maar is in combinatie met andere vraagstukken het meest kansrijk en van waarde. Fiets op 1 geeft invulling aan de ontwikkelprincipes Vergroenen, Verbinden en Verwaarden zoals deze in de ontwerp-omgevingsvisie Leeuwarden zijn geformuleerd. Niet voor niets wordt de fiets enkele tientallen keren genoemd in de omgevingsvisie! Het krachtig stimuleren van het gebruik van de fiets draagt bij aan een leefbare, veilige en bereikbare gemeente.

Het vertrekpunt van Fiets op 1 is het voortzetten van bestaand beleid (koers houden) maar dan met nadrukkelijk meer ambitie: binnen 10 jaar tot de top 3 fietssteden van Nederland te behoren. Zoals u in het visiedocument zult aantreffen is er de keuze in drie ambitieniveaus: Goud, Zilver en Brons. Met Goud zitten we op koers om daadwerkelijk tot de top van de Fietssteden in Nederland te behoren.

Status 'ter bespreking':
Het visiedocument Fiets op 1, Leeuwarden actieve Fietsstad bieden we uw raad ter bespreking aan. Wij vragen u met het voorleggen van de ambitieniveaus Goud, Zilver en Brons niet om financiële middelen ter beschikking te stellen, maar wel om de richting en koers ten aanzien van visie Fiets op 1 en mogelijke uitwerkingsscenario's daarvan aan te geven, als een belangrijke bouwsteen voor het volgende collegeprogramma en een verdere uitwerking van het fietsbeleid.

Korte inhoud:
Mobiliteit is de bloedsomloop van onze samenleving. Fietsen is een prima optie om die bloedsomloop goed gaande te houden want fietsen is gezond, schoon, stil, voordelig, heeft weinig ruimte beslag en een positief effect op bereikbaarheid, leefbaarheid en sociale interactie.
Dat is reden om de 'Fiets Op 1' te zetten. Operationaliseren van deze hoge ambitie kan met de volgende doelstellingen:

- Leeuwarden hoort binnen 10 jaar tot de top 3 van fietssteden in Nederland en bewoners waarderen het fietsbeleid met een rapportcijfer 8;
- Binnen 10 jaar is meer dan 50% van het aantal verplaatsingen in stedelijk gebied per fiets en het aantal lange afstandsverplaatsingen per fiets stijgt met 20%;
- conformeren aan het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) als het gaat om het reduceren van het aantal verkeersslachtoffers.

Mede door haar fietsbeleid kan Leeuwarden de gemeente worden waar bewoners vitaal en gezond zijn en waar de openbare ruimte beter ingericht is op actieve mobiliteit zoals fietsen en lopen.

Deze doelstellingen kunnen bereikt worden door het fietsbeleid verder te intensiveren en zeker ook door het fietsbeleid verder te integreren met het beleid ten aanzien van ruimtelijke ordening, stedenbouw, sport, reactivering en gezondheidsbevordering. Daarmee wordt ingespeeld op trends en behoeften in de samenleving. Dit is vertaald in de volgende zes beleidsspeerpunten:

1. Ruim baan voor ketenmobiliteit;
2. Faciliteren mobiliteit zonder bezit van voertuig;
3. Fietsnetwerk voor alle doelgroepen op orde qua dichtheid, comfort, beheer, onderhoud en veiligheid;
4. Fietsen ook op grotere afstanden een aantrekkelijke vervoerwijze;
5. Fietsbeleid instrument voor schone, leefbare, gezonde gemeente;
6. Prima stallingsvoorzieningen.

Deze beleidsspeerpunten zijn vertaald in een pakket aan maatregelen. Daarbij worden er drie ambitieniveaus onderscheiden: Goud, Zilver en Brons. Binnen elk ambitieniveau zitten steeds elementen van integreren (met andere beleidsvelden) en intensiveren (van 'sectorale' fietsmaatregelen). Deze maatregelen versterken elkaar en dragen bij aan de zes benoemde beleidsspeerpunten.

Het volledige pakket aan maatregelen (Goud) maakt van Leeuwarden een top 3 Fietsstad in Nederland. Bij ambitieniveau Zilver wordt het fietsnetwerk compleet gemaakt en wordt er voor fiets een veel nadrukkelijkere plek gegeven in gebiedsgerichte afwegingen. Ambitieniveau Brons betreft vooral intensiveren

van de huidige maatregelen en vergroten van veiligheid en comfort als grootste opgaven.

Wij vertrouwen er op dat wij u met deze brief en zeker met het bijgevoegde visiedocument duidelijkheid hebben gegeven over de inhoudelijke verkenning en de daaruit afgeleide fietsambities.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*

Visie Gemeente Leeuwarden

Fiets op 1

Leeuwarden actieve duurzame fietsstad

Inhoud

Voorwoord **5**

1. Leeuwarden zet fiets op 1 **6**

1.1 Mobiliteit is bloedsomloop van de samenleving 7

1.2 Mobiliteit en bereikbaarheid is lastiger te garanderen 7

1.3 Waarom fietsen een uitstekende vervoersoptie is 8

1.4 Leeuwarden zet de fiets op 1 10

2. Fietsbeleid intensiveren en integreren **11**

2.1 Veel geïnvesteerd in fietsinfrastructuur, fiets parkeren en andere maatregelen 12

2.2 Fiets op 1 vraagt meer integrale aanpak 13

2.3 Hogere ambitie 13

2.4 Leeuwarden kan beter 13

2.5 Scenario's naar beter 14

3. Speerpunten van beleid om in te spelen op behoeften **15**

3.1 Flexibiliteit in ketenmobiliteit 16

3.2 Mobiel zonder bezit van voertuig 17

3.3 Reis per fiets moet concurrerend zijn 18

3.4 Meer gebruik van de e-bike 18

3.5 Fietsbeleid voor schone en gezonde gemeente 19

3.6 Behoefte aan meer fietsenstallingen 20

4. Maatregelen Fiets op 1 **21**

4.1 Routes naar Fiets op 1 23

4.2 Intensiveren (sectoraal) fietsbeleid 23

4.3 Winst door integratie van fietsbeleid 24

4.4 Communicatie, marketing en gedragsbeïnvloeding 26

4.5 Resumerend: sprint voorwaarts door de combinatie van intensiveren en integreren van ons fietsbeleid! 26

5. Ambitieniveaus Fiets Op 1 **27**

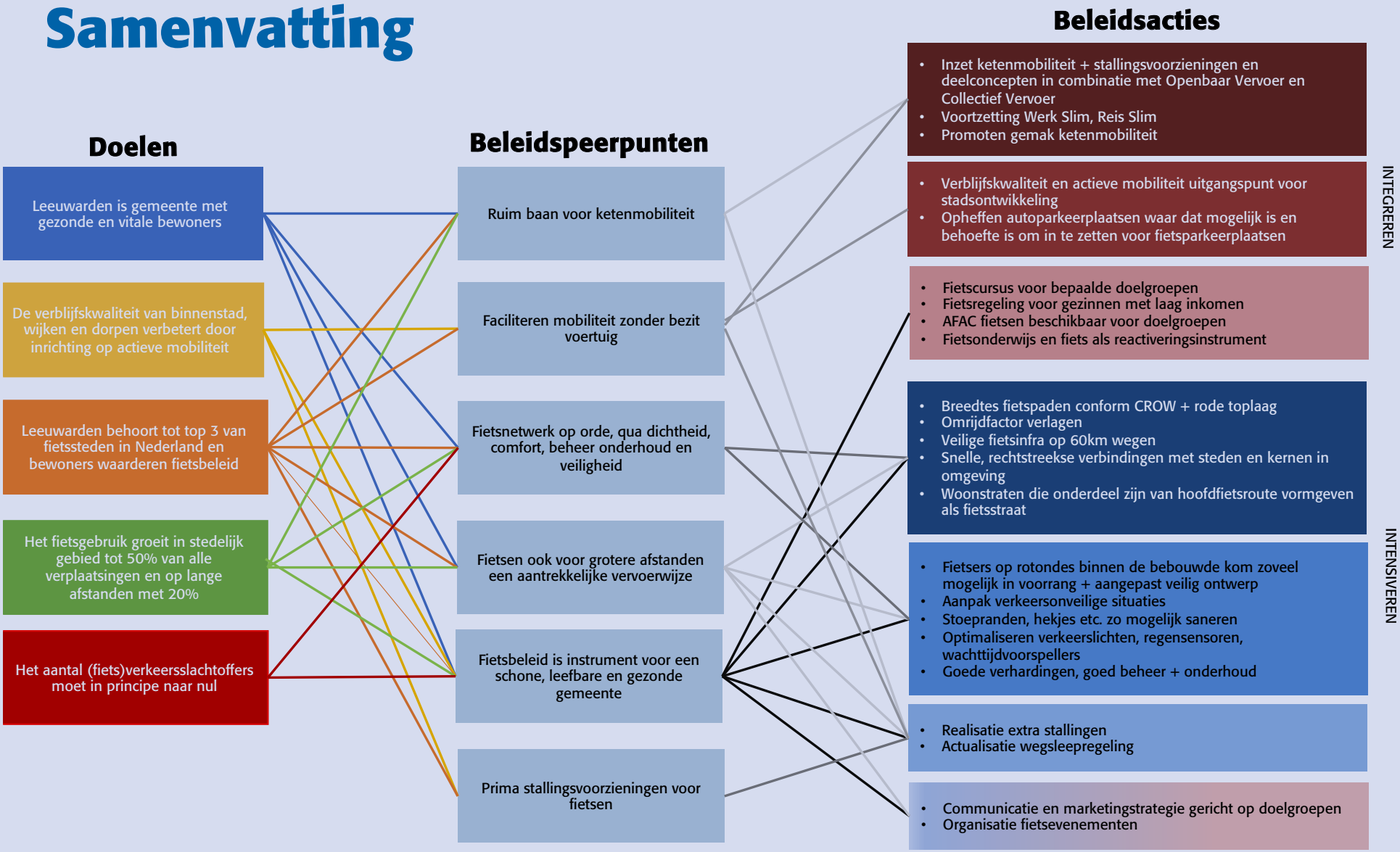
Bijlagen **32**

1. Overzicht fietsbeleid gemeente Leeuwarden 33

2. Richtinggevende uitspraken College van Rijksadviseurs 35

3. Routeplanning sprint voorwaarts Fiets op 1 36

Samenvatting

Voorwoord

Voorwoord

De fiets krijgt steeds meer aandacht in het beleid en in de wijze van inrichting van de buitenruimte. Die trend zal zich doorzetten en die ambitie heeft de gemeente Leeuwarden. Bovenop de huidige verbeteringen die inmiddels zijn gerealiseerd voor de fietsers in en om de stad is in de notitie 'Mobiliteit 2019 – 2050, Leeuwarden' de ambitie geformuleerd om als Leeuwarden dè Fietsstad van Nederland te worden. Dat is een wenselijke ontwikkeling maar ook wat echt als nodig wordt geacht. Krachtig stimuleren van het gebruik van de fiets is nodig om de stad en gemeente leefbaar, veilig en bereikbaar te houden.

In dit document wordt een visie beschreven op welke wijze de ambitie Fiets op 1 kan worden vormgeven en bereikt. Met het ambitieniveau goud wordt ingestoken op het hoogst haalbare en is er een serieuze kans om in de top 3 fietssteden van Nederland te komen. Dat is goed voor de fietser, maar zal veel breder doorwerken; de gemeente Leeuwarden wordt hierdoor duurzamer, actiever, aantrekkelijker, socialer en vitaler! Omdat dit ambitieniveau de meeste tijd en geld kost, is ook in beeld gebracht wat er bereikt kan worden met de ambitieniveaus brons of zilver. Nog steeds met positief effect op onze leefomgeving!

Deze ambities werken breed door. De gemeente Leeuwarden heeft ook de steun en samenwerking nodig van allerlei partijen zoals bewoners, ondernemers, (kennis)instellingen en scholen maar zeker ook de buurgemeenten, de provincie en het Rijk. Dit visiedocument is daarom bedoeld als startschot en inspiratie richting deze partners om samen te werken aan een actieve en duurzame Fietsstad en -regio.

1 Leeuwarden zet fiets op 1

1. Leeuwarden zet fiets op 1

In Leeuwarden is al veel aandacht voor de fiets en de fietser. Maar waarom wordt dat eigenlijk gedaan en waarom is dat zo belangrijk?

1.1 Mobiliteit is bloedsomloop van de samenleving

Een goede mobiliteit is van levensbelang voor de stad en de dorpen. In eerdere nota's is mobiliteit de bloedsomloop van de samenleving genoemd. Bloed brengt alle nodige bouwstoffen door het hele lijf en neemt het afval weer mee om af te voeren. Dat doet ons lichaam met slagaders, aders en haarvaten, alles aangedreven door een centrale pomp: het hart. Hetzelfde gebeurt er met onze samenleving. De grondstoffen die nodig zijn worden aangevoerd, en de restproducten worden weer afgevoerd. Men heeft elkaar nodig om samen goederen en diensten te produceren en dus gaat men naar het werk. Mobiliteit is de bloedsomloop van onze samenleving.

1.2 Mobiliteit en bereikbaarheid is lastiger te garanderen

Er is sprake van een toenemende mobiliteit in en om de stad. Terwijl de bevolking tussen 2010 en 2019 met 31% groeide van 94.000 inwoners naar 123.000 inwoners (mede door gemeentelijke herindeling), groeide het aantal auto's (personenauto's en bedrijfsvoertuigen) met ruim 50% van ruim 40.000 naar ruim 60.000 (bron: Leeuwarden in Cijfers).

Het gemiddelde kilometrage per auto is in deze periode niet afgenomen (bron: CBS). Kortom: de stad wordt drukker.
Door deze toename wordt het lastiger om de mobiliteit voldoende te blijven garanderen. De inspanningen die worden gedaan om mensen in openbaar en collectief vervoer te laten reizen, zijn niet genoeg om in de mobiliteitsbehoefte te voorzien.

Figuur 1: Mobiliteit is de bloedsomloop van onze samenleving

	Fryslân	Nederland
Auto (+autopassagier)	71.3%	68.5%
Openbaar vervoer	9.6%	13.7%
Fiets	7.4%	8.7%
Voetganger	2.1%	2.5%
Overig	9.6%	6.6%

Tabel 1: aandeel in totaal aantal reizigerskilometers per vervoerswijze in 2018 (bron: CBS statline 2020)

1.3 Waarom fietsen een uitstekende vervoersoptie is

Met goed rentmeesterschap wordt er gezorgd voor een bereikbare, leefbare, gezonde en groene gemeente. Fietsen is daarbij om meerdere redenen een aantrekkelijke vervoersoptie en goede keuze om van A naar B te komen. Fietsen is gezond, levert geen schadelijke uitstoot en heeft een aanzienlijk geringer ruimtebeslag dan de auto. Bovendien is fietsen als activiteit aantrekkelijk ("een stukje fietsen").

Fietsen is gezond

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat[1] stelt dat door dagelijks met de fiets naar het werk te gaan de kans op vroegtijdig overlijden met 41% afneemt. De kans op overlijden door hartkwalen neemt af met 52% en door kanker met 40%. Verder stelt het ministerie op basis van diverse onderzoeken dat fietsen bijdraagt aan geluksgevoel van mensen en stress verlagend werkt. Leeuwarden wil een vitale stad zijn. Stimuleren van fietsen draagt bij aan de gezondheid van de stad en haar inwoners.

Fietsen is schoon en stil

Elke 7 kilometer fietsen in plaats van de auto te nemen, bespaart de uitstoot van 1 kilo CO2, 1,5 gram NOx en 7mg fijnstof. Het doel is dan ook om een deel van het autoverkeer te vervangen door fietsverkeer. Met meer fietsen ligt een enorme milieuwinst in het verschiet. Dat sluit aan op de milieudoelstellingen die in het collegeprogramma zijn opgenomen. Leeuwarden zet in op groene mobiliteit en participeert daarom in Fossylfrij Fryslân.

1 *Bron: 'Fietsfeiten', Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM), 2018*

Figuur 2: fietsen is gezond en stress verlagend

Fietsen is voordelig

Fietsen is een goedkope manier van verplaatsen. Fietsen maakt mobiliteit voor bijna iedereen bereikbaar. De jaarlijkse kosten van fietsen bedragen ongeveer € 175 - € 300 per jaar. De jaarlijkse kosten van autogebruik bij een gemiddeld jaarkilometrage zijn ongeveer € 2.500 - € 8.500 per jaar.

De maatschappelijke baten van een kilometer fietsen door de stad zijn hoger dan de baten van andere vervoermiddelen (behalve die van lopen). Fietsgebruik levert per kilometer € 0,68 aan maatschappelijke baten op. Die baten bestaan vooral uit winst op gebied van gezondheid, veiligheid, milieu en bereikbaarheid. De auto daarentegen kost de samenleving per kilometer € 0,37 en de bus € 0,29.

Fietsen heeft minder ruimtebeslag en verbetert bereikbaarheid

Een geparkeerde auto verbruikt gemiddeld 20 m2 van de openbare ruimte. Een geparkeerde fiets slechts 2 m2. Dit effect is zelfs nog groter als auto en fiets in beweging zijn: het ruimtebeslag van een rijdende fiets is 28 keer kleiner dat dat van een rijdende auto. De fiets als alternatief voor de auto resulteert concreet in besparen van openbare ruimte. Die ruimte kan ten goede komen aan de leefbaarheid in de stad.
Er ligt een opgave om de stad te vergroenen om zo te kunnen inspelen op de gevolgen van klimaatverandering. Door te vergroenen kan hittestress in de stad worden beperkt en worden er mogelijkheden gecreëerd om water te bufferen. In het collegeprogramma is dit als een doelstelling benoemd.

Fietsen heeft positief effect op leefbaarheid

Fietsen is schoon, stil en vraagt relatief weinig ruimte. Daarmee liggen positieve effecten op het gebied van leefbaarheid in het verschiet als autoverplaatsingen kunnen worden vervangen door fietsverplaatsingen. Een schone, duurzame en leefbare stad is waar de gemeente naar streeft.

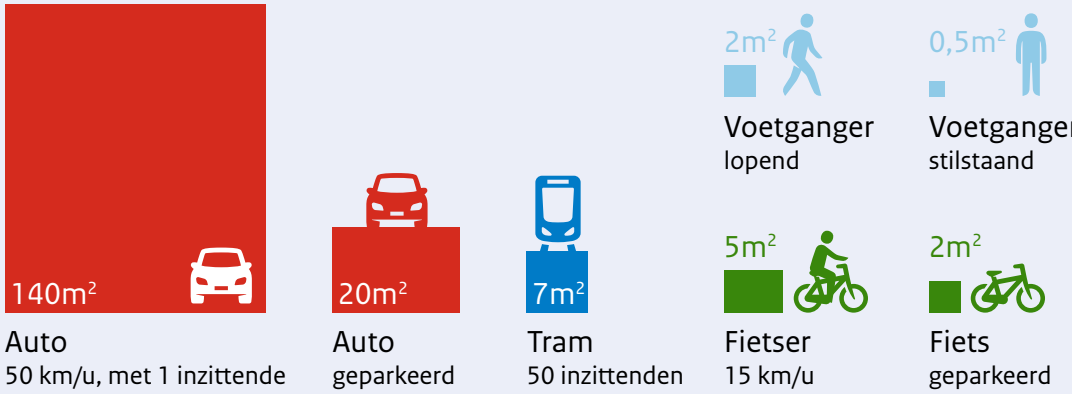
Fietsen heeft positieve sociale effecten

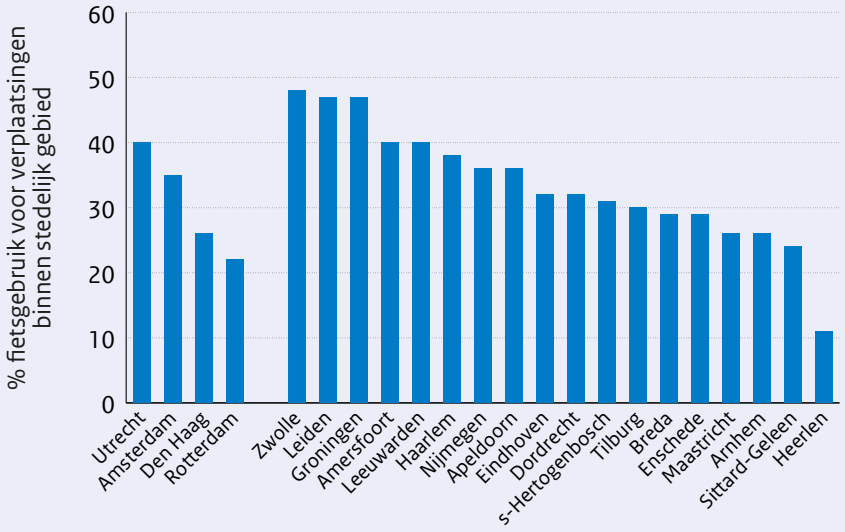
Mobiliteit is noodzakelijk om mee te kunnen doen in onze samenleving. Bewoners met een migratieachtergrond zitten soms in een isolement, onder andere omdat ze weinig mobiel zijn. Een auto is te duur en soms kunnen ze niet fietsen. Door te leren fietsen en zo meer mobiel te worden, zou deze groep meer kunnen meedoen in de samenleving. Daarnaast zijn er groepen in Leeuwarden die het niet breed hebben. Soms is er niet de financiële ruimte om kinderen een fiets te geven. Initiatieven zoals 'Iedereen Fietst' zijn dan ook belangrijk om deze groepen te kunnen laten deelnemen in de samenleving.

Daarnaast blijkt uit onderzoek[2] dat fietsers onderweg veel sociale interactie hebben. Ze communiceren voortdurend met andere weggebruikers om zich veilig te kunnen verplaatsen. Daardoor wordt sociale interactie bevorderd. Kortom: stimuleren van fietsen draagt bij aan de meer inclusieve samenleving waar de gemeente voor staat.

2 *Bron: 'Travelling together alone and alone together; mobility and potential exposure to diversity' M. te Brömmelstroet et al (2017)*

Figuur 3: indicaties ruimtebeslag per vervoerswijze (bron: 'Fietsfeiten', Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM), 2018).

Figuur 4: aandeel fietsen in stedelijke verplaatsingen in steden van Nederland (bron: 'Fietsfeiten', Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Kennisinstituut voor Mobiliteits-beleid (KiM), 2018)

1.4 Leeuwarden zet de fiets op 1

De vorige paragrafen beschrijven een groot aantal voordelen van de fiets. Deze voordelen worden onderkend en worden elke dag ervaren. Dat is ook de reden dat er in Leeuwarden veel aandacht is voor de fiets en de fietsers.

> *Sterker: met het zetten van de Fiets op 1 wordt de aandacht nog meer gericht op de fiets en de fietser en wordt er geprobeerd tot de top 3 van beste fietssteden van Nederland te behoren.*

De ambitie is dat Leeuwarden bekend komt te staan als een gemeente waar bewoners bovengemiddeld gezond en vitaal zijn en dat stevige inzet op fietsbeleid hier aantoonbaar aan bijdraagt. De verblijfskwaliteit van de binnenstad, wijken en dorpen wordt aantoonbaar verbeterd. Dit wordt gewaardeerd door de bewoners, doordat de binnenstad, wijken en dorpen meer ingericht zijn op actieve mobiliteit zoals fietsen en wandelen.

<u>De volgende doelen zijn daartoe geformuleerd:</u>

- Binnen 10 jaar behoort Leeuwarden tot de top 3 fietssteden van Nederland. En in 2030 waarderen onze bewoners het fietsbeleid met het rapportcijfer 8. Dat wordt gemeten door de bewoners rapportcijfers te laten geven op een aantal aspecten van het beleid.

- De waardering voor het beleid vertaalt zich in het fietsgebruik. Het fietsgebruik binnen stedelijk gebied moet binnen 10 jaar groeien naar 50% van het totaal aantal verplaatsingen en het fietsgebruik over langere afstanden (20 km) moet in 2030 met 20% zijn toegenomen.

Figuur 5: Fietsers in Leeuwarden

- De inspanning om in 2050 het aantal (fiets) verkeersslachtoffers tot nul te laten reduceren. Deze doelstelling is in lijn met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid en vraagt een inspanning om samen met maatschappelijke partners te leveren om risico's in kaart te brengen en vervolgens maatregelen te nemen om de risico's te verkleinen.

Samenwerken om ambities waar te maken

De fietsambitie is stevig, maar een hoge ambitie moet het streven zijn vanwege alle hiervoor genoemde voordelen van fietsen.

Dat is in de wetenschap dat een gemeente dat niet alleen kan. Er moet daarom actief samenwerking worden gezocht met onze bewoners, bedrijven en (kennis)instellingen. Dat is een must om de ambities te kunnen realiseren.

Daarnaast is ook samenwerking met en ondersteuning van buurgemeenten, de provincie en het Rijk hard nodig. Deze fietsambities staan niet op zichzelf. Zonder samenwerking en een gezamenlijke inspanning (ook financieel) lukt het niet. Alleen door samen te werken kunnen de ambities van een vitale fietsstad en fietsregio worden waargemaakt.

2 Fietsbeleid intensiveren en integreren

2. Fietsbeleid intensiveren en integreren

2.1 Veel geïnvesteerd in fietsinfrastructuur, fiets parkeren en andere maatregelen

Er is de afgelopen jaren veel gebeurd op het gebied van mobiliteit en de fiets. Een verwijzing naar het omvangrijke Vrij-Baan-programma is daarbij snel gemaakt. Met dit programma investeerde de gemeente samen met het Rijk en de provincie miljoenen in verbetering van mobiliteit en bereikbaarheid van de stad. Het accent lag daarbij op investeringen in auto-infrastructuur. In het kielzog hiervan is echter ook fors geïnvesteerd in het verbeteren van voorzieningen voor de fiets en de fietser.

<u>Enkele van deze inspanningen zijn:</u>

- Richtingwijzer Fiets 2013 -2025, als uitwerking van het GVVP uit 2011. In de Richtingwijzer 2013 – 2025 is in paragraaf 3.1 een volledige lijst met fietsprojecten weergegeven.
- Vrij-Baan projecten waarin tevens fors is geïnvesteerd in de volgende fietsvoorzieningen:
  - fietstunnels Drachtsterplein;
  - fietstunnels en ongelijkvloerse fietsvoorzieningen Europaplein;
  - fietstunnel Oostergoplein;
- Andere (niet Vrij-Baan) projecten zoals;
  - diverse (veiligheids)maatregelen rond de Oostelijke binnenring;
  - Fietspaden langs de Kanaalweg;
  - Fietspad Leechlân;
  - Fietspaden Verlengde Schrans
  - Fietsstraten en snelfietsroutes.
- Diverse verkeersveiligheidsmaatregelen zoals het verwijderen van obstakels (paaltjes) in fietspaden in het kader van de zogenaamde Modelaanpak veiliger Fietsen;
- Diverse comfort verhogende maatregelen zoals het vervangen van tegelverharding op fietspaden door rood asfalt;
- Werkgeversaanpak Werk Slim, Reis Slim. In het kader hiervan zijn er projecten gedaan zoals de introductie van Park & Bike als één van de eerste steden in Nederland, probeerweken rij 2 op 5, fietsstimulering in het kader van werkkostenregeling;
- Realisatie van gratis te gebruiken overdekte en bewaakte stallingen aan het Zaailand en de St. Jacobastraat;
- Introductie van de mogelijkheid om je fiets de eerste 24 uur gratis te stallen bij het station;
- Meer prioriteit voor fietsers bij verkeerslichten;
- Rotondes met fietsers in de voorrang.

Een overzicht van (beleids)acties gericht op het verbeteren de fietsmobiliteit staat beschreven op bijlage 1.

Figuur 6: ongelijkvloerse fietsvoorzieningen Europaplein

Figuur 7: ongelijkvloers fiets- en voetgangerstunnel Oostergoweg

2.2 Fiets op 1 vraagt meer integrale aanpak

In het beleid van Leeuwarden van de afgelopen jaren is veel specifieke aandacht voor de fiets. Tegelijkertijd valt op dat dit vaak sectoraal beleid is. Het fietsbeleid kan nog meer worden geïntegreerd in het gehele mobiliteitsdossier. En dat niet alleen: ook de integratie met het ruimtelijk beleid is wezenlijk.
Als de fiets werkelijk op 1 wordt gezet, volstaat een sectorale aanpak niet. Keuzes gebaseerd op het belang van de fiets en fietsers zullen invloed hebben op de ruimtelijke planvorming. Het gaat immers over de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte met als doel om zowel de leefbaarheid en mobiliteit te verbeteren. Het integreren van fietsbeleid in en met andere beleidsvelden heeft consequenties. Dergelijke consequenties zijn nu nog vaak impliciet, bijvoorbeeld als het gaat over de relatie met het gezondheids- en welzijnsbeleid. Wanneer er wordt doorgepakt met de fietsambities, dan worden deze acties en keuzes meer expliciet.

2.3 Hogere ambitie

In het fietsbeleid van de afgelopen jaren zijn steeds betrekkelijk kleine en overzichtelijke stappen gezet, met uitzondering van de projecten die konden worden gekoppeld aan het programma Vrij-Baan. In de GVVP's van 2003 en 2011 was er veel aandacht voor verbetering van de autobereikbaarheid van de stad.
In het GVVP uit 2011 en de uitwerkingsnota's was 'koershouden' het uitgangspunt. Het is de vraag of er met steeds relatief kleine stappen wel de gewenste verandering wordt bereikt. Fiets op 1 vergt een hogere ambitie. Dat is mogelijk door de sectorale aanpak te intensiveren en tegelijkertijd meer in te bedden in de grotere vraagstukken van mobiliteit, ruimte (leefbaarheid, omgevingskwaliteit) en welzijn (sociaal, gezondheid).

2.4 Leeuwarden kan beter

De fietsersbond doet – in het kader van de 2 jaarlijkse fietsstadverkiezing - onderzoek (met enquêtes en statistische informatie) naar hoe fietsers en bewoners hun steden/gemeenten waarderen als het gaat om mobiliteit en bereikbaarheid per fiets. Op een schaal van 0 tot 5 scoort Leeuwarden een 3.1. Daarmee scoort Leeuwarden landelijk gezien onder gemiddeld. Deze score is aan de lage kant. De winnaar van de fietsstadverkiezing van 2020 scoorde een 4,3. Er is dus nog veel ruimte voor verbetering.

Fietsaspect	Score	Toelichting
8-80	3,2	Waardering voor hoe het is om als kwetsbaardere fietser in de gemeente te fietsen
Beleving	3,2	Waardering voor hoe fietsers het ervaren om in de gemeente te fietsen; stressvol of juist ontspannen
Onderhoud	3,1	Waardering voor de staat van onderhoud van infrastructuur (kuilen, afwatering, gladheidsbestrijding etc.
Netwerk	3,5	Waardering voor de opbouw van het netwerk en hoe gemakkelijk je daarin je route kunt vinden.
Infrastructuur	3,2	Waardering voor het comfort (verharding) en de stallingsmogelijkheden voor de fietser
Omrijdfactor	1,8	Dit is de waardering voor de mate waarin men moet omrijden. Hoe meer men moet omrijden hoe lager de score. Indien niet hoeft te worden omgereden is de score 5
Rotondes	3	Waardering voor de mate waarin rotondes zo zijn ontworpen dat fietsers voorrang hebben
50km/u	1,9	Waardering voor de mate waarin de gemeente aparte fietspaden aanlegt in 50km gebieden (waar snelheidsverschillen groot zijn)
Stedelijke dichtheid	5	Waardering voor de mate waarin belangrijke bestemmingen op fietsafstand liggen.
Gemiddelde	3,1	

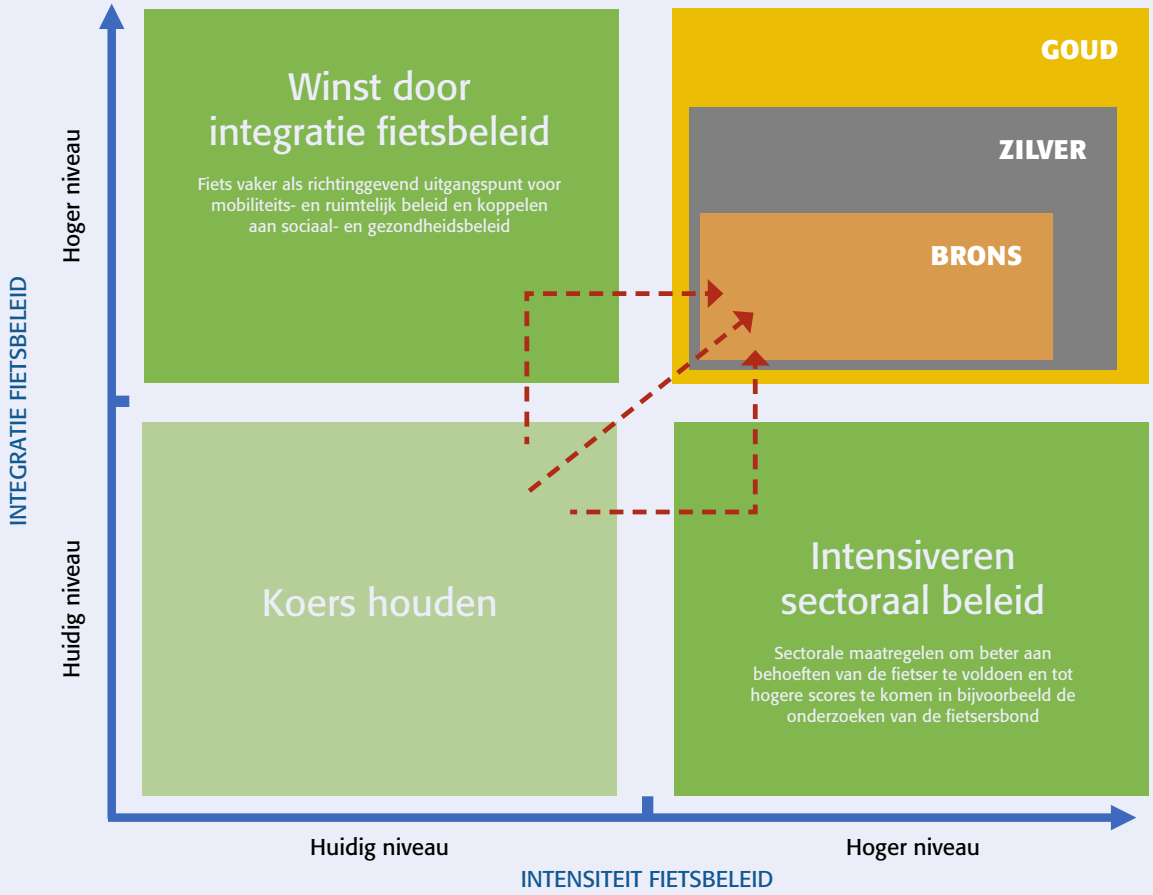
Tabel 2: scores van Leeuwarden in onderzoek fietsersbond (Bron: Fietsersbond 2020).

2.5 Scenario's naar beter

Er zijn verschillende manieren om het fietsbeleid in Leeuwarden naar een hoger niveau te tillen. Dat kan door:

- Intensiveren van sectoraal fietsbeleid;
- Meer integreren van fietsbeleid in mobiliteitsbeleid en ruimtelijke ordeningsbeleid en sociaal- en gezondheidsbeleid;
- Een combinatie van beide.

In hoofdstuk 4 wordt dit nader uitgewerkt.

Figuur 8: scenario's doorontwikkeling fietsbeleid

3 Speerpunten van beleid om in te spelen op behoeften

3.Speerpunten van beleid om in te spelen op behoeften

Onze samenleving staat nooit stil. Er dienen zich voortdurend nieuwe omstandigheden aan. Bewoners en ondernemers passen hun gedrag en keuzes daarop aan, ook in de wijze waarop ze mobiel zijn. Inspelen op die ontwikkelingen is een must om iedereen te kunnen laten meedoen in deze samenleving. Zonder mobiliteit staat alles stil. En dat geldt ook voor elk individu. Zonder mobiliteit kun je niet meedoen en nemen kansen voor ontplooiing en ontwikkeling af. Inspelen op mobiliteitsbehoeften is een economische en sociale opgave.

De situatie rond de uitbraak van het COVID-19 virus in 2020 illustreert de hiervoor genoemde uitspraken. Veel mensen pasten snel hun gedrag aan en bleven thuiswerken. Opeens waren de files in Nederland verdwenen. Het lijkt erop dat vaker thuiswerken voor veel mensen een blijvertje is (het hybride werken). Het openbaar vervoer stond stil. Een groot aantal mensen werd daardoor weer meer afhankelijk van de fiets en de auto. Ook bleek dat grote delen van de economie stil vielen omdat mobiliteit van werknemers en goederen aan restricties was gebonden. Daardoor kwamen ook groepen mensen in een isolement hetgeen flinke impact had op hun welzijn. COVID-19 toonde aan dat we niet zonder mobiliteit kunnen, maar dat we als maatschappij wel degelijk flexibel kunnen omgaan met minder en andere vormen van mobiliteit.

Er is een aantal trends van invloed op ons mobiliteits- en fietsbeleid. De trends zijn mede bepalend voor de speerpunten van het beleid omdat er adequaat op ingespeeld kan worden.

3.1 Flexibiliteit in ketenmobiliteit

Er is steeds meer flexibiliteit in een mobiliteitskeuze. De reis van deur tot deur bestaat steeds vaker uit een combinatie van vervoerswijzen. ICT-oplossingen maken het mogelijk om complexe mobiliteitsvragen met meerdere vervoerswijzen op te lossen. Combinaties van lopen, fiets, openbaar vervoer en auto komen steeds vaker voor. De fiets vervult een grote rol in ketenmobiliteit. Het is wenselijk om die rol waar mogelijk te vergroten. Daarom is er geïnvesteerd in Park & Bike voorzieningen. Deze zijn nu nog vooral aan de randen van de stad langs invalswegen gesitueerd. Er is ruimte om het aantal Park & Bike voorzieningen uit te breiden en aan een bredere doelgroep beschikbaar stellen.

Figuur 9: Park & Bike in Leeuwarden

Er is sprake van een toename in de combinatie van openbaar vervoer en fiets. De OV-fiets is niet voor niets een enorm succes. Dit geldt met name voor de combinatie trein en fiets. De combinatie bus en fiets is zeldzamer, maar heeft potentie. Er kan meer geëxperimenteerd worden met concepten van (deel) fietsen, al dan niet elektrisch. Daarbij kan de combinatie worden gezocht met een vorm van een zakelijke deel(fiets)systeem binnen onze Park & Bike strategie.

Figuur 10: fietskuizen- en stallingen P+R Haren (bron: groningenfietsstad.nl)

Figuur 11: studenten op de SWAP fiets met de bekende blauwe band.

Goede stallingsmogelijkheden voor (deel)fietsen met oplaadvoorzieningen, zijn hierbij een must. De provincie Fryslân heeft recent een aanbesteding gedaan om deelfietsen in te zetten op 19 belangrijke bus- en treinhaltes in de provincie, waaronder ook in Leeuwarden en Mantgum. Vanuit Werk Slim, Reis Slim zijn er mogelijk kansen om hier met een (zakelijk) deelfietssysteem op aan te haken. Hiervoor wordt de samenwerking gezocht met een aantal grote werkgeversorganisaties die in Leeuwarden zijn gevestigd.

Beleidsspeerpunt 1:
Ruim baan voor ketenmobiliteit

Er wordt gewerkt aan verdere kwaliteitsverbetering van mogelijkheden voor ketenmobiliteit door bijvoorbeeld nieuwe fietskluizen met meer capaciteit te plaatsen (die eventueel met een app kunnen worden geopend en gesloten). Gevestigde deelfietsexploitanten komen nog niet naar Leeuwarden. Zij zien namelijk nog geen sluitende businesscase[3]. Wellicht kunnen deelfietsexploitanten lokaal worden gezocht. Er zijn voorbeelden in Nederland van lokale fietshandelaren die buurt- of wijkdeelfietssystemen introduceren. Er wordt nagegaan of dit in onze gemeente ook een optie is. De NS biedt de OV fiets aan als deelfietssysteem vanaf het station Leeuwarden. Van dit systeem wordt in toenemende mate gebruik gemaakt.

3.2 Mobiel zonder bezit van voertuig

Steeds meer mensen kiezen voor het gebruik van een vervoermiddel in plaats van het bezitten ervan. Autodelen is nu vooral populair onder twintigers en dertigers. De vraag is of in onze gemeente deze groep verder verbreed kan worden.

Forenzen gebruiken soms dagelijks de OV-fiets voor het voor- en natransport vanaf het station. De OV-fiets wordt vooral gebruikt in combinatie met de trein. In Leeuwarden kan worden onderzocht of de fiets als voor- en natransportmiddel voor de bus ook potentie heeft. Overigens: het aantal ritten per OV-fiets steeg tussen 2007 en 2018 spectaculair van 0,5 miljoen ritten naar 3,2 miljoen ritten.

Vooral een toename van het gebruik van deelauto's is een ontwikkeling die bijdraag in de beperking van het ruimtebeslag. Een gemiddelde auto staat 95% van de tijd ongebruikt stil (bron: Factory verificatiedesk van Fontys Hogeschool Journalistiek). Met autodelen kan het reëel gebruik van de auto worden verhoogd en het onnodige ruimtebeslag worden beperkt. Als door autodelen het personen-autobezit met 10% verminderd kan worden, komt er in Leeuwarden 107.000 m2 (overwegend) openbare ruimte vrij van blik. Dat zijn 15 voetbalvelden! Die ruimte kan benut worden voor groen, waterberging, verpozen, sport of andere nuttige zaken zoals bijvoorbeeld fietsinfrastructuur.

Beleidsspeerpunt 2:
Faciliteren mobiliteit zonder bezit van voertuig

Het zou voor Leeuwarden goed zijn dat er meerdere aanbieders van deelfietsen en deelauto's actief worden. Een open houding ten aanzien van innovatieve experimenten met deelfiets- of autoconcepten kan daar aan bijdragen. Hier kan ondersteuning voor worden aangeboden met bijpassende moderne en veilige stallingsvoorzieningen, inclusief oplaadmogelijkheden.

Exploitanten van elektrische deelscooters willen zich vestigen in Leeuwarden en grote aantallen scooters beschikbaar stellen. Er zijn beheersmaatregelen nodig die gericht zijn op het voorkomen van uitwassen en eventuele hinder. Daarvoor wordt een beleidskader opgesteld.

3 Dit is voor de gemeente geen reden om te interveniëren met subsidies en exploitatiebijdragen. De gemeente kiest ervoor om een gelijk speelveld te behouden en het zoveel mogelijk aan de markt over te laten.

3.3 Reis per fiets moet concurrerend zijn

Veel mensen willen best op de fiets naar het werk, naar school of een andere bestemming. De reis per fiets moet echter wel qua reistijd, comfort en beleving kunnen concurreren met andere vervoerswijzen. Daarom moet het fietsnetwerk op orde zijn. Om de reis per fiets qua reistijd concurrerend te maken met bijvoorbeeld de auto is het noodzakelijk het fietsnetwerk op te bouwen uit snelle rechtstreekse verbindingen zonder veel oponthoud. Ook het comfort moet op orde zijn door gelijkmatige verhardingen, het voorkomen van belemmeringen en onderbrekingen.

Beleidsspeerpunt 3:
Het fietsnetwerk voor alle doelgroepen op orde, qua dichtheid, comfort, beheer en onderhoud en veiligheid

Er wordt hard gewerkt om het fietsnetwerk te laten voldoen aan de volgende eisen:

- Samenhang en directheid:
  De hoofdroutes sluiten aan op het bovenlokale fietsnetwerk en de fietsverbindingen tussen herkomst en bestemming moeten zo direct mogelijk zijn. Het onderliggende fietsnetwerk moet logisch zijn zodat de fietser binnen het netwerk gemakkelijk de weg weet te vinden;

- Aantrekkelijkheid:
  Door het plaatsen van kunst langs fietsroutes wordt de fietsbeleving positief beïnvloed. Dit geldt ook als de fietsroutes voeren door een aantrekkelijk landschap of aantrekkelijke stedenbouwkundige omgeving. Onder aantrekkelijkheid valt ook het aspect sociale veiligheid. Fietsroutes worden zoveel mogelijk sociaal veilig aangelegd;

- Veiligheid:
  De kans op ontmoetingen met veel of snel rijdend verkeer wordt zoveel mogelijk vermeden;

- Comfort:
  De kans op hinder en oponthoud voor het fietsverkeer moet minimaal zijn. Knelpunten of gebreken in de fietsinfrastructuur moeten zoveel als mogelijk worden voorkomen en/ of zo snel als mogelijk worden verholpen. Dit komt ook tot uiting in het ontwerp van het fietsnetwerk. Elementen daarin zijn de verhardingsbreedte, het verhardingsmateriaal, ontwerp van kruisingen of wachttijden bij verkeerslichten en voorrangsmaatregelen voor de fiets.

3.4 Meer gebruik van de e-bike

In Nederland groeide het aantal reizigerskilometers per fiets van 13,7 miljard kilometer in 2010 naar 18,4 miljard kilometer in 2018. Dat is meer dan 34% toename. In Fryslân was de toename bescheidener, namelijk 17%. Een deel van de toename is toe te schrijven aan de populaire e-bike. De e-bike werd aanvankelijk vooral door ouderen gewaardeerd maar wordt nu steeds populairder onder forenzen en scholieren. Leeuwarden zet daar fors op in via het programma Werk Slim, Reis Slim. Forenzen kunnen via dit programma bijvoorbeeld e-bikes gratis proberen. Hier is een unieke samenwerking ontstaan met een aantal fietshandelaren, zelfs buiten Leeuwarden.

Figuur 12: senioren mobiel

Senioren belangrijke groep e-bikers

Senioren zijn een belangrijke groep onder de e-bikers. Grofweg de helft van de groei van het fietsgebruik voor vrijetijdsdoeleinden komt voor rekening van de 60-plussers. Hun gezondheidssituatie is gemiddeld genomen verbeterd en door de elektrische fiets kunnen zijn langer blijven fietsen. Bijna de helft van de met elektrische fiets afgelegde kilometers komt voor rekening van 65-plussers. Een gevolg is dat het aantal zwaargewonden in het verkeer licht stijgt. Dat komt niet omdat de elektrische fiets onveilig is. Veeleer is het zo dat de groep ouderen een grotere kans heeft op een fietsongeval en daarbij kwetsbaarder is voor (ernstig) letsel (bron: 'Fietsfeiten', Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM), 2018). Dit komt doordat ouderen bijvoorbeeld minder gemakkelijk kunnen anticiperen, daardoor onzekerder manoeuvreren in het verkeer en bij een ongeval eerder letsel oplopen. Daarom zal er zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de uitgangspunten van het zogenaamde "seniorproof wegontwerp".

In Leeuwarden en Fryslân is er het programma 'Doortrappen' waarmee de groep van senioren wordt gestimuleerd om actief en mobiel te blijven per fiets. Doortrappen heeft de ambitie om ouderen zo lang mogelijk veilig te laten fietsen. Het programma motiveert ouderen om zelf maatregelen te nemen om veilig te blijven fietsen.

E-bike aantrekkelijker voor langere afstanden

In 2018 werden landelijk 409.000 nieuwe e-bikes verkocht. De afstanden die met de e-bike comfortabel zijn af te leggen nemen toe door de hogere kwaliteit. Speed Pedelecs zijn relatief nieuw. Het zijn snelle elektrische fietsen waarmee snelheden tot 45 km/u of soms meer mogelijk zijn. Afstanden van 20 of 30 kilometer zijn er gemakkelijk mee te overbruggen. Het is te verwachten dat Speed Pedelecs onder bepaalde groepen forenzen populairder worden. Dat betekent dat er op fietsroutes situaties ontstaan met relatief grote snelheidsverschillen tussen fietsers onderling en op oversteeklocaties. Het is belangrijk dat de verkeersdeelname voor zowel de (seniore) e-biker als de snelle Speed Pedelec op een veilige manier gebeurt, zeker ook in combinatie met de traditionele (niet-elektrische) fiets en voetgangers. Daarom worden een aantal aanvullende eisen gehanteerd ten aanzien van onze fietsinfrastructuur:

- Fietsinfrastructuur 'vergevingsgezind' inrichten. Dit betekent onder andere:
  - (Ruim) voldoende breedte;
  - Kantmarkering en opheffen hoogteverschillen tussen voet- en fietspaden;
  - Comfortabele verharding van asfalt of beton;
  - Obstakelvrij.
- Gladheidsbestrijding en periodiek vegen (inclusief blad- en sneeuwvrijhouden) op onze doorfietsroutes en hoofdfietsroutes
- Onoverzichtelijke verkeerssituaties waar mogelijk aanpassen, met extra aandacht voor oversteeklocaties.

In Leeuwarden wordt het gebruik van de fiets en de e-bike gestimuleerd door te investeren in het beter benutten van de (nieuwe) infrastructuur en in het verbeteren van het fietsnetwerk en met name snelfietsroutes. Samen met de Provincie Fryslân en andere Friese gemeenten wordt er werk gemaakt van een netwerk van fietssnelwegen (doorfietsroutes) die Friese steden en kernen met elkaar verbindt (figuur 13).

Beleidsspeerpunt 4:
Fietsen ook voor grotere afstanden een aantrekkelijke vervoerswijze

3.5 Fietsbeleid voor schone en gezonde gemeente

De acceptatie van de negatieve effecten van mobiliteit daalt. Dit wil zeggen dat een wijk vol geparkeerde auto's doorgaans niet meer wordt geaccepteerd. In woonwijken is de ervaring dat bewoners vaker de voorkeur geven aan ontmoeten, spelen en groen. Bewoners komen in verzet als de luchtkwaliteit niet goed is. Gemeenten als Utrecht en Amsterdam hebben daarom delen van hun steden afgesloten voor dieselauto's. Enschede besloot per 1 september 2020 het autovrije gebied in de binnenstad ook te sluiten voor bromfietsen en -scooters. Bewoners vinden de maatregel prima omdat ze genoeg hebben van het lawaai en de uitstoot. In Leeuwarden is er gelukkig nog geen probleem met de luchtkwaliteit. Dat betekent niet dat de ogen gesloten zijn voor de negatieve effecten die onze bewoners kunnen ondervinden van de relatief grote automobiliteit in de gemeente en regio. Daarom wordt het gebruik van de (elektrische) fiets gestimuleerd, de stadsdistributie verduurzaamd en wordt elektrisch autorijden door uitbreiding van laadpalen

Figuur 13: Friese steden en kernen verbinden via netwerk van snelle fietsverbindingen (straal is 20km)

zowel op straat als in de parkeergarages bevorderd. Leeuwarden is dan ook partner van Fossylfrij Fryslân.

'Last-mile-transport' per fiets

Door het winkelen via internet worden er talloze pakketten in de stad op woon- en winkeladressen afgeleverd. In 2018 werden in Nederland meer dan 500 miljoen pakketten verstuurd. Ten opzichte van het jaar daarvoor resulteerde dat in 17% omzetstijging in de bezorgbranche (bron: Autoriteit Consument en Markt). Winkels worden frequenter maar met kleinere hoeveelheden worden beleverd.

Beleidsspeerpunt 5:
Fietsbeleid is instrument voor een schone, leefbare, gezonde gemeente

Dat levert heel veel kris-krasbewegingen op in de stad. Dat belast de wegen, het milieu en de openbare ruimte. In de binnenstad conflicteert dat met belangen van een aantrekkelijke en gezonde binnenstad. Daarom wordt er geïnvesteerd in milieuvriendelijke stadsdistributie in combinatie met 25% minder distributievoertuigen in de stad in 2030. Hier liggen kansen voor de (elektrische) fiets als 'last-mile'-transportmiddel.

3.6 Behoefte aan meer fietsenstallingen

Door de groei van het aantal inwoners (met name Zuidlanden) in de gemeente Leeuwarden van circa 123.000 (2019) naar circa 130.000 in 2030 zal het fietsgebruik verder toenemen. Dat vraagt om meer faciliteiten. Daarom zijn aanvullende investeringen in voldoende en goede fietsenstallingen van groot belang. Temeer, omdat er op dit moment al sprake is van een tekort van circa 800 fietsenstallingen in de binnenstad. Dat levert vooral op piekmomenten problemen op. Er ligt hier een opgave om aan de doelstelling te voldoen om voldoende, kwalitatief goede fietsenstallingen te leveren.

Beleidsspeerpunt 6:
Prima stallingsvoorzieningen voor fietsen

Goede (bewaakte en onbewaakte) fietsenstallingen zijn onmisbaar om te voorkomen dat het succes van de fiets leidt tot overlast.
Lukraak gestalde fietsen kunnen vooral in de binnenstad overlast leveren, de verblijfskwaliteit aantasten en de toegankelijkheid voor bijvoorbeeld mensen met een beperking negatief beïnvloeden.

Voor voetgangers en mensen met een beperking is de openbare (verblijf)ruimte beter en veiliger toegankelijk als fietsen netjes in rekken of stallingen zijn geparkeerd.

Daarom moet er worden gezorgd voor voldoende fietsstallingen in de stad, die gebruiksvriendelijk zijn en op korte loopafstand liggen van de bestemming van fietsers. Ook tijdens piekmomenten moeten er voldoende goede fietsenstallingen zijn.

Om het tekort aan stallingen op te heffen, in te spelen op de groei van het fietsgebruik en om overlast en aantasting van de verblijfskwaliteit te voorkomen is er inzet nodig op:
- betere benutting van de bestaande stallingen;
- uitbreiding van het aantal gratis en bewaakte, overdekte stallingsplaatsen;
- (beperkt) uitbreiden van stalling in de openbare ruimte op maaiveld.

Een continue hoge inzet op handhaving (wegsleepregeling fietsen) is erg belangrijk.
Dit moet worden gedaan om:
- een rommelig straatbeeld te voorkomen;
- te voorkomen dat grote hoeveelheden geparkeerde fietsen tot ongewenste situaties leiden zoals het beperken van toegankelijkheid voor mensen met een beperking, blokkeren van vluchtroutes en aantasting van de verblijfskwaliteit.

Investeringen voor fietsenstallingen worden in principe betaald uit de opbrengsten van het auto parkeren.

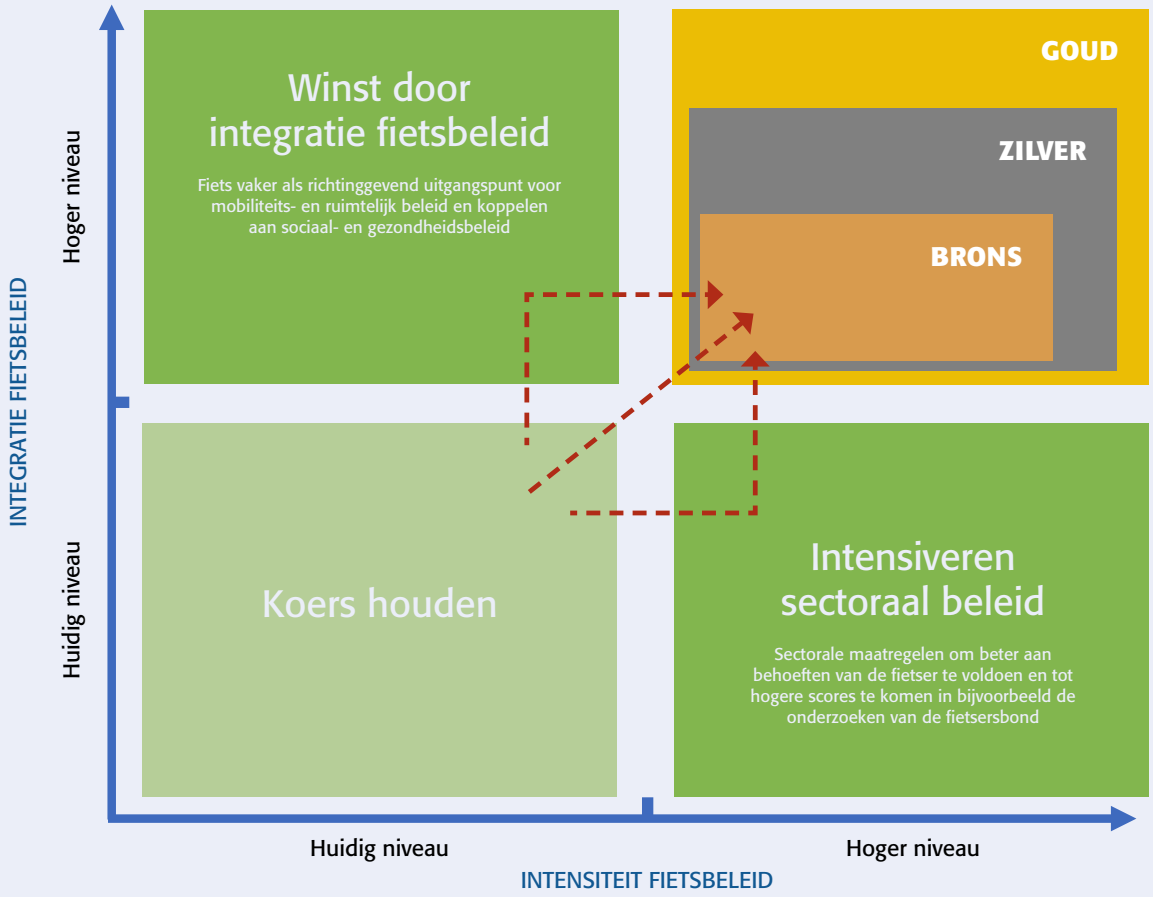
Figuur 14: fietskoerier in Leeuwarden

4 Maatregelen Fiets op 1

4. Maatregelen Fiets op 1

Dit schema geeft aan dat er een aantal routes mogelijk is om de ambitie 'FietsOp1' te bereiken. Natuurlijk is dit schema een vereenvoudiging van de werkelijkheid.

Figuur 15: doorontwikkeling fietsbeleid

4.1 Routes naar Fiets op 1

De eerste route is 'Koers houden'. Het gaat dan om een voortzetting van het huidige beleid en de huidige werkwijze. Er gebeurt immers al veel. Maar omdat je hetzelfde doet wat je altijd hebt gedaan, krijg je ook hetzelfde wat je altijd hebt gekregen.

De tweede route gaat over intensivering van het huidige (en daarmee ook sectorale) fietsbeleid: daar waar dat maar kan, beter scoren op de voorzieningen voor fietsers, verhogen van comfort en gemak en intensivering van de werkgeversaanpak 'Werk Slim, Reis Slim'. Dit scenario richt zich vooral op een goed netwerk, goede kwaliteit van wegdek, voorrang en wachttijdsvoorspellers bij verkeersregelinstallaties en aanpak van verkeersonveilige situaties. Maar ook de verkrijgbaarheid van mobiliteit per fiets via deelfietsconcepten, verhuur en de werkgeversaanpak horen hierbij. Dit resulteert in aanzienlijk meer voorzieningen voor de fiets en fietser.

De derde route gaat over winst door integratie van fietsbeleid in ander (gemeentelijk) beleid. Een sector overstijgende aanpak dus. In de gemeente Leeuwarden wordt de fiets als uitgangspunt genomen voor het mobiliteits- en ruimtelijk ordeningsbeleid. Daarnaast kan de potentie van de fiets in relatie tot het sociale beleid, welzijn, milieu, gezondheid en klimaat volop worden benut door bijvoorbeeld het stimuleren van fietsen naar school en naar (sport)clubs. In hoofdstuk 3 zijn daarvoor al richtingen aangegeven. Dit resulteert in andere keuzes voor de inrichting, andere partijen te betrekken en nieuwe arrangementen.

Door route 2 (intensiveren fietsbeleid) en 3 (integreren fietsbeleid) samen wordt een hogere ambitie voorzien. Dit is de meest ambitieuze route en de route die de potentie aanboort waar Fiets op 1 voor staat. De potentie is vertaald in 3 mogelijke ambitieniveaus goud, zilver en brons (zie figuur 15).

4.2 Intensiveren (sectoraal) fietsbeleid

Bij het intensiveren van het sectorale fietsbeleid passen uiteenlopende maatregelen. In deze paragraaf worden de belangrijkste gespecificeerd:

Netwerk (Beleidsspeerpunt 3 en 4):

- De breedtes van de fietspaden in het hoofdnetwerk in onze gemeente zijn binnen 10 jaar in principe conform de richtlijnen van het CROW, tenzij er echt zwaarwegende bezwaren of belemmeringen zijn;
- Het fietsnetwerk wordt zichtbaar gemaakt door binnen de bebouwde kom de hoofdfietsverbindingen uit te voeren in rode gesloten verharding (asfalt of beton). Secundaire fietsverbindingen worden bij voorkeur uitgevoerd in rode gesloten verharding. Buiten de bebouwde kom worden fietspaden in grijze gesloten verharding uitgevoerd. Bij attentiepunten wordt indien nodig wel gesloten rode verharding toegepast. Dit is maatwerk;
- Meer rechtstreekse fietsverbindingen[4] realiseren tussen belangrijke bestemmingen in de stad. Daardoor verkleind de omrijdfactor in het netwerk naar 1,4. Waar het maar enigszins mogelijk is kan de omrijdfactor verder verkleind naar 1,2;
- De ambitie is om het spoor in onze stad grotendeels naar -1 te brengen en het spooremplacement uit te plaatsen[5]. Daarmee ontstaat de ruimte voor nieuwe gebiedsontwikkeling. Daarmee ontstaat ook de mogelijkheid om een extra fietsverbinding te realiseren tussen Huizum-West naar de binnenstad en verder tussen de (binnen)stad en de Zuidlanden via de van Loonstraat en het gewenste spooraquaduct onder het Van Harinxmakanaal. De omrijdfactor op deze verbinding wordt hiermee verlaagd;
- Op de 60km wegen wordt veilige en goede fietsinfrastructuur gerealiseerd. Indien er sprake is van een hoge intensiteit van auto- en landbouwverkeer kan dat in uiterste gevallen in de vorm van vrij liggende fietspaden. Voor overige situaties wordt aan de richtlijnen voor duurzaam veilig vastgehouden;
- Realisatie van snelle en rechtstreekse fietsverbindingen met steden en kernen in de omgeving in samenwerking met provincie en buurgemeenten;
- (Woon)straten die onderdeel zijn van een doorfietsroute/snelfietsroute/primaire fietsroute worden vormgegeven als fietsstraat. Dit is een straat die is ingericht als fietsroute maar waarop tevens auto's zijn toegestaan (het aantal fietsers is hoger dan het aantal auto's). Gebruik door auto's wordt ontmoedigd en beperkt door het karakter en de inrichting van de fietsstraat. Een goed ingerichte fietsstraat is veilig als duidelijk te zien is dat de auto 'te gast' is. Automobilisten passen hun rijgedrag daarop aan.

Comfort en veiligheid (Beleidsspeerpunten 3 en 4):

- Onderzoek naar de mogelijkheid om op meer rotondes binnen de bebouwde kom de voorrangssituatie te wijzigen naar fietsers en voetgangers in de voorrang. Doorstroming en verkeersveiligheid zijn hierbij de belangrijkste thema's;
- Er wordt ingezet op een planmatige aanpak van verkeersonveilige situaties met een risico-gestuurd beleid;
- Verwijderen van – indien mogelijk - onderbrekingen of belemmeringen in fietsroutes zoals lastige fietsoversteken of paaltjes en hekken op fietsroutes en voorkomen van deze obstakels bij de aanleg van nieuwe routes;.

4 Zie 'Notitie Fietsennetwerk Leeuwarden (aanvulling op Richtingwijzer Fiets 2013 – 2025)

5 Zie: Mobiliteit 2019 – 2050 Leeuwarden

- Stoepranden en hoogteverschillen waar mogelijk saneren;
- Optimaliseren van verkeersregelinstallaties op belangrijke fietsroutes waar enigszins mogelijk voor fietsers en installeren wachttijdvoorspellers en regensensoren bij verkeersregelinstallaties op belangrijke fietsroutes;
- Fietsroutes bij voorkeur uitvoeren met een gesloten verharding van asfalt of beton;
- Onderhoud (inclusief vegen en gladheidsbestrijding) van fietsinfrastructuur is een blijvend aandachtspunt.

Parkeren en voorzieningen voor fietsers (Beleidsspeerpunt 6):

- De komende periode 600 tot 800 extra gratis te gebruiken, overdekte en bewaakte stallingen realiseren in de binnenstad;
- Onderzoeken van de mogelijkheid om gratis en bewaakte pop-up stallingen te realiseren om piekmomenten (zaterdagmiddag) op te kunnen vangen;
- Gratis gebruik van de overdekte en bewaakte stallingen blijven stimuleren door brede communicatie hierover;
- De bestaande stallingen op maaiveldniveau in het openbaar gebied behouden en, waar mogelijk, (beperkt) uitbreiden;
- Inzetten op handhaving door actualiseren van de wegsleepregeling om overlast van fout gestalde fietsen en weesfietsen tegen te gaan.

4.3 Winst door integratie van fietsbeleid

Het college van Rijksadviseurs doet richtinggevende algemene uitspraken hoe te komen tot een sprint voorwaarts in fietsbeleid. Deze zijn opgenomen in bijlage 2. Deze richtinggevende uitspraken zijn ook goed toepasbaar voor Leeuwarden. Hier volgt een niet-limitatieve opsomming hoe het fietsbeleid meer geïntegreerd kan worden met andere beleidsvelden.

Ruimtelijke planvorming (Beleidsspeerpunt 5):

- Verblijfskwaliteit en actieve mobiliteit (wandelen, lopen fietsen, skaten, steppen etc.) worden nadrukkelijk als uitgangspunt meegenomen voor inrichting van woonwijken en woonstraten. In de Zuidlanden wordt hier al ervaring mee opgedaan. De tweede auto moet daar in sommige buurtschappen op afstand worden geparkeerd net buiten de wijk. Zo wordt er ruimte gecreëerd voor fietsers, voetgangers, ontmoeten en recreëren in de buurt maar ook voor water en groen in de buurt;
- Waar mogelijk faciliteren van autoloos wonen in de binnenstad. Hiermee wordt ook het fietsgebruik gestimuleerd.
- Waar mogelijk en waar vraag is, autoparkeerplaatsen opheffen ten behoeve van fiets parkeren (op 1 autoplaats passen circa 12 fietsen) en verhogen van de verblijfskwaliteit. Hier is al ervaring mee opgedaan aan de Willemskade in de binnenstad. Daarnaast biedt (een uitbreiding van) de autoluwe binnenstad mogelijkheden om parkeerplaatsen om te vormen naar micro-hubs voor (deel)fietsen. Zeker als dergelijke afwegingen zijn ingebed in en afgestemd met het sociale domein (welke leefomgeving wordt geboden in termen van gezondheid, veiligheid en cohesie/inclusiviteit, hoe toegankelijk wordt mobiliteit voor onze inwoners gemaakt?) worden ze van waarde.

Figuur 16: voorbeeld van een fietsstraat in Leeuwarden (Tjerk Hiddesstraat)

Figuur 17: aanpak fout gestalde fietsen

- Een klimaatbestendige inrichting is gebaat bij (meer) groen. Op plekken wordt verwacht dat meer ruimte voor de fiets betekent dat er minder ruimte is voor de auto. Deze verdringing is niet een doel op zich, maar zal wel het resultaat zijn van afwegingen, zeker als daarmee ook meer groen kan worden gerealiseerd.
- Al met al zal er een meer sturende werking uitgaan van de ruimte die de fiets claimt. Het is denkbaar dat door de nadruk te leggen op duurzame mobiliteitsvormen en meer verweven mobiliteitsconcepten onze stad, dorpen en buitenruimte er anders uit gaan zien. Eerste voorbeelden hiervan zijn de straten die recent zijn omgevormd tot een fietsstraat met toevoeging van groenvoorziening. Ander voorbeeld is de doorfietsroute Leeuwarden – Heerenveen.
- Verkeersveiligheid zal altijd een nadrukkelijke rol spelen. Deels is de achterliggende gedachte dat de fiets steeds meer voorrang en ruimte krijgt. Ook hierin zijn al stappen gezet: in de bebouwde kom van Wytgaard en Jirnsum zijn de fietsers op de rijbaan gepositioneerd inclusief (door)fietsrotonde. In alle uitwerkingen wordt rekening gehouden met toenemende snelheidsverschillen tussen verschillende fietsers en de invloed daarvan op andere weggebruikers (auto's, maar zeker ook voetgangers).

Ketenmobiliteit (Beleidsspeerpunt 1):
- Inzet op ketenmobiliteit door goede stallingsvoorzieningen (Mobi-hubs) in combinatie met deelconcepten voor auto en fiets, OV en eventueel collectief vervoer;
- Doorgaan met promotie ketenmobiliteit in het kader van Werk Slim, Reis Slim. Met werkgevers wordt geprobeerd interessante deelconcepten te ontwikkelen die werknemers ertoe aanzetten om meer op de fiets naar het werk te komen;
- Met partners het gemak promoten van ketenmobiliteit als alternatief voor eigen autobezit. Dit is onderdeel van de campagnestrategie.

Sociaal domein (Beleidsspeerpunt 5):
- Nederlanders met een migratie achtergrond kunnen mogelijk gemakkelijker meedoen in de samenleving door ze een fietscursus te geven. Waarom wel een taalcursus en geen fietscursus?
- Gezinnen met een minder besteedbaar inkomen bezitten vaak geen auto omdat dit te duur is. Zij zijn aangewezen op het openbaar vervoer, terwijl dit relatief duur is. Een fiets of E-bike aanschaffen vraagt ook een vrij grote investering maar is op termijn veel goedkoper. De mogelijkheden voor een fietsregeling voor deze doelgroep om een dergelijke aanschaf mogelijk te maken worden onderzocht.
- Onderzocht wordt of de fietsen die via de Algemene Fiets Afhandel Centrale (AFAC) worden verwerkt - eventueel na opknappen door medewerkers met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt - voordelig beschikbaar kunnen worden gesteld aan mensen met een kleine portemonnee. Opzetten van dergelijke projecten worden nagegaan;
- 'Alle kinderen een fiets' en zorgen voor 'fietsonderwijs' zoals dat ook bestaat bij het zwemmen. Kinderen worden dan getraind in veilig deelnemen in het verkeer. Er wordt onderzocht of er met partners programma's hiervoor opgezet kunnen worden, of dat er kan worden aangehaakt bij bestaande projecten. Uiterlijk in 2023 zouden deze programma's van start moeten gaan;
- Een fiets (e-bike) kan een instrument zijn om mensen te helpen die langdurig uit het arbeidsproces zijn geraakt. Door hen met een fietsregeling te laten beschikken over een fiets worden deze mensen geactiveerd en wordt hen mobiliteit geboden als onderdeel van de begeleiding naar werk en voor (toekomstig) woon-werkverkeer.

Samen met partners wordt nagegaan of fietsen te benutten zijn in reactiveringsprogramma en programma's die begeleiden naar werk.

4.4 Communicatie, marketing en gedragsbeïnvloeding

- Uitwerken van een communicatie- en marketing strategie die fungeert als paraplu voor beleidsinitiatieven en projecten die vanuit de gemeentelijke organisatie worden opgetuigd. Met Werk Slim, Reis Slim zijn hier al goede ervaringen mee opgedaan. Dit programma is echter gericht op forenzen. Campagnes kunnen ook gericht worden op andere groepen in de samenleving. Hierbij kan worden gedacht aan:
  - Stimuleren van ouders om hun kinderen met de fietsen naar school of kinderopvang te brengen;
  - Stimuleren van fietsen voor mensen met bepaalde gezondheidsrisico's in het kader van preventie;
  - Stimuleren van winkelend publiek in de binnenstad om vooral met de fiets naar de binnenstad te komen;
  - Stimuleren van fietsen naar school en naar (sport)clubs/verenigingen.
- Het is nuttig om in de communicatie en marketing aan te sluiten bij gebeurtenissen in het leven van mensen waarbij ze voor langere termijn bepaalde keuzes maken. Voorbeelden van dit soort gebeurtenissen zijn een verhuizing, een nieuwe baan of het moment dat kinderen naar een nieuwe school gaan. Dan maken mensen een keuze: 'ga ik met de auto of met de fiets naar het werk?' of 'breng ik mijn kind met de fiets of met de auto naar school?'. Gerichte communicatie op deze momenten kan voor langere tijd het mobiliteitsgedrag van mensen beïnvloeden;
- Het is ook nuttig om meer uit te gaan van doelgroepen. Per doelgroep kan nauwkeurig worden nagegaan welke belangen er spelen om al dan niet te fietsen, in welke behoeften dat resulteert en welke belemmeringen eventueel worden ondervonden. Met deze inzichten kan dan per doelgroep een gerichter stimuleringsbeleid worden ingezet; zeker als dat in samenspraak met die groepen gebeurt.
- Het verdient aanbeveling om in Leeuwarden fietsevenementen te organiseren. Gedacht kan worden aan de start van de Tour de France, de Giro d' Italia of andere fietsevents waarmee Leeuwarden (inter) nationaal op de kaart wordt gezet als fietsstad:
  - EK bakfiets racen;
  - Challenge voor elektrische fiets met grootste actieradius;
  - EK waterfietsen;
  - NK wielrennen met start en finish in Leeuwarden etc.;
  - Fietsvierdaagse.
- Vanuit de werkgeversbenadering E-bikes laten ervaren door forenzen om de overstap van de auto naar de fiets te bewerkstellingen (reeds lopende actie);
- Thematische fietsroutes door de stad: fun, kunst, cultuurhistorisch, landschappelijk;
- Fietshandelaren betrekken bij communicatie en marketingacties rondom fietsen;
- Met basisscholen in gesprek gaan om halen en brengen per fiets te stimuleren in combinatie met veilige (autovrije?) schoolomgevingen;
- Er met werkgevers in de regio voor zorgen dat de kilometervergoeding voor de auto behouden blijft indien de werknemer fietst (werkgeversaanpak);
- Inzetten op wijziging vervoerswijze-keuze via Werk Slim, Reis Slim bijvoorbeeld door continuering van de actie 2 op 5 in combinatie met promotie van thuiswerken;
- Continuering en introduceren van nieuwe gedragsbeïnvloedingscampagnes en daarbij leren van best practices in het land. De overtuiging is er dat met gedragsbeïnvloedingscampagnes er meer mensen gebruik zullen maken van de fiets. De campagnes gericht op de forens zijn succesvol. Campagnes gericht op andere doelgroepen kunnen ook succesvol zijn. Daarom wordt op korte termijn een campagnestrategie ontwikkeld om de lange termijn doelen te bereiken.

4.5 Resumerend: sprint voorwaarts door de combinatie van intensiveren en integreren van ons fietsbeleid!

Er is een tweejaarlijkse verkiezing van Fietsstad van Nederland. De ambitie is er op gericht om op een zo kort mogelijke termijn in de top 3 te komen. Daarbij is het zaak reëel te zijn en rekening te houden met de financiële mogelijkheden van de gemeente.
De drijfveer is niet zozeer het winnen van een wedstrijd. De wedstrijd prikkelt om te gaan voor het duurzaam maatschappelijk rendement waar onze inwoners van profiteren. Leeuwarden tot vitale Fietsstad te maken, met de FietsOp1, is een lange termijn ambitie en bestaat uit slimme combinaties van intensiveren en integreren.

In hoofdstuk 5 zijn die slimme combinaties uitgewerkt in de drie ambitieniveaus Goud, Zilver en Brons.

5 Ambitieniveaus Fiets Op 1

5.Ambitieniveaus Fiets Op 1

Het vertrekpunt is het voortzetten van bestaand beleid (koers houden) maar dan met meer ambitie.

Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende drie ambitieniveaus:

1. Brons (gematigd ambitieus);
2. Zilver (ambitieus);
3. Goud (zeer ambitieus).

Binnen elk niveau zitten steeds elementen van integreren (met andere beleidsvelden) en intensiveren (van 'sectorale' fietsmaatregelen). Deze maatregelen versterken elkaar en dragen bij aan de zes benoemde beleidsspeerpunten. Hierbij geldt dat zilver inclusief de maatregelen van brons is. En goud betekent dus dat ook alle maatregelen uit zilver en brons worden uitgevoerd.

Bij brons gaat het vooral om het oplossen van verkeersonveilige locaties en het uitbreiden van stallingen. Daarnaast wordt ingezet op toepassingen van technologie en nadrukkelijker op communicatie en marketing, waaronder ook een werkgeversgerichte benadering. De acties zijn erop gericht om een snelle sprint voorwaarts te maken en de focus ligt voornamelijk op de korte- en middellange termijn.

Bij zilver zit de extra vooral in het optimaliseren van het fietsnetwerk waarbij we ontbrekende schakels opheffen (excl. fietsverbinding naast spooraquaduct). Bovendien zit hier heel nadrukkelijk een verbreding/ integratie van het vraagstuk in, zo vergaand dat daarmee ook echt andere werkwijzen worden geïntroduceerd. Fiets is dan niet langer een meekoppelkans of een vraagstuk waarop andere belangen meekoppelen, maar fiets is dan echt onderdeel van een integrale, veelal gebiedsgerichte afweging. Ondersteunend hieraan zijn ook een sterkere inzet op communicatie en bovendien ook marketing omdat bij dit ambitieniveau nadrukkelijk ook de koppeling wordt gelegd met bijvoorbeeld wielerrondes of andere fiets gerelateerde evenementen.

De fysieke ingrepen om het fietsnetwerk te optimaliseren kosten veel geld en inspanning. Dat verklaart de forse financiële stap van niveau brons naar niveau zilver.

Goud is de meest pure vorm van Fiets op 1. Hier wordt gegaan voor de optimale inrichting (conform het "boekje/richtlijnen") van het fietsnetwerk. Bovendien gaat deze variant ook uit van de realisatie van een fietsverbinding naast een nieuw spooraquaduct en wordt stevig doorgepakt op integraliteit. Het gaat in goud vooral om kwaliteit. Hier staan de puntjes op de i, waarbij de meeste kans wordt gemaakt om in de top 3 van fietssteden te belanden. Daarmee doet goud het meest recht aan de ambitie Fiets op 1.

De toelichting op de geraamde bruto kosten en de mogelijke planning van maatregelen wordt gegeven in bijlage 3. De bekostiging als zodanig is nog niet uitgewerkt in dit visiedocument. Als uitgangspunt wordt genomen dat de gemeente een substantieel deel van de kosten draagt, maar de kansen worden verkend om een deel via cofinanciering te dekken. Die mogelijkheden lijken reëel omdat ook andere overheden (rijk, provincie, Europa) beleidsdoelen hebben die direct raken aan onze ambities.

1. Brons: *(periode van de acties is aangegeven tussen haakjes achter de tekst)*

Beleidsspeerpunten 1 t/m 6	BRONS	
1. Ketenmobiliteit	Doorgaan met inzet op ketenmobiliteit, stallingsvoorzieningen in combinatie met deelconcepten, Openbaar Vervoer en eventueel collectief vervoer	(2021 - na 2030)
2. Mobiliteit zonder bezit voertuig	Voortzetting Werk Slim, Reis Slim en ontwikkeling deelconcepten met werkgevers	(2021 - 2030)
3. Fietsnetwerk op orde	Optimaliseren Verkeerslichten op belangrijke fietsroutes en installeren wachttijd-voorspellers en regen-sensoren	(2021 - 2027)
	Saneren van stoepranden, hoogteverschillen, paaltjes en hekjes op fietsroutes (indien mogelijk)	(2021 - 2027)
	Onderzoek naar de mogelijkheid om de voorrangssituatie bij rotondes binnen de bouwde kom te wijzigen met fietsers en voetgangers in de voorrang	(2021 - 2027)
	Aanpak (fiets)verkeersonveilige situaties	(2021 - na 2030)
4. Fietsgebruik	E-bikes laten ervaren door forenzen en promotie (reeds lopende actie binnen Werk Slim, Reis Slim)	(2021 - 2023)
	De markt (o.a. fietshandelaren) betrekken bij communicatie- en marketingcampagnes	(2021 - 2030)
	Met basisscholen in gesprek om halen en brengen van kinderen per fiets te stimuleren, i.c.m. veilige schoolomgeving	(2021 - 2027)
	Met werkgevers zorgen voor behoud auto-km vergoeding bij gebruik fiets	(2021 - 2027)
	Continuering Werk Slim, Reis Slim en andere gedragsbeïnvloedingscampagnes	(2021 - 2030)
5. Schone, leefbare, gezonde gemeente	Thematische routes in de gemeente Leeuwarden introduceren	(2021 - 2027)
6. Stallingsvoorziening	Stimuleren van gebruik van bewaakte en overdekte stallingen door brede communicatie	(2021 - 2030)
	bestaande stallingen op maaiveld behouden en eventueel uitbreiden	(2021 - 2023)
	Realisatie van 600-800 extra gratis te gebruiken overdekte en bewaakte stallingen	(2021 - 2027)
	15 miljoen	

2: Zilver *(periode van de acties is aangegeven tussen haakjes achter de tekst)*

Beleidsspeerpunten 1 t/m 6	ZILVER *(Inclusief alle genoemde maatregelen uit Brons)*	
1. Ketenmobiliteit	Gemak ketenmobiliteit promoten als alternatief voor eigen auto	*(2021 - 2030)*
2. Mobiliteit zonder bezit voertuig		
3. Fietsnetwerk op orde	Ongelijkvloerse kruising spoor Huizum-West – Binnenstad door verdiepte ligging spoor en uitplaatsing emplacement (spoor-1)	*(2028 - na 2030)*
	Fietsnetwerk binnen bebouwde kom op hoofd- en secundaire fietsverbindingen zichtbaar maken door rode asfalt of betonverharding. Buiten bebouwde kom grijze asfalt- of betonverharding	*(2021 - 2027)*
	(Woon)straten die onderdeel zijn van een belangrijke fietsverbinding vormgeven als fietsstraten	*(2021 - 2030)*
4. Fietsgebruik	Uitwerken en uitvoeren overkoepelende communicatie- en marketingstrategie (zoals aansluiten bij keuze bepalende gebeurtenissen)	*(2021 - na 2030)*
	Organisatie fietsevenementen voor (inter)nationale profilering Leeuwarden	*(2021 - na 2030)*
	Communicatie en marketing laten aansluiten bij keuzebepalende gebeurtenissen	(2021 - 2023)
5. Schone, leefbare, gezonde gemeente	Nederlanders met een migratie achtergrond makkelijker mee laten doen door mobiliteit te geven per de fiets via een fietscursus	*(2021 - 2030)*
	Onderzoek fietsregeling voor aanschaf fiets of E bike voor gezinnen met minder besteedbaar inkomen	*(2021 - 2027)*
	Onderzoek of we AFAC fietsen (na opknappen) beschikbaar stellen voor mensen met een lager besteedbaar inkomen	*(2021 - 2027)*
	Alle kinderen een fiets en fietsonderwijs (2021 - 2027)	
6: Stallingsvoorziening	Experimenten met pop-up fietsenstallingen om piekbelastingen te kunnen opvangen *(2021 - 2027)*	
	40 miljoen (15 miljoen + 25 miljoen)	

3. Goud: *(periode van de acties is aangegeven tussen haakjes achter de tekst)*

Beleidsspeerpunten 1 t/m 6	GOUD *(Inclusief alle genoemde maatregelen uit Zilver en Brons)*	
1. Ketenmobiliteit		
2. Mobiliteit zonder bezit voertuig		
3. Fietsnetwerk op orde	Alle fietsroutes met asfalt of betonverharding	*(2021 - na 2030)*
	Onderhoudsniveau op (hoofd)fietsroutes op hoogste onderhoudsniveau	*(2021 - na 2030)*
	Realisatie rechtstreekse fietsverbindingen om omrijdfactor naar 1,4 te brengen (inclusief fietsaquaduct naast spooraquaduct Van Harinxmakanaal)	*(2021 - na 2030)*
	Breedtes van fietspaden in hoofdnetwerk volgens CROW richtlijnen, tenzij er zwaarwegende bezwaren zijn + snelle fietsverbindingen omliggende dorpen en steden	*(2021 - na 2030)*
	Fietsinfrastructuur op- of langs 60 km wegen	*(2021 - 2030)*
4. Fietsgebruik	Nauwkeurig per doelgroep nagaan wat belangen, behoeften en belemmeringen zijn en gedragsbeïnvloeding daar op afstemmen	*(2021 - 2027)*
5. Schone, leefbare, gezonde gemeente	Verblijfskwaliteit en actieve mobiliteit als uitgangspunt voor stadsontwikkeling	*(2021 - na 2030)*
	Met partners nagaan of de fiets succesvol kunnen inzetten in reactiveringsprogramma's en programma's voor begeleiding naar werk	*(2021 - 2030)*
6: Stallingsvoorziening		
	50 miljoen (40 miljoen + 10 miljoen)	

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht fietsbeleid gemeente Leeuwarden

Jaar	Document en inhoud fietsbeleid	Projecten
2003 2006	**GVVP 2003 – 2010: De complete stad bereikbaar** **Richtingwijzer Fiets:** Doel: Stimuleren fietsgebruik op korte afstanden (tot 7,5km) zodat de fiets een volwaardig, aantrekkelijk en verkeersveilig alternatief wordt voor de auto op die afstand. • Comfort hoofdfietsroutes verbeteren • Handhaven fietsgebruik op 10% van totaal aantal verplaatsingen • Directheid fietsverbindingen verbeteren • Bieden van voldoende en kwalitatief goede stallingsmogelijkheden • Afname van letselongevallen met fietsers -25% tussen 2003 en 2008.	Gerealiseerd 2003 – 2010: • Fietsers in voorrang op binnenring • Fietsroute Oost, Noord, Zwette • Fietsenstallingen binnenstad • Park @ Bike Goutum
2011	**GVVP 2011 – 2025: De Complete stad bereikbaar.** Doel: Uitbouwen belangrijke positie van de fiets in de mobiliteit van Leeuwarden. 42% van de verplaatsingen tot 7,5km geschiedt met de fiets. • Een samenhangend fietsnetwerk: kwalitatief hoogwaardig, sociaal- en verkeersveilig en comfortabel; - Rechtstreekse verbindingen - Veilige fietsoversteken op de stadsring - Goede fietsinfrastructuur langs de stadsring op parallelwegen - Ondersteunende maatregelen op hoofdfietsroutes zoals wachttijdvoorspellers • Voldoende aanbod van fietsenstallingen (vooral bij station) • Directheid fietsverbindingen verbeteren	
2013	**Richtingwijzer Fiets 2013 – 2025 (uitwerking fietsbeleid GVVP 2011)** Doel: Aandeel fiets op korte afstand (<7,5km) verhogen van 42% naar 50%. Opnieuw twee pijlers: fietsinfrastructuur en stallingen. Maar nu ook aandacht voor gedragsbeïnvloeding. Infrastructuur: samenhangend en kwalitatief hoogwaardig netwerk; Samenhang, directheid, aantrekkelijkheid, veiligheid en comfort Stallingen: voldoende stallingsruimte met voldoende voorzieningen; Handhaving stallingsruimte in kernwinkelgebied, gratis, overdekte en bewaakte stallingen in de binnenstad, gebruik stallingen belonen (gedragsbeïnvloeding), bagagekluizen bij stallingen, verruiming openingstijden, stallingsruimte stationsgebied, inspelen op stallingsbehoefte bij transferia en bushaltes. • Binnen de stadsring fietsers op rotondes in de voorrang (m.u.v. voormalige oostelijke ringweg • In woonwijken fietser op rotondes in de voorrang • Fietsstraten Emmakade zuidzijde en Tynjedijk-Huizumerlaan	• Pilot wachttijdvoorspellers bij 4 kruisingen • Verkorten wachttijden bij verkeersregelinstallaties • Infrastructuur (gerealiseerd): - Fiets- en voetgangerstunnel Oostergoplein - Fiets- en voetgangerstunnels Drachtsterplein (4) - Fiets- voetgangerstunnel Van Loonstraat - Fiets- en voetgangersburg en route bij Aquaduct Langdeel • Infrastructuur (gepland): - Ongelijkvloerse kruisingen Van Harinxmakanaal langs Drachtsterweg en Westelijke invalsweg - 3x ongelijkvloerse oversteken (op hoofd-fietsroutes) voor fietsers- en voetgangers bij Europaplein - 3x ongelijkvloerse kruising met Drachtsterweg ten zuiden van VHXMKNL 10x ongelijkvloerse oversteken Haak om Leeuwarden - 2x ongelijkvloerse oversteken Overijsselse weg - Verkeersveilige en gelijkvloerse oversteken Valeriusstraat en Julianalaan. - Opwaarderen hoofdfietsroutes Tesselschadestraat en Harlingertrekweg

Jaar	Document en inhoud fietsbeleid	Projecten
2013-2014	**Notitie Model aanpak veiliger fietsen Leeuwarden (aanvulling Richtingwijzer *Fiets* (2013 – 2025)** *Opgesteld op basis van afspraken tussen VNG en Ministerie IenW.*	Specifieke inrichtingsmaatregelen voor een aantal verkeersonveilige situaties: • Westelijke (en oostelijke) aansluiting Kanaalstraat – A. Vondelingweg • Kruispunt Nieuwe Buren – Vijzelstraat • Extra accentueren rotondes met fietsers in de voorrang: Hoeksterend – Noorderweg/Noorderweg-Groeneweg/Harlingerstraatweg-Spanjaardslaan • Accentueren fietsoversteek Planetenlaan – Saturnuslaan Overige maatregelen: • Betere benutting stallingscapaciteit station (2016- 2017) • Continuering handhavingsacties fout gestalde fietsen en weesfietsen (doorlopend) • Promotieacties fietsparkeren binnenstad (2015-2019) • Fietsvaardigheidstraining elektrische fietsen (2015 en continuering bij succes) • Continuering educatieprojecten
2018	**Mobiliteit 2019 – 2050 Leeuwarden** • DE FIETS OP 1! Leeuwarden wil fietsstad nummer 1 worden in Nederland binnen 4 jaar! • Fiets speelt een belangrijke rol in ketenmobiliteit. Leeuwarden wil dat ondersteunen met bijvoorbeeld goede stallingsvoorzieningen met oplaadmogelijkheden en ruimte geven voor aanbieders van (deel)fietsen • Meer nadruk op fietsen en e-bikes en rekening houden met toegenomen snelheid van fietsen (met name e-bikes) • Fiets komt in beeld voor fossielvrije stadsdistributie	
2019	**Notitie: Balans fiets-parkeren binnenstad Leeuwarden** • Steven naar aandeel fiets van 50% voor stedelijke verplaatsingen • Ook inzetten op gebruik fiets voor langere afstanden (a.g.v. introductie (snelle) elektrische fietsen) 1. Realisatie van een extra gratis te gebruiken, overdekte en bewaakte stalling; 2. Onderzoek naar (in samenhang met 1) de mogelijkheid gratis en bewaakte Pop-up stalling t.b.v. het opvangen van de piekmomenten (met name zaterdagmiddag); 3. Het stimuleren van het gratis gebruik van de overdekte en bewaakte stallingen; 4. Handhaven van de bestaande stallingen op maaiveldniveau in het openbaar gebied, en waar mogelijk (beperkt) uitbreiden; 5. Handhaving: actualiseren wegsleepregeling; 6. Brede communicatie ten aanzien van fiets-parkeren in- en rond het binnenstad.	

Bijlage 2:
Richtinggevende uitspraken College van Rijksadviseurs

Het college van rijks adviseurs heeft in april 2020[6] een studie uitgebracht die laat zien dat fietsen een middel kan zijn om een aantal majeure stedelijke problemen aan te pakken:

- minder ruimtegebruik;
- meer verblijfskwaliteit
- minder overlast van mobiliteit;
- meer duurzaamheid.

Uit deze studie komen een aantal richtinggevende uitspraken. Deze zijn ook voor Leeuwarden relevant en bieden aanknopingspunten voor integratie van fietsbeleid met andere beleidsvelden.

Een aantal belangrijke richtinggevende uitspraken zijn:

- Stedelijke ontwikkeling waarbij actieve vormen van mobiliteit (wandelen, fietsen, steppen, skaten etc) centraal staan vraagt om een geconcentreerde bebouwing, menging van functies en hoge kwaliteit van de openbare ruimte. Kortom: bouw woningen, werk en voorzieningen zoveel mogelijk op fietsafstand van elkaar.

  In de Zuidlanden en Middelsee doen we hier al ervaringen mee op, maar ook bij transformaties rondom het stationsgebied, het Cambuurstadion een Heechterp;

- Stel in drukke gebieden de verblijfskwaliteit centraal. Het stimuleren van fietsgebruik is hierbij een optie maar niet de enige omdat de fiets soms ook tegen zijn grenzen aanloopt. Haal waar mogelijk daarom het fiets-parkeren uit het straatbeeld en overweeg mogelijkheden van Park&Walk.

  In de binnenstad van Den Haag worden hier positieve ervaringen mee opgedaan. In Groningen reguleert men parkeren van fietsen met fietsstewards.

- Snelheid en verblijfskwaliteit gaan niet altijd goed samen. Maak dit zichtbaar door een hiërarchie van routes en parkeervoorzieningen;

- En in aansluiting op het voorgaande: er is een diversiteit aan fietsers. De forens wil graag snel van A naar B terwijl de recreatieve fietser meer uit is op beleving. Speel daarop in door een differentiatie in routes;

- Door de komst van snelle E-bikes is de fiets een aantrekkelijk alternatief voor afstanden tot 15 of 20 kilometer. Investeren in hoogwaardige, aantrekkelijke en comfortabele routes is daarom raadzaam. Ontwerp op snelheid, beleving en uiteraard veiligheid;

- Experimenteer met nieuwe concepten om overlast te beperken en de potenties van de fiets ten volle te benutten. Dat kan bijvoorbeeld op het gebied van stadsdistributie, deelfietssystemen of fietsenstallingen.

6 *College van Rijksadviseurs: 'Naar een schaalsprong op de Fiets', april 2020.*

Bijlage 3: Routeplanning sprint voorwaarts Fiets op 1

Bijlage 3a: Acties intensiveren fietsbeleid

Maatregel	Indicatie kosten tot 2030	2021 – 2023	2024-2027	2028 – 2030	Na 2030
NETWERK					
Breedtes van fietspaden in hoofdnetwerk volgens CROW richtlijnen, tenzij er zwaarwegende bezwaren zijn	€ 35.000.000				
Fietsnetwerk BIBEKO op hoofd- en secundaire fietsverbindingen zichtbaar maken door rode asfalt of betonverharding. BUBEKO grijze asfalt- of betonverharding	€ 20.000.000				
Realisatie rechtstreekse fietsverbindingen om omrijdfactor naar 1,4 te brengen (inclusief fietsaquaduct naast spooraquaduct Van Harinxmakanaal)	PM				
Ongelijkvloerse kruising spoor Huizum-West – Binnenstad door verdiepte ligging spoor en uitplaatsing emplacement	PM				
Veilige fietsinfrastructuur op 60km wegen					
Snelle fietsverbindingen met steden en kernen in omgeving i.s.m. provincie en buurgemeenten	zie 1e rij				
(Woon)straten die onderdeel zijn van een belangrijke fietsverbinding vormgeven als fietsstraten	€ 10.000.000				
COMFORT EN VEILIGHEID					
Onderzoek naar de mogelijkheid om op meer rotondes binnen de bebouwde kom de voorrangssituatie te wijzigen naar fietsers en voetgangers in de voorrang	PM				
Aanpak verkeersonveilige situaties	€ 10.000.000				
Stoepranden, hoogteverschillen, paaltjes en hekjes op fietsroutes – indien mogelijk - saneren	€ 1.000.000				
Optimaliseren VRI's op belangrijke fietsroutes en installeren wachttijdvoorspellers en regensensoren.	€ 500.000				
Alle fietsroutes met asfalt of betonverharding	PM				
Onderhoudsniveau op (hoofd)fietsroutes van hoog niveau houden	PM				

Kosten zijn indicatief (+/- 40%) op basis van eenheidsprijzen. De arcering geeft aan wanneer het in uitvoering nemen van een maatregel realistisch wordt geacht en tot wanneer de uitvoering (minimaal) moet duren.

Maatregel	Indicatie kosten tot 2030	2021 – 2023	2024-2027	2028 – 2030	Na 2030
PARKEREN EN VOORZIENINGEN VOOR FIETSERS					
Realisatie van 600-800 extra gratis te gebruiken overdekte en bewaakte stallingen	€ 3.000.000				
Experimenten met pop-up fietsenstallingen om piekbelastingen te kunnen opvangen	€ 20.000				
Stimuleren van gebruik van bewaakte en overdekte stellingen door brede communicatie	€ 20.000				
Bestaande stallingen op maaiveld behouden en eventueel beperkt uitbreiden	€ 20.000				
Handhaving door actualiseren wegsleepregeling om overlast van fout gestalde en weesfietsen tegen te gaan	n.v.t.				
COMMUNICATIE, MARKETING EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING					
Uitwerken en uitvoering overkoepelende communicatie- en marketingstrategie	€ 150.000				
E-bikes laten ervaren door forenzen en promotie (reeds lopende actie binnen WSRS)	Budget WSRS				
Thematische routes in de gemeente Leeuwarden introduceren	€ 15.000				
Fietshandelaren betrekken bij communicatie- en marketingcampagnes	€ 1.500				
Met basisscholen in gesprek om halen en brengen van kinderen per fiets te stimuleren, i.c.m. veilige (autoloze?) schoolomgeving	€ 1.500				
Met werkgevers zorgen voor behoud auto-km vergoeding bij gebruik fiets	n.v.t.				
Continuering WSRS en andere gedragsbeïnvloedingscampagnes	Budget WSRS				

Kosten zijn indicatief (+/- 40%) op basis van eenheidsprijzen. De arcering geeft aan wanneer het in uitvoering nemen van een maatregel realistisch wordt geacht en tot wanneer de uitvoering (minimaal) moet duren.

Bijlage 3b: Acties integreren fietsbeleid

Maatregel	Indicatie kosten tot 2030	2021 – 2023	2024-2027	2028 – 2030	Na 2030
PARKEREN EN VOORZIENINGEN VOOR FIETSERS RUIMTELIJKE PLANVORMING					
Verblijfskwaliteit en actieve mobiliteit als uitgangspunt voor stadsontwikkeling	n.v.t.				
Waar noodzakelijk opheffen van parkeerplaatsen ten behoeve van parkeerruimte voor de fiets en verhogen van verblijfskwaliteit	n.v.t.				
KETENMOBILITEIT					
Doorgaan met inzet op ketenmobiliteit, stallingsvoorzieningen i.c.m. deelconcepten, OV en eventueel collectief vervoer	Regulier sectoraal budget				
Voortzetting WSRS en ontwikkeling deelconcepten met werkgevers	Budget WSRS				
Gemak ketenmobiliteit promoten als alternatief voor eigen auto	Budget WSRS				
SOCIAAL DOMEIN					
Nederlanders met een migratie achtergrond makkelijker mee laten doen door mobiliteit te geven per de fiets via een fietscursus	Taakstellend: € 25.000				
Onderzoek fietsregeling voor aanschaf fiets of E bike voor gezinnen met minder besteedbaar inkomen	€ 10.000				
Onderzoek of we AFAC fietsen (na opknappen) beschikbaar stellen voor mensen met een lager besteedbaar inkomen	€ 10.000				
Alle kinderen een fiets en fietsonderwijs	P.M.				
Met partners nagaan of de fiets succesvol kunnen inzetten in reactiveringsprogramma's en programma's voor begeleiding naar werk	€ 10.000				

Maatregel	Indicatie kosten tot 2030	2021 – 2023	2024-2027	2028 – 2030	Na 2030
COMMUNICATIE, MARKETING EN GEDRAGSBEÏNVLOEDING					
Uitwerken en uitvoeren overkoepelende communicatie- en marketingstrategie	€ 50.000				
Communicatie en marketing laten aansluiten bij keuzebepalende gebeurtenissen	€ 10.000				
Nauwkeurig per doelgroep nagaan wat belangen, behoeften en belemmeringen zijn en gedragsbeïnvloeding daar op afstemmen	Onderdeel marketingstrategie				
Organisatie fietsevenementen voor (inter)nationale profilering Leeuwarden	€ 100.000				

Kosten zijn indicatief (+/- 40%) op basis van eenheidsprijzen. De arcering geeft aan wanneer het in uitvoering nemen van een maatregel realistisch wordt geacht en tot wanneer de uitvoering (minimaal) moet duren.

Colofon

Project:	Fiets Op 1, Leeuwarden vitale fietsstad
Datum:	September 2021
Opdrachtgevers en redactie:	Jaap Ridder en Peter Post
Auteurs/samenstelling:	Machiel Huizenga, Goedwijs projectmanagement BV met bijdragen van Herman Beerda

Gemeente Leeuwarden

GoedWijs
PROJECTMANAGEMENT BV

Gemeente Leeuwarden

Fiets op 1

Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad

Informerende raadsbijeenkomst
17 november 2021

Gemeente Leeuwarden

Aan het eind van deze presentatie:

- Bent u bekend met de maatregelen van Fiets op 1 in relatie tot de ambitieniveaus Goud-Zilver-Brons

Aanleiding:

- Collegeprogramma 2018-2022 heeft Leeuwarden Fietsstad als ambitie
- Raad vraagt om de uitwerking van dit beleidsvoornemen
- Het ambitiedocument schetst de uitwerking en is daarmee basis voor gesprek met de raad

Waarom (op) de fiets?

Positieve maatschappelijke, ruimtelijke en milieu- effecten:

- Verbeterde, slimme en snelle bereikbaarheid
- Gezonde levensstijl, meer geluk, minder stress
- Schoon en stil, groene mobiliteit en Fossylfrij Fryslân
- Voordelig; betaalbare en toegankelijke mobiliteit
- Effectief ruimtegebruik en verbeterde leefbaarheid

Realiseren gezamenlijke ambities rijk, provincie en gemeenten:

- Verkeer en Vervoer/bereikbaarheid, Sociale integratie en interactie, Sport en sportevenementen, Leefbaarheid
- Met multiplierеffect door middelen te bundelen

Dit doen we al!

- Fietstunnels Drachtsterplein, Europaplein en Oostergoplein (Leeuwarden-Vrij-Baan)
- Fietspaden Kanaalweg, Leechlân, Verlengde Schrans

- Fietsstraten en doorfietsroutes

- Veiligheidsmaatregelen voor de Fiets
- Tegels vervangen door rood asfalt (meer fietscomfort)
- Rotondes met voorrang fietsers (waar het kan)
- Meer prioriteit voor fietsers bij verkeerslichten

- Gratis overdekte en bewaakte stalling Zaailand en St. Jacobastraat
- Eerste 24 uur gratis stallen bij station
- Fietsveiligheid: Doortrappen, verkeersexamens, fietslessen
- Werk Slim Reis Slim: fietsstimulering via werkgevers-aanpak, Park & Bike & e-bike probeeractie

Onze Fietselfstedentocht mag dan beroemd zijn, als fietsprovincie heeft Friesland het lastig

PREMIUM

Onze Fietselfstedentocht mag dan beroemd zijn, toch heeft Friesland geen sterk imago als fietsprovincie. Friezen fietsen relatief weinig en onze rijwielvoorzieningen zijn matig.

De IJsselmeerdijk bij 't Mirnser Klif. Foto: niels de vries

Erwin Boers - 19 augustus 2021, 11:00 - Opinie

Deel dit artikel

Gemeente Leeuwarden

Maar er kan meer: Fiets op 1

Eerdere beleidsvoornemen:
- Collegeprogramma: ‘fietsnetwerk verder ontwikkelen’ (LWD fietsstad)
- Ambitiedocument Mobiliteit 2019-2050: Fiets op 1 ‘Leeuwarden is dè Fietsstad van Nederland’

Is nu vertaald naar concrete doelstellingen 2030:
- Leeuwarden in de top 3 fietssteden van Nederland
- waardering fietsbeleid met het rapportcijfer 8 door bewoners
- helft van totaal aantal verplaatsingen in stedelijk gebied op de fiets
- het fietsgebruik over langere afstanden (20 km) met 20% toegenomen
- verkeersslachtoffers naar nul

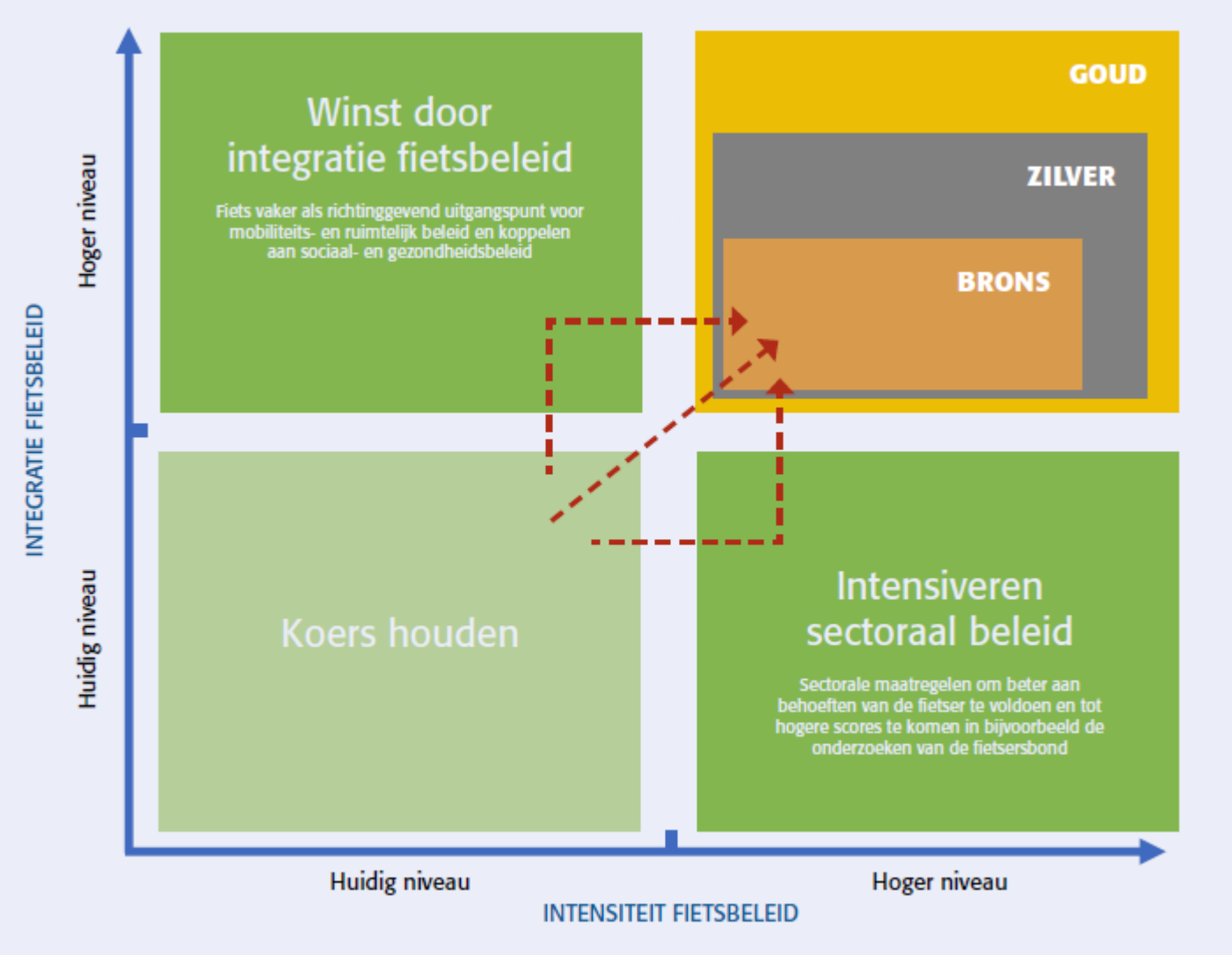
Via 6 beleidsspeerpunten:

1. Ruim baan voor **ketenmobiliteit** (trein/fiets, bus/fiets/ P&B)
2. **Mobiliteit zonder** bezit van voertuig (deelfietsen, OV fiets)
3. **Fietsnetwerk** voor alle doelgroepen op orde (samenhang, directheid, aantrekkelijk, veilig, comfortabel)
4. **Fietsgebruik** ook voor grotere afstanden
5. Op naar een **schone, leefbare en gezonde gemeente** (autoluwe gebieden, last mile transport per fiets)
6. Prima **stallingsvoorzieningen** om overlast te voorkomen

Fietsbeleid integreren en intensiveren

Fiets Op 1,
- lange termijn ambitie
- combinaties van intensiveren en integreren

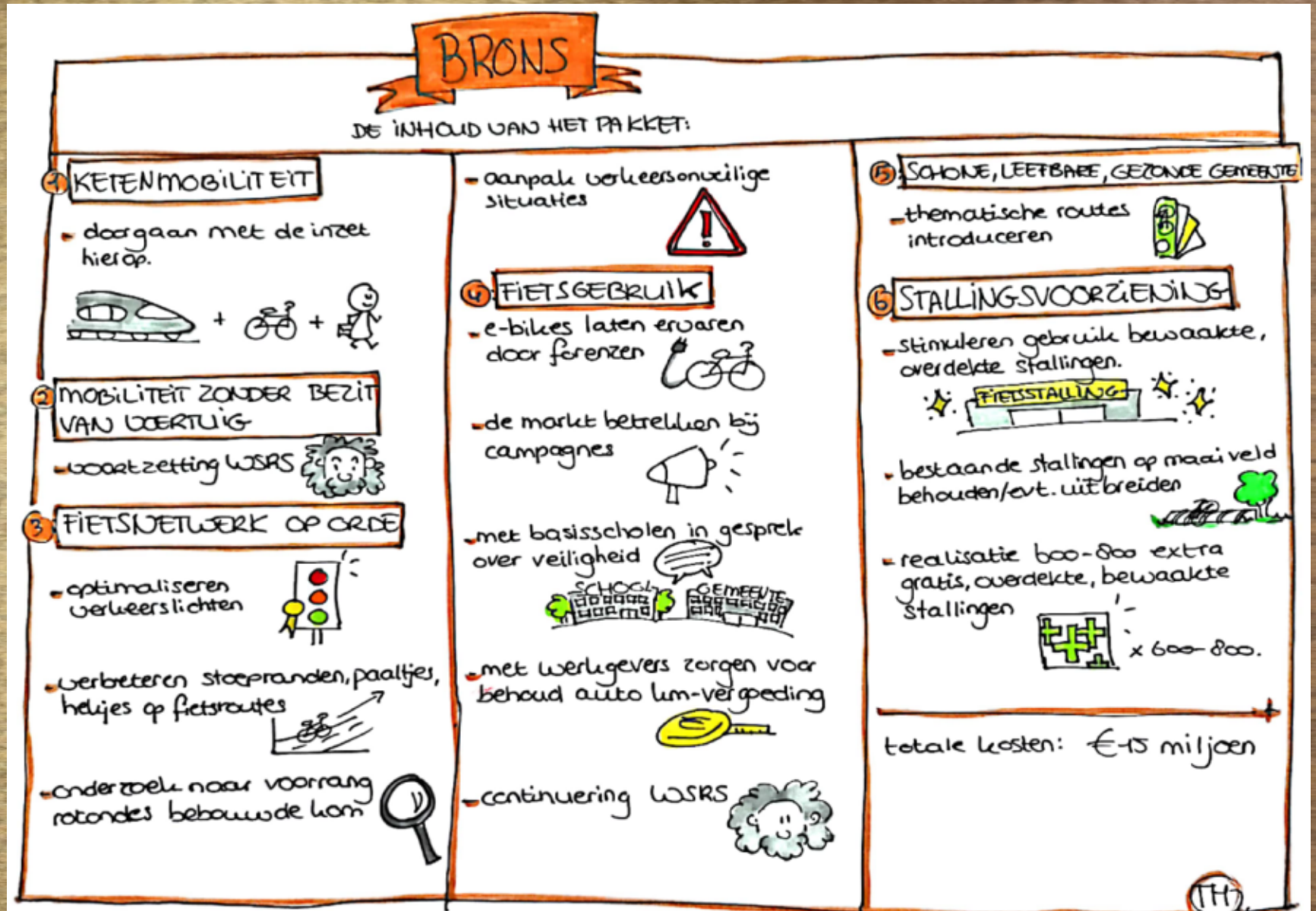
Keuze uit Ambitieniveaus:
Goud-Zilver-Brons
- Enkele tientallen maatregelen

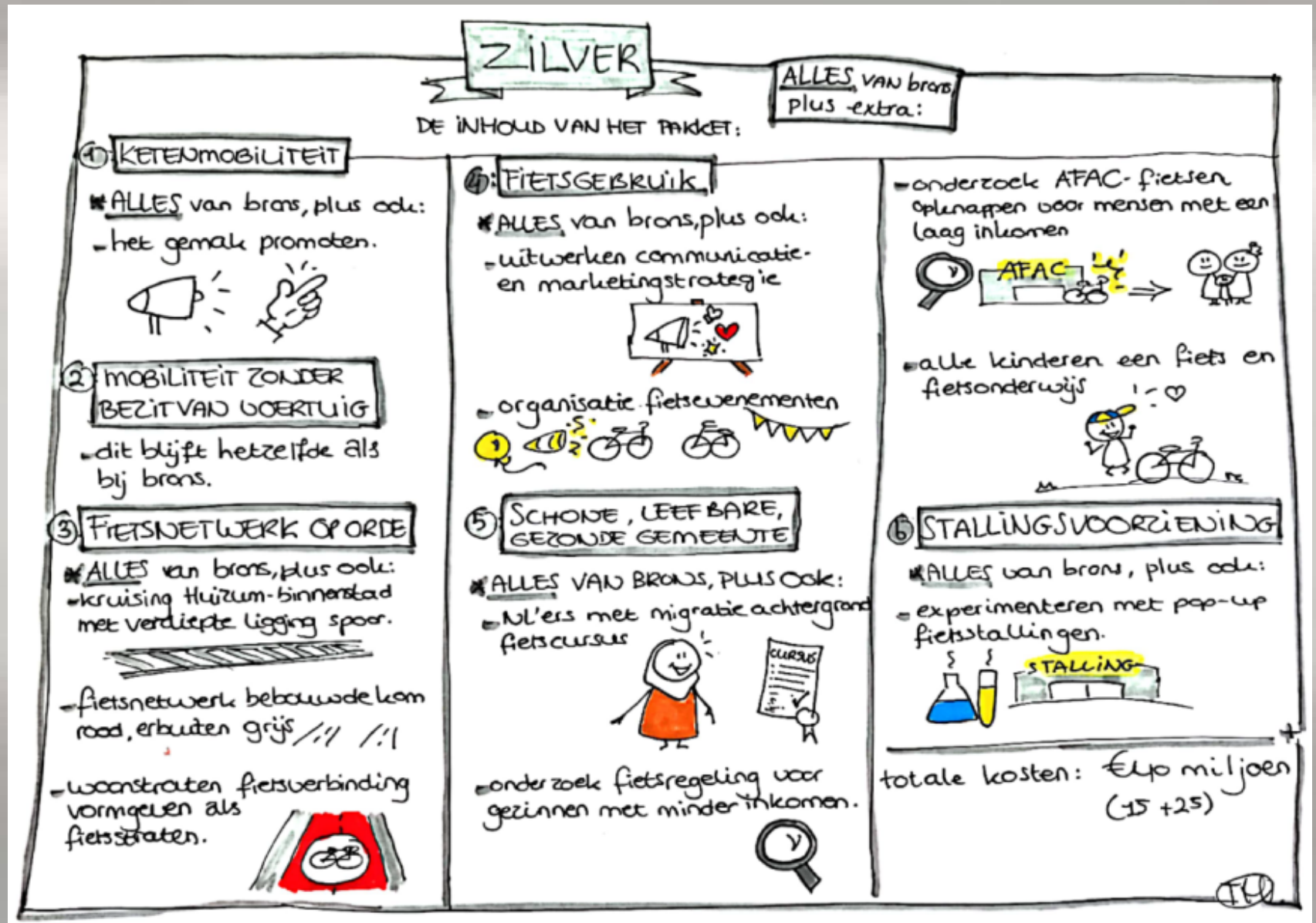
Ambitieniveaus Goud, Zilver of Brons

- Goud (top 3 van Nederland): Optimalisatie van alle aspecten
  - Onderhoudsniveau van fietspaden,
  - Inrichting van het fietsnetwerk
  - Gericht benaderen van de uiteenlopende doelgroepen.
- Zilver: Verbreding in aanpak
  - Fiets nadrukkelijkere plek in gebiedsgerichte afwegingen.
  - Fietsnetwerk compleet maken.
- Brons: Koers houden +
  - Intensiveren van de huidige maatregelen
  - vergroten van veiligheid en comfort als grootste opgaven

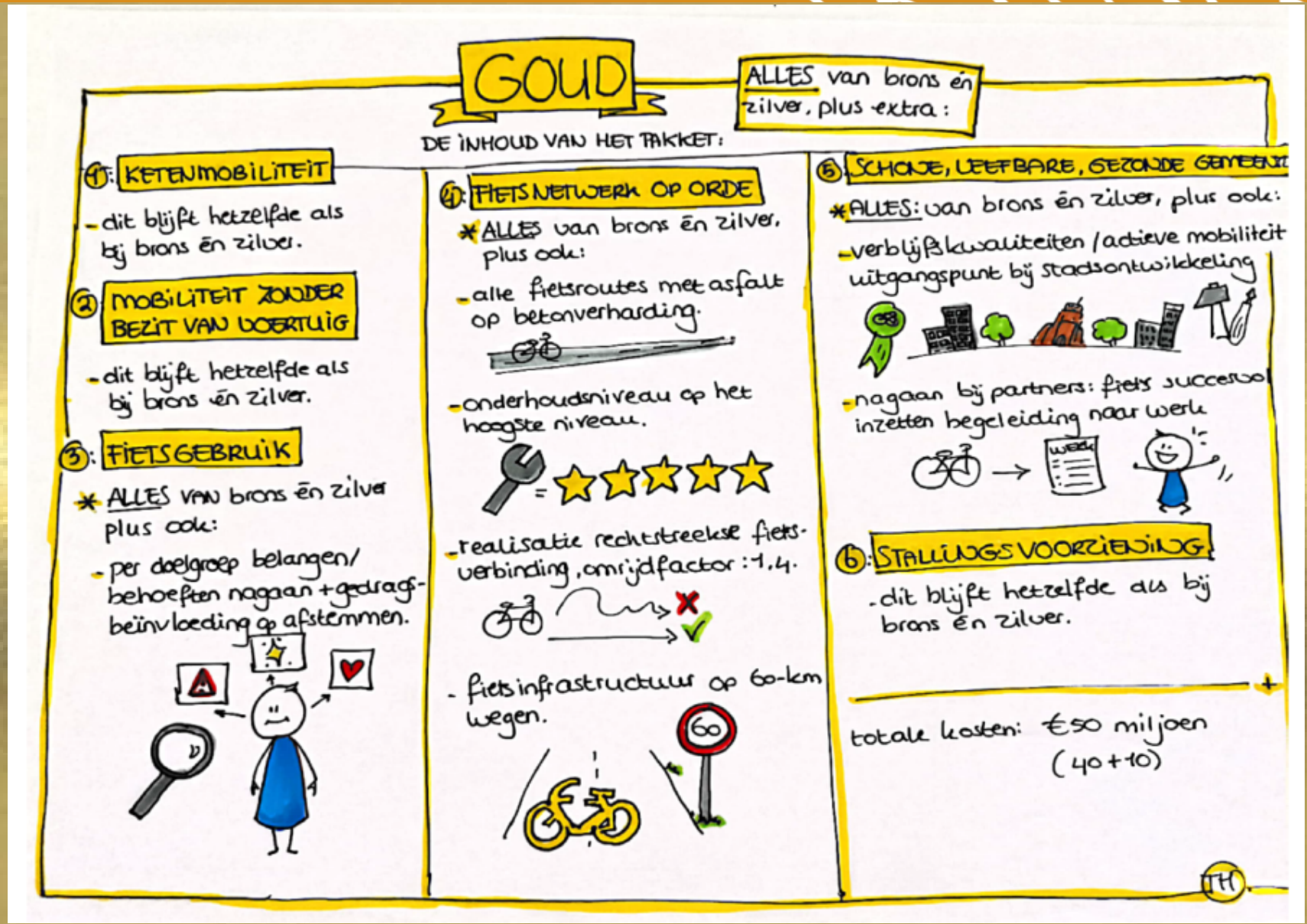
Maatregelen ambitieniveau Brons

Maatregelen ambitieniveau Zilver

Maatregelen ambitieniveau Goud

Einde Presentatie

Vraag aan de Raad: hoe ziet u het vervolg?

- -
- -
- -

Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Behandelvoorstel | Visiedocument Fiets op 1

Portefeuillehouder	Abel Reitsma
Ambtelijke dienst	Peter Post
Raadsadviseur	Jellie Rijpma

Aanleiding

Op 28 september ontving de gemeenteraad een brief van het college van b. en w. waarin zij het visiedocument Fiets op 1 aangeboden kreeg. Bij de behandeling van de programmabegroting 2020 is dit visiedocument aangekondigd door de portefeuillehouder. In het visiedocument 'Fiets op 1, Leeuwarden actieve duurzame Fietsstad' wordt beschreven wat er nodig is om de ambitie van Leeuwarden als Fietsstad te realiseren. Aangegeven wordt welke rol de fiets inneemt in het brede spectrum van het fysieke en sociale domein. 'Fiets Op 1' is een ambitie die vooruitziet en de realisatie er van zal meerdere jaren in beslag nemen.

Het visiedocument Fiets op 1, Leeuwarden actieve Fietsstad wordt door het college niet ter vaststelling maar ter bespreking aangeboden. Het college vraagt niet om financiële middelen beschikbaar te stellen, maar wel om de richting en koers ten aanzien van visie Fiets op 1 en mogelijke uitwerkingsscenario's daarvan aan te geven, als een belangrijke bouwsteen voor het volgende collegeprogramma en een verdere uitwerking van het fietsbeleid.

Behandeltraject

- ~~**Informatieve bijeenkomst**~~

~~De informatieve bijeenkomst maakt deel uit van de beeldvormende fase. Hier is gelegenheid voor belanghebbenden om in te spreken en kunnen door de raad niet-politieke vragen gesteld worden aan de ambtelijk specialisten of aan de portefeuillehouder~~

~~Voor het vervolg van de behandeling heeft de raad verschillende opties, die aan het eind van de Informatieve bijeenkomst worden voorgelegd. Het college vraagt de raad immers om richting en koers aan te geven. Te denken valt aan:~~

- een apart **Debat** gewijd aan het visiedocument, al dan niet gevolgd door bespreking in de besluitvormende vergadering zodat moties kunnen worden ingediend

Debatvraag

Naar welk ambitieniveau gaat uw voorkeur uit en waarom?
Zijn er wensen of bedenkingen die u aan het college mee wilt geven?

Stukken in iBabs

- Informerende brief aan de gemeenteraad

- Visiedocument Fiets op 1

Fiets op 1

Kees Mourits
Fietsersbond Fryslân

Fietsersbond

Tops

- Leeuwarden meest ingestuurde fietsenquêtes fietsstad2022
- Prachtig document
- Multidisciplinair denken
- Ambitie is uitgesproken

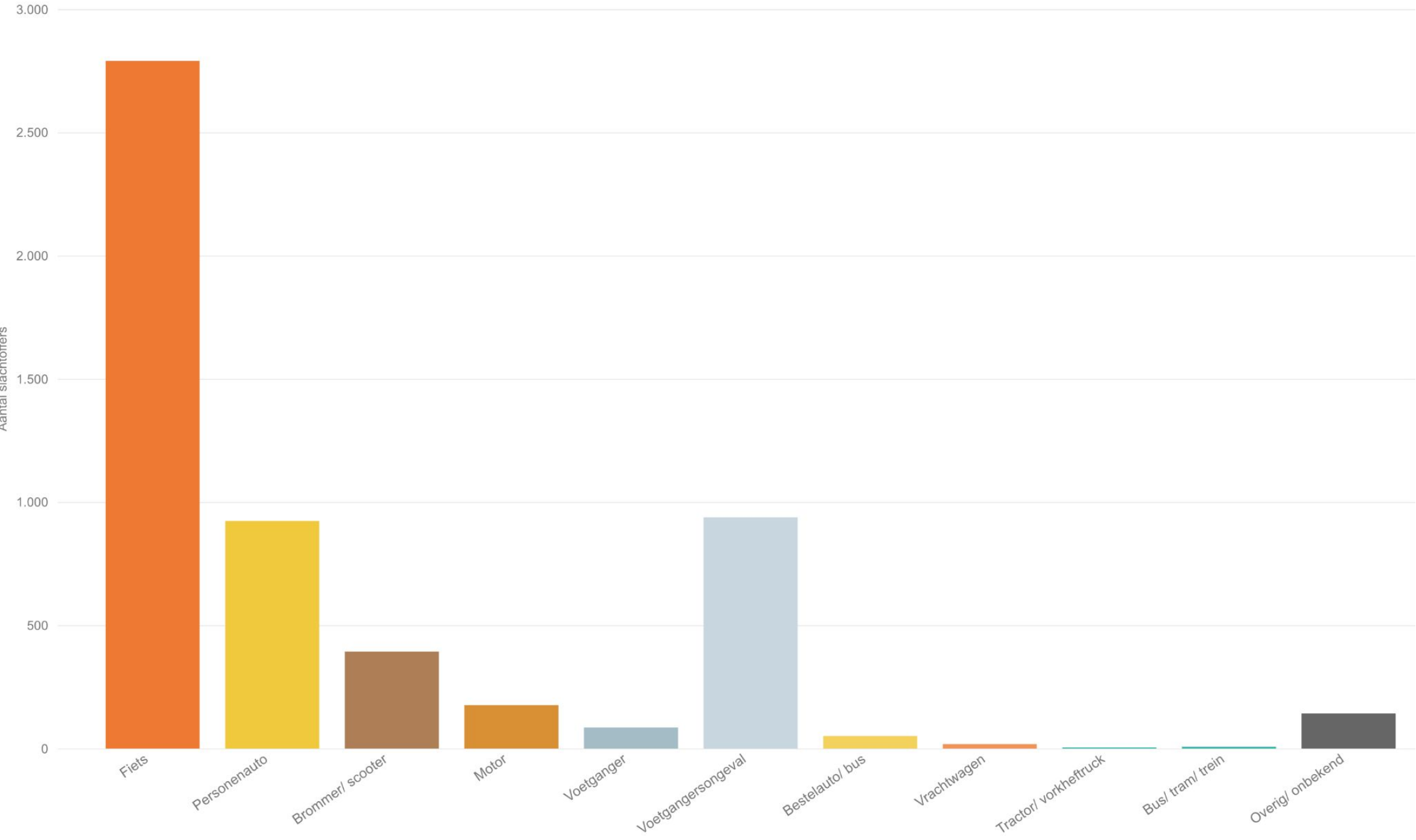
Leeuwarden behoort tot top 3 van fietssteden in Nederland en bewoners waarderen fietsbeleid

Het fietsgebruik groeit in stedelijk gebied tot 50% van alle verplaatsingen en op lange afstanden met 20%

Het aantal (fiets)verkeersslachtoffers moet in principe naar nul

Terug naar rapport

VERKEERSDEELNAME SLACHTOFFERS

Wegdekkwaliteit fiets onder de maat

Gemeente	Goed	Slecht	Redelijk
Ameland	91	1	8
Noardeast-Fryslân	90	2	8
Dantumadiel	81	0	18
Terschelling	78	11	10
Achtkarspelen	74	1	24
De Fryske Marren	68	3	28
Smallingerland	67	1	32
Ooststellingwerf	66	4	30
Harlingen	64	1	34
Heerenveen	63	2	34
Opsterland	63	3	33
Súdwest-Fryslân	61	2	35
Tytsjerksteradiel	60	3	36
Waadhoeke	60	2	37
Weststellingwerf	59	1	39
Leeuwarden	55	2	38
Vlieland	54	13	32
Schiermonnikoog	53	5	41

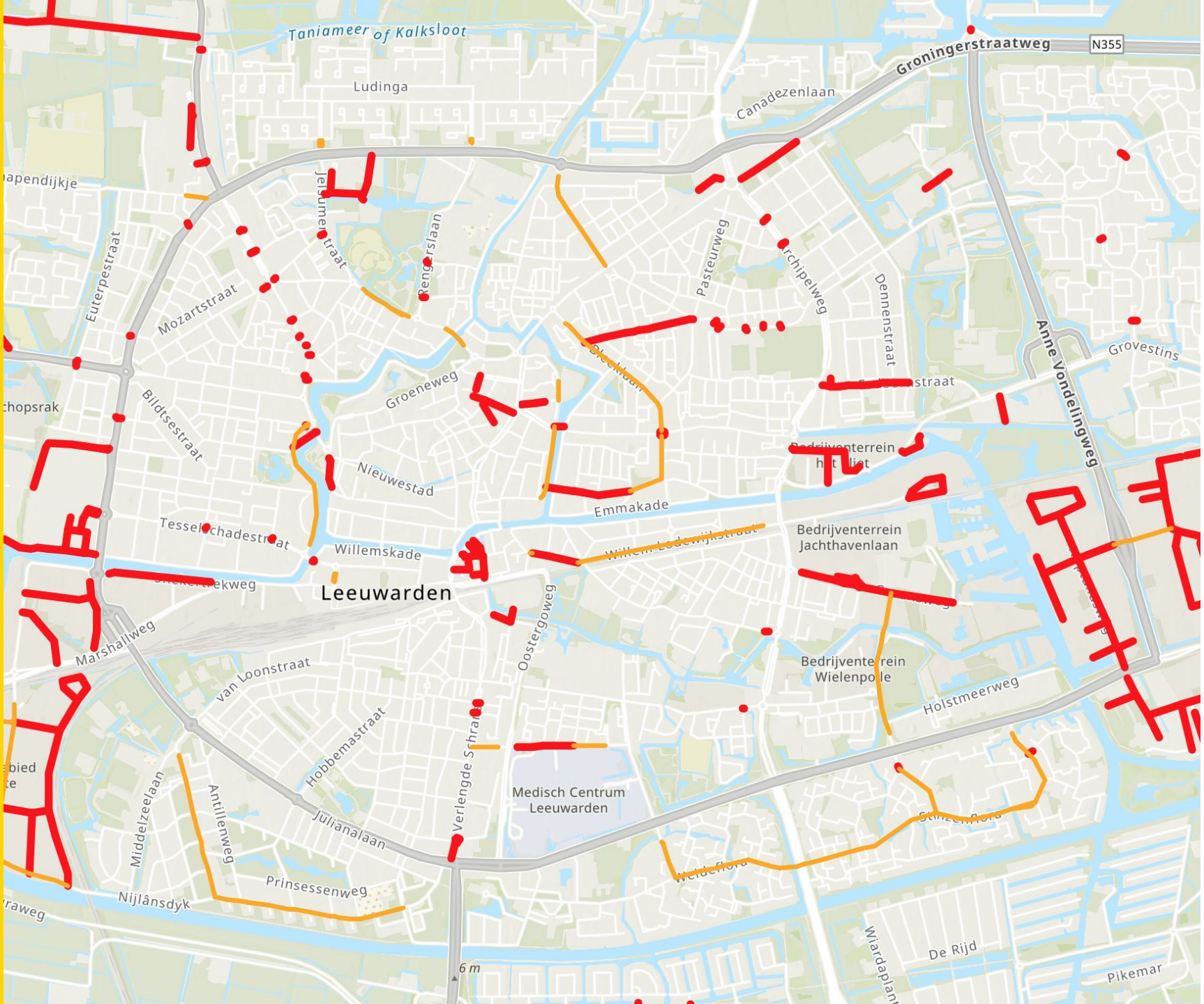

Burgemeester
Tjallinga

Nu actie, actie en actie

1. 30 km in de bebouwde kom, waar geen vrijliggende fietspaden zijn
    a. De zogenaamde grijze wegen, parkeerring zoals de Oosterkade
2. Fietspaden verbreden
    a. Fietspad langs Dokkumer Ee, Groeneweg
3. Voorrang voor fietsers op rotondes Archipelweg en in bebouwde kom dorpen.
4. Verbreden fietsstroken naar minimaal 1,70 meter
5. Ontmoedigen autoverkeer
    a. Knippen van de parkeerring;
        i. bijv. bij station en Prinsentuin
    b. Autoparkeertarief omhoog;
    c. Autoparkeren niet meer voor de deur faciliteren;
    d. Autoparkeernorm terug naar 0 in nieuwe wijken
6. Verwijderen fietspaaltjes en andere obstakels fietspad
7. Onderhoud fietspaden intensiever
8. Verkeersveiligheidsplan. Waar blijft het?

Wijbrand de Geestlaan

Fietsersbond
612

Taniameer of Kalksloot
Ludinga
Groningerstraatweg
N355
Canadezenlaan
Jelsumerstraat
Rengerslaan
Pasteurweg
Archipelweg
Dennenstraat
Anne Vondelingweg
Grovestins
Euterpestraat
Mozartstraat
Bildtsestraat
Groeneweg
Nieuwestad
Emmakade
Willemskade
Tesselschadestraat
Leeuwarden
Bedrijventerrein Jachthavenlaan
Bedrijventerrein Wielenpoele
Holstmeerweg
Marshallweg
van Loonstraat
Oostergoweg
Hobbemastraat
Verlengde Schrans
Julianalaan
Middelzeelaan
Antillenweg
Prinsessenweg
Nijlânsdyk
Medisch Centrum Leeuwarden
De Rijd
Pikemar
6 m

Fietspad Dokkumer Ee

Fietsersbond

Oslo en Helsinki naar 0 verongelukte fietsers en voetgangers in het verkeer

Hier wat meer informatie en artikelen over hoe het Oslo en Helsinki is gelukt om naar 0 verkeersslachtoffers te gaan.

The Guardian

- How Helsinki and Oslo cut pedestrian deaths to zero

European Transport Safety Council

- Zero cyclist and pedestrian deaths in Helsinki and Oslo last year

European Cycling Federation

- How we can eliminate vehicle speeding on European roads
- Why the positive buzz and darling status of Oslo as a bicycle-city?
- The City of Oslo received Danish Leadership Award

Het Algemeen Dagblad

- Waarom in deze stad vorig jaar geen fietsers en voetgangers stierven in het verkeer
- In Oslo kan het: één verkeersdode in heel 2019, geen enkele fietser of voetganger

SAMPOL

- Missie: nul verkeersdoden per jaar

Streetblogs USA

- Best Practices: How Oslo Reached Vision Zero (And How Your City Can, Too!)

advocacyadvance.org

- Oslo, Norway Completed Eliminated Bicycle and Pedestrian Fatalities: Here's How

Het SWOV Kennisportaal

- Studie Elvik / Oslo: The Power Model of the relationship between speed and road safety : update and new analyses

Hierbij de toezegging over de kosten van een fietsenstalling voor circa 800 fietsen in de openbare buitenruimte n.a.v. het raadsdebat over Fiets op 1 op 24 nov jl.

Globaal komen de kosten voor een openbare fietsenstalling in de buitenruimte voor circa 800 fietsen (op gemeentegrond) neer op circa 200.000 euro (excl. aanvullende voorzieningen t.b.v. bewaking)

Voor een dergelijke hoeveelheid fietsen in 1 stalling is een oppervlak nodig van circa 1000 m2. Om even een idee te geven bij de benodigde oppervlak is in de afbeelding hieronder een vlak van circa 1000 m2 aangegeven nabij de Waag.

Motie 30 kilometer in de bebouwde kom

De gemeenteraad van Leeuwarden, bijeen op 1 december 2021, behandelende de Visie 'Fiets op 1'

Constaterende dat

- Met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid ten doel is gesteld om in 2050 het aantal verkeersslachtoffers terug te brengen naar nul;
- Hoge snelheid en grote snelheidsverschillen de belangrijkste oorzaak zijn van verkeersongelukken met letselschade en een dodelijke afloop;
- Het verkleinen van snelheidsverschillen tussen auto's, scooters, fietsers en andere weggebruikers substantieel bijdraagt aan de verkeersveiligheid; [1]
- In de Tweede Kamer op 27 oktober 20202 een motie is aangenomen waarbij een maximumsnelheid van 30 km de standaard wordt de bebouwde kom en een grotere snelheid de uitzondering;
- Diverse gemeentes in Nederland aan de slag zijn met de uitvoering van deze motie en een vergelijkbare aanpak ook in andere landen resultaten oplevert.

Tevens constaterende dat

- In de Visie Fiets op 1 als beleidsspeerpunt is geformuleerd: *"Het fietsnetwerk voor alle doelgroepen op orde, qua dichtheid, comfort, beheer en onderhoud en veiligheid"*;
- Als randvoorwaarde voor de veiligheid is geformuleerd: "*De kans op ontmoetingen met veel of snelrijdende verkeer wordt zoveel mogelijk vermeden"* .

Overwegende dat

- Een lagere maximumsnelheid bijdraagt aan de oversteekbaarheid van wegen en het veiligheidsgevoel van het langzaam verkeer en daardoor wandelen en fietsen stimuleert
- Een lagere snelheid van het autoverkeer ook leidt tot minder uitstoot van CO_2, fijnstof en geluid en daardoor positief is voor de (verkeers)leefbaarheid en gezondheid

Tevens overwegende dat

- Gescheiden rijwegen voor fiets en auto van meerwaarde zijn voor de veiligheid en het veiligheidsgevoel en daarom op drukke wegen de huidige gescheiden fietspaden kunnen blijven bestaan, ook wanneer de autoweg is ingericht als 30 km weg.

---

[1] SWOV (2021). *Snelheid en snelheidsmanagement*. SWOV-factsheet, juli 2021. SWOV, Den Haag*: "Gemiddeld genomen geldt dat als de gemiddelde snelheid op een weg met 10% stijgt of daalt, het aantal lichte letselongevallen met 20% stijgt of daalt, het aantal ernstig letselongevallen met 30% en het aantal dodelijke ongevallen met 40%."*

Verzoekt het college

- Een maximumsnelheid van 30 km/h als streven te hanteren voor alle wegen binnen de bebouwde kom van de stad Leeuwarden en de dorpen;
- De stadsring, invalswegen met gescheiden fietspaden en bedrijventerreinen met gescheiden fietspaden in ieder geval uit te zonderen;
- Andere uitzonderingen te motiveren;
- In beeld te brengen welke aanpassingen/ investeringen hiermee gemoeid zijn, welke prioritering voor de hand ligt en welke fasering daarbij mogelijk is;
- De resultaten van dit onderzoek bij de gemeenteraad aan te bieden in het tweede kwartaal.

En gaat over tot de orde van de dag.

Evert Stellingwerf	Dirk Visser	Tonko Jansen	Caroline de Groot
GroenLinks Leeuwarden	PvdA Leeuwarden	D66 Leeuwarden	Partij voor de Dieren
Frits Rijpma	Aaltsje Meinderts		
ChristenUnie Leeuwarden	CDA Leeuwarden		

Motie: ‘Bestrijden van menstruatiearmoede’

De raad van de gemeente Leeuwarden, in vergadering bijeen op 01-12-2022, behandelende ‘Motie vreemd aan de orde van de dag’;

Overwegende dat;

- Menstruatiemateriaal een basisbehoefte is waar je altijd beschikking over moet kunnen hebben. Het is een basisvoorwaarde om volwaardig te participeren in onze samenleving.
- Er een dubbel taboe rust op menstruatiearmoede. Namelijk menstruatieschaamte én schaamte dat je je maandverband of tampons niet kan betalen
- Het plaatsen van automaten op VO-scholen (en PO-scholen) kan bijdragen om dit dubbele taboe te doorbreken.
- Menstruatiearmoede resulteert in een afnemende participatie van meisjes en jonge vrouwen aan het maatschappelijke leven.
- Er zowel in binnen als buitenland (Rotterdam/Schotland/Nieuw-Zeeland) al diverse pilots/initiatieven zijn gestart om menstruatiemateriaal gratis aan te bieden.

Constaterende dat;

- Bijna 1 op de 10 meisjes wel eens geen geld heeft om menstruatieproducten te kopen.
- Het niet kunnen betalen van menstruatieproducten, kan zorgen voor ongemak, bijvoorbeeld doordat maandverband niet op tijd wordt vervangen. Dat kan ook leiden tot infecties.
- Naast ongemak, menstruatiearmoede ook tot problemen in het dagelijks leven leidt, zoals het missen van schooldagen, culturele activiteiten en sportactiviteiten (50,2 % heeft wel eens sporten of gymnastiek afgezegd vanwege ongesteldheid. 40,1% heeft wel eens school/werk afgezegd wegens ongesteldheid)
- Het kabinet vindt dat de aanpak van menstruatiearmoede bij gemeenten ligt.
- Vooral in Noord-Nederland menstruatieproducten vaker worden hergebruikt (5% vs. 2%).
- Leeuwarden ongeveer 1 op de 10 huishoudens (5630 huishoudens) onder de armoedegrens leeft. (Armoedemonitor Leeuwarden 2020)

Verzoekt het college:

- Om met de besturen van de VO-en PO-scholen in onze gemeente in overleg te gaan om te bespreken:
    - ➢ of er op elke school in onze gemeente tenminste één automaat geplaatst kan worden waar menstruatiemateriaal gratis beschikbaar wordt gesteld voor de

leerlingen.
    - ➢ welke andere mogelijkheden zij zien om menstruatiearmoede te bestrijden.
- Voor het einde van deze raadsperiode de uitkomst van deze gesprekken naar de raad te sturen met een overzicht van de kosten en de verdeling hiervan.
- Een aanjaagbudget van 10.000 euro uit het ISI beschikbaar te stellen voor het plaatsen van deze automaten.

Johan Magré D66 Leeuwarden	Lydia van Santen PvdA Leeuwarden	Caroline de Groot Partij voor de Dieren	Petra Vlutters Groenlinks Leeuwarden
Marcel Visser VVD Leeuwarden	Gijs Jacobse Gemeentebelangen Leeuwarden		Fokelien v/d Meulen CDA

De raad van de gemeente Leeuwarden in vergadering bijeen op 1 december 2021

Overwegingen:

- Tijdens de eerste informatiebijeenkomst 26 mei jl. in Leeuwarden gaven verschillende hulpinstanties aan dat werken met een intakegesprek een stap is naar een veiligere en schonere prostitutie branche.
- In meerdere steden waaronder Groningen zijn hier positieve ervaringen mee opgedaan, zoals bleek tijdens de conferentie 8 september met de gemeenteraad van Groningen.
- De Wet Regulering Sekswerk waarin dit landelijk geregeld zou kunnen worden, is momenteel controversieel verklaard.

Constateringen:

- Binnen de prostitutiebranche worden jaarlijks duizenden mannen en vrouwen slachtoffer van mensenhandel en uitbuiting.
- Tijdens de Lock down bleek dat een groot gedeelte van de vrouwen niet geregistreerd waren als sekswerkers waardoor ze buiten alle regelingen vallen en in de problemen kwamen.
- Het voeren van een intakegesprek kan drempelverhogend werken voor uitbuiters en mensenhandelaren.
- Het voeren van een intakegesprek werkt preventief en informatief.
- Een landelijke verplichting tot intake laat voorlopig op zich wachten.

Roept het college op

- te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de invoering van een intakegesprek, vergelijkbaar met dat van Groningen, inclusief bijbehorende pas voor prostituees,
- de uitkomsten van dit onderzoek te presenteren ~~aan de raad voor het verkiezingsreces~~ zo snel als mogelijk en in ieder geval voor de zomer van 2022

En gaat over tot de orde van de dag

ChristenUnie Leeuwarden	PvdA Leeuwarden	VVD Leeuwarden
Carlijn Niesink	Mirka Antolovic	Petra van der Sloot
GroenLinks Leeuwarden	Gemeente Belangen	FNP
Femke Molenaar	Gijs Jacobse	Irene van Breemen-Schneider